

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15

171-1

CONCOR

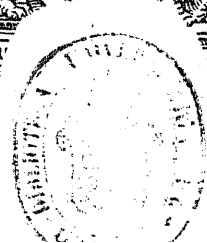
DANTIAE BREVIORES, OMN
um ferme materiarum ex sacris Bibliorum li
bris, non solum diuini verbi concionatoribus,
verum etiam studiosis omnibus summo pe
vtilis ac necessariae. Per V. P. An

thonium à Konygsteyn,
Minoritam.

Ab autore iam postremum recognita
& locupletata.

An

S. Michaelis A. 1711. 1712. 1713. 1714. 1715. 1716. 1717. 1718. 1719. 1720. 1721. 1722. 1723. 1724. 1725. 1726. 1727. 1728. 1729. 1730. 1731. 1732. 1733. 1734. 1735. 1736. 1737. 1738. 1739. 1740. 1741. 1742. 1743. 1744. 1745. 1746. 1747. 1748. 1749. 1750. 1751. 1752. 1753. 1754. 1755. 1756. 1757. 1758. 1759. 1760. 1761. 1762. 1763. 1764. 1765. 1766. 1767. 1768. 1769. 1770. 1771. 1772. 1773. 1774. 1775. 1776. 1777. 1778. 1779. 1780. 1781. 1782. 1783. 1784. 1785. 1786. 1787. 1788. 1789. 1790. 1791. 1792. 1793. 1794. 1795. 1796. 1797. 1798. 1799. 1800.

171-1

1712 ANNO DE ... DE ...

CONCOR

DANTIAE BREVIORES, OMN-
um ferre materiarum ex sacris Bibliorum li-
bris, non solum diuini verbi concionatoribus,
verum etiam studiosis omnibus summo pe-
vtilis ac necessariae. Per V. P. An-

thonium à Konygsteyn,

Minoritam.

Ab autore iam postremum recognita
& locupletata.

An

*Concordantiae breviae et cetera ad usum ecclesiarum
et scholarum ab antiquo scriptore collectae
et auctoritate postrema recognitae
et locupletatae.*

INCLYTO

SIMVL ET GENEROSO

Comiti, Ludouico à S. oelberg & Vuer
nigerode, & c. Frater Anthoni
us Konygsteyn Minorita,

S. P. D.

Volent veræ cultores pietatis, il
lustris ac generose Comes, cū
quid ocij nacti fuerint, itudij
animum ne inertia torpeat, oc
cupare diuinis, solatio sanctos
habendo libros. In his quidem veluti teriffi ^{1. Mach}
mis clariffimisq; speculis, quicquid verę pie
tatis, honestatis perfectionisve est, conspi
cere licet, quo ad omnem vterq; homo mor
rum componatur normam. Omnis scriptu
ra (ingr Apostolus) diuinitus inspirata, vti
lis est ad docendum, ad arguendum, ad cor
ripiendum, ad erudiendum in iustitia, vt ^{2. Tim.}
fectus sit homo dei, ad omne opus bonū in
structus. Hæc sola perfecte ostendit, quibus
amissa dei reparatur cōseruaturq; amicitia,
quibus armis, diaboli, mundi, & carnis de
bellatur malitia, induens nos armaturā dei,

a ij vt

EPISTOLA

phe. 6. vt possimus resistere in die malo, habentes
rouer. 3 scutum fidei, & galeam spem salutis, ac gla-
ccles. 9. dium spiritus, quod est verbum dei. Hæc via
Cor. 2. am demonstrat ad vitam, cuius viæ, viæ pul-
 chræ, & omnes semitæ pacificæ. Pacificum
 equidem ad proximum commonstrat cons-
 uictum, victoriosum quoq; (si bene spectes)
 non tam armis quàm prudentia parandum
 de hoste triumphum. Melior est enim sapi-
 entia, quàm arma bellica. Quid plura? Si deo
 deuotus, tibi & rei domesticæ proficius, p-
 ximo esse cupis accommodus, methodū ad
 hæc ipsa pio prudentiq; lustrata oculo ape-
 rit. Non enim sinistra ac peruersa intentioe
 luscus, terrena carnalive cupiditate, quæ dei
 salutis & pacis sunt, gustare aut percipere ob-
 tenebratus valet oculus. Animalis homo,
 inquit Apostolus, non percipit ea quæ sunt
 spiritus dei, stultitia enim est illi & non po-
 test intelligere quia spiritualiter examinat.
 Spiritualis autem diiudicat omnia. Purissi-
 mi inde doctrinarum fluunt riuuli, fidelium
 pressos onere aduersitatum reficientes ani-
 mos. Quæcunq; enim scripta sunt, ad tñam
 doctrinam scripta sunt, vt per patientiam &
 conso-

NVNCVPATORIA.

Matt. 25 consolationem scripturarum spem habea-
 mus. Nequaquàm dominus (cui cura est de
 omnibus) in hac miseriarum valle suos, ne
 deficiant in via, ieiunos relinquit, sed pane
 cibatur vitæ & intellectus. Nō in solo pane vi-
Matth. 1
Ecci. 15
Matth. 4 uit homo, ait saluator, sed in omni verbo quod
 procedit de ore dei, potaturq; aqua sapientiæ
 salutaris. His anima refecta delitijs mundi
 spernit gloriam, diaboli ridet sæuitiam, car-
 nis supplantat concupiscentiam, supernam
 anhelat indefessoq; spiritu suspirat ad patri-
 am, quæ sursum sunt non quæ super terram
 quærens, vbi Christus est in dextera dei se-
Coloss. 3 dens. Has fastidiens reijciensq; delicias sto-
Iohan. 8 machus, certum mortis habet indicatiū. Qui
 enim ex deo est, verba dei audit. Propterea
 vos non auditis, quia ex deo non estis. Has
 non superficialiter gustasse, nec à limini-
 bus tārū salutasse, sed toto nisu plustrasse.
 (Nam ab infantia sacras literas didicisti) nō
 ignorans, hilari animo hūc meum qualem-
 cunq; & si tuæ celsitudini imparem, dedica-
 re tibi laborem haud dubitarim. Non enim
 ingratum, generoso, sacrifq; affectum lite-
 ris, esse pot animo, quod pio ac humili, ma-
 a iij xime

EPIST. NVNCVP.

xime è sacris Bibliorū libris, in genuino (nō adulterino) sensu collectum, nec non ad certos, quo facilius inuentu, articulos redactū, offertur affectu. Studui quidem (vt verum fatear) mihi ipsi sub silentio consulere, sed superioris constrictus mādato, coactus sum, etli imparatus, quæ è scripturis congesti sacris, in lucem ædere. Videns ergo non nihil laboris, in quærendis accidere sententijs, multisq; ad profectum conducere si ad plenum complerentur, rogatus necnō precibus plurimorū compulsus, rursus, & si laboriosum, aggressus sum opus, plenas ac perfectas ponens sententias, vt sine recurso (figuris. i. e. historijs summatis) integer habeatur, in pprio & literali sensu, intellectus. Volui igit, hanc meam lucubrationculam diuinæ studioso literæ, qualem te Comes illustris, nō ignoro, dedicare & ascribere. Rogo quapropter, pio (vt offertur) pectore, et si mea opera pau perculum, sententijs tamen ac scripturis opulentum à paupe fratre suscipe, tuta, ac foue munusculum, Deo vna cum digna te coniuge feliciter perhenniterq; recommendatus. Brulis. An. M. D. XXX. Mense Iulio.

LECTORI NOTATV

necessaria.

Olo te ignorare optie lector, quosdam sub alijs compñendi titulos, nec singillatim poni, sed per appositionem tituli, & appensum numerum vbi inueniri debeant indicari. Exempli gratia: Fraus ponitur in titulo Diuitiæ, sub numero. vi. quare sic in tabula collocatur: Fraus. Diuitiæ. vi. Quando autem ponitur ista distinctio, Vide, designat eiusdem tituli materiam, etiam sub titulo qui sequitur contineri. Sunt & authoritates nōnullis quadrantes articulis, quæ breuitatis causa ad titulum vbi ad longum ponuntur, sunt remissæ. Exempli causa: Sub titulo Accusatio, numero. ij. ponitur. Romanos. ij. c. Quum enim gentes. Lex. ij. hoc est sub titulo, Lex numero. ij. eadem ad integrum ponitur authoritas. Habebis & candide Lector, si hæc tibi non displicuerint, succinctum epistolarum euangeliorumque è probatissimis &
a iiij antiquis

INDEX TITVL.

antiquitate & scientia doctoribus per anni circulum de tempore & de sanctis notatu digniora Paulinis in epistolis, necnon quatuor in euangelistis complectens, non minore congestum labore opusculum, ut pro sua & paruitate & utilitate non immerito Enchiridion Homiliarum nomen accipiat, non solum verbi diuini concionatoribus, sed & pijs lectoribus accommodum.

INDEX TITVLORVM

<p>Abstinentia.</p> <p>Aceptio personarum.</p> <p>Acceptio munerum.</p> <p>Accidia, vide Ocium.</p> <p>Pigritia.</p> <p>Accusatio.</p> <p>Adoratio.</p> <p>Adulatio.</p> <p>Adulterium.</p> <p>Aduentus domini.</p> <p>Ambitio, Honor, xij.</p> <p>Amicitia.</p>	<p>Angelus.</p> <p>Antichristus.</p> <p>Apostolus.</p> <p>Apostata.</p> <p>Arbor spiritualis.</p> <p>Arma spiritualia.</p> <p>Ascensio Christi.</p> <p>Astrologia.</p> <p>Auaritia, vide diuitie.</p> <p>Auditus.</p> <p>Auersio à deo.</p>
--	---

B

<p>Baptismus.</p> <p>Beatitudo.</p>	<p>Beatus.</p>
--	----------------

INDEX

<p>Bellum.</p> <p>Benedictio.</p> <p>Blasphemia.</p> <p>Bonitas.</p>	<p>Consolatio, Vide Misericordia. ij.</p> <p>Consuetudo.</p> <p>Cōrentio, Vide Rixa.</p> <p>Contumelia.</p> <p>Conuersio ad deum.</p> <p>Cor Correctio.</p> <p>Corpus mysticum.</p> <p>Creatura.</p> <p>Credulitas.</p> <p>Crux.</p>
--	--

C

<p>CAlix.</p> <p>Caput spiritale.</p> <p>Charitas.</p> <p>Castitas.</p> <p>Cæcitas.</p> <p>Cibus.</p> <p>Circuncisio.</p> <p>Ciuitas.</p> <p>Clauis.</p> <p>Cogitatio.</p> <p>Cognitio dei, vide Iudicium. xi.</p> <p>Cognitio hominis.</p> <p>Concilium.</p> <p>Concupiscentia.</p> <p>Confessio.</p> <p>Confirmatio.</p> <p>Confusio.</p> <p>Conscientia.</p> <p>Consilium.</p>	<p>Caro.</p> <p>Creatura.</p> <p>Credulitas.</p> <p>Crux.</p>
--	---

D

<p>DAmnum.</p> <p>Decimatio.</p> <p>Derisio.</p> <p>Desperatio.</p> <p>Detractio.</p> <p>Deus.</p> <p>Diabolus. Angel. xi.</p> <p>Dilectio dei.</p> <p>Dilectio proximi.</p> <p>Dilectio inimicorum.</p> <p>Disciplina.</p> <p>Discipulus Christi.</p> <p>Diuitie.</p>	<p>Deus.</p> <p>Diabolus. Angel. xi.</p> <p>Dilectio dei.</p> <p>Dilectio proximi.</p> <p>Dilectio inimicorum.</p> <p>Disciplina.</p> <p>Discipulus Christi.</p> <p>Diuitie.</p>
---	--

INDEX

Divinatio.
 Doctrina
 Dolosus
 Domus
 Donum

E

E Brietas
Ecclesia
 Eleemosyna
 Euangelium
 Eucharistia

Excommunicatio
 Exemplum, Vide
 Lux. vi

Experientia

Fama.

Familiaritas.

Fœneratio

Fermentum

Fides siue fidelitas

Fides

Fideiussio

Filius

Fornicatio

Fortitudo

Fraternitas.
 Fraus, Diuitiæ. vi.
 Fructus operis.
 Furtum.

G

GAudium.

Generatio

Gloria

Gratia

Gula

H

HAereditas

Hæreticus.

Homicidium

Homo

Honor.

Hospitalitas

Humilitas

Hypocrisis.

I

Idololatria.

Ieiunium

Ignorantia

Imago, Vide, Idolola
 tria. xij.

INDEX

Impius
 Induratio
 Infernalis pœna
 Infirmitas
 Ingratitudo
 Inimicus
 Inuidia.

Ira

Iudicium temerariû.

Iudicium diuinum

Iudicium extremum

Iudicium politicum.

Iumentum

Iuramentum.

Iusticia dei, Iudic. viij

Iusticia pharisaica

Iusticia legalis.

Iusticia euangelica.

Iusticia humana siue
 politica.

Iustus

L

Labor

Lapis

Laus dei, Honor. ij

Laus hominis

Lex

Leprosus

Liberum arbitrium.

Libertas,

Liber vitæ.

Lingua.

Luçtus

Luxuria. Fornicatio

i. Vide etiam mus

lier. viij.

Lux.

Magister

Maledictio

Malum

Mansuetudo

Mater Christi

Matrimonium

Mediator

Medicus

Mendacium

Mercenarius.

Ministerium

Miraculum

Misericordia.

I N D E X.

Mors	Odiū, Vide Inimicus
Mortuorū suscitatio.	Odor
Mulier	Operatio bona.
Mundus	Oratio, Vide Adoratio, & Honor. ij. Mediator. ij
Munditia	
Murmuratio	Ornatus, Vide Mulier. ix.
Mutorum curatio	Ouis spiritualis
Mutuatio, Vide Fœneratio.	
N.	P.
N atiuitas Chri.	P atientia, Vide
Negatio Chri.	Disciplina, Per
Negotiatio	sequitio.
Nominis dei frequentatio.	Passio domini. Vide
Nouissimorum memoria.	Mors. i.
Nuncius.	Pastor, Vide Ouis, Prælatus
O	Pater
O bedientia	Paupertas
Oblatio	Pax.
Hor. iij.	Peccatum, Vide
Occisio hominis.	Mors. v.
Ocium.	Pœnitentia
Oculus	Peregrinus
	Perfectio

I N D E X

Persequutio.	Pufillanimitas.
Perseuerantia	Q
Pignus	Varere deum
Pigritia, Vide Accidia, Ocium.	R
Piscatio	Apina. Diuitiæ
Potētia dei. Iudiciū. v	ix.
Præceptum, Vide Obbedientia.	Reciduatio.
Prædestinatio.	Redemptio à peccatis
Prædicatio Ioannis.	Regnum dei
Prædicatio Christi	Regnum terrenum
Prædicator, Vide Euangelium.	Renunciatio
Prælatus, Vide Pastor	Resurrectio Christi.
Præparatio cordis	Resurrectio generalis
Primogenitus.	Rixa, Vide Contentio.
Promissio	S
Propheta.	Abbatum
Prouidentia diuina, Vide Iudicium. viij	Sacerdos.
Prouidentia humana, Vide Sollicitudo	Sal.
Puer	Salus
Punitio	Sanctitas.
	Sapientia
	Scandalum
	Scriptura sacra
	Semen
	Senectus

I N D E X

Sepultura Christi	Timor
Sepultura humana	Tristitia
Seruitus	V
Seruus	V erbum dei, Vis
Simoniam.	de Euangel.
Simplicitas.	Veritas
Societas	Vidua
Solicitudo	Via dei.
Somnus.	Via virtuosa
Somnium	Via vitiosa.
Spes	Vigilia
Spiritus sanctus	Vindicta
Sterilitas.	Vinea domini.
Stultus	Vinum
Superbus.	Visio dei.
Sufurro	Vita animæ
T	Vitis
T aciturnitas.	Vinctio sacra.
T emplum	Vocatio dei
Tempus	Voluntas dei.
Tenebræ.	Voluptas.
Tentatio	Vorum
Thesaurus.	Vsura.
Testamentum.	Z
Testis	Zelus.

CONCOR

DANTIAE BREVIORES

certarum materiaram, diuini verbi cons
 tionatoribus tam obuiæ atq; expositz, vt
 ad primos obtutus ex sacris bibliis
 cis libris certos locos ordine alpha
 betico digestos offendere que
 ant, quibuslibet thema
 tibus diducendis
 aptos.

Abstinentia vitiorum omni
 bus necessaria. Vnde Thobias filium
 suum docuit ab infantia timere deum
 & abstinere à pctis. Tho. 1. b. Cū vero
 factus esset vir, accepit vxorē Annam
 de tribu sua: genuitq; ex ea filium nomen suum im
 ponens ei: quem ab infantia timere deum docuit &
 abstinere ab omni peccato. Eccl. 3. d. Sapiens cor &
 inuestigabile abstinabit se à peccatis, & in operibus
 iustitiæ successus habebit. 1. Cor. 9. d. Omnis enim
 qui in agone contendit, ab omnibus se abstinere: & il
 li quidem vt corruptibilem coronam accipiant, nos
 autem incorruptam. 1. Thessa. 4. a. Hæc est enim vo
 luntas dei sanctificatio vestra, vt abstineatis vos à
 fornicatione: vt seiat vnusquisq; vestrum vas suum
 possidere in sanctificatione, & honore, non in passio
 ne desiderij, sicut & gentes quæ ignorant deum. 3. d
 Ab omni specie mala abstinete vos.

A

Abstinentia

II Abstinentia ciborum debet esse ordinata. Nv.
 e. a. Vir siue mulier cum fecerint votum vt sanctificetur, & se voluerint dño consecrare: à vino & omni quod inebriare potest, abstinerebunt. Helias pane subcinericio & aqua refectus per angelũ, ambulauit in fortitudine cibillius quadraginta diebus & quadraginta noctibus vsq; ad montem dei Oreb, 3. Reg. 19. a. Et ecce angelus domini tetigit eum & dixit illi, Surge & comede. Respexit & ecce ad caput suum subcinericis panis & vas aquæ. Comedit ergo & bibit. Eccl. 29. d. Initium vitæ hominis aqua & panis, & veftimentum, & domus protegens turpitudinem. De lohanne dicitur Matth. 3. a. Esca autem eius erat locustæ & mel syluestre. 11. b. Venit enim Iohannes neq; manducans neq; bibens, & dicunt dæmonium habet. Luc. 1. b. Vinum & ficeram non bibet. 7. e. Venit autem Iohannes baptista neq; manducans panem; neq; bibens vinum, & dicitis dæmonium habet. 1. Thes. 5. b. Nos autem qui diei sumus sobrii sumus. 2. Pet. 1. b. Vos autem curam omnem subinferentes ministrare in fide vestra virtutem, in virtute autem scientiam, in scientia abstinentiam.

III Fructifera: quia affectum refrenat. Sap. 8. b.
 Et si iustitiam quis diligit, labores huius magnas habent virtutes. Sobrietatem enim & sapientiam docet & iustitiam & virtutem, quibus vtilius nihil est in vita hominibus. 1. Corin. 9. d. Ego igitur sic curro non quasi in incertum: sic pugno nõ quasi aerem verberans. Sed castigo corpus meum & in seruitutem redigo, ne fortè cum alijs prædicauero ipse reprobus efficiar. Tit. 2. b. Iuuenes similiter hortare vt sobrii sint. 1. Pet. 2. Charissimi obsecro vos tanquam aduenas & peregrinos abstinere vos à carnalibus desiderijs, quæ militant aduersus animam. 5. b. Sobrii estote & vigilate quia aduersarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit quærens quem deuoret,

ca

qui resistite fortes in fide.

III Intellectum purgat. Esa. 28. c. Quæ docebis scientiã: & quæ intelligere faciet auditum (Abstractus à lacte auulfos ab vberibus, Daniel & socij ipsius à regijs abstinetes cibis sapientia super oes repleti sunt, Dani. 1. d. Pueris autè his dedit deus scientiam & disciplinam in omni libro & sapientia, Danieli autem intelligentiam omnium visionũ & somniorum.)

V Meritum augmentat. Vnde dominus Adã abstinencia cibi ligni scitè boni & mali mereri ex obedientia voluit, Gen. 2. c. Ex omni ligno paradisi comede, deligno autem scientiæ boni & mali ne comedas. Vide titulum ieiunium.

VI Morbum curat, Eccl. 37. d. Propter crapulam multi obierunt, qui autem abstinens est adquisiet vitam.

ACCEPTIO personarum.

I Acceptio personarum Deo est œdiosa. Deu. 10. d. Circūcidite igitur præputium cordis vestri, & ceruicè vestram ne induretis amplius: quia dñs deus vester, ipse est deus deorum, & dñs dominantium: deus magnus & potens & terribilis, qui personã non accipit nec munera, facit iudicij pupillo & viduæ, amat peregrinũ, & dat ei victum atq; vestitum. 1. Reg. 16. b. Ne respicias vultum eius (ait dñs Samuel de Eliab filio Isai) neq; altitudinem stature eius, quoniam abieci eum, nec iuxta intuitum hominis ego iudico. 2. Para. 19. c. Non est enim (ait Iosaphat rex iudicibus) apud dominum nostrum iniquitas, nec personarum acceptio, nec cupido munerum. Rom. 10. b. Non est enim distinctio Iudæi & Græci. Nam idem dominus omnium diues in omnes qui inuocant illum. Rom. 2. b. Non est acceptio personarum apud deum. Coloss. 3. b. Expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, & induetes nouum

A 2

ca

sum qui renouatur in agnitionem dei secundū imaginem eius qui creauit eum : vbi non est gentilis & Iudæus: circuncisio & præputium, barbarus & schytha, seruus & liber, sed omnia & in omnibus Christus. Actu. 10. e. In veritate comperi (ait Petrus) quia non est personarum acceptor deus, sed in omni gēte q̄ timet eum & operatur iustitiam acceptus est illi.

II Homini pernicioſa, Eccī. 10. c. Est qui perdet animā suā præ confusione, & ab imprudenti personā perdet eam, personæ autem acceptione p̄det se. 4. 2. & Ne accipias personā vt delinquas. Iaco. 2. a. Fratres mei nolite in personarū acceptione habere fidē dñi nostri Ie.ū Christi gloriæ. Etenim si introierit in conuentū vestrum vir aureum anulum habens, in veste candida, introierit autem & pauper in sordido habitu, & attendatis in eum qui indutus est veste præclara, & dixeritis ei, tu sede hic bene: pauperi autem dicatis, tu sta illic aut sede sub scabello pedū mesorum, nōne iudicatis apud vosmetipsos, & facti estis iudices cogitationū iniquarū. Si tamē legem perficitis regalem secundum scripturas: diliges proximum tuum sicut teipsum, bene facitis: si autem personā accipitis, peccatiſi opamini redarguti à lege quasi transgressores. Iud. 2. e. Mirātes personas quæstus causa.

III Proximo damnosa, Prou. 19. a. Multi colūt personam potentis & amici sunt dona tribuentis. Vide titulum Iudicium humanum. 4. & 5.

Accēptio munerum, vide titulū, Donum. Item iudicium humanum. 4.

A C C I D I A.

I **A**ccidia deum offendit, Num. 21. b. Et tædere cœpit populum itineris ac laboris, locutusq̄ cōtra dominum & Moſen ait: Cur eduxisti nos de ægypto vt moreremur in solitudine? Deest panis, non sunt

sunt aquæ, anima nostra iam nauſcat super cibo isto leuissimo. Quamobrem misit dominus in populū ignitos serpentes, ad quorum plagas & mortes plurimorum venerunt ad Moſen & dixerunt: Peccauimus quia locuti sumus contra dominum & te. Ora vt tollat à nobis serpentes. Luca. 11. f. Ille autem seruus qui cognouit voluntatem domini sui, & non se præparauit & non fecit secundum voluntatem eius, vapulabit multis: qui autem non cognouit, & fecit digna plagis, vapulabit paucis. Iaco. 4. d. Scienti igitur bonum facere & non facienti peccatum est illi.

II Regnum æternum amittit, Matt. 11. b. Regnū cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. 25. c. Et inutilem seruum eiecit in tenebras exteriores, illic erit fletus & stridor dentium. Iohan: 15. a. Omnē palmitem in me non ferentem fructum tollet eum, si quis in me non manserit, mittetur foras sicut palmes, & areſcet, & colligent eū & in ignem mittent & ardet.

A C C U S A T I O.

I **A**ccusat nos apud deum diaboli maliſti, Iob. 1. b. Quadam autē die cum venissent filiū dei vt aſſisterent coram dño, aſſuit inter eos etiam Satan. Cui dixit dñs, Vnde venis? Qui reſpōdens ait: Circuitui terrā & perambulauī eam. Dixitq̄ dñs ad eum: Nunquid cōſideraſti seruum meū Iob, quod nō sit ei similis in terra: homo simplex & reſtrectus ac timēs deum & recedens à malo? Cui reſpōdens Satan ait: Nunquid Iob frustra timet deum? Nonne tu vallaſti domū eius, vniuersamq̄ substantiā eius per circuitum. Operibus manūū eius benedixisti, & possessio eius creuit in terra. Sed extende paululū manum tuam, & tæge cuncta quæ possidet, nisi in faciem benedixerit tibi. Ro. 8. f. Quis accusabit aduersus electos dei? Apo. 12. c. Nunc facta est salus, & virtus, &

uentum, in quo tamē interijt. 3. Re. 12. a. Dixitq; Iosephat ad regē, Sic Herodes applausum acceptans populi ab angelo percussus interijt. Actu. 12. d. Cōstituto autē die. Prou. 27. c. Qui benedicit proximo suo voce grandi de nocte coniurgēs maledicenti similis erit. Quomodo probatur in cōsulatorio aurum, & in fornace argentum: sic probatur homo ore laudantis, Eccl. 7. a. Melius est à sapiente corripī, quā stultorum adulationibus decipi. Eccl. 27. c. Annuens oculo fabricat iniqua: & nemo eum abijciat. In conspectu oculorum tuorum condulcabit os suum, & super sermones tuos ammirabitur. Nouissime autem peruenter os suum, & in verbis tuis dabit scandalum. Esa. 56. c. Popule meus qui beatum te dicunt, ipsi decipiunt te: & viam gressuum tuorum dissipant.

II Absentem rodit. Sic absalon quo placeret populo, patri detraxit. 2. Reg. 15. a. Respondebatq; ei Absalon. Videntur mihi sermones tui boni & iusti, sed nō est qui te audiat constitutus à rege.

III Odibilem se reddit, Prou. 24. d. Nec lactes quē quam labijs tuis. Gal. 1. b. An quæro hominibus placeret? Si adhuc hominibus placeret Christi seruus nō essem. 1. Thess. 2. a. Neq; enim aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut fecistis.

IIII Perditionem sibi acquirit. Vnde adolescēs de morte Sauris placere studens mortē incurrit. 2. Reg. 2. a. In die autem tertia, Sic & occisores Miphiboseth, 2. Regum. 4. d. Viuit dominus qui eruit animam meam de omni angustia, Prouerbiorum 28. d. Qui corripit hominem gratiam postea inueniet apud eum, magis quā ille qui linguæ blandimento decipit. Ezechiel. 13. c. Væ qui coniungunt puluillos sub omni cubito manus, & faciunt ceruicalia sub capite vniuersæ ætatis ad capiendas animas. d. Et cum caperent animas populi mei, viuificabant animas eorum: & violabāt me ad populum meum propter pugillum

gillum hordei, & fragmen panis, vt interficerēt animas quæ non moriuntur: & viuificarent animas quæ non viuunt, mētientes populo credenti mendacis. Propter hoc dicit dominus deus: Ecce ego ad puluillos vestros quibus vos capitis animas volantes, & diripiam eos de brachijs vestris, & dimittam animas quas vos capitis, animas ad volandum. Et dirumpā ceruicalia vestra: & liberabo populum meum de manu vestra, neq; erunt vltra in manibus vestris ad prædandum: & scietis quia ego dominus. Pro eo qd mœrere fecistis cor iusti mendaciter, quem ego non contristauī, & confortastis manus impij vt non conuerteretur à via sua mala & viueret, propterea vana nō videbitis & diuinationes non diuinabitis amplius, & eruat populum meum de manu vestra, & scietis quia ego dominus.

I Adulterium turpiter committitur in affectu. Hierē. 7. b. Ecce vos confiditis vobis in verbis mendacij quæ non proderunt vobis, furari, occidere adulterari, iurare mēdaciter, libare Baalum, & ire post deos alienos quos ignoratis. Et venistis & iteristis coram me in domo hac, in qua inuocastis nomen meum, & dixistis, liberati sumus eo quod fecerimus omnes abominationes istas. Oze. 2. b. Vadam post amatores meos qui dant mihi panes, & aquas meas, & lanam meam, & linum meum, oleum meum, & potum meum. 7. a. Omnes adulterantes quasi clibanus successus à coquente. Matth. 5. Audistis quia dictum est antiquis. Non mœchaberis. Ego autem dico vobis. Omnis qui viderit mulierem ad concupiscendū eam iam mœcharus est eā in corde suo. 13. b. de corde exeunt cogitationes malę, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemia, hæc sunt quæ coinquinant hominem.

II In actu Gen. 39. b. Erat autem Ioseph pulchra

facie & decorus aspectu. Post multos itaq; dies iniecit domina sua oculos in Ioseph. Accidit autem quadam die vt intraret Ioseph domum, & operis quispam absq; arbitris faceret: & illa apprehensa lacrima vestimenti eius diceret. Dormi mecum. Qui relicto in manu eius pallio fugit, & egressus est foras, Iob. 24. c: Oculus adulteri obseruat caliginem dicens: non me videbit oculus, & operiet vultum suum. Per fodiunt in tenebris domos sicut in die condixerant sibi, Prou. 6. d: Nunquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, vt vestimenta sua non ardeant, aut ambulare super prunas vt non plantae eius comburantur. Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui non erit mundus cum tegerit eam. 30. c: Tria sunt difficultia mihi, & quartum penitus ignoro. Viam aquilae in caelo, viam colubri supra petram, viam nauis in medio mari, & viam viri in adolescentia. Talis est via mulieris adulterae, quae comedit & tergens os suum dicit. Non sum operata malum, Ecc. 23. c: Omnis homo qui transgreditur lectum suum contemnens in animam suam & dicens: Quis me videt? tenebrae circumdant me, & nemo circumspicit me, quem vereor, delictorum meorum non memorabitur altissimus. Et non intellexit quoniam omnia videt oculus illius, quoniam am expellit a se timorem dei, huiusmodi hominis timor, & oculi hominum timentes illum, & non cognouit quoniam oculi domini multipliciter lucidiores sunt super solem, circumspicientes omnes vias hominum & profundum abyssi & hominum corda, intuentes in absconditas partes, Ro. 7. a: Nam quae sub viro est mulier, viuente viro alligata est legi. Si autem mortuus fuerit vir eius, soluta est a lege viri. Igitur viuente viro, vocabitur adultera si fuerit cum alio viro. Si autem mortuus fuerit vir eius: liberata est a lege viri, vt non sit adultera si fuerit cum alio viro, 2. Petri 2. c: Oculos habentes plenos adulterij & incontinentiae delicti

delicti.

III ¶ Adulterium firmiter prohibetur, Exodi. 20. c: Non moechaberis, Leuiti. 18. c: Cum vxore proximi tui non coibis, nec feminis commixtione maculaberis, Deut. 5. b: Neq; moechaberis.

IIII ¶ Grauius punitur, quia deum offendit. Vnde ob vxorem Abraham sublatam plagauit dominus domum pharaonis, Gene. 12. d: Flagellauit autem dominus pharaonem plagis maximis & domum eius, propter Sarai vxorem Abraham. Simili modo & Abimelech, Genesi. 20. a: Venit autem deus ad Abimelech per somnium nocte & ait illi: En morieris propter mulierem quam tulisti. Habet enim virum. Abimelech vero non tetigerat eam. Et ait: Domine num gentem ignorantem & iustam interficies? Nonne ipse dixit mihi soror mea est, & ipsa ait: frater meus est? In simplicitate cordis mei & munditia manuum mearum feci hoc. Dixitq; ad eum deus. Et ego scio quod simplici corde feceris, & ideo custodiui te ne peccares in me, & non dimisi vt tangeres eam. Orante autem Abraham sanauit deus Abimelech & vxorem ancillasq; eius & pepererunt, Leuit. 20. b: Si moechatus quis fuerit cum vxore alterius, & adulterium perpetraverit cum coniuge proximi sui, morte moriatur & moechus & adultera.

Deuterono. 22. d: Si dormierit vir cum vxore alterius, vterque morietur, adulter & adultera, & auferes malum de terra.

27. d. Maledictus qui dormit cum vxore proximi sui, Iob. 31. a: Si deceptum est cor meum super mulierem & si ad ostium amici mei insidiatus sum: scortum alterius sit vxor mea, & super illam incuruentur alij. Hoc enim nefas est & iniquitas maxima. Ignis est vsque ad perditionem deuorans, & eradicans omnia genimina.

¶ Hic.

Hiere. 5. c. Saturauit eos & meretrici sunt, & in domo meretricis luxurabantur. Equi amatores in foeminas & emissarij sunt, vnusquisq; ad vxorem proximi sui hinniebat. Nunquid super his non visitabo dicit dominus, & in gente tali non vlscifetur anima mea? Maluit Susanna mortem quam adulterij crimen incurere. Dani. 3. c. Sed melius est mihi absq; opere incidere in manus hoim, q̄ peccare in conspectu dñi. Iohan. 8. a. Adducunt autem scribæ & pharisæi mulierem in adulterio deprehensam, & statuerunt eam in medio, & dixerunt: Magister hæc mulier modo deprehensa est in adulterio. In lege autem Moses mandauit nobis huiusmodi lapidare.

1. Corin. 6. b. Nolite errare, neq; fornicarij neq; idolis seruientes, neq; adulteri, regnum dei possidebunt. Hebræo. 13. a. Fornicatores enim & adulteros iudicabit deus.

V Proximum lædit. Eccl. 4. 1. d. Ne respicias mulierem alieni viri, & ne scrutaris ancillam eius, neque steteris ad lectum eius. Dauid ob adulterium celandi occidi procurauit Vriam.

2. Regum. 11. Factum est autem vertente anno. Item Herodes Iohannem.

Matthæ. 14. a. Herodes autem tenuit Iohannem, & alligauit eum & posuit in carcerem, propter Herodiam vxorem fratris sui.

Marci. 6. c. Ipse enim Herodes misit ac tenuit Iohannem.

VI Prolem inficit. Prouerb. 18. d. Qui autem tenet adulteram sultissimus est.

Sapient. 3. d. Filij autem adulterorum in consummatione erunt, & ab iniquo thoro semen exterminabitur. Et si quidem longæ vitæ erunt, in nihilum computabuntur, & sine honore erit nouissima senectus illorum. Et si celerius defuncti fuerint non habebunt

spem

spem, nec in die agnitionis allocutionem. Nationes enim iniquæ diræ sunt consummationis. 4. a. Multigena autem impiorum multitudo non erit vtilis, & spura vitulamina nõ dabunt radices altas nec stabile firmamentum collocabunt. Et si in ramis in tempore germinauerint, infirmiter posita à vento commouebuntur: & à nimietate ventorum eradicabuntur. b. Confringentur enim rami inconsummati, & fructus illorum inutiles, & acerbi ad manducandum & ad nihilum apti. Ex iniquis enim omnes filij qui nascuntur testes sunt nequitie aduersus patres in interrogatione sua. Eccl. 23. d. Sic & mulier omnis relinquens virum suum, & statuens hæreditatem ex alio non matrimonio. Primo enim in lege alacissimi incredibilis fuit, & secundo virum suum dereliquit, tertio in adulterio fornicata, & ex alio viro filios statuit sibi. Hæc in ecclesiam adducetur, & in filios eius respicietur. Non tradent filij eius radices, & rami eius nõ dabunt fructum.

VII Famã polluit. Prouer. 6. d. Non grandis est culpa cum quis furatus fuerit. Furatur enim vt esurientem impleat animam. Deprehensus quoq; reddet septuplum, & omnem substantiã domus suæ tradet & liberabit se. Qui autem adulter est propter cordis inopiam perdet animam suam. Turpitudinem & ignominiam congregat sibi, & opprobrium illius non delebitur. Quia zelus & furor viri non parcat in die vindictæ, nec acquiescet precibus cuiusquam, nec suscipiet pro redemptiõe dona plurima. Eccl. 23. d. Derelinquent in maledictum memoriam eius, & dedecus illius non delebitur.

VIII Per legem quomodo inquiritur. Numer. 5. b. Vir cuius vxor errauerit.

¶ ADVENTVS domini.

¶ Aduentus

I **C**aduentus domini in carnem. Multiplex iter promissus, Gene. 49. b: Non auferetur sceptrum de Iuda & dux de femore eius, donec veniat qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium, Deut. 18. c: Prophetam de gente tua, & de fratribus tuis, sicut me suscitabit tibi dominus deus tuus ipsum audies, d: Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum similem tui, & ponam verba mea in ore eius, loqueturque ad eos omnia quae praeceperam illi. Qui autem verba eius quae loquetur in nomine meo audire noluerit, ego vitor existam, Danie. 9. f: Septuaginta hebdomadae abbreviatae sunt super populum tuum & super urbem sanctam tuam, ut consumetur praeruaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur iustitia sempiterna, & impleatur visio, & vngatur sanctus sanctorum, Abacuc. 2. a: Super custodiam meam stabo, & figam gradum super munitionem. Et contemplanor ut videam quid dicatur mihi, & quid respondeam ad arguentem me: Et respondit & dixit mihi dominus. Scribe visum & ex plana eum super tabulas ut percurrat qui legerit eum. Quia adhuc visus procul, & apparebit in finem & non mentietur. Si moram fecerit expecta illum, quia veniens veniet & non tardabit, Agei. 2. b: Adhuc vnum modicum est, & ego commouebo caelum & terram, & mare & aridam. Et mouebo omnes gentes, & veniet desideratus cunctis gentibus. Magna erit gloria domus istius nouissimae, plusquam prima dicit dominus exercituum, Zacha. 2. c: Laeta & laetare filia Syon, quia ecce ego venio & habitabo in medio tui, ait dominus. Et applicabuntur gentes multae ad dominum in die illa, & erunt mihi in populum, Malac. 3. a: Ecce ego mittam angelum meum, & praeparabit viam ante faciem meam. Et statim veniet ad templum suum dominator quem vos quaeritis, & angelus

terre

ius testamenti quem vos vultis. Ecce venit dicit dominus exercituum.

II **C**ardenter desideratus, Exod. 4. d. Obsecro domine mitte quem missurus es, Esa. 43. b: Rorate caeli desuper & nubes pluant iustum, aperiat terra & germinet Saluator em, Esa. 62. a: Propter Syon non taescebo, & propter Hierusalem non quiescam, donec egrediatur ut splendor iustitiae eius, & Saluator eius ut lampas accendatur. 64. a: Utinam dicit superes caelos & descenderes. A facie tua montes desuuet sicut exustio ignis tabescerent, aquae arderent igni, ut notum fieret nomen tuum inimicis tuis, a facie tua gentes turbarentur.

III **C**salubriter consummatus quo ad introitum, Esa. 7. c: Propter hoc dabit dominus ipse vobis signum. Ecce virgo concipiet & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emanuel, xi. a: Et egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet, & requiescet super eum spiritus domini, spiritus sapientiae & intellectus spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientiae & pietatis, & replebit eum spiritus timoris domini. Non secundam visionem oculorum iudicabit, neque secundam auditum aurium arguet. Sed iudicabit in iustitia pauperes, & arguet in aequitate pro mansuetis terrae. Et percutiet terram virga oris sui, & spiritu labiorum suorum interficet impium. Et erit iustitia cingulum lumborum eius & fides cinctorium renium eius, Iohan. 1. b: Et verbum caro factum est, & habitauit in nobis, 16. g: Exiui a patre & veni in mundum.

III **C**processum, Hiere. 14. b. Quare quasi colonus futurus es in terra, & quasi viator declinans ad manedum? Quare futurus es velut vir vagus & fortis: qui non potest saluare? Tu autem in nobis es domine, & nomen tuum inuocatum est super nos, ne derelinquas nos, Baruch. 3. d: Post haec in terris iustus est, Zacha. 9. b: Exulta facis filia Syon, iubila filia Hierusalem. Ecce rex tuus venit tibi iustus & Saluator, ipse pauper

pauper & ascendens super asinam & super pulum asinum.

Matth. 21. 2. Et cum appropinquassent Hierosolymis
Luc. 12. g. Hypocritæ faciem cœli & terræ notis probare, hoc autem tempus, quomodo non probatis?

V Fructum in auferendo malum. Sopho. 11. Lau-
da filia Syon, iubila Israel. Lætare & exulta in omni
corde filia Hierusalem. Abstulit dominus iudicium
tuum, auertit inimicos tuos. Rex Israel dominus in
medio tui, non timebis malum ultra. d. In die illa dis-
cetur Hierusalem. Noli timere Syon, non dissolu-
tur manus tuæ. Dominus deus tuus in medio tui for-
tis ipse saluabit. Titum. 2. c. Apparuit enim gratia dei
& Saluatoris nostri omnibus hominibus erudiēs nos
vt abnegātes impietatē, & secularia desideria, sobrie
& iuste, & pie viuamus in hoc seculo, expectantes
beatam spem, & aduentum gloriæ magni dei & Sal-
uatoris nostri Iesu Christi, qui dedit semetipsum p
nobis vt nos redimeret ab omni iniquitate, & mun-
daret sibi populum acceptabilem sectatorem bonorū
operum. 3. b. Cum autem benignitas & humanitas ap-
paruit saluatoris nostri dei: non ex operibus iustitię
quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam
saluos nos fecit, per lauacrum regenerationis, & re-
nouationis spiritus sancti, quem effudit in nos abun-
de, per Iesum Christum Saluatorem nostrum, vt iu-
stificati gratia ipsius hæredes simus secundum spem
vitæ æternæ. Fidelis sermo est.

Actu. 3. d. Vobis primum deus suscitans filium suum
misit eum benedicientem vobis, vt cōuertat se vnus-
quisq; a nequitia sua. 1. Iohan. 2. b. In hoc apparuit fi-
lius dei, vt dissoluat opera diaboli. 4. b. In hoc appa-
ruit charitas dei in nobis, quoniam filium suum vni-
genitum misit deus in mundum: vt viuamus p eum.

VI Conferendo bonū, Esai. 62. d. Dicite fili; Syon
Ecce

Ecce Saluator tuus venit, ecce merces eius cum eo,
& opus eius coram illo. Et vocabunt eos populus sanctus:
re dempti a domino. Hiero. 23. 2. Ecce dies veni-
unt dicit dominus, & suscitabo Dauid germen iustum
& regnabit rex & sapiens erit, & faciet iudicium &
iustitiam in terra. In diebus illis saluabitur Iuda, &
Israel habitabit confidenter. Et hoc est nomen quod
vocabunt eum: dominus iustus noster.

Lucæ. 9. g. Filius hominis non venit animas perdere
sed saluare. 19. b. Venit enim filius hominis quæ-
rere & saluum facere quod perierat.

Iohan. 3. b. Sic enim deus dilexit mundum, vt filium
suum vnigenitum daret, vt omnis qui credit in illum
non pereat, sed habeat vitæ æternam. Non enim mis-
it deus filium suum in mundum, vt iudicet mundum
sed vt saluetur mundus per ipsum.

12. g. Non enim veni vt iudicem mundum, sed vt sal-
uificem mundum.

I Amicitie diuinæ ortus. Sapi. 7. b. Infini-
tus thesaurus est hominibus, quo qui vsi sunt partis
cipies facti sunt amicitia dei, propter disciplinæ do-
na commendati. Ioan. 13. b. Vos amici mei estis, si fe-
ceritis quæ ego præcipio vobis. Actu. 10. e. In veritate
comperi. Acceptio personarum. 1. Iacob. 2. d. Cre-
didit Abraham deo & reputatum est illi ad iustitiam
& amicus dei appellatus est.

II Fructus. Exod. 15. b. Loquebatur autē domi-
nus ad Moſen facie ad faciem, sicut solet homo loqui
ad amicum suum. Psalm. 138. Mihi autem nimis hono-
rati sunt amici tui deus, nimis cōfortatus est prin-
cipatus eorum. Lucæ. 14. c. Amice ascende superius.
Ioan. 13. b. Vos autem dixi amicos, quia omnia quæ-
cumq; audiui a patre meo nota feci vobis.

III Amicitia hūana 7a, esse debet firma. Pro. 12. d
Qui negligit damnum propter amicum iustus est. 17. c.

Omni tempore diligit q̄ amicus est, & frater in angustijs comprobatur, 27. b: Amicum tuum & amicū patris tui ne dimiseris, Eccī. 4. a: Si possides amicū, in tentatiōe posside eum, & ne facile credas ei, 12. b: Nō agnoscetur in bonis amicus, & non abscondetur in malis inimicus. In bonis viri, inimici illius, in tristitia & malitia illius amicus agnitus est, 22. d: Fidē posside cum amico in paupertate illius, vt & in bonis illius lateris. In tempore tribulationis illius permane il li fidelis, vt & in hereditate illius coheres sis. E contrario discipuli dominum reliquerunt, Matthæ. 26. f: Tunc discipuli oēs reliq̄t eo fugerunt, Marci. 14. f: Adolescēs aut̄ quidā sequebatur eū amictus syndone super nudo, & tenuerūt eū. At ille relicta syndone nudus profugit ab eis, Iohan. 16. g: Ecce venit hora & iam venit vt dispergami vniūquisq̄ in propria & mesolum relinquatis.

III ¶ Grata, Prou. 18. d. Vir amicabilis ad faciem tatem magis amicus erit q̄ frater, Eccī. 20. c: Patuō non erit amicus, & nō erit gratia in bonis illius. Qui eū edunt panem illius falix lingue sunt. Quoties & quāti iridebunt eum? Neq; enim quod habendū erat directo sensu distribuit, similē & q̄d nō erat habēdū

V ¶ Honestā, ideo per prophetā Iosaphat de amicitia ad Achab increpatus fuit, 2. Pa. 19. a: Impio p̄ges auxiliū, & his q̄ oderunt dñm amicitia iungeris. Et ideo iram quidem domini merebaris: sed bona opera inuenta sunt in te. eo q̄d abstul. ris lucos de terra Iuda: & p̄paraueris cor tuū vt requireres dñm deum patrū tuorū. S. c & Pilato Herodes in mortem dñi iunctus est amicitia, I. u. 23. b: Et facti sunt amici Herodes & Pilatus in ipsa die: nam antea inimici erāt adinuenim. Ideo Eccī. 6. a: Noli fieri p̄ amico inimicus proximo tuo, b: Qui timet deum æque habebit amicitiam bonā, qm̄ secundū illum erit amicus illius.

VI ¶ Integra in corde, Prou. 25. b: Causam tuam tracta

tracta cum amico tuo, & secretū extraneo ne reueles: ne forte insuleet tibi cū audierit & exprobare nō cese set, Eccī. 27. c: Dilige proximū & coniungere fide cū il lo, 17. a. Non obliuiscaris amici tui in anno tuo, & non in memoris illius in operibus tuis.

VII ¶ In ore, Prou. 19. b: Qui celat delictū querit amicitias, qui altero sermone repetit, separat feceratos, 25. a: Quæ videtunt oculi tui ne speras in iurgio cito, ne postea emēdare nō possis cū delonestaueris amicū tuū, 27. c: Ferrum ferro exacutur: & homo ex acuit faciem amici, Eccī. 6. a: Verbu dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos: & lingua eucharis in bono homine abundabit, 22. c: Mittens lapidē in volatilia deiciet illa, sic & cōiuciatur amico dissoluit amicitia, d: Amicū salutare nō cōfundaris, 27. b: Qui denudat arcana amici fidē perdit: & nō inueniet amicum ad animū suū, c: Denudare aut̄ amici mysteria, desperatio est animæ infelicis, 41. d: Caue ab amicis de sermone impropertij, 42. a: Non duplices sermonē auditus de reuelatiōe sermonis absconditi, & eris vere sine cōfusione: & inuenies gratiā in cōspectu oim̄ hoim̄.

VIII ¶ In opere, Iob. 6. c: Qui tollit ab amico misericordiā, timorē dñi dereliquit, Prou. 3. d: Ne dicas amico tuo vade, & reuertere & cras dabo tibi, cū statim possis dare, Eccī. 29. b: Perde pecuniam propter fratrem & amicum, & non abscondas illam sub lapide in perditionem.

IX ¶ Amicitia: verq; cōseruatio, Pro. 3. d: Ne moliaris amico tuo malū: cū ille in te habeat fiduciā, 11. b: Qui despicit amicum suū indigens corde est, vir aut̄ prudens tacebit, Eccī. 6. b: Amicus si p̄manserit fixus erit tibi quasi cōequalis, & in domesticis tuis fiducia liter aget, 7. b: Noli amare mendaciū aduersus fratrem tuum: neq; in amicum similiter facias. Noli p̄uaris cari in amicū pecuniam differentem: neq; fratrem charissimum amo spreueris, 9. l: Ne derelinquas amicum

antiquum, nouus enim nō erit similis illi. Vinum nouum amicus nouus, veterascat & cū suauitate bibes illud. 20. d. Est q̄ p̄ cōfusiōe p̄mittit amico: & lucratus est eū inimicū gratis. 22. c. Ad amicū & si produxeris gladiū nō desperes: est em̄ regressus ad amicū. Si aperuerit os tristic ne timeas. Est enim cōcordatiō, excessu pro cōiuitio, & improperio, & supbia, & mysterij reuelatiōe: & plaga dolosa. In his oībus effugiet amicus.

X ¶ Fructificatio. Prouer. 28. c. Frater qui adiuuatur a fratre quasi ciuitas firma: & iudicia quasi vestes vrbium. 25. b. Gratia & amicitia liberant quas tibi serua ne exprobabilis fias. 27. b. vnguento & varijs odoribus delectatur cor: & bonis amici consilijs anima dulcoratur. Melior est vicinus iuxta q̄ frater procul. Ecc̄s. 4. b. Melius est ergo duos esse simul q̄ vnū habent em̄ emolumentū societatis suae. Si vnus ceciderit, ab altero fulcietur. Vx̄ foli, quia cum occiderit, nō habet subleuantē. Ecc̄s. 6. b. Amicus fidelis protectio fortis, q̄ aut̄ inuenit illū, inuenit thesaurū. Amico fideli nulla est cōparatio, & non est digna ponderatio auri & argenti contra bonitatē fidei illius. Amicus fidelis medicamentū vitae & immortalitatis, & q̄ metuunt dñm inueniēt illū. 22. d. Amicū salutare nō cōfundaris. A facie illius non me abscondā, & si mala mihi euenerint p̄ illum sustinebo. Ois q̄ audiet, cauebit se ab eo. 25. b. Beatus qui inuenit amicū verum.

XI ¶ Amicitia ficta lucrum proprium attēdit. Prouer. 24. c. Amici diuitum multi. 29. a. Diuitiae addunt amicos plurimos. Multi colunt personam potentis: & amici sunt dona tribuentis. Fratres hominis pauperis oderunt eum: insuper & amici procul recesserunt ab eo. 20. a. Multi homines misericordes vocantur, virum fidelem quis inueniet, Ecc̄s. 6. a: Est enim amicus secundum tempus suum, & non permanebit in die tribulationis, b. Est autem amicus foras mensis, & non permanebit in die necessitatis. 37. a. Sodal

lis amicus

is amicus conuincundabitur in oblectationibus, & in tempore tribulationis aduersarius. Sodalis amico condolet causa ventris, & contra hostem accipiet scutum.

XII ¶ Malum proximo intendit. Sic Dalida mortem Sampsoni, Iudicum. 26. d: Quomodo dicis quod amas me cum animus tuus non sit mecum? Per tres, Prouer. 21. b: Simulator ore decipit amicum suum. Qui ambulat fraudulenter reuelat arcana: qui autem fidelis est amici celat commissum. 26. c: Sicut noxius est qui mittit sagittas & lanceas in mortem: ita vir q̄ fraudulenter nocet amico suo, & cum fecerit deprehensus dicit, ludens feci. 27. c. Qui bene dicit. Adulatio. 1. 29. a: Homo qui blandis fictisq̄ sermonibus loquitur amico suo: rete expandit gressibus suis. Ecc̄s. 27. c. Annuens oculo fabricat mala, & nemo eum absiciet. In conspectu oculorum tuorum condulcabit os suum: & super sermones tuos admirabitur. Nouisfime autem peruertet os suum, & in verbis tuis dabit scandalum. Multa audiui & non cogitavi ei: & dominus odiet illum. Matthae. 23. c: Qui autem tradidit eum, dedit eis signum dicens: Quemcunque osculatus fuero ipse est, dixitque illi Iesus: Amice ad quid uenisti?

XIII ¶ Bonum falso prætendit. Sic in mortem David occasionem quaerens Saul filiam ipsi dedit. 1. Regum. 28. c. Dilexit autem David Michol filiam Saul, Prouerbio. 26. d. Vir iniquus laetatur amicum suum: & ducit eum per viam non bonam, Ecc̄s. 37. a: Omnis amicus dicit, & ego amicitiam copulaui: & est amicus solo nomine amicus. Nonne tristitia inest vsque ad mortem. Sodalis autem & amicus ad inimicitiam conuertetur. O praesumptio nequissima, vnde creata es cooperire aridam: malitia & dolositate illius.

XIII ¶ Odium incendit. Prouer. 28. a: Occasiones quaerit q̄ vult recedere ab amico omni tempore erit

B 3 expros

exprobrabilis, Eccl. 6. a: Et est amicus qui cōuertitur ad inimicitā, & est amicus qui odium & rixam & cōuitia denudabit, 33. a: Equus emissarius sic & amicus subannator sub omni supradecente hincit.

XV **Q**Opprobriolum se reddit, Prou. 20. c: Et qui reuelat mysteria & ambulat fraudulentē, & dilatat labia sua ne cōmiseris, Eccl. 6. b: Ab inimicis tuis se parare: & ab amicis tuis artēde, 19. b: Amico & inimico noli narrare sensum tuū, & si est tibi delictū noli denudare. Audiet em̄ te & custodiet: & quasi defendēs p̄t̄m odiet te & sic aderit tibi semper, Hiere. 9. b: Vnusquisq; se ad proximo suo custodiat & in omni fratre suo nō habeat fiduciā: quia oīs frater supplantā: supplantabit, & oīs amicus fraudulentē incedet, & vir fratrem suū deridebit: & veritatem non loquetur.

I **Angelī** boni Deo adfunt, Iob. 15. a: Nunquid est numerus militum eius, 38. a: Vbi eras (ait dominus Iob) quando ponebā fundamētā terræ: Cum melaudarent astra matutina & tubilarent oēs filij dei Danie. 7. c: Milia milium ministrabāt ei: & decies milies centena milia assistebant ei, Matr. 18. b: Dico em̄ vobis quia angeli eorū in cœlis semper vidēt faciem patris mei, qui in cœlis est.

II **Q**uomōdo seruiunt, Psal. 103. a: Qui facis angelos tuos spūs, Heb. 1. d: Nonne oēs sunt administratores spiritus in ministerium missi: propter eos qui hereditatem capiunt salutis?

III **Q**uomōdo peccantes. Sic angelus filios Israel, Iudic. 1. a: Ascendit angelus domini.

III **Q**uomōdo confortant deficientes. Vnde angelus ancillæ Saræ in deserto fontem ostendit, Gene. 21. b: Quæcumq; abisset errabat in solitudine. Sic Helæ aquam & panem, 3. Reg. 19. a: Misitq; Iesabel nuncium ad Heliam, Danieli prandium per Abacuc in lacum leonum in Babylone e Iudæa apportauit, Dani. 14. f: Erat autē Abacuc

Abacuc propheta in Iudæa, Lucæ. 22. e: Apparuit autē illi angelus de cœlo confortans eum.

V **Q**uomōdo dirigunt gradientes, Exo. 23. c: Ecce ego mitto angelum meū qui præcedat te & custodiat in via: & introducat in locū quē pparauit tibi. Obserua eum & audi vocem eius, nec contemnendū putes: quia non dimittet cū peccaueris, & est nomen meum cum illo. Quod si audieris vocem eius, & feceris oīa quæ loquor, inimicus ero inimicis tuis & castigā affligentes te. Angelus phibuit Balaā a p̄t̄e maledictiōis populi Israel Num. 22. d: Surrexit Balaam mane, Tob. 5. d: Respondens autē Thobias ait: Bene ambuletis, & sic deus in itinere vestro, & angelus eius comiterur vobiscū, 10. d Angelus dñi (ait Raguel) sanctus sit in itinere vestro perducatq; vos incolumes, Iudit. 13. c: Viuit autē ipse dñs quā custodiuit me angelus eius, & hinc eunt, & ibi cōmorantē, & inde huc reuertētē, & non permisit me dñs ancillam suam coinquinari: sed sine pollutione p̄t̄i reuocauit me vobis gaudentē in victoria suæ Psal. 90. b: Quoniam angelis suis mādauit de te, vt custodiant te in oībus vijs tuis. In manibus portabant te, ne forte offendas ad lapidē pedem tuum.

VI **Q**uomōdo erudiunt ignorātes. Sic Esdrā Vriel, 4. Esd. 4. a: Et respondit: Sic Danielē, Dani. 9. f: Cumq; adhuc loquerer. Sic Ioseph instruxit, Matth. 1. c: Hæc autē eocogitante, ecce angelus dñi apparuit in somnis ei, dicens: Ioseph fili Dauid, noli timere accipere Mariam conugetūā: quæ em̄ in ea natum est, de spiritu sancto est: Pariet autē filium, & vocabis nomen eius Iesum: ipse saluū faciet populum suū a peccatis eorum, 2. d: De sancto autē Herode. Sic Cornelii quō ad fidē primogenet. Actū. 10. a. Vir autem quidam erat in Cæsarea.

VII **Q**uomōdo flagellant præuariantes. Vnde populū pestilentia percussit ob p̄t̄m Dauid sepruaginta milia viros, 2. Reg. 24. c: Immisitq; dñs pestilentiam, 4. Regū. 19. g: Factum est igitur in nocte illa venit angelus

dñi: & percussit de castris Assyriorum. 185. milia. Heliodorum templum spoliaré volentem grauitér cæcidérunt. 2. Mach. 3. c. Heliodorus aut. Sic Herodem deo gloriam non danrem. Actu. 12. d. Confestim aut percussit eum angelus eo quod non dedisset honoré deo & consumptus à vermibus expirauit.

VIII ¶ Gratificantes orantes. Iob. 33. c. Si fuerit pro eo angelus loquens vnū de milibus vt annunciet hominis æquitatē, miserabitur eius & dicet. Libera eum vt non descendat in corruptionem. Inueni in quo ei propitius, Tob. 12. c. Quando orabas cum lachrymis & sepeliebas mortuos, & derelinquebas prandii tuū, & mortuos abscodebas per diē in domo tua, & nocte sepeliebas eos, ego obtuli orationē tuā dño. Apo. 8. 2. Et alius angelus venit & stetit ante altare. Et ascendit fumus incensorum de orationibus sanctorum.

IX ¶ Honorant decedentes. Luc. 16. c. Factum est autem vt moreretur mendicus: & portaretur ab angelis in sinum Abraham.

X ¶ Ciuant certantes. Vnde angelus cū nube se inter castra Aegyptiorum & Israel posuit. Exo. 14. c. Tolensq; se angelū dñi. Sic Iosue angelū in agro euagi natū tenentē gladiū vidit. Iosue. 5. d. Cumq; esset Iosue in agro. Sic precibus Helizei puer suus motē plenum equorum & currum igneorum in circuitu vidit Helizei. 4. Re. 6. d. Cumq; orasset Helizeus. Danic. 4. c. Deus meus quē colo misit angelū suū & cōcludit orationē & nō nocuerūt mihi: quia corā eo iustitia mea inuenta est. Sic Machabæo apparuit pcedens eques in veste cædida, armis aureis hastā vibrās. 2. Ma. 11. b. Vt autem Machabæus. Liberauit apostolos ē carcere Actu. 5. d. Exurgens autem princeps sacerdotum. Sic & Petrum. Actu. 12. 2. Eodem autem tempore.

XI ¶ Angeli mali ob peccatū oriūtur. Iob. 4. d. & cece seruiūt ei nō sunt stabiles, & in angelis suis reperit

reperit prauitatem. Esa. 14. c. Quomodo cecidisti de cælo Lucifer: qui mane oriebaris. Luc. 10. c. Videbā Saranam sicut fulgur de cælo cadentem. 2. Petri 2. 8. Si enim deus angelis peccantibus nō pepercit, sed rudentibus inferni detractos, in tartarum tradidit cruciandos, in iudiciū reseruauit. Iud. 1. b. Angelos vero qui non seruauerunt suum principatum, sed dereliquerunt suum domiciliū, in iudiciū magni dei vinculis æternis sub caligine reseruauit. Apo. 12. b. Et factum est prælium magnum in cælo. Michael & angeli eius præliabantur cum dracone, & draco pugnat. & angeli eius & non valuerunt, neq; locus inuentus est eorum amplius in cælo. Et proiectus est draco ille magnus, serpens antiquus qui vocatur diabolus & satanas, qui seducit vniuersum orbem: & projectus est in terram: & angeli eius cū illo missi sunt.

XII ¶ Malum hominibus moliantur aggrediendo fraudulenter. Vnde Euam natura & sexu infirmitatem callide & solam & simplici aggressus est questione. Gene. 3. 2. Sed & serpens. Ideo dicit apostolus. 2. Cor. 2. c. Vt non circumueniamur à Sarana: nō enim ignoramus cogitationes eius. 11. c. Ipse enim Saranas transfiguratur se in angelum lucis.

XIII ¶ Generaliter omnes quātumcunq; sanctos, Iohan. 14. d. Venit princeps mundi huius, & in me non habet quicquam. Matth. 4. 2. Tunc Iesus ductus est in desertum à spiritu vt tentaretur à diabolo. Luc. 4. b. Et consummata omni tentatiōe diabolus recessit ab illo vsq; ad tempus. Iohan. 13. 2. Et cœna facta cum diabolus iam misisset in cor: vt traderet eum Iudas Simonis Scateriotis. 1. Petri 5. b. Sobrii estote & Abstinencia. 3. 1. Reg. 16. c. Spiritus autem domini recessit à Saul & exagitabat eū spiritus nequus à domino.

XIII ¶ Horribiliter, Sic Iob nequm in substantia, prole, & corpore, sed quā maxime in anima per

blasphemiam lædere studuit. Iob. 1. b. Sed extende paululum manum tuam & tange cuncta quæ possidet, nisi in faciem benedixerit tibi. 2. b. Pelle pro pelle & cuncta quæ habet dabit homo pro anima sua. Alioquin mitte manum tuam & tange os & carnem eius & tunc videbis quod in faciem benedecat tibi. 41. d. Non est potestas super terram, quæ cõparetur ei, qui factus est ut nullum timeret. Omne sublime videt: & ipse est rex super omnes filios superbiæ. Eccl. 39. d. Sunt spiritus qui ad vindictam creati sunt, & in furore suo cõfirmaverunt tormeta sua. In tempore cõsummationis effundent virtutem & furorẽ eius qui fecit illos cõfundet. Vnde reddit hoĩem cecũ & mutũ, Mat. 22. b. Tunc oblat⁹ est ei dæmonium habes, cec⁹ & mut⁹. XV. ¶ Ab deo reprimuntur ne quantum volunt possint. Iob. 1. c. Ecce uniuersa quæ habet in manu tua sunt: tantũ in eum ne extrãdas manum tuam. 2. b. Ecce in manu tua est, veruntamen animam illius serua. Vnde nec in porcos quidem nisi permisi intrare potuerunt. Matth. 8. d. Si eijs nos hinc mitte nos in gregem porcorum. Luc. 22. c. Simo ecce Satanas expetuit vos ut cribraret sicut triticũ. Ego autem rogo pro te, ut non deficiat fides tua. XVI. ¶ Ab homine reflũtur, per gratiæ assistentiam. Ro. 16. c. Deus autem pacis cõteret Satanã sub pedibus vestris velociter. Ephes. 4. f. Nolite locũ dare diabolo. 6. b. Induite vos armaturam dei, ut possitis stare aduersus inuidias diaboli. Iac. 4. b. Subditi ergo estote deo, resistite autem diabolo & fugiet a vobis. 1. Pet. 5. b. Cui resistite fortes in fide. x. Ioan. 2. c. Scribo vobis adolescentes quoniã vicistis malignũ. XVII. ¶ Per deum expelluntur. Mat. 8. b. Vespere autem factõ obtulerunt ei multos dæmonia habentes, & iñcebat spiritus verbo. 9. d. Egressis autem illis ecce obrũterunt ei hoĩem murum dæmonium habentem, & cecõto dæmonio locutus est mutus: & miratus

sunt turbæ. 12. b. Tunc oblat⁹ est ei dæmonium habens, cecus & mutus & curauit eum ita ut loqueretur & videret. 17. c. Et cũ venisset ad turbã, Mar. 1. c. Et erat in synagoga eorũ homo in spiritu immũdo, d. Vespere autẽ factõ cũ occidisset sol, 3. b. Et spiritus immũdi cũ illum videbant procedebant ei, c. Et scribæ qui ab Hierosolymis descenderant dicebant, Quoniã Beelzebub habet: & quia in principe dæmoniorum eijcit dæmonia. 5. a. Et venerant transfretũ maris, 9. b. Et veniens ad discipulos suos, Luc. 4. e. Et in synagoga erat homo, f. Quod est hoc verbum quia in potestate & virtute imperat immũdis spiritibus, & exeunt, g. Exhibant autem dæmonia a multis clãmantia & dicentia: quia tu es filius dei, 8. d. Et cũ de nauĩ egressus esset, 9. e. Et ecce vir de turba exclamauit, 11. b. Et erat eijciens dæmonium.

XVIII. ¶ Per homines. Mat. 10. a. Et conuocatis duodecim discipulis dedit illis potestatem spirituum immũndorum ut eijcerent eos, Luc. 10. c. Reuersi sunt autẽ septuaginta duo cum gaudio dicentes, Domine, etiam in nomine tuo dæmonia subiiciuntur nobis. 11. c. Si autem ego in Beelzebub eijcio dæmonia: filij vestri in quo eijciunt? Act. 19. c. Tentauerũt autẽ qui dam & de circũuentibus Iudæis exorcistis inuocare super eos qui habebant spiritus malos inuocantem Iesu, Respondens autem spiritus nequã dixit eis, Iesum noui: & Paulum scio. Vos autem qui estis? Et infulens homo in eos in quo erat dæmonium pessimũ & dominatus amborum, inualuit contra eos: ita ut nudi & vulnerati effugerent de domo illa.

I. ¶ Antichristus mirabilẽ habebit ingressum, Ezech. 38. b. In nouissimo annorum venies ad terram quæ reuersa est a gladio & cõgregata est a populis multis ad montes Israel qui fuerunt deserti iugiter. c. In die illa ascendent cogitationes super cor tuũ, & cogitabis cogitationẽ pessimã, f. Hæc dicit dominus

dominus deus. Tu ergo ille es de quo locutus sum in diebus antiquis in manu seruatorum meorum prophetarum Israel: qui prophetauerunt in diebus illorum temporum: vt adduceret te super eos. Et erit in die aduentus Gog super terram Israel, ait dominus deus: ascendet indignatio mea in furore meo in zelo meo. **Daniel. 12. c.** Vade Daniel: quia clausi sunt signatiq; sermones vsq; ad præfinitum tempus. Eligentur & dealbantur, & quasi ignis probabuntur multi. Et impie agent impij neq; intelligent omnes impij. **d.** Et à tempore cum ablatum fuerit iuge sacrificiũ, & posita fuerit abominatio in desolationem. **Matt. 24. b.** Cum ergo videritis abominationem desolationis, quæ dicta est à Daniele propheta stantem in loco sancto qui legit intelligat. **Apo. 12. c.** Et cum coniummati fuerint mille anni, soluetur Satanus de carcere suo & exhibit, & seducet gentes quæ sunt super quatuor angulos terræ Gog & Magog, & congregabit eos in prælium, quorum numerus est vt arena maris. Et ascendent super latitudinem terræ, & circueunt castra sanctorum & ciuitatem dilectam.

II ¶ Horribilem progressum. **Dani. 7. f.** Porro cornua decem ipsius regni decem reges erunt, & alius post eos consurget, & ipse potentior erit prioribus et tres reges humiliabit. **g.** Et sermones contra excelsum loquetur, & sanctos altissimi conteret. Et putabit quod possit mutare tempora & leges, & tradetur in manu eius vsq; ad tempus & tempora & dimidium temporis. **Matth. 24. a.** Videte ne quis vos seducat: Multi enim venient in nomine meo, dicentes: Ego sum Christus, & multos seducunt. **Ioan. 5. g.** Ego veni in nomine patris mei, & non accepistis me. Si alius venerit in nomine suo, illum accipietis. **2. Thessa. 2. a.** Rogamus autem vos fratres per aduentum domini nostri Iesu Christi & nostræ congregationis in ipsum vt non cito moueamini à vestro sensu neque

que terreamini, neq; per spiritum, neq; per sermonem neq; per epistolam tanquam per nos missam, quasi initer dies domini. Ne quis vos seducat villo modo. Quoniam nisi venerit dissentio primum, & reuelatus fuerit homo peccati, filius perditionis qui aduersatur & extollitur supra omne quod dicitur deus, aut quod colitur, ita vt in templo dei sedeat ostendens se tanquam sit deus. Num retinetis q̄ cum adhuc essem apud vos, hæc dicebam vobis? Et nunc quod detineat scitis, vt reueletur in suo tempore. Nam mysterium iam operatur iniquitatis: tantum vt qui tenet nunc teneat, donec de medio fiat. Et tunc reuelabitur ille iniquus. **c.** Cuius est aduentus secundum operationem Satanæ, in omni virtute & signis & prodigijs mendacibus, & in omni seductione iniquitatis, his qui pereunt, eo q̄ charitatem veritatis non receperunt, vt salui fierent. Ideo mittet illis deus operationem erroris, vt credant mendacijs, vt iudicentur omnes qui non crediderunt veritati, sed consenserunt iniquitati. **Ioan. 2. c.** Hic est Antichristus qui negat patrem & filium. **Apoc. 13. c.** Et vidi aliam bestiam ascendentem de terra, & fecit signa magna, vt etiam ignem faceret de celo descendere in terram in conspectu hominum. Et seduxit habitantes in terra propter signa quæ data sunt illi facere.

III ¶ Miserabilem egressum **Esaiæ. 11. a.** Et percussit terram virga oris sui: & spiritu labiorum suorum interficiet impium. **Ezech. 13. g.** Et iudicabo eum peste, & sanguine & imbre vehementi & lapidibus immentis. Ignem & sulphur & pluuiam super eum, & super exercitum eius, & super populos multos qui sunt cum eo. Et magnificabor & sanctificabor, & notus ero in oculis multarum gentium, & scient quia ego sum dominus. **19. 2.** Ecce ego super te Gog principem capitatis Mofoch & Tubal, & circumgam te, & educam te, & ascendere te faciam ex lateribus aquilonis & adducam

adducam te super montes Israel. Et percutiam arcum tuum in manu sinistra tua, & sagittas tuas de manu dextera tua desiciam. Super montes Israel cades tu & omnia agmina tua: & populi tui qui tecum sunt. b. Et immittam ignem in Magog & in his qui habitant in insulis confidenter. Et erit in die illa, dabo Gog locum nominatum sepulchrum Israel, vallem viatorum ad orientem maris, quæ obliuiscere faciet prætereuntes. 2. Thessa. 2. c. Quem dominus Iesus interficiet spiritu oris sui: & destruet illustratione aduentus sui. Apo. 19. d. Et apprehensa est bestia, & cum ea pseudopropheta, qui fecit signa coram ipsa, quibus se duxit eos qui acceperunt characterem bestia, & qui adorauerunt imaginem eius. Vini missi sunt hi duo in stagnum ignis ardentis & sulphuris, & cæteri occisi sunt in gladio sedentis super equum, qui procedit de ore ipsius. 20. c. Et descendit ignis a deo de celo, & deuorauit eos: & diabolus qui seducebat eos missus est in stagnum ignis & sulphuris, vbi & bestia & pseudo prophetæ cruciabuntur die & nocte in secula seculorum.

I **A**postoli a deo vocantur. Mar. 4. c. Ambulans autem Iesus iuxta mare Galilææ vidit duos fratres Simonem qui vocatur Petrus, & Andream fratrem eius mittentes rete in mare. Erant enim piscatores, & ait illis: Venite post me faciam vos fieri piscatores hominum: at illi continuo relictis retibus secuti est. d. Et procedens inde. Marc. 1. b. Et præteriens secus mare, Et processus inde pulisum, vidit alios duos fratres Iacobum Zebedæi & Ioannem fratrem eius in nauis cum Zebedæo patre eorum reficentes retia sua, & vocauit eos. Illi autem statim relictis retibus & patre secuti sunt. eil. Ioan. 1. e. Altera die iterum stabat Ioannes, & ex discipulis eius duo: Et respiciens Iesum ambulantem dixit: Ecce agnus dei, Et audierunt eum duo discipuli loquentes.

li loquentem & secuti sunt Iesum.

II **A** mudo segregatur, Esa. 8. d. Ecce ego & pueri mei quos dedit mihi dñs in signum & portentum in Israel, a dño exercituum qui habitatur in monte Syon, Mar. 3. b. Et ascendens in montem, vocauit ad se quos voluit ipse, & venerunt ad eum: Et fecit ut essent duodecim cum illo, & ut mitteret illos prædicare, Luc. 9. b. Et cum dies factus esset vocauit discipulos suos, & elegit duodecim ex ipsis, quos & apostolos nominauit. Ioan. 6. g. Nonne ego vos duodecim elegi, & vnus ex vobis diabolus est. 13. c. Non vos me elegistis, sed ego elegi vos, & posui ut eatis & fructum afferatis, & fructus vester maneat, Rom. 1. a. Per quem accepimus gratiam & apostolatam ad obediendum fidei in omnibus gentibus pro nomine eius.

III **E**uangelico officio deputatur, Matt. 10. a. Et conuocatis duodecim discipulis suis dedit illis potestatem spirituum immundorum ut eijcerent eos, & curaret omni languorem & omnem infirmitatem. Hos duodecim misit Iesus præcipiens eis, & dicens: Euntes autem prædicare dicentes, quia appropinquabit regnum celorum, Infirmos curate, mortuos suscite, leprosos mundate, demones eijcite: gratis accepistis, gratis date. Marc. 6. a. Et vocauit duodecim: & cepit eos mittere binos, Luc. 9. a. Conuocatis autem Iesus duodecim apostolis, Ioan. 10. e. Sicut misit me pater, & ego mitto vos. 1. Cor. 5. Pro Christo legatione fungimur tanquam deo exhortante per nos: obsecramus pro Christo recedite a deo. 10. c. Na & si amplius aliquid gloriatus fuero de potestate & osira quam dedit nobis dñs in ædificationem, & non in destructionem vestram: non erubescam. 13. c. Ideo enim hæc absens scribo, ut non durus agam, secum potestatem quam dominus dedit mihi in ædificationem & non in destructionem.

I **A**postata peruersæ regis, Prou. 6. b, Hæc apostata

apostata vir inutilis, graditur ore peruerso, annuit oculis, terit pede, digiso loquitur, prauo corde machinatur malum & omni tempore iurgia seminat.

II **¶** Dure punitur, Prouer. 6. b. Huic exemplo ueniet perditio sua, & subito conteretur, nec habebit ultra medicinam.

I **¶** **Arbor:** Ex fructu probatur, Matth. 7. c. Non potest arbor bona malos fructus facere, neq; arbor mala bonos fructus facere, 12. c. Aut facite arborem bonam, & fructum eius bonum: aut facite arborem malam, & fructum eius malum. Siquidē ex fructu arbor cognoscitur, Luc. 6. g. Non est enim arbor bona quæ facit fructus malos: neq; arbor mala faciens fructum bonum. Vnaquęq; enim arbor, de fructu suo cognoscitur. Neq; enim de spinis colligunt fuscus: neq; de rubo vindemiant uuam.

II **¶** Bona commendatur Psalmo. 1. a. Et erit tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum: quod fructum suum dabit in tempore suo. Et folium eius non defluet, 51. b. Ego autem sicut oliua fructifera in domo dei. 91. c. Iustus ut palma florebit sicut cedrus libani multiplicabitur, f. Plantati in domo domini in atrijs domus dei nostri. Hiere. 17. b. Benedictus vir qui confidit in domino, & erit dominus fiducia eius. Et erit quasi lignum quod transplantatur super aquas, quod ad humorem mittit radices suas: & non timebit cum uenerit æstus. Et erit folium eius uiride, & in tempore siccitatis non erit siccitum, nec aliquēdo desinet facere fructū, Ezech. 47. c. Et super torrentem orietur in ripis eius, utraque parte omne lignum pomiferum, Nō defluet folium ex eo, & non deficiet fructus eius. Ose. 14. d. Ephraim quid mihi ultra idola, ego exaudiam, & dirigam eum ego ut abietem uirētem: ex me fructus tuus inuentus est. Matth. 7. c. Sic omnis arbor bona fructus bonos

bonos facit: mala autem arbor malos fructus facit. **III** **¶** Mala reprobatur, Sap. 4. a: Multigena autē, Adulterium 6. Ecc. 6. a: Non te extollas in cogitatione anime tue, uelut taurus, ne elidatur uirtus tua per stultitiam: & folia tua comedat, & fructus tuos perdat & relinquareis uelut lignum aridum in eremo, Ezechie. 17. g: Et scient omnia ligna regionis quod ego dominus humiliavi lignum sublime, & exaltaui lignum humile, & siccaui lignum uiride, & frondea re feci lignum aridum: Ego dominus locutus sum & feci, Matth. 13. c. Iam enim securus ad radicem arborum posita est: Omnis ergo arbor quæ non facit fructum bonū, excidetur & in ignem mittetur, 7. c. Mala autem arbor malos fructus facit: Omnis arbor quæ nō facit fructum bonum, excidetur & in ignem mittetur, 21. b. Mane autem reuertens in ciuitatem esurrit. Et uidens fici arborem unam secus uiam uenit ad eam, & nihil inuenit in ea nisi folia tantum, & ait illi: Nunquam ex te fructus nascatur in sempiternū. Et arefacta est continuo ficulnea, Luc. 13. a. Arborē fici habebat quidam plantatam in uinea sua & uenit querens fructum in ea & non inuenit. Dixit autem ad cultorem uineæ. Ecce anni tres sunt ex quo uenio querens fructum in hac ficulnea, & nō inuenio. Succide ergo illam. Ut quid etiam terram occupat? At ille respondens ait illi: Domine dimitte illam & hoc anno: usq; dum fodiam circa illam & in terrā stercorea. Et si quidem fecerit fructum: sin autem in futurum succides eam.

I **¶** **Arma** spiritualia Congrua, Iob 29. c. Inuestitia indurus sum & uestiuu me sicut uestimento & diademate iudicio meo, Sap. 5. d: Et accipiet armatam zelus illius, & armabit creaturam ad ultionem inimicorum, Induet pro thorace iustitiam, & accipiet pro galea iudicium certum. Sumet scutum inextinguibile

pugnabile æquitatem, Esa. 59. d. Indutus est iustitijs
 vt lorica, & galea salutis in capite eius. Indutus est
 vestimentis vltionis, & opertus est quasi pallio zeli,
 Rom. 6. c. Sed neq; exhibeatis membra vestra arma
 iniquitatis peccatorum, sed exhibete vos deo, tanquam
 ex mortuis viuentes, & membra vestra arma iustiti-
 æ deo. 13. d. Abijciamus ergo opera tenebrarū & in
 duamur arma lucis, sicut in die honeste ambulemus.
 Ephe. 6. c. State ergo iuccincti lumbos vestros in ver-
 ritate, & induti lorica iustitiæ: & calciati pedes in
 præparationem euangelij pacis. In omnibus sumē-
 tes scutum fidei in quo possitis omnia tela nequissimā
 mi ignea extinguere, & galeam salutis assumite, &
 gladium spiritus quod est verbum dei, 1. Thess. 5. b.
 Nos autem qui diei sumus sobrii simus: induti lorica
 fidei & charitatis, & gal eam spem salutis: quoniam
 non posuit nos deus in iram, sed in acquisitionē sa-
 lutis per dominum nostrum Iesum Christum. 2. Timo.
 2. a. Nemo militans deo implicat se negocijs secu-
 laribus, vt ei placeat cui se probauit.

II ¶ Vtilia, 2. Corin. 6. b. Per arma iustitiæ à dex-
 tris & sinistris. 10. b. Nam arma militiæ nostræ non
 carnalia sunt, sed potētia deo ad destructionem mu-
 nitionum cōsilia destruentes, & omnem altitudi-
 nem extollentem se aduersus scientiam dei, & in cas-
 ptiuitatem redigentes omnem intellectum in obse-
 quium Christi, Ephe. 6. b. De cætero fratres confors-
 tamini in domino, & in potentia virtutis eius, Indui-
 te vos armaturam dei, vt possitis stare aduersus insi-
 dias diaboli, quoniam non est nobis colluctatio ad-
 uersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes
 & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum
 harum contra spiritalia nequitia in cælestibus, c.
 Propterea accipite armaturam dei vt possitis resistere
 in die malo, & in omnibus perfecti stare. 2. Timo.
 2. b. Nam & qui certat in agone, non coronabitur nisi
 si legis

si legitime certauerit, 4. b. Bonum certamen certauit,
 curium cōsummaui, fidem seruaui, In reliquo reposi-
 ta est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi domi-
 nus in illa die iustus iudex. Non solum autem mihi,
 sed & ijs qui diligunt aduentum eius.

ASCENSIO CHRISTI.

I ¶ Ascensio Christi Multipliciter præfigu-
 ratur, vt pote in arcæ reductione. 2. Reg. 6. b. Et habi-
 tauit arca domini in domo Obededom Gethi. In
 Helizæ assumptione. 4. Reg. 2. a. Factum est autem cū
 leuare vellet dominus Heliam.

II ¶ Honorabiliter consummatur, Psalmo 18. a. A
 summo cælo egressio eius & occurus eius vsque ad
 summum eius. 46. b. Ascendit deus in iubilo, & domi-
 nus in voce tubæ. 67. g. Psallite deo qui ascendit sup-
 cælum cæli ad orientem, Esa. 63. a. Quis est iste qui
 venit de Edom tinctis vestibus de Bosra? Iste formo-
 sus in stola sua gradens in multitudine fortitudinis
 suæ, Ego qui loquor iustitiam, & propugnator sum
 ad saluandum. Marc. 16. d. Et dominus quidem Iesus
 postquam locutus est eis, assumptus est in cælum, &
 sedet à dextris dei, Luc. 24. g. Eduxit autem eos for-
 ras in Bethaniam, & eleuatis manibus suis benedi-
 xit eis. Et factum est dum benediceret illis recessit
 ab eis & ferebatur in cælum. Ioan. 3. b. Et nemo ascē-
 dit in cælum nisi qui descendit de cælo filius homi-
 nis qui est in cælo. 20. d. Ascendo ad patrem meum
 & patrem vestrum, deum meum & deum vestrum,
 Ephe. 1. d. Suscitans illum à mortuis & cōstituenis ad
 dexterā suam in cælestibus super omnem principa-
 tum & potestatem & virtutem & dominationem & om-
 nne nomen quod nominatur nō solū in hoc seculo,
 sed etiam in futuro. Act. 1. a. Et cū hæc dixisset vidē-
 ribus illis eleuatus est: & nubes suscepit eū ab oculis
 eorum.

eorum. Cumq; intuerentur in cœlum euntem illum, ecce duo viri astant: runc iuxta illos in vestibus albis qui & dixerunt: Viri galilæi quid statis aspicientes in cœlum? Hic Iesus qui assumptus est à vobis in cœlum, sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum.

III ¶ Virtualiter operatur, M. ch. 1. d. Ascendet enim patens iter ante eos: Diuident & transibunt portam & egredientur per eam. Et transibit rex eorum coram eis & dominus in capite eorum, Ioan. 7. f. In nouissimo autem die magno festiuitatis stabat Iesus & clamabat dicens, Si quis sitit veniat ad me & bibat. Qui credit in me sicut dicit scriptura, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Hoc autem dixit de spiritu, quem accepturi erant credentes in eum. Nondum enim erat spiritus datus, quia Iesus nondum erat glorificatus, Eph. 4. b. Vnicuique autem nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi propter quod dicit. Ascendens in altum captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus. Quod autem ascendit quid est? nisi quia descendit primum in inferiores partes terræ. Qui descendit ipse est & qui ascendit super omnes cœlos, vt adimpleret omnia, Heb. 9. f. Nō enim in manufacta sancta Iesus introiit exemplaria verorum, sed in ipsum cœlum vt appareat nunc vultui dei pro nobis. 1. Pet. 3. d. Quod & vos nunc similes formæ saluos facit baptisima non carnis depositio sordium, sed conscientie bonæ interrogatio in deum, per resurrectionem Iesu Christi ex mortuis, qui est in dextera dei, deglutiens mortem vt vitæ æternæ heredes efficeremur: profectus in cœlum subiectis sibi angelis & potestatibus & virtutibus.

I ¶ **Astrologia** Quædam humana, Gene. 1. b. Fiant luminaria in firmamento cœli, & diuidant diem

diem ac noctem, & sint in signa, & tempora, & dies, & annos: & luceant in firmamento cœli & illuminent terram, 3. d. Cunctis diebus terræ seminis & messis, frigus & æstus, hyems & ætatis, nox & dies non requiescent, Deu. 4. c. Ne forte eluatis oculos ad cœlū videas solem & lunā & omnia astra cœli, & eriore deceptus adores ea & colas, quæ dominus deus tuus creauit in ministerium cunctis gentibus quæ sub cœlo sunt, Psalm. 135. a. Qui fecit luminaria magna. Solem in potestatem diei, lunam in potestatem noctis, Eccl. 31. a. Quare dies diem superat, & iterum lux lux cœni, & annus annum à sole? A domini scientia separati sunt factio sole & præceptum custodiēte: per dei sapientiam diuiduntur, 43. a. b. c. per totum, Esa. 30. f. Et erit lux lunæ sicut lux solis, & lux olis erit sepiplier, sicut lux septem dierum: in die qua alligauerit dñs vulnus populi iur: & percussuram plagæ eius sanauerit, Lucæ 12. g. Dicebat autem ad turbas. Cum videritis nubem orientem ab occasu, statim dicitis nimbus venit, & ita fit: & cum austrum flantem dicitis quia æstus erit, & fit.

II ¶ Quædā vana, Esa. 44. d. Ego sum dñs faciens omnia, extendēs cœlos solus, stabilis terrā & nullus mecum, irrita faciens signa diuinorū, & ariolos in furorem cōuertens, Cōuertent sapientes retrorsum, & sciennā eorum stultam faciens. 47. d. Defecit in multitudine consilioꝝ tuorū. Stent & saluent te augures cœli, q̄ contemplabāt sidera, & supputabāt menses, vt ex eis annūciarent ventura tibi, & cæcæti sunt quasi stipula, ignis cōbussit eos. Non liberabit animā suā de manu flammæ, Hier. 10. a. Iuxta vias gentiū nolite discere, & à signis cœli nolite metuere, quæ timent gentes, quia leges populorū vanæ sunt.

I ¶ **Auaritia** Firmiter prohibetur, Luc. 12. b. Videte & caute ab omni auaritia, quia non in abundantia

stantia cuiusquam vita eius est ex his quæ possidet. Ephes. 5. a. Fornicatio autem & omnis immundicia aut auaritia nec nominetur in vobis sicut decet sanctos. Hebræ. 13. a. Sint mores sine auaritia contenti præsentibus. Ipse enim dixit: Non te deferam, neq; derelinquam.

II ¶ Turpiter exercetur: quia deum irritat, Esaie 57. d. Propter iniquitatem auaritiæ eius iratus sum & percussus eum. Abscondi à te faciem meam & indignatus sum. Et abiit vagus in via cordis sui. Luc. 16. d. Audiebant hæc omnia pharisæi qui erant auari, et deridebant eum. 1. Timo. 6. c. Radix enim omnium malorum est cupiditas, quam quidam appetentes erauerunt à fide, & inseruerunt se doloribus multis. Tu autem o homo dei hæc fuge.

III ¶ Affectum inflammat, Psalmo 118. e. Inclina cor meum in testimonia tua, & non in auaritiam. Prou. 27. c. Infernus & perditio nunquam implentur: similiter oculi hominum insatiabiles, Eccès. 5. b. Auarus non implebitur pecunia & qui amat diuitias fructum nõ capiet ex eis. Eccl. 14. b. Insatiabilis oculus cupidi in parte iniquitatis, non satiabitur donec cõsumat arefaciēs animam suam. Oculus malus ad mala, non satiabitur pane indigens, & in tristitia erit super mēsam suam. Esa. 56. d. Omnes in viam suā declinauerunt, vnusquisq; ad auaritiam suam à summo vsq; ad nouissimum. Hiere. 6. c. A minore quippe vsq; ad maiorem omnes auaritiæ student, & à propheta vsq; ad sacerdotem, cuncti faciunt dolum. 8. d. Quia à minimo vsque ad maximum omnes auaritiam sequuntur, Ephes. 4. e. Qui desperantes semetipsos tradiderunt impudicitiz, in operationem immunditiæ omnis, in auaritiam. 2. Petri 2. c. Cor exercitatum in auaritia habentes.

III ¶ Proximum supplantat: Sic Iezabel ad habendam vineam Naboth, ipsum per falsos testes occidit fecit.

fecit. 7. Reg. 17. a. Post verba autem hæc tẽpore illo: Prou. 1. a. Sic semita omnis auari, animas possidentium rapiūt. Sic Iudas dñm triginta argenteis vendidit, Math. 26. b. Tunc abiit vnus de duodecim. Iac. 4. a. Vnde bella & lites in vobis: Nonne ex concupiscentiis vestris quæ militant in membris vestris? Cõcupiscitis & non habetis, occiditis & zelatis & non potestis adipsi, Litigatis & belligeratis & non habetis propter quod nõ postularis. Postularis & non accipitis: eo quod male petatis, vt in cõcupiscentiis vestris infumatis.

V ¶ Ipsum auarum infamat. Prou. 17. b. Melius est parũ cum timore dñi, q̃ thesauri magni & insatiabiles. d. Cõrurat domũ suam qui lætatur auaritiam. Eccl. 10. b. Auaro autẽ nihil est sceleritius, Nihil est iniquius q̃ amare pecuniã: hic enim animã suam venale habet, qm̃ in vita sua proiecit inrina sua. 31. a. Qui aurũ diligit non iustificabitur, Multi dati sunt in auri casus: & facta est in specie ipsius perditio illorum. Lignum offensionis est aurum sacrificantiũ, vñ illis q̃ lætantur illud, & omnis imprudẽs deperiet in illo.

VI ¶ Grauius punitur Amos 9. a. Vidi dominum stantem super altare, & dixit: Percute cardinẽ & cõmoueantur superliminaria. Auaritia enim in capite omnium, & nouissimum eorum in gladio interficiã. Abacuc. 1. c. Vñ qui congregat auaritiam malam domui suæ, vt sit in excelso nidus eius, & liberari se putat de manu mali: Cogitasti cõfusianem domui tuæ, conciditũ populos multos, & peccauit anima tua. Quia lapis de pariete clamabit & lignum quod inter iuncturas ædificiorum est respondebit. Iudas seipm̃ laqueo interfecit. Mar. 17. a. Et proiectis argenteis in templo, recessit & abiens laqueo se suspēdit. 1. Cor. 6. b. Neq; auari regnum dei possidebũt. Ephes. 5. b. Hoc enim scitote intelligentes quod omnis fornicator, aut immundus, aut auarus, quod est idolorum seruitus,

non habet hereditatem in regno Christi & dei.

I Auditus Spiritualis. Tob. 12. b. Nōne auris verba diiudicat; 4. a. Auris enim verba probat, Psal. 84. b. Audiā quid loquatur in me deus, quoniā loquetur pacē in plebem suā. Et super sanctos suos. Ezech. 3. g. Qui audit audiat, Mar. 13. a. Qui habet aures audiendi audiat. b. Ideo in parabolis loquor eis, quia videntes non vidēt, & audientes nō audiūt neq; intelligūt, vt ad impleatur in eis propheta Esaiā dicētis: Auditū audietis, & nō intelligetis, & videntes videbitis, & nō videbitis. Incausatū est cor ppli huius, & auribus grauitē audierūt, & oculos suos clauserunt, nequādo videāt oculis, & auribus audiant, & corde intelligant, & conuertantur & sanem eos. Vēstri autem beati oculi quia vident, & aures vēstrę quia audiunt, Marci 4. b. Qui habet aures, Vobis datum est. c. Si quis habet aures audiēdi audiat. Et dicebat illis: Videte quid audiatis.

II Auditus corporalis ordināndus. Ecc. 1. 2. b. Audi tacens & pro reuerentia accedet tibi bona gratia.

III Malus declinandus. Eua serpentem audiens in peccati incidit cōsensum & actum, Gen. 3. a. Sed & serpens, Ecc. 7. c. Sed & cunctis sermonibus, qui dicuntur, ne accōmodes cor tuum, ne fortē audias seruum maledicentem tibi. Scit enī conscientia tua, quā tu crebro maledixisti alijs: Eccle. 12. d. Sepi aures tuas spinis, & linguā nequā noli audire, & ori tuo facito ostia, & seras auribus tuis. 1. Cor. 13. d. Corrūpunt mores bonos colloquia mala. Act. 17. e. Athenienses autem omnes & aduenę hospites, ad nihil aliud vacabant nisi aut dicere aut audire aliquid noui.

I Auersio a deo Peruersitate humana peragitur, Deuterono. 32. c. Dereliquit deum factorem suum, & recessit a deo salutarī suo. Deum qui te genuit dereliquisti, & oblitus es domini creatoris tui. Sapie.

Sapi. 1. a: Peruerse enim cogitationes separant a Deo. Esai. 1. a: Filios enatiui & exaltui, ipsi autem spreuerunt me, 59. c: Multiplicatae sunt enim iniquitates nostrae coram te, & peccata nostra respondeant nobis. Quia scelera nostra nobiscum & iniquitates nostras cognouimus, peccare & mentiri contra dominum. Et auersi sumus ne iremus post tergum dei nostri vt loqueremur calumniam & transgressionem: concepit mus & loquuti sumus de corde verba mendacii, & conuersum est retrorsum iudicium & iustitia longe stetit. Quia corruit in plateis veritas: & aequitas non potuit ingredi. Et facta est veritas in obliuionem: & qui recessit a malo, praedae patuit, 63. d: Quare errare nos fecisti de vijs tuis domine, indurasti cor nostrum ne timeremus te. Hieremi. 2. a: Quid inuenerunt patres vestri in me iniquitatis, quia elongauerunt a me, & ambulauerunt post vanitatem & vani facti sunt. Et non dixerunt vbi est dominus, c: Duo enim mala fecit populus meus. Me dereliquerunt fontem aquae viuae, & foderunt sibi cisternas dissipatas quae continere non valent aquas, e: Et dixisti desperavi, nequaquam faciam. Adamaui quippe alienos, & post eos ambulabo, f: Quid vultis mecum iudicio conderere? Omnes dereliquistis me dicit dominus, 15. b: Quis enim miserabitur tui Hierusalem? aut quis contristabitur pro te? aut quis ibit ad rogandum pro pace tua? Tu reliquisti me, dicit dominus, retrorsum abiisti, laboraui rogans, Danie. 3. c: Peccauimus enim, & iniqui egimus recedentes a te, deliquimus in omnibus, & praecipua tua non audiuimus nec obseruauimus, nec fecimus sicut praeeperas nobis vt bene nobis esset, Luc. 15. c: Homo quidam habebat duos filios, & dixit adolescētiōri patri suo: Pater da mihi portionem substantiae, quae me contingit. Et diuisit illis substantiam. Et nō post multos dies, congregatis omnibus adolescētiōri filius peregre profectus est in regionem longinquā,

& ibi dissipauit substantiam suam viuendo luxurio^s
se, Apo. 2. a, Sed habeo aduersum te pauca, & charita
tem primam reliquisti.

II ¶ Acquitate diuina punitur. Hinc dixerunt Ru
benite, Iosu. 22. f. Absit a nobis hoc scelus vt receda
mus a domino, & eius uestigia relinquamus, 24. e. Si
dimiseritis dñm, & serueritis dñs alienis, cōuertet se
& affliget vos, atq; subuertet postq; uobis p̄stiterit bo
na, Iudic. 10. c. Afflictusq; est Israel nimis, & clamante
tes ad dñm, dixerunt: Peccauimus tibi, q̄a dereliqui
mus te dñm deum nostrum, 2. Para. 15. a. Si q̄sieritis
dñm inuenietis: si aut̄ dereliqueritis eū, derelinquet
uos, Hierc. 2. d. Scito & uide quia malum & amarum
est, reliquisse te dñm deum tuum, & non esse timorē
eius apud te, dicit dñs deus exercituum, A seculo cō
fregisti iugum meum, rupisti uincula mea, & dixisti:
Non seruiā, f. Venerunt ad me tergum & nō faciē, &
in tempore afflictionis suę dicē: Surge & libera nos
Vbi sunt dii tui quos fecisti tibi? Surgant & liberent
te in tpe afflictionis tuę, 17. b. Domine oēs qui te de
relinquunt confundentur, recedētes a te in terra scri
bentur, qm̄ dereliquerunt uenam aquarū: uiuentiū
dominum, Ose. 7. d. Vā eis quoniā recesserunt a me
9. c. Sed & vā eis cum recessero ab eis.

¶ B.

Baptizatio Christi a Ioanne, Matt. 3. d
Tunc uenit Iesus a Galilæa in Iordanē ad Io
annem vt baptizaretur ab eo. Ioannes autem
prohibebat eum dicens: Ego a te debeo baptizari, &
tu uenis ad me? Respondens autem Iesus, dixit ei: Si
ne modo. Sic enim decet nos implere omnem iustitiā
Tunc dimisit eum, Marc. 1. b. Et factum est, Luc. 3. d
Factum est autem cum baptizaretur omnis populus,
& Iesu baptizato, & orante apertum est cælum, & de
scendit sp̄s sanctus corporali specie sicut colūba in
ipsum

ipsum, & uox de cælo facta est: Tu es filius meus di
lectus, in te complacuit mihi.

II ¶ Baptizatus Ioānis ad Christū inducebat, Matt.
3. b. Tunc exiit ad eum Hierosolyma, & oīs regio
circa Iordanē, & baptizabantur ab eo cōfiteutes p̄tā
sua, c. Ego quidem baptizo uos aqua in penitentiā,
q̄ autem post me uenturus est fortior me est, cuius nō
sum dignus calciamenta portare. Ipse uos baptizabit
in sp̄s sancto, & signi, Mar. 1. a, Et egrediebatur, b. Ego
baptizauit, Lu. 3. a, Et uenit in oēm regionem, c. Ego
quidem, 20. a. Respondens aut̄ Iesus: Baptizatus 10
annis de cælo erat an ex hoibus? Ioan. 1. d. Ego bap
tizato in aqua. Post me uenit uir qui, Act. 1. a, q̄a Ioan
nes quidem baptizauit aqua, uos aut̄ baptizabimini
sp̄s sancto non post multos hos dies, 19. a. Dixit autē
Paulus: Ioannes baptizauit baptismo penitentię po
pulum dicens in cum qui uenturus esset post ipsum,
vt crederent, hoc est, in Iesum.

III ¶ Baptizatus quomodo p̄figuratur per tran
situm maris rubri, Exo. 14. c. Cumq; extendisset Mo
ses manum suam, Eze. 47. a, Et conuertit me ad por
tam domus, & ecce aquę egrediebātur subter limen
domus ad orientem, b. Et sanabuntur & uiuent om
nia ad quę uenerit torrens, 1. Cor. 10. a. Nolo enim
uos ignorare fratres quoniā patres nostri omnes sub
nube fuerunt, & omnes mare transierunt, & omnes
in Mose baptizati sunt in nube, & in mari, 1. Petr. 3,
Quod & uos nunc. Ascensio 3.

III ¶ Quid operatur, Eze. 36. e. Et effundam su
per uos aquam mundam, & mundabimini ab omni
bus inquinamentis uestris: & ab idolis uestris mun
dabo uos. Et dabo uobis cor nouum, & sp̄m nouū po
nam in medio uestri: & auferam cor lapideū de carne
uestra, & dabo uobis cor carneum, & sp̄m meū ponā
in medio uestri. Et faciā vt in p̄ceptis meis ambuletis
& iudi

& iudicia mea custodiatis & operemini, Zacha. 13. 22
 In ista die erit fons patens domui David & habitato-
 ribus Hierusalem in ablutionem peccatoris & men-
 situarum, Mar. 16. d: Qui crediderit, & baptizatus fue-
 rit, saluus erit, Ioan. 1. e: Et ego nesciebam eum, sed q
 misit me baptizare in aqua, ille mihi dixit: Super que
 videris spiritum descendentem, & manentem super
 eum, hic est qui baptizat in spiritu sancto, Ephes. 5. e:
 Sicut Christus dilexit ecclesiam, & seipsum tradidit
 pro ea, ut illam sanctificaret mundans eam lauacro
 aquæ in verbo, Titum. 3. b. secundum suam misericor-
 diam saluos nos fecit per auacrum regenerationis,
 & renouationis spiritus sancti, Actuum. 22. d: Exurge
 & baptizare, & ablue peccata tua inuocato nomi-
 ne ipsius.

V Qualiter rite datur, Matth. vlti. d: Euntes er-
 go docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine
 patris & filij, & spiritus sancti: docentes eos seruare
 omnia quecumq; mandaui vobis, Mar. 16. d: Euntes
 in mundum, Ioan. 3: Amen amen dico tibi, nisi quis
 renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, non potest
 introire in regnum dei, Ephes. 4: Vnus dominus, ve-
 ra fides, vnus baptisma, Actu. 11. b: Cum autem coe-
 pisset loqui, cecidit spiritus sanctus super eos, sicut
 & in nos in initio. Recordatus sum autem verbi do-
 mini sicut dicebat: Ioannes quidem baptizauit aqua
 vos autem baptizabimini spiritu sancto.

VI Quod nobis per ipsum spiritualiter figuratur
 Roman. 6. 3: An ignoratis fratres quia quicumq; bap-
 tizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius bap-
 tizati sumus. Conspicui enim sumus cum illo per bap-
 tismum in mortem, ut quomodo Christus surrexit
 a mortuis per gloriam patris, ita & nos in nouitate
 vite ambulamus. 7. Corinth. 12. b: Etenim in vno spi-
 ritu omnes nos in vnam corpus baptizati sumus,
 Gal. 3. d: Quicumq; enim in Christo Iesu baptizati
 estis

estis Christum induistis, Colos. 3. b, Consepulti ei in
 baptismo, in quo & resurrexistis per fidem operatio-
 nis dei, qui suscitauit illum a mortuis.

I **Castitudo** Eminentia inestimabilis,
 & hoc ex præsentia omnis boni, Psalm. 16. b: Satiabor
 cum apparuerit gloria tua, 26. d: Credo videre
 bona domini, in terra viuentium, 13. f. Quam magna
 multitudo dulcedinis tuæ domine, quam abscondisti
 timenabus te, 3. a. b: Inebriabuntur ab vbertate doc-
 tus tuæ, & torrente voluptatis tuæ porabis eos.

Quoniam apud te est fons vite, & in lumine tuo vi-
 debimus lumē, 83. a: Beati qui habitant in domo tua
 domine, in secula seculorum laudabunt te, Eccl. 4. 2. d
 Et quis satiabitur videns gloriam eius, Esai. 25. c, Et
 faciet dominus exercituum omnibus populis in n. 6.
 te hoc conuiuium pinguium, conuiuium vindemæ
 conuiuium pinguium medullarum, vindemæ des-
 fecata, 33. c: Regem in decore suo videbunt, d. Re-
 spice Syon ciuitatem solennitatis nostræ. Oculi tui
 videbunt Hierusalem, habitationem opulentam, tab-
 ernaculum quod nequaquam transferri poterit, 35
 d. Et ambulabunt qui liberati fuerint, & redempti a
 domino: conuertentur & venient in Syon cum lau-
 de & lætitia sempiterna super caput eorum. Gaudium
 & lætiam obtinebunt, & fugiet dolor & gemitus,
 57. b: Gaudium & lætitia inuenietur in ea, gratiarum
 actio & vox laudis, d: Et nunc qui redempti sunt
 a domino, reuertentur & venient in Syon laudantes
 & lætitia sempiterna super capita eorum. Gaudium
 & lætiam obtinebunt, fugiet dolor & gemitus. Ego
 ego ipse consolabor vos, 66. d: Non erit tibi amplius
 sol ad lucendum per diem, nec splendor lune illumina-
 bit te, sed erit tibi dominus in lucem sempiternam &
 deus tuus in gloriam tuam, & luna tua non minues-
 tur, quia dominus tuus erit tibi in lucem sempiternam
 & com

& habebuntur dies luctus tui. Populus aut tuus oēs iusti in perpetuum hæreditabunt terram. Non occider ultra sol tuus. 64. b. A seculo non audierunt, neq; auribus perceperunt. Oculus non vidit deus absq; te quæ præparasti expectantibus te. Occurristi lætanti & facienti iustitiam, Lu. 14. c. Beatus qui manducabit panem in regno dei, 22. c. Et ego dispono vobis, sicut disposuit mihi pater meus regnum, vt edatis & bibatis super mensam meam in regno meo, Ioan. 1. e. Iterum video vos & gaudebit cor nostrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis, 17. a. Hæc est autē vita æterna, vt cognoscāt te solum deum verum, & quem misisti Iesum Christum, 1. Cor. 2. b. Oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit: quæ præparauit deus his qui diligūt illum. Nobis autem reuelauit per spiritum suum, 1. Iohan. 3. a. Charissimi nunc filij dei sumus: & nondum apparuit, qd erimus. Scimus qm̄ cū apparuerit, similes ei erimus quoniam videbimus eum sicuti est.

II ¶ Ex absentia omnis mali, Psal. 114. b. Conuertere anima mea in requiem tuam, quia dominus benefecit tibi. Quia eripuit animam meam de morte, oculos meos à lachrymis: pedes meos à lapsu. Placebo domino in regione viuorum, Esa. 25. c. Et præcipitabit in monte isto faciem vinculi colligati, super omnes populos, & telam quam orditus est super omnes nationes. Præcipitabit mortem in sempiternum. Et auferet dominus deus lachrymam ab omni facie, 49. c. Non esurient neq; sitient, & nō percutiet eos æstus & sol, quia miseratur eorum reget eos, & ad fontes aquarum potabit eos, eo. d. Non audietur ultra iniquitas in terra tua, vastitas & contritio in terminis tuis: & occupabit salus muros tuos, & portas tuas laudatio, 45. c. Propter hoc, hæc dicit dominus. Ecce serui mei comedent, & vos esurietis. Ecce serui mei bibēt, & vos sitietis. Ecce serui mei lætabuntur, & vos confundemini.

fundemini. Ecce serui mei laudabunt præ exultatione cordis, & vos clamabitis præ dolore cordis, & ceteri tritice spūs ululabitis. Ecce enim ego creo celos novos & terram nouam: & non erunt in memoria priora, & non ascendent super cor, sed gaudebitis & exultabitis vsq; in sempiternū in his quæ ego creo. Quia ecce ego creo Hierusalem exultationem & populum eius gaudium, & exultabo in Hierusalem, & gaudebo in populo meo, & non audietur in ea ultra vox fletus & clamoris, Apo. 7. d. Non esuriēt neq; sitient amplius, 21. b. Et absterget deus omnem lachrymam ab oculis eorum, neq; cadet super illos sol neq; æstus, qm̄ agnus qui in medio throni est reget illos, & deduceet eos ad vitæ fontes aquarum.

III ¶ Differentia variabilis. Non enim oīm æqualis gloria, Matt. 23. f. Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris sui, 1. Co. 15. f. Sed alia claritas solis, alia claritas lunæ, & alia claritas stellæ. Stella em̄ differt à stella in claritate, sic & resurrectio mortuorū, Phil. 3. d. Saluatorē expectamus dñm nostrum Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ con figuratum corpori claritatis suæ, secundum operationem virtutis suæ: qua etiam possit subijcere sibioia Ioan. 14. a. In domo patris mei mansiones multe sunt.

III ¶ Obedientia cōparabilis. Nā obediēdo deo acquiritur, Esa. 33. c. Qui ambulat in iustitijs, & loquitur veritatē, qui proicit auaritiā ex calūnia, & excutit manus suas ab oī munere. Qui obturat aures suas ne audiat sanguinē, & claudit oculos suos ne videāt malum. Iste in excelsis habitabit, d. Populus q habitat in ea, auferetur ab eo iniquitas, eo. d. Populus aut tuus oēs iusti in ppetuū hæreditabūt terrā, 64. b. Occurristi lætanti, & facienti iustitiā, Matt. 19. b. Mar. 10. b. Lu. 18. b. Magister quid boni faciā vt habeā vitam æternam? Qui dicit ei: Si vis ad vitam ingredi, serua mandata, Matt. 23. b. Euge serue bone & fidelis, quia sup pauca fuisse

fuiti fidelis, supra multa te cōsuetū, intra in gaudiū
domini tui, Iohan. 3. d. Qui credit in filium habet vi
tam æternam, 17. d. Pater quos dedisti mihi volo vt
vbi sum ego & illi sint mecum, vt videant claritatem
meam quam dedisti mihi, Roman. 2. b. Gloria autem
& honor, & pax omni operāti bonum, Apo. 21. g. Nō
intrabit in eam aliquid coinquinatum aut abomina
tionem faciens & mendacium: nisi qui scripti sunt in
libro vitæ agni.

I Bellum Prudenter ordinatur, quo ad in
tentionem, vt sit causa iusta, Nume. 15. d. Hostes vos
sentient Madianitæ: quia & ipsi hostiliter egerunt cō
tra vos, 1. Reg. 17. f., Dixit autem Dauid ad Philisteo
um: Tu venis ad me cum gladio, & hasta, & clypeo:
ego autem venio ad te in nomine domini exercituum, cui ex
probrasti hodie, & dabit te dominus in manu mea,
Ecci. 4. d. Pro iustitia agonizare p̄ anima tua: & vsq̄
ad mortem certa pro iustitia & deus expgnabit pro
te inimicos tuos, Ezech. 25. b. P. o eo q̄ plauisti manu
& percussisti pede, & gaudia es ex toto affectu super
Israël. Idcirco ego extendam manum meam super te
& tradam te in direptionem gentium, c. Pro eo q̄ fec
cit Idumæa vltionem vt se vindicaret de filiis Iuda,
peccantib; delinquens & vindictam expetiuit de eis,
extendam manum meam super Idumæam.

II Quoad prosecutionem, vt in deum fiducia,
Exo. 17. c. Moses autem & Aaron & Hur ascenderunt
super verticem collis. Cumq; leuaret Moses manus
vincebat Israel, Nume. 10. a. Si exieritis ad bellum de
terra vestra contra hostes q̄ dimicant aduersum vos
clangetis vlulantibus tubis, & erit recordatio vestri
coram domino deo vestro, vt eruamini de manibus
inimicorum vestrorum, 14. g. Nolite ascendere non
enim est dominus vobiscum, ne corruatis coram ini
micis vestris, Deu. 20. a. Si exieris ad bellum contra
hostes tuos, & videris equitatus & currus, & maior est
tu har

tu habes exercitus multitudinem non timebis eos,
quia dominus deus tuus tecum est. Filij Ruben, Gad
& dimidia tribus Manasse habentes fiduciam in do
mino vicerunt inimicos, 1. Pa. 3. c. Filij Ruben & Gad
dixit Iosaphat populo suo, 2. Pa. 20. e. Credite in dño
deo vestro, & securi eritis: credite prophetis eius &
cuncta eueniant prospera, Sic & Ezechias, 32. b. Et cō
uocauit vniuersos in platea portę ciuitatis, & locutus
est ad eos eorum dicens: Viriliter agite & cōfortamini,
nolite timere nec pauca regem Assyriorum, & vni
uersam multitudinem quę est cum eo. Multo em̄
plures nobiscum sunt q̄ cum illo. Cum illo enim est
brachium carnicum: nobiscum dñs deus noster, q̄ au
xilior est noster pugnatq; pro nobis, Iudith. 4. d.
Memores estote Mose serui domini, qui Amalech cō
sidentem in virtute sua, & in potentia sua non ferro
pugnādo: sed p̄cibus sanctis orādo deiecit, Psal. 117. a.
Laudans inuocabo dominum, & ab, e. Qui docet ma
nus meas ad plium, 32. d. Non saluatur rex per multa
tam virtutem. Fallax equus ad salutem, 59. c. In Deo
faciemus virtutem, & ipse ad, Prouer. 21. d. Equus pa
ratur ad diem belli: dominus autem salutem tribuet.
Vnde Iudas ait, 1. Mac. 3. b. Facile est concludi mul
tos in manu paucorum: & non est differentia in con
spectu dei cæli liberare in multis & in paucis: quoni
am non in multitudine exercitus victoria belli, sed de
caelo fortitudo est.

III Quod fiat cum consilio & sapientia, Deu. 20. c. Si
quando accesseris ad expugnandum ciuitatem, offer
res ei primum pacem, d. Quando obsederis ciuitatem
multo tempore & numito tribus circumdederis, vt ex
pugnes eam. non succides arbores de quibus vesci po
test: nec securibus de bes per circumitum vastare re
gionem, qm̄ lignū est & non homo: nec potest bellan
tium contra te augere numerum, Prou. 20. Guberna
culis tractāda sunt bella, 21. c. Ciuitatē fortiū ascendit

D sapiens:

sapiens, destruxitq; robur fiducia eius, 24. a. Vir sapiens & fortis est, & vir doctus robustus, & validus quia cum dispositione initur bellum, Eccles. 9. d. Hanc quoq; sub sole vidi sapientiam, & probavi maximam. Ciuitas parua & pauci in ea viri. Venit contra eam rex magnus & vallauit eam, extruxitq; munitiones per gyrum, & perfecta est obsidio. Inuētusq; est in ea vir pauper & sapiens, & liberauit urbem per sapientiam suam. Et dicebam ego meliorem sapientiam fortitudine. Melior est sapientia, quam arma bellica, Sap. 2. Melior est sapientia, quam vires: & vir prudens q̄ fortis, Eccles. 28. b. Cerram festinatam incendit igne & lis festinans effundit sanguinem.

III ¶ Viliter vitatur, Deuter. 2. a, Transibitis per terminos fratrum vestrorum filiorum Esau. Videte ergo diligenter ne moueamini cōtra eos. Cibos emetis ab eis pecunia, & comedetis: aquam emptam haurietis & bibetis, 23. b. Quando egressus fueris aduersus hostes tuos in pugna custodiet te ab omni mala, Eccles. 8. a. Non litiges cum homine potente, ne forte incidas in manus illius, 28. b. Abstine te a lite, & minues peccata, Matth. 5. d. Esto consentiens aduersario tuo cito, dum es in via cum eo.

V ¶ Frequenter oritur ex diuina offensione. Sic dominus transgressoribus legis hostilem minatur persecutionem, Leuiti. 26. b. Quod si non audieritis me, nec feceritis omnia mandata mea, c. Ponom faciem meam cōtra vos, & corruetis coram hostibus vestris & iubiiciemini his, qui oderunt vos, Hieremiae. 47. d. O mucro domini vsquequo non quietescet? Ingrederere in vaginam tuam, refrigerare & file. Quomodo quiescet cum dominus praeceperit ei, 48. a. Fugite saluate animas vestras, & eritis quasi iurice in deserto. Pro eo quod habuisti fiduciam in munitionibus tuis & in thesauris tuis, tu quoq; capieris, b. Maledictus q̄ facit opus domini fraudulenter, f. Quia plus fecit q̄ potuit

potuit, idcirco perierunt, g. Cessabit Moab esse populus quoniam cōtra dominū gloriatus est, 49. a. Quid glorians in vallibus, b. Ecce ego inducā super te terrorem ait dominus, c. Arrogātia tua decept te, d. Cū exaltaueris quasi aquila nidum tuum, inde detrahā te, dicit dominus, Ezech. 29. d. Fili hominis Nabuchodonosor teruire fecit exercitum suum seruitute magna aduersus Tyrum, Ecce merces non est reddita ei neq; exercitui eius de Tyro, pro seruitute qua seruiuit mihi. Ecce ego dabo Nabuchodonosor regem Babylonis in terra Aegypti, & accipiet multitudinē eius & depredabitur manubias eius, & diripiet spolia eius, & erit merces exercitui eius, & operi quo seruiuit aduersus eam.

VI ¶ Humana affectione, Iacobi. 4. a, Vnde bella. Auaritia. 4.

I ¶ Benedictio Dei in iustos singulariter, Gene. 12. a. Egredere de terra tua & de cognatiōe tua & de domo patris tui: & veni in terram q̄ monstrauro tibi, faciamq; te in gentem magnam, & benedicam tibi, & magnificabo nomē tuū, erisq; benedictus, 22. c. Per memeripsum iurauit dñs, q̄ fecisti hāc rem & non pepercisti filio tuo vnigenito, benedicam tibi 26. a. Et bñdicentur in semine tuo oēs gētes terrę, eo q̄ obedierit Abrahamā voci meae: & custodierit p̄cepta mea, & ceremōias legesq; seruauerit. e. Bñdicā tibi & multiplicabo semē tuū, ppter seruū meū Abrahamā, Psal. 118. c. Qm̄ tu bñdices iusto, 23. b. Innocens manibus & mundo corde, q̄ non accepit in vanū aiām suā. Hic accipiet bñdictionem a dño, Prou. 10. b. Bñdictio domini super caput iusti, Eccles. 32. c. Qui vigilauerint ad illud inuenient bñdictionem. Iustus in finali benedicet iudicio, Matt. 25. c. Tūc dicit rex his q̄ a dextris eius erunt. Venite bñdicti patris mei possidete paratū vobis regnum a constitutione mundi, Gala. 3. b. Igitur qui ex fide sunt benedicentur cum fidei Abraham:

II ¶ In singulos vtiliter, Gene. 1. d. Et creauit deus hoiem ad imaginē suam, ad imaginē dei creauit illū masculū & feminam creauit eos. Benedixitq; illis: Crescite & multiplicamini, & replete terrā & subijcite eam, & dominamini piscibus maris, & volatilibus cœli, & vniuersis animantibus q̄ mouentur sup terrā. 9. a. Bñdixitq; deus Noe, & filijs eius & dixit ad eos: Crescite & multiplicamini, & replete terrā, terror vestre ac tremor sit super cuncta aialia terræ, 17. c. Dixit q̄q; deus ad Abraham, Sarai vxor f̄ tuā non vocabis Sarai sed Sarā, cui bñdicurus sum. Et benedicā ei, & ex illa dabo tibi filiū, Sup H: Ismael q̄q; exaudiui te, ecce bñdicā ei, & agebo & multiplicabo eū valde. Propter Ia cob bñdixit dñs Laban, Gen. 30. d. Tu nosti quō serui erim tibi, & quāta in manibus meis fuerit possessio tua. modicū habuisti anteq̄ venirē ad te: & nūc diues effectus es: bñdixitq; tibi deus ad introitū meū. Sic domui Obededon gethei ob p̄sentia arce dñi, 2. Re. 6. c. Nunciatusq; est regi, Job. 1. Operibus manū eius benedixisti & possessio eius creuit in terra, 42. c. Dñs aut̄ bñdixit nouissimis Iob magis q̄ principio eius, Pro. 3. d. Habitacula iustorū bñdicentur, Eccl. 31. c. Benedictio dei in mercedē iusti festinat, 39. c. Bñdictio illius quasi stuuus inūdabit, Ephe. 1. a. Benedictus deus & pater dñi nostri Iesu Christi, qui benedixit nos in omni benedictōe sp̄iali in cœlestibus in Christo.

III ¶ Benedicere debet homo deum Cordialiter, Psal. 102. a. Benedic aīa meo domino, & omnia quæ in tra me sunt nomini sancto eius. Benedic aīa meo domino & noli obliuisci, Eccl. 39. d. Et nunc in omni corde, & ore collaudate, & benedicite nomen domini.

IIII ¶ Humiliter, Tho. 12. d. Bñdicite deū cœli & coram oibus viuētibz confitemini ei, q̄ fecit nobiscū miām suā, Job. 1. d. Dñs dedit dñs abstulit: sicut dño placuit, ita factum est, sit nomen domini benedictū, Eze. 3. c. Benedicta gloria domini de loco sancto suo

V ¶ Perseus

V ¶ Perseueranter, Tho. 4. d. Omni tpe benedic deū Psal. 33. a. Benedicā dñm in oī tpe semper, Eccl. 31. c. Et hora surgendi nō te frices. Præcurre aut̄ prior in domū tuā & illic iude, & age cōceptōes tuas & nō in delictijs & vbo superbo. Sup his oibus bñdicito dñm qui fecit te & inebriantem te in omnibus bonis suis. 43. d. Benedicentes dominum exaltate illum quantū potestis, maior est enim omni laude. Exaltātes illum replemini virtute. Quis videbit eum & enarrabit? & quis magnificabit eum sicut est ab initio?

VI ¶ Benedicere debet homo homini ordinabiliter Gen. 14. c. At vero Melchisedech rex Salem proferēs panem & vinum (erat enim sacer dos dei altissimi) benedixit ei, & ait, d. Benedictus Abraham deo excelsio qui creauit cœlum & terrā, & benedictus deus excelsus, 48. c. Benedixitq; Iacob filijs Ioseph & ait: Deus in cuius conspectu ambulauerunt patres mei Abraham & Isaac, benedict pueris istis, & inuocetur sup eos nomē meum: nomina quoq; patrum meorū Abraham, & Isaac, crescant in multitudinem super terram Numē. 6. d. Sic benedicetis filijs Israel. Benedic tibi dominus, & custodiat te. Ostendat dominus faciē suā tibi, & misereatur tui. Conuertat dominus vultū suum ad te & det tibi pacem. Inuocabuntq; nomē meum super filios Israel, & ego benedicam eis, Psal. 71. d. Et benedicentur in ipso omnes, Esai. 66. c. In quo qui benedictus est sup terram: benedicetur in deo amen, Heb. 7. b. Sine vlla autem cōtradictione quod minus est a maiore benedicetur.

VII ¶ Vtiliter. Non enim parua est virtutis benedictio bonorum. Vnde patres veteris testamenti studeo se & filijs suis benedicere, & patrum benedictōes procurare studuerunt, Genes. 27. d. Benedicens ergo illi ait: Det tibi deus de rore cœli, & de pinguedine terræ abundantiam frumenti & vini, & seruant tibi populi & adorent te tribus. Qui maledixerit tibi males

D 3 dictus

dictus erit, & qui benedixerit tibi benedictionibus repleatur, e. Vix Isaac sermonem impleuerat, f. Nungd non seruasti, ait, & mihi benedictione. Respondit Isaac, Dñm tuum illum constitui, benedixitq; ei & erit benedictus, Nu. 23. c. Ad bñdicendum adductus sum benedictionem prohibere non valeo, 24. b. Qui bñdixerit tibi, erit & ipse benedictus, Ecc. 3. b. Bñdictio patris firmat domos filiorum.

VIII ¶ *Virtualiter, q̄a ob opera virtuosa. Sic Melchisedech Abraham benedixit reuertēti de cæde Chodorlaomor, & regū qui cū eo erant, Gene. 14. c. Quod cum audisset Abraham. Sic Iahel interficiens Sitarā Iudic. 4. d. Tulit itaq; Iahel vxor Aber clauum tabernaculi assumens pariter & malleum, & ingressa abscondito posuit supra tempus capitis eius clauum, percussitq; malleo defixit in cerebrum, s. d. Benedicta inter mulieres Iahel. Sic & Abigail dulcedine eloquij placans Davidis iram, 1. Re. 25. f. Et ait David: Benedictus dñs deus Israel, qui misit te hodie in occursum meum, & bñdictum eloquium tuum, & bñdicta tu que prohibuisti me hodie ne irem ad sanguinem, & vlciscerer me manu mea. Sic Iudith castissima ob maxillam (in amputando caput principis exercitus Nabuchodonosor) constātiā, Iudith. 13. c. Vniuersi autē adorantes dominum, dixerunt ad eam, Benedixit te dominus in virtute sua, quia per te ad nihilum rediit inimicos nostros. Porro Ozias princeps populi Israel dixit ad eā. Benedicta es tu filia à domino deo excelso, præ omnibus mulieribus super terram, 15. d. Tu gloria Hierusalem, tu lætitia Israel, tu honorificētia populi tui, quia fecisti viriliter & confortatum est cor tuum, eo q̄d castitate amaueris, & post viz: tuū altere nescieris, ideo manus dñi confortauit te, & ideo eris benedicta in æternum. Sic virgo Maria ob fidei mundiciā, Lucæ. 1. f. Et factum est vt audiuit salu-*

tationem

tationem Mariæ Elizabeth, exultauit infans in utero eius. Et repleta est spiritu sancto, & exclamauit voce magna, & dixit: Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui, e. Et beata quæ crederet, quoniam perficeretur ea quæ dicta sunt tibi à domino.

IX ¶ *Benedicere debet creatura decenter, Exodi. 39. g. Quæ postquam Moses cuncta vidit completa, benedixit eis. 1. Timoth. 4. a. Quia omnis creatura dei bona est, sanctificatur enim per verbum dei, & orationem.*

I ¶ *Blasphemia Horribiliter committitur, Esai. 52. b. Et iugiter tota die nomen meum blasphematur, Matthæ. 27. e. Prætereuntes autem blasphemabant eum mouentes capita sua, & dicentes: Vah qui destruis templum dei, Roma. 2. d. Nomen enim dei per vos blasphematur inter gentes, 1. Cor. 12. a. Ideo notum vobis facio, quod nemo in spiritu dei loquens dicit anathema Iesu, Apoca. 13. b. Et aperuit os suum in blasphemias ad deum, blasphemare nomen eius, & tabernaculum eius, & eos qui in celo habitant.*

II ¶ *Graviter punitur, Leuiti. 24. c. Educ blasphemum extra castra, & ponant omnes qui audierunt manus super caput eius: & lapidet eum omnis populus Qui blasphemauerit nomen domini morte morietur 2. Regum, 12. d. Veruntamen quoniam blasphemare fecisti inimicos nomen domini, propter verbum hoc filius qui natus est tibi morte morietur, 4. Regum, 19. d. Cui exprobraſti & quem blasphemasti? Contra quem exaltaſti vocem tuam, & eleuaſti in excelsum oculos tuos? Contra sanctum Israel, g. Factum est igitur in nocte illa, venit angelus domini & percussit de castris assyri. 103. cētā octogintaque milia*

III ¶ *Salubriter omittitur, 2. Re. 2. c. Si peccauerit*

D 4 vir in

vir in vige placari ei potest deus. Si autem in deum peccauerit quis orabit pro eo? Zac. 3. a. Et ostēdit mihi dñs Iesum sacerdotem magnum stantē corā angelo domini: & Satan stabat à dextris eius, vt aduersaretur ei. Et dixit dñs: Inrepet dñs in te Satan, Mar. thæ. 12. c. Ideo dico vobis omne pct̄m, & blasphemia remittetur hominibus: spūs autem blasphemix nō remittetur. Et quicumq; dixerit verbum contra filium hominis remittetur ei: qui autem dixerit contra spm̄ sanctum: nō remittetur ei neq; in hoc seculo neq; in futuro, Mar. 3. d. Amē dico vobis qm̄ omnia, Lu. 12. b. Et omnis qui dicit verbū in filium hominis, Col. 3. b. Nunc autem disponite & vos omnia iram, indignationem, malitiā, blasphemiam, turpem sermonē. Iude. 1. c. Cum Michael archangelus cum diabolo disputas altercaretur de Mosi corpore: non est ausus iudicium inferre blasphemix, sed dixit imperet tibi deus.

I **Bonitas** Essentialis in diuinis, Matth. 39. b. Quid me interrogas de bono? Vnus est bonus deus, Mar. 10. c. Nemo bonus nisi vnus deus.

II **Naturalis** in creaturis, Gene. 1. d. Viditq; deus cuncta, quæ fecerat, & crant valde bona, 1. Tim. 4. a. Quia omnis creatura dei bona est.

III **Moralis** in virtutibus, Matt. 25. b. Euge serue bone & fidelis, qā sup pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam: intra in gaudium domini tui.

CC.

Calix passionis imitandus, Esaia. 51. f. Eleuare eleuare confurge Hierusalem, quæ bibisti de manu domini calicem iræ eius vsq; ad fundum calicis soporis bibisti, & potasti vsq; ad fescas, Matth. 20. c. Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum? Calicem quidem meum bibetis, 26. d. Pater mi si possibile est trāseat à me calix iste, Ioh. 18. b. Calicem quem dedit mihi pater non vis vt bibā illud

II **CP**

II **CP** Punitiois declinandus, Esaia. 51. g. Ecce tuli de manu tua calicem soporis. Et ponam illum in manu eorum qui te humiliauerunt, Hier. 15. d. Sume calicem vini furoris huius d: manu mea, & propinabis de illo cunctis gentibus ad quas ego mittam te, & bibent & turbabuntur & insanient à facie gladij quem ego mittam inter eos. 49. c. Ecce quibus non erat iudicium, vt biberent calicem, bibentes bibent, & tu quasi innocens relinqueris? Nō eris innocens, sed bibens bibes, 17. a. Calix aureus Babylon in manu domini inebrians omnem terram. De vino eius biberunt omnes gentes, & ideo commotæ sunt, Eze. chel. 23. e. In via sororis tuæ ambulasti, & dabo calicem eius in manu tua. Calicem sororis tuæ bibes profundum & latum. Eris in derisum & in subsannationem, quæ es capacissima, ebrietate & dolore repleberis, calice mortis & tristicæ calice sororis tuæ Sarmatæ. Et epotabis & bibes illum vsq; ad feces & fragmenta eius deuorabis, Apoc. 14. b. Si quis adoraue rit bestitiam & imaginem eius, & acceperit characterem in fronte sua aut in manu sua, hic biber de vino iræ dei quod mixtum est mero in calice iræ ipsius, et cruciabitur igne & sulphure. 15. d. Et Babylon venit in memoriam ante deum: dare illi calicem vini indignationis iræ illius. 18. b. In poculo quo miscuit vobis miscete: illi duplum.

I **Caput** Christi, 1. Corin. 12. a. Caput vero Christi deus.

II **Caput** ecclesiæ, Ephes. 1. d. Et ipsum dedit caput super omnem ecclesiam, quæ est corpus ipsius & plenitudo eius. 5. e. Christus caput est ecclesiæ, Colo. 1. c. Et ipse est caput corporis ecclesiæ.

III **Caput** viri. 1. Cor. 12. a. Volo autem vos scire quoniam omnis viri caput Christus est.

III **Caput** mulieris, 1. Cor. 12. a. Caput autē mu-

D 5 Ieris

steris vir. Eph. 5. c. Quoniam vir caput est mulieris.

I Charitas Eminenter commendatur. 1. Cor. 13. a. Siliquius hominum loquar & angelorum charitatem autem non habeam, factus sum vt assonans aut cymbalum tinniens: Et si habuero omnem fidem ita vt montes transferam: charitatem autem non habuero nihil sum, & si tradidero corpus meum ita vt ardeam. b. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. c. Charitas nunquam excidit, d. Nunc autem manet fides, spes, charitas, tria hæc, maior autem horum est charitas, 16. c. Omnia vestra in charitate fiant, Colo. 3. c. Super omnia autem hæc charitatem continuam habete, quod est vinculum perfectionis, 1. Pet. 4. b. Ante omnia autem mutam in vobismetipsis charitatem continuam habentes: quia charitas operit multitudinem peccatorum 1. Ioan. 4. c. Deus charitas est & qui manet in charitate in deo manet, & deus in eo.

II Decenter ordinatur: Rom. 5. a: Quia charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum, qui datus est nobis. 1. Cor. 13. b. Charitas patiens est, benigna est. Charitas non emulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non querit quæ sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati, Omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet, Ephesios 3. c. In charitate radicati, & fundati, Philippen. 1. b. Et hoc oro vt charitas vestra magis, ac magis abundet in omni scientia: & in omni sensu, vt probetis potiora, vt sitis synceres, & sine offensa in diem Christi, repleti fructu iustitiæ per Iesum Christum, in gloriam & laudem dei. 1. Timoth. 1. b. Finis autem præcepti est charitas: de corde puro & conscientia bona, & fide non ficta, 1. Ioan.

2. a. Qui autem seruat verbum eius, vere in hoc charitas Dei perfecta est. 4. d: Timor non est in charitate: sed perfecta charitas foras mittit timorem, 5. a. Hęc est enim charitas dei, vt mandata eius custodiamus. 2. Ioan. b. Et hęc est charitas vt ambulemus secundum mandata eius.

I Caro Pro necessitate curanda. Rom. 8. c. Ergo fratres debitor es sumus, non carni vt secundum carnem viuamus. 13. d. Et carnis curam ne feceritis in deo. 2. Cor. 10. a. In carne enim ambulantes, non secundum carnem militamus. Eph. 5. f. Nemo enim unquam carnem suam odio habuit, sed nutrit & fouet eam.

II Car voluptate refrenanda, quia bonum impedit. Rom. 8. a: Qui enim in carne sunt deo placere non possunt. Vos autem in carne non estis, sed in spiritu, spiritus enim dei habitat in vobis. 1. Cor. 3. a. Cum enim sit inter vos zelus & contentio, nonne carnales estis, & secundum hominem ambulatis? Gal. 5. d. Caro enim concupiscit aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnem. Hęc enim sibi inuicem aduersantur, vt non quæcunq; vultis illa faciatis, 1. Pet. 2. c. Charissimi obsecro vos tamquam aduenas. Abstinencia, 3.

III Spiritum interimit. Gen. 8. a. Non permanebit spiritus meus in homine in æternum, quia caro est, Rom. 8. a: Nihil ergo damnationis est istis, qui sunt in Christo Iesu, qui non secundum carnem ambulat. Qui enim secundum carnem sunt quæ carnis sunt sapiunt. c. Si enim secundum carnem vixeritis moriemini: si autem spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis, Gala. 5. c. Dico autem in Christo, spiritu ambulante & desideria carnis non perficietis. d. Manifesta sunt autem opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum seruitus, veneficia, inimicitia, contentiones, amulationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ, inuidiæ, homicida, ebrietates, comestiones, & his similia: quæ prædico vobis sicut prædic

prædixi, quoniam qui talia agunt regnum dei non consequentur, s. b. Nolite errare deus non irridetur. Quæ enim seminauerit homo hæc & metet. Quoniam qui seminat in carne sua, de carne & metet corruptionem.

I **C**astitas Perfec̃te à deo datur, Sapi. 8. d. Et vt sciui qm̃ aliter non possem esse continens, nisi deus det: & hoc ipsum erat summa sapientia scire curus hoc esset donum, Zacha. 9. d. Quid enim bonum eius est, & quid pulchrum eius, nisi frumentum electorum & vinum germinans virginis? Matthæi 19. b. Non omnes capiunt verbum istud sed quibus datum est.

II **C**recte ordinatur. In corde, Luc. 12. e. Sint lumi vestri præcincti, 1. Cori. 7. f. Et mulier inuicta & virgo cogitat quæ domini sunt, vt sit sancta & corpore & spiritu, Eph. 5. c. State ergo succincti lumbos vestros in veritate, 1. Pet. 1. c. Propter quod succincti lumbos mentis vestre, sobrii perfecte sperate in eam quæ offertur vobis gratiam.

III **C**Visu. Dina volens videre mulieres regionis à Sichem visa violata est. Gen. 34. a. Egredia est autè Dina. Vxor domini Ioseph in concupiscentiam ex aspectu pulchritudinis Ioseph exarsit. Gen. 39. b. Erat autè Ioseph pulchra facie, & decorus aspectu. Post multos autem dies iniecit domina sua oculos in Ioseph. Dauid videns Bethsabæe se lauante, in adulterium incidit, 2. reg. 11. a. Factum est autè vertente anno, Tob 31. a. Pepigi fœdus cum oculis meis, vt ne cogitarem quidem de virgine, Ecc. 9. a. Virgine ne concipias ne fortè scandalizeris in decore illius. b. Averte faciem à muliere compta, & ne circumspectas speciem alienam. Propter speciem mulieris multi perierunt & ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit, 25. d. Ne respicias in mulieris speciem, & non concupiscas

concupiscas mulierem à specie.

III **C**Verbo, Ephes. 5. a. Fornicatio autem & omnis immunditia aut auaritia, nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos: aut turpiterudo aut stultiloquium, aut scurrilitas, quæ ad rem non pertinet. Actus. Matthæi 25. Simile est regnum colorum decem virginibus. 1. Thessalo. 4. a. a. Hæc est enim voluntas dei sanctificatio vestra, vt abstinereas vos à fornicatione, vt sciat vnusquisq; vas suum possidere in sanctificatione & honore, 1. Timor. 3. d. Tempus casium custodi.

V **C**Summe premiatur, Iud. 15. d. Tu gloria Hierusalem. Benedictio. 8. Sapi. 3. c: Quoniam felix est sterilis & incoquinata quæ nesciuit thorum in delicto, habebit fructum in respectione animarum sanctarum. 4. a. O quam pulchra est casta generatio cum claritate, Eccle. 26. c: Omnis autem ponderatio non est digna continentis animæ, Esa. 56. b. Et non dicat eunuchus: Ego lignum aridum.

Quia hæc dicit dominus eunuchis: Qui custodierint sabbata mea & elegerint quæ ego volui & strenuerint fœdus meum, dabo eis in domo mea & in muris meis locum: & nomen melius à filiis & filiabus. Nomen sempiternum dabo eis quod non peribit, Matth. 23. b. Sunt enim eunuchi qui seipos castrauerunt propter regnum colorum, 1. Cor. 7. b: Dico autem nõ nuptis & viduis, bonum est illis si sic permiserint sicut & ego, f. Porro hoc ad utilitatem vestram dico, g. Igitur qui matrimonio iungit virginem: suam beneficit: & qui non iungit melius facit, Apo. 14. b: Hi sunt qui cum mulieribus non sunt coquinati: virgines enim sunt, hi sequuntur agnum quocunq; ierit.

I **C**ecitas mentalis peccato causatur, Deuter. 29. a: Non dedit vobis cor intelligens, & oculos videntes & aures quæ possent audire vsq; in presentem

tem diem. Sap. 2. d. Excaecauit enim illos malitia eorum. Esa. 6. c. Audite audientes & nolite intelligere, & videte visionem & nolite cognoscere. Excaeca cor populi huius & aures eius aggraua, & oculos eius claudet: ne forre videat oculis suis & auribus suis audiat, & corde suo intelligat & conuertatur & sanet eum. 29. d. Obstupescite & admiramini, fluctuate & vacillate, inebriamini & non a vino, mouemini & non in ebrietate: quoniam miscuit vobis dominus spiritum soporis. Claudet oculos vestros: prophetas & principes vestros, qui vident visiones operiet. d. Et erit vobis visio omnium sicut verba libri signati quem cum dederint scienti litteras, dicent lege utrum, & respondebit non possum, signatus est enim. Eo quod appropinquat populus iste ore suo: & labijs suis glorificat me: cor autem eius lignum est a me, & timuerunt me mandato hominum & doctrinis: ideo ecce ego addam: ut admirationem faciam populo huic miraculo grandi & stupendo. Peribit enim sapientia a sapientibus eius, & intellectus prudentium eius abscondetur. Ezech. 7. g. Et quarent visionem a propheta & lex peribit a sacerdote, & consilium a senioribus, 12. a. Fili hominis in medio domus exasperantis tu habitas quod oculos habent ad videndum & non vident, & aures ad audiendum & non audiunt. Soph. 1. d. Et ambulabunt ut caeci quod domino peccauerunt, Ioan. 3. b. Hoc est autem iudicium quia lux venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras quam lucem, &c. Erant enim eorum mala opera, 6. g. In iudicium in hunc mundi ego veni ut qui non vident videant, & qui vident caeci fiant, 12. f. Propterea non poterant credere, quia iterum dixit Esaias. Excaecauit oculos eorum & indurauit cor eorum ut non videant oculis, & non intelligant corde, Rom. 1. c. Quia cum cognouissent deum non sicut deum glorificauerunt aut gratias egerunt, sed grauauerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est

est insipiens cor eorum. Dicentes enim se esse sapientes stulti facti sunt, 11. b. Quid ergo? Quod quaerebat Israel, hoc non est consecutus, electio autem consecuta est, ceteri vero excacati sunt sicut scriptum est. Dedit illis deus spiritum compunctionis, oculos ut non videant, & aures ut non audiant vique in hodiernum diem. Et Dauid dicit. Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum, & in captionem & in scandalum. Obscurentur oculi eorum ne videant.

II. Peccatis implicatur, Sapient. 5. a. Errauimus a via veritatis, & iusticiae lumen non luxit nobis: & sol intelligentiae non est ortus nobis. Lassati sumus in via iniquitatis & perditionis, & ambulauimus vias difficiles: viam autem domini ignorauimus. Eccl. 11. b. Error & tenebrae peccatoribus concretae sunt: qui autem exultant in malis consescunt in malo. Esa. 19. b. Expectauimus lucem, & ecce tenebrae, splendorem & in tenebris ambulauimus. Palpauimus sicut caeci parietem, & quasi absque oculis attrectauimus. Impegimus meridie quasi in tenebris in caliginosis quasi mortui. Sophon. 3. a. Nesciunt autem iniquus confusionem. Matth. 23. b. Sinite illos caeci sunt & duces caecorum. Caecus autem si caeco ducatum praestet, ambo in foueam cadunt. Marc. 3. a. Et circumspiciens eos in ira: contristatus super caecitate cordis eorum. Lucae 19. g. Et ut appropinquauit videns ciuitatem fleuit super illam, dicens: Si cognouisses & tu. Et quidem in hac die tua quae ad pacem tibi nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis, Ioan. 9. g. Et audierunt quidam pharisaeorum, & cum ipso erant & dixerunt ei. Numquid & nos caeci sumus? dixit eis Iesus. Si caeci essetis non haberetis peccatum: nunc vero dicitis quia videmus, peccatum ergo vestrum manet. Ephe. 4. c. Hoc igitur dico & testificor in domino, ut iam non ambuletis sicut & gentes ambulat in vanitate sensus sui, tenebris obscuratum habentes intellectum, ali ena

alienati à via dei per ignorātiā quæ est in illis, præpter cæcitatem cordis ipsorum: qui desperantes semetipsos tradiderunt impudicitæ, in operationem immunditiæ omnis in auaritiā.

III ¶ Grata illuminatur, Esai. 42. b. Et dedi te in fœdus populi, in lucem gentium, vt aperires oculos cæcorum, & educeres de conclusione vincum, c. Et educam cæcos in viam quam nesciunt, & in semitis quas ignorauerunt ambulare eos faciam. Ponam tenebras coram eis in lucem, & praua in recta, 43. b. Es duc foras populum cæcum, & oculos habentem: surdum & aures ei sunt, 50. d: Quis ambulauit in tenebris & non est lumen ei, speret in nomine domini & innitatur super deum suum, 58. c: Si abstuleris de medio tui catenam, & desieris extendere digitum, & loqui quod non prodest. Cum effuderis elurienti animam tuam, & animam afflictam repleueris, orietur in tenebris lux tua, & tenebræ tuæ erunt sicut meridies, 60. a: Surge illuminare Hierusalem quia venit lumen tuum, Psal. 137. d: Quoniam tu illuminas lucernā meā dñe, 138. b. Præceptum domini lucidū illuminans oculos, 26. a. Dominus illuminatio mea & salus mea, 33. a: Accedite ad eum & illuminamini, Ioannis 1. a. Erat lux vera quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, 8. b. Ego sum lux mundi: qui sequitur me non ambulat in tenebris, sed habet lumen vitæ.

III ¶ Multum vituperatur, Esa. 42. c: Surdi audite, & cæci intruemini ad videndum, d. Quis cæcus nisi seruus meus, & surdus nisi ad quem nuncios meos misit? Quis cæcus nisi qui venundatus est, & quis cæcus nisi seruus domini? Qui vides multa nonne audies? Qui apertos habes aures, nonne audies, Hier. 5. e. Audi popule stulte qui non habes cor, qui habentes oculos non videris, & aures & non auditis, Mar. 8. b. Adhuc cæcatum habetis cor vestrum: oculos habentes

res non videris & aures habentes non auditis.

V ¶ Cæcitas naturalis pœnosa, Tobia. 5. b: Quale gaudium multū erit qui in tenebris sedeo, & lumē cæci non video!

VI ¶ Cæpius illuminatio miraculosa, per angelum, Tob. 2. b. Contigit autem vt quadam die fatigatus à sepultura, veniens domum iactasset se iuxta parietem & obdormisset, & ex nido lurundinis dormienti illi calida ferrea incidere super oculos eius fieret; cæcus. e. b: Et fel valet ad vngendos oculos, in quibus fuerit albugo & sanabuntur, 11. c. Tunc sumens Tobias de felle piscis, liniuit oculos patris sui, Et sustinuit quasi dimidiam fere horam & cepit albugo ex oculis eius quasi membrana omni egredi. Quæ apprehēdens Tobias traxit ab eius oculis, statimque visum recepit.

VII ¶ Per Christum, Mat. 9. d. Et transeunte inde Iesu secuti sunt eū duo cæci, clamātes & dicētes: Misereferere nostri fili David. Tunc tetigit oculos eorum, dicens: Secundū fidem vestrā fiat vobis, 20. Et egredientibus illis ab Hiericho, Mar. 8. c. Et veniit Bethsaidam, & adducunt ei cæcum, Ioan. 9. a. Et præteriens Iesus vidit hominem cæcum à natiuitate.

I ¶ Cibis Spiritualis virtuosus, Deute. 8. a. Mar. 4. a. Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod egreditur de ore domini. Ioan. 4. d. Ego alium cibum habeo manducare, quem vos nescitis. Meus cibus est vt faciam voluntatem eius qui misit me, vt perficiam opus eius, e. c. Operamini non cibum qui perit sed qui permanet in vitam æternam, quem filius hominis dabit vobis, d: Hoc est opus dei vt credatis in eum quem misit ille.

II ¶ Fructuosus Psal. 126. d: Satiabor cū apparuerit gloria tua, Luc. 24. c. Beatus qui māducabit panē in regno dei, 22. c. Vos estis q̄ permanistis mecum in ten

E rationibus

tionibus meis. Et ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater meus regnū, vt edatis & bibatis sup mensam meā in regno meo, Apo. 2. b. Vincētij dabo edere de ligno vitæ, q̄d est in paradiso dei mei: e. Vincentij dabo māna absconditū. 3. d. Ecce ito ad ostiū & pulso: Si qs audierit vocē meā, & aperuerit mihi ianuā, intrabo ad illum & cœnabo cū illo & ipse mecum.

III ¶ Cibus corporalis virtuose moderat in qualitate, Gen. 1. d. Ecce dedi vobis omnem herbam asserentem semen super terram, & vniuersa ligna quæ habēt in semetipsis sementē generis sui, vt sint vobis in escā. 9. a. Omnes pisces maris manui vestræ traditi sunt: & omne quod mouet & viuit, erit vobis in cibū. Psal. 103. b. Et panis cor hoīs confirmet. Prou. 27. a. Anima saturata calcabit fauim: anima esuriens etiā amarum pro dolci sumet. Eccle. 29. d. Initium vitæ hoīs. Abstinētia. 2. 30. d. Splendidū cor bonū in epulis: epulæ enim illius diligēter sunt. 31. d. Splendidū in panibus benedicent labia multorum. 39. d. Initium necessitæ rei vitæ hominum: aqua ignis & ferrum: sal & lac & panis similagineus: & mel & botrus vuar & oleum, & vestimentum.

III ¶ In quantitate. Pro. 23. a. Quādo sederis vt comedas cū principe, diligenter attende quæ posita sunt ante faciē tuā. Ne desideres cibos illius in quo est panis mendacij, Eccle. 14. b. Oculus malus ad mala, nō facietur pane indigens & in tristitia erit sup mentem suā. 31. b. Super mēsam magnā sedisti nō aperias super illā faucem tuā prior. Nō dicas: si multa sunt quæ sup illam sunt. Ne extendas manum tuā prior, ne inuidia contaminatus erubescas. c. Vtere quasi frugi his quæ tibi apponuntur: vt nō cum multum māducas odio habearis. Cessa prior causa discipulnæ, & noli nimius esse ne fortē offendas. Et si in medio multorū sedisti, prior illis ne extēdas manum tuā, nec prior poscas bibere. Et si coactus fueris in edendo

edendo multum surge ē medio & vomē & refrigera bit te: & non adduces corpori tuo infirmitatem.

V ¶ In honestate vt cum gratiarū sumatur actiōne. Sic fecit Saluator Ioann. 6. b. Accepit ergo Iesus panes & cum gratias egisset distribuit discumbentibus. c. Vbi manducauerant panem gratias agentes. 1. Cor. 10. g. Siue ergo māducaſis siue bibitis vel aliud quid facitis, omnia in gloriam dei facite. 1. Timot. 4. Quia omnis creatura dei bona est, & nihil reſiciens dū q̄d cum gratiarum actiōe percipitur: sanctificatur enim per verbum dei & orationem.

VI ¶ Voluptuose viciatus in qualitate, Job. 6. 2. Aīæ em̄ esurienti etiā amara dulcia esse videntur, Eccl. 36. c. Omnem escam manducabit venter: & est cibus cibo melior. Fauces contingunt cibum fere, Luc. 16. e. Homo quidā erat diues q̄ induebatur purpura & byſſo: & epulabatur sp̄die splendide. Mortuus est autem diues & sepultus est in inferno, 1. Cor. 4. c. Escæ ventri & venter escis: deus autē & hunc & hanc destruet. Iud. 1. d. Hi sunt in epulis suis maculæ conuiuantes sine timore semetipsos pascentes.

VII ¶ In quantitate, Tob. 2. a. Post hæc cum esset dies festus dñi: & factum esset prandij bonum in domo Tobij dixit filio suo: Vade & adduc aliquos de tribu nostra timētes deū (nō histriones, &c.) vt epulentur nobiscū, Job 31. b. Si comedi buccellā meā forlus: & non comedit pupillus ex ea, Prou. 27. c. Qui dicit ligit epulas in egestate erit: qui amat vinum & pingua nō diabitur, Eccle. 9. d. Viri iusti sint tibi cōuiuæ. 37. d. Noli auidus esse in omni epulatione, & non te effundas super omnē escā. In multis em̄ escis infirmas, & auiditas appropinquabit vsq; ad cholera. Propter crapulā m̄ri obierūt, Lu. 14. c. Cū facis prandij aut cœnā, noli vocare amicos tuos neq; fratres tuos, neq; cognatos, neq; vicinos, neque diuites: ne forte & sp̄i te reuinitēt, & fiat tibi retributio. Sed cū

facis conuiuium, voca pauperes, debiles, claudos, & cæcos, & beatus erit: quia non habent retribuere tibi. **R.** Retribuetur enim tibi in resurrectione iustorum.

I **C**ibi delectus Ob præceptū & scandalū habendus. **Mat. 15. b.** Audite & intelligite nō quod intrat in os coinquinat hominem, sed quod procedit ex ore hoc coinquinat hominem. **Rom. 14. c.** Scio & cōfido in dño Iesu q̄a nihil cōmune per ipsum: nisi ei q̄ existimat qd commune esse, illi cōmune est. Si em̄ propter cibum frater tuus contristatur iam nō secundū charitatem ambulat. Noli cibo tuo illū perdere pro quo Christus mortuus est. Nō est em̄ regnum dei esca & potus, sed iustitia & pax & gaudiū in spiritu sancto. **d.** Oia quidē sunt munda, sed malum est homini qui per offendiculū māducat. **1. Cor. 19. e.** Oia mihi licēt, sed non oia expediunt: oia mihi licent sed non omnia ædificant. **f.** Omne quod in macello venit māducate, nihil interrogātes propter conscientiā. Si q̄s vos vocat infidelī ad cœnā, & vultis ire, omne quod vobis apponitur māducate, nihil interrogātes propter conscientiā. **g.** Vt qd em̄ libertas mea iudicā ab aliena conscientia? Si ego cū gratia participo, quid blasphemor pro eo quod gratias ago? **1. Cor. 8. e.** Esca autem nos nō cōmendat deo. Neq; em̄ & c. Vide totū ibidē. **Col. 2. c.** Nemo ergo vos iudicet in cibo, aut in potu, in parte diei festi, aut neomeniæ, aut sabbatoꝝ que sunt vmbra futuroꝝ. **1. Tim. 4. a.** Spiritus autē manifeste dicit, q̄a in nouissimis temporibus discedēt: quidam a fide, attendētes spiritibus erroris & doctrinis dæmonioꝝ in hypocritis: loquentiū mendaciū, & cauteriatā habentium suā conscientiā, prohibentiū nubere, abstinere a cibis quos deus creauit ad percipiendum cū gratiā: actione fidelibus: & his q̄ cognouerunt veritatē. **Quia ois creatura. Sup. 5. Tit. 1. d.** Oia munda mundis, coinquinatis autē & infidelibus ni-

hil

nihil est mundum, sed inquinatę sunt eorum & mens & cōscientia. **Hebr. 13. b.** Doctrinis varijs & peregrinis nolite abducī. Optimū est em̄ gratia itabire cor: nō uelitis que nō proficiunt ambulanti bus in eis. **Act. 19. 11. b.** Quod deus purificauit, tu commune reneris. **15. e.** Viliū est spiritui sancto & nobis nihil vili imponere vobis oneris, quā hęc necessaria, vt abstinatis vos ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocato, & fornicatione, a quibus custodientes vos bene ageris.

IX **C**obauit Christus turbas, **Mat. 14. b.** Et exiēs vidit turbam multā. **15. c.** Et cū transisset inde Iesus venit secus mare Galilææ, **Mar. 6. d.** Et conuenientes apostoli ad Iesum. **8. a.** In diebus illis iterum cū turbā multa **Luc. 9. b.** Et reuersi apostoli narrauerunt illi. **Ioan. 4. a.** Post hęc abijt Iesus trans mare Galilææ.

I **C**ircumcisio Ioānis, **Lucę 1. f.** Et factū est in die octauo venerant circumcidere puerū, & vocabant eū nomine patris sui. Circumcisio Christi, **Lucę 2. c.** Et post q̄ consumati sunt dies octo, vt circumcidetur puer, vocatum est nomen eius Iesus.

II **C**ircumcisio carnalis a deo mandata, **Gen. 17. b.** Hoc est pactum meū quod obseruabitis inter me & vos, & semen tuum post te. Circumcidetur ex vobis omne masculinum, & circumcidetis carnem præputij vestri, vt sit in signū fœderis inter me & vos. Infans octo dieꝝ circumcidetur in vobis, **Leui. 12. a.** Et die octauo circumcidetur infans, **Ioā. 7. c.** Propter ea Moyses dedit vobis circumcisionem: non q̄a ex Mo se est, sed ex patribus. **Rom. 15. b.** Dico em̄ Christum Iesum ministrum fuisse circumcisionis propter veritatem dei ad confirmandas promissiones patrum.

III **C**Per Christum terminata, **1. Cor. 7. d.** Circumcisio nihil est, & præputium nihil est: sed obseruatio mandatorum dei, **Galatas 5. a.** Ecce ego Paulus dico

E 3 vobis

uobis quoniam si circumcidamini Christus nihil uobis proderit. b. Nam in Christo Iesu neq; circumcisio aliquid ualeat, neque præputium: sed fides quæ per charitatem operatur, c. d. In Christo enim Iesu neq; circumcisio aliquid ualeat, neque præputium sed noua creatura.

III **C**ircumcisio spiritualis Rigorose exigitur, Leuit. 26. f. Ambulabo igitur & ego cõtra eos, & inducam illos in terram hostilem, donec erubescat incircumcisus mens eorum. Hierem. 4. a. Circumcidimini domino, & auferete præputia cordium uestror; uiri Iuda & Hierusalem, ne forte egrediatur ut ignis, indignatio mea, & succendatur & non sit qui extinguat, c. c. Cui loquar & quem testabor ut audiat? Ecce incircumcisus aures eor; & audire non possunt, Eze. 44 c. Omnis alienigena incircumcisus corde, & incircumcisus carne non ingredietur sanctuarium meum. Act. 7. f. Dura ceruice & incircumcisi cordibus, & auribus uos semper spiritui sancto resistitis.

V **V**irtuose perficitur: Deutero. 10. d. Circumcidite igitur. Acceptio personarum. 1. 30. b. Circumcidet dominus deus tuus cor tuum, & seminis tui, ut diligas dominum deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua ut possis uiuere. Hierem. 9. g. Quia omnes gentes habent præputium: omnis autem dominus Israel incircumcisi sunt corde. Rom. 2. d. Si igitur præputium iustitias legis custodiat: nonne præputium illius in circumcisionem reputabitur? Non enim qui in manifesto Iudæus est, neq; quæ in manifesto in carne est circumcisio, sed qui in abscondito Iudæus est, & circumcisio cordis in spiritu non litera cuius laus non ex hominibus, sed ex deo est, Philip. penses 3. a. Nos enim sumus circumcisio, qui spiritu serui sumus deo, & gloriamur in Christo Iesu, & non in carne fiduciam habentes, Colo. 2. b. In quo & circumcisi estis circumcisio non manufacta in expoliatio

ne cor

ne corporis carnis: sed in circumcisioe Iesu Christi consensu et in baptismo.

I **C**iuitas Superna mire decoratur, Heb. 12. c. Expectabat enim fundamenta habentem ciuitatem (Abraham) cuius artifex & conditor deus. 12. f. Sed accessit ad Sion montem, & ciuitatem dei uisuentis Hierusalem cœlestem. 13. c. Non enim habemus hic manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus. Apoc. 21. d. Et murus ciuitatis habens fundamenta duodecim. f. Et fundamenta muri ciuitatis omni lapide precioso. Et templum non uidi in ea. Dominus enim deus omnipotens templum illius est, & agnus. g. Et ciuitas nõ eget sole neq; luna ut luceat in ea: nam claritas dei illuminat eam.

II **C**iuitas terrena pietate gubernatur, Leuit. 19. g. Si habitauerit aduena in terra uestra & moratus fuerit inter uos, non exproberis ei, sed sit inter uos quasi indigena, & diligetis eum quasi uosmetipsos. Prouer. 11. b. In bonis iustorum exultabit ciuitas. Vbi non est gubernator populus corruet. Ecclesi. 10. a. Quales rector ciuitatis tales & inhabitantes eam. Ciuitates inhabitabuntur per sensum prudentium, Eia. 26. a. Urbs fortitudinis nostræ Sion saluatori ponetur in ea murus & antemurale. Aperire portas & ingredietur gens iusta custodiens ciuitatem.

III **C**Impièratè deuasatur. Psalmo 54. l. Præcipit d. mine diuide linguas eorum. Die ac nocte circumdabit eam super muros eius iniquitas, & dolus. Et non defecit de plateis eius uisura & dolus. 126. a. Nisi dominus custodierit ciuitatem, frustra uigilat qui custodit. Prouerborum 11. b. Benedictione iustorũ exaltabitur ciuitas: & ore impiorum subuertetur. 29. b. Homines pestilentes dissipant ciuitatem: sapientes uero auertunt furorem. Ecclesiast. 26. a. A tribus timuit cor meum, & in quarto facies mea meruit.

E 4

Delictorum

Deleturam ciuitatis, & collectionem populi, & calamiam mēdicam super mortem omnia graua. Dolor cordis & luctus mulier zelotypa, 28. b: Sufarro & bilinguis maledictus: multos em turbauit pacē habētes. Lingua tertia multos cōmouit, & disperdidit illos de gente in gentem, ciuitates muratas diuitum destruxit, & domos magnatorum effodit, Esa. 17. c. Et eris deserta, quia oblita es dñi dei saluatoris tui: et fortis adiutoris tui nō est recordata, Abacuc. 2. c. Vā qui edificat ciuitatem in sanguinibus & preparat vrhem in iniquitate.

I **C**lauius Cœli, Mat. 16. c. Et tibi dabo clauēs regni cœlorum. Et quodcunq; ligaueris super terram, erit ligatum & in cœlis: & quodcunq; solueris super terram, erit solutum & in cœlis.

II **C**Mortis, Esa. 22. f: Et dabo clauem domus Dauid super humerum eius: & aperiet, & non erit qui claudit, & claudet & non erit qui aperiat, Apoc. 1. d. Ego sum viuens in secula seculorum: & habeo clauēs mortis & inferni. 3. b: Hęc dicit sanctus & verus, qui habet clauem Dauid: qui aperit, & nemo claudit, claudit & nemo aperit.

I **C**ogitatio bona A deo inspiratur, Proue. 16. a: Reuela domino opera tua, & dirigentur cogitationes tuę, 2. Cor. 3. b: Fiduciam autem talem habemus per Christum ad deum: non q̄ sufficientes simus cogitare aliqd̄ a nobis quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex deo est, Philippen. 2. b: Deus est enim qui operatur in vobis & velle & perficere, pro bona voluntate.

II **C**Ad deum ordinatur, Genesis 24. g. Egressus fuerat (Isaac) ad meditando in agro inclinata iam die, Prouerbiolum 12. a. Cogitationes iustorum iudicia. 15. d: Mēs iusti meditabitur obedientiā, Phi. 4. b.

De cœ:

De cætero fratres quæcumq; sunt vera, quæcumque pudica, quæcumq; iusta, quæcumq; sancta, quæcumq; amabilia, quæcumq; bonæ famæ: in qua virtus, si qua laus disciplina, hęc cogitare.

III **C**A deo remuneratur, Ecc. 6. d, Cogitatum tuum habe in præceptis dei, & in mandatis illius maxime assiduus esto, & ipse dabit tibi cor, & concupiscentia sapientię dabitur tibi, 22. c, Cogitatus sentati in omni tempore, vel metu non deprauabitur.

III **C**Cogitatio mala mire perueritur, Prou. 12. a. Qui confidit in cogitationibus suis, impie agit, c. Dolut in corde cogitantium mala, 16. d, Qui attonitis oculis cogitat praua: mordens labia sua perficiet malū 24. a, Qui cogitat mala facere stultus vocabitur. Cogitatio stulti peccatum est, Ecc. 15. c, Qui minoratur corde cogitat inania, & vir imprudens, & errans cogitat stulta, Esa. 19. b, Cogitationes eorum, cogitationes inuides, Matt. 15. b, De corde enim exeunt cogitationes: mala, homicidia, adulteria, fornicationes, furti, falsa testimonia, & blaphemie: hæc sunt quæ coinquinant hominem.

V **C**Dire punitur, Gene. 6. b, Videns autem deus, q̄ multa malitia hominum esset in terra: & cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore, pœnituit eum, q̄ hominem fecisset in terra, & præcauens in futurum, & tactus dolore cordis intrinsecus debeo, inquit, hominem quem creauī, a facie terræ, Prouer. 15. d, Abominatio domini cogitationes malæ, Sapient. 1. c, In cogitationibus enim impij interrogatio erit, Hierem. 4. b, Omnia hæc mala venient propter malitiam cogitationum vestrarum, 18. b, Ecce ego singo contra vos malum, & cogito contra vos cogitationem. Reuertatur vnusquisq; a via sua mala, & dirigite vias vestras, & studia vestra. Qui dixerunt Desperauimus, post cogitantes nostras ibimus, & vnusquisq; prauitatem cordis sui mali faciemus.

E ; VI **C**Fru:

VI ¶ Fructifere repellitur, Sap. 1. a, Peruersæ enim cogitationes separant à deo, Ecc. 1. 6. a, Non te extollas Arbor, 3. 27. a, Sicut in percussura cribri remanebit puluis: sic aporia hominis in cogitatu illius, Hiere. 4. d, Laua à malitia cor tuum Hierusalem vt salua fias, Vsq̄uequo morabuntur in te cogitationes noxiæ? Matt. 9. a, Vt quid cogitatis mala in cordib⁹ vestris?

I ¶ Cognoscit Deus omnes generaliter, 1. Regum. 16. c, Homo enim videt ea quæ parent, deus autem intuetur cor, Iob. 31. a, Nonne ipse considerat vias meas: & cunctos gressus meos dinumerat, Prou. 15. a, In omni loco oculi domini contemplantur bonos & malos, b, Infernus & perditio coram domino: quia: 20 magis corda filiorum hominum? 16. a, Omnes viæ hominum patent oculis eius: spirituum ponderator est dominus.

II ¶ Bonos singulariter, Exod. 2. d, Et respexit dominus filios Israël, & cognouit eos, Psalm. 1. b, Quoniam nouit dominus viam iustorum, Hiere. 1. b, Priusquam te formarem in utero noui te, Matthæ. 7. d, Multi dicent mihi in illa die: Domine domine. Et tunc confitebor illis, quia nunquam noui vos: discedite à me omnes qui operamini iniquitatem, 25. a, Amē dico vobis nescio vos, 1. Cor. 14. g, Si quis autem ignorat ignorabitur, 2. Timo. 2. c, Sed firmum fundamentum dei stat habens signaculum hoc. Cognouit dominus qui sunt eius.

I ¶ Cognitio Dei firmiter exigitur, Psal. 9. c Cognoscetur dominus iudicia faciens, Conuertantur peccatores in infernum omnes gentes quæ obliuiscuntur deū, 13. a, Dixit insipiens in corde suo non est deus. Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in studijs suis, 45. b, Vacate & videte quoniam ego sum deus, 52. a, Deus de cælo prospexit super filios hominum

num, vt videat si est intelligens aut requirens deum. Omnes declinauerūt, Sap. 13. a, Vani sunt omnes homines in quibus non habet scientia dei, Esa. 1. 2, Cognouit bos possessorem suum: & asinus præcepit domini sui: Israël autem me non cognouit, & populus meus non intellexit, Hierem. 4. f, Quia stultus populus meus me non cognouit: Filij insipientes sunt, & vecordes, 9. a, Confortati sunt in terra, quia de malo ad malum egressi sunt, & me non cognouerunt dicit dominus, b, Habitatio tua in medio dolis: in dolo renuerunt scire me dicit dominus, g, Non gloriatur sapiens in sapientia sua: & non gloriatur fortis in fortitudine sua, & non gloriatur diues in diuitijs suis: sed in hoc gloriatur, qui gloriatur, scire & nosse me: quia ego sum dominus qui facio misericordiam, & iudicium, & iustitiam in terra, Oze. 4. a, Non est enim veritas. Mendacium, 6. 8. c, Quia misericordiam volui & non sacrificium: & scientiam dei plus quam holocausta, Roma. 1. c, Reuelatur enim ira dei de cælo super omnem impietatem, & iniustitiam hominum eorum qui veritatem dei in iniustitia detinent: quia quod notum est dei manifestum est in illis. Deus enim illis manifestauit.

II ¶ Multipliciter acquiritur, scilicet: Diuina illustratione, Iob. 31. b, Qui dixerunt deo recede à nobis scientiam viarum tuarum nolumus, Psalm. 4. b, Multi dicunt quis ostendit nobis bona? Signatum est super nos lumen vultus tui domine, Esa. 52. b, Propter hoc sciet populus meus nomen meum in die illa: quia ego ipse qui loquebar, ecce adsum, Matthæ. 11. d, Confiteor tibi pater domine cæli & terræ, quia abscondisti hæc à sapientibus, & reuelasti ea paruulis. Et nemo nouit filium nisi pater, neque patrem quis nouit nisi filius, & cui voluerit filius reuelare, deci. sex. c, Beatus es Simon Bariona, quia caro & san-

& sanguis non reuelauit tibi: sed pater meus qui in caelis est (me scilicet esse Christum filium dei uiui) Lucę 10. d, Et nemo scit quis sit filius nisi pater, Ioan. 1. b, Deum nemo uidit vnquam, vnigenitus filius qui est in sinu patris ipse enarrauit, 6. e, Nemo uenit ad me, nisi pater, qui misit me, traxerit eum. Non, quia patrem uidit quisquam, nisi is, qui a deo est, hic uidit patrem, 8. c, Neq; me scitis, neq; patrem meum scitis, si me scieris forsitan & patrem meum scieris, 17. b, Et cognouerunt uere quia a te exiit, & crediderunt quia tu me misisti, 1. Ioan. 5. d, Et scimus quoniam filius dei uenit, & dedit nobis sensum ut cognoscamus, & simus in uero filio eius. Hic est uerus deus, & uita æterna.

III ¶ Creaturarum consideratione, Iob. 12. b, Nisi mirum interroga iumenta & docebunt te: & uolatilia cœli, & indicabunt tibi, loquere terra, & respondebit tibi: & narrabunt pisces maris. Quis ignorat & cœmia hæc manus domini fecerit? Psalm. 18. a, Cœli enarrant gloriam Dei, Sapient. 13. a, Vani autem sunt omnes homines in quibus non subest scientia dei, & de his quæ uidentur bona, non potuerunt intelligere eum qui est, neq; operibus attendentes agnouerit quæ esset artifex. Quorum & si specie delectari deos putauerunt, sciant quanto his dominator eorum speciosior est. Speciei enim generator hæc omnia constituit. Aut si uirtutem & opera eorum mirati sunt: intelligant ab illis quoniam qui fecit hæc fortior est illis, b, A magnitudine enim speciei, & creaturæ cognoscibiliter poterit creator horum uideri, Ecc. 17. a, Creauit illis scientiam spiritus: & sensu impleuit cor illorum, 43. d, Multa abscondita sunt maiora his, pauca uidimus operum eius, Ioan. 1. b, In mundo erat & mundus per ipsum factus est, & mundus eum non cognouit, 5. f, Opera enim quæ dedit mihi pater, ut perficerem ea, ipsa opera quæ ego facio, testimoniū perhibet

de me

de me, quia pater misit me, Roma. 1. c, Inuisibilia enim ipsius a creatura mundi per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, 1. Co. 13. c, Ex parte enim cognoscimus, d, Videmus nunc per speculum in enigmate, sic autem facie ad faciem.

III ¶ Scripturarum declaratione, Ioan. 1. f, Scrutamini scripturas: quia uos puratis in illis uitam æternam habere. Et ille sunt quæ testimonium perhibent de me, g, Si enim crederetis Moysi, crederetis forsitan & mihi: de me enim ille scripsit.

V ¶ Salubriter perquiritur, Sapient. 25. a, Nosse enim te consummata iustitia est: & scire iustitiam & uirtutem tuam, radix est immortalitatis, Esaię. 11. c, Non nocebunt, & non occident in uniuerso monte sancto meo: quia repleta est terra scientia domini, Oze. 6. a, Iustificabit nos post duos dies: & in die tertia suscitabit nos, & uiuemus in conspectu eius: sciemus sequemurque, ut cognoscamus dominum, Ioan. 17. a, Hæc est autem uita æterna, ut cognoscant te solum deum uerum, & quem misisti Iesum Christum, Philip. 3. b, Veruntamen existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam Iesu Christi domini mei, Colos. 1. b, Ideo nos ex qua die audiuimus non cessamus pro uobis orantes, & postulantes, ut impleamini agnitione uoluntatis eius: in omni sapientia & intellectu spiritali, ut ambuletis digne deo per omnia placentes, 1. Ioan. 2. a, Et in hoc scimus quoniam cognouimus eum, si mandata eius seruamus. Qui dicit se nosse deum, & mandata eius non custodit, mendax est, 4. b, Et omnis qui diligit, ex deo natus est, & cognoscit deum. Qui non diligit non nouit deum: quia deus charitas est.

VI ¶ Cognoscat Homo diuinitatem, 1. Reg. 18. c, Homo uideret ea quæ parent, Prou. 20. a, Sicut aqua profunda, sic cõsilium in corde uiri, sed homo sapiens exhaui

exhauriet illud, *Eccī. 13. d.* Vestigium cordis boni, & faciem bonam difficile inuenies & cum labore, *r. Corinth. 2. c.* Quis enim scit hominum quæ sunt hominibus, nisi spūs qui in ipso est?

VII ¶ Cognoscitur homo frequenter ex visu, *Genes. 4. a.* Iratusq; est Cain vehementer, & cōcidit vultus eius, *Prover. 17. d.* In facie prudētis lucet sapiētia *Eccī. 8. a.* Sapiētia hominis lucet in vultu eius, & potētissimus faciem illius commutabit, *Eccī. 13. d.* Cor hominis immutat faciem illius siue in bono siue in malo. *19. d.* Ex visu cognoscitur vir, & ab occurſu faciei cognoscitur sensatus.

VIII ¶ Assatu, *Prover. 27. c.* Quomodo in aquis respēdent vultus prospicientium: sic corda hominum manifesta sunt prudentibus, *Eccī. 27. a.* Sicut rusticatio de ligno ostendit fructum illius: sic verbum ex cogitatu cordis hominis.

IX ¶ Gestu, *Prover. 20. b.* Ex studijs suis intelligitur puer si mūda & recta sint opa eius, *Eccī. 19. d.* A mīctō corporis, & risus dēriū, & ingressus hoīs enūciāt de illo

I ¶ **Concilia** Rite congreganda, *Actu. 15. a.* Facta ergo seditione non minima Paulo & Barnabæ aduersus illos statuerunt vt ascēderēt Paulus & Barnabas, & quidam alij ex alijs ad apostolos & presbyteros in Hierusalem super hac quæstione, *b.* Conueneruntq; apostoli & seniores videre de verbo hoc.

II ¶ Debitè audienda & obseruāda, *Matt. 18. c.* Vbi sunt duo vel tres cōgregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum, *Ioan. 14. b.* Ego rogabo patrem & alium paraclētum dabit vobis, vt maneant vobiscum in æternum (spūs vitaris), *16. c.* Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo. Cum autē venerit spūs ille veritatis docebit vos oēm veritatē, *Act. 15. c.* Apostoli & seniores fratres, his qui sunt Antiochiæ, & Syriæ, & Ciliciæ fratribus ex gentibus salutem

litem. Quoniam audiuimus quod quidam ex vobis exiuntes turbauerunt vos verbis evertentes animas vestras quibus non mandauimus: placuit nobis collēctis in vnum eligere viros, & mittere ad vos. Visum est enim spiritui sancto, & nobis nihil vltra imponere vobis oneris q̄ hæc necessaria, vt abſtineatis vos ab immolatis simulacrorū, & sanguine, & suffocato, & fornicatiōe: à quibus custodiētes vos bñ agētis. Valete.

I ¶ **Concupiscentia** mala, peccatum operatur, *Genes. 8. d.* Sensus & cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adoleſcentia sua, *Ro. 7. d.* Scio enim quia non habitat in me: hoc est in carne mea, bonum. Nam velle adiacet mihi, perficere autem bonum non inuenio. Non enim quod volo bonum hoc facio, sed quod nolo malum hoc ago. Si autem quod nolo illud facio, iam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Inuenio igitur legem volenti mihi facere bonum, quoniam mihi malū adiacet. Condelector enim legi dei secundum interiorem hominem, *Iacob. 1. b.* Nemo cum tentatur dicat, quoniā à deo tentatur. Deus enim intentator malorum est. Ipse autem neminem tentat. Vnufquifq; vero tentatur à concupiscentia sua abstractus & illeſtus. Deinde concupiscentia cum conceperit parit peccatum. Peccatum vero cum consummatum fuerit generat mortem.

II ¶ **Fructifere** refrenatur, *Gene. 4. a.* Nonne si bene egeris recipies? Sin autem male: statim in foribus peccatum tuum aderit. Sed sub te erit appetitus eius & tu dominaberis illius, *Tobi. 3. c.* Tu scis domine quia nunquam concupiui virum: & mundam seruauit animam meam ab omni concupiscentia, *Sap. 4. c.* Inconstantia concupiscentiæ transuertit sensum sine malitia, *Eccī. 11. d.* Amoue malitiam à carne mea. Adoleſcentia enim & voluptas vana sunt, *Eccī. 5. a.* Nefes

Ne sequaris in fortitudine tua concupiscentiam cordis tui, 18. d. Post concupiscentias tuas non eas, & a voluntate tua auertere. Si praesentes animae tuae concupiscentias eius, faciet te in gaudium inimicis tuis, 27. 3. Aufer a me ventris concupiscentias, & concubitus concupiscentiae ne apprehendant me, 37. d. Fili in vita tua tenta animam tuam, & si fuerit nequam, non des illi potestatem, Roma. 8. a. Nihil ergo damnationis, Caro. 3. 1. Corin. 2. d. Animalis autem homo non percipit ea, quae sunt spiritus dei, 2. Petri. 1. a. Fugientes eius quae in mundo est concupiscentiae corruptionem.

III ¶ Concupiscentia rei alienae prohibetur, Exo. 20. c. Non concupisces domum proximi tui. Nec desiderabis uxorem eius, non seruum, non ancillam, non bouem, non asinum, nec omnia quae illius sunt, Deuter. 5. b. Non concupisces, Ecc. 9. c. Non zelus gloriarum, & opes peccatoris,

I ¶ Confessionis Tempus, Ecc. 17. d. Ante mortem confitere. A mortuo quasi nihil perit confessio. Confiteberis viuens. Quam magna misericordia domini, & propitiatio illius conuertentibus ad se.

II ¶ Fructus, Leuit. 26. f. Quod & si de his aliqui remanserint, rabscent in iniquitatibus suis in terra inimicorum suorum, donec confiteantur iniquitates suas, & malorum suorum recordentur. Dauid se peccasse se recognoscens veniam meruit, 2. Regum. 12. d. Et dixit Dauid ad Nathan: Peccaui domino, 24. c. Ego sum qui peccaui, & ego inique egi, Prouer. 28. b. Qui abscondit scelera sua non dirigitur, qui autem confessus fuerit & reliquerit ea, misericordiam consequitur, Ecc. 4. e. Pro anima tua ne confundaris dicere verum, & non subicias te omni homini pro peccato, d. Non confundaris confiteri peccata tua, Iacob. 5. d. Confitemini ergo alterutrum peccata vestra, & orate pro alterutro ut saluemini, 1. Ioan. 1. d. Si confiteamur peccata nostra

nostra, fidelis est & iustus, ut remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate. Si dixerimus quoniam non peccauimus, mendacem facimus eum, & verbum eius non est in nobis.

III ¶ Modus, ut sit Suius ipsius accusatiua. Non sicut Adam, qui requisitus a domino culpam in mulierem comedit, Gene. 3. c. Mulier quam dedisti mihi sociam dedit mihi de ligno & comedi. Iosue. 7. c. Fili mi, da gloriam domino deo Israel & confitere, atque indica mihi quid feceris, ne abscondas, Iob. 10. a. Dimittam aduersum me eloquium meum, Psal. 140. 3. Pone domine custodiam ori meo. Non declines cor meum in verba malitiae ad excusandas excusationes in peccatis, Prouer. 18. c. Iustus prior est accusator sui, Hiere. 2. g. Quid niteris bonam ostendere viam tuam. Et dixit: Absque peccato & innocens ego sum, & propterea auertatur furor tuus. Ecce ego iudicio contēdam tecum, eo quod dixeris non peccaui. Quam vilis facta es nimis iterans vias tuas. Sic Iatro Iesum excusans se autem ac socium accusans, misericordiam & gloriam inuenit, Luc. 23. f. Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso.

III ¶ Veniae speratiua. Ideo Cain gratiam non inuenit, Genes. 4. b. Maior est iniquitas mea, quam ut veniam merear. Nec Iudas, Matth. 27. a. Tunc vidēs Iudas qui eum tradidit quod damnatus esset, penitentia ductus retulit 30. argenteos principibus sacerdotum & senioribus dicens: Peccaui tradens sanguinem iustum, At illi dixerunt: Quid ad nos? Tu videris. Et proiectis argenteis in templo recessit: & abiēs laqueo se suspendit. Marci. 14. a. Et egrediebatur ad eum omnis Iudaeae regio, & Hierosolymita: vniuersi & baptizabantur ab illo in Iordanis flumine: confitētes peccata sua, Actu. 19. d. Multique credentium veniebāt confitentes & annuncians actus suos.

V ¶ Propositi firmatiua, Hinc nihil profuit Phas-

raoni, Exo. 10. e, Quamobrem festinus Pharaō vocauit Moysen, & Aaron, dicens: Peccauit in dominum deum vestrum, Nec Sauli. 1. Reg. 15. f, Dixitq; Saul ad Samuellem: Peccauit, Sed filijs Israel, Iudit. 10. c, Afflictusq; est Israel nimis, & clamantes ad dominum, dixerunt: Peccauimus tibi, quia dereliquimus dominum, d. Dixeruntq; filij Israel ad dominum: Peccauimus, redde tu nobis quicquid tibi placet, tantum nō libera nos, Ioan. 8. a, Vade iam amplius noli peccare.

I Confirmatio nis modus, Matt. 19. b, Tunc oblatis sunt ei paruuli, vt manus eis imponeret & oraret, Marci. 10. b, Et offerebant illi paruulos vt tangeret illos, & complexas eos, & imponēs manus super illos, benedicebat eos, 1. Timoth. 5. d, Manus cito nemini imposueris, Actū. 6. b, Hos statuerunt ante conspectum apostolorum, & orantes imposuerunt eis manus, 13. a, Ministrantibus autem illis domino, & ieiunantibus, dixit illis spiritus sanctus: Segregate mihi Saulum & Barnabam in opus ad quod assumpsi eos, Tunc ieiunantes, & orantes, imponentesq; eis manus dimiserunt illos.

II Fructus, Deut. 34. c, Iosue vero filius Nun repletus est spiritu sapientiæ, quia Moyses posuit super eum manus suas, 1. Tim. 1. b, Propter quam causam admoneo te, vt resuscites gratiam dei quæ est in te per impositionem manuum mearum, Actū. 8. c, Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant spiritum sanctum, 19. a, Et cum imposuisset illis manus Paulus venit spiritus sanctus super eos, & loquebatur linguis & prophetabant.

I Confusio salutaris, Eccī. 4. c, Est enim confusio adducens peccatum, & est confusio adducens gloriam & gratiam, Esaiæ. 29. g, Non modo confunderetur Iacob, nec modo vultus eius erubescet, sed cum viderit filios suos opera manuum mearum in medio

medio sui sanctificantes nomen meum, & sanctificabant sanctum Iacob, & dum Israel prædicabunt, & seruent errantes sp. m. intellectum, & musicatores discunt legem, Hierem. 6. d, 8. e, Confusi sunt quia abominacionem fecerunt, Quis potius confusione non sunt confusi: erubescere nesciunt, Ezecl. 36. f, Et recordabimini v. arum vestrarum pessimarum studiorumq; non bonorum, & displicebunt vobis iniquitates vestrae, & scelera vestra, g, Confundemini & erubescite super vjs vestris domus Israel.

II Pœnalis, Eccī. 4. 1. d, Erubescite a patre & a matre de fornicatione, & a presidente, & a potente de mendacio, A principe & iudice de delicto, a synagoga, a plebe de iniquitate, a socio & amico de iniuria & de loco in quo habitas de furto, Hierem. 2. e, Quo modo confunditur fur, quando deprehenditur: sic cōfusi sunt domus Israel, ipsi & Reges eorum, 3. g, Dominiemus in confusione nostra, & operiet nos ignominia nostra, quoniam domino deo nostro peccauimus 12. Confundemini a fructibus vestris propter iram furoris domini. 17. b, Domine omnes qui te derelinquunt confundentur, c, Confundantur omnes q me persequuntur, & non confundar ego.

I Conscientie Bonæ modalitas, 2. Co. 1. c, Nam gloria nostra hæc est testimonium conscientie nostræ, 1. Ioan. 3. d, Filij mei non diligamus verbo neq; lingua, sed opere, & veritate, In hoc cognoscimus, quoniam ex veritate sumus, & in cōspectu eius suadebimus corda nostra, Quoniam si reprehenderit nos cor nostrum, maior est deus corde nostro, & nouit omnia.

II Utilitas, Prouer. 15. b, Secura mens quasi iuge cōuiuium, 1. Ioan. 3. d, Charissimi si cor nostrum non

repræhenderit nos, fiduciam habemus ad deum: & quicquid petierimus accipiemus ab eo.

II ¶ Conscientiæ malæ peruerſitas, Sapient. 27. c. Frequenter enim præoccupant peſtina redarguente conscientia. Cum enim ſit timida nequitia, dat teſtimonium condemnata, ſemper enim præſumit læua perturbata conscientia.

I ¶ **Conſilium** diuinum incomprehenſibile, Sapient. 9. c. Quis enim hominum poterit ſcire conſilium dei? Aut quis poterit cogitare quid velit deus? Prouer. 25. d. Sicut qui mel multum comedit non eſt ei bonum, ſic qui ſcrutator eſt maiestatis opprimitur à gloria, Eſaiæ. 40. d. Quis ad uisit ſpiritum domini, aut quis cõſiliarius eius fuit & oſtendit illi? Cum quo inijt conſilium & inſtruxit eum? Hier. 23. d. Quis em̄ aſſuit in conſilio domini, 32. d. Fortiſſime magne & potens domine, exercituum nomen tibi magnus cõſilio & incomprehenſibilis cogitatu, Roma. 11. d. Quis cognouit ſenſum domini? Aut quis conſiliarius eius fuit, 1. Corin. 2. c. Ita & quæ dei ſunt nemo cognouit niſi ſpiritus dei, d. Quis enim cognouit ſenſum domini, aut quis inſtruxit eum?

II ¶ Inſuperabile, Prouer. 21. d. Non eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt conſilium contra dominum, Eſai. 46. d. Conſilium meum ſtabit, & omnis uoluntas mea fiet, Actu. 5. g. Et nunc itaq; dico uobis, abſtinet ab hominibus iſtis, & ſinite illos. Quoniam n̄ eſt ex hominibus conſilium aut opus hoc, diſſoluetur. Sin ex deo eſt, non poteſtis diſſoluere, nequando & deo repugnare repetiãmini.

III ¶ Irreprehenſibile, Pſalm. 32. c. Conſilium aũt domini in æternum manet, 65. Terribilis in conſilijs ſuper filios hominum, Prouer. 1. d. Quum uenerit repentina calamitas, & interitus ueſter ut tempeſtas inſurguerit, quum uenerit ſuper uos tribulatio & anguſtia,

ſia. Tunc inuocabunt me & non exaudiam, mane contingent & non inuenient me, eo q̄ exoſam habuerunt diſciplinam, & timorem dñi non ſuſceperint nec acceperunt cõſilio meo, & detraxerint uniuerſe cor reprobationi meæ, Luc. 7. e. Phariſæi autem & legis periti conſilium dei ſperuerunt in ſemetipſos.

III ¶ Conſilium bonum bonus attendit. Cum q̄ habeat, Tob. 4. d. Conſilium ſemper à ſapiente perq̄re, Prou. 20. a. Sicut aqua profunda ſic conſilium in corde uiri, 25. b. Cauſam tuam tracta cum amico tuo Ecc. 6. a. Multi paciſici ſint tibi, & conſiliarius vnus de mille, 8. d. Cum fatuis conſilium non habeas, non enim poterunt diligere niſi quæ eis placet. Coram ex franco non facies conſilium, neſcis enim qd pariet. Non omni homini cor tuum manifeſtes, ne forte inferat tibi gratiam falſam & conuicietur tibi, 9. d. Cum ſapientibus & prudentibus tracta, 11. d. Non omnem hominem inducas in domum tuam, multæ em̄ ſunt inſidiæ dolofi. Sicut enim eructant præcordia fortentium, & ſicut perdix inducitur in caueam, & ut caprea in laqueum, ſic & cor ſuperborum, & ſicut proſpector uidens caſum proximi ſui. Bona enim & malæ cõuerſens inſidatur, & in electis imponet maculam, 19. b. Amico & inimico noli narrare ſenſum tuũ, 37. b. Noli conſiliari cum ſocero tuo, & à zelantibus te abſconde conſilium. Ois cõſiliarius pdit cõſilium, ſed eſt cõſiliarius in ſemetipſo. A cõſiliario ſerua aiam tuã. Prius ſcito q̄ ſit illius neceſſitas, & quid ipſe in aio ſuo cogitabit, ne forte mittat ſudem in terram, & dicat tibi bona eſt uia tua, & ſtet econtrario uidere quid tibi eueniat. Cũ uero irreligioſo tracta de ſanctitate. Sed cum uiro ſctõ aſſiduus eſto, quemcunq; cognoueris obſeruatẽ timorem dei, cuius aia eſt ſcã aiam tuã c. Et cor boni cõſilij ſtatue tecũ. Aia uiri ſcti enũciat aliquã uerã q̄ 7. circũſpectores ſedẽtes in excelſo. Et in his oib⁹ deſcendere altiſſimũ, ut dirigat in ueritate uia tuã

V De quo, Tob. 4. d. *Omni tempore consilia tua in ipso permancat, Pſal. 118. c. Et consilium meum iustificaciones tue.*

VI ¶ Quo modo, Prou. 8. b. *Meum est consilium, & æquitas, 13. b. Qui agunt omnia cum consilio reguntur sapientia, c. Aſtutus oia agit cum cõsilio, Ecc. 1. d. Fili sine consilio nihil facias, & post factum non pernitebis, 37. c. Ante omnia verbum verax præcedat te & ante omnem actum consilium stabile.*

VII ¶ Consilium bonum vtilitatem p̄tendit, Pſal. 88. b. *Deus qui glorificatur in consilio sanctorum, 110. 2. Confitebor tibi domine in toto corde meo in consilio iustorum, Prou. 11. b. Salus autem vbi multa consilia, 12. c. Qui pacis ineunt consilia sequetur eos gaudium, 15. c. Dissipantur cogitationes vbi non est consilium, vbi vero sunt plures consiliarij confirmantur 20. c. Cogitationes consilij roborantur, 24. a. Erit salus vbi multa consilia sunt, 27. b. Vnguento & varijs odoribus delectatur cor, & bonis amicti consilij anima dulcoratur, Ecc. 1. 2. b. Sicut loramentum ligneum colligatum in fundamento ædificij non dissoluetur, sic & cor confirmatum in cogitatione consilij, 40. d. Aurum & argentum constituit pedem, & super vtriusque consilium beneplacitum.*

VIII ¶ Stultus vilipendit. Sic Roboam seniorum 3. Reg. 11. c. *Responditq; rex populo dura derelicto consilio seniorum. Sic Pilatus vxoris sue, Matt. 27. b. Sedente autem illo pro tribunali.*

IX ¶ Consilium malum dolose machinatur. Sic Baalam dedit Balach consilium quomodo filios Israel induceret ad luxuriam & idololatriam, Nu. 24. c. *Veruntamen pergens ad populum meum, Pſalm. 21. d. Consilium malignantium obsedit me, 30. d. Accipere animam meam consiliati sunt, 82. a. Super populum tuum malignauerunt consilium, Prouer. 12. a. Consilia impiorum fraudulenta, Eze. 17. a. Fili hominis hi sunt*

sunt vii qui cogitant iniquitatem, & tractant consilium pessimum. Principes Darij regis sub prætextu honoris eius in mortem Danielis machinabatur, Dan. 6. a. Igitur Daniel superabat omnes principes. Sic Iudæi contra Christum plurima habuere consilia, Matth. 12. b. *Exeuntes autem pharisæi consilium faciebant, quomodo eum perderent, 22. b. Tunc abeuntes pharisæi consilium inierunt, 26. a. Tunc congregati sunt principes sacerdotum, 27. a. Mane autem factum consilium inierunt, Matc. 3. a. Exeuntes autem, 34. f. Summive 10 sacerdotes.*

X ¶ Fructuose declinatur, Tob. 21. b. *Veruntamen quia non sunt in manu eorum bona, consilium eorum longe facit me, Pſal. 1. a. Beatus vir qui non abest in consilio impiorum, 25. a. Non sedi cum consilio vanitatis.*

XI ¶ Vanuose dissipatur. Sic dominus consilium fratrum Ioseph, Gene. 50. d. *Nolite timere: num dei potest fuerit vobis voluntarij? Vos cogitatis de me malum sed deus illud vertit in bonum, Iob. 5. c. Qui dissipat cogitationes malignorum ne possint implere manus eorum quæ ceperant. Qui apprehendit sapientes in astutia sua, & consilium prauorum dissipat, 12. c. Adducit consiliarios in stultum finem, Pſal. 52. b. Dominus dissipat consilia gentium, Esai. 8. b. Confortamini & vincemini: accingite vos & vincemini: inite consilium & dissipabitur, 19. b. Stulti principes Taneos sapientes consiliarij Pharaonis, dederunt insipiens consilium, e. Dominus miscuit in medio eius spiritum vertiginis, & errare fecerunt Aegyptum in omni opere suo sicut errat ebrius.*

XII Rigorose plagatur. Sic Achitophel videns consilium suum posthaberi seipsum laqueo suspendit, 2. Regum. 18. d. *Consilium autem Achitophel quod dabat in diebus illis, quasi si quis consuleret deum, dec. sept. f. Porro Achitophel videns quod non fuisset factum consilium suum, disposita domo sua*

suspensio interijt. Prou. 1. d, Comedēt igitur fructus vite sue, suisq; consilijs saturabuntur. Ecc. 10. b, Qui fodit foueam incidet in eam, Ecc. 27. d, Qui in altā mittit lapidem super caput eius cadat, & plaga dolosa dolosi diuidet vulnera. Et qui foueam fodit incidet in eam, & qui statuit lapidem proximo offendet in eo & qui laqueum alij ponit peribit in illo. Facienti nequissimū consilium sup eum deuoluerit, & nō agnoscer unde aduenit illi. Laqueo peribunt qui oblectantur casu iustorum, dolor autem consumet eos anteq̄ moriantur, Esa. 29. e, Væ qui profundi estis corde, vt à domino abscondatis consilium quorum sunt in tenebris opera & dicunt: Quis videt nos, & quis nouit nos, 30. a, Væ filij desertores, dicit dominus, vt faceretis consilium & nō ex me, Hier. 18. d, Tu autē dñe scis omne consilium eorum aduersum me in morte Ne propitius iniquitati eorum, & peccatum eorum à facie tua non deleatur. Machinantes in mortem Danielis iniuste, morti iuste traditi sunt, Dan. 6. f, Iubete autem rege, 14. g, Porro illo illos.

I ¶ **Consolatio** diuina gratiosa in necessitatibus subueniēdo. Sic filijs Israel in deserto prouidit de cibo, Exodi. 16. a, Ecce ego pluam vobis panes de caelo. Aquā de perra, 17. b, Et ait dominus ad Moysen. Antecede populum. Vestimenta, Deuter. 8. a, Afflixit te penuria, & dedit tibi cibum manna. Vestimentum tuum quo operiebaris nequaquam vetusta te defecit, & pes tuus non est subtritus. En quadragesimus annus est, vt recogites in corde tuo, quia sic erudit homo filium suum, sic dominus deus tuus erudit te, vt custodias mandata domini dei tui, & ambules in vijs eius, & timeas eum. Sic dominus pauit turbas in deserto, Matth. 14. b, Vespere autem facto, 15. d, Misereor turbæ quia triduo iam perieuerant mecum.

II ¶ In

II ¶ In persecutionibus consolando, & liberando, Job 5. b: Mentes erigit so. pirate, Tob. 3. d, Hoc autem pro certo habet omnis qui te colit, quia vita eius si in probatione fuerit corroborabitur, si autem in tribulatione fuerit liberabitur: & si in correptione fuerit ad misericordiam tuam venire licebit. Non enim delectaris in perditionibus nostris, quia post tempestatem tranquillam facis, & post lachrymationem & fleum, exultationem infundis, Iudic. 8. c, Expectemus humiles consolationem eius, Psalm. 93. d, Secundum multitudinem dolorum meorum consolationes tuas lætificauerunt animam meam. Eiaie. 40. a, Consolamini, consolamini popule meas. 51. d, Ego ego ipse consolabor vos. Hierem. 31. c, Et conuertam luctum eorum in gaudium, & consolabor eos, & lætificabo à dolore suo. Naum 1. b, Bonus dominus & confortans in die tribulationis, 1. Corit. 19. c, Fidelis autem deus est qui non patietur vos tentari supra id quod poteritis, sed faciet cum tentatione prouentū, vt possitis sustinere. 2. Corit. 1. a, Benedictus deus, & pater domini nostri Iesu Christi pater misericordiarū & deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra. b, Quoniam sicut abundant passionēs Christi in nobis, ita & per Christum abundat consolatio nostra, sicut socij passionum estis sic eritis & consolationis. 4. b, In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur. 7. b, Foris pugnae intus timores. Sed qui consolatur humiles, consolatus est & nos.

III ¶ Consolatio humana virtuosa, Job 16. a. Consolatores onerosi omnes estis. Consolaret & ego vos sermonibus. 2. Corin. 1. a, Vt possimus & ipsi consolari eos qui in omni pressura sunt. 1. Thessa. 5. c, Consolamini pusillanimes.

III ¶ Mundana pernitiosa. Eccles. 2. a, Dixi ergo in corde meo. Vadam & statuum delitij, & fruam bo-

F 5 nus.

nis. Et vidi quod hoc quoq; esset vanitas. Lucæ 6. d. Venitamen vā vobis diuitibus, qui habetis hic cōsolationem vestrā. 16. f. Fili recordare quia recepisti bona in vita tua.

I **C**onsuetudo bona. Iob 14. d. Lapidēs excauant aqua. Prou. 22. a. Prouerbiū est adolecēs iuxta viā suā, etiam cū senuerit non recedet ab ea. 2. Cor. 11. c. Si quis autem videtur cōtentiosus esse, nos talem consuetudinē non habemus, neq; ecclesia dei. g. Cætera autem cum venero disponam.

II **C** Mala. Leu. 18. a. Ego sum dominus deus vester iuxta consuetudinē terræ Aegypti in qua habitastis non facietis, Esa. 45. d. Quoniam puer centum annorum morietur. Hiere. 17. d. Si mutare potest Aetiops pellē suam, aut pardus varietates suas: & vos poteritis benefacere, cum didiceritis malum, Apoc. 22. c. Qui nocet, noceat adhuc.

I **C**ontentio maligne operatur, Prou. 29. b. Vir sapiens si cum stulto contenderit, siue irascatur, siue rideat, non inueniet requiem, Eccī. 8. a. Non litiges cum hominē linguato, & non situes in ignem illius ligna, 21. a. Obiurgatio & iniuriæ annullabunt substantiam. 22. c. Pungens oculum educit lachrymas, & qui pungit cor profert sensum. 1. Cor. 3. a. Cum enim sit inrer vos zelus & contentio, nōne carnales estis & secundum hominē ambulatis. 2. Ti. 2. c. Noli contendere verbis, ad nihil enim vtile est, nisi ad subuersionem audientium.

II **C**ondignè deuitatur, Gen. 13. b. Ne quaeso sit iurgium inter me & te, & inter pastores meos & pastores tuos, ait Abraam Loth, fratres eī sumus. Iob 6. d. Respondete obsecro absq; contentione, Pro. 3. d. Non contendas aduersus hominē frustra, cum ipse nihil tibi mali fecerit. 10. a. Honor est homini q separrat se à cōtentiōibus, 24. c. Ne cōtendas cū pessimis. Eccle,

Eccle. 8. a. Nō contendas cū viro locuplete, ne forte contra te constituat litē. Multos em̄ perdidit aurum, & vsq; ad cor regum extendit & conuertit. 11. a. De ea re quæ te nō molestat ne cerneris, 28. b. Abstine te à lite, & minues peccata. Phil. 2. a. Nihil per contentionem neq; per inanē gloriam. 1. Tim. 2. d. Seruum autem domini non oportet litigare.

I **C**ontumelie peruersitas, Leui. 19. c. Nō facies calūniā proximo tuo. Prou. 21. b. Eijce derisorem & exibat cum eo iurgium, cessabuntq; causæ & contumeliæ, Eccles. 7. b. Calūnia conturbat sapiētē, Eccī. 19. d. Est correptio mendax in ira cōtumentiosus. 22. d. Ante ignem camini vapor & fumus ignis exaltatur: sic & ante sanguinem maledicta cōtumentia & minæ. 23. c. Homo assuetus in verbis improprietij in omnibus diebus suis non erudietur.

II **C** Periculositas. Prou. 10. c. Qui profert contumeliā insipiens est. 25. a. Quæ viderunt oculi tui ne proferas in iurgio cito, ne postea emendare non possis cum de honestaueris amicum, Eccī. 8. c. Ne contra faciem stes contumeliosus, ne sedeat quasi insidiator ori tuo. 22. c. Mittens lapidem in volatilia deiſciet illa, sic & qui conuiciatur amico dissoluit amicitiam.

I **C**onversionis Ortus per inspirationē Psal. 79. b. Deus virtutū cōuertere nos, Esa. 44. d. Reuertere ad me: qm̄ redemi te, Hierem. 31. d. Conuerte me, & cōuertar, Postquā enim cōuertiti me egi penitentiam. Thre. 5. d. Conuerte nos domine ad te, & conuertemur, Zach. 1. a. Conuertimini ad me ait dominus exercitū, & conuertar ad vos. Cōuertimini de vīs vestris malis, 10. c. Et cōuertam eos qā miserebor eos, & erunt sicut fuerunt quando non proceerā eos, Mala. 3. b. Reuertimini ad me, & reuertar ad vos, Ioā. 6. d. Omne quod dat mihi pater ad me veniet, Nemo

e. Nemo potest venire ad me, nisi pater qui misit me traxerit eum. Omnis qui audiuit a patre, & didicit venit ad me. 14. a. Ego sum via veritas & vita, nemo venit ad patrem nisi per me. Eph. 2. d. Quoniam per ipsum habemus accessum ambo in vno ipaitu ad patrem. Iacobi 4. b. Appropinquate deo, & appropinquabit vobis.

II ¶ Per tribulationem, Psalmo 67. d. Cum occideret eos quarebant eum. 82. c. Imple facies eorum ignominia, & quæret te domine, Esa. 26. c. Domine in angustia requisierunt te in tribulatione murmuris doctrina tua eis. Hierem. 3. a. Vulgo dicitur: Si dimiserit vir uxorem suam, & recedens ab eo duxerit vult alterum: nunquid reuertetur ad eam ultra? Nunquid non polluta erit & contaminata mulier illa? Tu autem fornicata es cum amatoribus multis: tamen revertere ad me, & ego suscipiam te. Leua oculos tuos in directum & vide vbi nunc prostrata sis. 31. b. In fletu venient, & in misericordia reducam eos. Osee 6. a. In tribulatione sua mane consurgent ad me. Venite & reuertamur ad dominum, quia ipse cepit & sanabit nos, percutiet & curabit nos. 14. a. Conuertere Israel ad dominum deum tuum, quoniam corruisti in iniquitate tua. Tollite vobiscum verba, & conuertimini ad dominum, & dicite ei: Omnem aufer iniquitatem, Lucæ 15. c. Et postquam omnia consumasset, facta est fames valida in illa regione & ipse cepit egere, d. In se ait reuersus dixit: Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus. & ego hic fastidioso sum. Surgam & ibo ad patrem meum.

III ¶ Modus requirit vt sit Cordialis. 1. Reg. 7. a. Si in toto corde vestro reuertimini ad dominum, aufer te deos alienos de medio vestri, & præparate corda vestra domino & seruite ei soli, Esaiæ. 10. e. In veritate reliquæ conuertentur. 37. d. Conuertimini sicut in profundum recesseratis filij Israel, Hierem. 24. c.

Reuertens

Reuertentur ad me in toto corde suo. Threno. 3. e. Quid murmurauit homo viuens pro peccatis suis. Seruemur vias nostras & queramus & reuertamur ad dominum. Leuemus corda nostra cum manibus ad dominum. Ioc. 2. Nunc ergo dicit dominus conuertimini ad me in toto corde vestro.

III ¶ Virtualis, 4. Reg. 17. b. Reuertimini a vijs vestras pessimas, Psalmo 118. k. Conuertantur militantes te, Eccl. 17. c. Conuertere ad dominum & relinque peccata tua. Revertere ad dominum, & auertere ab iniustitia tua, & nimis odio execrationem, & cognosce iustitias & iudicia dei, Hierem. 4. a. Si reuertens ad me Israel ait dominus, ad me conuertere. Si abstuleris offeticula tua a facie mea non commouebis, Ezech. 14. b. Conuertimini & recedite ab idolis vestris, & ab vniuersis cõtaminationibus vestris auertere facies vestras, Osee 12. b. Et tu ad dominum deum tuum conuerteris, misericordiam & iudicium custodi, & ipea in deo tuo semper. Ioc. 2. c. Et conuertimini ad dominum deum vestrum, quia benignus & misericors est, patiens & multe misericordie & prestabilis super malitia.

V ¶ Fructus in uisione mali, Tob. 13. b. Conuertimini itaq; peccatores, & facite iustitiam coram domino, credentes quod faciat vobiscum misericordiam suam, Eccl. 17. d. Quam magna misericordia domini & propitiatio illius conuerentibus ad se, Esa. 55. b. Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad dominum & miseretur eius, & ad deum nostrum quoniam multus est ad ignoscendum, Hierem. 15. d. Si conuerteris conuertente, & ante faciem meam stabis, & si separaueris preciosum a vili quasi os meum eris, 26. a. Noli subtrahere verbum si forte audiant, & conuertantur, vnusquisq; a via sua mala & pœnireat me mali quod cogitauit facere eis propter malitiam studiosum eorum Ezec.

Ezech. 18. g. **C**onuertimini & agite pœnitentiam ob os manibus iniquitatibus vestris, & nō erit vobis in ruinam iniquitas. Projicite à vobis omnes iniquitates vestras, in quibus præuaricati estis, & facite vobis cor nouum & spiritum nouum. Et quare moriemini domus Israël? Quia nolo mortem morientis, 33. c. Viuo ego dicit dñs, Nolo mortē impij, sed vt cōuertatur impius à via sua, & viuat, Conuertimini à vjs vestris pessimis. Et quare moriemini domus Israël? iustitia iusti non liberabit eum in quacūq; die peccauerit, & impietas impij non nocebit ei, in quacūq; die conuersus fuerit ab impietate sua.

VI **C**ōsecratione boni, Iob 22. d. Si reuerfus fueris ad omnipotentē ædificaberis, & longe facies iniquitatem à tabernaculo tuo. Dabit pro terra silicem, & pro silice torrentes aureos. Eritq; oipotens contra hostes tuos. Tūc super oipotentē delictijs affluet & eleuabis ad deū faciem tuam, Rogabis eum & exaudiet te. Decernes rem & veniet tibi, Esaiæ 30. d. Si reuertamini, & quiescatis salui eritis, 45. d. Cōuertimini ad me, & salui eritis omnes fines terræ, 55. b. Inclinate aurem vestram & venite ad me, audite & viuet anima vestra, & feriam vobiscum pactum sempiternum misericordias Dauid fideles. Hiere. 3. g. Conuertimini filij reuertentes & sanabo auersiones vestras. Ecce nos veniemus ad te.

VII **T**empus, Iob 10. d. Nunquid non paucitas dierum meorum finietur breui. Dimitte ergo me vt plangam paululum dolorem meum, antequam vadam & non reuertar ad terram tenebrosam, & operam mortis caligine, Eccl's. 3. a. Ne festines recedere à facie eius, neq; permaneas in opere malo, 12. a. Memento creatoris tui in diebus iuuentutis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis tuæ, Eccl'e. 5. c. Non tardes conuerti ad dominum, & ne differas de die in diem, Subito enim veniet ira illius, Hebr. 4. d. A deo

mus

mus ergo cum fiducia ad thronum gratiæ eius, vt in misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno.

I **C**or bonum ordinatur bene erga deū Deut. 29. a. Non dedit vobis dñs cor intelligens, Iob 27. a. Iustificacionem meam quam ceperam tenere non deseram. Non em̄ reprehendit me cor meum in omni vita mea, Psal. 7. c. Iustum adiutorium meum, à dño, qui saluos facit, 10. a. Probasti cor meum, & visitasti nocte, 46. b. Paratum cor meum deus, 72. a. Quam bonus Israel deus, 107. a. Paratū cor meum deus paratum, Prou. 21. a. Sicut diuisiones aquarum: sic cor regis in manu domini, quocūq; voluerit inclinat illud. Appendit autem corda dñs, 23. c. Præbe fili mi cor tuum mihi, Eccl'e. 1. d. Ne accesseris ad illū duplici corde. 2. d. Qui timent dñm præparabūt corda sua. 3. d. Sapiens cor, & intelligibile abstinebit se à peccatis, Esaiæ 38. a. Obsecro domine memeto quæso quomodo ambulauerim coram te in veritate, & in corde perfecto, & quod bonum est in oculis tuis fecerim. Hiere. 30. d. Quis enim iste est qui applicat cor suum vt appropinquet mihi, 32. g. Et dabo eis cor vnum, & viam vnā vt timeant me vnuerfis diebus & bene sit eis & filijs eorum post eos, Ezech. 11. d. Et dabo vobis cor vnum & spiritum nouum tribuam in visceribus eorum. Et auferam cor lapideum de carne eorum, & dabo eis cor carneum vt in præceptis meis ambulent & iudicia mea custodiant, faciantq; ea, & sint mihi in populum & sim eis in deum, 36. f. Et auferam cor lapideū de carne vestra, Et dabo vobis cor carneum, & spiritum meum ponam in medio vestri. Et faciam vt in præceptis meis ambuletis, & iudicia mea custodiatis, & operemini, 2. Thessa. 3. a. Dominus autē dirigit corda vestra in charitate dei & paciencia Christi.

II **E**rga

II ¶ **E**rga seipsum, Prou. 4. d. Omni custodia serua cor tuum, quia ex ipso vita procedit, 12. b. Cor hominis disponit viam suam, 17. a. Sicut igne probatur argentum & aurum camino, ita corda probat dominus, Eccles. 10. a: Cor sapientis in dextera eius, & cor insulsi in sinistra illius, Hieremia 4. d. Laua a malitia cor tuum.

III ¶ **E**rga proximum, Eccle. 1. d. Ne fueris hypocrita in conspectu hominum, & non scandalizeris in labijs tuis. Attende in illis ne forte cadas & adducas animam tuam in honorationem: & reuilet deus abscondita tua, & in medio synagogae elidat te, quoniam accessit maligne ad dominum, & cor tuum plenum est dolo & fallacia, 3. d. Cor sapientis intelligetur in sapientia, 26. a: Diuitis autem & pauperis cor bonum, in omni tempore vultus illorum hilaris, Lucae 6. g. Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum.

III ¶ **C**or malum deordinatur praeue erga deum, Deute. 29. c. Ne forte sit inter vos vir aut mulier famulus aut tribus cuius cor auersum est hodie a domino deo vestro, ut vadat, & seruiat dijs illarum gentium, Eccles. 9. a. Hoc est pessimum inter omnia, quae sub sole sunt, quia eadem cunctis eueniunt, vnde & corda filiorum implentur malitia, & contemptu in vita sua, & post haec ad inferos deducuntur, Eccle. 2. c. Vae dissolutis corde qui non credunt deo, & ideo non protegentur ab eo. 3. d. Cor nequam grauabitur in doloribus, Hierem. 17. b. Prauum est cor hominis & inscrutabile. Quis cognoscerit illud? Ego dominus scrutans cor, & probans renes.

V ¶ **E**rgo seipsum. Prou. 26. d. Quomodo si argento sordido ornare velis vas fictile, sic labia tumentia cum pessimo corde, Ose. 7. c. Et factus est Ephraim quasi coluba seducta non habens cor, Iaco. 1. b. Vir duplex animo inconstans est in omnibus vijs suis.

VI ¶ **E**rga

VI ¶ **E**rga proximum, Prou. 25. c. Acetum in nitro qui camat carmina cordi pessimo, 27. d. Cor iniqui inquit mala, cor autem rectum inquit scientiam. Eccle. 2. c. Vae duplici corde, & labijs scelestis, & manibus malefacientibus, & peccatori terram ingrediens: et duabus vijs, 36. d. Cor prauum dabit tristitiam, & homo peritus resistit illi, Lucae 6. g. Malus homo de malo thesauro profert malum.

VII ¶ **F**lagellatur dure, Prou. 11. c. Abominabile dicitur cor prauum. 17. c. Qui peruersi cordis est non inueniet bonum. 18. b. Qui mentis est dure corruet in malum, Eccle. 1. d. Cor durum habebit male in nouissimo, Cor ingrediens duas vias non habebit successus, & prauum cor in illis scandalizabitur, Ezech. 11. d. Quorum autem cor post offendicula, & abominaciones suas ambulat, horum via in capite suo ponatur, dicit dominus, Ose. 10. a. Diuisum est cor eorum nunc iteribunt.

I ¶ **C**orrectio bona Requirit bonam intentionem, Leui. 19. d. Non oderis fratrem tuum in corde tuo, sed publice argue eum, ne habeas super illo peccatum. Eccle. 19: b. Corripe amicum ne forte non intellexerit, & dicat non feci, aut si fecerit ne iterum addat facere. c. Corripe proximum ne forte non dixerit, & si dixerit, ne forte iteret. Corripe amicum sepe enim fit commissio, 1. Cor. 4. c. Non ut confundam vos haec scribo, sed ut filios meos charissimos moneo. 1. Tim. 5. d. Peccantes coram omnibus argue, ut & caeteri timorem habeant.

II ¶ **D**ebitam prosecutionem, Sic Abigail viri suum Nabal in conuiuio non arguit sed post, 1. Reg. 25. f. Venit autem Abigail ad Nabal. Et ecce erat ei conuiuium in domo eius, Eccles. 7. a. Melior est ira risu, quia per tristitiam vultus corrigitur animus delinquentis. Sap. 1 a. Probata autem virtus corrigit insipientes, Eccle. 8. c. Non incendas carbones peccatorum arguens eos

G & ne

& ne incendaris flamma ignis peccatorum illorum: 11. a. Priusquam interroges, ne vituperes quenquam: & cum interrogaueris corripe iuste. 19. c. Corripe, primum antequam commineris. 20. a. Quam bonum est arguere quam irasci. 31. d. In conuiuio vini non arguas proximum, Matthæi 18. b. Si peccauerit in te frater tuus, vade corripe eum inter te & ipsum solū. Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum. Si autem non te audierit, adhabe tecum adhuc vnum vel duos, vt in ore duorum vel trium testium fiet omne verbum. Quod si non audierit eos, dic ecclesiæ. Si autem ecclesiā non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Galatas 6. a. Fratres & si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spiritales estis huiusmodi intruite in spiritu lenitatis: considerans teipsum ne & tu tenteris. 1. Thessalon. 5. c. Rogamus autem vos fratres corripite inquietos, consolamini pusillanimes, suscipite infirmos. 1. Timoth. 5. a. Senioreme ne increpaueris, sed obsecra vt patrem, iuuenes vt fratres, anus vt matres, iuuenulas vt sorores in omni castitate. 2. Timot. 2. d. Seruum autem domini non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes, docibilem, patientem, cum modestia corripientem eos qui resistunt veritati, ne quando deus det illis penitentiam ad cognoscendam veritatem, & respiciant a diaboli laqueis a quo captiui tenentur ad ipsius voluntatem. 4. a. Argue, obsecra in omni patientia & doctrina.

III ¶ Gratum susceptionem quoad correctum, Psal. 140. a. Corripiet me iustus in misericordia & increpabit me. Prou. 1. c. Conuertimini ad correptionem meam. 17. b. Plus proficit correctio apud prudentem, quam centum plagæ apud stultum. 11. d. Vir impius pro caciter obfirmat vultum suum, qui autem rectus est corrigit viam suam. 25. b. In auris aurea & margarita fulgens qui arguit sapientem, Eccle. 10. d. Et vir prudens & disciplina

tus

tus non murmurabit correptus. 20. a. Quam bonum est correptum manifestare penitentiam, sic enim es fugies voluntarium peccatum.

III ¶ Acquirat magnam remunerationem corrigenti, Leu. 5. a. Si peccaueris animam, & audierit vocem iurantis, testisque fuerit quod ipse vidit, aut conscius nisi indicauerit portabit iniquitatem suam. Prou. 9. b. Argue sapientem & diligit te. 24. c. Qui dicit impio iustus es maledicent eis populi, & detestabuntur eos tribus. Qui arguunt enim laudabuntur, & super eos veniet benedictio. 28. d. Qui corripit hominem, gratiam postea inueniet apud eum magis quam ille qui linguam blandimento decipit.

V ¶ Correcto, Pro. 13. c. Egessas & ignominia ei qui deserit disciplinam, qui autem acquiescit arguenti glorificabitur. 15. 2. Qui custodit increpationes astutior fiet. d. Auris quæ audit increpationes vitæ in medio sapientum commorabitur. Qui abiicit disciplinam despicit animam suam, qui autem acquiescit increpationibus possessor est cordis. 27. a. Melior est manifestæ correptio quam amor absconditus. Meliora sunt vulnera diligentis, quam fraudulenta oscula odientis. 29. c. Virga atque correctio tribuit sapientiam, Eccle. 7. a. Melius est a sapiente corripitur, quam stultorum adulatio: ne decipi: quia sicut sonitus spinarum ardētium sub olla, sic risus stulti, Matt. 18. b. Si te audierit lucratus eris fratrem tuum. Iaco. 5. d. Fratres mei si quis errauerit ex vobis a veritate, & conuerterit quis eum, sciis se debet quoniam qui conuerterit fecerit peccatorem ab errore viam suam, saluabit animam eius a morte, & operetur multitudinem peccatorum.

VI ¶ Correctio mala ex parte corripientis, Iob 4. d. Ad increpandum tantum eloquia concinnatis, & inuentum verba profertis. Super pupillum irruitis, & subuertere nitimini amicum vestrum. Prou. 14. a. In ore stulti virga superbia. Eccle. 19. d. Est correptio

G 3 mendax

mendax in ira contumeliosus, Matt. 7. a: Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides? Aut quomodo dices fratri tuo, frater sine eijciam festucam de oculo tuo, & ecce trabes est in oculo tuo. Hypocrita eijce primum trabem de oculo tuo: & perspicias festucam eijcere de oculo fratris tui. Ioann. 2. a. Qui sine peccato est vestrum primum in illam lap. demittat.

VII ¶ Ex parte contemnentis, Prouer. 9. b: Qui erudit detisorem, ipse iniuriam sibi facit, & qui arguit impium sibi maculam generat. Noli arguere detisorem ne oderit te, 10. c. Via vitæ custodienti disciplina nam, qui autem increpationes relinquit errat. 12. a. Qui diligit disciplinam diligit scientiam, qui autem odit increpationes insipiens est, 13. a. Filius sapiens doctrina patris, qui autem illusor est non audit cum arguitur. 15. b: Qui increpationes odit morietur. Nō amat pestilens eum qui se corripit. 17. d: Si contuderis stultum in pila quasi ptisanas, feriente desuper pilo, non auferetur ab eo stultitia eius. 29. a: Viro qui corripientem dura ceruice contemnit repentinus ei superueniet interitus, & eum sanitas non sequetur. Ecclesiastes 1. d. Peruersi difficile corriguntur. 7. b. Cōsidera opera dei quōd nemo possit corrigere, quem ille despexerit, Eccle. 19. b. Qui odit correptionem minuatur vita, 21. b: Qui odit correptionem vestigiū est peccatoris. 32. d. Peccator homo vitabit correptionem, & secundum voluntatem suam inueniet comparationem, Amos 5. c. Odio habuerunt corripientem in porta, Lucæ 3. d. Herodes autem tetrarcha est corripere ab illo de Herodiade vxore fratris sui, & de omnibus malis quæ fecit Herodes, adiecit & hoc super omnia & inclusit Ioannem in carcerem. Ioannis 7. a: Non potest mundus odisse vos. Me autem odit quia ego testimonium perhibeo de illo, quia opera eius mala sunt, Galatas 4. d. Ergo inimicus vos

bis

bis factus sum verum dicens vobis.

I ¶ Corpus mysticum quomodo ordiatur ad Cœnium, Roman. 12. b, Sicut enim in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent, ita multi vnum corpus iumus in Christo singuli autem alter alterius membra. 14. b. Nemo enim nostrum sibi viuit, & nemo sibi moritur: Siue enim viuimus, domino viuimus: siue morimur, domino morimur, 1. Corit. 12. b. Sicut enim corpus vnum est & membra multa habet, omnia autem membra corporis cum sint multa vnum tamen corpus iunt, ita & Christus. Etenim in vno spiritu omnes nos in vnum corpus baptizati sumus. Eph. 1. d. Et ipsum dedit caput super omnē ecclesiam, quæ est corpus ipsius.

II ¶ Ad seipsum. 1. Corinth. 12. c: Nam & corpus non est vnum membrum, sed multa. Si dixerit pes quoniam non sum manus, nō sum de corpore, num ideo non est de corpore? Non potest autem dicere oculus manus, opera tua non indigeo, aut iterum caput pedibus, non estis mihi necessarij. Sed multo magis quæ videntur membra corporis infirmiora esse, necessaria sunt. d. Sed deus temperauit corpus, et cui deerat abundantiorē honorem tribuendo, vt non sit schisma in corpore, sed in idipsum pro inuicem sollicita sint membra. Et si quid patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra: Siue gloriatur vnum membrum, congaudent omnia membra. Vos autem estis corpus Christi, & membra de membro. Et quosdam quidem posuit deus in ecclesia: primo apostoles, secundo prophetas, tertio doctores, demde virtutes, exinde gratias, curationum, opitulationes, gubernationes, genera linguarum, interpretationes sermonum. Ephesios 4. a. Vnum corpus, & vnus spiritus, c. Et ipse dedit quosdam

G 3 dem

sem apostolos, quosdam autem prophetas, alios vero euangelistas, alios autem pastores & doctores ad consumationem sanctorum in opus ministerij in ædificationem corporis Christi.

I **C**reature à deo potèter creatur. Ge. 1. a. In principio creauit deus cælum & terram, 2. a. Istæ sunt generationes cæli. Psalm. 32. b. Verbo dñi cæli firmati sunt. Quoniam ipse dixit & facta sunt. 77. c. Tuus est dies, & tua est nox, tu fecisti omnes terminos terræ. 101. d. Initio tu dñe terram fundasti. 103. c. Quam magnificata sunt opera tua dñe: omnia in sapientia fecisti. Heb. 1. a. Per quem fecit & secula. 11. a. Fide intelligimus aptata esse secula verbo dei.

II **S**apienter gubernantur. Psalm. 113. m. Ordinatione tua perseverat dies. Sap. 11. d. Diligis enim oia quæ sunt & nihil odisti eorum quæ fecisti, nec enim odrens aliquid contriuitisti aut fecisti. Quomodo autè possit aliquid permanere, nisi tu uoluisses aut quod à te uocatum non esset conseruaretur. Pars autem omnibus, quoniam tua sunt dñe, qui amas animas. 11. c. Cum ergo sis iustus iuste omnia disponis. 11. Vti iter ordinantur. Gen. 1. d. Viditq; deus cuncta quæ fecerat, & eiat valde bona. 8. d. Cunctis diebus terræ sementis & messis, frigus & æstus, ætas & hyems, nox & dies nō requiescent. Eccle. 39. c. Opera dñi uariosa & bona valde, Bona bonis creata sunt ab initio, sic nequissimi bona & mala. d. Initium necessariæ reuicæ hominum, aqua, ignis, & ferrum, sal, lac, & panis similia gineus, & mel, & botrus uuz, & oleum, & uestimentum. hæc omnia sanctis in bona, sic & impijs & peccatoribus in mala conuertunt. Omnia opera dñi bona. Non est dicere hoc est illo nequius. Oia enim in tempore suo comprobabuntur. 1. Ti. a. Quia ommis creatura dei bona est.

I **C**redulitas Pro. 14. b. Innocens credit omnia

omni verbo. Ecc. 19. a. Qui credit cito leuis corde est c. Et non omni verbo credas.

I **C**rucis prafiguratio: In serpente aeneo quem Moyses ex præcepto fecit domini ponens in subitum. Nume. 21. b. Et sedere cepit populum itineris Accidia 1. Esaiæ 11. c. Et leuabit signum in nationes, & congregabit profugos Israel. Ezechiel. 9. b. Transi per mediam ciuitatem in medio Hierusalem & signa Thau super frontes uirorum gementium, & dolentium super cunctis abominationibus quæ sunt in medio eius. Ioan. 3. b. Et sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis, ut omnis qui credit in ipso non pereat sed habeat uitam æternam.

II **C**loriatio. Sap. 14. b. Benedictum est enim lignum per quod fit iustitia. 1. Cor. 1. d. Nos autem prædicamus Christum crucifixum, Iudæis qui dem scandalum gentibus autem stultitiã, ipsi autem uocatis Iudæis atq; Græcis Christum dei uirtutè & dei sapientiã. Galatas 6. d. Mihi autem absit gloriari nisi in cruce dñi nostri Iesu Christi, Heb. 13. b. Exeamus igit ad eum extra castra, improprium eius portantes.

III **A**bominatio. Deut. 21. d. Quando peccauerit homo quod morte plectendus est, & adiudicatus morti appensus fuerit in patibulo, non permanebit cadauer eius in ligno, sed in eodem die sepeliatur, quia maledictus à deo est qui pendet in ligno. 1. Cor. 1. c. Verbum enim crucis pereuntibus quidem stultitia est, his autem qui salui sunt, id est, nobis, dei uirtus est. Philippensium 3. d. Imitatores mei estote fratres & obseruate eos qui ita ambulant sicut habetis formam nostram. Multi enim ambulant quos sæpe dicebam vobis, nunc autem stens dico inimicos crucis Christi quos sine interitu, quorum deus uenter est, & gloria in confusione ipsorum qui terrena sapiunt. Heb.

8, 2, Rursum crucifigentes sibi metipfis filium dei & ostentui habentes.

III **C**rucis haurilio quo ad necessitatem, Mar. 10. d. Et qui non accipit crucem suam & sequitur me non est me dignus, Luc. 14. f. Et qui non haurit crucem suam & venit post me, non potest meus esse discipulus. 1. Cor. 8. d. Nō estis vestri: empti enim estis precio magno, gloriā & portare deum in corpore vestro. 2. Corint. 4. c. Semper mortificationem Iesu Christi in corpore nostro circumferentes ut & vita Iesu manifestetur in corporibus nostris, Chla. 5. d. Qui autem sunt Christi carnem suam crucifixerunt eum vicis & concupiscentijs.

V **Q**ualitatem, Matth. 16. d. Si quis vult post me venire, abneget semetipsum & tollat crucem suam & sequatur me. Qui enim voluerit animā suam salvam facere perdet eam, Luc. 9. c. Si quis vult post me venire, abneget semetipsum & tollat crucē suam quotidie & sequatur me. Rom. 8. a. hoc scientes quia vestus homo noster si nūc crucifixus est, ut destruat corpus peccati, ut vltra non seruiamus peccato. 12. a. Obsecro itaq; vos fratres per misericordiā dei ut exhibeatis corpora vestra, hostiā viventē sanctā deo placētē, rationabile obsequiū vestrū. Gal. 2. d. Christo confixus sum cruci, vivo autē iam non ego. Quod autem nunc vivo in carne, in fide vivo filij dei qui dilexit me, & tradidit seipsum pro me.

VI **C**onvilitatem, Mar. 8. d. Si quis vult me sequi desinet semetipsum, & tollat crucē suam & sequatur me. Qui enim voluerit animam suam salvam facere perdet eam, qui autem perdidit animam suam propter me, & euangelium, salvam faciet eam. Quid em̄ proderit homin. si lucretur mundum totum & detrimentum anime suæ faciat. Aut quid homo cōmutationis dabit pro anime sua. Rom. 8. c. Si autem spiritu facta carnis mortificaveritis vivetis.

Damnum

DAMNUM.

Damnum proximo non inferendum, Le. 19. c. Non facies calumniā proximo tuo, nec vi opprimes, Prover. 17. d. Non est bonū damnum inferre iusto, 24. d. Ne dicas: Quomodo fecit mihi faciam ei, & reddam vinctiq; secundum opus suum, Eccl. 9. c. Nō placeat tibi iniuria iniutorum sciens, quoniam vsq; ad inferos non placebit impius, 1. Cor. 5. b. iam quidem omnino delictum est in vobis quod iudicia habetis inter vos. Quare non magis inauriam accipitis? Sed vos iniuriam facitis, & fraudatis & hoc fratribus. An nescitis quia iniqui regnum Dei non possidebunt?

II **N**e inferatur impediendum, Exo. 23. 2, Si occurreris boui iniuriam tui, aut asino erranti, reduc eum. Si videris asinum odientis te iacere sub onere non pertranabis, sed subleuabis eum, Deute. 22. 2. Non vis debis bouem fratris tui, aut ovem errantem, & preteribis, sed reduces fratri tuo, etiam si non est propinquus frater tuus nec nosti eum, reduces in domum tuam, & erunt apud te quamdiu querat ea frater tuus, & recipiat. Similiter facies de asino & de vestimento, & de omni re fratris tui quæ perierit. Si inueneris eam ne negligas quasi alienam. Si videris asinum fratris tui, aut bouem cecidisse in via non despicias, sed subleuabis eum.

III **M**allatum refarciendum, Exo. 21. d. Si quis aperuerit cisternam, & foderit, & non operuerit eam cecideritq; bos aut asinus in eam, reddet dominus cisternæ precium iumentorum, quod autem mortuum est ipse erit, 22. 2, Si hæserit quispiam agrum, vel vineam, & dimiserit iumentum suum, ut depascatur aliena, quicquid optimum habuerit in agro suo vel vinea pro damni æstimatione restituet. Si egressus ignis in uenerit spicas & comprehenderit acervos frugum, siue

G 3 stantes

stantes segetes in agris reddet damni qui ignem succenderit, *Leuit. 24. c.* Qui percusserit animal reddet vicarium, id est animam pro anima. d. Qui irrogauerit maculam cuilibet ciuuium suorum: sicut fecit, sic fiet ei, fracturam pro fractura, oculum pro oculo, dentem pro dente, *Nume. 3. a.* Vir siue mulier cum fecerint ex omnibus peccatis quæ solent hominibus accidere, & per negligentiam transgressi fuerint mandatum domini atque deliquerint, confitebuntur peccatum suum, & reddent ipsum caput, quintamque partem defuper ei in quem peccauerunt. Sin autem non fuerit qui recipiat, dabunt domino & erit sacerdotis, excepto arietem qui offertur pro expiatione, ut sit placabilis hostia, *Deuter. 27. c.* Maledictus qui transfert terminos proximi sui, *Prouer. 17. a.* Qui despicit pauperem, exprobat factori eius: & qui in ruina ætatur alterius, non erit impunitus.

I Decimatio virtuosa quo ad accipientem, *Gene. 14. d.* Et dedit ei decimas ex omnibus, 28. d. Vouit etiam votum dicens: Si fuerit dominus in cum, erit mihi dominus in deum, cunctorumque quæ dederis mihi, decimas offeram tibi, *Leuit. 27. d.* Omnes decimæ terræ siue de pomis arborum, siue de fructibus domini sunt, & illi sanctificantur. Si quis autem voluerit reddere decimas suas addet quintam partem earum. Omnium decimarum bouis, & ouis, & capræ quæ sub virga pastoris transeunt quicquid decimum venerit sanctificabitur domino. Nō chgetur nec bonum, nec malum: nec altero commutabitur, *Nume. 18. c.* Filij autem Leui dedi omnes decimas Israelis in possessionem pro ministerio quo seruiunt mihi in tabernaculo fœderis, ut non accedant ultra filij Israel ad tabernaculum fœderis, nec committant peccatum mortiferum, solis filij Leui mihi in tabernaculo seruiantibus, & portantibus peccata populi, d. Nihil aliud

aliud possidebunt decimarum oblatione contenti, quæ in viuis eorum & necessaria separauit.

II Quo ad dantem, *Exod. 22. d.* Decimas & primitias tuas non tardabis offerre, *Deutero. 14. c.* Decimam partem separabis de cunctis fructibus tuis qui nascuntur in terra, d. Anno tertio separabis aliam decimam, *Ecci. 35. b.* In omni dato fac hilarem vultum tuum, & in exultatione sanctifica decimas tuas. Da altissimo secundum donatum eius, & in bono oculo ad inuentionem facito manuum tuarum, quoniam dominus retribuens est, & septies tantum reddet tibi *Malac. 3. c.* Inferte omnem decimam in horreum meum, & sit tibus in domo mea, & probate me super hoc dicit dominus, Si non aperuero vobis cararatas cœli, & effundero vobis benedictionem usque ad abundantiam. Et increpabo pro vobis deuorantem, & nō corumpet fructum terræ vestræ, nec erit sterilis vinea in agro, dicit dominus exercituum.

III Viriosa, *Matth. 23. c.* Vx vobis scribæ & pharisæi hypocritæ quia decimatis mentham, & anethum, & cuminum, & reliquias quæ grauiora sunt legis. Hæc oportuit facere, & illa non omittere, *Lucæ. 11. f.* Sed vx vobis.

I Derisor Deum offendit, *Iob. 12. a.* Qui deridetur ab amico suo sicut ego, inuocabit deum, & exaudiet eum, *Prouer. 3. d.* Abominatio domini est omnis illusor. Ipse deludet illusores, *Sapie. 5. a.* Tunc stabunt iusti in magna constantia aduersus eos, qui se angustiauerunt, & qui abstulerant labores eorum. Videntes turbabuntur timore horribili, & mirabuntur in subitatione insperatæ salutis gementes præ angustia spiritus, dicentes intra se, penitentiam agentes, & præ angustia spiritus gementes. Hi sunt quos

quos aliquid habuimus in derisum, & in similitudinem improprie. Nos inueniati vitam illorum aestimamus insaniam, & finem illorum sine honore. Ecce quomodo computati sunt inter illos Dei, & inter sanctos oris illorum est, Eccl. 7. b. Non rideas hominem in amaritudine animæ, est enim qui humiliat, & exaltat circumspicitor deus.

II ¶ Proximum vilipendit, non enim parit simpliciter viuenti. Sic Michol ludentem Dauid ante arcem, 2. Reg. 6. c. Cumq; intrasset arca domini in ciuitatem Dauid, Iob. 22. a. Deridetur iusti simplicitas, Pro. 14. 2. Ambulans recto itinere & t. mens deum despicitur ab eo qui infami graditur via, 25. d. Fons turbatus pe de & vena corrupta, iustus cadens coram impio.

III ¶ Salubriter instruenti. Sic Ezechias misit cursores ad reuocandum populum ad deum, quos illi iriserunt, 2. Paral. 30. b. Igitur cursores pergebant velociter. Sic propheta domini, 2. Paral. 36. c. Mittebat autem dominus deus patrum suorum ad illos per manus nunciorum suorum de nocte cõsurgens, & quos tidie commonens, eo qd parceret populo suo. At illi subsannabant nuncios dei, & paruipendebant sermones eius: illudebantq; prophetis, donec ascenderet furor domini in populum, & esset nulla curatio, Prou. 9. b. Qui erudit. Correctio 7.

III ¶ Innocenter patienti. Sic Cham patrem suum Noe ebrietate nudatum, Genes. 9. d. Cõpuitq; Noe vir agricola exercere terram. Sic Thobiam vxor sua, Thob. 2. c. Nam sicut beato Iob insultabāt reges, ita isti parentes & cognati eius irridebant vitam eius dicentes: Vbi est spes tua pro qua eleemosynas faciebas & supulturas? Ad hæc vxor eius irata respondit. Manifeste vana facta est spes tua atque eleemosynæ tuæ modo apparuerunt. Item Iob. 2. c. Dixit autē illi vxor sua. Adhuc tu permanes in simplicitate tua? Sic Iudæi

Judæi Christum, Matthæ. 27. d. Prætereuntes autem blasphemabant eum.

V ¶ Malum sibi accendit. Vnde Cham a patre fuit maledictus, Genes. 9. d. Eurgilans autem Noe ex vino cum d. d. cisset quæ fecerat ei filius suus minor ait. Maior factus puer Chanaan seruus teruorum erat fratribus suis. Sic pueri ludentes Heliæum, 4. Reg. 2. d. Ascendit autem inde Heliæus in Bethel. Cumq; ascēderet per viam, pueri parui egressi sunt de ciuitate, & illudebant ei dicentes: Ascende calue, ascende calue. Quæ cum respexisset vidit eos, & maledixit eis in nomine domini. Egressiq; sunt duo vrsi de saltu & lacerauerunt ex eis quadraginta duos pueros, Prou. 19. d. Parata sunt demones iudicia, 22. b. Et sic detiorem Contumelia, 7. Eccl. 27. d. Illusio & improprium superbiorum, & vindicta sicut leo insidiatur illi, Esa. 33. 2. Et qui spernis nōne & spic sperneris? Cum fatigatus desieris contemnere contemneris.

I ¶ Desperatio Culpam multiplicat, Genes. 4. b. Dixitq; Cain ad dominum: Maior est iniquitas mea, quàm vt veniam merear, Prou. 18. a. Impius cum in profundum venerit peccatorum contemnit, Hierem. 2. e. Et dixit illi, desperaui. Auersio 3. 18. b. Desperauimus, post cogitationes nostras ibimus, & vnusquisq; prauitatem cordis sui mali faciemus, Ephe. 4. e. Hoc igitur d. co. Cæcitas. 2.

II ¶ Pœnam a grauatur, Ezech. 33. c. Tu ergo fili hominis dic ad domum Israel: Sicut locuti estis, iniquitates nostras, & peccata nostra super nos sunt. & in ipis nos tibi scimus. Quomodo ergo viuere poterimus, Matthæ. 27. a. Et proiecit argenteis in templo recessit, & abens laqueo se suspendit.

I ¶ Detractio Zelum præterdit: Sic domina Ioseph erga maritum, Genes. 39. c. Cumq; vidisset mulier vestem in manibus suis. Sic Maria & Aaron contra

contra Mosen, Nume. 12. a. Locutusq; est Maria & Aaron contra Mosen propter uxorem eius æthiopsis fam, & dixerunt: Num per solum Mosen locutus est dominus? Nonne & nobis similiter est locusus? Sic Chore & complices sui, Nume. 16. a. Ecce autem Chore filius Isaac, & Dathan atq; Abiron surrexerunt contra Mosen, alij quoq; filiorum Israel ducēti quinquaginta viri proceres synagogæ. & qui tempore concilij per nomina vocabantur. Cumq; irerissent aduersum Mosen & Aaron dixerunt. Sufficiat vobis quia omnis multitudo sanctorum est, & in ipsis est dominus. Cur eleuamini super populum domini? Sic senes Susannæ, Daniel. 13. d. Cum deambularem.

II Bonum peruertit. Sic exploratores terræ, Nume. 13. d. Detraheruntq; terræ quam inspexerant apud filios Israel, dicentes: Terra quam lustrauimus deuorat habitatores suos, Iob. 6. d. Quare detrahis sermionibus veritatis, Psalm. 37. d. Qui tribuebant mihi mala pro bonis, detrahebant mihi quoniam sequebar bonitatem, 63. a. Quia exaceruit ut gladium linguas suas, 108. a. Pro eo ut me diligerent, detrahebant mihi. Sic pharisæi factis Christi, Matthæ. 23. b. Venit enim Iohannes neq; manducans neq; bibens: & dicitur dæmonium habere. Venit filius hominis manducans & bibens, & dicunt: ecce homo vorax, & potator vini publicanorum, & peccatorum amicus, Ioan. 9. c. Non est hic homo a deo quoniam sabbatum non custodit. e. Nos scimus quia hic homo peccator est.

III Iudicium subuertit. Sic Doech mortem factotum innoxiam induxit, 1. Regum. 22. b. Respondens autem Doech idumeus qui assistebat. Sic Siba per iniustam sententiam Dauid, medietatem bonorum domini sui obtinuit, 2. Regum. 16. a. Cumq; Dauid transisset paululum montis verticem, apparuit Siba puer Miphiboseth, Eccl. 10. c. Si mordeat serpens in

serpens in silentio nihil minus habet qui occulte detrahit, Ezr. ch. 22. b. Viri detractores fuerunt in te ad effundendum sanguinem.

III Salubriter vitatur. Ne dicatur, Sapient. 1. c. Custodite ergo vos a murmuratione, quæ nihil prodest, & a detractioe parcite linguæ, Eccl. 10. d. In cogitatione tua regi ne detrahas, & in secreto cubili tui non maledixeris diuiti, quia & aures cæli portabunt vocem tuam, & qui habet pennas annuntiabunt sententiam, Iaco. 4. e. Nolite detrahere alterutrum fratres mei. Qui detrahit fratri, aut qui iudicat fratrem suum, detrahit legi & iudicat legem, 1. Pet. 2. a. Depoñentes igitur omnem malitiam & omnem dolum, & simulationes, & inuidias, & omnes detractiões: sicut modo geniti infantes, rationabiles, sine dolo lac concupiscite, ut in eo crescatis in salutem: si tamen gustatis quoniam dulcis est dominus.

V Ut non audiat, Psalm. 100. a. Detrahentem secreto proximo suo hunc persequer, Prouer. 4. d. Remoue a te os prauum, & detrahentia labia sint procul a te, 24. c. Cum detractoribus ne commiscearis, quoniam repente confurget perditio eorum, 25. d. Venus Aquilo dissipat pluuias, & facies tristis iniquam detrahentem, Eccl. 28. d. Sæpi aures tuas spinis, & linguam nequam noli audire. Sic Alexander detractores aduersus Ionathan audire noluit, 1. Machab. 10. e. Et conuenerunt aduersus eum viri pestilentes ex Israel.

VI Grauius castigatur. Maria detrahens Mosi lepram incurrit, Numer. 12. c. Iratusq; contra os, Prou. 13. c. Qui detrahit alicui rei ipse se in futurum obligat, 24. a. Abominatio hominum detractor.

I Deus verus certitudinalis, Exo. 3. d. Ego sum q; sum. Sic dices filij Isrl. Qui est, misit me ad vos Iosue

Iosue. 1. c. Dominus enim deus vester ipse est Deus in celo sursum, & in terra deorsum, Esai. 41. b. Ego dominus primus, & nouissimus ego sum, 44. a. Ego primus, & ego nouissimus, & absq; me non est deus, 45. a. Ego dominus, & non est amplius: Extra me non est deus, b. Ego dominus, & non alter formans lucem, & creans tenebras, faciens pacem, & creans malum, 46. c. Recordamini prioris seculi, quoniam ego sum Deus & non est ultra deus, nec est similis mei, annuncians ab exordio nouissimum, & ab initio quæ necdum facta sunt, Osee. 13. b. Ego autem dominus deus tuus ex terra Aegypti, & deum absq; me nescies, & saluator non est præter me.

II ¶ Vnus essentialiter, Deuter. 6. a. Audi Israel dominus deus noster vnus est, Ioan. 10. f. Ego & pater vnū sumus, 14. b. Non credis, quia ego in patre & pater in me est, 15. d. Spiritum veritatis qui à patre procedit, 1. Corinth. 8. b. Nam & si sunt qui dicantur dii siue in celo, siue in terra, siquidem sunt dii multi, & domini multi, nobis tamen vnus deus pater ex quo omnia, & nos in illo: & vnus dominus Iesus Christus per quem omnia, & nos per ipsum. Sed non in omnibus est scientia, Ephes. 4. b. Vnus deus, 1. Tim. 2. b. Vnus enim Deus.

III ¶ Trinus personaliter, Psalmo. 66. b. Benedicat nos deus, deus noster: benedicat nos deus, Esai. 6. b. Et clamabant alter ad alterum, Sanctus sanctus sanctus dominus deus exercituum, Ioan. 15. d. Nunc autem & viderunt, & oderunt, & me, & patrem meum. Cum autem venerit paracletus, quæ ego mittam vobis à patre, spiritum veritatis qui à patre procedit.

I ¶ Diligit Deus vniuersaliter, Prou. 16. a. Vniuersa propter semetipsum operatus est dominus, Sapi. 17. d. Diligit enim omnia. Creatura. 2.

II ¶ Vultiter auferendo malum, Esai. 43. a. Ex quo honorabi

honorabilis factus es in oculis meis, & gloriosus: ego dilexi te. Noli timere, quia ego tecū sum, 43. b. Vtrum tamen populus meus est filij non negantes. Et factus est eis saluator in omni tribulatione eorum. In dilectione sua, & indulgentia sua, ipse redemit eos, & portauit, & eleuauit eos cunctis diebus seculi, Ioan. 3. b. Sic enim Deus dilexit mundum, vt filium suum vniuersum darer, vt omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam. Non enim misit deus filium suum vt iudicet mundum: sed vt saluetur mundus per ipsum, Roma. 5. b. Commendat autem charitatem suam deus in nobis, quoniam si cum adhuc peccatores essemus secundum tempus, Christus pro nobis mortuus est: multo igitur magis nunc iustificati in sanguine ipsius, salui erimus ab ira per ipsum, Ephes. 5. a. Estote ergo imitatores dei sicut filij charissimi, & ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblatiōem & hostiam deo in odorem suauitatis, c. Viri diligite uxores vestras, sicut & Christus dilexit ecclesiam, 1. Ioan. 4. In hoc apparuit charitas dei nobis, quoniam filium suum vniuersum misit deus in mundum vt viuamus per ipsum, Apoc. 1. b. Qui dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo.

III ¶ Conferendo bonum, Esaiæ. 49. d. Numquid obliuisci potest mulier infantem suum, vt non misereatur filio vteri sui? Et si illa oblita fuerit, ego non obliuiscar tui. Ecce in manibus meis descripsi te, Mieremi. 31. a. In charitate perpetua dilexi te, ideo attraxi te, Osee. 11. b. In funiculis Adam traham eos in vinculis charitatis, 1. Tim. 2. b. Qui omnes homines vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, 1. Ioan. 4. d. In hoc perfecta est charitas dei nobiscū, vt fiduciā habeamus in die iudicij, quia sicut ille est: & nos sumus in hoc mundo.

III ¶ Dilectio quomodo amittitur, & conseruatur,

tur, Prou. 3. b. Ego diligentes me diligo, Hierem. 1. g. Quid niteris bonam. Confessio. 3. Oze. 9. d. Propter malitiam adinuentio eorum de domo mea eieciam eos. Non addam vt diligam eos, Ioan. 14. c. Si quis diligit me, sermonem meum seruabit, & pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansioem apud eum faciemus. Qui non diligit me sermones meos non seruat, 13. b. Manete in dilectione mea, Si precepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea.

V **Dilectionis** dei sublimitas, Matt. 22. d. Hoc est maximum & primum mandatum.

VI **CV**ltitas peccata laxat, Prou. 10. b. Vniuersa delicta operit charitas, Luc. 7. g. Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum, Roma. 8. e. Scimus autem, quoniam diligentibus deum omnia cooperantur in bonum, 1. Pet. 4. b. Quia charitas operit multitudinem peccatorum.

VII **CV**iram præstat, Deute. 30. d. Elige ergo vitam, vt & tu viuas, & semen tuum, & diligas dominum deum tuum atq; obediās voci illius, & illi adhaereas. Ipse enim est vita tua, & longitudo dierum tuorum, Psal. 5. c. Et gloriabuntur in te omnes, qui diligunt nomen tuum, 144. d. Custodit dominus omnes diligentes se Ecc. 2. d. Qui diligunt eum replebuntur lege ipsius, Ioan. 14. c. Qui autem diligit me, diligitur a patre meo & ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum, 16. f. Ipse enim pater amat vos, quia vos me amatis.

VIII **CV**modalitas vt diligatur integraliter corde, Deut. 6. b. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua, Psalmo. 77. d. Et dilexerunt eum in ore suo. Cor autem eorum non erat rectum cum eo, Matthæ. 22. d. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua, Marci. 12. c. Diliges

Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, & ex tota virtute tua, Lucæ. 10. e. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus virtutibus tuis, & ex tota mente tua, Cantus co. 3. b. Pone me vt signaculum super cor tuum.

IX **CV**opere, Deuterono. 10. c. Et nunc Israel quid dominus deus tuus petit a te nisi vt timeas dominum deum tuum, & ambules in vijs eius & diligas eum, ac seruias domino deo tuo in toto corde tuo, & in tota anima tua, custodiasque mandata domini, Ecc. 2. d. Qui diligunt illum conseruabunt verbum illius, 3. a. Qui diligit deum exorabit pro peccatis, & continebit se ab illis, Ioan. 14. b. Si diligitis me mandata mea seruate, c. Qui habet mandata mea, & seruat ea, is est qui diligit me, pri. Ioann. secun. a. Quæ autem seruat verbum eius, vere in hoc charitas delectata est.

X **CV**perseueranter, Ecc. 13. c. Omni vita tua dilige Deum, Romano. 7. g. Quis ergo nos separabit à charitate Christi? Tribulatio an angustia, an nuditas, an periculum, an persecutio, an gladius? Sicut scriptum est: Quia propter te mortificamur tota die, æstimati sumus sicut oves occisionis. Sed in his omnibus superamus propter eum qui diligit nos. Certus sum enim quia neq; mors, neq; vita, neq; angeli, neq; principatus, neq; virtutes, neq; instantia, neque futura, neq; fortitudo, neq; altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare à charitate Dei quæ est in Christo Iesu domino nostro, 1. Ioan. 4. d. Nos ergo diligamus deum, quoniam Deus prior diligit nos.

I **Dilectio** proximi est necessaria, Ecc. 13. c. Omne aial diligit sibi simile: sic & ois homo proximum sibi, 27. b. Et mundauit illis vniciq; de proximo suo

1. **Theffa. 4. c.** De charitate fraternitatis non necesse habemus vobis scribere, ipsi enim vos a deo didicistis vt diligatis inuicem, 1. Ioan. 1. c. Nos scimus quoniam translatus sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. Qui non diligit manet in morte, 4. b. Charissimi diligamus nos inuicem. Qui non diligit, non nouit deum, c. Charissimi si sic deus dilexit nos, & nos debemus alterutrum diligere, d. Si quis dixerit quoniam diligo Deum, & fratrem suum odit mendax est. Qui non diligit fratrem suum, quem videt: deum, que non videt, quomodo potest diligere? Et hoc mandatum habemus a deo, vt qui diligit deum diligat & fratrem suum.

II **Fructifera, Ecc. 25. a.** In tribus placitum est spiritui meo, que sunt probata coram Deo & hominibus. Concordia fratrum, & amor proximorum: & vir & mulier sibi bene consentientes, Matt. 28. c. Iterum dico vobis, quia si duo ex vobis consenserint super terram, de omnire quamcumque petierint, fiet illis a patre meo, 22. d. In his duobus mandatis vniuersa lex pendet, & propheta, Roma. 13. c. Nemini quicquam debeatis, nisi vt inuicem diligatis. Qui enim diligit proximum, legem impleuit, Plenitudo ergo legis est dilectio, Gala. 5. c. Omnis enim lex in vno sermone impletur. Diliges proximum tuum sicut teipsum.

III **Ordinata vt diligatur virtuose, Ecc. 17. c.** Dilige proximum, & coniungere fide cum illo, Mat. 23. d. Qui amat patrem aut matrem plusquam me, non est me dignus. Et qui amat filium aut filiam super me, non est me dignus. Ioan. 13. d. Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos vt & vos diligatis inuicem. In hoc cognoscent omnes, quia discipuli mei estis si dilectionem habueritis ad inuicem 15. b. Hoc est preceptum meum, vt diligatis inuicem sicut dilexi vos, Rom. 13. a. Vnusquisque vestrum proximo suo placeat in bonum, Hebr. 10. 10. c. Et consideremus

deremus inuicem in prouocationem charitatis, & bonorum operum.

III **Fructuose, Leui. 19. d.** Diliges amicum tuum sicut teipsum, Mat. 22. Diliges proximum tuum sicut teipsum, Roma. 12. c. Dilectio sine simulatione. Gaudere cum gaudentibus, 1. Cor. 10. f. Nemo quod suum est querat, sed quod alterius, 10. c. Omnia enim vestra in charitate fiant, 1. Thessa. 5. d. Semper quod bonum est sectamini in inuicem, & in omnes, 1. Pe. 1. d. Animas vestras castificantes in obedientia charitatis in fraternitatis amore, simplici ex corde diligite attentius.

V **Affectuose. Dulciter supportando, Thob. 4. c.** Quod ab alio odieris fieri tibi, vide ne tu aliquando alteri facias, Malach. 2. c. Nunquid non pater vnus omnium nostrum? Nunquid non deus vnus creauit nos. Quare ergo despicit vnusquisque nostrum fratrem suum? Roma. 13. c. Dilectio proximi malum non operatur, 13. a. Debemus autem nos firmiores imbecillitates infirmorum suscinere, Galat. 6. a. Alter alterius onera portat, & sic adimplebitur lex Christi, Ephe. 4. a. Obsecro itaque vos ego vinculus in domino, vt disigne ambuletis vocatione qua vocati estis: cum omni humilitate & mansuetudine, cum patientia supportantes inuicem in charitate, Philip. 2. a. Nihil per contentionem, neque per inanem gloriam, sed in humilitate superiores inuicem arbitantes: non que sua sunt singuli considerantes, sed ea que aliorum.

VI **Vtiliter subueniendo, Ecc. 7. d.** Non te pigeat visitare infirmum, ex his enim in dilectione firmaberis, 29. c. Vir bonus fidem facit proximo suo, Esai. 58. c. Hec est requies mea reficite lassum, Mat. 7. b. Omnia ergo quecumque vultis vt faciant vobis homines: ita & vos facite illis. Hec est enim lex. Luca. 10. c. Et quis est meus proximus, f. Quis trium videtur tibi proximus fuisse illi qui incidit in latrones?

At ille dixit: Qui fecit misericordiam in illum, Et ait illi Iesus: Vade & tu fac similiter, Gala. 3. c. Per charitatem spiritus seruite inuicem, Ephe. 3. 2. Eitote ergo imitatores Dei, sicut filij charissimi, & ambulare in dilectione, 1. Pet. 4. c. Vnusquisque sicut accepit gratiam in alterutrum illam administrantes, sicut boni dispensatores multiformis gratiae dei, 1. Ioan. 3. c. In hoc cognouimus charitatem dei, quoniam ille, pro nobis animam suam posuit, & nos debemus pro fratris animas ponere. Qui habuerit substantiam huius mundi & viderit fratrem suum necesse habere, & clausit viscera sua ab eo, quomodo charitas dei manet in eo? Filij mei non diligamus verbo neque lingua, sed opere & veritate.

I Dillectio inimicorum exigitur ad peccatorum remissionem, Prouer. 16. 3. Cum placuerint domino via hominis inimicos quoque eius conuerter ad pacem, Ecccl. 28. 2. Qui vindicari vult a domino inueniet vindictam, & peccata illius seruans seruabit. Relinque proximo tuo nocenti te, & tunc deprecanti tibi peccata soluentur. Homo homini referat iram, & a domino querit medelam. In hominem similem sibi non habet misericordiam, & de peccatis suis deprecatur. Ipse dum caro sit referuat iram, & propitiationem perit a deo. Quis exorabit pro delictis illius? Memento non simorum & desine inimicari, Matthae. 5. b. Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum dimittet & vobis pater vester caelestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra, 18. d. Sic & pater meus caelestis faciet vobis, si non remiseritis vnusquisque fratri suo de cordibus vestris, 1. Ioan. 3. c. Qui non diligit manet in morte.

II Regni caelorum adeptioem, Matthae. 5. g. Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros, vt sicut filij patris

patris vestri qui in caelis est: quod solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Item diligite eos qui vos diligunt quod mercedem habebitis: Nonne & publicani hoc faciunt? Lu. 6. c. Et si diligite eos qui vos diligunt, quae vobis erit gratia? Nam & peccatores diligentes se diligunt. Veruntamen diligite inimicos vestros. Et eritis filij altissimi.

III Perficitur corde, Iob. 31. c. Si gauisus sum ad ruinam eius qui me oderat, & exultauit quod inuenisset eum malum. Non enim dedi ad peccandum guttur meum vt expeterem maledicens animam eius, Prouer. 17. 2. Qui in ruina legatur alterius non erit impunitus. 24. c. Cum ceciderit inimicus tuus ne gaudeas & in ruina eius ne laetetur cor tuum, ne forte videat dominus & displiceat ei & auferat ab eo iram suam, Ecccl. 8. b. Noli de mortuo inimico tuo gaudere, scies quoniam omnes morimur & in gaudium nolumus venire, 10. 2. Omnis iniuriam proximi ne memineris, & nihil agas in operibus iniuriam.

III Ore, Esai. 33. d. Et pro transgressoribus rogauit, Matthae. 5. g. Orate pro persequentibus, & calcumantibus vos, Lu. 23. e. Iesus autem dicebat: Pater dei mitte illis non enim sciunt quia faciunt, Rom. 12. c. Benedicite persequentibus vos, Act. 7. g. Positis autem genibus clamauit voce magna dicens: Domine ne statuas illis hoc peccatum.

V Opere, Prouer. 25. c. Si esurierit inimicus tuus ciba illum, si sitit da illi aquam bibere. Prunas enim congregabis super caput eius, & dominus reddet tibi, Matthae. 5. g. Bene facite his qui oderunt vos, Luc. 6. c. Et si bene feceritis his qui vobis benefaciunt, quod vobis est gratia? Nam & peccatores hoc faciunt, Roma. 12. d. Sed si esurierit inimicus tuus.

I Disciplina Ferenda humiliter, Iudith. 8. c. Illi autem qui tentationes non susceperunt cum timore

more domini, & impatientiam suam, & improprietatem marmurationis suae contra dominum protulerunt exterminati sunt ab exterminatore, & a serpentibus perierunt, Iob. 1. d. Tunc surrexit Iob & scidit vestimenta sua, & tonso capite corruens in terram adorauit & dixit: Nudus egressus sum de utero matris meae Dominus dedit dominus abstulit, sicut domino placuit, sic factum est: sit nomen domini benedictum, 2. c. Si bona suscepimus de manu domini, mala quare non sustineamus? 6. b. Et haec mihi sit consolatio ut affligens me dolore non parcat, Proverb. 11. d. Si iustus in terra recipit, quanto magis impius & peccator? Sapient. 11. b. Cum enim tentati sunt, & quidem cum misericordia disciplinam accipientes: scierunt quemadmodum cum ira iudicari impij tormenta paterentur Hos quidem tanquam pater monens probasti, illos autem tanquam durus rex interrogans condemnasti, Eccle. 2. a. Omne quod tibi applicitum fuerit, accipe, & in dolore sustine, & in humilitate tua patientiam habere: quoniam in igne probatur aurum & argentum homines vero receptibiles in camino humiliationis, Hierem. 2. f. Frustra percussisti filios vestros, disciplinam non receperunt, 5. a. Percussisti eos & non doluerunt, at triuisti eos, & renuerunt accipere disciplinam, 6. g. Defecit sufflatorium in igne, consumptum est plumbum frustra conflauit conflator. Malitiae enim eorum non sunt consumptae. Argentum reprobum vocatis eos, Ezech. 24. c. Multo labore sudatum est, & non exiit de ea nimia rubigo eius neque per ignem, Sopho. 3. a. Vae puocatrici, & redempta ciuitas coliba. Non audivit vocem, & non suscepit disciplinam, Agg. 2. c. Percussisti vos vento viente, & aurugine, & grandine, omnia opera manuum vestrarum, & non fuit in vobis qui reuertetur ad me dicit dominus.

II ¶ Perseueranter, Prou. 1. b. Disciplinam domini fili mi, ne abijcias, nec deficias cum ab eo corripis.

Quem

Quem enim diligit dominus corripit, & quasi in filio complacet sibi, Sap. 3. c. Sapientiam enim & disciplinam qui abijcit infelix erit, & vacua spes illorum, & labores sine fructu, & inutilia opera eorum, Rom. 5. 2. Gloria in tribulationibus, scientes quoniam tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem: probatio vero spem, spes autem non confundit, Heb. 12. b. Fili mi noli negligere disciplinam domini, in disciplina perseverate. Tanquam filiis vobis offerret se deus. Quis enim filius quem non corripit pater? Quod si extra disciplinam estis, cuius participes facti sunt omnes ergo adulteri non filij estis.

III ¶ Disciplina patientiam probat, Thob. 2. c. Haec autem tentationem ideo permittit dominus euenire illi, ut posteris daretur exemplum patientiae eius, sicut & sancti Iob. Iudit 8. c. Memores esse debent quomodo pater noster Abrahami tetatus est, & per multas tribulationes probatus dei amicus effectus est. Sapient. 3. b. In paucis vexati in multis bene disponuntur, quoniam deus tetrauit eos & inuenit illos dignos se. Tanquam aurum in fornace probauit illos, & quasi holocausti hostiam accepit illos, & in tempore erit respectus illorum, Eccle. 27. a. Vasa figuli probat fornax, & homines iustos tentatio tribulationis, Zach. 13. d. Et vram eos sicut vritur argentum, & probabo eos sicut probatur aurum, Malac. 3. a. Ipse enim quasi ignis conflans, & quasi herba fullonum. Et sedebit conflans & emundans argentum.

III ¶ Malitiam refrenat, Psalm. 17. c. Et disciplina tua correxit me in finem, 178. i. Bonum mihi quia humiliasti me, Eccle. 10. a. Si spiritus potestatem habentis ascenderit super te: locum tuum ne dimiseris, quia curatio faciet cessare peccata maxima, Esaie 26. b. Cum feceris iudicia tua in terra, iustitiam dicent habitatores orbis. Misereamur impio & non dicet iustitiam, c. Domine in angustia requisierunt te. 28. e

H 5

Et tan-

Et tantummodo vexatio intellectum dabit auditus.
 Hic. 31. d: Castigasti me domine & eruditus sum qua
 si iuenculus indomitus. Ezech. 6. b. Et relinqua in
 vobis eos qui fugerint gladium in gentibus, cum di
 sperfero vos in terris & recordabuntur mei liberati
 vestri in gentibus, quia contriui cor eorum, Baruch
 3. a: Et nunc domine omnipotens deus Israel anima
 in angustijs, & spiritus anxius clamat ad te. 2. Macha
 bæo. 6. c. Etenim multo tempore non sinere peccato
 ribus ex sententia agere, sed statim ultiones adhibe
 re: magni beneficii iudicium est. Antiochus ad sui te
 cognitionem plaga deductus fuit diuina 2. Macha.
 9. b: Super hoc autem superbia repletus, 2. Corint. 12
 b: Et ne magnitudo reuelationum extollat me, data s
 est mihi stimulus carnis meæ angelus satanæ: qui me
 colaphizat.

V ¶ Culpam purgat. Iudicij 6. c. Dixi: q̄ ei Gedeō
 Obsecro mi domine, si dominus nobiscum est, cur er
 go apprehenderunt nos hæc omnia? Thob. 3. c: Be
 nedictum est nomen tuum deus patrum nostrorum
 qui cum iratus fueris misericordiam facies, & in tẽ
 pore tribulationis peccata dimittis his qui inuocant
 te. 13. a: Ipse castigauit nos propter iniquitates no
 stras, & ipse saluabit nos propter misericordiam suã
 Iudith 7. d. Tu quia pius es miserere nostri, & in tuo
 flagello vindica iniquitates nostras. 8. d: Et nos er
 go non uiscamur nos pro his quæ patimur, sed res
 putantes peccatis nostris hæc ipsa supplicia minora
 esse flagella domini, quasi ferri q̄ corrigimur ad emẽ
 dationem, & non ad perditionem nostram. Eccl. 2. c
 Quoniam pius & misericors est deus, & remittit in
 die tribulationis peccata. Esa. 1. f: Heu ego consolab
 or super hostibus meis, & vindicabor de inimicis
 meis. Et cõuertam manum meam ad te, & excoquã
 ad purum scoriã tuam, & auferam omne stannum
 tuum. 48. b: Ecce excoxi te sed non quasi argentum ele
 gi

elegi te in camino paupertatis. Hiere. 40. g. Et tu noli
 timere ferue meus Iacob, ait dominus: quia ego tecũ
 sum, quia ego consumam omnes gentes ad quas uen
 eris te. Te uero non consumam, sed castigabo te in iu
 dicio, nec quasi innocenti parcã tibi, Thren. 3. d.
 Quia si abiicit miserebitur secundum multitudinem
 misericordiarum suarum. Non enim humiliauit ex
 corde suo, Num. 11. c: Non confurget duplex tribula
 tio. d. Affixi te & non affligam te ultra, Mich. 7. b.
 Iram domini porrabo quoniam peccauisti ei. 1. Cor. 12
 g. Dum iudicamur autem a domino corripiamur, ut
 non cum hoc mundo damnemur.

VI ¶ Gratiam conferuat. Eccl. 11. d: Malicia horæ
 obliuionem facit luxuriz magna, 2. Cor. 12. c: Libẽ
 ter igitur gloriabor in infirmitatibus meis, ut inha
 bitet in me uirtus Christi. Apoc. 3. d. Ego quos amo
 arguo & castigo.

VII ¶ Gloriam preparat. Tob. 3. d. Hoc autẽ pro
 certo. Consoletio. 2. Job 5. c. Beatus homo qui corrip
 tur a domino, increpationem ergo domini ne res
 probes, quia ipse uulnerat & medetur: percutit & ma
 nus eius sanabunt. 1. Macha. 2. f: Ioseph in tempore
 angustiz suæ custodiuit mandatum, & factus est do
 minus Aegypti, Lucæ 24. d: Nunc hæc oportuit pas
 si Christum, & ita intrare in gloria suã. Heb. 12. c. Om
 nis autem disciplina in presenti quidẽ uideatur nõ
 esse: gaudij sed in æternis, postea autem fructum paci
 ficiuim exercitans per eam reddet iustitiz, Act. 14.
 d: Quoniam per multas tribulationes oportet nos in
 trare in regnum cœlorum, Iaco. 1. a: Omne gaudium
 exstimat e fratres mei cum in uarijs tentationes in
 zideritis, scientes quod probatio fidei ueltra: patien
 tiam operatur, patientia autẽ opus perfectũ habet. b
 beatus uir qui sustinet tentationem: qm̄ cum proba
 tus fuerit accipiet coronã uitæ, quam repromisit
 deus diligentibus se, 1. Petri 2. b. In quo exultabitis
 modicum

modicum nunc si oportet contumacitati varis tentationibus, ve probatio fidei vestrae multo preciosior sit auro quod per ignem probatur, inueniatur in laudem & gloriam & honorem, in reuelationem Iesu Christi.

I **Discipulus Christi.** Bene ordinatur in agendis, Ioann. 8. d: Si vos manseritis in sermone meo vere discipuli mei eritis, & cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos, 13. b: Amen amen dico vobis non est seruus maior domino suo, neq; apostolus maior eo qui misit illum. Si hæc scitis beati eritis si feceritis ea, neq; seruus super dominum. Sufficit discipulo vt sit sicut magister eius, & seruo sicut dominus eius. Si patrem familias beelzebub vocauerit quantomagis domesticos eius. d. In hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis adinuitem, Actu. 11. d: Ita vt cognominarentur primum Antiochiæ discipuli christiani.

II **In malis tolerandis, Mat. 10. c: Nō est discipulus super magistrum, Lucæ 9. f. Perfectus autem omnis erit si sit sicut magister eius. 14. f: Si quis venit ad me & non odit patrem suum, & matrem, & uxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam, nō potest meus esse discipulus, g. Sic ergo ois ex vobis qui non renunciat omnibus quæ possidet non potest meus esse discipulus, Ioann. 15. Memento te sermonis mei quem ego dixi vobis: non est seruus maior domino suo. Si me persecuti sunt & vos persequentur, si sermonem meum seruauerit & vestri seruabunt, 17. c: Mundus eos odio habuit, quia non sunt de mundo. Non rogo, vt tollas eos de mundo, sed vt serues eos a malo, vt sint vnum sicut & nos.**

III **Plene remuneratur, Ioann. 17. b: Ego pro eis rogo. Non pro mundo rogo, sed pro his quos dedisti mihi, Pater sancte serua eos in nomine tuo quos dedisti**

disti

disti mihi, Quos dedisti mihi ego custodiui, & nemo ex eis perijt nisi filius perditionis. Sicut tu me misisti in mundum ita ego eos misi in mundum. Et pro eis ego sanctifico meipsum, vt sint & ipsi sanctificati in veritate. Non pro eis autem rogo tantū, sed & pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me, d. Pater quos dedisti mihi, volo vt vbi sum ego, & illi sint mecum, vt videant claritatem meā quā dedisti mihi.

I **Diuitiarum spiritualium Qualitas, Esaiæ 33. 2: Diuitiæ salutis sapientia & scientia timor domini ipse est thesaurus eius. Mat. 6. c: Thesaurizate autem vobis thesauros in celo, 1. Timothei. 6. d: Diuitibus huius seculi præcipe, diuites fieri in bonis operibus.**

II **CVtilitas, Lucæ 12. Facite vobis sacculos qui non veterascunt, thesaurum non deficientem in caelis, vbi nec erugo, nec tinea demolitur, & vbi fures non effodiunt nec furantur. Vbi enim thesaurus tuus est, ibi & cor tuum erit, 2. Cor. 8. b: Scitis enim gratiam domini nostri Iesu Christi, quoniam propter vos egenus factus est, cum esset diues, vt illius inopia vos diuites faceretis. 1. Corinthiorum 12. 2: In omnibus diuites facti estis in illo in omni verbo & in omni scientia.**

III **Diuitiarum corporalium vsus bonus in congregando, Prouer. 10. d: Benedictio domini diuites facit, nec sociabitur eis afflictio. 11. b. Substantia festinata minuerur, quæ autem paulatim colligitur manū multiplicabitur. 16. b. Melius est parum cum iustitia, quàm multi fructus cum iniquitate, 13. a. Noli laborare vt diteris. sed prudentiæ tuæ pone modum. Ne erigas oculos tuos ad opes quas non poteris habere, 28. d. Qui autem festinat ditari non erit innocens. Vir qui festinat ditari & alius inuidet, 19. r. o. r. quod egestas superueniet ei. Eccle. 10. d: bona est substantia cui**

nia cui non est peccatum in conscientia, Mat. 6. c. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra.

III ¶ In conseruando. Pl. 1. 6. c. Diuitiæ si affluat nolite cor apponere, Proue. 17. d. Iustus comedit & replet animam suam, venter autem impio. um insatiabilis, 14. c. Corona sapientum diuitiæ eorum. Eccl. 5. d. Hoc itaq; vitium est mihi bonum vt comedat quis & bibat, & fruatur letitia ex labore suo: quo laborauit sub sole. Et omni homini cui dedit deus diuitias atq; substantiam, potestatemq; ei tribuit vt comedat ex eis, vt fruatur parte sua & letetur de labore suo, hoc est donum dei. Eccle. 18. d. Memento perturbatis in tempore abundantia, & necessitatem perturbatis in die diuitiarum. A mane in vesperam inuisitabitur tempus & hæc omnia citata in oculis dei, 31. b. Beatus diues qui inuertus est sine macula, & q post aurum non abiit, nec sperauit in pecuniæ thesauris. Iacob. 1. b. Glorietur autem frater humilis in exaltatione sua. Diues autem in humilitate sua.

V ¶ In expendendo, Tob. 2. a. Post hæc. Cibus, 7. Pro. 3. b. Honora dominum de sua substantia, & de primitiis omnium frugum tuarum da pauperibus, & implebuntur horrea tua, vino torcularia tua redundabunt. 13. d. Custodit iustus substantiam peccatoris. 30. b. Mendicitatem & diuitias ne dederis mihi tribus tantum victui meo necessaria, ne forte satiatus illiciti ad negandum & dicam quis est dominus aut egestate compellus furer & periurum nomen dei mei. Eccles. 1. d. Nonne melius est comedere & bibere, & ostendere animæ suæ bona de laboribus suis. Et hoc de manu dei est. 3. c. Omnis enim homo qui comedit & bibit & videt bonum de labore suo hoc donum dei est. Eccle. 14. b. Fili si habes benefac tecum, & deo dignas oblationes offer. 29. b. Perde pecuniam propter fratrem & amicum, & non abscondas illam sub lapide in perditionem, Lucæ 14. c. Cum facis prandium.

7. 14. c.

7. 16. c. Stergo in iniquo mamma fideles non fuitis quod verum est quis crederet vobis?

VI ¶ Cibusus In congregando per fraudem Eius conditio, Leuit. 19. g. Nolite facere iniquum aliquid in iudicio, in regula, in pondere, in mensura. Statera iusta & æqua sint pondera, Deute. 19. d. Non assumes & transferes terminos proximi tui. 25. d. Non habebis in sacculo diuersa pondera maius & minus: nec erit in domo tua modus maior & minor. Ponderus habebis iustum, & verum, & modus æqualis & verus erit tibi: vt multo viuas tempore super terram quam dominus dabit tibi. Abominatur enim dominus cum qui facit hæc: & abominatur omnem iniustitiam. Proue. 24. a. Ne emuleris viros malos nec desideres esse cum eis: quia rapinas meditatur mens eorum, & fraudes labia eorum loquuntur. Sap. 14. c. Sed æstimauerunt lusum esse vitam nostram, & conuersationem vitæ compositam ad lucrum, & oportere vendere etiam ex malo acquirere. Ozeæ 12. b. Chanaan in manu eius statera dolosa. Amos 8. b. Audite hoc qui conteritis pauperem & deficere facitis egenos terræ dicentes: Quando transibit mensis & venundabimus merces & sabbatum & aperiemus frumentum, vt minuamus mensuram & augeamus siclum & supponamus stateras dolosas, vt possideamus in argento egenos: & pauperes pro calcamentis: & quæquilias frumenti vendamus. Iurauit dominus in superbiam Iacob, si oblitus fuero usque in finem opera eorum. c. Nunquid super isto non commouebitur terra?

VII ¶ Punitio in anima. Deu. 27. Maledictus qui transfert terminos proximi sui. Proue. 10. a. Nihil proderunt thesauri impietatis. 11. a. Statera dolosa abominatio est apud deum, & pondus æquum voluntas eius. 20. b. Ponderus & pondus mensura & mensura vitium: abominabile est apud

apud dominum, d. Abominatio est apud deum pondus, & pondus: statera dolosa non est bona, 21. a. Qui congregat thesauros lingua mendacij vanus & excors est, & impinget in laq̄os mortis. Eccle. 7. a. Noli accedere ad possessiones iniquas, & ne dixeris est mihi sufficiens tempus. Nihil enim proderit in tempore vindictæ & obductionis. c. Noli anxius esse in diuitijs iniustis.

VIII ¶ In substantia. Prou. 12. d. Nō inueniet fraudulentus lucrum, 20. c. Hæreditas ad quam festinatur in principio in nouissimo benedictione carebit. 28. b. Qui coaceruat diuitias vñris, & fœnore liberabit: in pauperes congregat eas. Qui decipit iustos in via mala in interitu suo corruet & simplices possidebunt bona eius, Eccl. 7. a. Qui aceruat ex animo suo in utile alijs congregat, & in bonis illius alius luxuriabit. Hierem. 5. f. Iniquitates nostræ declinauerūt hæc & peccata nostra prohibuerūt bonum a nobis, quia inuenti sunt in populo impij, insidiantes quasi aucupes, laqueos ponentes & pedicæ ad capiendos viros, g. Sicut decipula plena auibus sic domus eorū plena dolo. Ideo magnificati sunt & ditati, in crassati impinguati, & præterierunt sermones meos pessime Mich. 3. c. Adhuc ignis in domo impij thesauri iniquitatis, & mensura minor. Nunquid iustificabo staterā impiam, & saccellū pondera dolosa? In quibus diuites eius repleti sunt iniquitate, & habitantes in ea loquebantur mendaciam, & lingua eorum fraudulenta in ore eorum, d. Et ego ergo cœpi percutere te. Tu comedes & non saturaberis. Tu seminabis & nō metes. Abac. 1. b. Væ ei q̄ multiplicat non sua. Vsq̄ quo aggrauat contra se densum lurum? Nunq̄ non repente consurgent qui mordeant te?

IX ¶ Per rapinam. Eius conditio. Job 12. a. Abundant tabernacula prædonum & audacter prouocant deum cum ipse dederit omnia in manus eorū. Eccl.

13. c. Venatio leonis onager in eremo, & pasua diuitum sunt pauperes. 34. d. Panis egentium vita pauperis est, qui defraudat illum homo sanguinis est. Qui aufert in sudore panem quasi qui occidit proximiū suum.

X ¶ Punitio in anima. Prouer. 11. b. Rapinæ impiorum detrahent eos, quia noluerunt facere iudicium, Esa. 9. a. Quia omnis violenta prædatio cum tumultu & veltimentum mixtum sanguine erit in combustionem & cibus ignis. Hierem. 22. c. Væ qui ædificat domum suam in iniustitia, & cœnacula sua non in iudicio. Amicum suum opprimit frustra, & mercedem non reddet ei, 1. Cor. 6. b. Neque rapaces regnum dei possidebunt.

XI ¶ In prole. Job 27. c. Hæc est pars hominis impij apud deum, & hæreditas violentorum quam ab omnipotente iuscipient. Si multiplicati fuerint filij eius: in gladio erunt. & nepotes eius non saturabuntur pane, Qui reliqui fuerint ex eo sepelientur in inuitu, & viduæ illius non plorabunt.

XII ¶ In substantia. Job 27. c. Si cōportauerit quasi terram argentum, & sicut lutum præparauerit vestimenta: Præparabit quidem, sed iustus vestiatur illis, argentum innocens diuidet. Psalmo 61. c. Nolite sperare in iniquitate: & rapinas nolite concupiscere Prouer. 11. d. alij rapiunt non sua, & semper in egestate sunt. 22. c. Qui calumniatur pauperem vt augetur diuitias suas dabit ipse ditiori & egebit, 23. b. Ne attingas paruulorum terminos, & agium pupillorum ne introcas. Propinquus enim illorum fortis est, & iudicabit contra te causam illorum, Eccl. 4. o. b. Substantiæ iniustorū quasi fluuius siccabuntur, & sicut tonitruum magnū in pluuia personabit. Esa. 1. c. Væ q̄ coniungitis domū ad domū, & agrū agro copulatis vsq̄ ad terminū loci. Nunq̄ habitabitis vos soli in terra. In auribus meis sunt hæc, Nisi domus mule

tae deferte fuerint, grades & pulchrae & absq; habita-
 tore. 33. a. Vae q; praedaris, Nonne & ipse praedaberis?
 Amos 5. c. Idcirco pro eo quod diripiebatis pauperē
 & praeda electam tollebatis ab eo, domos quadro la-
 pide edificabitis & non habitabitis in eis: vineas plara-
 bitis amarissimas, & non bibetis vinum earū. Mic. 2. a
 Vae q; cogitatis inutile, & operamini malum in cubili-
 bus vestris. In luce matutina faciunt illud, ga contra-
 dium est manus corū. Et concupierunt agros & violē-
 ter tulerunt, & rapuerunt domos, & calūniabantur
 virum & domū eius: & hereditatē eius. Idcirco haec
 dicit dñs, Ecce ego cogito super familiā istam malū,
 vnde non auferetis colla vestra: & non ambulabitis su-
 perbi, qm̄ tempus pessimum est. c. Desuper tunicam
 pallium sustulistis & eos q; transibant simpliciter con-
 uertistis in bellū. Mulieres populi mei eiecistis de do-
 mo deliciarum suarū: & a paruulis earū tulistis lau-
 dem meam in perpetuum. Surgite & ite q; non ha-
 betis hic requiē. 3. a. Et dixit: Audite principes Iacob
 q; odio habetis bonum & diligitis malum, q; violē-
 ter tollitis pelles eorū: desuper eis: & carnem eorū de-
 super ossibus eorū. Nunquid non vestrū est scire ius-
 dicium, b. Tunc clamabunt ad dñm & non exaudiet
 eos, & abscondet faciem suā ab eis in tempore illo: si-
 cut nequiter egerunt in adinventionibus suis, Abas-
 cuc 2. b. Quia tu spoliasti gentes multas, spoliabunt
 te omnes qui reliqui fuerint de populis.

XIII ¶ In conseruando, Job 27. d. Diues cum dor-
 muerit nihil secum auferet, aperiet oculos suos & ni-
 hil inueniet. Apprehēdet eū quasi a qua inopia, Psal.
 48. d. Ne timueris cū diues factus fuerit homo. Qm̄ cū
 interierit non sumet oīa, 51. a. Ecce homo q; non po-
 suit deū adiutorium suum. Sed sperauit in multitudine
 diuitiarum suarum. Pron. 11. d. Qui abscondit fru-
 menta maledicetur in populis: benedictio autē super
 caput vendentium. Qui cōstitit in diuitijs suis cor-
 rumpet

rumpet. Eccles 5. c. Est & alia infirmitas pessima quam vi-
 di sub sole: diuitiae conseruatae in malum dñi, perierūt
 enim in afflictione pessima. Generauit filium qui in
 summa egestate erit. Miserabilis prius infirmitas
 quomodo venit sic reuertetur. Quid ergo prodest ei
 quod laborauit in ventum, d. Cunctis diebus vitae
 suae comedit in tenebris & in curis multis, e. a. Est &
 aliud malum quod vidit sub sole, & quidem frequens
 apud homines. Vir cui dedit deus diuitias, & substan-
 tiam, & honorem: & nihil deest animae suae ex omni-
 bus quae desiderat, nec tribuit ei potestatem deus vt
 comedat ex eo: sed extraneus vorabit illud. Eccl. 11.
 c. Est qui locupletatur parce agendo, & haec est pars
 mercedis illius in eo quod dicit. Inueni requiē mihi
 & nunc manducabo de bonis meis solus, & nescit qd
 tempus praetereat illum & mors appropinquet, & re-
 linquet omnia alijs. 14. a. Viro cupido & tenaci sine
 ratione est substantia, & homini liuido ad quid au-
 runt? Qui sibi nequā est cui alij bonus erit? & non in-
 cundabitur in bonis suis. Qui sibi inuidet nihil est il-
 lo nequus & haec redditio est maliciae illius, h. ggei 1. b
 Et qui merces congregauit misit eas in sacculum per-
 tufum. Luc. 12. c. Hominis cuiusdā diuitis vberes fru-
 ctus ager attulit & cogitabat intra se dicens: Quid fa-
 ciam quod non habeo quo congregē fructus meos?
 Hoc faciā: Destruam horrea mea & maiora faciam, &
 illuc congregabo omnia quae nata sunt mihi, & bona
 mea & dicam animae meae, Anima habes multa bona
 posita in annos plurimos: requiesce, comede, bibe,
 epulare. Dixit autē illi deus, Stulte hac nocte animā
 tuam repetunt a te. Quae autem parasti cuius erunt?
 Sic est q; sibi thesaurizat & non est in deo diues. Iac.
 5. a. Agite nunc diuites plorate ululantes in miserijs
 vestris quae adueniēt vobis. Diuitiae vestrae putrefa-
 ctae sunt, & vestimenta vestra a tineis comesta sunt.
 Aurum & argentum vestrum eruginauit, & erugo

eorum in testimonium vobis erit, & manducabit carnes vestras sicut ignis. Thesaurisatis vobis iram in nouissimis diebus.

XIII ¶ In expendendo. Prouer. 23. a. Ne desideres de cibis eius in quo est panis mendacij. Eccles. 5. b. Vbi multæ sunt opes multi iunt q̄ comedunt eas, Lucæ 6. d. Veruntamē v̄ vobis diuitibus q̄ habetis hic cōsolationem vestram. 16. f. Filii recordare, quia recepit bona in vita tua.

XV ¶ Diuitiarum vtilitas. Prou. 13. b. Redemptio animæ viri diuitiæ suæ. 14. c. Etiā proximo suo pauper odiosus erit, amici vero diuitū multi. 18. b. Substantia diuitis v̄b̄s roboris eius, & quasi murus validus circumdās eum. 19. a. Diuitiæ addunt amicos plurimos, Eccles. 7. b. Vtilior est sapientia cū diuitijs. Sic enim protegit sapientia sic protegit pecunia. 10. d. Et pecuniæ obediunt oīa. Eccl. 13. d. Diues cōmotus cōfirmabitur ab amicis suis, humilis autē cū ceciderit expelletur & a notis. Diuiti decepto multi recuperatores, loquutus est superba & iustificauerunt eum, Humilis deceptus est, insuper & arguitur, loquutus est sensate, & nō datus est ei locus. Diues locutus est, & omnes rauerunt, & verbum illius vsq; ad nubes perducerent. Pauper loquutus est, & dicunt: Quis est hic? 27. a. Propter inopiā multi deliquerunt, & q̄ quærit locupletari auertit oculū suū. 31. a. Laborauit diues in cōgregatione substantiæ, & in requie sua replebitur bonis suis. 40. d. Aurum & argentum cōstruet pedem, Facultates & virtutes exaltāt cor. Vir respiciens in mensam alienā non est vita eius in cogitatione victus, Alit eñ animā suam cibus alienis.

XVI ¶ Prauitas, q̄ bona impediūt, Eccles. 4. b. Cōsiderans reperi & aliam vanitatē sub sole, Vnus est & non habet secundū, non silium, non fratrem, & tamen laborare non cessat, nec satiatur oculus eius diuitijs nec recogitat dicens: Cui laboro, & fraudo animam

meam bonis. 7. c. Dulcis est somnus operanti siue parum siue multum comedat, Saturras autem diuitis non sinit eum dormire. Ecclesi. 30. b. Melior est pauper sanus & fortis viribus, quā diues imbecillus & flagellatus malitia. Hierem. 22. c. Locutus sum ad te: in abundantia tua dixisti non audiam. Matt. 6. c. Nemo potest duobus dñs seruire, aut eñ vnum odio habebit & alterum diligit, aut vnum sustinebit & alterum contemnet, Non potestis deo seruire & mammonæ. 17. c. Qui autem seminatus est in spinis, hic est qui verbum dei audit, & sollicitudo seculi istius, & fallacia diuitiarum suffocat verbum, & sine fructu efficitur. 19. c. Amen dico vobis, quia diues difficile intrabit in regnum cælorū. Et iterū dico vobis: Facilius est camelum per foramen acus transire, quā diuitem intrare in regnum cælorum. d. Auditis autē his discipuli mirabantur valde dicentes, Quis ergo poterit saluus esse, Aspiciens autem Iesus dixit illis, Apud homines hoc impossibile est, apud deum autem omnia possibilia sunt.

XVII ¶ Crimina nutriunt. Gen. 13. b. Erat quippe substantia eorum multa, Vnde & facta est rixa inter pastores Abraam & Loth. Eccl. 8. a. Multos eñ perdidit aurum & argentum, & vsq; ad cor regum extendit & conuertit. 11. b. Si diues fueris non eris immunis a delicto. 21. a. Domus quæ nimis locuples est annullabitur superbia. 31. a. Qui aurum diligit. Auaricia. 5. r. Timo. 6. b. Nam qui volunt diuites fieri incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & desideria multa inutilia & nocua, quæ mergunt homines in interitum & perditionem.

I ¶ Diuinationis prohibitio, Leuit. 19. f. Nō augurabimini, Non declinetis ad magos nec ab hariolis aliquid sciscitemini, Deu. 18. c. Gentes istę quarum possidebitis terrā augures & diuinos audiūt, tu

autem a domino deo tuo aliter institutus es. Eccl. 34. a. Diuino erroris & auaritia mendacia & somnia malefacientium uarietas est. Esa. 3. d. Et cum dixerint ad vos querite a pythonibus & a diuinis, qui intrident in incantationibus suis: nunquid non populus a deo requirit uisionem? Ad legem magis & ad te testimonium.

II **C**Punitio. Leu. 20. a. Anima quæ declinauerit ad magos & hariolos, & fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam contra eam, & interficiam eam de medio populi mei. d. Vir siue mulier in quibus pythonicus fuerit spiritus, morte moriantur, lapidibus obruent eos, sanguis eorum super illos. Deuter. on. 18. b. Quando ingressus fueris terram quam dominus deus tuus daturus est tibi, caue ne imitari uelis abominaciones illarum gentium, nec inuentatur in te qui luseret filium suum aut filiam ducens per ignem, aut qui hariolos scisciteretur, aut obseruet somnia, atque auguria: nec sit maleficus, nec incantator, neque pythones consulat: nec diuinos. c. Omnia enim hæc abominatur dominus deus tuus, & propter huiusmodi scelera delebit eos dominus deus tuus in introitu tuo: Occosias diuinos consulens per prophetam reprehensus fuit 4. Regū 1. d. Locutus est autem angelus domini ad Heliam, a. c. Descende cum eo, hæc dicit dñs: Quia misisti nuncios ad consulendum deum Accarō, quasi non esset deus in Israel a quo posses incerto garrere sermonem, ideo de lectulo super quem ascendisti non descendens, sed morte morieris. Esa. 47. d. Stent & Astrologia 2.

I **C**Doctrinæ bonæ Modus quoad docentē Pro. 18. a. A qua profunda uerba ex ore uiri. 19. b. Doctri-
 Erunt uiri per patientiā noscitur, & gloria eius est iniqua prætergredi. 23. b. In auribus insipientiū ne loquaris, quia despicient doctrinā eloquij tui. Eccl. 9. d

Verba

Verba sapientium audiuntur in silentio plus quam clamor principis inter stultos. 22. d. Verba sapientiū sicut tria mala, & quali clauis in alium defixi, quæ per magistorum consiliū data sunt a patre uno. Eccl. 25. b. beatus quo enarrat iustitiā auri audientis. 37. c. Anima uiri facti enunciat aliquando uerba, quæ septem circumspicere res sedentes in excessu ad speculandum.

II **C**Audientē. Iob 6. d. Docere me & ego tacebo, & si quod forte ignorauimus inuite me. Prover. 9. c. Docentium & festinabit accipere. 15. b. Cor sapiens queret doctrinā & os stultorum pascitur imperitiā. 19. d. Non cesses audire fili doctrinā, nec ignores sermones scientiæ. 22. c. Fili mi inclina aurē tuam, & audi uerba sapientium. Appone autē cor ad doctrinā meā quæ pulchra erit tibi cū seruaueris eam in ventre tuo. Et redundabit in labijs tuis, ut sit in dño fiducia tua. Eccl. d. scripta eā tibi tripliciter in cogitationibus & scientiā, ut ostenderē tibi firmitatem & eloq. ueritatis, respondere ex eis qui miserunt te. 23. b. Ingredietur ad doctrinā cor tuum. Eccl. 3. d. Auris bona audiet cum omni. Scrup. scientia sapientiam. 5. c. Esto mansuetus ad audiendū uerbum dei ut intelligas, & cū sapientia pferes respōsum. 6. d. Si inclinaueris aurē tuā excipies doctrinā, & si dilexeris audire sapiēs eris. In multitudine presbyterorum prudentium sita & sapientiæ iustosū ex corde conuigere, ut omnē narrationem dei possis audire, & uerba laudis nō effugiant a te. Et si uideris sentiatum cuius ad eum, & gradus ostiorum illius exteat pes tuus. Cogitatum tuū habe in pceptis dei, & in mandatis illius maxime assiduus esto: & ipse dabit tibi cor, & concupiscentia sapientiæ dabitur tibi. 8. c. Nō te prætereat narratio seniorum, ipsi enim didicerunt a patribus suis. Quoniam ab ipsis discēs intellectū & in tempore necessitatis dabis responsum. Luc. 2. f. Et factum est post triduum inuenerunt illum in templo sedentem in medio doctorum, audientē illos.

I 4

III **C**Frus

III ¶ Fructus docentis, Prou. 10. c. Labia iusti erudiunt plurimos qui autem indocti sunt in cordis egestate erunt. 12. b. Doctrina sua noscitur vir, qui autem vanus & excors est patebit contemptus. Eccle. 4. d. In lingua enim sapientia dignoscitur, & sensus & scientia & doctrina in verbo sensati, & firmamentum in operibus iustitiae. 37. d. Vir perius multos docebit, & anima suae suavis est.

III ¶ Audiens, Prouer. 1. a. Audiens sapiens sapientior erit, & intelligens gubernacula possidebit. 14. d. In corde prudentis requiescit sapientia, & indoctos quoque erudiet. 16. c. Fons viri eruditio possidetis, Cor sapientis erudiet os eius, & labijs eius addet gratiam. Fauus mellis composita verba. 18. c. Cor prudentis possidebit scientiam, & auris sapientum quærit doctrinam. 24. b. Comede fili mi mel quia bonum est & fauum dulcissimum gutturi tuo, Sic & doctrina sapientiae tuae: quam quum inuenieris, habebis in nouissimis spem, & spes tua non peribit. 27. b. Stude sapientiae fili mi & lætificata cor meum, vt possis exprobrati respondere sermonem. Ecclesia. sexto b. Fili a iuuentute tua excipe doctrinam, & vsq; ad canos inuenies sapientiam. Quasi is qui arat & qui seminat accede ad eam.

V ¶ Contemptus. Prouer. 1. a. Sapientiam atque doctrinam stulti despiciunt. 9. b. Qui erudit derisorem ipse iniuriam sibi facit. 14. a. Quærit derisor sapientiam & non inueniet: doctrina prudentium facit illis. 17. c. Qui euitat discere incidet in mala. 18. a. Non recipit stultus verba prudentiae, nisi ea dixeris quæ versantur in corde suo. 23. c. Acetum in nitro qui cantat carmina cordi pessimo. Ecclesia. 6. c. Quam aspera est nimium sapientia indoctis hominibus, & non permanebit in illa excors. Sapientia enim doctrinae secundum nomen est eius, & non est multis manifesta. Quibus autem cognita est, permanet vsq; ad conspectum dei.

21. b.

21. b. Non erudietur qui non est sapiens in bono. Est autem insipientia quæ abundat in malo, & non est sensus ubi est amaritudo. c. Co: fatuus quasi vas confractum, & omnem sapientiam non tenebit. Verbum sapiens quocumq; audierit sensus laudabit, & ad se adhaeriet. Auidius luxuriosus & displicebit illi, & proiciet: et illud positum suum. 22. a. Qui docet fatuum, quasi qui conglutinat testam. Qui narrat verbum non audienti, quasi qui excitat dormientem de graui somno. Cum dormiente loquitur qui enarrat iulio sapientiam. 23. c. Homo assuetus in verbis improprietatis, in omnibus diebus suis non erudietur. Matth. 7. a. Noli te dare sanctum canibus, neque mittas margaritas ante porcos.

VI ¶ Doctrinae prauæ effectus quoad docentem, Iob. 13. a. Prius vos ostendens fabricatores mendacii & cultores peruerforum dogmatum. Prou. 15. a. Os fatuorum ebullit stultitiam: Labia sapientium disseminabunt scientiam, cor stultorum dissimile erit. b. Doctrina mala deseret viam vitæ. 16. c. Doctrina stultorum fatuitas. 21. d. Superbus & arrogans vocatur indoctus. Eccle. 11. c. Narratio fatui quasi farcina in via.

VII ¶ Quo ad audientem, Prou. 21. c. Vir qui errauerit a via doctrinae, in cætu gigantium commorabitur. Luc. 6. f. Nunquid potest cæcus cæcum ducere? Nonne ambo in foueam cadunt?

VIII ¶ Doctrinae curiosae defectus, Prou. 25. d. Qui scrutator est maiestatis opprimetur a gloria. Eccle. 1. d. Et agnoui quod in his quoque esset labor & afflictio spiritus, & quod in multa sapientia multa sit indignatio, & qui addit scientiam addit & laborem. Eccle. 3. c. Altiora te ne quaesieris, & fortiora te ne scrutatus fueris, sed quæ præcepit tibi deus cogita semper, & in pluribus operibus eius ne fueris curiosus.

I ¶ Dolosus Deum offendit, Iob. 35. b. Sic
I 5 mulator

imulatores & callidi prouocāt iram Dei. Morietur in tempestate anima eorum, Psal. 5. b, Virum sanguinum & dolosum abominabitur dominus, 11. a, Disperdat dominus vniuersa labia dolosa, Prou. 3. d, Abominatio domini est omnis illusor.

I ¶ Proximum fallit, Psal. 13. b, Sepulchrum patrens est guttur eorum, linguis suis dolose agebant, venenum aspidum sub labijs eorum, 54. d, Mollis sunt sermones eius super oleum, & ipsi sunt iacula, 139. a, Acuerunt linguas suas sicut serpentes, Eccl. 11. d, Nō omnem hominem inducas in domum tuam : multæ enim sunt insidiæ dolosi. Sicut enim eructant precordia fatentium, & sicut perdix ducitur in caueam, & caprea in laqueum, sic & cor superborum, & sicut prospector videns casum proximi sui. Bona enim in mala conuertens insidiatur, & in electis imponet maculam. A scintilla enim vna augetur ignis, & ab vno doloso augetur sanguis : homo vero peccator sanguini insidiatur. Attende tibi a pestifero, fabricat enim mala, ne forte inducat super te subannationem in perperuum. Admitte ad te alienigenam, & subuerret te in turbine, & abalienabit te a vijs proprijs, Esai. 32. b, Stultus enim fatua loquetur, & cor eius faciet iniquitatem, vt periciat simulationem, & loquatur ad domum fraudulenter, & vacuum faciat animam esurientis & potum sitietis auferat. Fraudulenti vasa pessima sunt. Ipse enim cogitationes concinnabit ad perdendos iudicem in sermone mendacij cum loqueretur pauper nudum, Hier. 6. c, A propheta vsq; ad sacerdotem cuncti faciunt dolum.

III ¶ Seipsum perdit. Dolose A : salon contra patrem machinando finaliter interijt, 2. Regum. 15. a, Igitur post hæc. Sic Aman malitiose in mortem Iudæorum agens suspensus fuit in patibulo, Hester. 3. a, Post hæc rex Assurus exaltauit Aman, Psalmo. 7. d :
- Ecce

Ecce parrurit iniustitiam : concepit dolorem, & peperit iniquitatem. Lacum aperuit & cecidit eum, & incidit in foueam quam fecit. Conuerteretur dolor eius in caput ipsius, nono. c, Infixæ sunt gētes in interitu quem fecerunt. In laqueo isto quem absconderunt comprehensus est pes eorum, 54. d, Viri sanguinum & dolosi non dimidiabunt dies suos, Prouerbio. 3. d, Ipse deludet illusores, 12. d, Non inueniet fraudulenter lucrum, 14. b, Vir versutus odiosus erit, 28. b, Qui decipit iustos in via mala in interitu suo corruet, & simplices possidebunt bona eius, Eccl. 27. d, Qui in altum mittit lapidem super caput eius cadet, & plaga dolosa dolosi diuidet vulnera. Et qui foueam fodit incide in eam, & qui statuit lapidem proximo suo, offendet in eo, & qui laqueum alij ponit, peribit in illo, Hieremi. 9. c, Sagitta vulnerans lingua eorum dolum loquuta est. In ore suo pacem cum amico suo loquitur, & occulte ponit ei insidias. Nunquid super his non visitabo, dicit dominus, & in gente iniusti modi non visitetur anima mea, Malachi. 1. d, Males dicitur dolosus.

I ¶ **Domus** Aeternalis, Ioan. 14. a, In domo patris mei mansiones multæ sunt. 2. Corinth. 5. a, Sci mus quoniam si terrestris domus nostra huius habitacionis dissoluatur quoddam ædificationem ex Deo habemus : domum non manufactam æternam in caelis.

II ¶ **Domus** spiritualis virtuose ædificatur, 1. Petri, 2. a, Ad quem accedentes lapidem viuum ab hominibus quidem reprobatum, a deo autem electum & honorificatum, & ipsi tanquam lapides viuæ super ædificamini domus spirituales, sacerdotium sancti, offerentes spirituales hostias acceptabiles Deo per Christum dominum nostrum, 1. Timo. 3. d, Hæc tibi scribo, Ecclesia. 2.

III ¶ **Gratio**

III ¶ Gratiose inhabitatur, Hebræo. 3. b, Et Moses quidem fidelis erat in tota domo eius tāquam famulus, in testimonium eorum quæ dicenda erant. Christus vero tanquam filius in domo sua, quæ domus sumus nos, si fiduciam & gloriam spei vīq; ad finem vitam retineamus. Vide titulum templum spirituale.

III ¶ Domus corporalis bene contruitur, Psalm. 126. a, Nisi dominus edificauerit domum, inuanum laborauerunt qui edificauerunt eam, Prou. 24. c, ¶ Præpara foris opus tuum, & diligenter exerce agrum tuum, & post ea edifices domum tuam, Eccl. 21. b, Qui edificat domum suam impendijs alienis quasi qui colligit lapides suos in hyeme, Hiere. 22. c, Væ qui edificat domū suā in iniustitia & cœnacula sua & nō in iudicio. Amicum suum opprimit frustra, & mercedem non reddet ei, d. Qui dicit edificabo mihi domum latam.

V ¶ Male destruitur, Prouer. 11. b, Qui conturbat domum suam poss. debet ventos, 14. b, Domus impiorum delectitur, tabernacula iustorum germinabunt, 15. c, Domum superborum demolietur dominus, d. Conturbat domum suam qui sectatur auaritiam, 17. a, Melior est buccella sicca cum gaudio q̄ domus plena victimis cum iurgio, Eccl. 10. d, In pigritijs humilabitur contignatio, & in infirmitate manuum pertilabit domus, Eccl. 21. a, Obiurgatio & iniuriæ annullabunt substantiam, & domus quæ nimis locuples est annullabitur superbia, sic substantia superbi eradicabitur.

VI ¶ Debite gubernatur, Gene. 30. d, Iustum est igitur, vt aliquando prouideam etiam domui meæ. Verba sunt Iacob ad Laban, Prouer. 12. b, Nouit iustus iumentorum suorum animas, 15. a, Domus iusti plurima fortitudo, & in fructibus impij conturbatio, Eccl. 4. d, Noli esse sicut leo in domo tua conuertens domos tuos, & opprimens subiectos tibi, 32. d, Et a filijs

tuis

tuis caue & a domesticis tuis attēde, 33. c, Filio & mulieri fratri & amico non des potestatem super te in vita tua, & ne dederis alij possessionem tuam, ne forte te pœneat & dēp̄ceris pro illis, Dum adhuc superes & aipras, non immutabit te omnis caro, Melius est enim vt alij tui te rogent, q̄ te respicere in manus filiorum tuorum.

VII ¶ Plene firmatur, Prou. 29. b, Sicut avis trans migrans de nido suo, sic vir qui derelinquit locum suum, Eccl. 29. d, Initium vitę. Abstinentia. 2. Melior est victus pauperis sub tegmine asserum, qua epulæ splendide in peregre, sine domicilio. Minimum pro magno placeat tibi, & unproperium peregrinationis non audiet, Vita nequam hospitandi de domo in domum, & vbi hospitabit non fiducialiter ager nec aperier os suum. Hospitabitur & pascet & portabit ingratos, & adhuc amara audiet. Transi hospes & ornamentam, & quæ in manu habes ciba cæteros. Exi a facie honoris inimicorum meorum necessitudine domus meæ, hospitio mihi factus es frater. Graui hæc homini habenti sensum, correptio domus & improperium fecerant.

I ¶ Dona diuina liberaliter a deo dantur. Vnde David ait, 1. Para. 29. d, Tua sunt omnia & q̄ de manu tua accepimus, dedimus tibi, Iob. 41. a, Et quis ante dedit mihi, vt reddam ei, Eccl. 11. b, Bona & mala, vita & mors, paupertas & honestas a deo sunt, Roma. 11. d, Quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia, 1. Cor. 4. b, Quid autem habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non accepisti? Ephe. 4. b, Vnicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi propter qd̄ dicit: Ascendens in alium captiuam duxit captiuitatem dedit dona hominibus, Iaco. 1. c, Nolite itaq; erare fratres mei dilectissimi, Omne datum optimum & omne

& omne donum perfectum de sursum est descendens à patre luminum.

II ¶ Multipliciter ordinantur, Matt. 25. b, Sicut enim homo peregre proficiscens vocatit seruos suos & tradidit illis bona sua. Et vni dedit quinque talenta alij autem duo, alij vero vnum, vnicuique secundum propriam virtutem, 1. Cor. 7. b, Sed vnusquisque proprium donum habet ex deo, alius quidem sic alius vero sic. 12. a, Vnicuique autem datur manifestatio spiritus ad vtilitatem, Ephes. 4. c. Et ipse dedit quosdam quidem apostolos, 1. Pet. 4. c, Vnicuique, sicut accepit gratiam in aliterum illam administrantes.

III ¶ Vtiliter operantur, Psalm. 119. b, Intellectus bonus omnibus faciētibz eum, Eccī. 11. b, Datio dei permanet iuuis, & profectus illius successus habebit in æternum, Matth. 25. b, Abijt autem qui quinque talenta accepit, & operatus est in eis & lucratus est alia quinqz. Ait illi dominus eius: Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisi fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium domini tui, Luc. 12. f, Omni autem cui multum datum est, multum quæretur ab eo, & cui cōmendauerunt multum plus petent ab eo, Lu. 19. c, Homo quidam. Negotiarior.

III ¶ Dona humana fructuose tribuuntur. Vnde Jacob muneribus iram fratris placare studuit, Gene. 32. d, Cumqz dormisset ibi nocte illa, separauit de his quæ habebat munera Esau fratri suo, Prou. 18. c, Donum hominis dilatat viam eius, & cante principes spacium ei facit, 21. b, Munus absconditum extinguit iras & donum in sinu indignationem maximam, 22. b, Virtutem & honorem acquirat qui dat munera, Eccī. 18. b, Fili in bonis non des querelam, & in omni datione non des tristitiam verbi mali. Nonne ardorem res frigerabit ros. Sic & verbum melius quam datum, Nonne ecce verbum super datum bonum? Sed vtrazque

que cum homine iustificato, 26. b, Est qui multa redimat modico precio, 41. d, Cum dederis ne improperes, Actuum. 20. g, Beatus est magis dare quam accipere.

V ¶ Periculose accipiuntur, quia libertatem adiungunt, Prou. 11. b, 22. b, Animam autem aufert accipientium, Eccī. 10. c, Stultus acriter improperabit, & datus indisiplinati tabescere facit oculos. 20. b, Est datum quod non est vile, & est datum cuius retributio duplex. Datus insipientis non erit utilis tibi, oculi enim illius septemplexes sunt. Exigua dabit & multa improperabit, & apertio oris illius inflammatio est.

VI ¶ Veritatem peruertunt, Exod. 23. a, Nec accipies munera, quæ etiam excæcant prudentes, & subuertunt verba iustorum, Prouerb. 17. d, Qui odit munera viuet, Eccī. 20. d, Xenia & dona excæcant oculos iudicum, & quasi murus in ore auertit correctiones eorum. Custodes sepulchri dominici muneribus ad falsum inducti fuere dicendum, Matth. 28. c, Quæ cum abissent, ecce quidam de custodibus venerunt in ciuitatem, & nunciauerunt principibus sacerdotum omnia quæ facta fuerant. Et congregati cum senioribus, consilio accepto pecuniam copiosam dederunt militibus dicētes: Dicitis quia discipuli eius nocte venerunt, & furati sunt cum nobis dormientibus.

VII ¶ Pœnalitatem adducunt, Iob. 17. d, Ignis deuorabit tabernacula eorum qui munera libera accipiunt, Eccī. 4. d, Non sit porrecta manus tua ad accipiendum, & ad dandū collecta, Esa. 33. c, Qui exuerit manus suas ab omni munere, iste in excelsis habitabit.

E B.

E Brietas Iram Dei prouocat, Esa. 5. c, Væ qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam, & potandum vsqz ad vesperam vt vino effuctis, Cithara & Lyra & tympanum & tibia, & vi-

& vinum in conuiujs vestris, & copus domini non respicitis, nec opera manuum eius consideratis, f. Vx qui potentes estis ad b. bendum vinum, & vini fortes ad mufcendam ebrietatem. Balthasar temulentus vasis templi domini abutens eadem nocte interfectus fuit Danie, 5. a. Præcepit ergo iam temulentus, Ioel. 1. b. Expergiscimini ebrj & Metete, & vultate omnes qui bibitis vinum in dulcedine: qm̄ perijt ab ore vestro.

II ¶ Mentē alienat, Gene. 9. c. Cœpit Noe vir agricola exerece terram & plantauit vineam. Bibensq; vinum inebriatus est & nudatus in tabernaculo suo, Esai. 28. a. Vx coronæ superbix ebrjjs Effraim, & siori decidenti, & gloriæ exultationis eius, qui erant in vertice vallus pinguiſſimę errātes à vino, b. Verum hī quoq; præ vino nescierunt, & præ ebrietate errauerūt Sacerdos & propheta nescierunt præ ebrietate, absorpti sunt à vino, errauerūt ab ebrietate nescierunt videntem, & ignorauerunt iudicium. Omnes enim mensę replere sunt vomitu, sordiumq; ita vt nō esset locus vltra, 56. d. Verite sumamus vinum & impleamur ebrietate & erit sicut hodie: sic & cras, & multo amplius.

III ¶ Libidinem inflammat. Vnde Loth ebrius incestum cum filiabus commisit, Genes. 19. g. Veni inebriemur cum vino, Prouerbio. 20. a. Luxuriosa res vinum, Ephes. 5. d. Et nolite inebriari vino in quo est luxuria.

III ¶ Corpus enervat. Vnde Helophernes temulentus à muliere occisus est, Iudith. 13. a. Porro Helophernes iacbat in lecto nimia ebrietate sopatus, Prou. 17. d. Qui inebriat ipse quoq; inebriabitur.

V ¶ Substantiam dissipat, Prouer. 25. c. Noli esse in conuiujs potatorum nec in comestationibus eorum qui carnes ad conuescendum conferunt, quia vacantes potibus, & dātes symbola cōsumentur, Eccli. 19. a. Operarius ebriosus non locupletabitur.

VI ¶ Pacem

VI ¶ Pacem separat, Prou. 20. a. Tumultuosa ebrietas, 25. d. Cui vx cuius pativæ, cui rixæ, cui foueæ, cui sine causā vulnera, cui suffossio oculorum? Nonne his qui commemorantur in vino, & student calicibus epotandis, Eccli. 31. d. Ebrietatis animositas imprudētis offensio minorans virtutem & faciens vulnera, Oze. 7. b. Cœperunt principes furere à vino.

VII ¶ Secretum manifestat, Prou. 31. a. Nullum secretum est vbi regnat ebrietas, Eccli. 31. d. Ignis pbat ferrum durum, sic vinum corda superborum arguet in ebrietate, Abac. 2. d. Vx qui potum dat amico suo mittēs fel suū, & inebriās, vt aspiciat nuditatē eius.

I ¶ Ecclesie fundamentum, Esaiæ. 54. c. Ecce ego sternam per ordinem lapides tuos, Matthæ. 7. d. Omnis ergo qui audit verba mea hæc & facit ea, assimilabitur viro sapienti qui ædificauit domum suam supra petram, & descendit pluuia, & venerunt flumina, & flauerunt venti & irruerunt in domum illam & non cecidit. Fundata enim erat supra petram, 16. c. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam, 1. Cor. 3. b. Secundum gratiā quæ data est mihi, fundamentum posui, alius autē superædificat, c. Fundamentum om̄ aliud nemo pote si ponere, præter id quod positū est, quod est Christus Iesus Ephes. 2. d. Superædificati super fundamentum apostolorum & prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Iesu, in quo om̄s ædificatio cōſtituta crescit in templum sanctum in domino, in quo & vos cœdificamini in tabernaculum dei in spū sancto, 1. Pet. 2. a. Ad quem accedentes. Domus. 2.

II ¶ Firmamētum, Esai. 54. c. Sicut in diebus Noë titud mihi est cui iuravi ne inducerem aquas diluuij vltra super terram, sic iuravi vt non irascar & non increpem te. Montes em̄ cōmouebūtur, & colles cōtre-

K mi ſcent

miscent: misericordia autem mea non recedet a te, & fœdus pacis meæ non mouebitur. Dixit miserator tuus dominus, Matt. 24. b. Ita vt in errorem inducantur (si fieri potest) etiam electi, Lu. 6. g. Omnis qui venit ad me, & audit sermones meos, & facit eos, ostendam vobis cui similes sit, Similis est homini ædificanti domum, qui fodit in altum, & posuit fundamentum supra petram, inundatione autem facta illiusum est fundamentum domui illi, & non potuit eam mouere, fundata enim erat supra petram, Luc. 22. c. Simon: Ecce satanas expetuit vos, vt cribrarer sicut triticum, Ego autem rogavi pro te vt non deficiat fides tua. Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos, 1. Tim. 3. d. Hæc tibi scribo fili, vt scias quomodo oporteat te in domo dei conuersari, quæ est ecclesia dei viuæ, columna & firmamentum veritatis,

III ¶ Complementum. Nam hic recipit & bonos & malos, in fine segregabitur, Matt. 13. f. Sicut ergo colliguntur zizania & igni cõburant: sic erit in cõsumatione seculi. Mittet filius hois angelos suos, & colligent de regno eius omnia scandala, & eos qui faciunt iniquitatem, & mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus & stridor dentium. Iterum simile est regnum colorum sagenæ missæ in mare, & ex omni genere piscium congreganti. Quam cum impleta esset educentes, elegerunt bonos in vasa sua, malos autem foras miserunt. g. Sic erit in cõsumatione seculi, 25. a. Tunc simile erit. Matrimonium, 8.

I ¶ Eleemosyne Fructus deum placat, Tobias. b. Eleemosyna ab omni peccato & a morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras. Fiducia magna erit coram summo deo eleemosyna omnibus facientibus eam. 12. b. Bona est oratio cum ieiunio & eleemosynæ magis quam thesauros auri recondere, quoniam eleemosyna a morte liberat, & ipsa est Prouerb.

quæ purgat peccata, & facit inuenire vitam æternam, Prouer. 15. d. Per misericordiam & fidem purgantur peccata, 1. a. Misericordia & veritate redimitur iniquitas, 21. b. Qui obcurat aurem suam ac clamorem patietis, & ipse clamabit & non exaudietur, Ecclesi. 3. d. Ignem ardentem extinguit aqua, & eleemosyna relictus peccato, & deus prospicitor est eius qui reddidit gratiam. Meminit in posterum, & in tempore casus inueniet firmamentum, 7. a. Exorare & facere eleemosynam ne despicias, 29. b. Propter mandatum assume pauperem, & propter inopiam eius ne dimittas eum vacuum, c. Conclude eleemosynam in corde pauperis, & hæc pro te exorabit ab omni malo, Danie. 4. e. Quamobrem rex cõsilium meum placeat tibi & peccata tua eleemosynis redime, & iniquitates tuas misericordis pauperum. Forsitan ignoscet deus delictis tuis, Luc. 11. f. Veruntamen quod superest date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis.

II ¶ Meritum augmentat, Psal. 111. b. Disperdit deus pauperibus, iustitia eius manet in seculum seculi. Prouer. 14. c. Qui autem miseretur pauperi beatus erit. d. Qui calumniatur egentem exprobrat factori eius, honorat autem eum qui miseretur pauperis, 19. c. Fœneratur domino qui miseretur pauperis, & vicissitudinem suam reddet ei, Ecclesi. 32. a. Benefac iusto, & inuenies retributionem magnam, & si non ab ipso certe a domino, deci. quar. b. Secundum vires tuas exporrigens da pauperi, 17. c. Eleemosyna viri quasi sacculus cum eo, & gratiam hominis quasi pupillam conseruabit, & postea resurget, & retribuet illis retributionem vnicuique in caput ipsorum, Esaiæ. 58. c. Cum effuderis esurienti animam tuam, & animam affictam repleueris, orietur in tenebris lux tua & tenebræ tuæ erunt sicut merities, d. Et requiem dabit tibi dominus deus tuus semper, & splendoribus implebit animam

animam tuam, & ossa tua liberabit. Et eris quasi hortus irriguus, & sicut fons aquarum cuius non deficiat aqua. **Matt. 20. d.** Et qui cumq; potum dederit uni ex minimis istis, calicem aquae frigidae tantum in nomine discipuli, amen dico vobis non perdet mercedem suam, 25. c. Venite benedicti patris mei, possidete paratū vobis regnum a constitutione mundi. Esuri enim & deditis mihi manducare. Sitiit & deditis mihi bibere. Hospes erā & collegistis me. Nudus & operuistis me. Infirmus & visitastis me. In carcere & venistis ad me. Tunc respondebunt ei iusti dicentes: Domine quando te vidimus esurientem & pauperem te, sitientem & deditis tibi potum, &c. Et respondens rex dicit illis: Amen dico vobis, q̄ deū fecistis vni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis, **Lu. 12. d.** Vendite q̄ possideris & date elemosynā. Facite vobis sacculos q̄ non veterascunt thesauri: non deficientem in cælis, quo fur non appropriat, neq; tinea corrumpit **16. c.** Et ego vobis dico, facite vobis amicos de mōna iniquitatis, vt cum defeceritis recipient vobis in æterna tabernacula, **Heb. 6. b.** Non em̄ iniustus est deus vt obliuiscatur operis vestri, & dilectionis q̄ ostendistis in nomine ipsius, qui ministrastis sanctis & ministratis, **13. c.** Beneficentiæ aut̄ & cōmunicationis nolite obliuisci, salubus em̄ hostiis promeretur deus, **Ast. 10. a.** Orationes tuæ & elemosynæ tuæ ascenderunt in memoriam in conspectu dei.

III ¶ Bonū multiplicat substantiæ corporalis, **Psal. 40. a.** Beatus qui intelligit super egenū & pauperē, in die mala liberabit eum dominus. **Prou. 12. b.** Qui pronus est ad misericordiam benedicetur, de panibus om̄nibus dedit pauperi, **Ecci. 7. d.** Pauperi porrigite manum tuam vt perficiatur propitiatio & benedictio tua, **19. c.** Elemosyna viri quasi sacculus cum eo. Super scutum potentis & super lanceam aduersus inimicum tuum pugnabit.

IIII ¶ Sub

IIII ¶ Substantiæ temporalis, **Prou. 3. b.** Honora dominum de tua substantia, & de primitijs omnium frugum tuarum da pauperibus, & implebitur horrea tua iustitate, & vino torcularia tua redundabunt. **11. d.** An̄ dūdūt propria & d. tiores fiunt, **28. d.** Qui dat pauperi non indigebit, qui despicit deprecantem. Iustus nebit penuriam, **Luc. 11. f.** Date & dabitur vobis, **2. Corin. 9. b.** Potens est autem deus cōmunicatiam abundare facere in vobis, vt in om̄ibus semper oēm sufficientiam habentes, abundetis in om̄ne opus bonum.

V ¶ Eleemosynā modus quo ad intentionem vt fiat ob dei gloriam, **Matt. 6. a.** Cum ergo facis elemosynam, noli tuba canere ante te sicut hypocrite faciunt, in synagogis & vicis vt honorentur ab hominibus. Amen dico vobis receperunt mercedem suam. Te autem faciente elemosynam nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua, vt sit elemosyna tua in abscondito, & pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi.

VI ¶ Ad proximi indigentiam subleuandam, **Deu. 15. b.** Non deerunt pauperes in terra habitationis tue. Ideo ego præcipio tibi, vt aperias manum tuā fratri tuo egeno, & pauperi qui versatur tecum in terra. **Thob. 4. c.** Panem tuum cum esurientibus & egenis comede, & de vestimentis tuis nudos tege, **Ecci. 12. a.** Si benefeceris scito cui feceris, & erit gratia in bonis tuis multa. Da misericordiam & ne suscipias peccatorem. Da bono, benefac humili & non dederis impio, & ne receperis peccatorem, **b.** Prohibe panes illi dare, ne in his potentior te sit, **Esa. 58. c.** Frange esurientem panem tuum, & egenos vagosq; induc in domum tuā. Cum videris nudum operi eum, **Marc. 14. a.** Semper enim pauperes habebitis vobiscum, & cum volueritis potestis illis benefacere, **Luc. 3. b.** Qui habet duas tunicas det non habenti, & qui habet escas similiter, **19. b.** Ecce dimidium honorum meorum domine do pauperibus

K ;

peribus, 1. Cor. 8. c. In presenti tempore vestra abundantia illorum inopiam suppleat.

VII ¶ Quoad prosecutionem vt fiat de proprio, Tob. 4. b. Ex substantia tua fac elemosynam, & non si auertere faciem tuam ab illo paupere. Ita enim fiet vt non auertatur a te facies domini.

VIII ¶ Hilari animo, Tob. 4. b. Quomodo poteris ita esto misericors. Si multum tibi fuerit, abundanter tribus, si exigua tibi fuerit libenter impartiri stude. Ecc. 4. a. Fili elemosynam pauperis ne defraudes, & oculos tuos ne auertas a paupere. Animum in esarientem ne despexeris, & non exasperes pauperem in inopia sua. Cor inopis ne afflixeris, & non protrahas datum angustiatum. Declina pauperi sine tristitia aurem tuam, 1. b. In omni dato non des tristitiam verbi mali, Nonne ardorem refrigerabit ros. Sic & verbum melius quam datum, Roma. 12. b. Qui misereatur in hilaritate, 1. Corinth. 9. b. Hilariter enim dato rem diligit Deus.

I ¶ Euangelii fructus. Quoad predicatorem, Danic. 12. b. Qui autem docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad iustitiam eruduerint multos quasi stellae in perpetuas aeternitates, 1. Cor. 9. c. Nam & si euangelizaueris, non est tibi gloria. Necessitas enim in hiis incumbit. Si enim volens hoc ago mercedem habeo, Gala. 1. b. Notum enim vobis facio fratres euangelium quod euangelizatum est a me. quia non est secundum hominem. Neque enim ego ab homine accepi illud, sed per reuelationem Iesu Christi, 1. Tim. 4. d. Attende enim tibi & doctrinae insta in illis. Hoc enim faciens reipsum saluum facies, & eos qui te audiunt, secundo, Tim. 1. c. Noli itaque erubescere testimonium domini nostri, neque me vinculum eius, sed collabora euangelio secundum virtutem Dei.

II ¶ Audientem

II ¶ Audientem, Prover. 29. c. Cum prophetia defecerit dissipabitur populus, qui vero custodierit legem beatus erit, Esai. 29. f. Et audient in die illa surdi verba libri. Et addent mites in domino laetitiam, & pauperes homines in sancto Israel exultabunt. Non modo, g. Confano. 1. 30. c. Et non faciet auolare a te vltra doctorem tuum, & erunt oculi tui videntes praecipitorem tuum, & aures tuae audient verbum post tergum monentis. Haec est via ambulare in ea, & non declinabis neque ad dexteram neque ad sinistram, 49 b. Parum est vt sis mihi seruus ad suscitandas tribus Iacob, & feces Israel conuertendas: Dedi tibi lucem gentium vt sis salus mea vsque ad extremum terrae, quinquage. secun. d. Iste asperget gentes multas super ipsum continebunt reges os suum. Quia quibus non est narratum de eo viderunt, & qui non audierunt contemplanti sunt, ex. 2. Spiritus domini super me, eo quod vixerit me dominus. Ad annuncian- dum mansuetis milit me, Hier. 23. e. Si steterissent consilio meo, & nota fuissent verba mea populo meo, auertissem utique eos a via sua mala, & a cogitationibus suis pessimis, 24. a. Noli subtrahere verbum si forte audiant & conuertatur vnusquisque a via sua mala, & perniteat me mali quod cogitavi facere eis propter malitiam studiorum eorum, Sopho. 3. c. In die illa non confunderis super cunctas aduentionibus tuis, quibus praeparata es in me. Quia tunc auferam de medio tui magni loquos superbiae tuae. Et derelinquet in medio tui populum pauperem & egenum, & sperabit in nomine domini. Reliquae Israel non facient iniquitatem, nec loquentur mendacium, & non inuenietur in ore eorum lingua dolosa, Roma. 1. b. Non enim erubescio euangelium. Vir tus enim dei est in salutem omni credenti. Iustitia enim dei in eo reuelatur ex fide in fidem, 1. Cor. 13. a. Notum autem vobis facio fratres euangelium quod praedicaui vobis, quod & accepistis, in quo & statis,

K 4 per

per quod & saluamini, Hebræo. 10. c. Confessatur autem nos & spiritus sanctus postquam enim dixit. Hoc autem testamentum quod testabor ad illos, post dies illos dicit dominus, dabo leges meas in cordibus eorum, & in menibus eorum superferbam eas, & peccatorum & iniquitatum eorum non recordabor amplius.

III ¶ Euangelij vsus bonus quoad prædicantem vt prædicandi habeat autoritatē, Esai. 41. g. Primus ad Sion dicit: Ecce adsum & Hierusalem euāgelizata dabo, Matth. 9. d. Messis quidem multa operarij autē pauci. Rogate ergo dominum messis, vt mittat operarios in messem suam, 24. b. Et prædicabitur hoc euāgelium regni in vniuerso orbe, in testimonium omnibus gentibus, & tunc veniet consummatio, Ioan. 17. c. Ego dedi eis sermonem tuum. Sicut tu me misisti in mundum, ita & ego misi eos in mundum, Ro. 10. c. Quomodo vero prædicabunt nisi mittantur, 15. d. Non enim audeo aliquid loqui eorum quæ per me nõ effecit Christus in obedientiam gentium, in verbo & factis, in virtute signorum & prodigiorum, in virtute spiritus sancti, Tit. 2. d. Hæc loquere & exhortare & argue cum omni imperio. Nemo te contemnat.

III ¶ Aliorum quærat felicitatem, Matthæ. 10. a. Infirmos curate, mortuos suscite, gratis accepistis gratis date. 1. Cor. 13. a. Si linguis hominum loquar & angelorum charitatem autem non habeam, factus sum velut æs sonans, aut cymbalum tinniens, 2. Corinth. 4. b. Non enim nosmetipsos prædicamus, sed Iesum Christum dominum nostrum, nos autē seruos vestros per Iesum. 12. e. Non enim quæro quæ vestra sunt sed vos, 1. Thessa. 2. a. Neque enim aliquando fuimus in sermone adulationis sicut scitis, neque in occasione auaritiæ, deus testis est, neque querentes ab hominibus gloriam, neque à vobis. Labor. 2. Act. 20. g. Argentum & aurum aut vestem nullius concupiui.

V ¶ Victus

V ¶ Victus accipiat necessitatem, Matt. 10. b. Nolite possidere aurum neque argentum, neque pecuniam in zonis vestris, nõ peram in via neque duas tunicas, neque calciamenta, neque virgam, Dignus est enim operarius cibo suo. Marci 6. b. Et præcepit eis ne quid tollerent in via nisi virgam tantum, non peram, nõ panem, neque in zona æs, sed calciatos sandalijs, & ne induerentur duabus tunicis. Lucæ 8. a, dicitur quod mulieres quædam sequentes dominum, ministrabāt ei de facultatibus suis. 9. a. Nihil tuleritis in via. 20. b. In eadem autem domo manete edentes & bibentes quæ apud illos sunt. Dignus est enim operarius mercede sua, Roman. 15. f. Probauerunt enim Macedonia & Achaia collationem aliquam facere in pauperes sanctos. Placuit enim eis, & debitorum sunt. Nam si spiritus alium eorum participes facti sunt gentiles, debent & in carnalibus ministrare eis 1. Cor. 9. a. Quis militat suis stipendijs vnquam. b. Si nos vobis spirituaalia seminauimus, magnum est si nos carnalia vestra metemus. Nescitis quoniam qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt edunt, Et qui altario deseruiunt cum altario participant, ita & dñs ordinauit ijs, qui euāgelium annunciant de euāgelio viuere. Galatas 6. b. Communicet autem eis, qui catechizatur verbo ei qui se catechizat in omnibus bonis. 1. Thessa. 5. c. Rogamus autem vos fratres, vt noueritis eos qui laborant inter vos, & præfunt vobis in domino, & monent vos vt habeatis illos abundantius in charitate, propter opus illorum, & pacem habete cum eis. 1. Timo. 5. c. Qui bene præfunt presbyteri duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant in verbo & doctrina. Dicit enim scriptura: Non alligabis os boui trituranti, & dignus est operarius mercede sua. 2. Timo. 2. b. Laborantem agricolam oportet primum de fructibus accipere. Intellige quæ dico. Hebræorum 13. b. Mementote præpositorum

K 5 vestro

uestrorum qui vobis locuti sunt verbum dei.

VI ¶ *Quisquis uenit in ciuitatem, aut castellum intrauerit, interrogate quis in ea dignus sit, & ibi manere donec exeat, Inuites autem domum salutate eam dicentes: Pax huic domui, Et si quidem fuerit dignus illa digna, ueniet pax uestra super eam: si autem non fuerit digna, pax uestra reuertetur ad uos. Luc. 10. a: In quocumque domum intraueritis. b. Nolite transire de domo in domum. 3. Ioann. 1. Nos ergo debemus facere huiusmodi ut cooperatores sitis ueritatis.*

VII ¶ *Uir habeat exemplaritatem. Matth. 5. c. Qui ergo soluerit unum de mandatis istis minimis, & docuerit sic homines, minimus uocabitur in regno caelorum. Qui autem fecerit & docuerit, hic magnus uocabitur in regno caelorum. 13. a. Super cathedram Moysi sederunt scribae & pharisaei, Omnia ergo quaecumque dixerint uobis seruate & facite, secundum opera uero eorum nolite facere. Rom. 1. c. Qui ergo aliam doces te ipsum non doces, qui praedicas non furandum, furaris. Qui deus non merchandum mercaris. 1. Cor. 9. d. Cuius ego corpus meum & in seruicium redigo ne forte cum alijs praedicauerim ipse reprobus efficiar. 1. Tim. 4. d. Nemo adulescentiam tuam contemnat, sed exemplum esto fidelium, in uerbo, in conuersatione, in charitate, in fide, in castitate. 2. Tim. 1. c. Sollicite autem cura te ipsum probabile exhibere deo operanti inconfusus le recte tractantem uerbum ueritatis. 1. Tim. 1. b. In omnibus te ipsum praebere exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, in grauitate.*

VIII ¶ *Edicendorum proponat uilitatem. Num. 22. d. Si dederit tibi Balach plenam domum suam argenti & aurum, non poterit immutare uerbum domini, ut uel plus, uel minus loquar. Verba sunt Balaam.*

Sic

Sic & Micheas propheta. 3. Reg. 11. c. Viuit dominus qui quocumque dixerit mihi deus hoc loquar. Esa. 5. b. Vixi mihi quia tacui, quia pollui labijs ego sum. 49. c. Super montem excelsum ascende tu, qui euangelizas Sion, exalta in fortitudine uocem tuam, qui euangelizas Hierusalem, Exalta noli timere, dic ciuitatibus Iuda: Ecce deus uester, Ecce merces eius cum eo, & opus illius coram illo. 52. Quam pulchrum super montes pedes annunciantis, & praedicantis pacem, annunciantis bonum, praedicantis salutem. 58. a: Clama ne cesses quasi tuba exalta uocem tuam, & annuncia populo meo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum. Hierem. 1. b. Noli dicere quia puer ego sum: quoniam ad omnia ad quae mittam te ibis, & uniuersa quae mandauero tibi loqueris ad eos. Ecce dedi uerba mea in ore tuo. Naum 1. d. Ecce super montes pedes euangelizantis, & annunciantis pacem. Matt. 10. a: Euntes autem praedicate dicentes. Quia appropinquauit regnum caelorum. 13. g. Ideo omnis scriba doctus in regno caelorum, similis est homini patrifamilias qui profert de thesauro suo noua & uetera. 28. d: Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris & filij & spiritus sancti, docentes eos seruare quaecumque mandauimus uobis. Marc. 16. d: Euntes in mundum uniuersum praedicate euangelium omni creaturae. Galatas 1. b. Si quis uobis euangelizauerit praeter id quod accepistis anathema sit. 1. Thessa. 2. a Exhortatio enim nostra non de errore, neque de immundicia, neque in dolo, sed sicut probati sumus a deo, ut crederetur nobis euangelium, ita loquimur, non quasi hominibus placentes, sed deo qui probat corda nostra. 1. Timoth. 4. c. Ineptas autem & uaniles fabulas deuita. 2. Timoth. 2. c: Noli contendere uerbis, ad nihil enim utile est nisi ad subuersionem audientium. Prophana autem & uaniloquia deuita, Multi enim proficiunt ad impietatem, & sermo eorum ut ca-

cor

cer serpit. d. Stultas autem & sine disciplina quaestiones deuita, scilicet, quia generaliter dicitur, *Stultum autem dñi. Contentio. 2. 4. a.* & estimo: coram deo & Iesu Christo qui iudicaturus est viuos & mortuos, & per aduentum plius, & regnum eius, prædica verbum, inita opportune, impòrtune, argue, obsecra, increpa, in omni pacientia & doctrina. Erat enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebant, sed ad sua desideria coaceruabant sibi magistros, prurientes auribus, & à veritate quidem audiam auerterent, ad fabulas autem conuertentur. b. Tu vero vigila in omnibus labora, opus fac euangelizati, inuentionis tui imple, sobrius esto. Titum 2. a. Tu autem loquere quæ decent sanam doctrinam. 3. c. Stultas autem quaestiones & genealogias & cõtionones & pugnes legis deuita. Actuum 24. g. Disputante autem illo de iustitia & castitate & de iudicio futuro tremefactus Felix.

IX ¶ Verborum reddat claritatem, Esa. 50. b. Dñs dedit mihi linguam eruditam, vt sciam suscitare eum, qui lassus est verbo. Matthi. 7. a. Nolite dare sanctum canibus, neq; mittatis margaritas vestras ante porcos ne fortè conculcent eas pedibus suis, & canes cõuersi dirumpant vos. 10. c. Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine, & quod in aure auditis prædicate super tecta. 1. Cor. 1. c. Nõ om̃i misit me Christus baptizare, sed euangelizare non in sapientia verbi, vt non euacuetur crux Christi, Verbum enim crucis pereuntibus quidem stultitia est, his autem qui salui sunt, id est, nobis dei virtus est. Nam quia in dei sapientia non cognouit mundus per sapientiam deum placuit deo per stultitiam prædicari: om̃is saluos facere credentes. 2. a. Et ego quum venissem ad vos fratres, veni non in sublimitate sermonis, aut sapientie annuncians vobis testimonium Christi, Non enim iudicauimẽ seire aliquid inter vos, nisi Iesum Christum, & hunc

& hunc crucifixum, b. Sapientiam autem loquimur inter perfectos, Sapientiam vero non huius seculi, neq; principum huius seculi q̃ deseriuntur, sed loquimur dei sapientiam in mysterio, quæ abscondita est, quam prædeterminauit deus ante secula in gloriam nostram. c. Nos autem non spiritum huius mundi: accepimus, sed spiritum qui ex deo est, vt sciamus quæ à deo donata sunt: nobis, quæ & loquimur, non in doctis humane sapientie verbis, sed in doctrina spiritus, spiritualibus spiritualia comparantes. Animalis autem homo non percipit ea quæ sunt spiritus dei. Stultitia enim est illi, & non potest intelligere, quia spiritualiter examinatur. Spiritus autem iudicat omnia & ipse à nemine iudicatur. Nos autẽ solum Christi habemus. 3. a. Et ego fratres non potui vobis loqui quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus, tanquam paruulis in Christo lac vobis potum dedi nõ eicam. 2. Cor. 2. d. Non enim sanus licet plurim adulterantes verbum dei, sed ex sinceritate, sicut ex deo, coram deo, in Christo loquamur. 4. a. Ideo habentes hanc administrationem, iuxta quod miser cordiam consequuti sumus, non desicimus, sed abdicamus occulta dei decoris, non ambulantes in astutia, neq; adulterantes verbum dei, sed in manifestatione veritatis. 5. d. Et posuit in nobis verbum reconciliati om̃is. Pro Christo ergo legatione fungimur tanquam deo exhortante per nos. Obsecramus pro Christo reconciliemini deo. 1. Timoth. 2. a. Sicut rogavi te vt remanes Ephesi quum irem in Macedoniam, vt denunciares quibusdam ne aliter docerent, neq; intenderent fabulis & genealogijs interminatis, quæ quaestiones præstant magis quàm edificationem dei quæ est in fide. Secunda Timoth. 1. d. Formam habe sanorum verborum, quæ à me audisti in fide & dilectione in Christo Iesu.

X ¶ Veritatis teneat firmamentum, Psalmo 47. c. Dominus

Dominus dabit verbum euangelizantibus. Esa. 49. a
 Et posuit os meum quasi gladium acutum. 51. e: Pos-
 sui verba mea in ore tuo. Hiere. 1. b: Ne timeas à fa-
 cie eorum, quia ego tecum sum vt erua te dicit do-
 minus. d. Ne formides à facie eorum, nec enim time-
 re te faciam vultum eorum. Ego quippe dedi te ho-
 die in ciuitatem munitam, & in columnam ferream,
 & in murum æreum super omnem terram regibus
 Iuda, & principibus eius, & sacerdotibus, & omni po-
 pulo terræ, & belabunt aduersum te, & non præua-
 lebunt, quia ego tecum sum. Ezech. 3. b: Ecce dedi fa-
 ciem tuam valentiorē faciebus eorum, & frontem
 tuam duriorē frontibus eorum, vt adamantem &
 vt siliem dedi faciem tuam. d. Fili hominis specula-
 rorem dedi te domui Israel, & audies de ore meo ver-
 bum, & annuncias eis ex me. e. Si dicēte me ad im-
 pium morte morieris non annunciaueris ei, neq; lo-
 cutus fueris, vt auertatur à via sua impia & viuat,
 ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinē au-
 tem eius de manu tua requiram, Si autem tu annun-
 ciaueris impio, & ille non fuerit conuersus ab impie-
 tate sua, & à via sua impia, ipse quē dē in impietate sua
 morietur, tu autem animam tuam liberaſti. Sed si cō-
 uersus iustus iustitia à sua fuerit, & fecerit iniquitatē,
 ponam offendiculum coram eo. Ipse morietur quia
 non annunciaſti ei. In peccato suo morietur, & non
 erunt in memoria iustitiæ eius quas fecit: sanguinem
 vero eius de manu tua requiram, Si autem tu annun-
 ciaueris iusto vt non peccet iustus, & ille non peccat
 uerit viuens viuēt, quia annunciaſti ei, & tu animā
 tuam liberaſti. 33. a: Fili hoīs loquere ad filios populi
 mei. b. Audiēs ergo ex ore meo sermonē, annuncia-
 bis eis ex me. Si dicēte me ad impiū: ipse morte mor-
 rieris, nō fueris locutus vt se custodiat impius, à via
 sua, ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem
 autem eius de manu tua requiram, Si autem annun-
 ciantē

uante ad impiū, vt à vīs suis conuertatur, nō fue-
 rit conuersus à via sua, ipse in iniquitate sua morie-
 tur, ponō tu animam tuam liberaſti. Dan. 10. a: Ves-
 timenta amantibus boni quod expressum est in
 scriptura veritatis. Micher. 3. c: Veritatem ego re-
 plerus sum fortitudine spiritus domini, iudicō &
 veritate, vt annunciam iacob filius iuum, & Israel
 peccatum suum. Matth. 22. b: Magister scimus quia
 verax es, & viam dei in veritate doces, Lucā 9. g. Si
 ne vt mortui sepeliant mortuos tuos, tu autem vade
 & annuncia regnum dei. Actū. 4. d. Si iustum est in
 conspectu dei vos potius audire quam deum, iudica-
 te. Non enim possumus quæ vidimus & audimus
 non loqui. 20. e. Quapropter contendor vos hodie
 na die, quia mundus sum. à sanguine omnium. Non
 enim subterfugi quo minus annunciatem vobis o-
 mne consilium dei.

VI ¶ **V**ius bonus quo ad audientem vt audiat in-
 tellectualiter, Psalm. 118. 1. Declaratio sermonis tuo-
 rum illuminat, & Esa. 50. d. Quis ex vobis timens do-
 minum audiens vocem seruit eius. Matth. 13. a. Qui
 habet aures audiendi audiat. c. Omnis qui audit ver-
 bum regni, & non intelligit venit malus & rapit qd
 seminarum est in corde eius. Marc. 1. b: Pœnitentini
 & credite euangelio.

VII ¶ **P**erficiat effectualiter. Tob 30. b: Reuelabit
 quoq; aurem eorum, vt corripat, & loquetur vt re-
 uertantur ab iniquitate sua. Si audierint & obserua-
 uerint, complebunt dies suos in bono, & annos suos
 in gloria. Psalm. 50. c. Docebo iniquos vias tuas, &
 impij ad te conuertentur. Esa. 2. a. Venite ascendamus
 ad montem dñi, & ad domum dei iacob, & docebit
 nos vias suas, & ambulabimus in semitis eius, q̄a de
 Sion exibit lex, & verbū dñi de Hierusalem. Hiere. 17
 b. Audite vocē meā, & facite omnia quæ p̄cepti vobis
 & eritis mihi in p̄p̄m, & ego ero vobis in deū, Matt.

7. d: Omnis ergo Ecclesia. 1. Ioan. 10. e, Oves meæ vocem meam audiunt. 18. g. Omnis qui est ex veritate audivit vocem meam. Acto. 2. g: Erant autem perseverantes in doctrina apostolorum.

XIII ¶ Teneat perseveranter, Galatas 1. a: Miror quod. Perseuerantia 1. Ephesios 4. c: Non simus parvuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ in nequitia hominum in astutia ad circumventionem erroris. Colo. 2. b: Videte ne quis vos decipiat per philosophiam, & inanem fallaciam secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, & non secundum Christum, Heb. 13. b. Doctrinis varijs & peregrinis nolite abduci.

XIII ¶ Euangelij abusus quo ad prædicantē. Nā seipsum ingerit, Iob 31. b: Ostendam scientiam meā. Plenus sum enim sermonibus & coartat me (ait Helui ad Iob) spiritus uteri mei. En venter meus quasi mustum absque spiraculo, quod lagunculas novas dirumpit. Loquar & respirabo paululum, 1. Cor. 14. f: Mulieres in ecclesijs taceant. 1. Timot. 2. d: Mulier in silentio discat cum omni subiectione. Docere autem mulieri non permitto, 1. a: Si quis aliter docet & non acquiescit falsis sermonibus dñi nostri Iesu Christi, & ei quæ secundum pietatem est doctrinæ, superbus est nihil sciens, sed languens circa quæstiones & pugnas verborum, ex quibus oriuntur invidiæ, contentiones, blasphemias, suspitiones malæ, conflictationes hominum mente corruptorum, qui a veritate privati sunt, existimantium quæsitum esse pietatem d. O Timothee depositum custodi, de vitas prophetas vocum novitates, & oppositiones falsi nominis scientiæ, quam quidam promittentes circa fidem exciderunt.

XV ¶ Alium inficit. Prone. 15. b, Doctrina mala deserentium viam vitæ. Esa. 56. d, Speculatores eius ceci omnes nescierunt uniuersis, canes muti non valentes la-

res latrare, videntes vana, dormientes & amantes somnia, canes impudentissimi nescierunt saturitatem. Ipsi pastores ignorauerunt intelligentiam. Hierem. 5. g: Stupor & mirabilia facta sunt in terra, Prophetæ prophetabant mendacium, & sacerdotes applausdebant manibus suis, & populus meus dilexit talia. Quid igitur fiet in nouissimo eius. Matt. 15. b: Sinite illos caeci sunt & duces caecorum. Luca 11. f: Nunquid potest caecus caecum ducere? Nonne ambo in foueam cadunt? 1. Timot. 1. b: Finis autem præcepti est charitas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta. A quibus quidam aberrantes conuersi sunt in vaniloquium volentes esse legis doctores, non intelligentes neque quæ loquuntur neque de quibus affirmant. 2. Timot. 3. d: Mali autem homines & seductores proficent in penis errantes & in errorem mittentes. Titum 1. c: Sunt enim multi etiam inobedientes vaniloqui & seductores, maxime qui de circuncisione sunt, quos oportet redargui, qui uniuersas domos subuertunt, docentes quæ non oportet turpis lucri gratia.

XVI ¶ Deum offendit. Esa. 3. e: Væ qui dicitis malum bonum, & bonum malum, Ezech. 13. c: Væ qui cõsunt. Adulatio 4. Miche. 3. d: Prophetæ eius in pecunia diuinabant, & super dñm requecebant dicentes. Nunquid non dominus in medio nostrum. Non venient super nos mala. Propter hoc causâ vestri Sion quasi ager arabitur. Matt. 5. c: Qui ergo soluerit unum de mandatis istis in nimis, & docuerit sic homines. minimus vocabitur in regno caelorum. Luca 11. g. Et vobis legisperitis væ, quia oneratis homines oneribus quæ portare non possunt, ipsi vero digito vestro non tangitis sarcinas. Væ vobis legisperitis qui tulistis clauem scientiæ, ipsi non introitis, & eos qui introibant prohibuistis. Rom. 16. c: Rogo autem vos fratres ut obseruetis eos qui dissensiones & offendiculus

L la præter

la præter doctrinam quam vos didicistis faciunt, & declinate ab illis, huiusmodi enim Christo dño nostro non seruiunt sed suo ventri, & per dulces sermones & benedictiones ieducunt corda innocentium.

XVII ¶ Quo ad contemnentem, ipsum nequiter despiciendo. 2. Para. 36. c: Mittebat autem dominus deus. At illi tubannabant nuncios dei. Derisio. 3. Efa. 5. f: Abiecerunt enim legem domini, & eloquium sancti Israel blasphemauerunt. Ideo iratus est furor domini in populum, & extendit manum suam super eum, & percussit eum. 30. c: Populus enim ad iracundiam prouocans est, & filij mendaces, filij nolentes audire legem. Qui dicunt videntibus, nolite videre, & aspicientibus nolite aspicere nobis ea quæ recta sunt. Loquitur enim nobis placentia, videre nobis errores, auferte à me viam, declinate à me semitã, cesset à facie mea sanctus Israel. 53. a: Quis credidit auri nostro, & brachium domini cui reuelatum est? Ezech. 3. b: Domus autem Israel nolunt audire te, ga nolunt audire me. 33. g: Venite audiamus quis sit sermo egrediens à domino. Et veniunt ad te, quasi si ingreditur populus, & sedent coram te populus meus. Et audiunt sermones tuos & non faciunt eos, ga in canticum oris sui vertunt eos. Lucæ 10. c: Qui vos audit me audit, & qui vos spernit me spernit. Qui autem me spernit, spernit eum qui misit me. 10. ann. 12. g: Qui spernit me & non accipit verba mea habet qui iudicet eum, sermo quem loquutus sum ille iudicabit eum. Quia ego ex meipso loquutus nõ sum, sed qui misit me pater, ipse mihi mandatum dedit, quid loquar. 2. Cor. 4. a: Quod si etiam opertum est euangelium nostrum, in his qui pereunt est opertum, in quibus deus huius seculi excæcauit mentes infidelium, vt non luceat illuminatio euangelij gloriæ Christi, qui est imago dei. 1. Thessalo. 4. b: Itaque qui hæc spernit non hominem spernit, sed deum, qui etiam

etiam dedit spiritum sanctum in nobis.

XVIII ¶ Opere turpiter negligendo. Hierem. 7. e: Hoc verbum præcepti eis dicens, Audite vocem meã & ero vobis deus, & vos eritis mihi populus, & ambulare in omni via quam mandauit vobis, vt bene sit vobis. Et non audierunt nec inclinauerunt aurem suã, sed abierunt in voluptatibus, & in prauitate cordis sui mali. f: Et misit ad vos omnes seruos meos per diem, confurgens diluculo & mittens, & non audierunt me, nec inclinauerunt aurem suam, sed indurauerunt ceruicem suam. Perijt fides & ablata est de ore eorum. 35. c: Ego autem loquutus sum ad vos de mane confurgens: & loquens & non obedistis mihi, misistis ad vos omnes seruos meos prophetas, confurgens diluculo, mittensque & dicens: Converterimini vsusquisque à via sua pessima, & bona facite studia vestra. Et non inclinastis aurem vestram neque audistis me. 44. d: Sermonem quem loquutus es ad nos in nomine dñi non audiemus ex te, sed faciemus omne verbum quod egreditur de ore nostro. Matth. 7. d: Et omnis qui audit verba mea hæc & non facit ea, similis erit viro stulto, qui ædificauit domum suam super arenam, & descendit pluuia, & venerunt flumina, & stauerunt venti, & irruerunt in domum illã, & cecidit & fuit ruina eius magna. Luc. 6. g: Qui autem audit & nõ facit similis est homini ædificanti domum suam super terram, sine fundamento, in quam illisus est fluuius, & continuo cecidit, & facta est ruina eius magna. Roman. 10. d: Sed non omnes obediunt euãgelio. Galatas 3. a: Offensari Galatæ qui vos faciunt non obedire veritati? Iaco. 1. d: Estote autem factores verbi & non auditores tantum fallentes vosmet.

XIX ¶ Malũ super se inducẽdo. Iob 36. b: Si autem nõ audierint, trãsibunt per gladium, & cõsumẽtur in stultitia sua. Ezech. 3. g: Fretu filij hois. Ecce data sunt

super te vincula, & ligabunt te in eis, & non egredie-
ris in medio eorum, & linguam tuam adhærere fa-
ciam palato tuo, & eris mutus, nec quasi vir obiurgas
quia domus exasperas est. Osee 9. d. Abijciet eos do-
minus deus meus quia non audierunt eum. Zacha.
7. c. Et noluerunt attendere & auerterunt scapulam
recedentes, & aures suas aggrauauerunt ne audiret,
& cor suum posuerunt vt adamanter ne audirent le-
gem, & verba quæ misit dominus exercituum in spi-
ritu suo sancto, per manum prophetarum priorum.
Matth. 10. b. Et quicumq; non receperit vos neq; au-
dierit sermones vestros, exeuntes foras de domo
vel ciuitate, excutite puluerem de pedibus vestris,
Amen dico vobis tolerabilis erit terra Sodomor-
um & Gomorreorum in die iudicij quam illi ciuita-
ti. 11. b. Cui aure similem æstimabo generationem is-
tam? Similis est pueris sedentibus in foro, qui cla-
mantes coequalibus dicunt: Cecinimus vobis & nõ
saltaſtis, lamentauimus & non planxistis. Romano,
2. b. ijs autem qui sunt ex contentione, & qui non ac-
quiescunt veritati, credunt autem inquinati, ira &
indignatio, tribulatio & angustia, 2. Thessa. 1. c. Dan-
tis vindictam ijs qui non nouerunt deum, & qui nõ
obediunt euangelio. Hebr. 2. a. Propterea abundan-
tius oportet obseruare nos ea quæ audiuiſus, ne
forte pereſſuamus. Si em̄ qui per angelos dictus est
sermo, factus est firmus, & si omnis præuaricatio &
inobediẽtia accepit iustam mercedis retributionem,
quomodo nõ effugiemus si tantam neglexerimus
salutem? 10. e. Irritum quis faciens legem Moſi sine
vlla miseratione duobus vel tribus testibus moritur,
quanto magis putatis deteriora mereri supplicia, qui
filium dei conculcauerit, & sanguinem testamẽti pol-
lutum duxerit in quo sanctificatus est, & spũs gratiæ
contumeliã fecerit. 2. Ioan. 2. c. Omnis q; recedit & nõ
permanet in doctrina Christi, deum non habet.

¶ Eucha

I ¶ **Eucharistiæ** sacramentum In scripturis
certitudinaliter præfiguratum. In oblatione Melchis-
zed. ch. Gen. 14. d. At vero Melchizedech rex, Salem
proferens panem & vinum (erat enim sacerdos dei
altissimi) benedixit ei.

II ¶ In manna, Exod. 16. d. Ille est panis quem dno
minus dedit vobis ad vescendum. Sapien. 16. c. Pro
quibus angelorum esca nutritiſtu populum tuum, pa-
rarum panem de cælo præstitisti illis, sine labore, o-
mne delectamentum in se habentem, & omnis sap-
oris suauitatem. Substantia enim tua dulcedinem tuis
am, quam in filios habes ostendebat, & deseruiens ve-
nustitatisq; voluntati, ad quod quisq; volebat con-
uertebatur. 1. Cor. 10. a. Omnes eandem escam spi-
ritalem manducauerunt, & omnes eundem potum spi-
ritalem biberunt. Biberunt autem de spiritali conse-
quente eos petra. Petra autem erat Christus.

III ¶ **EA** prophetis fideliter prænunciatum. Esaia
25. c. Et faciet dominus. Beatitudo 1. Malach. 1. c. Nõ
est mihi voluntas in vobis dicit dominus exercituum,
& munus non suscipiam de manu vestra. Ab or-
tu solis vsque ad occasum magnum est nomen me-
um in gentibus & in omni loco sacrificatur & offer-
tur nomini meo oblatio munda, quia magnum est no-
men meum in gentibus dicit dominus. 3. a. Ipse enim
quasi ignis conflans, & quasi herba fallonum. Et se-
debit conflans & emundans argentum, & purgabit
filios leui. Et colabit eos quasi aurum, & quasi argen-
tum, & erunt domino offeretes sacrificia in iustitia.
Et placebit domino sacrificium Iuda & Hierusalem,
sicut dies seculi, & sicut anni antiqui.

III ¶ **EA** domino vtiliter institutum. Matth. 26. b.
Vespere autem facto discubuit & duodecim cum eo
c. Cœnantibus autem eis accepit Iesus panem, & be-
nedixit, fregit, deditq; discipulis suis & ait, Accipite

L 3 & com-

& comedite, hoc est corpus meum. Et accipiens calicem gratias egit, & dedit illis dicens, Hic est enim sanguis meus noui testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Marc. 14. b: Vespere autem facto venit cum duodecim. c: Et manducantibus illis accepit Iesus panem, & benedicens, fregit & dedit eis, & ait: Sumite, Hoc est corpus meum. Et accepto calice, gratias agens, dedit eis. Et biberunt ex illo omnes, & ait illis: Hic est sanguis meus noui testamenti qui pro multis effundetur. Lucæ 22. b: Et quam facta esset hora discubuit & duodecim apollo cum eo. Et accepto calice, gratias egit, & dixit: Accipite & diuidite inter vos. Et accepto pane, gratias egit & fregit & dedit eis, dicens: Hoc est corpus meum quod pro vobis datur, hoc facite in meam commemorationem. Similiter & calicem postquam cenauit, dicens: Hic est calix nouum testamentum in sanguine meo, qui pro vobis fundetur. 1. Cor. 11. Ego enim accepti a domino quod & tradidi vobis, quoniam dominus Iesus in qua nocte tradebatur, accepit panem & gratias agens fregit & dixit: Accipi e & manducate, hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur, hoc facite in meam commemorationem. Similiter & calicem, postquam cenauit dicens: Hic calix nouum testamentum est in meo sanguine, hoc facite quotiescunque bibetis in meam commemorationem. Quotiescunque enim manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem domini annuntiabitis donec veniat.

V. ¶ **TA** nobis reuerenter sumendum ob ipsius sublimitatem. Vnde præfiguratur in agno paschali. Exo. 12. a: Decima die mensis huius tollat unusquisque agnum per familias & domos suas. Zachar. nono. d. Quid enim bonum eius & ipsius pulchrum eius nisi fructum electorum? Ioann. sexto. e: Amen amen dico vobis nisi manducaueritis carnem filij hominis, &

nis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. f: Caro enim mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus. g. Multi ergo audientes ex discipulis eius dixerunt. Durus est hic sermo, & quis potest eum audire? Sciens autem Iesus apud semetipsum quod murmurent, de hoc d. f. ipuli eius, dixit eis: Hoc vos scandalizat. Si ergo videritis filium hominis ascendentem vbi erat prius. Spiritus est qui viuit, caro non potest quequam. Verba que ego loquor vobis spiritus & vita sunt. 1. Corint. 10. e. Non potestis calicem domini bibere, & calicem dæmoniorum. Non potestis mensam domini participes esse, & mensam dæmoniorum. 11. f. Itaque quicumque manducauerit panem & biberit calicem domini indigne, reus erit corporis & sanguinis domini. Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat g. Qui enim manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit non diiudicans corpus domini. Ideo inter vos multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi.

VI. ¶ **Ob** nostram vtilitatē, Vnde in figura Helias in fortitudine cibi ab angelo allati ambulauit ad mortem dei Oreb. 3. Regū 19. a. Et ecce angelus domini tetigit eum. Ioann. 6. d. Amen amen dico vobis, non Moyses dedit vobis panem de celo, sed pater meus dat vobis de celo panem verum, Panis enim verus est qui de celo descendit, & dat vitam mundo. Ego sum panis vite. e. Hic est panis de celo descendens, vti quis ex ipso manducauerit non moriatur, Ego sum panis viuus, si quis manducauerit ex hoc pane viuuet in æternum: & panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita. f. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet & ego in eo: & qui manducat me, & ipse viuuet propter me. Qui manducat hunc panem viuuet in æternum.

VII. ¶ **Ob** mysterij nobilitatem. 1. Corint. 10. d. Ca-

lix benedictionis cui benedicimus, nonne communis
catio sanguinis Christi est? Est panis quem frangi-
mus, nonne participatio corporis domini est? Quo-
nam vnus panis & vnum corpus multi sumus, o-
mnes qui de vno pane & de vno calice participamus
x. f. Quotiescumq; enim manducabitis panem hunc,
& calicem bibetis mortem domini annuntiabitis do-
nec veniat.

I Excommunicationis vsus. Mart.
18. b. Si autem ecclesiam nō audierit, sit tibi sicut eth-
nicus & publicanus. 1. Cori. 5. c. Scripsi vobis in epis-
tola ne commisceamini fornicarijs, non utiq; forni-
carijs huius mundi, aut auaris, aut rapacibus, aut ido-
lis seruientibus. Alioquin debueratis de hoc mundo
exisse. d. Nunc autem scripsi vobis, non commisceri,
si is qui frater nominatur inter vos est fornicator,
aut auarus, aut idolis seruens, aut maledicus, aut es-
briosus, aut rapax, cum eiusmodi nec cibum sumere.
Auferte malum ex vobis ipsis. 16. d. Si quis non amat
dominum nostrum Iesum Christum sit anathema,
maronatha. Galat. 1. b. Sed licet nos aut angelus de
caelo euangelizet vobis præter quam quod euange-
lizauimus, anathema sit. 2. Thessa. 3. d. Quod si quis
non obediit verbo nostro per epistolam hunc no-
tate, & non commisceamini cum illo, vt confunda-
tur. 2. Ioann. d. Si quis venit ad vos, & hanc do-
ctrinam non affert, nolite recipere eum in domum,
nec aue ei dixeritis Qui enim dicit illi aue commu-
nicat operibus eius malignis. Ecce prædixi vobis, vt
in die domini non confundamini.

II Effectus. 1. Cor. 5. b. Ego quidem absens corpo-
re, præsens autem spiritu, iam iudicauit vt præsens,
tradere huiusmodi hominem satanæ in interitū car-
nis, vt spiritus saluus sit in die domini. 1. Timo. 1. d.
Quostradidi satanæ, vt discant non blasphemare.

III Abusus

III Abusus, Ioan. 9. e. Iam enim conspirauerant
Iudæi, vt si quis eum confiteretur esse Christum ex-
tra synagogam fieret, 16. 3. Absq; synagogis facient
vos. Sed venit hora vt omnis qui interficit vos, arbi-
tretur obsequium se præstare Deo.

I Experientia laudabilis, Eccl. 1. 34. b. Vir
in multis expertus cogitabit multa, Qui non est ex-
pertus pauca recognoscit.

F.

Fama decenter procuranda, Prouer. 15. d. Fa-
ma bona impingat ossa, 22. a. Melius est no-
men bonum quam diuitæ multæ, super argen-
tum em & aurum gratia bona, Eccl. 7. d. Melius est
nomen bonum q̄ vnguenta preciosa.

II Diligenter conseruanda, Eccl. 33. c. In omni-
bus operibus tuis præcellens esto. Ne dederis macu-
lam in gloriam tuam, 41. c. Curam habe de bono no-
mine. Hoc enim magis permanebit tibi, quam mille
thesauri preciosi & magni. Bonæ vitæ numerus dierū
bonum autem nomen permanebit in æternum.

I Familiaritas honesta, Eccl. 1. 13. b. A duo-
catus a potentiore discede, ex hoc enim magis te ad-
uocabit. Ne improbus sis, ne impingaris, & ne longe
sis ab eo ne eas in obliuionem.

II Inhonestas, Prouer. 25. c. Subtrahæ pedem tuū
de domo proximi tui, nequando satiatus oderit te,
27. b. Domum fratris tui ne ingrediaris in die afflictio-
nis tuæ, Eccl. 1. d. Pes fatui facilis in domum proxi-
mi. Stultus a fenestra respiciet in domum, vir autē
eruditus foris stabit. Stultitia hominis auscultare
per ostium.

I Generationis conditio bona, Exo. 22. d
Si pecuniam mutuam dederis populo meo pauperi q̄
habitat tecum, non vigabis eum quasi exactor nec

L 5 vltus

vsuris opprimes, Deu. 23. d. Non fœnerabis fratri tuo ad vsuram pecuniam, nec fruges, nec quamlibet aliam rem. Fratri autem tuo absq; vsura id quo indiget commodabis, vt benedicat tibi dominus deus tuus in omni opere tuo, Eccl. 29. a. Fœnerare proximo tuo in tempore necessitatis illius, & iterum redde proximo in tempore suo. Confirmata verbum & fideliter age cū illo, & in omni tempore inuenies quod tibi necessarium est, b. Perde pecuniam propter fratrem & amicum.

II ¶ Mala, Eccl. 20. b. Hodie fœneratur quis & cras expetit & odibilis est homo huiusmodi.

III ¶ Fœneratio est periculosa quo ad accipiētem Prou. 22. a. Qui accipit mutuum, seruus est fœnerantis, Eccl. 29. b. Multi nō causa nequitie fœnerati sunt sed fraudari gratis timuerunt.

III ¶ Facientem, Eccl. 8. c. Noli fœnerari homini fortiori te, quod si fœneraueris quasi perditum habebis. 29. a. Multi quasi inuentionem aestimauerunt fœnus & præstitērunt molestiam his qui se adiuerunt. Donec accipiant osculantur manus dantis, & in promissis onibus humiliant vocem suam. Et in tempore redditionis postulat tempus & loquetur verba tædij, & murmurationum, & tempus causabitur. Si autem potuerit reddere aduersabitur. b. Solidi vix reddet dimidium, & computabit illud quasi inuentionem.

I ¶ Fermenti conditio bona, Matt. 13. e. Simile est regnum cœlorum fermento, quod acceptum mulier abscondit in farinæ satis tribus, donec fermentatum est totum, Lucæ. 13. e. Cui simile est imago regnum,

II ¶ Mala, Matt. 16. a. Intuemini & caute ad fermentum pharisæorum & Sadducæorum, b. Tunc intellexerunt, quia non dixerit cauendum a fermento panum sed a doctrina Pharisæorum & Sadducæorum, Lu. 12. a. Attendite a fermento Pharisæorum, quod est hypo-

crisis,

crisis, 1. Cor. 5. c. Nescitis quia modicum fermentum totam massam corrumpit. Expurgate vetus fermentum, vt sitis noua conspersio sicut estis azymi. Itaq; epulemur non in fermento veteri, neq; in fermento malitie & nequitie, sed in azymis sinceritatis & veritatis, Galat. 5. b. Modicum fermentum totam massam corrumpit.

I ¶ Fides proximo virtuose conseruatur Sic Iosue Gabaonitis promissam seruauit fidem, Iosue. 9. d. Iurauimus eis in nomine dei Israel, & idcirco non possumus eos contingere, Eccl. 4. 2. a. Non duplices sermonem auditis de reuelatione sermonis absconditi, & eris vere sine confusione, & inuenies gratiam in conspectu omnium hominum.

II ¶ Periculose præuaricatur, Ezec. 17. e. Et q; dissoluit pactum nunquid effugiet? Vno ego dico dominus, quoniam in loco regis, qui constituit eum regem, cuius fecit irritum iuramentum, & soluit pactum quod habebat cum eo: in medio Babylonis morietur spreuerat enim iuramentum vt solueret fœdus.

I ¶ Fidei necessitas. Numc. 14. b. Quousq; non credent mihi in omnibus signis quæ feci coram eis? Feriam igitur eos pestilentia atq; consumam, e. Vno ego ait dominus: sicut locuti estis audiente me sic faciam, in solitudine hæc acebunt caduera vestra 20. b. Quia non credidistis mihi, vt sanctificaretis me coram nris Israel, non introducetis hos populos in terram quam dabo eis, Eccl. 2. e. Væ dissolutis corde qui non credunt Deo, & ideo non protegentur ab eo 17. d. Non sis incredibilis verbo illius, Esaiæ septi. b. Si non crederetis non periretibus, vigell. pri. a. Qui incredulus est infideliter agit, Hieremi. quin. a. Circumite vias Hierusalem, & aspiciite, & considerare, & querite in plateis eius an inueniatis virum facientem iudicium

iudicium, & queretem fidem, & ppius ero ei. Quod si etiam viuit dominus dixerint, & hoc falso iurabit Domine oculi tui respiciunt fidem, Abac. 2. 2. Ecce q incredulus est, nō erit recta anima eius in semetipso Ioan. 3. b. Qui autem non credit iam iudicatus est, d. Qui autem incredulus est filio non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum, 8. d. Si enim non crederitis quia ego sum, moriemini in peccato vestro, Roma. 14. d. Omne autem quod non est ex fide, peccatum est, Ephē. 6. c. In omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere, Heb. 3. c. Videte fratres ne forte sit in aliquo vestrum cor malum incredulitatis discedendi à deo viuo, d. Quibus autem iurauit non introire in requiem ipsius, nisi illis q increduli fuerūt? 11. b. Sine fide autem impossibile est placere deo, 1. Petri. 2. b. Vobis igitur honor credentibus, non credentibus autem lapidem quem reprobauerunt edificantes, hic factus est in caput anguli, & lapis offensionis, & petra scandali his qui offendunt verbo, nec credunt in quo & positi sunt, 1. b. Sobrii estote, Angulus. 13.

II ¶ Vnitas, 1. Cor. 1. b. Obsecro autem vos fratres per nomen domini nolite Iesu Christum, vt id ipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata. Sitis autē perfecti in eodem sensu, & in eadem scientia, Ephē. 4. b. Vna fides.

III ¶ Firmitas, Eccī. 4. o. b. Fides in seculum stabit, Matt. 16. c. Et portæ inferi non praualebunt aduersus eam, 28. d. Et ecce ego vobiscū sum oibus diebus vsq; ad consummationem seculi, Lucā. 22. c. Ego autem rogauī pro te vt non deficiat fides tua, Ioan. 17. c. Non pro eis autem rogo tantum, sed & pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me, 2. Cor. 16. c. Vigilate state in fide, 2. Tim. 4. b. Bonum certamen certauī, cursum consummaui, fidem seruaui.

IIII ¶ Fidei virtuositas, 2. Para. 16. c. Oculi domini con-

ni contemplantur vniuersam terram, & præbent fortitudinē his qui corde perfecto credunt in eum, 20. e. Credite in domino deo vestro, & securi eritis, credite prophetis eius, & cuncta euenient prospera, Marr. 8. b. Vade & sicut credidisti fiat tibi, c. Quid timidi estis modicæ fidei, 9. a. Et videns Iesus fidem illorum dixit paralytico: Confide fili, remittuntur tibi peccata tua, c. Confide filia fides tua te saluam fecit, fiat tibi sicut vis, d. Secundum fidem vestram fiat vobis, 13. g. Et non fecit tibi virtutes multas, ppter incredulitatem illorum, 14. d. Modicæ fidei quare dubitasti? 15. c. O mulier magna est fides tua, 17. c. Quare nos non potuimus eicere illum? Dicit illis Iesus: Propter incredulitatem vestram. Amen quippe dico vobis, si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic, transi hinc, & transibit, & nihil impossibile erit vobis, 21. c. Amen dico vobis, si habueritis fidem & non hæsitaueritis, non solum de ficulnea facietis: sed & si monti huic dixeritis, tolle & iacta te in mare, & fiet, Marc. 4. d. Quid timidi estis, necdum habetis fidem, d. Filia fides tua te saluam fecit. Vade in pace, & esto sana à plaga tua, 6. g. Confidite ego sum nolite timere, 9. d. Si potes credere omnia à possibilibus sunt credenti, 10. g. Vade: fides tua te saluam fecit, 11. c. Amē dico vobis, quia quicumq; dixerit monti huic, tollere & mittere in mare, & non hæsitauerit in corde suo sed crediderit quia quodcumq; dixerit fiat, fiet ei, Lu. 7. b. Amen dico vobis nec in Israël tantam fidem inueni, g. Fides tua te saluam fecit vade in pace, 8. d. Dixit autem illis: Vbi est fides vestra? g. Filia fides tua saluam te fecit: Iesus autem audito hoc verbo. Respondit patri puellæ. Noli timere. Crede tantum & salua erit, 9. e. O generatio infidelis & peruersa vsque quo ero apud vos & patiar vos? 17. b. Si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis huic arbori moro, eradicare, & transplantare in mare, & obediet vobis, b. Surge

b. Surge vade, quia fides tua te saluum fecit, 18. g. Respic, fides tua te saluum fecit, Ioann. 4. g. Creditur homo sermoni quem dixit ei Iesus & ibat, 14. b, Amen amen dico vobis qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet, 1. Ioan. 1. a. Hæc est victoria quæ vincit mundum fides nostra.

V Fidei qualitas quo ad obiectum, Ioann. 20. g. Hæc autem scripta sunt, vt credatis quia Iesus est Christus filius dei, & vt credentes vitam habeatis in nomine eius, Roma. 10. a, Finis enim legis Christus ad iustitiam omni credenti, Hebræo. 11. a, Est autem fides sperandarum substantia rerum, argumentum nõ apparentium, b. Credere enim oportet accedentem ad deum quia est, & inquirentibus se remunerator sit Actu. 16. f, Crede in dominum Iesum, & saluus eris.

VI Quo ad subiectum in corde, Eccî. 32. d, Qui credit deo attendit mandatis, Marci. 9. d, Credo domine adiuua incredulitatem meam, Lucæ. 17. b, Et dixerunt apostoli domino: A dauge nobis fidem, Romano. 4. d, In repromissione etiam dei non hæsitauit diffidentia: sed confortatus est fide, dans gloriam deo plenissime sciens, quia quæcunq; promissit deus potens est & facere.

VII In ore, Matthæ. 10. d, Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram patre meo qui in cælis est: qui autem negauerit me coram hominibus, negabo & ego eum coram patre meo qui in cælis est, Lucæ. 9. c, Nam qui me erubuerit, & meos sermones, hunc filius hominis erubescet, cum venerit in maiestate sua, & patris & sanctorum angelorum, 11. b, Dico autem vobis: Omnis qui cunq; confessus fuerit me coram hominibus, & filius hominis confitebitur illum coram angelis dei. Qui autem negauerit me coram hominibus, negabitur coram

ram angelis Dei, Romano. 10. c. Ore autem confessio fit ad salutem, 2. Timo. 2. b, Si negauerimus & ille negabit nos.

VIII Opere, Matth. 7. c. Non omnis qui dicit mihi domine domine intrabit in regnum cælorum, sed qui facit voluntatem patris mei, qui in cælis est, ipse intrabit in regnum cælorum, 28. d, Docentes eos seruari re omnia quæcunq; mandauit vobis, Lucæ. 6. g, Quid autem vocatis me domine domine, & non facitis quæ dico, 12. f, Ille autem seruus, Accidia. 1, Ioan. 13. b, Si hæc feceritis, beati eritis si feceritis ea, Gala. 3. b, Nam in Christo Iesu, Circumcisio. 3. Ephes. 2. b, Ipsius enim sumus factura creati in Christo Iesu in operibus bonis, quæ preparauit deus vt in illis ambulemus, Titum. 1. d, Confitentur se nosse deum, factis autem negant, 2. d, Apparuit enim gratia, Aduentus. 5. 3. d, Discant autem & vestri bonis operibus præesse ac vt vus necessarios vt non sint infructuosi, Iacobi. 2. c, Quid proderit fratres mei si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat? Nunquid poterit fides saluare eum? d, Vis autem scire o homo inanis quoniam fides sine operibus mortua est. Abraham pater noster, nonne ex operibus iustificatus est offerens Isaac filium suum super altare? Vides quoniam fides cooperabatur operibus illius, & ex operibus fides summata est? Et suppleta est scriptura dicens: Creditur Abraham Deo & reputatum est illi ad iustitiam & amicus dei appellatus est. Videtis quoniam ex operibus iustificatur homo, & nõ ex fide tm. Sicut enim corpus sine spũ mortuũ est, ita fides sine operibus mortua est, 1. Pe. 1. b, Vos autem curã omnẽ subiuferẽtes in infirmitate in fide vestra virtutẽ, in virtute autem scientiã, in scientia autem abstinentiã, in abstinentia autem paciẽtiã, in paciẽtia autem pietatem, in pietate autem amorem fraternitatis, in amore autem fraternitatem charitatẽ. Hæc enim si vobis adũnt & sapient, non vacuos, nec sine honore,

honore constituent in domini nostri Iesu Christi cognitione. Cui enim nō praelo sunt hæc cæcus est & manu tentans, obliuionem accipiens purgationis veterum suorum delictorum, c. Quapropter magis fatagite, vt per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis, hæc enim facientes non peccabitis aliquando. Sic enim abundanter ministrabit vobis introitus in æternum regnum domini & saluatoris nostri Iesu Christi.

IX ¶ Fidei utilitas. Nam præstat iustificationem, Gene. 15. b. Credidit Abraam Deo & reputatum est illi ad iustitiam, Prou. 11. d. Per misericordiam & fidem purgantur peccata, Sapient. 1. a. Sentite de domino in bonitate, & in simplicitate cordis quaerite illum, quoniam inuenitur ab his qui non tenent illum, apparet autem eis qui fidem habent in illum, Ecc. 1. b. Crede Deo & recuperabit te, Oze. 2. d. Et sponsabo te. Matrimonium. 7. Aba. 2. a. Iustus autem in fide sua viuet Matth. 9. a. Et vidēs Iesus fidē illorū dixit paralytico Confide filii remittuntur tibi peccata tua. Marc. 2. a. Quom autem vidisset Iesus fidem illorum, Luc. 5. d. Quorum fidem vt vidit, Ioan. 7. f. Qui credit in me sicut dicit scriptura, flumina de ventre eius fluēt aquę viuę. Hoc autem dixit de spiritu quę accepturi erant credentes in eum, 11. c. Qui credit in me etiam si mortuus fuerit viuēt, Rom. 3. d. Nunc autem sine lege iustitia Dei manifestata est, testificata a lege & prophetis. Iustitia autem Dei per fidem Iesu Christi, in omnes & super omnes qui credunt in eum. Arbitramur enim iustificari hominem per fidem sine operibus legis, 4. a. Credidit Abraam Deo, & reputatum est illi ad iustitiam, 5. a. Iustificati ergo ex fide, pacem habemus ad deum, per dominum nostrum Iesum Christum, per quem habemus accessum per fidem in gratiam istam in qua stamus & gloriamur in spe glorię filiorum Dei, Gala. 3. a. Nos enim spū ex fide speramus

istitæ expectamus, Act. 10. g. Huic omnes prophetæ testimonium perhibent remissionem peccatorum accipere, per nomen eius omnes qui credunt in eum, 13. f. In hoc omnis qui credit iustificatur, 15. c. Fide purificans corda eorum.

X ¶ Glorificationem, Tob. 2. c. Vitam illam expectamus quam Deus daturus est his qui fidem suam quam mutant ab eo, Ecc. 2. b. Qui timetis dominum credite illi, & non euacuabitur merces vestra, Mar. 16. d. Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit, Ioan. 3. b. Sic enim deus. Dilectio dei. 2. d. Qui credit in filium, habet vitam æternam, 5. d. Amen amen dico vobis quia qui verbum meum audit & credit ei qui misit me, habet vitam æternam, 6. d. Hęc est autem voluntas patris mei, qui misit me, vt omnis qui videt filium, & credit in eum, habeat vitam æternam, 17. a. Hęc est autem vita æterna, vt cognoscant te solum deum verum, & quem misisti Iesum Christum, 20. g. Quia vidisti me Thoma credidisti, Beati qui non viderunt & crediderunt, Roma. 10. c. Omnis qui credit in illum non confundetur, Ephe. 2. b. Gratia enim estis saluati per fidem, & hoc non ex vobis, Act. 26. e. Ad hoc enim apparui tibi vt cor stituam te ministrum & testem eorum quę vidisti, & eorum quibus apparebo tibi, eripiens te de populis, & gentibus in quas mitto te aperire oculos eorum, vt conuertantur a tenebris ad lucem, & de potestate satanę ad Deum, vt accipiant remissionem peccatorum, & forsem inter sanctos, per fidem quę est in me, 1. Pet. 1. b. In quem nunc quoque non videntes creditis, credentes autem exultabitis lætitia inenarrabili & glorificata, reportantes finem fidei vestrę, salutem animarum vestrarum

XI ¶ Fidei promotiuum, Roma. 10. d. Ergo fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi.

XII ¶ Impeditiuum, Luc. 10. b. Veruntamen filius veniens putas inueniet fidem super terram? Ioan. 5. g.

M Quomodo

Quomodo vos potestis credere qui gloriam abinuit
cem accipitis, & gloriam qua a solo deo est non quaer
ritis, 19. e, Sed vos non creditis quia non estis ex o
nibus meis, 12. f, Cum autem tanta signa fecisset corā
eis, non credebāt in eum, vt sermo Eliaē impletur
que a dixit, Domine quis credidit auditui nostro, &
brachium domini cui reuelatum est?

I Fideiussio Solerter cauenda, Prou. 11. c
Affligetur malo, qui fidem facit pro extraneo, 17. c,
Stultus homo plaudet manibus cum spondedit, p
amico suo, 20. c, Tolle vestimentum eius, qui fideiuf
sor extitit alieni, & pro extraneis aufer pignus ab eo
22. d, Noli esse cum his qui defigunt manus suas, & q
vades se offerunt pro debitis, Si enim non habes vn
de restituas, quid caufe est vt tollat operimentum de
cubili tuo? Eccl. 8. c, Non spondeas super virtutē tu
am, quod si sponderis, quasi restituens cogita, 29. c
Vir repromittit de proximo suo, & cum perdiderit
reuerentiam derelinquetur ab eo, Repromissio negl
sima multos perdidit diligentes, & commouit illos q̄si
fluctus maris, Viros potentes gyrans migrare fecit,
& vagari sunt in gentibus alienis.

II ¶ Vigilanter redimenda, Prou. 6. a, Fili mi si spo
ponderis pro amico tuo, defixisti apud extraneum
manum tuam, Illaqueatus es ybis oris tui, & captus
proprijs sermonibus, Fac ergo quod dico fili mi, &
temeripsum libera, quia incidisti in manum proximi
tui, Discurrere festina suscita amicum tuum, Ne dederis
somnum oculis tuis, nec dormitent palpebrae tue
Er uere quasi damula de manu, & quasi auis de insi
dijs aucupis.

III ¶ Cordialiter recognoscenda, Eccl. 29. c, Vir bo
nus fidem facit proximo suo, & qui perdidit consu
sionem derelinquet sibi, Gratiam fideiussoris ne ob
liuiscas

liuiscaris, dedit enim pro te animam suam. Repro
missorem fugit peccator & immundus, Bona repro
missoris sibi adscribit peccator, & ingratus sensu de
relinquit liberantem se, d, Recupera proximum secuti
dum virtutem tuam & attende tibi ne incidas.

I ¶ **Filius dei** naturalis Christus, Matth. 3. d
Et ecce vox de caelo dicens: Hic est filius meus dile
ctus in quo mihi complacui, 17. b, Et ecce vox de nu
be dicens, hic est filius meus dilectus in quo mihi be
ne complacui, ipsum audite, Marc. 1. b, Et vox facta
est de caelis, Tu es filius meus dilectus in te compla
cui, Ioan. 1. b, Et vidimus gloriam eius gloriam qua
si vnigeniti a patre, Romano. 1. a, Paulus seruus Ie
su Christi vocatus apostolus, qui praedestinatus est fi
lius dei in virtute, secundum spiritum sanctificatio
nis, ex resurrectione mortuorum Iesu Christi domi
ni nostri, secundum Pet. 1. c, Non enim indoctas fabulas
secuti notam vobis fecimus domini nostri Iesu Chri
sti virtutem & praescientiam, sed speculatores facti il
lius magnitudinis, Accipiens enim a deo patre hono
rem & gloriam voce delapsa ad eum huiuscemodi
magnifica gloria, hic est filius meus dilectus, in quo
mihi complacui, ipsum audite.

II ¶ **Filius Dei** adoptiuus, Gratiouse eligitur, Oze. 1
d, Er erit in loco vbi dicitur eis non populus meus
vos, dicitur eis filij dei viuents, Matthae. quinto. c,
Dico enim vobis quoniam potens est Deus, de lapi
dibus istis suscitare filios Abrahā, Ioannis primo. b,
In propria venit & sui eum non receperunt, Quot
quot autem receperunt eum dedit eis potestatem fi
lios dei fieri ihs qui credunt in nomine eius, qui non
ex sanguinibus, neque in voluntate carnis, neque ex
voluntate viri, sed ex Deo nascuntur, Romanorum,
octauo. c, Quicumque enim spiritu dei aguntur, ihs
sunt filij Dei, Non enim accepistis spiritum seruitutis

iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum dei in quo clamamus, Abba, pater. 1. Cor. 1. b. Fidelis deus per quem vocati estis in societatem filij eius, 4. c. Nam in Christo Iesu per euāgelium ego vos genui, Galat. 3. d. Omnes enim filij dei estis per fidem, 4. a. At ubi venit plenitudo temporis misit deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege, ut eos qui sub lege erant redimeret, ut adoptionem filiorum reciperemus. Quoniam autem estis filij dei misit deus spiritum filij sui in corda vestra clamātem Abba pater, c. Filii mei quos itegete parturio donec formetur Christus in vobis, Iaco. 1. c. Voluntarie enim genuit nos verbo veritatis, 1. Pe. 1. d. Renati nō ex semine corruptibili sed incorruptibili per verbū dei uiui, 1. Ioan. 3. b. Omnis qui non est iustus, non est ex deo, 4. b. Omnis qui diligit ex deo natus est & cognoscit deum.

III **V**irtuose ad deum dirigitur, Deutero. 14. a. Filij estote domini dei vestri, Esaia. 1. a. Filios enutriui & exaltaui, ipsi autē spreuerūt me, Mal. 1. b. Filius honorat patrē. Si ergo pater ego sum, ubi est honor meus? 2. c. Nunquid non pater vnus omnium nostrū? Roma. 8. f. Nam quos præsciuit & prædestinavit cōformes fieri imaginis filij sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus, 1. Ioan. 3. b. Omnis qui natus est ex deo peccatum non facit, quoniam semen ipsius in eo manet, & non potest peccare, quoniam ex deo natus est, 3. d. Scimus quia omnis qui natus est ex deo non peccat, sed generatio dei conseruat eum, & malignus non tangit eum.

III **F**ructuose a deo recipitur, Sapient. 5. a. Tunc stabunt iusti, Derisor. 1. Esaia. 63. d. Tu domine pater noster & redemptor noster, Matt. 6. b. Sic ergo orabit: Pater noster qui es in cœlis, 23. b. Vnus est enim pater vester qui in cœlis est, Roma. 8. c. Ipse enim spūs testimonium reddit spūi nostro quod sumus filij dei

Si au-

Si autem filij, & hæredes. Hæredes quidem dei, cohæredes autem Christi, Gala. 4. b. Itaq; iam non est seruus sed filius. Quod si filius & hæres per deum.

V **F**ilius iræ, Ephes. 2. a, Erasmus natura filij iræ sicut & cæteri.

VI **F**ilij in bonis sunt instituendi. Vt deum timeant, Tob. 1. b. Cum vero. Abstinentia, 1. 4. a. Omnibus diebus vitæ tuæ in mente habeto deum, & caue ne aliquando peccato consentias, & prætermittas præcepta dei nostri, 14. c. Audite ergo filij patrem vestrum. Seruite domino in veritate & inquirete, ut faciatis quæ placita sunt illi. Et filijs vestris mandate, ut faciant iustitias & cæremonias, ut sint memores dei, & benedicant eum in omni tempore & veritate. Psalm. 77. a. Quanta mandauit patribus nostris notafacere ea filijs suis, Filij qui nascuntur. Vt ponant in deo spem suam. Prou. 1. a. Audi fili mi disciplinam patris tui, & legem matris tuę ne dimittas, ut addatur gratia capiti tuo & torques collo tuo, 14. d. In timore domini fiducia fortitudinis filijs eius erit spes. 20. b. Iustus qui ambulat in simplicitate sua, beatos post se filios relinquet, 23. b. Audi fili mi & esto sapiens, & dirige in via animum tuum, Sapient. 8. d. Puer autem eram ingeniosus & fortitus sum animā bonam, Ecclesi. 10. a. Ne iucunderis in filijs impijs si multiplicentur, nec oblecteris super ipsos si non est timor dei in illis. Non credas vitæ illoꝝ, & ne respexeris in labores illorum. Melior est enim vnus timēs deum quam mille filij impij. Et vtile est magis mori sine filijs quam relinquere filios impios, Esa. 38. d. Pater filijs notam faciet veritatem tuam, Thre. 3. c. Bonum est viro cui portauerit iugum ab adolescentia sua, Lu. 1. g. Puer autē crescebat & cōfortabatur spū, 2. f. Puer autē crescebat & cōfortabatur (Iesus) plenus sapientia, & gratia dei erat cum illo, g. Et Iesus proficiebat sapientia &

M 3 atate

etate & gratia apud Deum & homines, Ephes. sex. a, Et vos patres nolite ad iracundiam prouocare filios vestros: sed educate illos in disciplina & correptione domini.

VII ¶ Vitia caueant, Prouer. 14. b, Filio dolofo nihil erit boni, 17. a, Seruus sapiens dominabitur filijs stultis, & inter fratres hæreditatem diuidet, d. Natus est stultus in ignominiam suam, sed nec pater in fastuo lætatur. Ira patris filius stultus, & dolor matris quæ genuit eum, 19, b, Dolor patris filius stultus, e. Erudi filium tuum ne desperes, 28. b, Qui custodit legem filius sapiens est, qui autem comestatores pascit, confundit patrem suum, Ecc. 7. c, Filij tibi sunt, erudi illos, & cura illos à pueritia eorū. Filix tibi sunt serua corpus illarum & non ostendas hilarem faciem tuam ad illas. Trade filiam & grande opus feceris, & homini sensato da illam, 22, a, Confusio patris est de filio indisciplinato. Filia autem fatua in deminoratione fiet. Filia prudens hæreditas viro suo, nam quæ confundit, in contumeliam fit genitoris. Patrem & virum confundit auidax, 30. b, Lacta filium & pauentem te faciet, iude cum illo & cõtristabit te. Non corrideas illi ne condoleas, & in nouissimo obstupescerint dentes tui, non des illi potestatem in iuuentute, & ne despicias cogitatus illius. Doce filium tuum & operare in illo, ne in turpitudine illius offendas, 42. b, Filia patris abscondita, est vigilia, & solitudo eius auferit somnum, ne forte in adolescentia sua adultera efficiatur, & cum viro commorata odibilis fiat, ne quãdo polluatur i virginitate sua, & in paternis suis grauida inueniatur, ne forte cum viro commorata transgrediatur, aut certe sterilis efficiatur. Super filiam luxuriosam confirma custodiam, ne quãdo faciat te in opprobrium venire inimicis, a detractione in ciuitate, & abiectione plebis, & confundat te in multitudine populi, Titu. 2, c, Iuuenes similiter vt sobrij sint.

VIII

VIII ¶ Honoste se habeant, Tob. 7. b, Benedictio sit tibi fili mi quia boni & optimi viri filius es, 9. c, Benedicat te Deus Israel, quia filius es optimi viri, iusti & timentis deum & eleemosynas facientis, 10. d, Et apprehendentes parentes filiam suam osculari sunt eum, & dimiserunt ire, monentes eam honorare soceros, diligere maritum, regere familiam, gubernare domum, & seipsam irreprensibilem exhibere, Prouerbio. 4. a, Audite filij disciplinam patris, 10. a, Filius sapiens lætificat patrem, filius vero stultus mœstificat matris suæ, 22. a, Prouerbum est adolescens iuxta viam suam, etiam cum senex non recedet ab ea, 23. c, Exultat gaudio pater iusti, qui sapientem genuit lætatur in eo. Gaudeat pater tuus & mater tua & exultet qui genuit te, Ecc. 1. c, Rursum detestatus sum omnem industi iam meam, quæ sub sole studiosissime laboravi, habiturus hæredem post me, quem ignoro vtrum sapiens an stultus futurus sit, & dominabitur in laboribus meis, quibus defudavi & sollicitus fui, Sapient. quarto. b, Ex iniquis enim omnes filij qui nascuntur, testes sunt nequitix aduersus parentes in interrogatione sua, Ecc. 11. d, Quoniam in filijs suis agnoscat vir, 25. b, Nouem insuspiciabilia cordis magnificavi. Homo qui iucundatur in filijs, 26. b, In filia non auertente se firma custodiam, ne inuenta occasione abutatur se. Ab omni irreuerentia oculorum eius caue, & ne mireris si te neglexerit, c. Sicut viator sitiens ad fontem os aperiet, & ab omni aqua proxima bibet, & contra omnem palum sedebit, & contra omnem sagittam aperiet pharetrã donec deficiat. 30. a, Qui docet filium suum laudabitur in illo, & in medio domesticorum in illo gloriabitur. Qui docet filium suum in zelum meret inimicis, & in medio amicorū gloriabitur in illo. Mortuus est pater eius & quasi nõ est mortuus, similem enim reliquit sibi post se. In vita sua vidit, & lætatur est in illo, in obitu

M 4 suo

suo non est cōtritus, nec cōfusus est corā inimicis
 Relinquit enim defensorem domus contra inimicos
 & amicis reddere gratiā, 33. c. Filio, mulieri. Domus. s
 IX Pro malis corrigendi, Deu. 21. d, Si genuerit ho-
 mo filium contumacem & proteruum, qui non audie-
 rit patris ac matris imperium, & coercitus obedire cō-
 tempserit, apprehendent eum & ducēt ad seniores ci-
 uitatis illius, & ad portam iudicij, dicentq; ad eos, Fi-
 lius noster proteruus & contumax est, monita nostra
 audire contemnit, comestationibus vacat & luxuria
 atq; conuiujs, lapidibus eum obruet populus ciuitas
 tis, & morietur, vt auferatis malum de medio vestri
 Heli ob filiorum malitiam vna die cum ipsis mortus
 us est, 1. Reg. 2. c, Porro filij, Heli filij belial, 4. c, Et fa-
 cta est plaga magna nimis, Prou. 13. d, Qui parcat vir-
 gae odit filium suum, qui autem diligit, instanter eru-
 dit illum, 15. a, Stultus irridet disciplinam patris, qui
 autem custodit increpationes astutior fiet, 22. c, Stul-
 titia colligata est in corde pueri & virga discipline su-
 gabit eam, 23. b, Noli subtrahere ā puero disciplinam
 si enim percusseris eum virga nō morietur, 29. c, Vir-
 ga atq; correctio tribuit sapientiam, puer autem qui
 dimittitur voluntati suae, confundit matrem suam,
 Eccl. 30. a, Qui diligit filium suum assiduatur illi flagel-
 la, vt lætetur in nouissimo suo, & non palpet proxi-
 morum ostia, b, Equus indomitus euadet durus, & fi-
 lius remissus euadet præceps. Curua ceruicem eius in
 iuuentute, & tunde latera eius dum infans est, ne for-
 te induret & non credat tibi, & erit tibi dolor animæ,
 41. b, Filij abominacionum sunt filij peccatorum, &
 qui conuersantur fecus domus impiorum. Filiorum
 peccatorum periet hcreditas, & cum semine eorū assi-
 duitas opprobrij. De patre impio queruntur filij, quo-
 niam propter illum sunt in opprobrio,

I **Fornicatio** corporalis, Iram dei, puocat.
Sic

Sic filij Israel fornicantes cum filiabus Moab graui-
 ter sunt puniti. Num. 25. a, Morabatur autem Israel
 eo tempore in Sathim, & fornicatus est populus cū
 filiabus Moab. Eccl. 19. a, Vinum & mulieres apo-
 statare faciūt sapientes, & arguunt sensatos, & qui se
 iungit fornicarijs erit nequam. Putredo & vermes
 hæreditabunt illum, & extolletur in exemplum ma-
 ius, & tolletur de numero anima eius. Hierem. 5. c.
 Saturavi eos & mœchati sunt, Equi amatores in for-
 minas, nunquid super his non visitabo. 1. Cor. 6. b,
 Neq; fornicarij regnum dei possidebunt. c. Esca ven-
 tri & venter escis, deus autem & hunc & hanc de-
 struet, corpus autem non fornicationi sed domino. d
 Nescitis quoniam corpora vestra membra sunt Chri-
 sti? Tollens ergo membrum Christi faciam membrū
 meretricis? Abiit. An nescitis quoniam qui adhæret
 meretrici vnum corpus efficitur? Erunt inquit duo
 in carne vna. Fugite fornicationem, Omne em̄ pec-
 catum quodcunq; fecerit homo extra corpus suū est,
 qui autem fornicatur in corpus suum peccat. An ne-
 scitis quoniam membra vestra templum sunt spiri-
 tus sancti? 10. b. Neq; fornicemur sicut quidam ex is-
 rael fornicati sunt, & ceciderunt vna die viginti tria
 milia. Hebr. 13. a, Fornicatores & adulteros iudica-
 bit deus. Apoc. 21. b, Timidis autem & incredulis &
 execratis, & homicidis & fornicatoribus, & venefi-
 cis, & idololatrijs, & omnibus medacibus, pars illo-
 rum erit in stagno ardenti igne & sulphure, quod est
 mors secunda.

II **Conuersionem** retardat. Osee 5. b. Nō dabūt
 cogitationes suas vt reuertantur ad deum suum, q̄
 spiritus fornicationum in medio eorum, & dominū
 non cognouerunt, Ephesios 4. e, Hoc igitur dico. Ce-
 citas. 2. Hebræ. 12. d. Ne quis fornicator aut prophā-
 nus vt Esau.

III **Corpus** enervat, Eccl. 23. c, Homini fornicat

no omnis panis dulcis non fatigabitur transgrediens, usque ad finem. Osee 4. c. Fornicatio & vinum & ebrietas auferunt cor.

III ¶ Substantiã dissipat. Iob 31. b. Ignis est usque ad perditionem deuorans, & omnia eradicans geminina, Prou. 23. c. Fovea profunda est meretrix, & puteus angustiis aliena. Inuidiatur in via quasi latro, & quos incautos viderit interficit. 29. a. Qui autem nutriti foras perdit substantiã, 31. a. Ne dederis mulieribus substantiã tuã, Eccl. 9. b. Ne des fornicarijs animam tuã in villo, ne perdas te & hæreditatem tuam. Lucæ 15. Et non possit. Auersio r.

V ¶ Hominem infamat. Deut. 23. c. Nõ offeres mercedem prostituti. Eccl. 9. b. Omnis mulier quæ est fornicaria quasi iterum in via ab omnibus prætereuntibus conculcabitur. 41. d. Erubescite à patre & matre de fornicatione.

VI ¶ Proximum supplantat. Amon violans sororem politæ occisus fuit. 2. Regum 13. a. Factum est post hæc. Herodes Ioannem propter Herodiadem capi & decapitari fecit. Marci sexto. c. Ipse enim Herodes.

VII ¶ Fornicatio diligenter vitanda. Affectu. Exo. 29. c. Nec desiderabis vxorem eius non seruum non ancillam, Thob. 3. c. Tu scis domine quia nunquam concupui virum, & mundam seruauit animam meam ab omni concupiscentia. Iob 31. a. Si deceptus est. Adulterium 4. Daniel. 13. f. Semen Chanaan & non Iuda species decepti te, & concupiscentia subuertit cor tuum. Matth. 5. d. Ego autem dico vobis quia omnis qui viderit mulierem, 15. b. De corde enim. Cogitatio. 4.

VIII ¶ Affectu. Eccl. 9. b. Cum aliena muliere nõ sedes omnino, nec accumbas cum ea super cubitum & non alterceris cum illa in vino, ne forte declinet cor tuum in illam, & sanguine tuo labaris in perditionem.

tionem. Ephesios 5. a. Fornicatio autem & omnis immunditia aut auaritia nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos.

IX ¶ Aspectu. Sichem filius Emor Dinam videns in eius concupiscentiam exarsit. Genesis 34. a. Egressa est autem Dina filia Lyg. David videns Bethsabee se lauante adulterium commisit, secundo Regum 11. a. Dum hæc agerentur. Iob 31. a. Pepigi foras cum oculis meis vt ne cogitarem quidem de virgine, Prouerbiorum 6. c. Non concupiscat pulchritudinem eius cor tuum. Precium enim foras vix est vnius panis, mulier autem viri preciosam rapit animam, Ecclesiast. 9. a. Ne respicias mulierem multiuolam, ne forte incidas in laqueos illius. Virginem ne conspicias, ne forte scandalizeris in decore illius, b. Auerte faciem tuam à muliere compra, & ne conspicias speciem alienam. Propter speciem mulieris multi perierunt, & ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit. Speciem mulieris alienæ multi aduerti reprobis facti sunt, colloquium enim illius quasi ignis exardescit. 25. d. Ne respicias in mulieris speciem. Threno. 3. f. Oculi mei depredatus est anima meam in cunctis filiabus vrbis meæ. 2. Petri 2. c. Oculos hab. Adulterium 2.

X ¶ Actu. Leuitic. 19. f. Ne prostituta filiam tuam. Deuterono. 23. c. Non erit meretrix de filiabus Israel nec fornicator, Thob. 4. b. Attende tibi fili mi ab omni fornicatione, Prou. 4. d. Nuaquid pote. Adulterium. 2. Eccl. 9. a. cum saltatrice ne assiduus sis, nec audias illam, ne forte pereas in efficacia illius. 41. d. Ne respicias. Adulterium 5, 42. c. Omni homini noli intendere in specie: & in medio mulierum noli commorari. De vestimentis enim procedit tinea, & à muliere iniquitas viri. Melior est enim iniquitas viri, quàm benefaciens mulier, & mulier confundens in opprobrium. 1. Cor. 7. a. Bonum est homini mulierem nõ tangere. Coloss.

Colossen. 3. a. Mortificate membra vestra, quæ sunt super terram, fornicationem, immundiciam, libidinem, concupiscentiam malam, & avaritiam, quæ est simulachrorum seruitus, propter quæ venit ira dei super filios incredulitatis. **1. Thessalon. 4. a.** Hæc est enim, Abstinencia 1.

I **Fortitudo bona.** Deum quærit. **Exo. 17. a.** Fortitudo mea & laus mea dominus. **2. Paral. 15. b.** Vos ergo confortamini, & non dissoluantur manus vestra: erit enim merces operi vestro. **16. c.** Oculi domini contemplantur vniuersam terram, & præbent fortitudinem his, qui corde perfecto credunt in eum. **Psalmo 58. c.** Fortitudinem meam ad te custodiam. **67. g.** Mirabilis deus in sanctis suis ipse dabit virtutem. **Prouer. 14. d.** In timore domini fiducia fortitudini. **18. b.** Turris fortissima nomen domini ad ipsum currit iustus, & exaltabitur. **Esa. 12. a.** Quia fortitudo mea & laus mea dominus, **25. b.** Quia factus es fortitudo pauperi, fortitudo egeno in tribulatione sua, spes à turbine: umbraculum ab æstu. **30. d.** In silentio & spe erit fortitudo vestra. **40. g.** Qui dat lassum virtutem, & his qui non sunt fortitudinem & robur multiplicat. Qui autem sperant in domino, mutabunt fortitudinem, assumunt pennas ut aquilæ, current & non laborabunt, ambulabunt & non deficient. **49. b.** Deus meus factus est fortitudo mea. **Aggei 2. a.** Et nunc confortare Zorobabel dicit dominus, confortare Iesu fili Iosedech.

II **Vitia subiicit.** **Iob 17. c.** Tenebit iustus viam suam: & mundus manibus addet fortitudinem. **Pro. 10. d.** Fortitudo simplicis via domini, **24. b.** Si desperaueris lapsus in die angustie iminuetur fortitudo tua. **1. Cor. 16. c.** Vigilate, stete in fide, viriliter agite, confortamini, **Heb. 12. b.** Nondum enim vsque ad sanguinem resististis aduersus peccatum repugnantes.

III **Hosti**

III **Hosti resistit.** **Pro. 20. d.** Exultatio iuuenum fortitudo eorum. **24. a.** Vir sapiens & fortis est, **28. a.** Fugit impius nemine persequente: iustus autem quasi leo, confidens absque terrore crit. **Esa. 43. a.** Noli timere quia redemi te, & vocavi te nomine tuo. Meus es tu. Cum transieris per aquas, tecum ero, & flumina non operient te. Cum ambulaueris in igne non comburens, & flamma non ardebit in te, quia ego sum dominus deus tuus sanctus Israel saluator tuus. **1. Mach. 2. g.** Vos ergo filii confortamini & viriliter agite in lege, **Rom. 8. f.** Si deus pro nobis quis contra nos? **Ephe. 6. b.** De cætero fratres confortamini in domino, & in potentia virtutis eius. **1. Ioan. 2. c.** Scribo vobis adolescentes quoniam viciistis malignum. Scribo vobis iuuenes: quoniam fortes estis, & verbum dei manet in vobis, & viciistis malignum.

III **Fortitudo reproba.** Deum offendit. **Iob. 17.** Terendit enim aduersus deum manum suam, & contra omnipotentem roboratus est. Cucurrit aduersus deum erecto collo, & pingui ceruicæ armatus est. **Sapient. 6. a.** Melior est sapientia quam vires, & vir prudens quam fortis, **Esa. 1. g.** Et erit fortitudo vestra ut fauilla stuppæ.

V **Proximum opprimit.** **Gene. 10. c.** Porro Chus genuit Nemroth. Ipse cepit esse potens in terra, & erat robustus venator coram domino. Ab hoc exiit proverbium, quasi Nemroth robustus venator coram domino, Sapientia 2, c. Sit autem fortitudo nostra lex iustitiæ, quod enim infirmum est inutile inuenitur,

I **Fraternitas** naturalis esse debet ordinata. **Prouer. 18. c.** Frater qui adiuuatur à fratre quasi ciuitas firma, & iudicium quasi vestes vrbium. **Eccle. 25. a.** In tribus placitum est spiritui meo, quæ sunt probata coram deo & hominibus. Concordia fratrum

fratrum, amor proximorum, & vir & mulier sibi bene consentientes, 4o. c. Fratres in adiutorium in tempore tribulationis.

II ¶ Spiritus uisus ob deum originatur, Esa. 8. d. Ecce ego, Apostolus 2. Malach. 2. c. Nunquid non pater vnus omnium nostrum? Nunquid non deus vnus creauit nos? Quare ergo despicit vnusquisque nostrum fratrem suum, Matth. 22. d. Quicumque enim fecerit voluntatem patris mei qui in caelis est, ipse meus frater soror & mater est, 23. b. Omnes autem vos fratres estis, Vnus est enim pater uester, q in caelis est. Hebræo. 2. c. Decbat enim eum, propter quem omnia, & per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, auctorem salutis eorum per passionem consumari.

III ¶ Ad bonum ordinatur. Proue. 17. c. Frater in angustijs comprobatur. Roma. 12. c. Charitatem fraternitatis inuicem diligentes, Hebræo. 13. a. Charitas fraternitatis maneat in uobis. 1. Petri 2. c. Fraternitatem diligite.

I ¶ Fructus operis bonus. Sap. 3. d. Bonorum laborum gloriosus est fructus. Roma. 7. a. Itaque fratres mei & vos mortificati estis legi per corpus Christi, ut sitis alterius qui ex mortuis resurrexit, ut fructificetis deo, Gal. 5. d. Fructus autem spiritus est charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas. Ephe. 5. c. Fructus enim lucis est in omni bonitate & iustitia & veritate. Philipp. 1. b. Et hoc oro. Charitas 2. Colo. 1. b. In omni opere bono fructificantes. Iaco. 3. d. Fructus autem iustitiæ in pace seminatur, facientibus pacem

II ¶ Malus. Sapi. 4. b. Fructus illorum inutiles & acerbi ad manducandum & ad nihilum apti. Hiere. 22. c. confundemini a fructibus uestris, Ro. 6. d. Quem ergo

ergo fructum habuistis tunc in illis in quibus nunc erubeiscitis. 7. b. Cum enim essemus in carne, passionibus peccatorum quæ per legem erant, operabantur in membris nostris, ut fructificarent morti.

I ¶ Furti prohibio, Exod. 20. c. Non furtum facies. Leu. 19. c. Nō facies furtum. Deut. 5. b. Furtum non facies. Mat. 19. c. Non facies furtū. Eph. 4. f. Qui furabatur iam non furetur.

II ¶ Conditio. Prouer. 6. d. Non grandis est culpa, Adulterium 7, 29. d. Qui cum fure participat odit animam suam. Esaiæ 1. f. Principes tui infideles socij furum.

III ¶ Punitio. Exod. 21. b. Qui furatus fuerit hominem, & vendiderit eum, conuictus noxæ morte moriatur, 22. a. Si quis furatus fuerit bouem aut ouem, & occiderit vel vendiderit, quinq; boues pro vno restituet, & quatuor oues pro vna oue. Si effringēs fur domum siue suffodiens fuerit inuentus, & accepto vulnere mortuus fuerit, percussor non erit reus sanguinis. Si orto sole hoc fecerit, homicidium perpetrauit, & ipse morietur. Si non habuerit quod pro furto reddat, ipse venundabitur. Si inuentum fuerit apud eum quod furatus fuerat viuens, siue bos, siue asinus, siue ovis, duplum restituet. 1. Cor. 6. b. Neque fures regnum dei possidebunt.

¶ **Audium spiritale.** Est purum. Tob. 13. b. Benedicite dñm omnes electi eius, agite dies lætitiæ. Psalmo 15. c. Prouidebam dominum in conspectu meo semper. Propter hoc lætatum est cor meum. 19. a. Lætabimur in salutari tuo. 31. c. Lætamini in domino & exultate iusti, 32. a. Exultate iusti in domino, 76. a. Rennuit consolari anima mea, memor fui dei & delectatus sum, 83. a. Cor meum & caro mea exultauerunt in deū viuum

35. b. *Lætetur cor meum vt timeat hominem tuum. Prouer. 15. b. Secura mens quasi iuge conuiuium. 21. c. Gaudium est iusto facere iudicium. Sap. 8. c. Nō em̄ habet amaritudinem conuersatio illius nec tēdium conuictus illius, sed lætitiā & gaudium, Esa. 9. a. Lætābuntur coram te sicut qui lætantur in messe, sicut exultāt victores capta præda, quando diuidunt spolia. Iugum enim oneris eius, & virgam humeri eius, & sceptrum exactoris eius, superasti. 29. f. Et addent mites in domino lætitiā, quoniam defecit qui præua lebat, consummatus est illusor, & succisi sunt omnes qui vigilabant super iniquitatem, qui peccare faciebant homines in verbo, & arguentem in porta supplantabant. 40. a. Consolamini consolamini popule meus, 41. d. Tu exultabis in domino & sancto Israel lætaberis, & pauperes homines in sancto Israel exultabunt. 62. c. Et gaudebit sponsus super sponsam, & gaudebit super te deus tuus. Hierem. 33. b. Vox gaudij & lætitiæ vox sponsi & vox sponsæ, vox dicentium: Cōfitemini domino exercituum, quoniam bonus dominus. Cōfitemini domino exercituum, Iosel. 2. f. Et filiæ Sion exultate & lætamini in domino deo nostro, Roma. 15. c. Deus autem spei repleat vos omni gaudio & pace in credendo, vt abideris in spe & virtute spiritus sancti, Phil. 1. c. Dum omni modo, siue per occasionem siue per veritatem Christus annuncietur: & in hoc gaudeo & gaudebo. 3. a. De cætero fratres mei gaudeate in domino. 4. a. Gaudete in domino semper iterum dico gaudere. 3, Ioan. b. Gaudisus sum valde, venientibus fratribus & testimonium perhibentibus veritati tuæ, sicut tu in veritate ambulas. Maiorem horum non habeo gratiam, q̄ vt audiam filios meos in veritate ambulantes.*

II **C** Fructuosum. Sic Dauid in introductiōe arce lætatus est humiliter. 2. Regum 6. c. Abiit ergo Dauid & adduxit arcam dei in gaudio, Psalmo 36. a: Delectate

in do-

in domino & dabit tibi petitiones cordis tui. Prouer. 14. d. Vita carniū sanitas cordis, putredo ossium inuidia.

III **C** Aeternum. Psalmo 29. c. Conuertisti planctum meum in gaudium mihi concidisti faciem meam, & circumdediti me lætitia. Prouer. 14. b. Cor quod neuit amaritudinem animæ suæ: in gaudio eius non miscebitur extraneus. Eia. 61. d. Gaudens gaudebo in domino, & exultabit anima mea in deo meo. Quia induit me vestimento salutis, & induementum iustitiæ circumdabit me, quasi sponsum decoratum corona, & quasi sponsam ornatum monilibus suis, Baruch 4. c. Emisit enim vos cum lacrima & ploratu: reducer autem vos mihi dominus cum gaudio. Matthæi 5. b. Gaudete & exultate quoniam merces vestra copiosa est in cælis. 25. b. Euge serue bone & fidelis. quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam, intra in gaudium domini tui. Luca 10. c. Veruntamen in hoc nolite gaudere quia spūs vobis subijciuntur. Gaudete autem quod nomina vestra scripta sunt in cælis, Iob 26. d. Amen amen dico vobis quia plorabitis & fletibus vos, mūdus autem dico vobis quia gaudebitis & fletibus vestris, sed tristitia vestra vertetur in gaudium, e. Iterum videbo vos & gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet a vobis, f. Petite & accipietis, vt gaudium vestrum sit plenum.

III **C** Corporale esse debet honestum, Psalmo 67. 2, Et iusti epulentur & exultent in conspectu dei, Eccl. 3. b. Et cognouit quod non esset melius nisi lætari & facere bene in vita sua, d. Et deprehendi nihil esse melius quam lætari hominem in opere suo. 9. b. Vnde ergo & comede in lætitia panem tuum, & bibe cū gaudio vinum tuum: quia placent deo opera tua. Eccl. 2. 6. a. Diuitis autem & pauperis cor bonum in omni tempore vultus illorum hilaris. 40. c. Vinum &

N

musica

musica lætificant cor. Tibiæ & psalterium suauem faciunt melodiam; & super utraq; lingua suauis. Ro. 12. c. Gaudete cum gaudentibus. 1. Cor. 7. f. Qui gaudent tanquam non gaudentes.

V ¶ Fructiferum. Tobie 7. b. Gaudium tibi sit semper. Et ait Tobias, Quide gaucium mihi erit qui in tenebris sedeo, & lumen cæli non video? Prou. 15. b. Cor gaudens exultat faciem. 17. a. Melior est buccella. Domus 5. d. animus gaudens ætatem floridam facit. Eccle. 30. c. Non est oblectamentum super cordis gaudium, d. Iucunditas cordis hæc est vita hominis, & exultatio vini est longæuitas.

VI ¶ Gaudium mundiale est vanum, Iob 20. a. Gaudium hypocritæ ad insar puncti, Prou. 14. b. Risus dolore miscetur: & extrema gaudij luctus occupat Eccles 2. a. Risum reputaui errorem: & gaudio dixi, Quid frustra deciperis? 11. c. Si annis multus vixerit homo & in his omnibus lætus fuerit: meminisse debet tenebrosi temporis, & dierum malorum, qui cum venerint, vanitates arguentur præterita, d. Lætare ergo iuuenis in adolescentia tua: & in bono sit cor tuum in diebus iuuentutis tuæ, & ambula in vijs cordis tui, & in intuitu oculorum tuorum, & scito quod pro omnibus his adducet te deus in iudicium.

VII ¶ Peruersum. Prou. 2. c. Qui lætatur cum malefecerint: & exultant in rebus pessimis, 10. d. Quasi per risum stultus operatur scelus, 15. c. Stultitia gaudium stulto. Eccle 7. a. Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum conuiuij. In illa enim finis cœctorum admonetur hominum, & viuens cogitat quod sit futurum, b. Cor stultorum ubi lætitia, 10. d. In risu faciunt panem & vinum vt epulentur bibentes. Sap. 2. a. Dixerunt enim impij cogitantes apud se non recte. Exiguum & cum tepido est tempus vitæ nostræ & non est refrigerium in fine hominis, b. Venite ergo & fruamur bonis quæ sunt, & vtamur creaturæ tanquam

tanquam in iuuentute celeriter, Vbi que relinquamus signa lætitiæ nostræ, quoniam hæc est pars nostra, & hæc est fors nostra. Eccl. 2. b. Narratio peccantium odiosa: & risus illorum in delictis peccati, Esa. 5. c. Cithara & lyra & tympanum & tibia in conuiujs eorum: & opus domini non respiciunt, Iacobi 4. d. Nunc autem exultatis in iugerbis vestris. Omnis exultatio talis maligna est.

VIII ¶ Perniciosum, Tob. 2. a. Manducauit panem cum luctu & tremore: memorans illum sermonem quem dixit dñs per prophetam (Amos 8. c) Dies festi vestri conuertentur in lamentationem & luctum, Iob 21. b. Tenent tympanum & citharâ, & gaudent ad sonitum organi, Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt, Qui dicunt deo recede a nobis. 30. d. Versa est in luctum cithara mea & organum meum in vocem silentium. Esaie 3. c. Pro eo quod eleuatae sunt filia Sion & ambulauerunt ex tento collo, & nutibus oculorum ibant & plaudebant & ambulabant, & pedibus suis composito gradu incedebant, decaluaabit dominus verticem filiarum Sion, & dominus crimen earum denudabit, d. In die illa auferet dominus ornamentum calceamentorum, & lunulas, & torques, & monilia, & armillas, & mitras & discriminalia. Et erit pro suauis odore factor, & pro zona funiculus. 22. d. Et vocabit dominus deus exercituum in die illa ad fletum & ad plandum, ad caluicium. & ad cingulum sacci, & ecce gaudium & lætitia, occidere vitulos, & iugulare arietes, comedere carnes & bibere vinum, Comedamus & bibamus: cras enim moriemur. Si dimittet iniquitas hæc vobis donec moriamini. 24. b. Cessauit gaudiū tympanorum quæit sonitus lætatiū, cœticuit dulcedo citharæ. Cū cantico nō bibent vinū: amara erit potio, bibentibus illa. 32. c. Super humū populi mei spinæ & vepres ascendent, quāto magis super oēs domos gaudiū ciuitatis exultans

exultantis. Hier. 7. g. Et quiescere faciam de vrbibus Iuda, & de plateis Hierusalem, vocem gaudij, & vocem lætitiæ, & vocem sponsi & vocem sponsæ. 25. c. Perdantq; ex eis vocē gaudij & vocē lætitiæ. Osee 2. b. Et cessare faciā omne gaudiū eius, Lucæ 6. d. Vx vobis q ridetis nunc, quia lugebitis & flebitis, Iaco. 4. c. Miseri estote, & lugete, & plorate, risus vester in luctum conuertetur, & gaudium in merorem. Apoca. 2. b. Quantum glorificauit se & in delictis fuit, tantum daret illi tormentum & luctum.

I **Generatio** mala. Deu. 32. a. Generatio praua atq; peruersa, c. Generatio enim peruersa est & infideles filij. Psalmo 77. a. Ne fiant sicut patres eorū, Generatio quæ non direxit cum deo cor suum. Sap. 3. d. Nationes enim iniquæ duræ sunt consummationis. Mat. 3. b. Progenies viperarum quis demonstrabit vobis fugere a ventura ira? 12. c. Progenies viperarum quomodo potestis bona loqui, cum sitis mali. 16. a. Generatio mala atq; adultera signum querit. 17. c. O generatio incredula atq; peruersa quousque ero vobiscum, Lucæ 11. d. Generatio hæc generatio nequam est, Ioan. 8. Si filij Abrahæ estis opera Abrahæ facite. V. o. facitis opera patris vestri. f. Vos ex patre diabolo estis: & desideria patris vestri vultis facere. 1. Ioan. 3. b. Qui facit peccatum ex diabolo est, quoniam ab initio diabolus peccat,

II **Bona.** Psalmo 13. b. Quoniam dominus in generatione iusta est, 23. b. Hæc est generatio querens vnum dominum. 111. a. Generatio rectorum benedictur, Ioan. 1. b. Qui nõ ex sanguinibus, sed ex deo nati sunt. 3. a. Quod natum est ex carne caro est: & quod natū est ex spiritu spiritus est, 1. Ioā. 4. b. Et ois qui diligit fratrem suum, ex deo natus est.

I **Gloria dei** in omnibus querenda. Tobia 12. b. Etem sacramentum regis abscondere bonū est,

est opera autem dei reuelare & confiteri honorificū est. Psalmo 113. b. Non nobis dñe non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Eccl. 43. d. Glorificantes dñm quantumcumq; potueritis superualebit adhuc. Esaiæ 42. b. Ego dñs, hoc est nomen meū. Gloriā meā alteri non dabo, Hier. 9. g. Non glorietur sapiēs. Cognitio 1. 1. Cor. 1. d. Qui gloriatur, in dño gloriatur. 10. g. Siue ergo manducatis siue bibitis, vel aliud qd facitis: oia in gloriā dei facite. 2. Cor. 10. d. Qui autē gloriatur in dño gloriatur. Nō em qui seipsum cōmendat ille probatus est: sed quem deus cōmendat. Colo. 3. c. Omne quodcumq; facitis in verbo, aut in opere, oia in nomine dñi nostri Iesu Christi facite, gratias agētes deo & patri per ipsum.

II **Gloria** modesta honeste habenda. Psalmo 5. c. Et gloriabuntur in te omnes q diligunt nomen tuū, Prou. 3. d. Gloriam sapientes possidebūt. 15. d. Et gloriam præcedit humilitas. Eccl. 33. c. Ne dederis maculam in gloriam tuā. Esai. 49. b. Et glorificatus sum in oculis dñi, Rom. 5. a. Gloriamur in spe gloriæ filioꝝ dei. Non solum autem. Sed & gloriamur in tribulationibus, 2. Cor. 1. c. Nam gloria nostra hæc est, testimonium cōscientiæ nostræ, quod in simplicitate cordis, & in sinceritate dei, & non in sapientia carnali, sed in gratia dei conuersati sumus in hoc mundo. 10. d. Nos autē non in inmensum gloriamur, sed secundum mensurā regulæ, qua mensus est nobis deus mensuram. 11. g. Si gloriari oportet quæ infirmitatis meę sunt gloriabor. 12. a. Si gloriari oportet (non expedit qdem) Gala. 6. b. Opus autē suū probet vnusquisq;: & sic in semetipso tantū gloriā habebit & non in altero. Iac. 1. b. Glorietur autē frater humilis in exaltatione sua: diues autem in humilitate sua.

III **Gloria** vana fugienda in verbis. Proue. 27. a. Ne gloriaris in crastinum, ignorans quid superuentura pariat dies, Laudet te alienus, non os tuum, ex

traneus non labia tua. 1. Cor. 4. b. Quid enim habes quod non accepisti? Si autem accepisti quid gloriaris quasi non acceperis? Phil. 2. a. Nihil per contentione dilectio proximi.

III Vestimentis, Ecclesiasti. 11. a. In vestitu ne gloriers inquam. Ecclesia. 10. d. Pauper gloriatur per disciplinam & timorem suum, & est homo qui honorificatur propter substantiam suam. Qui autem gloriatur in paupertate, quantomagis in substantia? Et qui gloriatur in substantia, paupertatem vereatur.

V Gestis, Eccle. 10. d. Melior est qui operatur & abundat in omnibus: quam qui gloriatur & eget pane. Ezechias ob vanam gloriam a dño punitus fuit, Esaiæ 39. a. In tempore illo, Lucæ 11. f. Væ vobis pharisæis, quia diligitis primas cathedras in synagogis & salutationes in foro. Gal. 5. d. Non efficiamur inanis gloriæ cupidi. s. a. Nam si quis existimat se aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit.

I Gratia A solo deo datur, Psal. 83. c. Gratiam & gloriam dabit dominus. Proverbiorum. 12. a. Qui bonus est hauriet gratiam a domino, Esaiæ 12. a. Haurietis aquas in gaudio de fontibus saluatoris. 35. a. Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum, properate, emite & comedite, Venite emite absq; argento, & absq; vlla commutatione vinum & lac, Matt. 9. c. Neq; mittunt vinum nouum in vtres veteres. Alioquin rumpuntur vtres & vinum effunditur, & vtres pereunt. Sed vinum nouum in vtres nouos mittunt, & ambo conseruantur. Ioann. 1. b. Et de plenitudine eius omnes nos accepimus. 1. Cor. 10. a. Bibebar: autem de spiritali consequente eos petra. Petra autem erat Christus, Hebr. 4. d. Ad eam ergo cum fiducia ad thronum gratiæ eius, vt misericordiam consequamur & gratiam inueniamus

in

in auxilio opportuno. Iacobi 4. c. 1. Pet. 5. b. Deus enim superbis resistit, humilibus autem dat gratiam, Apocalyp. 21. b. Ego sitienti dabo de fonte aquæ viuæ gratis, 2. d. Et qui sitit, & qui vult accipiat aquam vitæ gratis.

II Bonum operatur. Eccle. 40. c. Gratia sicut paradus in benedictionibus. Esaiæ 44. a. Noli timere serue meus Iacob, & rectissime quem elegi. Effundam enim aquam super sitientem, & fluentia super aridam. Effundam spiritum meum super semen tuum, & benedictionem meam super stirpem tuam, & germinabunt inter herbas, quali salices iuxta præterfluentes aquas. Iste dicit domini ego sum, & ille vocabit in nomine Iacob, Et hic scribet manu sua domino, Ioann. 7. f. In nouissimo autem die magno festiuitatis, stabat Iesus & clamabat dicens, Si quis sitit veniat ad me & bibat. Qui credit in me sicut dicit scriptura flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Hoc autem dixit de spiritu quem accepturi erant credentes in eum. Romanorum 7. d. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius. Gratia dei per Iesum Christum dominum nostrum. 1. Corinth. 15. b. Gratia autem dei sum id quod sum, & gratia eius in me vacua non fuit, sed abundantius illis omnibus laboraui. Non ego autem, sed gratia dei mecum, Ephes. 2. b. Gratia enim estis saluati per fidem, & hoc nõ ex vobis: dei enim donum est, non ex operibus, vt ne quis glorietur.

III Bonitate conseruatur, Gen. 6. a. Non permanebit spiritus meus in homine in æternum, quia caro est. Matthæi 25. c. Tollite itaq; ab eo talentum: & date ei qui habet decem talenta. Omni enim habenti dabitur & abundabit, 2. Cor. 6. a. A diuuantibus autem exhortamur ne in vacuum gratiam dei recipiatis. prima Timotheum quarto d. Noli negligere gratiam quæ in te est.

I **C**ibus delectationem non necessitate quaerit. Sic primum parentes, Gene. 3. b: Vidit igitur mulier quod bonum esset lignum ad vescendum & pulchrum oculis: aspectusq; delectabile & tulit de fructu illius & comedit, deditq; viro suo, Sic filij Israel fastidientes manna carnes concupierunt, Numeri 11. a: Vultus quippe promiscuum quod ascenderat cum eis, flagrauit desiderio carnum sedens & flens, Proverb. 4. c: Comedunt panem impietatis: & vinum impietatis bibunt, Sapient. 2. b: Vino precioso & vnguentis nos impleamus.

II **D**eum offendit, Vnde primi parentes graviter sunt puniti, Gen. 3. c: Mulieri quoq; dixit: Multiplicabo ecumnas tuas & conceptus tuos: in dolore partus filios tuos, & sub viri potestate eris, & ipse dominabitur tui. Adā vero dixit: Quia audisti vocē vxoris tuę, & comediti de ligno de quo pręceperam tibi, dicēs ne comederes: maledicta terra in opere tuo. In laboribus comedes ex ea cunctis diebus vitę tuę. Spinas & tribulos germinabit tibi, & comedes herbas terrę. In sudore vultus tui veseris pane tuo: donec reuertaris in terram de qua sumptus es, quia pulvis es & in puluerem reuerteris. Sic populus Israel. Exod. 12. b: Sedit populus manducare & bibere, & surrexerunt ludere. Numeri 11. g: Adhuc carnes erant in dentibus eorum, nec defecerat huiusmodi cibus, & ecce furor domini concitatus in populum, percussit eum plaga magna nimis. Iob 20. b: Panis eius in vtero eius verteretur in fel aspidi. Diuitias quas deuorauit euomet, & de ventre illius extrahet eas deus. Psalmo septuagesimo septimo d. Et māducauerunt & saturati sumus nimis. Adhuc escę erant in ore ipsorum, & ira dei ascendit super eos.

III **I**ntellectum deprimit. Deut. 31. c: Inroducam enim eum in terram pro qua iuravi patribus eius, lacte &

lacte & melle manārem. Cumq; comederint & saturati, crassiq; fuerint, auerterentur ad deos alienos, & seruent eis deirahenq; mihi, & ritum facient pactum meū, 32. c. In crassatus est dilectus & recalcitrauit. De reliquit deum factorem suum.

III **A**ffectum insicit, Roma. 16. c, Huiusmodi enim Christus domino nostro nō seruauit, sed suo vetrici, Phil. 3. d, Quorum deus venter est, & gloria in cōsensione ipsorum, qui terrena sapiunt.

V **C**orpus interficit, Eccli. 23. a, Aufer a me ventris concupiscentias, 37. d, Propter crapulam multi obierunt.

VI **S**ubstantiam perdit. Esau pro lenticula primogenita vendidit, Genes. 25. d. Coxit autem Iacob pulmentum. Hebræ. 12. e, Ne quis fornicator aut prophanus, vt Esau, qui propter vnam escam vendidit primitiua sua.

H.

Hereditas superna. Psal. 27. c, Saluum fac populum tuum domine, & benedic hereditati tuę, 15. b, Dominus pars hereditatis meę, 36. b, Sustinentes dominum hereditabunt terram, 143. b, Portio mea in terra viuentium, Roma. 8. c, Hæredes quidem dei, cohæredes autem Christi, Ephe. 2. c, In quo & credentes signati estis spū promissionis sancto, qui est pignus hereditatis nostrę.

II **T**errena ordinata, Nume. 27. b, Homo quum mortuus fuerit absq; filio ad filiam eius transibit hereditas, si filiam nō habuerit habebit successores fratres suos. Quod & si fratres non fuerint, dabitur hereditatem fratribus patris eius. Sin autem nec patruos habuerit, dabitur hereditas his q; ei proximi sunt, 36. c, Omnes enim viri ducent vxores de tribu sua, & cognatisē sua & cunctę forminę de eadem tribu maritos accipient, vt hereditas maneat in familijs.

III **B**onorum, Prou. 13. d. Bonus relinquet hæredes filios & nepotes, & catioditur iusto substantia peccatoris, Eccl. 2. c. Rursum detestatus, Filius. 8

IIII **M**alorum, Prouer. 20. c. Hæreditas ad quam festinat in principio, in nouissimo benedictioe carebit, Eccl. 14. c. Nonne alijs relinques dolores & labores tuos?

I **H**ereticæ. Deum offendunt, 2. Petri. 2. b. Nouit dominus pios de tentatione eripere, iniquos vero in diem iudicij referuare cruciandos, magis autem eos qui post carnem in concupiscentia immundiciæ ambulant, dominationemque contemnunt, audaces, sibi placentes, sectas non meruunt intrudere blasphemantes.

II **L**ucris proprijs intendunt, Ioan. 10. b. Fur nõ venit nisi ut furetur, Roma. 16. c. Rogo autem vos fratres, ut obseruetis eos, Euangelium. 16. 2. Timo. 3. a. Voluptatum amatores magis quam dei, habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes, 2. Pe. 3. a. Hoc primum scientes quod ueniunt in nouissimis diebus in deceptione illusores iuxta proprias concupiscentias ambulantes, 1. Ioan. 2. c. Ex nobis prodierunt sed non erant ex nobis. Nam si fuissent ex nobis, permanifestent vtiq; nobiscum, Iud. b. Subinroierunt enim quidam homines, qui olim præscripti sunt in hoc iudicium, impij domini nostri gratiam transferentes in luxuriam. Vide per totum caput.

III **P**roximum seducunt, Matthæ. 7. c. Attendite a falsis prophetis qui ueniunt ad vos in uelimentis ouium intrinsecus autem sunt lupi rapaces, 24. a. Videte ne quis vos seducat. Multi enim ueniunt in nomine meo, dicentes: ego sum Christus, & multos seducunt. Et multi pseudoprophetae surgent & seducent multos, b. Tunc si quis uobis dixerit, ecce hic est Christus

Christus, aut illic, nolite credere. Surgent enim pseudochristi & pseudoprophetae & dabunt signa magna & prodigia, ita ut in errorem inducantur, si fieri poterit, etiam electi, 1. Corinth. 11. d. Nam oportet & hæretes esse, ut & qui probati sunt manifesti fiant, 2. Corinth. 11. c. Nam eiusmodi pseudopostoli, sunt operarij subdoli, transfigurantes se in apostolos Christi. Et non mirum: Ipse enim satanas transfiguratur se in angelum lucis. Non est ergo magnum si ministri eius transfigurentur uelut ministri iustitiæ, quorum finis erit secundum opera ipsorum, 1. Timoth. 4. a. Spiritus autem, Cibus. 8. 2. Timo. 3. d. Mali autem homines, Euangelium. 15. Actu. 20. f. Ego scio quoniam intrabunt post discessionem meam lupi rapaces in uos non parcentes gregi. Et ex uobis ipsi exurgent uiri loquentes peruerbia, ut abducant discipulos post se, 2. Petri, 2. a. Fuerunt uero & pseudoprophetae in populo sicut & in uobis erunt magistri mendaces, qui introducent sectas perditionis, & multi eorum sequentur luxurias, per quos uia ueritatis blasphemabitur, & in auaritia fictis uerbis de uobis negociabuntur, d. Superbia enim uanitatis loquentes, pellicunt in desiderijs carnis luxurie eos qui paululum effugiunt, qui in errore conuersati libertatem illis promittentes, quum ipsi serui sint corruptionis, 3. d. Propter quod charissimi hæc expectantes, satagite immaculati & inuiolati ei inueniri in pace, & domini nostri Iesu Christi longanimitatem salutem arbitramini, sicut & charissim^{us} frat^{er} noster Paulus scdm̄ datã sibi sapientiã scripsit uobis, sicut & in oibus epistolis, loquens in eis de his, in quibus sunt quædam difficultates intellectu, quæ indocti & instabiles deprauant, sicut & cæcæ ras scripturas, ad suã ipsorum perditionem, 1. Ioan. 4. a. Charissimi nolite omni spiritui credere, b. Ipsi de mundo sunt, ideo de mundo loquuntur, & mundus eos audit. Qui nouit deum audit nos, qui non est ex deo.

non audit nos. In hoc cognoscimus spiritum veritatis, & spiritum erroris.

III ¶ Factis seipios produunt, Matth. 7. c. A fructibus eorum cognoscere eos. Nunquid colligit de spinis uvas, aut de tribulis ficus? Sic omnis arbor bona bonos fructus facit. Mala autem arbor malos fructus facit, Ioan. 10. a. Amen amen dico vobis qui nō intrat per osium in ouile ouium, sed ascendit aliunde. Ille fur est & latro, b. Omnes quotquot venerunt ante me, fures sunt & latrones, 2. Timo. 3. a. Hoc autē scito quia in nouissimis diebus instabunt tempora periculosa, & erunt homines seipios amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemī, parentibus non obediētes ingrati, scelesti, sine affectione, sine fēdere, criminosi, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, proterui, tumidi, voluptatum amatores magis q̄ dei, habētes speciem quidem pietatis, virtutem autem eius denegantes. Et hos deuota, b. Quemadmodum autem Iannes & Mambres resistērunt Moysi, ita & hi resistēt veritati homines corrupti mente reprobi circa fidem.

V ¶ Hæretici solerter vitandi, Titum. 3. c. Hæreticum hominem post vnā, & secundam correptionem deuota, sciens quia subuersus est, qui eiusmodi est, & delinquit quum sit propter iudicio condemnatus, 2. Ioan. 4. Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec aue ei dixeritis. Qui enim dicit illi aue, comunicat operibus eius inalignis, Iudæ. f. Vos autem charissimi memores estote verborum.

I ¶ **Homicidium** spirituale. 1. Ioann. 3. c. Omnis qui odit fratrem suum, homicida est. Et scitis quoniam omnis homicida non habet vitam æternā in se manentem.

II ¶ **Homicidium** corporale firmiter prohibetur, Exod.

Exo. 20. c. Non occides, 23. a. Infentem & iustum nō occides, Deut. 5. b. Non occides, Matth. 5. c. Non occides, 19. Non homicidium facies.

III ¶ **Graviter** punitur: Sicut patet in Cain fratri: cida, Gene. 4. b. Et ait dominus ad Cain: Vbi est Abel frater tuus? 9. a. Sanguinem enim animarum uestrarum requirā de manu cunctarum bestiarum, & de manu hominis. Quicumq; effuderit humanum sanguinē in terram, fundetur sanguis illius. Ad imaginē quippe dei factus est homo, Exod. 21. b. Qui percusserit hominem volens occidere morte moriatur. Si quis per industriam occiderit proximum suum, & per insidias, ab altari meo euelles eum ut moriatur, c. Si rixati fuerint viri, & percusserit alter proximum suū lapide vel pugno, & ille mortuus non fuerit, sed iacuerit in lecto, si surrexerit & ambulauerit foris super baculum suum, innocens erit qui percusserit, ita tamē ut opera eius, & impētas in medicos restituat. Si rixati fuerint viri, & percusserit quis mulierem pregnantem, & abortium quidem fecerit, sed ipsa vixerit, subiacebit damno quantum maritus mulieris expecti erit, & arbitri iudicauerint. Si autem mors eius fuerit subsequuta, reddet animam pro anima, oculum pro oculo. Si bos cornu percusserit virum aut mulierem & mortui fuerint, lapidibus obruetur, & non comedetur carnes eius, Leui. 24. c. Qui percusserit hominem & occiderit morte moriatur, Nume. 35. b. Si quis ferro percusserit, & mortuus fuerit, qui percusserit reus erit homicidij, & ipse morietur, c. Si lapidem iecerit, & ictus occubuerit, similiter punitur. Si ligno percussus interierit, percussoris sanguine vindicabitur, d. Homicida sub testibus punitur, non accipietis precium ab eo qui reus est sanguinis, statim & ipse morietur, Deute. 17. b. Nemo occidatur vno contra se dicente testimonium, 19. c. Si quis autem odio habens proximum suum, insidiatus fuerit vicæ eius, surgensq; percus-

percusserit illum & mortuus fuerit, fugeritq; ad vnũ de supradictis vrbibus, mittent seniores ciuitatis illius, & accipient eum de loco refugij, tradentq; in manu proximi, cuius sanguis effusus est, & morietur, nõ miseraberis eius, & auferes sanguinem noxium de Israel. Ioab proditorie duos occidit finaliter per Salomonem ordinatione Dauid occisus est. 3. Reg. 2. a, Appropinquauerunt autem dies Dauid vt moreretur Math. 26. e, Omnes enim qui acceperint gladium gladio peribunt.

III ¶ Requẽter oritur ex inuidia. Sic Iudei Christum cruci affigi procurarunt, Matth. 27. b, Sciebat enim quod per inuidiam tradissent eum, Ioan. 8. f, Vos ex parte diaboli estis, & desideria patris vestri vultis facere. Ille homicida erat ab initio, Iudæ. d, Vt illis qui in via Cain abierunt.

V ¶ Auaricia. Sic Iezabel ob vineam habendam occidi fecit Naboth, 3. Reg. 23. a, Post verba autem hæc tempore illo vinea erat Naboth Iezrahelitæ, Iob. 24. e. Mane primo confurget homicida interficere egenũ & pauperem: per noctem vero erit quasi fur.

VI ¶ Luxuria. Sic Dauid Vriam bello occumbere procurauit, 2. Re. 11. c, Factum est ergo mane, & scripsit Dauid epistolam, Item Herodes Ioannẽ, Marc. 6. c, Ipse enim Herodes misit, ac tenuit Ioannem.

VII ¶ Ambitione. Vnde Abimelech septuaginta fratres, vt ipse solus regnare posset, occidit, Iudic. 9. a, Abijt autem Abimelech. Sic Athalia omne regium interfecit semen, 4. Regum. 11. a, Athalia vero mater Achozie.

I ¶ **Hominis** veteris. Operatio, Roma. 7. d Non enim quod volo, Concupiscentia, 1.

II ¶ Renouatio, Matth. 9. c, Neq; em mittunt. Gratia, 1. Roma. 6. b, Hoc scientes, Crux. 5. 2. Cor. 4. d, licet is qui foris est, noster homo corripatur: tamẽ is qui intus est renouatur de die in diem, 1. Cor. 15. f, Pri-

mus

mus homo de terra terrenus, secundus homo de celo celestis. Qualis terrenus, tales & terreni: & qualis celestis, tales & celestes. Igitur sicut portauim⁹ imaginem terreni: portemus & imaginem celestis, Gala. 2. d, Vtuo autem tam non ego, viuit vobis in me Christus, 6. d, In Christo enim Iesu neq; circumcisio aliqd valet, neq; præputium: sed noua creatura, Eph. 4. e, Vos autem non ita didicistis Christum: si tamen illi audistis, & in ipso edocti estis, sicut est veritas in Iesu Deponite vos secundum priuinam conuersationem veterem hominem, qui corrumpitur secundum desideria erroris. Renouamini autem spiritu mentis vestræ & induite nouum hominem, qui secundum deum creatus est, in iustitia & sanctitate veritatis, Col. 3. b, Nunc autem deponetes vos omnia, iram, indignationem, expoliates vos veterem hominem cum actibus suis, & induentes nouum eum, qui renouatur in agnitionem dei secundum imaginem eius, qui creauit illum.

I ¶ **Hominis** nobilitas. Ob animæ sublimitatem, Gene. 1. d, Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram, 9. a, Ad imaginem quippe dei factus est homo, Psal. 8. a, Minuisti eum paulominus ab angelis, Sapient. 2. d, Quoniam deus creauit hominem inextermabilem & ad imaginem similitudinis suæ fecit illum, 3. a, Iustorum animæ in manu dei sunt. & non tanget illos tormentum mortis, Ecc. 15. c, Deus ab initio constituit hominem, & reliquit eum in manu consilij sui. Adiecit mandata & præcepta sua, si volueris mandata conseruare conseruabunt te, & imperpetuum fidem placitam conseruare. Apposuit tibi aquam & ignem, ad quod volueris porrigere manum tuam. Ante hominem vita & mors bonum & malum, quod placuerit ei dabitur illi, desimo septimo, a, Deus de terra creauit hominem, &

secun-

secundum imaginem suam fecit illum, Matth. 10. c
Et nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere.

II ¶ Humilitas ob materia vilitatem, Genes. 2. b, Formauit igitur dominus deus hominē de limo terre, Job. 1. d, Nudus egressus sum de utero matris mee & nudus reuertar illuc, 10. b, Manus tuæ domine fecerunt me. Memento quæso quod sicut lutum feceris me Psalm. 143. a, Homo vanitati similis factus est, Sapi. 7. a, Vnus ergo introitus est omnibus ad vitam, & limus exitus, Eccl. 17. d, Nec enim omnia possunt esse in hominibus, quoniam non est immortalis, Esai. 1. b, A planta pedis vsq; ad verticem non est in eo sanitas 41. f, Ecce vos estis ex nihilo, & opus vesitum ex eo quod non est, 45. b, Væ qui contradicit factori suo terra de sanis terræ. Nunquid dicit lutum figulo suo quid facis: & opus tuum absq; manibus est? Iaco. 1. b, Exortus est sol cum ardere & refecit fœnum, & flos eius decidit, & decor vultus eius deperijt. Ita & diues in itineribus suis marcescet.

III ¶ Vita breuitatem, Job. 8. b, Hesterni quippe sumus & ignoramus, quoniam sicut vmbra dies nostri super terram, 10. d, Nunquid non paucitas dierum meorum finietur breuis? 16. d, Ecce enim breues anni transeunt, & semitam per quam non reuertar ambulabo, Psalm. 38. a, Ecce mensurabiles posuisti dies meos 39. c, Si autem in potentatibus octoginta anni: & amplius eorum labor & dolor. 101. b, Dies mei sicut vmbra declinauerunt, Eccl. 9. c, Nescit homo finem suum: sed sicut pisces capiuntur hamo, & aues laqueo comprehenduntur, sic capiuntur homines in tempore malo cum extemplo superuenerit, Sapi. 2. b, Vmbra enim transitus est tempus nostrum, 5. b, Transierunt omnia illa tanquam vmbra, & tanquam nuncius præcurrens. Sic & nos nati continuo desinimus esse Eccl. 14. c, Omnis caro sicut fœnum veterascet, & sicut

cut solum fructificans in arbore viridi. Alia generatur & alia decidunt, sic generatio carnis, & sanguinis alia finitur, & alia nascitur, Esai. 40. b, Vox dicentis: Clama. Et dixi: Quid clamabo? Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius quasi flos agri. Exiccatus est fœnum & decidit flos. Vere fœnum est populus, & Pet. 1. d, Quia omnis caro fœnum & omnis gloria eius tanquam flos fœni. Exaruit fœnum & flos eius decidit.

III ¶ Miseriae multiplicatam, Gene. 3. d, In sudore vultus tui vesceris pane tuo, Job. 5. b, Homo nascitur ad laborem, 7. a, Militia est vita hominis super terram, & sicut dies mercenarij dies eius, 14. a, Homo natus de muliere, repletur multis miserijs. Qui quasi flos egreditur & conteritur, & fugit velut vmbra, & nunquam in eodem statu permanet, Eccl. 2. d, Quid enim proderit homini de vniuerso labore suo, & afflictiōne spiritus, quo sub solo cruciatus est. Cuncti dies eius doloribus & rumnis pleni sunt, nec per noctē mente requiescit, 5. c, Est & alia infirmitas pessima q̄ vidi sub sole, Diuitiæ. 13. Quid ergo prodest ei quod laborauit in ventum, Sapien. 9. c, Cogitationes enim mortalium timidæ, d. Corpus enim quod corrumpitur aggrauat animum, & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem, Eccl. 40. a, Occupatio magna creata est omnibus hominibus, & iugum graue super filios Adæ. Omnia quæ de terra sunt in terram conuertentur, & aquæ omnes in mare conuertentur.

I ¶ Honorandus deus. Cordialiter per debitam dilectionem, Prou. 7. a, Fili honora dominū & valebis, Eccl. 1. d, Execratio peccatori cultura Dei, 7. d, Honora dñm ex tota aia tua, Mal. 1. b, Filius honorat patrem. Filius. 3 Mich. 6. b, Quid dignum offeram domino? Curuabo genu deo excelso. Nunquid offeram

offeram ei holocaustomata? Nunquid placari potest deus in multibus arietum? c. Indicabo tibi o homo quod sit bonum, & quid dominus requirat a te. Vtique facere iudicium & diligere misericordiam, & sollicitum ambulare cum deo tuo, 1. T. 1. d. Regi autem seculorum immortalis inuisibili soli deo honor & gloria in secula seculorum Amen.

II ¶ Reuerentialiter per deuotam laudationem, Deutero. 10. d. Ipse est laus tua & deus tuus, Psal. 8. b. Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem, 28. a. Asserte domino gloriam & honorem, 33. a. Benedicam dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo, Magnificate dominum mecum, 47. b. Secundum nomen tuum deus sic & laus tua, 49. c. Immola deo sacrificium laudis. Peccatori autem dixit deus quare tu enarras iustitias meas, d. Sacrificium laudis honorificabit me, 68. f. Laudabo nomen dei cum cantico. Et placebit deo super vitulum cornua producetem, 118. e. Scripsit in die laudem dixi tibi, Prouer. 25. c. Acetum in nitro qui cantat carmina cordi pessimo, Ecc. 15. b. Non est speciosa laus in ore peccatoris, 29. d. Et nunc in omni corde & ore collaudate, & benedicite nomen domini, 43. d. Glorificantes dominum quantumcumque potueritis, superualebit adhuc, & ammirabilis magnificentia eius. Benedicentes dominum exaltate illum quantum potestis, maior est enim omni laude, Exaltantes illum replemini virtute, 51. a. Confitebor tibi domine rex, & collaudabo te deum saluatorem meum, Esaiæ. 12. a. Quia fortitudo mea & laus mea dominus 29. d. Eo quod appropinquat populus iste ore suo, & labijs suis glorificat me: cor autem eius lege est a me & timuerunt me mandato hominum & doctrinis: ideo ecce ego addam vi admirationem faciam populo huic miraculo grandi, 42. b. Ponent domino gloriam, & laudem eius in insulis nuntiabunt, 43. d. Populum istum formauit mihi, laudem meam narrabit, 48. b. Propter

Propter nomen meum longe faciam furorem meum laude mea infrenabo te ne intereas, Thre. 3. e. Lucemus corda nostra cum manibus ad dominum in caelis, Oze. 7. d. Et non clamauerunt ad me in corde suo sed ululabant in cubilibus suis, Amos. 5. g. Aufer a me tumultum carminum tuorum: & cantica lyrae tuae non audiam, Matthæ. 23. b. Hypocrytae bene prophetauit de vobis Esaias dicens. Populus hic labijs me honorat cor autem eorum longe est a me. Sine causa autem colunt me, docentes doctrinas & mandata hominum. 23. b. Videntes autem principes sacerdotum & scribae mirabilia quae fecit, & pueros clamantes in templo, & dicentes: Osianna filio David, indignari sunt, & dixerunt: Audis quid isti dicunt? Iesus autem dixit eis: Nunquam legitis quia ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem, Luc. 19. f. Dico vobis quia si hi tacuerint, lapides clamabunt, 1. Cor. 14. c. Psallam spiritu, psallam & mente, Ephe. 5. d. Sed impleamini spiritu sancto, loquentes vobismetipsis in psalmis, hymnis & canticis spiritualibus, cantantes & psallentes in cordibus vestris domino, Colos. 3. c. Verbum Christi habite in vobis abundanter in omni sapientia docentes & commententes vosmetipsos in psalmis, hymnis, & canticis spiritualibus, in gratia cantantes deo in cordibus vestris, Iacob, 5. c. Tristatur autem aliquis vestrum: ore æquo animo & psallat, Apoc. 19. a. Et vox de throno exiit dicens: Laudem dicite deo nostro omnes sancti eius, & qui timeatis deum pusilli & magni.

III ¶ Virtualiter per dignam oblationem vt sit bona sine defectu, Genes. 4. a. Factum est autem post multos dies vt offerret Cain de fructibus terrae munera domino. Abel quoque obtulit de primogenitis gregis sui & de adibus eorum. Et respexit dominus ad

A bel & ad munera eius, ad Cain autem & ad munera eius non respexit, Ex od. 23. b, Non apparebis in conspectu meo vacuus, 35. c, Egredieturq; omnis multitudo filiorum Israel de conspectu Mosi obtulerunt mente promptissima atq; deuota, d. Omnes viri & mulieres mente deuota obtulerunt donaria, vt fierent opera, quæ iusserat dominus per Mosen, Leu. 22. c. Homo de domo Israel, & de aduenis qui habitât apud vos, qui obtulerit oblationem suam, vel vota soluens, vel sp̄te offerens, quicquid illud obtulerit in holocaustum domini, vt offeratur per vos, masculus immaculatus erit, si maculam habuerit non offeretis neq; erit acceptabile, Deutero. 18. d, Non apparebit ante dominum vacuus, sed offeret vnusquisq; secundum quod habuerit iuxta benedictionem domini dei sui quam dederit ei, 2. Paral. 29. d, Tua sunt omnia & quæ de manu tua accepimus dedimus tibi, Psalm. 52. b, Voluntarie sacrificabo tibi, Eccî. 35. 2, Non apparebis ante conspectum domini vacuus, b, Bono animo gloriam reddere deo, & non minus primitias manuum tuarum. In omni dato hilarem, Decimatio. 2, Malachi. 1. c, Si offeratis cæcum ad immolandum, nonne malum est? Et si offeratis claudum & languidum, nonne malum est? Offer illud duci tuo, si placuerit ei, & si succeserit faciem tuam, d. Maledictus dolosus qui habet in grege suo masculum, & votum faciens immolat de bile domino. Quia rex magnus ego dicit dominus exercituum, & nomen meum horribile in gentibus.

III ¶ Pura sine peccato, Leuit. 22. d, De manu alienigenæ non offeretis panes deo vestro, Deutero. 23. c, Non offeres mercedem prostibuli, Psalm. 50. d, Sacrificium deo spiritus contribulatus, Prouerbio. 25. a, Victimæ impiorum abominabiles domino, vota iustorum placabilia, 22. d, Hostiæ impiorum abominabiles, quæ offeruntur ex scelere, Eccî. 7. 2, Ne discas in

cas in multitudine munerum meorum respiciet deus, & offerente me deo altissimo, munera mea suscipiet, d. Datum brachiorum tuorum, & sacrificium sanctificationis offeres domino initia sanctorum, 35. a, Sacrificium salutare est, attendere mandatis, & discedere ab omni iniquitate, b, Oblatio iusti impingat altare, & odor suauitatis est in conspectu altissimi sacrificium iusti acceptum deo, & memoriam eius non obliuiscetur deus, Esaiæ. 1. c, Quo mihi multitudinem victimarum vestrarum dicit dominus? Plenus sum, d. Quum veniretis ante conspectum meum, quæ fuerunt hæc de manibus vestris? Ne offeratis vltra sacrificium frustra. Incensum abominatio est mihi, Manus enim vestræ sanguine plenæ sunt, Hieremi. 17. c, Quid est quod dilectus in domo mea facit scelerata multa? Nunquid carnes sanctæ auferent à te masculitas tuas in quibus gloriata es, Ozeæ. 8. d, Hostiæ offerent immolabunt carnes & comedent, & dominus non suscipiet eas. Nunc recordabitur iniquitates eorum, 9. a, Non libabunt domino vinum, & non placebunt ei. Sacrificia eorum quasi panis lugentium, Amos. 5. f, Quod si obtuleritis mihi holocausta & munera vestra, non suscipiam, & vota pinguium vestrorum non respiciam, Matthæ. 23. 2, Principes autem sacerdotum acceptis argenteis dixerunt, Non licet eos mittere in corbonas, quia precium sanguinis est, Marc. septimo b, Inuanum autem me colunt, docentes doctrinas hominum. Relinquentes enim mandata dei tenetis traditiones hominum, baptisimata vrceorum, & calicum, & similia his facitis multa.

V ¶ Iusta de populo, 1. paralipo. 21. d, Dixitq; rex David Chornam. Nequaquam ita fiet sed argentum dabo quantum valet: neque enim tibi auferre debeo, & sic offerre domino holocausta gratulata, Prouerbio. 3. a, Honora dominum de tua substantia,

tia, *Eccī. 34. c.* Immolantis ex iniquo oblatio est maculara. Dona iniquorum non probat altissimus, nec respiciet in oblationes iniquorum, nec in multitudi-
ne sacrificiorum eorum propiciabitur peccatis, d. Qui offert sacrificium ex substantia pauperis: quasi qui victimat filium in conspectu patris sui, *35. b.* Nos si offerre munera praua, non enim suscipiet illa. Et noli inspicere sacrificium iniustum: quoniam dominus vindex est, & non est apud illum gloria personæ. Non accipiet dominus personam in pauperem, & deprecationem læsi exaudiet, *Esai. 61. c.* Ego dominus diligens iudicium & odio habens rapinam in holocaustum, *Marci. 12. d.* Et sedens contra gazophylacium, aspiciebat quomodo turba iactaret æs in gazophylacium, & multi diuites iactabant multa: Quum venisset autem vidua paup, misit duo minuta quod e st quadrans. Et conuocans discipulos ait: Amen dico vobis quoniam vidua hæc pauper plus omnibus misit. Omnes enim ex eo quod abundabat illis miserunt. Hæc vero de penuria sua omnia quæ habuit misit totum victum suum.

I **H**onorandi sunt parentes, Cordialiter, *Tobæ. 4. a.* Audi fili mi verba mea, & ea in corde tuo quasi fundamentum construe. Cum acceperit deus animam meam, corpus meum sepeli: & honorem habebis matri tuæ omnibus diebus vitæ eius. Memor enim esse debes, quæ & quanta pericula passa sit propter te, in vtero suo. Cum autem & ipsa compleuerit tempus vitæ suæ, sepelies eam circa me, *Proverbiorum. 23. c.* Audi patrem tuum qui te genuit, & ne contemnas cum seruierit mater tua, *Eccī. 3. b.* Fili suscipe senectam patris tui: & non contristes eum in vultu illius, & si defecerit sensu, veniam da, & ne spernas senectutem tuam virtute. Nam pro peccato matris restituetur tibi bonum, & in iustitia ædificabitur tibi, & in

& in die tribulationis commemorabitur tui, & sicut in sereno glacies soluentur peccata tua. Vnde dominus matrem in cruce cordialiter Ioanni commendauit, *Ioan. 19. e.* Stabat autem iuxta crucem Iesu mater eius, & soror matris eius Maria Cleophe, & Maria Magdalena. Cum vidisset ergo Iesus matrem, & discipulum stantem quem diligebat dicit matri suæ. Mulier ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo: Ecce mater tua.

II Diligenter, *Proverbio. 15. c.* Filius sapiens lætificat patrem, & stultus homo despicit matrem suam, *Eccī. 3. a.* Qui timet dominum, honorat parentes: & quasi dominis seruiet his qui se genuerunt, *7. c.* Honora patrem tuum & gemitus matris tuæ ne obliuiscaris, & retribue illis quomodo & illi tibi. Memento quoniam nisi per illos natus nõ fuisses, *Luceæ secund. 9.* Et descendit cum eis & venit Nazareth, & erat subditus illis. *Colossenses. tertio. d.* Filij obedite parentibus per omnia: hoc enim placitum est in domino.

III Affectualiter propter dei iussionem, *Leuitic. 19. a.* Vniquisq; patrem suum & matrem suam timeat, *Deuterono. 5. b.* Honora patrem tuum & matrem sicut præcepit tibi dominus, vt lōgo viuas tempore, & bene sit tibi in terra quam dominus daturus est tibi, *Matth. 15. a.* Quare vos transgredimini mandatum dei propter traditionem vestram? Nam deus dixit: Honora patrem & matrem, & qui maledixerit patri vel matri morte moriatur. Vos aut dicitis. Qui cunq; dixerit patri vel matri: munus, quodcunq; est ex me tibi proderit: & non honorificabit patrem suum aut matrem suam.

III. Ob boni consecutionem, *Exodi. 20. c.* Honora patrem tuum & matrem tuam, vt sis longæ uisus super terram, quam dominus deus tuus dabit tibi, *Proverb. 17. a.* Corona senum filij filiorum, & gloria

filiorum patres eorum, **Ecclesi. 3. a.** Iudicium patris audite filij dilecti. Deus enim honorauit patrem in filijs, **b.** In omni ope & sermone & omni patientia honora patrem tuum ut superueniat tibi benedictio a deo, & benedictio illius in nouissimo manet. **Benedictio patris firmat dominos filiorum.** **Hieremi. 35. d.** Domui autem Rechabitarum dixit Hieremias: Hæc dicit dominus: Pro eo quod obedistis præcepto Ionadab patris vestri, & custodistis omnia mandata eius, & fecistis vniuersa que præcepit vobis, propterea hæc dicit dominus exercituum deus Israel. Non deficiet vir de stirpe Ionadab filij Rechab stans in conspectu meo cunctis diebus, **Ephes. 6. 2.** Filij obedite parentibus vestris in domino: hoc enim iustum est, honora patrem tuum, & matrem tuam, quod est mandatum primum in promissione, ut bene sit tibi, & sis longæuus super terram.

X **M**ali euasione. **Cam patri nudato reuerentiam non exhibens maledictionem incurrit, Derisio. 4.** **Exod. 21. b.** Qui percusserit patrem suum aut matrem, morte moriatur. **Qui maledixerit patri suo aut matri morte moriatur, Deuteron. 21. d.** Si genuerit homo, **Filius. 9. 27. c.** Maledictus qui non honorat patrem suum & matrem suam. **Vnde Absalon persequendo patrem tribus lanceis transfossus interijt, 2. Re. 18. b.** **Accidit autem ut occurreret Absalon seruis Dauid sedens mulo. Prouerbio. 19. d.** Qui affligit patrem & fugit matrem ignominiosus erit & infelix, **10. c.** **Qui maledixit patri & matri extinguetur lumen eius in medijs tenebris, 28. d.** **Qui subtrahit aliquid a patre suo & a matre, & dicit hoc non esse peccatum participes homicidæ est.** **Vegetissimo nono, d.** Verbum custodiens filius extra perditionem erit. **Tricesimo c.** **Oculum qui subannat patrem, & qui despicit partum matris suæ, suffodiant eum corui de torrentibus.**

• XI **H**onor

XI **H**onor debite exhibendus.

Prouer. 3. d. **Gloriam sapientes possidebunt, stultorum exaltatio ignominia. 26. b.** **Sicut qui mittit lapidem in aceruum Mercurij, ita qui tribuit insipienti honorem.** **Ecclesi. 4. a.** **Et magnato humilia caput tuum, 10. c.** **Seinè hominum honorabitur hoc quod timet deum, semen autem hoc exhonorabitur, quod præterit mandata dei. 11. a.** **Sapientia humilia ti exaltabit caput illius, & in medio magnatorum confedere eum faciet, 21. d.** **Tacitus & sensatus honorabitur 17. d.** **Sapiens in populo hæreditabit honorem, & non men illius erit viuens in æternum.**

XII **H**oneste conseruandus. **1. Regum 2. f.** **Quicumque honorificauerit me glorificabo eum, qui autem contemnunt me erunt ignobiles, Prouer. 5. b.** **Ne des alienis honorem tuum, Ecclesi. 10. c.** **Gloria diuitum honoratorum & pauperum timor dei est non despiciere hominem iustum pauperem, & non magnificare virum peccatorem diuitem, d.** **Fili in mansuetudine serua animam tuam, & da illi honorem secundum meritum suum, Peccantem in animam suam quis iustificabit? & quis honorificabit exhonorantem animam suam?**

XIII **H**onori non ambiendus. **Abimelech fratricidium ob honoris fastigium consequendum committens per mulierem fragmine molæ interfectus est.** **Iudicij 9. a.** **Abijt autem Abimelech filius Hierobaal in Sichem ad fratres matris suæ. Prouer. 26. a.** **Quomodo nix in æstate & pluuia in messe: sic indecens stulto gloria, Eccle. 7. a.** **Noli quærere ab homine ducatum, neq; a rege cathedram honoris: 10. d.** **Inscius non honorabitur: & est homo qui honorificabitur propter substantiam suam, Lucæ 14. b.** **Cum in ueritate fueris. Humilitas quart. 20. g.** **Attendite a scribis qui volunt ambulare in stolis & salutationes ad**

mant

mant in foro, & primas cathedras in synagogis, & primos discubitus in conuiuijs. Qui deuorant domos viduarum, famulantes longam orationem. Hi accipiunt damnationem maiorem. Saluator quaesitus in regem fugit. Ioan. 6. b. Iesus ergo cum cognouisset quae venturi essent in raperent eum & facerent eum regem, fugit iterum in montem ipse solus. Ad passionem autem & opprobria quaesitus occurrit. Ioan. 8. a. Iesus itaque sciens omnia quae ventura erant super eum, processit, & dixit eis: Quem quaeritis?

I Hospitalitas ordinate conseruatur. Vnde Abraham pro hospitibus colligendis ad ostium tabernaculi sui excubabat. Genesis 18. 3. Apparuit autem ei dominus in conualle membre, Sic Loth in foribus ciuitatis Sodomae. Genesis 19. a. Veneruntque duo angeli Sodomam vespere sedente loth in foribus ciuitatis. Qui cum vidisset eos surrexit, & iuit obuiam eis. Iob 31. d: Foris non mansit peregrinus, ostium meum vitori patuit. Romanos 18. c: Hospitalitatem sectantes. 1. Petri 4. c: Hospitales inuicem sine murmuratione.

II Copiose remuneratur. Esaiæ 58. c: Frange esurienti. Eleemosyna sexti. Tunc erumpet quasi mane lumen tuum, & sanitas tua citius orietur. Et anteibit faciem tuam iustitia tua, & gloria domini colliget te. Tunc inuocabis & dominus exaudiet te, clamabis, & dicet adsum. Matthæi 10. d: Qui recipit vos me recipit: & qui me recipit, recipit eum qui me misit. Qui recipit prophetam in nomine prophetae mercedem prophetae accipiet. Et qui recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet, decimo octauo a: Et qui susceperit vnum paruulum talem in nomine meo, me suscipit. 26. c: Venite benedixi patris mei, Eleemosyna secund. Ioannis 13. c: Amen amen dico vobis qui accipit, si quem misero; me accipit.

pit. Hebraeorum 13. a: Et hospitalitatem nolite obliuisci. Per hanc enim placuerunt quidam angelis hospitio receptis.

I Humilitas vera Deum placat. Vnde Achab. Poenitentia primo. Sic filij Iuda sub Roboam. 1. Paralip. 13. a: Semetas autem propheta ingressus est ad Roboam. Quia humiliati sunt non disperdam eos.

II Christo assimilatur. Mat. 23. d: Discite a me quia mitis sum & humilis corde. 20. d: Sed quicumque voluerit inter vos maior fieri, sit vester mimister, & qui voluerit inter vos primus esse, sit vester seruus. Sicut filius hominis non venit ministrari sed ministrare, & dare animam suam redemptionem pro multis. Ioan. 13. b: Vos vocatis me magister & domine & benedicitis, Si ergo ego laui pedes vestros dominus & magister, & vos debetis alter alterius lauare pedes. Exemplum enim dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis ita & vos faciatis. Phil. 2. a: Hoc enim sentite in vobis quod & in Christo Iesu. Qui cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse se equalem deo sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Humiliavit semetipsum factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod & deus exaltauit illum, & dedit illi nomen quod est super omne nomen, vt in nomine Iesu omne genu flectatur caelestium, terrestrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur quia dominus Iesus Christus in gloria est dei patris.

III Homines magnificat apud deum. Hinc Sauli dicitur. 1. Regu 15. d: Nonne cum paruulus esses in oculis tuis, caput in tribus Israel factus es? Iudith 9. d: Humiliatum & manfuetorum semper tibi placuit de precatio. Iob 5. b: Qui ponit humiles in sublime. 23. d.

Qui

Qui enim humiliatus fuerit erit in gloria, Psalmo 17. d. Qui tu populum humile saluum facies. 33. d. Et humiles spiritu saluabit. 10. d. Sacrificium deo spiritus contribulatus. 12. b. Quis sicut dominus deus non sterqui in altis habitat, & humilia respicit in caelo & in terra. Suscitans de terra inopem. Ut colloquet eum cum principibus. 11. d. b. Custodiens paruulos dominus, humiliatus sum & liberauit me. Prover. 15. d. Gloriam praecedit humilitas. 18. b. Antequam conteratur exaltatur cor hominis, & antequam glorificetur humiliatur. 29. d. Humilem spiritu suscipiet gloria. Ecclesi. 3. c. Quanto magnus es, humilia te in omnibus & coram deo inuenies gratiam. Esaiæ 57. d. Quia haec dicit excelsus & sublimis, habitans aeternitatem, & sanctum nomen eius in excelsu, & in sancto habitans, & cum contrito & humili spiritu, ut uiuificet spiritum humilium, & uiuificet cor contritorum. 66. a. Ad quem autem respiciam nisi ad pauperulum, & contritum spiritu, & trementem sermones meos. Mattæi 18. a. Quicumque ergo humiliauerit se, sicut paruulus iste, hic maior est in regno caelorum. 23. b. Et qui se humiliauerit, exaltabitur. Lucae 1. e. Repexit humilitatem ancillae suae, Deposuit potentes de sede & exaltauit humiles. Iacobi 4. c. Humiliamini in conspectu dñi, & exaltabit vos, 1. Petri 5. b. Humiliamini sub potenti manu dei, ut vos exaltet in tempore uisitationis.

III. Capud homines. Proue. 11. a. Vbi autem est humilitas ibi sapientia, 25. a. Ne gloriosus appareas coram rege, & in loco magnatorum ne steteris, Melius est enim ut dicatur tibi, Ascende huc quam ut humiliaris coram principe, Eccle. 10. c. Radices gentium superbarum arefecit dominus, & c.

Memoriam superborum perdidit deus, & reseruit inquit memoriam humilium sensu, 11. a. Sapientia humiliati. Honor, 17. Lucae 14. b. Cum inuitatus fueris

ris

ris ad nuptias, non discumbas in primo loco, ne forte honoratior te sit inuitatus ab illo, & ueniens is qui te & illum uocauit, dicat tibi da huic locum, & tunc incipias cum iubore nouissimum locum tenere. Sed cum uocatus fueris uade recambe in nouissimo loco, ut cum uenerit qui te inuitauit dicat tibi. Amice ascende superius, & tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus, quia omnis qui sed exaltat humiliabitur, & omnis qui se humiliat exaltabitur.

V. Humilitas uera deum attendit. Sic Dauid coram arca ludens se humiliauit, 2. Regum 6. c. Abijt ergo Dauid & adduxit arcam dei, Eccle. 13. b. Humiliare deo & expecta manus eius, Esaiæ 45. d. Mili curuabitur omne genu. Lucae 17. c. Sic & uos cum feceritis omnia quae praecipita sunt uobis, dicite serui inuultiles sumus, Iaco. 4. b. Subditi estote deo.

VI. Seipsam uilipendit. Sic Abraham, Genesis 18. d. Loquar ad dominum meum cum sim pulsus, & cuius. Deutero. 9. b. Scito ergo, quod non propter iustitias tuas dominus deus tuus dederit tibi terram hanc optimam in possessionem, cum durissimae ceruicis sis populus. Memento & ne obliuiscaris, quomodo ad iracundiam prouocaueris dominum deum tuum. 2. Regum 6. d. Dixitque Dauid ad Michol, uiuit dominus quia iudam ante dominum. Et lucam & uilior fiam plus quam factus sum: & ero humilis in oculis meis. Eccle. 7. b. Humilia valde spiritum tuum, quoniam uindicta carnis impij ignis & uermis, 13. b. Attende ne seductus in stultitia humiliaris. Noli esse se humilis in sapientia tua, ne humiliatus in stultitia seducaris, Lucae 18. c. Et publicanus a longe stans, non leuabat nec oculos in caelum leuare. Dico autem uobis descendit hic iustificatus in domum suam ab illo, quia omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur.

VII. Proximum magnipendit. Sic Moyses alium apertorem

aptiorem pro populi de ægypto eductione iudicans ait. Exod. 3. c. Quis sum ego vt vadam ad pharaonē & educam filios Israel de ægypto? Romanor. 12. d. Non alta sapientes sed hūilibus consentientes. Ephe sios 4. a. Obsecro itaq; vos. Dilectio proximi 5. Subiecti inuicem in timore domini. Philip. 2. a. sed in humilitate. Ibidem 1. Petri 5. b. Omnes enim inuicem humilitatem insinuate.

VIII ¶ Humilitas ficta malum intendit. Sic absalō ficta apud pp̄m humiliatione regnū patris ambiuit. 2. Regū 15. a. Igitur post hæc fecit sibi Alalō curru & equites. Eccle. 19. d. Est q̄ nequiter humiliat se & interiora eius plena sunt dolo. Et est iustus q̄ se nimium submittit à multa humilitate: & est iustus q̄ inclinat faciem suā, & fingit non videre se quod ignoratum est. Et si ab imbecillitate virū vetatur peccare si inuenit tempus malefaciendi malefaciet.

I ¶ Hypocrisis prohibitio. Eccli. 7. d. Ne fueris hypocrita Cor 3. Luc. 12. a. Attendite à fermēto Pharisæorum quod est hypocrisis.

II ¶ Conditio. Esaiæ 65. a. Qui dicūt recede à me: non appropinques mihi quia immundus es. Matth. 23. a. Omnia vero opera sua faciunt, vt videantur ab hominibus. c. Væ vobis scribæ & pharisæi hypocrisæ qui similes estis sepulchris dealbatis, quæ à foris parent hominibus speciosa, intus vero plena sunt of sibus mortuorum, & omni spurcicia. Sic & vos à foris quidem paretis hominibus iusti, intus autem pleni estis hypocrisi & iniquitate.

III ¶ Punitio. Iob 8. c. Spes hypocrisæ peribit. Non ei placebit vecordia sua: & sicut tela aranearum fiducia eius. 13. c. non enim veniet in conspectu eius omnis hypocrita. 15. d. Congregatio enim hypocrisæ sterilis. 20. a. gaudium hypocrisæ ad instar puncti. Si ascenderit vsq; ad cælum superbia eius, & caput eius nubes

bes tetigerit. Quasi sterquilinum in sine perdetur, & q̄ eum viderant dicent, vbi est? Velut somnium auolans nō inuenietur. b. Filij eius atterentur egestate, & manus illius reddent ei dolorem suū. 27. b. Quis est enim spes hypocrite, si auare rapiat, & non liberet deus animam eius? Nunquid audiet deus clamorem eius, cum venerit super eum angustia? Eccle. 3. d. Cor ingrediens duas vias non habebit successus. Matthæi 24. d. Partemq; eius ponet cum hypocritis, illic erit fletus & stridor dentium.

I.

I ¶ Idolatrie prohibitio stricta. Exod. 20. a. Non habebis deos alienos coram me. Non facies tibi sculptile neq; omnem similitudinem que est in cælo desuper, & quæ in terra deorsum, nec eorum quæ sunt in aquis sub terra. Non adorabis ea neq; coles. d. Non facietis deos argenteos, nec deos aureos facietis vobis. 23. c. Non adorabis deos eorum, nec coles eos. 34. c. Deos consulariles non facies tibi. Leuitic. 19. a. Nolite conuerti ad idola. Nec deos consulariles facietis vobis: Ego dominus deus vester. Deut. 4. c. Non vidistis aliquam similitudinem in die qua locutus est vobis dominus in Oreb de medio ignis. Ne forte decepti faciatis vobis sculptam similitudinem aut imaginem, masculi vel feminæ, similitudinem omnium iumentorum quæ sunt super terram, vel auium sub cælo volantium, atque reptilium quæ mouentur in terra, siue piscium quæ sub terra morantur in aquis, ne forte eleuatis oculis. Astrologia 1. 5. a. Non habebis deos alienos in conspectu meo. Non facies tibi sculptile nec similitudinem omnium quæ in cælo sunt desuper, & quæ in terra deorsum, & quæ versantur in aquis sub terra. Non adorabis ea & non coles. 16. d. Non plantabis lucum, & omnem arborem iuxta altare dñi dei tui, nec facies tibi atq; constitues

constitues statuum quæ odit dominus deus tuus. 4. Regum 17. g. Nolite timere deos alienos & non adoretis eos neq; colatis eos. Psalmo 95. b. Quoniam omnes dij gentium dæmonia. Esaia 40. e. Cui ergo si similem fecistis deum aut quam imaginē ponetis ei? Nunquid sculptile consistabit faber, aut artifex auro figurabit illud, & laminis argenteis argentarius.

II ¶ Conditio vana. Iudic. 6. f. Nunquid vltores estis Baal, Si deus est, vindicet se de eo, qui suffodit auram eius. Tob 31. c. Si vidi solem cum fulgeret, & lunam incendente[m] clare, & osculatus sum manum meam ore meo. Et latatum est in abscondito cor meum. Quæ est iniquitas maxima, & negatio contra deum altissimum. Psalmo 113. b. Simulachra gētium argentum & aurum. Os habent & non loquentur, Aures habent & non audient, Manus habent & non palpabunt. Sap. 13. b. Infelices autem sunt & inter mortuos spes illorum, qui appellauerunt deos opera manuum hominum. d. Nō erubescit loqui cum illo, qui sine anima est, & pro sanitate quidem infirmum deprecatur, & pro vita rogat mortuum, & in adiutorium inutile[m] inuocat, & pro itinere petit ab eo qui ambulare non potest, & de acquirendo, & de operando, & de omnium rerum euentu, petit ab eo, qui in omnibus est inutilis. 14. d. Infandorum enim cultura idolorum omnis mali causa & initium & finis. Aur enim dum latantur insanunt, aut certe vaticinantur falsa, aut viuunt iniuste, aut periurant cito. Esa. 2. c. Opus manuum suarum adorauerunt quod fecerunt digiti eorum. Et incuruauit se homo, & humiliatus est vir. 40. e. Fortelignum & imputribile elegit sibi artifex sapiens. Quærit quomodo statuat simulachrum, quod nō moueatur. 44. b. Nunquid est deus absq; me, & formator quem ego non nouerim? Plasmata idoli omnes nihil sunt, & amantissima eorum nō proderunt eis. Ipsi sunt testes eorum quia non vident,

dent, neq; intelligunt, vt confundantur. c. Plantauit pinum quam pluuia nutriuit, & facta est hominibus in focum. Sumpsit ex eis & calefactus est, & succendit & coxit panes, de reliquo operatus est deū, & adorauit, fecit sculptile & curuatus est ante illud. Medicum eius combussit ignis, & de medio eius carnes coxit, comedit & saturatus est, & calefactus est, & dixit neq; cognoscunt neq; sentiunt vt dicant. Medietatē eius combussit igni & coxi super carbones eius panes coxi carnes & comedi, & de reliquo eius idolum faciam. Ante triticum ligni procidam. Vach calefactus sum quia vidi focum. Reliquum autem eius deum fecit, & sculptile sibi. Curuatur ante illud & adoratur illud, & obsecrat dicens. Libera me quia deus meus es tu. Nescierunt neq; intellexerūt. Non recogitant in mente sua, Cor insipiens adorabit illud & non liberabit animam suam, neq; dicit fortē mendacium est in dextera mea. 46. b. Cui assimilastis me & adæquastis & comparastis me, & fecistis similem. Qui confertis aurum de sacculo, & argentum statera ponderatis, conducentes artificem vt faciat deum, & procidunt, & adorant. Portant illum in humeris gestantes, & ponentes in loco suo, & stabit ac de loco suo non mouebitur, c. Sed & cum clamauerint ad eum non exaudiet: de tribulatione non saluabit eos. Memoret illud & confundamini: redite præuarcatores ad cor.

II ¶ Punitio dura, Vnde ob vitulum constabilem per Aaron factum occisi fuerūt quasi viginti tria milia hominum, Exod. 32. a. Videns autem populus quod moram faceret descendendi de monte Moses. Deutero. 4. d. Si genueritis filios ac nepotes, & morati fueritis in terra, deceptiq; feceritis vobis aliquam similitudinem, patrans malum coram domino deo vestro, vt cum ad iracundiam prouocetis, testes inuoco hodie cælum & terram, cito perituros vos esse

P de terra

de terra, quam transito Iordane possessuri estis. 17. b. Si tibi voluerit persuadere frater tuus, filius matris tuae aut filius tuus, vel filia, iue vxor quae est in sinu tuo, aut amicus quem diligis vt animam tuam, clam dicens, Eamus & ieruiamus dñs alienis, quos ignoras tu & pater tuus, cunctarum in circuitu gentium quae iuxta vel procul sunt ab initio vsq; ad finem terrae, non acquiras ei nec audias, neq; pareat ei oculus tuus, vt miseraris & occultes eum, sed statim interficies, c. Sit primum manus tua super eum: & post te omnis populus mittat manum. Lapidibus obrutus necabitur, 27. c. Maled ctus homo qui facit sculpt. le, Psalmo 96. a, Confundantur omnes qui adorant sculptilia. 113. b. Similes illis fiant qui faciunt ea. Esa. 42. b. Gloriam meam alteri non dabo & laudem meam sculptilibus. c. Confundantur confusione q; confidat in sculptili, q d cunt constarili vos dij nostri. Here. 2. c. Transte ad insulas cethim, & videte si factum est huicemodi, si mutauit gens deos suos. Et certe ipsi no sunt dij. Populus vero meus mutauit gloriam suam in idolum. Obtestescite caeli super hoc, & portae eius desolamini vehementer dicit dominus.

III ¶ **O**ccasio voluptuosa. Exod. 32. b. Surgentes mane obtulerunt halocausta & hostias pacificas, & sedit populus manducare & bibere, & surrexerunt ludere. Sap. 14. b. Initium enim fornicationis est exquisitio idolorum, & adiuentio illorum corruptio vitae est. Neq; em erat ab initio, neq; erunt in perpetuum. Superuacuitas em hominum haec adiuuenit. Acerbo enim luctu dolens pater, cito sibi rapti filij fecit imaginem, & illum qui tunc quasi homo mortuus fuerat, nunc tanq; deum colere cepit, & contigit in eis seruos suos sacra & sacrificia.

I ¶ **I**eiuuii boni Modus quod ad intentione, Mat. 6. c. Tu autem cum ieiunas vnge caput tuum, & faciem tuam laua; ne videaris hominibus ieiunas: sed patri

patri tuo qui est in abscondito, & pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi.

II ¶ **P**rosecutione. Nu. 30. c. Si uouerit & iuramento se constituta erit, vt per ieiunium vel caritatem, restu abstinentia affligat animam suam, in arbitrio viri erit si faciat (vxor scilicet) siue no faciat. Quod si audies vir tacuerit, & in alteram diem ditulerit sententiam, quicquid uouerit atq; promiserat reddet, quia statim vt audiuit tacuit. Sin autem contradixerit postq; resciuit portabit ipse iniquitatem eius. Esa. 58. b. Nonne hoc est magis ieiunium quod elegit Dissolue colligationes impietatis, solue fasciculos deprimentes. Dimitte eos q; contracti sunt liberos & omne onus dirupe. Frange esurienti, Eleemosyna 6. Ioel. 1. c. Sanctificate ieiunium, 2. d. Canite tuba in sion: sanctificate ieiunium 2. Cor. 6. a. In omnibus exhibeamus nos sicut dei ministros in multa patientia, in ieiunijs.

III ¶ **F**ructus Deu placat: Hinc Moses ira dñi placaturus pro vitulo adorato quadraginta diebus ieiunauit, Deu. 9. c. Et procidi ante dñm sicut prius quadraginta diebus & noctibus panem non comedens, & aqua non bibes propter oia peccata vestra, q; gessistis contra dñm, & eu ad iracundiam prouocastis. Timuit em iram & indignationem illius, qua aduersum vos concitatus delere vos uoluit, Et audiuit me dñs etiam hac vice. Achab cōminationem dñi per pphetam audies in cilicio & ieiunio se humiliavit. 1. Reg. 21. g. Itaq; cu audisset Achab sermones istos, Sic Niniuite audientes prophetam Ionam subuersionem ciuitatis prophetatam in humilitate ieiunarunt. Ion. 3. b. Et crediderunt viri Niniuite dño & praedicaerunt ieiunium,

III ¶ **V**ictoria praestat de hoste spuali. Matth. 27. d. Hoc autem genus non erit nisi per orationem & ieiunium.

V ¶ **C**orporali. Sic & filij Israel bis debellati a Philistinim ieiunantes & orantes tertia vice victores fuerunt, primo Regum septimo. b. Dixit autem Samuel

congregate vniuersum Israel in Masphat, & orem pro vobis dominum.

VI ¶ Carnem refrenat, Psalmo 34. c. Humiliabam in ieiunio animam meam. 108. c. Genua mea infirmata sunt propter oleum.

VII ¶ Orationem iuvat, Tob. 12. b. Bona est oratio cum ieiunio. Dan. in ieiunijs sacco & cinere orauit dñm. Dan. 9. a. In anno primo Darij filij Assueri.

VIII ¶ Ieiunij mali qualitas, Esaiæ. 18. Clama me cesses quasi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum. Me etenim de die in diem quaerunt, & scire vias meas volūt, quasi gens quæ iustitiã fecerit, & q̄ iudicium dei sui non dereliquerit. Rogant me iudicium iustitiæ, & appropinquare deo volunt. Quare ieiunauimus & non aspexisti: humiliuimus animas nostras, & nescisti? Ecce in die ieiunij vestri inuenitur voluntas vestra, & omnes debitores vestros repetitis. Ecce ad lites & contentiones ieiunatis, & percutis pugno impię. b. Nolite ieiunare sicut vsque in hanc diem, vt audiatur in excessu clamor vester. Nūquid tale est ieiunium quod elegi per diem affligere hoīem animam suam? Nunquid titud vocabis ieiunium acceptabile dño? Nunquid contorquere quasi circuli caput suū: & faciem & cinerem sternere? Mat. 6. b. Cū ieiunatis nolite fieri sicut hypocritæ tristes. Externi nant em̄ facies suas, vt pareant hoībus ieiunantes. Amē dico vobis, receperunt mercedem suam.

IX ¶ Vanitas. Hiere. 14. b. Cum ieiunauerint non audiam preces eorū. Eccl. 3. 4. d. Qui baptizat à mortuo, & iterū tangit mortuū, quid prodest lauatio illius: sic homo q̄ ieiunat in peccatis suis, & iterū eadem facies, qd̄ proficit humiliando se? Orationē eius, & c. Mathei 6. b. Amen amen dico vobis, receperunt mercedem suam.

X ¶ Ieiunium Christi. Matth. 4. a. Tunc Iesus dicitus

us est in desertum à spiritu, vt tentaretur à diabolo & cum ieiunasset quadraginta diebus & quadraginta noctibus, postea eiuir̄t. Mar. 1. b. Et statim spiritus expulit eum in desertum. Lucæ 4. a. Iesus autem plenus spiritu sancto regressus est à Iordane & agebatur in spiritu in desertum.

I ¶ Ignorantia turpiter admittitur. Job 27. b. Qui dixerūt deo. Cognitio 2. Sap. 13. a. Vani autem sunt omnes hoīes in quibus non subest sciētia dei. Hiere. 8. c. Miluus in caelo cognouit tēpus iusū. Osee 4. a. Audite verbum dñi filij Israel. Non est em̄ veritas. Cognitio 1. c. Misericordiam volui. Ibidem. 1. Cor. 15. c. Ignorantiam em̄ dei quidā habent, Eph. 4. e. Hoc igitur dico & testificor in dño: vt iam nō ambuletis sicut & gentes ambulant. Cæcitas 21

II ¶ Grauius punitur. Esa. 5. d. Propterea captiuus ductus est populus meus q̄ non habuit scientiam. 27. d. Non enim populus sapiens, propterea non miseretur eius qui fecit eum. Bar. 3. c. Et quoniam non habuerunt sapientiam, interierunt propter suam insipientiam. Osee 4. b. Quia tu scientiam repulisti repelam te ne sacerdotio fungaris mihi. Et oblita es legis dei tui, obliuiscar filiorum tuorum & ego. d. Et populus non intelligens vapulabit. 1. Cor. 14. g. Si quis ignorat ignorabitur.

I ¶ Summandus deus. Singulariter. Deut. 13. a. Dñm deum vestrū sequimini. 3. Regū 18. d. Vsq̄ quo claud. catis in duas partes. Si dñs est deus sequimini eū. Esa. 57. a. Audite me q̄ sequimini qd̄ iustum est: & queritis dñm. Attendite ad petram vnde excisi estis. Hiere. 3. f. Patrem vocabis me, & post me ingredi non cessabis, Mat. 8. c. Et accedens vnus scriba ait illi. Magister sequar te quocunq̄ ieris. Et dixit ei Iesus. Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput suum reclinat.

net. 10. d, Si quis vult post me venire abneget semetipsum. 19. c, Si vis perfectus esse vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus & habebis thesaurum in caelis, & veni sequere me, Ioan. 10. c, Oves meæ vocem meam audiunt, & ego cognosco eas: & sequuntur me, & ego vitam æternam do eis, & non peribunt in æternum, & nõ rapiet eas quisquã de manu mea. 13. b, Exemplum enim dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis ita & vos faciatis. Ephelios 5. a, Estote ergo imitatores. Dilectio dei 2. 1. Ioan. 2. a, Qui dicit se in Christo manere, debet sicut ille ambulauit & ipse ambulare.

II Celeriter. Matth. 4. d, At illi continuo relictis retibus & patre (Petrus & Andreas) secuti sunt eum 3. c, Alius autem de discipulis eius ait illi. Domine per mitte me primum ire & sepelire patrem meum. Iesus autem ait illi. Sequere me & dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Lucæ 9. f, Et post hæc exiit, & vidit publicanum nomine Leui sedentem ad thesaurum & ait illi. Sequere me. Et relictis omnibus surgens secutus est eum.

III Diligenter. Iob 23. c, Vestigia eius secutus est pes meus, viam eius custodiui nec declinaui ex ea. Hierem. 17. b, Et ego non sum turbatus te pastorem sequens. Matth. 10. d, Et qui non accipit. Crux 4. Lucæ 9. c, Si quis vult post. Crux 5. g, Sine vt mortui sepe liant mortuos suos: tu autem vade & annuncia regnum dei. Et ait alter. Sequar te domine: sed permittite mihi primo renuciare his qui domi sunt. Ait ad illum Iesus. Nemo mittens manum ad aratrum, & aspiciens retro, aptus est regno dei. 1. Petri 2. d, Quia & Christus passus est pro nobis vobis relinquens exemplum vt sequamini vestigia eius. 4. a, Christo igitur passo. Voluntas 2.

III Exultanter, Eccles 2. c, Quid est in qua homo vt sequi possit regem factorem suum, Eccle. 23.

d, Gloria

d, Gloria magna est seq dñm: longitudo enim dierum assumetur ab eo. Mat. 11. d, Tollite iugum meum super vos, & discite a me, quia mitis sum & humilis corde, & maeniens requiem animabus vestris. 19. d, Amen dico vobis quod vos qui secuti estis me, in regenerati one cum sederit filius hois in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos super sedes duodecim iudicantes duodecim tribus Israel. Ioan. 8. b, Ego ium lux mundi, qui sequitur me non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ. 12. d, Si quis mihi ministrat me sequatur. Et vbi sum ego illic & minister meus erit. 14. a, Ego sum via, veritas & vita.

V Imitandus homo prudenter. Psalm. 38. a, Noli amulari in malignantibus, b, Noli amulari in eo, qui prosperatur. Prou. 3. d, Ne amuleris hominem iniustum, nec inueris vias eius, 4. c, Ne delesteris in semitis impiorum. 24. a, Ne amuleris viros malos. Hierem. 10. b, Iuxta vias. Aithologia 2. 1. Cor. 4. d, Rogo ergo vos imitatores mei estote, sicut & ego Christus, idco mihi ad vos Timotheum, q vos commonefaciat vias meas quæ sunt in Christo Iesu. 1. Cor. 2. d, Christi bonus odor sumus deo: in his qui salui fiunt & in his qui pereunt. Alijs quid odor mortis in mortem: alijs autem odor vitæ in vitam. Philip 3. d, Imitatores mei estote. Crux 3. 4. b, De cætero fratres, Cogitatio 2. 2. Thei. 3. b, Denūciamus autem vobis in nomine dñi nostri Iesu Christi, vt subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate, & non secundum traditionem quam accepistis a nobis. Ipsi enim scitis quemadmodum oporteat imitari nos. Hebræo. 6. c Cupimus autem vnumquemq; vestrum eandem ostentare sollicitudinem, ad expletionem spei, vsq; in finem, vt non segnes efficiamini, verum imitatores eorum qui fide & patientia hæreditabant promissiones. 3. Ioan. c, Charissime noli imitari malum sed quod bonum est.

I **C**Impii, Deum contemnunt. *Iob 21. b.* Qui dixerunt deo recede a nobis, scientiam viarum tuarum nolumus, Quid est omnipotens vt seruiamus ei & quid nobis proderit si orauerimus illū? *Psalmo 11. b.* In circuitu impij ambulauit. *13. a.* Dominus de caelo prospexit super filios hominum. Omnes declinauerunt simul inutiles facti. *35. a.* Dixit iniustus vt delinquat in semetipso. Quoniam dolose egit in conspectu eius, Iniquitatem ineditatus est in cubili suo. *Pro uerb. 2. c.* Qui relinquit iter rectum & ambulat per vias tenebrosas qui laetantur cum malefecerint: & exultant in rebus pessimis. *11. c.* Impius facit opus instabile. *15. b.* Abominatio est domino via impij. *d. Longe est dominus ab impijs. 18. a.* Impius cum in profundum venerit peccatorum contemnit, & sequitur eum ignominia & opprobrium. *21. d.* Vir impius pro caciter obfirmat vultū suum. *Ecclesi. 8. e.* Est & alia vanitas quae fit super terram, Sunt iusti quibus mala proueniūt, quasi opera egerint impiorum, & sunt impij qui ita securi sunt quasi opera iustorum habebant. *Sapientiae decimo quarto. b.* Similiter autem odio sunt deo impius & impietas eius. *Esaiae 28. d.* Audite verbum domini viri illudores. Dixistis enim Percussimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum. Posuimus mendacium spem nostram: & mendacio protecti sumus. *30. c.* Populus enim ad iracundiam prouocans est. *Euangelium 17. Hierem. 7. b.* Ecce vos confiditis vobis in sermōnibus mendacij, quae non proderunt vobis, furari, occidere, adulterari, iurare mendaciter, libare baalim, ire post deos alienos quos ignoratis. Et venistis & stetitis corā me in domo hac in qua inuocatum est nomen meum, & dixistis, liberati sumus eo quod fecerimus omnes abominaciones istas. *4. d.* Sermonem quem. *Euangelium. 18. Malach, tertio d.* Inualuerunt super me ver-

ba

ba vestra dicit dominus. Et dixistis: Quid locuti sumus contra te? Dixistis: Vanus est qui seruit Deo, & quod emolumentum quia custodiuimus praecepta eius, & quia ambulauimus tristes coram domino exercituum. Ergo nunc beatos dicimus arrogantes. *Sic quidem edificati sunt facientes impietates, & tentauerunt deum & salui facti sunt.* Tunc locuti sunt timentes deum vnusquisque ad proximum suum. *Et attendit dominus & audiuit & scriptus est liber mentis coram eo, timentibus dominum & cogitantibus nomen eius.* Et erunt mihi ait dominus exercituum in die qua ego facio, in peculium, & parcam eis sicut parcat vir filio suo, seruienti sibi. Et conuertimini & videbitis quid sit inter iustum & impium, & inter seruientem deo, & non seruientem ei,

II **C**Proximum opprimit. *Sic Aegyptij filios Israel, Exod. 1. b.* Surrexit interea rex nouus super Aegyptum, *Iob. 15. c.* Cunctis diebus suis superbit impius, & numerus annorum incertus est tyrannidis eius. *21. a.* Quare ergo impij viuunt subleuati sunt, confortatiq; diuitijs. Semē eorum permanet coram eis, propinquorum turba & nepotum in conspectu eorum? Semen impiorum permanet coram eis. Domus eorum securae sunt & pacatae, & non est virga dei super illos. Bos eorum concepit & non abortiuit, vacca peperit, & non est priuata foetu suo. Egre diuntur quasi greges paruuli eorum, & infantes eorum exultant iustibus. Tenent tympanum. Gaudium. *8. Prouer. 10. b.* Os impiorum operit iniquitas, *12. a.* Verba impiorum insidiantur sanguini, *21. b.* Animae viri impij desiderat malum, non miseretur proximo suo, *25. d.* Fons turbatus pede & vena corrupta iustus cadens coram impio, *27. d.* Cor in qui inquit mala, *28. a.* Viri mali non cogitant iudicium, *b.* In exaltatione iustorum multa gloria, regnantibus impijs ruinae hominum, *d.* Cum surrexerint impij abscondentur homines, *19. a.* In

P 5 multi

multiplicatione iustorum lætabitur vulgus, cum impij sumperint principatum gemet populus, 29. b. In multiplicatione impiorum multiplicabuntur scelerata & iusti ruinas eorum videbunt, Sapient. 2. c. Opprimamus pauperem & iustum, & non parcamus viduæ, nec veterano, nec reueremur canos multi temporis Sit autem fortitudo nostra lex iniustitie, Ecclesi. 17. b. Narratio peccantium odiosa, Esa. 57. d. Impij autem quasi mare feruens, quod quietescere non potest. Non est pax impijs dicit dominus omnipotens, 59. b. Opera eorum opera inuilia, & opus iniquitatis in manibus eorum. Pedes eorum ad malum currunt, & festinant ut effundant sanguinem innocentem. Vanitas & contritio in visceribus eorum. Viam pacis nescierunt, & non est iudicium in gressibus eorum. Semite eorum incuruatae sunt eis, omnis qui calcat in eis ignorat pacem.

III ¶ Seipos perdunt. In anima, Iob. 10. c. Et si impius fuero vae mihi est, 22. d. Quia in diem perditionis seruetur impius, & ad diem furoris ducetur, Psalm. 20. c. Inueniatur manus tua omnibus inimicis tuis. Ponnes eos vt in clibanum ignis in tempore vultus tui. Quoniam declinauerunt in te mala, Proverbio. 5. d. Iniquitates suæ capient impius, & funibus peccatorum suorum constringetur. Ipse morietur quia non habuit disciplinam, & in multitudine stultitiæ suæ decipietur, 10. d. Anni impiorum breuiabuntur, 11. a. In impietate sua corruet impius, 14. d. In malitia sua repelletur impius, Ecclesi. 7. c. Ne impie agas milium, & noli esse stultus ne moriaris in tempore nõ tuo, Sapient. 3. b. Impij secundum quæ cogitauerunt correptionem habebunt, qui neglexerunt iustum. & a domino recesserunt, 5. c. Talia dixerunt, in inferno huius peccauerunt, quoniam spes impij tanquam lanugo quæ a vento tollitur, & tanquam spuma gracilis, quæ a procello dispersa est, Ecclesi. 7. b. Vindicta carnis impij ignis & ver-

& vermis, 41. b. Vae vobis viri impij, qui dereliquistis legem altissimi. Et si nati fueritis in maledictione nascemini: & si mortui fueritis, in maledictione de erit pars vestra. Omnia quæ de terra sunt, in terram conuertentur, sic impij a maledicto in perditionem, Esa. 5. b. Vae impio in malum: retributio enim manuum eius fiet ei, 26. b. Misereamur impio & non discedet iustitia facere. In terra sanctorum iniqua gessit, & non videbit gloriam domini, Eze. 18. f. Si auerterit se iustus a iustitia sua, & fecerit iniquitatem secundum omnes abominationes quas operari solet impius, nunquid viuet? Omnes iustitiæ eius, quas fecit, non recordabuntur. In præuacatione qua præuacatus est, & in peccato suo quod peccauit, in ipsis morietur.

III ¶ Prole, Iob. 11. d. Oculi autem impiorum deficiunt, & effugium peribit ab eis, & spes illorum abominatio animæ, 21. c. Quoties lucerna impiorum extinguetur, & superueniet eis inundatio, & dolores diuidet furoris sui, erunt sicut paleæ ante faciem venti & sicut fauilla quam turbo dispergit. Deus seruauit filiis illius dolorem patris, & quam reddiderit, tunc sciet, 27. c. Hæc est pars impij apud deum, Psalm. 29. c. Fructum eorum de terra perdes & semen eorum, 36. e. Iniusti autem disperibunt simul reliquæ impiorum, Sapient. 4. a. Multigena autem, Arbor 3. b. Ex ini quis enim, Filius 2. Ecclesi. 4. c. Nepotes impiorum non multiplicabunt ramos, 41. b. Filij abominatio num, Filius 9.

V ¶ Fama, Prou. 10. b. Nomen impiorum patrefcet, 28. a. Qui derelinquunt legem, laudant impium, Sapient. 4. c. Condemnat autem iustus mortuus viuos impios, & inuentus celerius consummata, longã vitam iniusti, d. Videbunt enim finem sapientis, & non intelligent quid cogitauerit de illo deus, & quare minuerit illum dominus, Videbunt enim & contemnerunt cum

eum: illos autem deus iridebit: & erunt post hæc decedentes sine honore & in contumelia inter mortuos in perpetuum.

VI ¶ Substantia temporali, Iob. 8. d, Tabernaculum impiorum non subsistit, Psalm. 1. b, Non sic impij non sic, sed tanquam puluis, 36. c, Vidi impium super exaltatum: & transiit & ecce non erat, Prouc. 3. d Egeitas à domino in domo impij, 10. d, Quod timet impius veniet semper eum, 12. a, Non roboratur homo ex impicitate, 14. b, Domus impiorum delebitur, 28. a, Fugit impius nemine persequente, Ecc. 4. o. b, Substantiæ inferiorum sicut fluius siccabuntur, & sicut tonitruum magnum in pluuia personabunt.

I ¶ Induratio. Oritur ex gratiæ subtractione iusta, Exod. 4. e, Vide omnia ostenta quæ posui in manu tua facias coram Pharaone. Ego indurabo cor eius, & non dimittet populum meum, 7. a, Sed ego indurabo cor eius, 5. c, Idcirco autem posui te, vt ostendam in te fortitudinem meam, vt annūcietur nomen meum in vniuersa terra, 10. a, Ego enim induraui cor eius, & seruatorum illius, deci. quar. a, Et indurabo cor eius, & glorificabor in Pharaone. d, Ego autem indurabo cor Aegyptiorum vt persequantur vos, Ro. 9. d, Igitur non est volentis neq; currentis sed miserentis dei. Dicit enim scriptura. Quia in hoc ipsum excitauit te, vt ostendam in te virtutem meam. Ergo cuius vult miseretur, & quem vult indurat, 10. d, Nunquid Israel non cognouit? Primus Moses dicit, Ego ad emulationē vos adducam in non gentem, in gentem insipientem, in iram vos mitam. Esaias autem audet & dicit: Inuentus sum à non quærentibus, palam apparui his qui me non interrogabant. Ad Israel autem dicit: Tota die expandi manus meas ad populum non credentem & contradicentem mihi.

II ¶ Ex gratiæ repulsione iniqua, Deuterono. 10. d
Ceuicem

Ceuicem vestram ne induretis. Acceptio personarum, 1. 4. Regum. 17. c, Et reificatus est dominus in Iisrl & Iuda. Reuertimini à vijs vestris pessimis. Qui nō audierūt sed indurauerūt ceuicē suā iuxta ceuicē patrum suorum, qui noluerūt obedire dño deo suo, Esaiæ. 46. d, Audite me duro corde, qui longe estis à iustitia. Prope feci iustitiam meam, non elongabitur & salus mea non morabitur, 48. a, Sciu enim quia durus es tu, & neru⁹ ferreus ceuix tua & frōs tua ærea, Hierem. 1. f, Quare dixit populus meus, Recessimus, non veniemus vltra ad te, 3. b, Frons meretricis facta est tibi, noluit erubescere. Ergo saltem amodo voca me pater meus es tu. Ecce loquuta es, & fecisti mala, & potuisti. Et pro verbis penitentiae verbis superbie blasphemasti, 5. a, Percussisti eos & non doluerunt, attruisti eos & reuerunt accipere disciplinam. Ego autem dixi: Forsitā pauperes sunt & stulti, ignorantes viam domini, & iudicium dei sui. Ibo igitur ad oprimates, & loquar eis. Ipsi enim cognouerunt viam domini, & iudicium dei sui, b. Et ecce magis hi simul confiegerunt iugum, ruperunt vincula, 15. b, Laborauit rogans. 18. b. Hęc dicit dominus, Cogitatio. 5 Zacha. 7. c, Et noluerunt attendere, Euangelium. 19 Hebræ. 3. b, Quapropter sicut dicit spiritus sanctus. Hodie si vocem eius audieritis nolite obdurare corda vestra, c, Videte fratres, Fides, 1. Actu, 7. f, Dura ceuice, Circumcisio, 4.

III ¶ Induratio dire punitur. Pharao corde indurato filios Israel persequēs in mari rubro submersus est, Exo. 14. f, Persequentesq; Aegyptij ingressi sunt post eos, Ecc. 3. d, Cor durum habebit male in nouissimo, Esai. 45. b, Væ qui contradicit factori suo, Hieremi. 19. d, Ecce ego inducam super ciuitatem hanc, & super omnes vrbes eius vniuersa mala quæ loquutus sum aduersum eam, qm indurauerunt ceuicem suam, & non audierunt sermones meos.

I ¶ Infernalis

I **I**nfernalis pœna. Horribilis ob absentiam omnium boni, Iob. 10. d. Dimitte ergo me, Convertere. 7. Psalm. 48. c. Sicut oves in inferno positi sunt, 11. b. Peccator videbit & irascetur dentibus suis fremet, Esaia. 65. c. Ecce serui mei comedent & Beatitude. 2. Matth. 8. b. Filij autem regni ejicientur in tenebras exteriores, ibi erit fletus & stridor dentium, Luca. 13. f. Discedite à me omnes operarij iniquitatis, ibi erit fletus & stridor dentium, 16. f. Eleuans autem oculos suos cum esset in tormentis, vidit Abraham à longe, & Lazarum in sinu eius, & ipse clamans dixit: Pater Abraham miserere mei, & mitte Lazarum vt intingat extremum digiti sui in aquam, vt refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma.

II **P**ropter præsentiam omnis mali, Deuterio. 32. c. Ignis succensus est in furore meo, & vsq; ad inferos peccatum illius, Iob. 24. c. Ad nimium calorem transiet ab aquis niuium, Psalm. 10. b. Pluit super peccatores laqueos ignis, 20. b. Pones eos vt cibanum ignis in tempore vultus tui, Sapi. 11. c. Per quæ peccat quis per hæc & torquetur, Ecc. 23. b. Stuppa collecta synagoga peccantium & consummatio illorum flamma ignis, Esaia. 30. g. Præparata est enim ab heri tophet à rege præparata, profunda, & dilatata. Nutrimenta eius ignis, & ligna multa, status domini sicut torrens sulphuris succendens eam, 33. b. Concipietis ardorem & parietis stipulam. Audite qui longe estis, quæ fecerim, & cognoscite vicini fortitudinem meam. Conterriti sunt in Sion peccatores, possidebit timor hypocrisis. Quis poterit habitare de vobis cum igne de torante, aut quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis, 34. b. Et conuertentur torrentes eius in picem, & humus eius in sulphur, Hierem. 9. c. Ecce ego cibabo populum istum absinthio, & potum dabo eis aquam fellis, Malachi. 4. a. Ecce enim dies veniet

et succensa quasi caminus, & erunt omnes superbi & omnes facientes impietatem stipula. Et inflammabit eos dies veniens, dicit dominus exercituum, quæ non derelinquet eis radicem & germem, Matthæ. 23. f. Et mittent eos, Ecclesia. 3. Apocalyp. 18. b. Quorum glorificauit se & in delictis fuit, tantum date illi tormentum & luctum, 19. d. Et apprehensa est, Antichristus 3, 20. d. Et infernus & mors missi sunt in signum ignis. Hæc est mors secunda, 21. b. Timidis autem, Fornicatio 1.

III **I**nterminabilis, Esaia. 66. g. Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur, Matthæ. 25. d. Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius, Et ibunt in supplicium æternum, iusti autem in vitam æternam Marc. nono. g. Bonum est tibi luscum intrare in regnum Dei: quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis, vbi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur, 2. Thessal. 1. d. Qui pœnas dabunt in interitu æternas à facie domini, & à gloria virtutis eius, Apocalyp. 14. c. Si quis adorauerit bestiam & imaginem eius, hic bibet de vino iræ dei, & quod mixtum est mero.

I **I**nfirmitas contingit quandoque propter peccatum, Luca. 13. d. Hanc autem filiam Abraham quam alligauit satanas ecce decem & octo annis, Ioan. 5. c. Ecce sanus factus es, iam noli peccare ne deterius tibi aliquid contingat, Actu. 12. d. Confestim autem percussit eum (Herodem scilicet) angelus domini, eo quod non dedisset honorem deo, & consumptus à vermibus expirauit.

II **Q**uandoque ob meritum, Ecc. 31. a. Infirmitas grauis sobriam facit animam, Ioannis nono. Neque hic peccauit neque parentes eius, sed vt manifestetur opera

opera dei in illo (ait dominus de cæco nato) Lazarus mendicus & vlcerosus ab angelis in sinum Abrahæ deportatus est, Lucæ. 16. c, Et erat quidam mendicus nomine Lazarus, 2. Corint. 12. c, Libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Christi.

III ¶ Infirmitas curatur quâdoq; per deum, 1. Regum, 1. a, Dominus mortificat & viuificat. Miraculo: se Ezechiam curauit, 4. Regum, 20. a, In diebus illis egrotauit Ezechias vsq; ad mortem, Sapient, 16. b, In memoria enim sermonum tuorum exaspinabantur, & velociter sanabantur, Eccî. 38. a, Fili in tua infirmitate ne despicias te ipsum, sed ora dominum & ipse curabit te.

IIII ¶ Per medicum, Eccî. 18. c, Ante languorem adhibe medicinam, 30. c, Melior est mors quam vita amara, & requies æterna quam languor perseuerans 38. a, Honora medicum, propter necessitatem etenim illum creauit altissimus. A deo est enim omnis medicina, & à rege accipiet donationem. Altissimus creauit de terra medicinam, & vir prudens non abhorrebit eam. Nonne à ligno dulcorata est aqua amara? b. Da locum medico, etenim illum dominus creauit, & nō discadat à te, quia opera eius sunt necessaria. Est em̄ tempus quando in manus illorum incurras. Qui delinquit in conspectu eius qui fecit eum incidet in manus medici.

V ¶ Infirmorum consolatio, Eccî. 7. d, Non te pegeat. Dilectio proximi. e 38. c, In requie mortui requiescere fac memoriam eius, & consolare illum in exitu spiritus sui, Matthæ. 25. d, Infirmitas & visitastis me Iacob. 5. d, Infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros ecclesiæ, & orent super eum, vngentes eum oleo in nomine domini, & oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum dominus, & si in peccatis sit remittentur ei.

I ¶ Ingrati-

I ¶ Ingratitudo Diligenter vitanda, Hinc rex Sodomorum Abraham reuertēti de cede regum gratus obtulit munera. Genes. 14. c, Egressus est autē rex Sodomorum in occursum eius. Rex Assuerus reuelationem in mortem suam machinantium sibi factam per Marchochei gratāter remunerauit, Hest. 4. a Noctem illam duxit rex in somnē, Psal. 102. a, Benedic anima mea domino, & noli obliuisci omnes retributiones eius, Eccî. 32. c, Super his omnibus benediceo dominum, qui fecit te, & inebriantem te in omnibus bonis suis, Ephes. 5. d, Gratiās agentes semper pro omnibus in nomine domini nostri Iesu Christi deo & patri, Coloss. 3. c, Et grati estote. Omne quodcumq; facitis, Gloria. 1. 1. Thessal. 5. d, In omnibus gratias agite.

II ¶ Potenter punienda, Hinc Dauid ingratiūdem regis Ammon nuncios suos deturpatis misso exercitu grauiter puniuit, 2. Regu. 10. a, Factum est autem post hæc, vt moreretur rex filiorum Ammon Prouer. 17. c, Qui reddit mala pro bonis, non recedet malum de domo eius, Sapient. 16. d, Ingrati em̄ spes tanquam hybernalis glacies tabescet, & disperiet tanquam aqua superuacua, Esaiæ. 1. a, Filios enuriui, & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me, Hierc. 18. d, Nunc quid reddetur pro bono malum, Matth. 13. b, Qui em̄ habet dabitur ei, & abundabit: qui autem non habet, & quod habet auferetur ab eo, 25. c, Omni habenti dabitur, & abundabit: ei aut qui nō habet, & quod videtur habere auferetur ab eo.

I ¶ Inimicus Diligenter probandus, Prou. 16. d, Labijs suis intelligitur inimicus, quum in corde tractauerit dolos. Quando submiserit vocem suam ne credideris ei, quoniam septem nequitie sunt in corde illius, Eccî. 12. d, Nō agnoscitur, Amicitia. 3. II. ¶ Prudenter vitandus, Eccî. 6. b, Ab inimicis

Q tuis

tuis separare, 12, b, Non credas inimico tuo in æternū
Sicut enim eramen. um eruginat nequitia illius, c. Er
si humiliatus vadat curuus, abijce animum tuum &
custodi te ab illo. Non stituas illum penes te, d, In sa
bñs suis indulcat inimicus, & in corde suo insidatur
vt tubuerrat te in foueam. In oculis suis lachrymas
tur inimicus, & si inuenit tempus non satiabitur
sanguine: & si inuenierit tibi mala, inuenies eum sibi
lic priorem, & quasi ad. uans suffodiet plantas tuas.
Caput tuum mouebit & plaudet manu, 19, b, Amico
& Amicitia. 15.

III ¶ Decenter reconciliandus, Eccl. 6, a, Verbum
dulce multiplicat amicos & mitigat inimicos, Matt.
5, d. Si offers manus tuum ad altare, & tibi recordatus
fueris quia frater tuus habet aliquid a. uersum te, re
linque ibi manus tuum, & uade prius reconciliari fra
tri tuo, & tunc ueniens offeres munus tuum, 18, c,
Tunc accedens Petrus ad eum dixit: Domine quoti
es peccabit in me frater meus, & dimittam eis vsq; se
pties? Dicit illi Iesus: Non dico tibi vsque septies, sed
vsq; septuagies septies, Luca. 6, f, Dimittite, & dimita
tetur uobis, Col. 3, b, Donātes uobis in scriptis, si qs ad
uersus aliquem habet querelā: sicut & dominus dona
uit uobis, ita & uos.

I ¶ Inuidia Deum prouocat, Prouerb. 28, d.
Vir qui festinat, Diuitia. 3. Sapien. 6, d, Neq; cum in
uidia tabescente iter habebis, quoniā talis homo non
erit particeps sapientia, Gal. 5, d, Non efficiamur ina
nis gloriæ cupid. inuicem prouocantes inuicem in
uidentes, Iaco. 3, d, Quod si zelum, Zelus. 3. 1. Pet. 2
a, Deponentes igitur omnem, Detractio, 4.

II ¶ Proximum supplantat. Hinc Saul inuidia mo
rus persequebatur Dauidem, 1. Regum. 18, b, Porro
quum reuerteretur percusso Philisteo Dauid, Eccl. 4
b, Rursum contemplatus sum omnes labores homi
num, & industria animaduerti patere inuidia pro
ximi

ximi, Sapien. 2, d, Inuidia autem diaboli: mors introi
it in orbem terrarum, imitantur autem illum q; sunt
ex parte illius, Matth. 27, b, Scitabar enim (Pilatus)
per inuidiam tradidissent eum.

III ¶ Scipiam cruciat. Hinc dominus per Samue
lem dicit Heli, 1. Regum. 2, g, Et uidebis æmulum tuum
um in templo in uniuersis prosperis Israel, Iob. 3, a,
Paruum cecidit inuidia, Prouer. 10, d, deci. quar.
d, Putredo est sum inuidia, Eccl. 14, a, Qui sibi inuis
det. Diuitia. 17.

I ¶ Ira dei incurritur. Ex præcepto: trās
gressione. Hinc Iosaphat rex dixit iudicibus, 2. Para.
19, c, Omnem causam quæ uenerit ad uos fratrum ve
strorum, qui habitant in urbibus suis, inter cognatio
nem & cognationem, ubicumq; questio est de lege, &
de mandato, & de cæremonijs, & de iustificationibus
ostendite eis ut non peccent in dominum, ne ueniat
ira super uos & super fratres uestros. Sic ergo agen
tes non peccabitis, 34, d, Magnus enim furor domini
fussit super nos (ait rex Iosias) eo quod non custo
dierint patres nostri uerba dñi, Eccl. 7, b, Memento
iræ quoniam non tardabit, 39, c, Et quomodo cata
clysmus aridam inebriauit, sic ira ipius gentes, quæ
non exquiescerunt eum hæreditabit. Quomodo con
uertit aquas in siccitatem, & siccata est terra, & uia il
lus uis illorum directæ sunt, sic peccatoribus offens
iones in ira illius, Naum. 1, a, Deus æmulator & uiscis
gens dominus, & habens furorem, uiscens dominus
in hostes suos, & irascens ipse inimicis suis, b, Ante
faciem indignationis eius quis stabit, & quis resistet
in ira furoris eius, Romano. 1, c, Reuelatur enim ira
dei, Cognitio. 1. 2, b, Ira & indignatio, tribulatio,
& angustia in omnem animam operantis
malum, Hebræorum. 10, f, Horrendum est incidere in
manus dei uiuentis, Apocalyp. 19, c, Et de ore eius
Q 2 procedit

procedit gladius ex utraque parte acutus, ut in ipso percuciat gentes. Et ipse reget eas in virga ferrea, & calcet torcular vini furoris irae dei omnipotentis. Et habet in vestimento, & in fœmore suo scriptum. Rex regum, & dominus dominantium.

III ¶ Proximorum oppressione, Exod. 15, 2, Misisti iram tuam, quæ deuorauit eos sicut stipulam, & in spiritu furoris tui congregatae sunt aquae. Core cum suis contra Moysen & Aaron insurgens terra viuus absorptus est, Nume. 16, 2, Ecce autem Core filius Isaa Hierem. 10, d, Corripe me domine, veruntamen in iudicio, & non in furore tuo ne forte ad nihilum redigar. Effunde indignationem tuam super gentes quæ non cognouerunt te, & super prouincias quæ nom tuum non inuocauerunt, quia comederunt Iacob, & deuorauerunt eum, & consumperunt illum, Matth. 18, d, Et iratus dominus eius (qui non fecit misericordiam in conseruum) tradidit eum tortoribus.

III ¶ Beneficiorum neglectione: sic filius Israel de mannae beneficio ingratis iratus fuit dominus, Nume. 11, b, Vulgus quippe, Gula, 1. Psalm. 37, 2, Domine ne in furore tuo arguas me, Ecci. 2, d, Si penitentiam non egerimus, Misericordia. 4. 5, b, Misericordia enim & ira ab illo cito proxima, & in peccatorum res respicit ira illius, Marci. 3, a. Et circumspiciens, Cæcitas, 2.

V ¶ Ira per zelus vicia corrigit, Sic Moyses idololatrias, Exo. 32, e, Cumque appropinquasset ad castra vidit vitulum & choros. Iratusque valde proiecit de manu tabulas, & confregit eas ad radices montis. Arrispiensque vitulum quem fecerant combussit atque contriuit usque ad puluerem, f, Cecideruntque in die illo (si in Leui mandato Mofi) quasi viginti tria milia hominum. Sic dominus ementes e templo eiecit & vendentes, Ioan. 2, c. Et inuenit in templo vendentes oves & boues & columbas, & numularios sedentes. Et cum fecisset

fecisset quasi flagellum de funiculis omnes eiecit de templo, Ephe. 4, f, Irascimini & nolite peccare: Sol non occidat super iracundiam vestram.

VI ¶ Ira per vicium periculose acceptatur, quia hominem destruit, Iob, 5, 2, Virum stultum interficit iracundia, Prou. 12, c, Factus statim indicat iram suam, 19, d, Vir iracundus prouocat rixas, & qui ad indignationem facilis est, erit ad peccandum procliuor, Ecci 17, d, Ira & furor utraque execrabilia sunt, & vir peccator continens erit illorum, 30, d, Zelus & iracundia minuunt dies, Iacob, 1, c, Sit autem omnis homo velocis ad audiendum, tardus autem ad loquendum, & tardus ad iram. Ira enim viri iustitiam dei non operatur.

VII ¶ Proximum lædit, Psal. 4, 2, Irascimini & nolite peccare, Prou. 15, b, Vir iracundus prouocat rixas qui patiens est mitigat fuscitatas, 17, b, Semper iurgia querit malus, angelus autem crudelis mittitur contra eum, 18, c, Spiritus vero ad irascendum facilem quis poterit sustinere? 26, c, Sicut carbones ad prunas & ligna ad ignem: sic homo iracundus suscitatur rixas, 27, 2, Graue est saxum & onerosa arena, sed ira stulti viroque grauior. Ira non habet misericordiam, nec erit pens furor, & impetum concitari spiritus ferre quis poterit? Ecci. 28, b, Homo iracundus incendit litem, & vir peccator turbabit amicos, & in medio pacem habentium immittit inimicitiam. Secundum etiam ligna syluæ sic ignis exardescit: & secundum substantiam suam exaltabit iram suam.

VIII ¶ Gratiuose sedatur, Prouerborum, 15, 2, Responsio mollis frangit iram, sermo durus suscitatur furorem, vicefi. sex. b, Qui imponit stulto silentium iras mitigat.

IX ¶ Fructuose deuitatur, Iob, 36, c, Non te ergo superet ira, ut aliquem opprimas, Prouerbio. 22, d, Noli esse amicus homini iracundo, neque ambules cum viro

furiolo, ne forte discas semitas eius, & sumas scandalum animæ tuæ, 30. d, Qui autem fortiter premit vbera ad eliciendum lac exprimit butyrum, & qui vehementer emungit, elicit sanguinem, & qui provocaris producit ducor dias, Eccfs. 7. b. Ne sis velox ad irascendum: quia ira in sinu stulti requiescit, vñdec. d. Aufer iram à corde tuo, Eccf. 20. a. Quam bonum est arguere quam irasci, 28. a. Homo homini. Dilectio inimicorum, 1. Matthæ. 5. c. Ego autem dico vobis, quæ omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio, Romano. 12. d. Non vosmetipsos defendentes charissimè, sed date locum iræ, Ephè. 4. g. Omnis amaritudo & ira, & indignatio, & clamor, & blasphemia tollatur à vobis cum omni malitia, Col. 3. b. Nunc autem desponite vos omnia, Blasphemia, 3.

Iudicium temerarium vitiose operatur Iob. 13. a. Nunquid deus vestro indiget mendacio, vt pro illo loquamini dolos? Nūquid faciem eius accipitis, & pro deo iudicare nitimini? Psal. 37. a. Si vere vtiq; iustitiam loquimini: recte iudicate filij hominum. Etenim in corde iniquitates operamini in terra Eccfs. 10. a. Sed & in via stultus ambulans, cū ipse insipiens sit omnes stultos asinat, Matthæ. 7. a. Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides? Aut quomodo dicis fratri tuo: frater sine efficiam festucam de oculo tuo, & ecce trabes est in oculo tuo? Hypocrita eijce primum trabem de oculo tuo, & tunc videbis eijcere festucam de oculo fratris tui, vñdec. c. Venit enim Ioannes neq; manducans neq; bibens, & dicit: Dæmonium habet. Venit filius hominis manducans & bibens, & dicunt: Ecce homo vorax & potator vini, publicanorum & peccatorum amicus, duodecimo. a. Si autem sciretis quid est misericordiam volo & non sacrificium, nunquam

quam condemnassetis innocentes, Luca. 7. c. Venit autem Ioannes baptista, neque manducans panem, neque bibens vinum, & dicit: s. Dæmonium habet. Venit filius, vt supra, decimo octavo. c. Deus gratias ago tibi, quia non ium sicut cæteri hominum, raptores, iniurii, adulteri, velut etiam hic publicanus, Ioan. septimo. d. Nolite iudicare secundum faciem: sed iustum iudicium iudicate, 8. c. Vos secundum carnem iudicatis.

II Virtuose contemnitur, 1. Corinth. 4. a. Mihi autem pro minimo est, vt à vobis iudicet aut ab humano die, sed neq; me ipsum iudico. Qui autem me iudicat dominus est. Itaq; nolite ante tempus iudicare, quoad usq; veniat dominus, q illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium.

III Seriole punitur, Esaiæ. 5. c. Væ qui dicitis bonum malum, & malum bonum, Matthæ. septimo. a. Nolite iudicare & non iudicabimini. In quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini, Romanorum. 2. a. Propter quod inexcusabilis es o homo omnis q iudicas. In quo enim iudicas alterum teipsum condemnas: eadem enim agis quæ iudicas. Existimas autē hoc o homo omnis qui iudicas eos, qui talia agunt & facis ea, quia tu effugies iudicium deus 14. a. Tu qs es qui iudicas alienum seruū? Domino suo stat aut ca dit, b. Tu autem quid iudicas fratrem tuum, aut tu quare spernis fratrem tuum? Omnes enim stabimus ante tribunal CHRISTI, c. Non ergo amplius inuicem iudicemus, sed hoc iudicate magis, ne ponatis offendiculum vel scandalum fratri, Iac. 4. d. Tu autem quis es, qui iudicas proximum tuum.

III Iudicium proprium fructuosum, 1. Cor. 11. g. Quod si nosmetipsos dñiudicarem: non vtiq; dñiudicaremur.

V Iudicium diuinum inuitabile ob potētia immitatem: quæ super omnes vniuersaliter, Exo. 20. b.

Ego sum dominus deus tuus fortis zelotes, visitans iniquitatem patrum in filijs vsq; in tertiam & quartam generationem, eorum qui oderunt me, & faciens misericordiam in milia, his qui diligunt me, & custodiunt præcepta mea, Deut. 10, d, Dominus deus vester, Acceptio personarum, 1. 32, f, Ego occidam & ego uiuere faciam, Iob. 9, a, Sapiens corde est & fortis robore, quis resistit ei & pacem habuit? 11, b, Excelsior caelo est, & quid facies? Profundior inferno, & vnde cognoscet? Longior terra mensura eius. Si subuerterit omnia vel in vnum coartauerit quis contradicet ei? vel quis dicere potest cur ita facis? 36, c, Ecce deus excelsus in fortitudine sua, & nullus ei similis in legislatoribus, Quis poterit scrutari vias eius, aut quis audeat ei dicere, operatus est iniquitatem, 41, a, Quis enim resistere potest vultui meo? Aut quis ante dedit mihi & reddam ei? omnia quæ sub caelo sunt mea sunt Non parcam ei & verbis potentibus, & ad deprecandum compositis, Psalm. 27, a, Domini est terra & plenitudo eius, b, Dominus fortis & potens, 73, b, Tu terribilis es, & quis resistet tibi, 88, b, Domine deus virtutum quis similis tibi, Tu dominaris potestati maris, Tu humiliasti sicut vulneratum superbum, Tui sunt caeli & tua est terra, 102, d, Dominus in caelo parauit sedem suam, Sapient. 12, b, Quis enim dicit tibi quid fecisti? aut quis stabit contra iudicium tuum. Nec enim est alius deus quæ tu cui cura est de omnibus, vt ostendas quoniam non iniuste iudicas iudicium, c, Neque rex, neq; tyrannus in conspectu tuo inquirent de his quos perdidisti, Eccles. 8, a, Omne quod voluerit faciet, & sermo illius potestate plenus est, Eccl. 18, a, Qui viuunt in æternum creauit omnia simul, Deus solus iustificabitur: & manet inuictus rex in æternum, 43, d, Multa dicemus & deficiemus in verbis, Terribilis dominus & magnus vehemeter, & mirabilis potentia ipseus, Esa. 14, g, Dominus enim exercituum de-

creuit

ereuit, & quis poterit infirmare? Et manus eius ex-tenta & quis auertet eam? 43, b, Et ab initio ego sum & non est q de manu mea eruat, 44, d, Ego sum dominus. Astrologia 2. 4 5, a, Ego dominus. Deus 1. Hierem. 32, c, Heu heu domine deus, ecce tu fecisti caelum & terram, in fortitudine tua magna, & in brachio tuo extento. Non erit tibi difficile omne verbum, q facis misericordiam in milibus, & iniquitatem patrum in sinum filiorum eorum post eos. d, Fortissime. Cõ filium 1. 50, g, Quis enim similis mei, & quis sustinebit me? Et quis est iste pastor, q resistit vultui meo? Eze. 21, a, Ecce ego ad te & eniciã gladium meum de vagina sua: & occidam in te iustum & impium. Apo. 19, c, Et habet in vestimento. Ira 1.

VI ¶ Super animas singulariter. Sap. 16, b, Tu es enim domine qui vitæ & mortis habes imperium, & deducis vsq; ad portas mortis & reducis. Matth. 10, c, Et nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere. 18, d, Data est mihi ois potestas in caelo & in terra. Romanorũ 14, b, In hoc enim Christus mortuus est & resurrexit: vt viuorũ & mortuorũ dominetur. Viuo ego dicit dominus, mihi flectetur omne genu. Iac. 4, c, Vnus est enim legislator & iudex: qui potest perdere & liberare.

VII ¶ Præter omnes æternaliter. Tob. 13, a, Magnus es domine in æternum, & in omnia secula regnum tuum, quoniam tu flagellas & saluas, deducis ad inferos & reducis & non est qui effugiat manum tuam. Psalm. 75, b, Terribili & ei qui aufert spm principum. 14, c, Regnum tuũ regnum omnium seculorũ. Hierem. 10, a, Non est similis tui domine, magnus es tu, & magnum nomen tuum in fortitudine. Quis nõ timebit te o rex gentium? b, Opus artificum vniuersa hæc, dominus autem deus viuens & rex sempiternus, Ab indignatione eius commouebitur terra. Da-niel. 7, e, Potestas eius potestas æterna, quæ non au-

Q 5

feretur

feretur, & regnum eius quod non corrumpetur. Luca 1. c. Et regnabit in domo Iacob in eterna. d. Quia non erit impossibile apud deum omne verbum.

VIII. ¶ Iudicium diuinum irreprehensibile ob iustitiam & veritatem. Non enim persona flectitur. 1. Reg. 17. f. Porro triumphator in Israel nō pūct, & pānitudine non flectitur. 18. b. Ne respicias vultum eius neq; altitudinem staturæ eius, quoniam abiec. eum: nec iusta intuitum hominis ego iudico. 1. Para. 19. c. Non est apud. Acceptorio personarum 1. Tob. 3. a. Iustus es domine & omnia iudicia tua vera sunt. Job 9. d. Verebar omnia opera mea: sciens q̄ non parceres delinquenti. 3. d. b. Abstrā deo impietas, & ab omni potence iniquitas. Opus enim hominis reddet ei, & iuxta vias singulorum restituet eis. Vere enim deus non condemnabit frustra, nec omnipotens subreter iudicium. Psalmo 61. c. Tu reddes vnicuiq; secundum opera sua. 98. c. Iudicabit orbem terræ in æquitate & 118. c. Iustus es domine & rectum iudicium tuum. Prouer. 17. b. Pondus & statera iudicia domini sunt. Sap. 6. b. Non enim subtraher personam cuiusq; deus, nec verebitur magnitudinem cuiusquam qm̄ paulum & magnum ipse fecit, & æqualiter est illi cura de omnibus. Esa. 11. a. Non secundum visionem oculorum iudicabit, neq; secundum auditum aurium arguet, sed iudicabit in iustitia pauperes. 38. e. Et ponam in pondere iudicium & iustitiam in mēsurā. Hierem. 17. d. Et reddam eis secundum opera eorum, & secundum f. cta manuum suarum. Ezech. 18. a. Quid est quod inter vos parabola vertitis pro uerbis istud in terra Israel, dicentes: Patres nostri comederunt uiam acerbam, & dentes filiorum obstupescunt. Vno ego dicit dominus: si erit ultra parabola hæc in prouerbum in Israel. Ecce omnes ante me sunt. Vt anima patris, ita & anima filij mei est. Anima quæ peccauerit ipsa monetur, g. Idcirco

vnum

vnumquęq; iuxta vias suas iudicabo. 33. e. Vnumquęque iuxta vias suas iudicabo de vobis. Roma. 2. d. Scimus enim quoniam iudiciū dei est secundum veritatem. b. Qui reddet vnicuique secundum opera sua. Galatas sexto. b. Vniūsq; enim onus suum portabit. Ephesios 6. a. Vniūsq; quodcunq; fecerit bonum, hoc recipiet a domino siue seruus siue liber. 1. Petri 1. c. Et si patrem inuocatis cum, qui sine personarum acceptione iudicat, secundum vniūscuiusque opus, in timore incolatus vestri tempore conaerfamini.

IX. ¶ Verbis non fallitur. Job 41. a. Non parcam ei & verbis potentibus & ad deprecandum compositis. Psalmo sexto b. Parauit in iudicio thronum suū. f. Propter quid irritauit impius deum, dixit enim in corde suo non requirer. 10. b. Dominus interrogat iustum & impium. Prouer. 6. d. Nec acquiescet cuiusquam precibus.

X. ¶ Munere non decipitur. Psalmo. 48. b. Qui confidunt in virtute sua, Frater non redimet, Et precibus redemptionis animæ suæ. Prouer. sexto d. Nec suscipiet pro redemptione dona pluriū. Ezech. 7. f. Argentum eorum & aurum eorum non valebit liberare eos in die furoris domini. Sophon. 1. d. Sed & argentum eorum, & aurum eorum, non poterit liberare eos in die iræ domini. In igne zeli eius, deuorabitur omnis terra, quia consummationem faciet cunctis habitantibus in terra cum festinatione. Malac. 3. b. Ego enim dominus & non moror. Matth. 16. d. Quid enim prodest homini si vniuersum mundum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur? Aut quam dabit homo commutationem pro anima sua. Filius enim hominis venturus est in gloria patris sui cum angelis suis, & tunc reddet vnicuique secundum opera sua.

XI. ¶ Iudicium diuinum indeclinabile ob scientiæ clarit

claritatem. Cognoscit enim omnia generaliter. Iob 10. c. Scio quia vniuersorum memineras. 34. c. Oculi enim eius super vias hominum, & omnes gressus eorum considerat. Non sunt tenebræ & non est umbra mortis, vt abscondantur ibi qui operantur iniquitatem. Psalm. 32. c. De cælo respexit dominus, vidit omnes filios hominum. Qui finxit singulatim corda eorum. 138. c. Quia tenebræ non obscurabuntur à te. Proue. 3. d. Respicit dominus omnes vias hominis: & omnes gressus eius cõsiderat. Eccl. 15. d. Ipse agnoscit omnem operam hominis. 17. b. Et omnia opera illorum velut sol in conspectu dei, & oculi eius sine intermissione insipientes in vijs eorum. Nõ sunt absconsa testamenta propter iniquitatem eorum, & oēs iniquitates illorum in conspectu dei. 39. c. Opera omnis carnis coram illo, & non est quicquam absconditũ ab oculis eius. A seculo & in seculum respicit. Hier. 23. c. Putasne deus è vicino ego sum, & non deus de longe? Si occultabitur vir in absconditis, & ego non videbo eum dicit dominus. Nunquid non cælum & terram ego impleo dicit dominus. 32. d. Fortissime magne & potens. Cuius oculi aperti sunt super omnes vias filiorum Adam, &c. Consilium 1. Ezec. 8. c. Certe vides filii hominis quæ seniores domus Israel faciunt in tenebris, vnusquisq; in abscondito cubilis sui. Dicunt em: Non videt dñs nos. Dan. 2. d. Ipse reuelat abscondita: & nouit in tenebris constituta: & lux effeo est. Sopho. 1. c. Et erit in tempore illo, scrutabor Hierusalem lucernis, & visitabo super viros defixos in fecibus suis, q dicunt in cordibus suis: Non faciet bene dominus & non faciet male. 3. a. Dominus iustus in medio eius, non faciet iniquitatem. Mane mane iudicium suum dabit in luce, non abscondetur: Nesciuit autem iniquus confusionem suam. Malach. 3. b. Et accedam ad vos in iudicio, & ero testis velox maleficis, & adulteris, & perituri, & qui calumniantur

tur mercedem mercenarij, & humiliant viduas & pupillos, & opprimunt peregrinum, nec timuerunt me dicit dominus exercituum. Heb. 4. c. Viuus est enim sermo dei & efficax, & penetrabilior omni gladio accipiti, & peritrens vñq; ad diuisionem animæ & spiritus, com pagumq; ac medullarum, & discretor cogitationum & intentionum cordis. Et non est vlla creatura inuisibilis in conspectu eius: omnia autẽ nuda & aperta sunt oculis eius.

XII. **S**crutatur corda specialiter. 2. Para. 6. f. Tu enim solus nosti corda filiorum hominum vt timeant te, & ambulent in vijs tuis cunctis diebus, Iob 9. c. Si fortitudo quæritur robustissimus est: si æquitas iudicij, nemo audet pro me testimonium dicere. 23. Ipse vero scit viam meam. 42. a. Scio quia omnia potes, & nulla te latet cogitatio. Psalm. 43. d. Quoniã ipse nouit abscondita cordis. 93. b. Intelligite insipientes in populo. Qui plantauit aurem non audiet? Dominus scit cogitationes hominum, quoniam vanæ sunt. 138. c. Non est occultatum os meum, Imperfectum meum viderunt oculi tui. Prouer. 21. a. Omnis via viri recta sibi videtur: appendit autem corda domini. 24. b. Qui inspector est cordis ipse intelligit, & seruat orem animæ tuę nihil fallit, reddetq; homini iuxta opera sua. Sap. 1. b. Quoniam renum illius testis est deus, & cordis illius scrutator. Ecclesia. 7. a. Non te iustifices ante deum, quoniam agnitor cordis ipse est. 16. b. Non dicas à deo abscondar, & ex summo q; mei memorabitur: in populo magno non agnoscar. c. Ecce cælum & cæli cælorum, abyssus & vniuersa terra, &c. in conspectu illius commouebuntur, montes simul & colles, &c. cum conspexerit illa deus, tremore concutientur. Et in omnibus his insensatum est cor: & omne cor intelligitur ab illo, & non abscondit se ab illo vllus sermo. 23. c. Et non intellexit, Adulterium 2. d. Domino enim deo antequam crearentur

creatur omnia sunt agnita: sic & post perfectum respicit omnia. 4. 2. d. Abyssum & cor hominum inuestigabit. Non praeterit illum omnis cogitatus. Esa. 29. e. Vae qui profundum. Consilium 12. Hierem. 17. b. Praeuum est cor. Cor. 4. 1. Cor. 4. 3. Itaque nolite. Iudicium 2. Actu. 1. d. Tu domine qui corda nostrum omnium. Apocalyp. 2. f. Et scient omnes ecclesiae quia ego sum scrutator renes & corda. 15. b. Magna & mirabilia sunt opera tua domine. Quis non timebit te domine & magnificabit nomen tuum, quoniam omnia iudicia tua manifesta sunt.

XIII ¶ **Iudicium** extremum. Admirabile ob iudicis maiestatem. Psalmo 2. c. Dominus dixit ad me filius meus es tu. Postula a me & dabo tibi. Reges eos in virga ferrea. 9. d. Exurge domine non confortetur homo. Confiteue domine legislatorem super eos. Dan. 7. d. Aspicebam ergo in visione nostris: & ecce cum nubibus caeli quasi filius hominis veniebat, & usque ad antiquum dierum peruenit, & in conspectu eius obtulerunt eum, Et dedit eis potestatem, & honorem & regnum, & omnes populi tribus & linguae seruient ei. Matt. 26. d. Filius enim. Supra 20. 24. c. Et tunc parebit signum filii hominis in caelo: & tunc plangent omnes tribus terrae: & videbunt filium hominis venientem in nubibus caeli cum virtute multa & potestate. 26. f. A modo videbitis filium hominis sedentem a dextris virtutis dei & venientem in nubibus caeli, Marc. 13. c. Et tunc videbunt filium hominis, Ioann. 5. d. Neque enim pater iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit filio. Et potestatem dedit ei iudicium facere. e. Sicut audio iudico & iudicium meum iustum est, Roma. 14. b. Omnes enim stabimus ante tribunal Christi, Itaque unusquisque nostrum pro se rationem reddet deo. 2. Cor. 5. b. Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi,

vt res

vt referat unusquisque propria corporis pro vt gessit sive bonum sive malum. 2. Timo. 4. a. Testificor coram deo. Euangelium 8. Act. 1. b. Hic Iesus qui. Aicē sio: 10. f. Et praecipit nobis praedicare populo & testificari: quia ipse est qui constitutus est a deo iudex uiuorum & mortuorum. 17. g. Nunc annunciat hominibus: vt omnes ubique poenitentiam agant, eo quod statuit diem, in quo iudicaturus est orbem in aequitate, in viro in quo statuit fidem praebens omnibus, suscitans eum a mortuis, Iac. 4. c. Vnus est enim legislator & iudex qui potest perdere & saluare, Apocalyp. 1. b. Ecce venit cum nubibus: & videbit eum omnis oculus & qui eum pupugerunt. Et plangent se super eum omnes tribus terrae. d. Et de ore eius gladius utraque parte acutus exibat. 2. c. Ecce venio cito & merces mea mecum est, reddere unicuique secundum opera sua.

XIII ¶ **Societatis iucunditatem**, Esa. 3. c. Stat ad iudicandum dominus, Zacha. 14. a. Veniet dominus deus meus omnesque sancti eius cum eo. Matth. 29. d. Amen dico vobis. Imitatio 4. 1. Cor. 6. a. An nescitis quoniam sancti de hoc mundo iudicabunt. Et si in vobis iudicabitur mundus, Nescitis quoniam angelos iudicabimus? Iud. e. Ecce veniet dominus in sanctis milibus suis facere iudicium.

XV ¶ **Locum congruitatem**, Ioc. 3. a. Congregabo omnes gentes & deducam eas in vallem Iosaphat & disceptabo cum eis ibi. c. Confurgant & ascendant gentes in vallem Iosaphat: quia ibi sedebo vt iudicem omnes gentes in circuitu. Populi in valle confessionis, quia iuxta est dies domini in valle confessionis. Matthaei vicesimo quarto c. Et mittet angelos suos cum tuba & voce magna, & congregabunt electos eius a quatuor ventis, a summis caelorum vsque ad terminos eius.

XVI ¶ **Iudicium extremum** horribile Propter signorum

gnorum multiplicatæ. In cœlestibus. Esa. 29. b. Erig
que repente confestim à domino exercituum, visita
bitur in tonitruo & commotione terræ, & voce ma
gna turbabis, & tempestatis, & flamma ignis deuorā
tis, 66. c. Quia ecce dominus in igne veniet. Ioel. 2. a
Ante faciem eius ignis vorans: & post eum exurens
flamma, c. Sol & luna obtenebrati sunt: & stellæ res
traxerunt lumen suum. Magnus enim dies do
mini & terribilis valde: & quis sustinebit eum. Sop.
1. d. Iuxta est dies domini magnus, iuxta est velox
nimis. Vox diei domini amara: tribulabitur ibi fors
tis. Dies iræ dies illa: dies tribulationis & angustie,
dies calamitatis & miserie, dies tenebrarum & caligi
nis, dies nebulæ & turbinis, dies tubæ & clangoris.
Malach. 4. a. Ecce enim dies veniet succensa quasi ca
minus: & erunt omnes superbi, & omnes facientes
impietatem in stipulam, Et inflammabit eos dies ve
niens, qui non relinquet eis radicem & germen, Mat
thæ. 24. c. Statim autem post tribulationem dierum
illorum sol obscurabitur, & luna non dabit lumen
suum, & stellæ cadent de cœlo, & virtutes cœlorum
commouebuntur, Lu. 21. e. Et erūt signa in sole, & luna
& stellis, Apoc. 6. d. Et vidi cum aperuisset sigillum
sextum, & ecce terræ motus magnus factus est, & sol
factus est niger tanquam sacculus cilicinus, & luna to
ra facta est sicut sanguis, & stellæ de cœlo ceciderunt
super terram, sicut ficus emittit grossos suos, cum à
vento magno mouetur.

XVII ¶ In terrestribus, Malach. 4. b. Ecce ego mit
tam vobis Heliam prophetam antequam veniat dis
es domini magnus & horribilis, Matth. 17. b. Helias
quidem vēturus est, & restituet omnia. 24. a. Sedēte
autem eo super montem oliueti, accesserunt ad eum
discipuli secreto dicentes. Dic nobis quando hæc erūt
& quod signum aduentus tui, & consummationis se
culi. Et respondens Iesus dixit. Audietur estis prælia,
& opis

& opiniones præliorum, videte ne turbemini, b. Et
quoniam abundabit iniquitas refrigeret charitas
multorum, i. Erit enim tribulatio magna qualis non
fuit ab initio mundi vsq; modo neq; fiet. 2. Petri 3. c
Adueniet autem dies domini vt fur, in quo cœli ma
gno impetu transient, elementa vero calore soluen
tur, terra autem & quæ in ipsa sunt opera exurētur.
Cum hæc igitur omnia dissoluenda sint, quales opor
tet vos esse in iactis conuersationibus, & præparibus
expectantes & properantes in aduentum dei no
stri, per quem cœli ardentes soluentur, & elementa
ignis ardore tabescent.

XVIII ¶ Propter iudicādorū diuersitatē. Nā boni
cōsolabunt, Esa. 33. d. Dñs em iudex, noster, dñs legi
fer noster, dñs rex noster, ipse saluabit nos. Dan. 12.
2. Et in tempore illo saluabitur populus tuus: omnis
qui inuētus fuerit scriptus in libro. Mal. 4. a. Et orietur
vobis timenubus nomen meū sol iustitiæ. Egredietur
dicimini & salietis, sicut vitulus de armento, & calca
bitis impios cū fuerint cinis sub planta pedū vestro
rum, in die qua ego facio, dicit dñs, Matt. 25. c. Tunc
dicit rex his q̄ à dextris, &c. Lucæ 21. f. His autē fieri
incipientibus, respicite & leuate capita vestra, &c. 1
Thess. 5. d. Ipse autem deus pacis iustificet vos per
omnia, vt integer spiritus vestri & anima, & corpus
sine querela, in aduentu domini nostri Iesu Christi
seruetur, 2. Timor. 4. b. In reliquo reposita est mihi
corona iustitiæ, quam reddet mihi dominus in illa
die iustus iudex. Non solum autem mihi, sed & his
qui diligunt aduentum eius.

XIX ¶ Mali à bonis separabuntur. Eccl. 3. c. Iustus
& impium iudicabit dñs, & tempus omnis rei tunc
erit. Sap. 5. a. Tunc stabunt. Filius 4. d. Pugnabit cū
illo orbis terrarum contra insensatos. Esa. 30. f. Ec
ce nomen dñi venit de longinquo ardens furor eius
& grauis ad portandum, Labia eius repleta sunt ins

R dignas

dignatione, & lingua eius quasi ignis deuorans. Spiritus eius velut torrens inundans, vsq; ad medium colli, ad perdendas gentes in nihilum. Matt. 3. c. Curius venturum in manu sua & permundabit aream suam: & congregabit triticum suum in horreum suum. Paleas autem comburet igni inextinguibili. 13. g: Sic erit in consummatione seculi. 25. c: Cum autem venerit filius hominis in maiestate sua & omnes angeli cum eo, tunc sedebit super sedem maiestatis suae, & congregabuntur ante eum omnes gentes, & separabit eos ab inuicem, sicut pastor segregat oves ab hircis. Et staret oves quidem a dextris, hircos autem a sinistris, 1. Petr. 4. d: Et si iustus quidem vix saluabitur, impius & peccator ubi parebunt?

XX De malicijs accusabuntur, Iob 20. d: Reuelabunt caeli iniquitatem eius, & terra consurget aduersus eum. 31. b: Quid enim faciam cum surrexerit ad iudicandum deus, & cum quæsierit quid respondebo ei, Psalmo 48. a: Cur timebo in die mala, iniquitas calcanei mei circumdabit me, Eccles. 12. d: Cuncta quae sunt adducet deus in iudicium, pro omni errato sine bonum, siue malum sit, Sap. x. c: In cogitationibus enim impij interrogatio erit, & interrogatio hominum in consummatione est. Ecclesi. 11. d: In fine hominis denudatio operum eius. 26. c: Longe enim est testamentum a quibusdam. 18. c: Ante iudicium parati iustitiam. Ante iudicium interroga teipsum: & in conspectu dei inuenies propitiationem, Esa. 10. a: Quid facietis in die visitationis, & calamitatis de longe venientis? Ad cuius confugietis auxilium, & ubi derelinquetis gloriam vestram, Hierem. 2. d: Arguet te. Accusatio 2. Ezech. 24. d: Iuxta vias tuas: & iuxta adiuuentiones tuas iudicabo te, Dan. 7. d: Iudicium sedit & libri aperti sunt, Malach. 3. b: Et accedam ad vos. Iudicium 11. Marc. 4. c: Non est enim aliquid absconditum quod non manifestetur, nec factum est occultum

cultum quod non veniat in palam, Luca 11. d: Regna auri surget in iudicio cum viris generationis huius & condemnabit illos, quia venit a finibus terrae audire sapientiam Salomons, & ecce plusquam Salomon hic. e: Viri Ninivitarum surget in iudicio cum generatione hac & condemnabunt illam, quia penitentiam egerunt in praedicatione Iong, & ecce plusquam Iona hic. Ioan. 12. g: Qui spernit me, Euangelium 17. Rom. 2. c Testimonium reddente. Lex. 1. 1. Tim. 5. d: Quorum da hominum peccata manifesta sunt, praecedentia ad iudicium, quorundam autem sequitur. Similiter & facta bona, manifesta sunt, & quae aliter se habent abscondi non possunt, Apo. 20. d: Et vidi mortuos magnos & pusillos, stantes in conspectu throni, & libri aperti sunt, & alius liber apertus est, qui est vitae, & iudicati sunt mortui ex his quae scripta erant in libris secundum opera ipsorum.

XXI Cum malis sociabuntur, Amos 5. f: Vae de siderantibus diem domini, Dies domini ista tenebrae & non lux, Mar. 13. f: Sicut ergo colliguntur. Eccle. 3. 25. d: Tunc dicet rex & his qui a sinistris sunt, Discedite a me. Infernus 3.

XXII Propter temporis velocitatem, Zac. 14. b: Et erit dies una quae nota est domino, Matt. 27. c: Sicut enim fulgur exit ab oriente, & parerit vsq; in occidentem, sic erit aduentus filij hominis, d: De die autem illa & hora nemo scit, neq; angeli caelorum nisi pater solus, Sicut autem in diebus Noe, ita erit & aduentus filij hominis. Sicut enim erant in diebus ante diluuium comedentes & bibentes, nubentes & nuptui tradentes vsq; ad eum diem qua intrauit Noe in arcam, & non cognouerunt donec venit diluuium & tulit omnes, ita erit & aduentus filij hominis. 25. a: Media autem nocte clamor factus est, Marc. 13. d: De die autem illo vel hora nemo scit, neque angelus in caelo, neque filius, nisi pater, Luc. 17. c. Non veniet regnum dei cum

obseruatione, neq; dicent hic vel illic, &. Et sicut factum est in diebus Noe, Similiter sicut factum est in diebus Loth 21.g. Attēdite autem vobis ne forte grauentur corda uestra in crapula & ebrietate, & in curis huius seculi, & veniat in vos repentina dies illa. Tanquam laqueus enim superueniet in omnes, qui sedent super faciē terræ. 1. Thessa. 5. 3. De temporibus autē & momenti. fratres nō indigetis vt scribamus vobis, Ipsi em diligenter scitis q̄a dies dñi sicut fur in nocte, ita veniet, Cum em dixerint pax & securitas, tunc repentinus eis superueniet interitus, sicut dolor in vtero habentis & non effugient. Vos autē fratres nō estis in tenebris, Heb. 10. 3. Adhuc em modicum aliquantulū qui venturus est veniet & nō tardabit. Act. 1. 2. Non est vestrum nosse tēpora vel momenta quæ pater in sua posuit potestate. Iac. 5. c. Ecce iudex ante ianuā assistit. 2. Pet. 3. c. Adueniet autē dies dñi vt fur. Apo. 16. c. Ecce venio sicut fur. Beatus q̄ vigilat & custodit vestimēta sua, ne nudus ambulat & videant turpitudinem eius.

XXIII **C** Judicium humanum.

Digne culpatur. Matt. 5. f. Et ei q̄ vult tecum in iudicio contendere & tunicā tuam tollere, da ei & palliū Lucæ 6. c. Omni autem petenti te tribue, & q̄ aufert quæ tua sunt ne repetas. 1. Cor. 6. b. Tam quidem omni nō delictum est in vobis, quod iudicia habetis inter vos. Quare non magis iniuriam accipitis: Quare nō magis fraudem patimini? Sed vos iniuriam facitis, & fraudatis & hoc fratribus.

XXIII **C** Iuste ordinatur, causam diligenter examinando. Sic dñs transgressionem Adæ examinavit ante punitionem. Gen. 3. b. Et cum audissent vocem dñi, Similiter & Sodomorum. 18. c. Clamor sodomorū & gomorreorum multiplicatus est, & peccatū eorū aggravatū est nimis. Descendam & videbo, vtrū clamorem

morem qui venit ad me opere compleuerint, an nō est ita vt sciam, Dauid male iudicauit contra Amphisboeth non examinando falsam Sibe delationem. 2. Regū 16. a. Cūq; Dauid. 1. Delator 1. Econtra Salomō bene inter duas mulieres de infante. 3. Reg. 3. c. Tūc venerunt duę mulieres meretrices. Exod. 18. d. Provide autem de omni plebe viros sapientes, & timentes deum, in quibus sit veritas, & qui oderint auariciam qui iudicent populum omni tempore, Deu. 16. d. Iudices & magistrōs constitues in omnibus portis tuis qui iudicent populum iusto iudicio, nec in alteram partem declinēt, Tob 29. c. cautam quam nesciebam diligentissime inuētigabam. Pro. 28. 2: Viri mali nō cogitant iudicium, qui autem inquirunt dominum aduertunt oīa, Actu. 25. d: Non est Romanis consuetudo donare aliquem hominem nisi priusquam is qui accusatur præsentes habeat accusatores, locum que defendendi accipiat ad abluenda crimina quæ ei obijciuntur.

XXV Prudenter exequendo, Leu. 19. c. Iuste iudica proximo tuo. Deu. 16. d: Iuste quod iustum est persequeris. 27. b: Si difficile & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris, inter sanguinem & sanguinē, causam & causam, lepram & non lepram, & iudiciū intra portas tuas videris verba variari, surge & ascēde ad locum quem elegit dominus deus tuus, veniēsque ad sacerdotes leuitici generis, & ad iudicem q̄ fuerit illo tempore, quæresq; ab eis, qui indicabunt tibi iudicij veritatem, & facies quęcumq; dixerint qui præsunt loco quem elegerit dominus, & docuerint te iuxta legem eius, sequerisq; sententiā eorum, nec declinabis ad dexteram neq; ad sinistram. Qui autē superbierit nolens obedire sacerdotis imperio q̄ eo tempore ministrat domino deo tuo, ex decreto iudicis morietur homo ille, & auferes malum de Israel. 27. a: Si fuerit causa inter aliquos, & interpellauerint

judices, quem iustum esse perspexerint, illi iusticie palmam dabunt, quem impium, condemnabunt impietatis. Pro mensura peccati erit & plagarum modus 2. Paralipom. 19. c. In Hierusalem quoq; constituit Iosaphat leuitas & sacerdotes, & principes familiarum ex Israel, vt iudicium & causam domini iudicarent habitatoribus eius. Præcepitq; eis dicens. Sic ageris in timore domini, & corde perfecto. Omnem causam, Ira 1. Proverbiorum 26. b. Iudicium determinat causas. Sap. 1. a. Diligite iusticiam q iudicatis terram Eccl. 8. c. Non iudices contra iudicem, quoniam secū dum quod iustum est iudicet. Hierem. 21. d. Iudicate mane iudicium, & eruite vi oppressum de manu calūniantis. Zac. 7. c. Iudicium verum iudicate. 8. c. Veritatem & iudicium. Mendacium 1. 1. Timo. 5. d. Testor coram deo, & Christo Iesu & electis angelis eius, vt hæc custodias, sine præiudicio nihil faciens in alteram partem declinando.

XXVI ¶ Iudicium humanum deprauatur. Amos 5. 23. a. Non suscipies vocem mendacis. Nō se queris turbam ad faciendum malū, nec in iudicio plurimorum acquiesces sententia: vt a veritate deues, Pauperis quoq; non misereberis in iudicio. Leu. 19. d. Non consideres personā pauperis, nec honores vultum diuitis. 24. d. Aequū iudicium sit inter vos, siue peregrinus, siue ciuis peccauerit. Deut. 1. c. Quod iustum est iudicate, siue ciuis sit ille siue peregrinus, nulla erit distantia personarū. Ita paruum audietis vt magnum, nec accipietis cuiusquam personam quia dei iudicium est. 24. d. Non pervertes iudicium adueng & pupilli, Mat. 23. b. Pilatus autem volens populo satisfacere dimisit illis barrabam, & tradidit Iesum flagellis caesum vt crucifigretur. Prou. 18. a. Accipere personam impij non est bonum, vt declines a veritate iudicij. 24. c. Cognoscere personam in iudicio nō est bonum, 28. a. Qui derelinquunt legem laudāt impium,

pium, qui custodiunt: succenduntur contra eum. XXVII ¶ Timore, iudices Iezrael timore Iezabel Naboth iustum iniuste occiderunt. 3. Reg. 21. a. Post verba aurem hæc. Ecclesia. 7. a. Noli querere fieri iudex nisi valeas virtute irumpere iniquitates, ne forte extimeas faciem potentis, & ponas scandalum in agilitate tua. Abac. 1. a. Quare respicis contemptores, & taces conculcante impio iustiores se, Et factum est iudicium, & contradictio potētor. Propter hoc lacerata est lex, & non peruenit ad finem iudicium. Quia impius præualet aduersus iustum, propterea egreditur iudicium peruersum.

XXVIII ¶ Munere. Deut. 16. d. Non accipies personam, nec munera, quia munera excecant oculos sapientum, & peruertunt verba iustorum. 1. Regū 8. a. Factum est autem cum senuisset Samuel posuit filios suos iudices in Israel, & non ambulauerunt in vijs eius, Acceperuntq; munera, & peruerterunt iudiciū. 22. a. Loquimini de me, ait Samuel, coram domino, & coram Christo eius vtrum bouem cuiusquam tulerim, aut asinum, si quempiam calumniatus sum, si oppressi aliquem, si de manu cuiusquam munus accepi, & contemnam illud hodie. Psalmo 14. b. Qui munera super innocentes non accipit. Proverbiorum 17. d. Munera de sinu impius accipit, vt peruertat sententias iudicij. 28. d. Qui cognoscit in iudicio faciem, nō bene facit, iste & pro bucella panis deseret veritatem Ecclesiasti. 8. a. Multos enim perdidit aurum. Diuitig 27. 20. d. Xenia & dona. Donum 6. Esaiæ 1. f. Omnes diligunt munera, sequuntur retributiones. Pupillo non iudicant, & causa viduæ non ingreditur ad eos. Micheæ tertio d. Principes eius muneribus iudicabant. 7. a. Princeps postulat, & iudex in rediendo est.

XXIX ¶ Odio. Exod. 23. a. Infontem & iustum non occides, Iob 31. Si contempti subire iudicium cum

seruo meo, & ancilla mea, quum disceptarent aduersum me. Sic odio mori iudæi occiderunt Christum. Matth. 26, g: Tunc princeps sacerdotum scidit vestimenta sua, dicens, blasphemauit. At illi dixerunt: Reus est mortis.

XXX Iudicium iustum salubriter remuneratur. Prouerb. 22, c: Gaudium iusto est facere iudicium. 24, c: Qui dicunt impio. Correctio 4. Ecclesia. 4. b: In iudicando esto pupillis misericors, vt pater, & pro viro matri illorum, & eris tu velut filius altissimi obediens, & miserebitur tui plus quam mater. 10. a: Iudex sapiens iudicabit populum suum, & principatus sensati stabilis erit. Secundum iudicem populi, sic & ministri eius. c: Gloria diuitum. Honor 22, 46. c: Et iudices singuli suo nomine, quorum non est corruptum cor, qui non sunt auersi a domino, vt sit memoria illorum in benedictione. Esa. 1. e: Querite iudicium, subuenite oppresso, iudicate pupillo, defendite viduam, & venite & arguite dicit dominus: Hier. 22, a: Facite iudicium & iusticiam, & liberate vi oppressum de manu calumniatoris, & aduenam & pupillum & viduam nolite contristare, neq; opprimatis iniuque, & sanguinem innocentem ne effundatis in loco isto. b. Si enim facientes feceritis verbum istud, ingredietur per portas istas reges sedentes super solium David.

XXXI Iniustum grauius punitur. Deutero. 27, c: Maledictus qui peruerit iudicium adueni pupillæ & viduæ. 2. Para. 19. b. Videte (ait Iosaphat rex iudicibus) quid faciatis. Non enim hominis exercetis iudicium, sed domini, & quodcumque iudicaueritis in vos redundabit. Sit timor domini vobiscum, & cum diligentia cuncta facite. Iob 17, d: Ignis deuorabit tabernacula eorum, qui munera libenter accipiunt. Prouerbio. 17, c: Et qui iustificat impium, & qui condemnat iustum, abominabilis est vterque apud deum.

Eccle.

Eccle. 20, a, Concupiscentia spadonis deuorauit iuuenculam, sic qui facit per vim iudicium iniquum. 40, b, Omne manus & iniquitas delebitur. Esa. 5, e, f, Vt qui iustitiam impium pro meritis, & iustitiam iusti auferis ab eo, 10. Vt qui condant leges iniquis, & scribentes iniustitiam scripserunt, vt opprimerent in iudicio pauperes, & vim facerent humilibus populi mei, vt essent viduæ præda eorum, & pupillos diriperent. Quid facietis in die visitationis, & calamitatis de longe venientis? Ad cuius confugietis auxilium, 19, c. Concepimus & loquuti sumus, Auerfio. 1, ex, c. Ego dominus diligens iudicium, Hier. 5, g, Causam viduæ non iudicauerunt, causam pupilli non direxerunt, iudicium pauperum non iudicauerunt. Nunc quid super his non visitabo, dicit dominus, Dan. 13, f Inueterate dierum malorum (ait Daniel iudici iniq;) nunc venerunt peccata tua quæ operabaris prius, iudicans iudicia iniusta, innocentes opprimens, & dimittens noxios, dicente domino: Innocentem & iustum non interficies, Amos, 6, d, Quoniam conuertistis in amaritudinem iudicium, & fructum iustitiæ in absinthium, q lætamini in nihilo. Ecce ego suscitabo super vos gentem & conteret vos.

I **Iumentorum** vsus debitus, Deu. 25, b, Non ligabis os bouis triturantis fruges tuas in area, Prouer. 12, b, Nouit iustus iumentorum suorum animas, viscera autem impiorum crudelia, Eccle. 7, c, Pecora tibi sunt, attende illis, & cum sunt vtilia, &c.

II **Fructus bonus**, Prouer. 27, d, Diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuosque greges considera. Non enim habebis iugiter potestatem. Agni sunt ad vestimentum tuum, & herdi ad agri precium. Sufficiat tibi hic caprarum in cibos tuos, & in necessaria domus tuæ & ad victum ancillis tuis.

I **Iuramenti** vana deuitatio, quia prohibitum
R 5 bitum

bitum, Exod. 10. b, Non assumes nomen domini dei tui in vanum. Nec enim habebit infontem dominus eam, qui assumpserit nomen domini dei sui frustra, 23, b, Et per nomen externorum deorum non iurabis, Deut. 5, b, Non vsarpabis nomen dei tui frustra, quia nõ erit impunitus qui super re vana nomẽ eius assumpserit, Zach. 8, c. Et iuramentum mendax ne diligatis, Matt. 5, f, Iterum audistis q̃a dictum est antiqs Non periurabis, reddes autem domino iuramẽta tua Ego autem dico vobis, non iurare omnino, neq; per cœlam, q̃a thronus dei est: neq; per terram, q̃a scabellum est pedum eius. Sit autem sermo vester : est est: non non, quod autem his abundantius est à malo est 23, b, Vt vobis duces cæci, qui dicitis: Quicumq; iurauerit per templum, nihil est: qui autem iurauerit in auro templi debitor est. Stulti & cæci, quid est maius aurum an templum quod sanctificat aurum? Qui cumq; iurat in templo, iurat in illo, & in eo q̃ habitat in ipso. Et q̃ iurat in cœlo, iurat in throno dei, & in eo qui sedet super eum.

II ¶ Quia periculosum, Leu. 19. c, Non periurabis in nomine meo, Eccl. 23. b, Iurationi non aduefcas os tuum, multo enim casus in illa. Nominatio vero dei non fit affidua in ore tuo, & in nominibus sanctorum non admiscearis, quoniam non eris immunis ab eis. Vir mulctum iurans implebitur iniquitate, & non diceat à domo illius plaga. Et si frustra uerit fratrem, de hestam illius super ipsam erit, & si distimulauerit delinquit dupliciter. Et si inuacuum iurauerit non iustificabitur, 27. b. Loquela mulctum iurans horripationem capiti statuet, Iaco. 5. c, Ante omnia autem fratres mei nolite iurare, neq; per cœlum, neq; per terram, neque aliud quodcumque iuramentum. Sit autem sermo vester, est est: non non, vt non sub iudicio decidatis.

III ¶ Iuramenti necessarii qualificatio, Deute. 6. c, Dominum

Dominum Deum tuum timebis, & illi soli seruias, ac per nomen illius iurabis, Esaia. 48. a: Audite hæc domus Jacob, q̃ iuratis in nomine domini & dei Israel recordamini non in veritate neq; in iustitia, 63. c, Et qui iurat in terra, iurabit in deo amen, Hierem. 4. 2, Et iurabis viuit dominus in veritate, & in iudicio, & in iustitia, Heb. 6. c, Abrahæ namq; promittens deus, q̃ etiam neminem habuit per quem iuraret maiorem, iurauit per semetipsum, d, Homines enim per maiorem sui iurant, & omnis controuersie eorum finis ad confirmationem est iuramentum.

III ¶ Observatio, Psal. 14. b, Qui iurat proximo suo & non decipit. Vnde Sedechias rex Iudæ ob præuaricationem iuramẽti punitus fuit, Ezec. 17. e, Viuo ego dicit dominus deus.

V ¶ Iuramentum perniciosum non implendum. Hinc Herodes pernicioso iurans perniciosus impleuit Ioannem decollando, Matth. 24. a, Herodes em̃ tenuit & alligauit Ioannem, Marc. 6. c, Et quum dies opportunus accidisset

I ¶ Iusticie Pharisæicæ defectio, Matth. 23. c, Dico autem vobis, quia nisi abundauerit iustitia vestra plus quam scribarum & pharisæorum, nõ intrabitis in regnum cœlorum, 23, Omnia vero, Hypocritis, 2, Luc. 16. d, Et ait illis (scz pharisæis) Vos estis qui iustificatis vos coram hominibus, deus autem nouit corda vestra, q̃a quod hominibus altum est, abominatio est apud deum.

II ¶ Legalis imperfectio, Ro. 13. c, Scimus autẽ, q̃ ex operibus legis non iustificabitur omnis caro corã illo, 9. g, Quid ergo dicemus quod gentes, q̃ non sectantur iustitiam, apprehenderunt iustitiam: iustitia autem quæ ex fide est: Israel vero sectando legem iustitiæ in legem iustitiæ non peruenit, Quare? Quia non ex fide, sed quasi ex operibus, 10. a, Ignorantes enim

enim iustitiam dei, & suam querentes statuere, iustitiae dei non sunt subiecti, Gal. 2, d, Scientes autem quod non iustificatur homo ex operibus legis, nisi per fidem quae est in Christo Iesu, 2, a, Euacuari enim a Christo qui in lege iustificamini, Phil. 3, b, Veruntamen exitimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam Iesu Christi domini mei, propter quem omnia detrimentum feci, & arbitror ut iterora, ut Christum lucrifaciam, & inueniar in illo, non habens mercedem iustitiam quam ex lege est, sed illam quae ex fide Christi Iesu, quae est ex deo iustitia in fide, Act. 13, f, Notum igitur ut vobis viri fratres, quia per hunc vobis remissio peccatorum annuntiatur ab omnibus, quibus non potuit in lege Moysi iustificari.

III Iustitiae evangelicae perfectio. A deo imputatur, Gen. 15, b, Credidit Abraham deo, & imputatum est illi ad iustitiam, Psalm. 18, b, Iustitiae domini recte laetificantes corda, 27, g, Et annuntiabunt caeli iustitiam eius, Esa. 45, d, Meae sunt iustitiae & imperium. Ad eum venient & confandentur omnes qui repugnant ei, In domino iustificabitur, & laudabitur omne semen Israel, 46, d, Audite me duro. Induratio, 2, 50, c, Iuxta est qui iustificat me, quis contradicet mihi? Romano. 2, b, Non enim audiores legis iusti sunt apud deum, 3, c, Nunc autem sine lege, Fides, 9, Quoniam quidem vnus est Deus, qui iustificat circumcisionem, 4, a, Sicut & David dicit beatitudinem hominis, cui Deus acceptam fert iustitiam sine operibus, 5, d, Sicut enim per inobedientiam vnus hominis peccatores constituti sunt multi, ita per vnus obedientiam iusti constituentur multi, Ut sicut regnavit peccatum in mortem, ita & gratia regnet per iustitiam in vitam aeternam, per Iesum Christum dominum nostrum, 8, a, Nihil ergo nunc damnationis est his qui sunt in Christo Iesu, qui non secundum carnem ambulant, Lex enim spiritus vitae in Christo Iesu liberauit me a lege pec-

ge peccati & mortis. Nam quod impossibile erat legi, in quo infirmabatur per carnem, deus alium suum mirrens in similitudinem carnis peccati, & de peccato damnauit peccatum in carne, ut iustificatio legis impleretur in nobis, qui non secundum carnem ambulamus, sed secundum spiritum, g, Deus, qui iustificat, quis est qui condemnet? 11, a, Sic ergo & in hoc tempore reliquiae secundum electionem gratiae dei saluae factae sunt, Si autem gratia iam non ex operibus, alioqui gratia iam non est gratia, 1. Cor. 1, d, Ex ipso autem vos estis in Christo Iesu, qui factus est nobis sapientia a deo & iustitia, & sanctificatio, & redemptio, ut quemadmodum scriptum est, qui gloriatur, in domino gloriatur 2. Cor. 5, d, Eum qui non nouerat peccatum pro nobis peccatum fecit, ut nos efficeremur iustitia dei in ipso, Eph. 2, b, Gratia enim estis saluati per fidem, & hoc, Gratia 2, 2, Timot. 1, b, Qui nos liberauit & vocauit uocatione sua sancta, non secundum opera nostra, sed secundum propositum suum & gratiam, quae data est nobis in Christo Iesu ante tempora saecularia Titum. 3, b, Quum autem benignitas, Aduentus, 1. Iaco. 2, d, Videtis quoniam ex operibus iustificatur homo, & non ex fide tantum.

III Ad deum ordinatur, Gene. 6, b, Noe vir iustus, atque perfectus fuit in generationibus suis cum deo ambulauit, Ecc. 3, d, Sapiens cor & abstinentia, 1. 14, c, Beatus vir qui in sapientia sua morabitur, & quae iustitia sua meditabitur, 21, b, Qui custodierit iustitiam continebit sensum eius, Esa. 56, a, Custodite iudicium, & facite iustitiam: quia iuxta est salus mea, ut veniat, & iustitia mea ut reueleretur, 64, b, Occurrit laetanti & facienti iustitiam, in visibus eius recordabuntur, Matthae. 6, a, Attendite ne iustitiam vestram faciat coram hominibus, ut videamini ab eis, alioquin mercedem non habebitis, Phil. 1, b, Et hoc oro, Caritas, 2. Act. 20, In veritate comperi, Acceptio personarum, 1, Iaco.

Iacob, 3, d. Fructus autem iustitiæ in pace seminatur facientibus pacem, 1. Ioan. 3, b. Qui facit iustitiam iustus est.

V **¶** A deo remuneratur. Noc cum suis à diluuiio liberatus fuit, Gene. 7, a. Dixitq; dominus ad eum. Ingredere tu, & omnis domus tua in arcam, te enim uidi iustum coram me, in generatione hac, 1. Reg. 22, d. Dominus autem retribuet unicuiq; secundum iustitiam suam, & fidem, P'salm. 16, d. Ego autem in iustitia apparebo conspectui tuo, 105, a. Beati qui custodiunt iudicium & faciunt iustitiam, Prouer. 10, a. Iustitia liberabit à morte, vnde, a. Non proderunt diuitiæ in die ultionis: iustitia autem liberabit à morte, 12, d. In semita iustitiæ uita, 15, b. Abominatio est domino uia impij: q; sequitur iustitiam diligitur ab eo, 16, a. Initium uia bonæ facere iustitiam, accepta est apud deum magis quam immolare hostias, Sapi. 1, d. Iustitia enim perpetua est & immortalis: iustitia autem mortis acquisitio. De uoluptuosis & honorum oppressoribus dicitur, Sap. 2, d. Excæcauit enim eos malitia eorum, & nescierunt sacramenta dei: neq; sperauerunt mercedem iustitiæ, Eccl. 14, c. Ante obituum tuum operare iustitiam, quoniam non est apud inferos inuenire cibum. Et omne opus electum iustificabitur & qui operatur illud honorabitur in illo, 27, b. Si sequaris iustitiam apprehendes illam, & indues quasi poderem honoris, & inhabitabis cum ea, & pro teget te in sempiternum, & in die agnitionis inuenies firmamentum, 30, c. Salus animæ in sanctitate iustitiæ, & melior est omni auro & argento, Esa. 32, d. Et erit opus iustitiæ pax: & cultus iustitiæ silentium & securitas usq; in sempiternum, Ezech. 14, e. Et si fuerint tres uiri isti in medio eius Noe, Daniel, & Iob, ipsi iustitia sua liberabunt animas suas, 1. Ti. 4, b. In reliquo. Iudiciij, 18. Heb. 12, c. Ois aut. Disciplina, 7.

VI **¶** Iustitia nostra quomodo ad deum comparatur

Iob

Iob, 9, a. Vere scio q; ira sit: & q; nō iustificetur homo compositus deo, c. Si iustificare me uolueris, os meū condemnabit me. 4, d. Nunq; homo dei comparatio ne iustificabitur, aut factore suo purior erit, vii. 25, b. Nunq; iustificari potest homo comparatio deo P'salm. 142, a. Et non intres in iudiciū cū seruo tuo, q; nō iustificabitur in conspectu tuo ois uiuens, Prou. 24, b. Septies em̄ in die cadet iustus & resurget, Eccl. 7, c. Non est em̄ homo iustus in terra q; faciat bonum & non peccet, Eccl. 7, a. Non te iustifices ante deum, 18. a. Deus solus iustificabit, Esa. 43, d. Reduc me in mortem, & iudicemur simul, narra si qd habes ut iustificeris Pater tuus prim⁹ peccauit. 64, b. Ecce tu iratus es & peccauimus, in ipsis fuimus sp̄ & saluabimur Et facti sumus ut immundi oēs nos, & quasi pannus menstruatæ oēs iustitiæ nostræ, 1. Cor. 4, a. Nihil em̄ mihi conscius sum, sed in hoc iustificatus non sum.

VII **¶** Iustificatio respectu peioris, Hiere. 3, d. Iustificauit animam suam aduersatrix Israel, cōparatio de præuaricatricis Iuda, Eze. 16, f. Ergo & tu porta cōfessionem tuā, q; uicini sorores tuas peccatis tuis, & cleratis us agens ab eis. Iustificatæ sunt enim à te.

VIII **¶** Iustitiæ humanæ conseruatio, Prouc. 14, d. Iustitia eleuat gētem, 21, c. Qui sequitur iustitiam & facit misericordiam inueniet uitam, Eccl. 4, d. Pro iustitia agnizare pro anima tua usq; ad mortem, certa pro iustitia, & deus expugnabit pro te inimicos, 20, d. Qui operatur iustitiam, ipse exalabitur.

IX **¶** Ordinatio, Thob. 4, c. Quod ab alio oderis, dilectio proximi, 5. Ezech. 43, d. Statara iusta & Ephraim iustum, & Barus iustus erit uobis.

X **¶** Violatio, Prou. 11, a. Statara dolosa, diuitiæ. 7. 20, b. Pondus & pondus, ubi supra, Esa. 1, f. Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis, plena iudicij: iustitia habitauit in ea, nūc aut. homicidæ. Argentū tuū uersum est in scoriā, uinum tuū mixtum est aqua.

I **¶** Iusti

I **I**usti bene ordinantur erga deum, Gen. 6, b, Noe vir, Iustitia, 4, Job. 17. c, Et tenebit iustus viam suam, 27. a, Iustificacionem meam quam corpi tenere non deseram, Psalm. 36. c, Lex dei eius in corde ipsius 111. b, Paratum cor eius sperare in domino, Pro. 11. 2, Simplicitas iustorum dirigit eos, 18. b, Turris fortissima nomen domini: ad ipsam currit iustus & exaltabitur, Eze. 18. b, Et vir si fuerit iustus, & fecerit iudicium & iustitiam, in montibus non comederit, oculos suos non leuauerit ad idola domus Israel, & uxorem proximi sui non violauerit, & ad mulierem menstruatam non accesserit, hominem non contristauerit, pignus debitori reddiderit, per vim nihil rapuerit, panem suum esurienti dederit, & mudum operuit vestimento, ad viuram non commodaauerit, & amplius non acceperit, ab iniquitate auerterit manum suam, & iudicium verum fecerit inter virum & virum, & in praeceptis meis ambulauerit, & iudicia mea custodierit vt faciat veritatem, hic iustus est, vita viuet, ait dominus, Lucae. 1. a, Erant autem iusti ambo ante deum 1. Ioan. 2, d, Si scitis quoniam iustus est: scitote quoniam & omnis qui facit iustitiam, ex ipso natus est.

II **E**rga proximum in verbo, Psalm. 36. e, Os iusti meditabitur sapientiam & lingua, Prover. 10. b, Vena vitae os iusti, c, Argentum electum lingua iusti. Labia iusti erudiunt plurimos, d, Os iusti parturit sapientiam, 18. c, Iustus prior est accusator sui.

III **O**perum, Prover. 10. c, Opus iusti ad vitam, 12. a, Cogitationes iustorum iudicia, Eccles. 7. c, Noli esse iustus multum.

III **P**lene remunerantur. Quantum ad se, Pro. v. dec. 2, Iustitia rectorum liberabit eos, b, Iustus de angustia liberatus est, d, Fructus iusti lignum vitae 12. c, Non contristabit iustum quicquid ei acciderit, Sap. 3, a, Iustorum: Homo, 3. 4, b, Iustus autem si morte peccati

patus fuerit, in refrigerio erit, 5, c, Iusti autem in perpetuum viuent, & apud dominum est merces eorum, & cogitatio eorum apud altissimum. Ideo accipient regnum decoris, & diadema speciei de manu domini, quoniam dextera sua reget eos, Psalm. 17. c, Et retribuere mihi dominus secundum iustitiam meam, 33. d, Multae tribulationes iustorum, & Custodit dominus omnia ossa eorum, Esa. 3. d, Dicite iusto quoniam bene, quoniam fructum adinventionum suarum comedit, Eze. 18. e, Iustitia iusti super eum erit, Mattha. 13. 5, Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum, 25. d, Iusti autem (ibunt) in vitam aeternam

V **P**rolem, Prover. 10. b, Iustus qui ambulat in simplicitate sua, beatos post se filios relinquet, Eccles. 4. 4. b, Sed & illi viri misericordiae sunt, quorum pierates non defecerunt. Cum semine eorum permanent bona, hae reditas sancta nepotes eorum, Psalm. 36. d, Junior sui etenim senui & non vidi iustum derelictum. Tota die miseretur & commodat.

VI **F**amam, Psalm. 111. b, In memoria aeterna erit iustus, Pro. 10. b, Memoria iusti cum laudibus, Eccles. 4. 4. c, Nomen eorum viuet in generatione & generationem, 4. 6. c, Nomen eorum permanet in aeternum, permanente ad filios illorum sanctos: virorum gloria.

VII **S**ubstantiam temporalem, Job. 31. a, Si declinauit greffus meus de via, & si secutus est oculus meus cor meum, & si in manibus meis adhaesit macula. Seram & alius comedat, & progenies mea eradicetur, Psalm. 36. e, Iusti autem haereditabunt terram, Prover. 2. d, Qui enim recti sunt habitabunt in terra, & simplices permanebunt in ea. Impij vero de terra perdentur, 3. d, Habitacula iustorum benedicentur, 10. a, Non affliget dominus fame animam iusti, Eccles. 39. c, Bonis bona creata sunt ab initio. Initium necessarii. Abstinentia 2.

VIII **I**ustos mali abominantur, Psalm. 36. e, Confiterentur

derat peccator iustum, Prouer. 24. b, Ne insidieris, & quæras impietatem in domo iusti, neq; vases requie eius, 29. d, A. hominatum iusti virum impium, & laborantur impij eos qui in recta sunt via, Sapient. 2. c Opprimamus pauperem iustum, quonia inutiles est nobis, & contrarius est operibus nostris, & improperat nobis peccata legis, & diffamat in nos peccata disciplinae nostrae. Circumueniamus ergo iustum, quoniam dissimilis est alijs vita illius, & immutatae sunt viae eius. Grauis est nobis etiam ad videndum, Esa. 57. a, Iustus perit, & non est qui recogitet in corde suo, & viri misericordiae colliguntur, quia non est qui intelligat. A facie enim malitiae collectus est iustus, Veniat pax requiescat in cubili suo.

L.

Labor necessarius Propter peccatum, Genes. 3. c, Adæ vero dixit, Gula. 2. 3. d, iste (scilicet Noe) consolabitur nos ab operibus, & laboribus manuum nostrarum in terra, cui maledixit dominus, Iob, 5. b, Homo nascitur ad laborem, Pro. 16. d, Anima laborantis, laborat sibi, compulsi enim eum os suum, Ecc. 7. b, Non oderis laboriosa opera, & rusticationem creatam ab altissimo, Zacha. 13. b, Non sum propheta, homo agricola ego sum, quoniam Adam exemplum meum ab adolescentia mea. II **E**xemplum, 1. Cor. 4. c, Et laboramus operantes manibus nostris, 1. Thessa. 2. b, Memores enim estis fratres laboris nostri, & fatigationis, nocte & die operantes, ne quem vestrum grauaremus, prædicauimus in vobis euangelium dei, 4. c, Rogamus autem vos fratres, ut abundetis magis, & operam detis ut quieti sitis, & ut vestrum negotium agatis, & operemini manibus vestris, sicut præcepimus vobis, & ut honeste ambuletis ad eos qui foris sunt, & nullus aliquid desideretis, 2. Thes. 3. b, Ipsi enim scitis quemadmodum

oporteat imitari nos, quoniam non in quiete sumus inter vos, neq; gratis panem manducauimus ab aliquo sed in labore & fatigatione die ac nocte operantes, ne quem vestrum grauaremus. Non quasi non habuerimus potestatem, sed ut ne inmetipso formam daremus vobis ad imitandum nos, c. Quoniam si quis non vult operari, nec manducet. Audiuimus enim inter vos quosdam ambulantes inquiete nihil operantes curiose agentes: his autem qui eiusmodi sunt, denunciamus & obsecramus in domino Iesu Christo, ut cum silentio operantes suum panem manducent, A. & 20. g, Argentum & aurum, aut vestire, nullus concupiuit, sicut ipsi scitis, quoniam ad ea quae mihi opus erant, & his qui mecum sunt ministraverunt manus istae. Omnia ostendimus vobis, quoniam sic laborantes oportet suscipere in firmore, ac meminisse verbi domini Iesu, quoniam ipse dixit. Beatius est magis dare quam accipere.

III **F**ructum, Gene. 2. c, Tulit ergo dominus deus hominem, & posuit eum in paradysum voluptatis, ut operaretur, & custodiret illum, Prou. 10. a, Egestatem operata est manus remissa, manus autem fortis diuitias parat. Qui congregat in messe, filius sapiens est, qui autem sternit aestate filius est confusio nis, 14. c. In omni opere bono erit abundantia, ubi autem verba sunt plurima, ibi frequenter egestas, Ecc. decimo, d, Melior est, qui operatur, & abundat in omnibus, quam qui gloriatur, & eget pane, 40. c, Vita sibi sufficienti operarij condulcabitur, & in ea inuenies thesaurum.

III **L**abor improbus, Sap. 5. b, Lassati sumus in via iniquitatis, & perditionis, ambulauimus vias difficles, viam autem domini ignorauimus, Hier. 9. b, Ut inique agerent laborauerunt.

I **L**apis dicitur Christus Angularis, Esa. 28. a
S 2 Ecce

Ecce ego mittam in fundamentis Sion lapidem probatum angularem, preciosum, in fundamento fundamentum. Qui crediderit non fesiuet, Matthæ. 21. d, Dicit illis Iesus: Nunquam legitis in scripturis: Lapidem quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli. A domino factum est istud, Act. 4. b, Hic est lapis, qui reprobus est à vobis ædificantibus, q factus est in caput anguli, Ephes. 2. d, Super ædificati super fundamentum apostolorum.

II **O**ffensionis, Esai. 8. c, Dominum exercituum ipsum sanctificate, ipse pauor vester, ipse terror vester, & erit vobis in sanctificationem, in lapidem autem offensionis, & petram scandali duabus domibus Israel, & in laqueum, & in ruinam habitantibus Hierusalem. Et offendent ex eis plurimi, & cadent, & conterentur, & irretientur, & capientur, Matth. 21. d, Et qui ceciderit super lapidem istum, confringetur, super quem vero ceciderit, conteret eum, Lucæ. 2. e, Ecce positus est hic in ruinam, & in resurrectionem multorum in Israel, 20. c, Omnis qui ceciderit super lapidem illum conquassabitur, super quem vero ceciderit comminuet eum, Ioan. 9. g, In iudicium veni, vt qui non vident videant: & qui vident, cæci fiant, Romano. 9. g, Offenderunt enim in lapidem offensionis sicut scriptum est: Ecce pono in Sion lapidem offensionis, & petram scandali, & omnis qui credit in eum non confundetur, 1. Pet. 2. b, Propter quod continet scriptura: Ecce ponam in Sion lapidem summum, angularem. Vobis igitur honor, Fides, 1.

III **L**apis dicitur Petrus, Ioan. 1. f, Intuitus autem eum Iesus dixit: Tu es Simon filius Iona, tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus.

III **L**apis dicitur omnis Christianus, 1. Pet. 2. a, Ad quem accedentes, Domus, 5.

I **L**audatur homo, A deo feliciter, 1. Co. 4. a
Tunc

Tunc laus erit vniciq; à deo.

II **Q**uæ seipso viliter, Prou. 27. a, Laudet te alienus, & non os tuum, extraneus & non labia tua.

III **A**b alio congruenter in absentia. Sic Saluator Ioannem discipulis ipsius discedentibus laudibus extulit, Matthæ. vndeci. a. Illis autem abeuntibus, cepit Iesus dicere ad turbas de Ioanne, Lucæ. 7. d, Et cum.

III **D**e innocentia, Psalm. 63. b, Laudabuntur omnes recti corde, Ecc. vndec. a, Non laudes virum virum in specie sua, d. Ante mortem ne laudes hominem quenquam, 27. a, Ante sermonem non laudes virum, hæc enim tentatio est hominum, 4. a, Laudemus viros gloriosos, & parentes nostros in generatione sua. Homines diuites in virtute pulchritudinis studium habentes, pacificantes in domibus suis, c, Sapientiam ipsorum narrent populi, & laudem eorum nunciet ecclesia,

I **L**egis nature Illustratio, Psalm. 4. b, Signatum est super nos lumen vultus tui domine, Roma. 2. c, Cum enim gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea quæ legis sunt faciunt, eiusmodi legem non habentes, ipsi sibi sunt lex, qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium reddent illis conscientia ipsorum, & inter se inuicem cogitationum accusantium aut etiam defendentium, in die qua iudicabit dominus occulta hominum secundum euangelium meum per Iesum Christum.

II **L**egis Mosaicæ ordinatio, Exod. 13. b, Et erit quasi signum in manu tua, & quasi monumentum ante oculos tuos, & vt lex domini semper sit in ore meo, Romano. 3. c, Per legem enim cognitio peccati, 7. b, Sed peccatum non cognoui, nisi per legem. Nam concupiscentiam nesciebam nisi lex diceret: Non concupisces, c. Itaq; lex quidem sancta, Gal. 2. 3. c, Quid igitur

itur lex: Propter transgressiōem posita est, donec veniret semen cui promiserat, ordinata per angelos in manu mediatoris, d. Prius autem quā veniret fides sub lege curto diebatur conclusi in eam fidem, que reuelanda erat. Itaq; lex pedagogus noster fuit in Christo, vt ex fide iustificemur.

III **O**peratio, Psal. 24, b, Dulcis & rectus dominus, propter hoc legem dabit delinquentibus in via, Psal. 18, b, Lex domini immaculata conuertens animas, Roma. 4, c, Lex enim tram operatur, Vbi enim non est lex, nec prauaricatio, 7, b, Occasione autem accepta peccatum per mādātum, operatum est in me omnem concupiscentiam, c, Scimus enim quia lex spiritalis est.

III **O**neratio, Gal. 3, b, Quicūq; em̄ ex opib; legis sunt, sub maledictio sunt. Scriptū est em̄: Maledictus oīs q nō permāserit in omnibus quæ scripta sunt in libro legis vt faciat ea, Christus nos redemit de maledictio legis, factus pro nobis maledictum, qā scriptum est: Maledictus omnis q pendet in ligno, vt in gentibus benedictio Abraham heret in Christo Iesu, vt pollicitationem spūs accipiamus per fidem, Act. 13, c, Nunc ergo quid tenetis deum, imponere iugum super ceruices discipulorum quod neq; nos neq; patres nostri portare porimus.

V **C**onsummatio per Christum, Matthæ. 5, c, Non lite putare quoniam veni soluere legem. Non veni soluere, sed adimplere, 17, b, Omnes enim prophetæ & lex vsq; Ioannem prophetauerunt, Lucæ. 16, d, Lex & propheta vsq; ad Ioannem, Ioan. 1, b, Lex p̄ Moſen data est: gratia & veritas per Iesum Christum facta est, 1, 3, Si enim credideris Moſi, Cognitio, 4, Romano. e, c, Peccatum enim vobis non dominabitur: non em̄ sub lege estis sed sub gratia, 7, a, An ignoratis fratres (ſcientibus enim legem loquor) quia lex in homine dominabitur, quāto tempore viuit. Itaq;

fratres

fratres, Fructus, 1. 10, a, Finis enim legis Christus, Galat. 2, d, Ego enim per legem legi moi tuus sum, vt deo viuam, 4, a, At vbi venit plenitudo temporis, 5, d, Quod si spū ducemini, non estis sub lege, Heb. 7, b, Translato enim sacerdotio, necesse est, vt legis translatio fiat, c, Reprobatio quidem fit præcedentis mandati propter infirmitatem, & inutilitatem. Nihil em̄ ad perfectum adduxit lex, 8, d, Dicendo nouum veterauit prius. Quod autem antiquatur & fenescit prope int̄ritum est, 10, a, Vmbra enim habens lex futuro: um honorum, non ipsam imaginem rerum, per singulos annos eidem ipsis hostijs quas offerunt indeiementer, nunq̄ potest accedentes perfectos facere.

VI **L**egis euangelicæ fructificatio, Hierem. 31, f, Ecce dies venient dicit dominus, & feriā domui Israel & domui Iuda ferdus nouum, non secundum pactum quod pepigi cum patribus vestris, sed hoc erit pactum quod feriam. Post dies illos, dicit dominus, dabo legem meam in visceribus eorum, & in corde eorum scribam illam, & ero eis in deum, & ipsi erunt mihi in populum, Et non docebit vltra vir proximum suū, & vir fratrem suū dicens, cognosce dominum. Omnes enim cognoscent me, a minimo eorum vsq; ad maximum, ait dominus, quia propiciabor iniquitati eorum, & peccati eorum non memorabor amplius, Hebræo. 8, c, Vituperans enim eos dicit: Ecce dies venient dicit dominus, 10, c, Contestatur autem nos. Euangelium, 2.

I **C**leproſorum Probatio, Leuit. 13, Homo in cuius cute & carne ortus fuerit diuersus color siue postula, aut quasi lucens quippiam, id est plaga lepræ, adducetur ad Aaron sacerdotem, vel ad vnum quemlibet filiorum eius,

II **S**egregatio, Leu. 13, f, Quicūq; ergo maculatus fuerit

Fuerit lepra, & separatus est ad arbitrium sacerdotis, habebit vestimenta dissuta, caput nudum, os veste cō-
rectum, cōtaminatum ac fordidum se clamabit. Om-
ni tempore quo leprosus est & immundus, solus habi-
tabit extra castra, Nu. 5, 3, Præcipe filijs Israel vt eici-
ant extra castra omnem leprosum.

III ¶ Mundatio secundum legem, Leu. 14, 3, Hic
est ritus laprosi quando mundandus est, Heliseus mi-
raculose Naaman syrum mundauit, 4, Reg. 5, 3, Na-
man princeps militiæ regis Syriæ.

III ¶ Leprosorum mundatio per Christum, Mat-
thæ. 8, 3, Cum autem descendisset Iesus de monte,
Marc. 1, 4, Et venit ad eum leprosus deprecans eum,
Lucæ. 5, 6, Et factum est cum esset in vna ciuitatum
17, 6, Et cum ingrederetur quoddam castellum.

I ¶ **Libertum arbitrium** ad bonum co-
gnoscendum illuminatur, Psalm. 37, c, Intellectum ti-
bi dabo & instruam te in via hac. Nolite fieri sicut es-
quus & mulus, 35, c, In lumine tuo videbimus lumen
93, b, Beatus quem tu erudieris domine & de lege tua
docueris eum, 118, c, Reuela oculos meos & considera
bo, Ioann. 1, 9, Erat lex vera quæ illuminat omnem
hominem venientem in hunc mundum, Roma. 1, c,
Deus enim illis manifestauit. Inuisibilia enim dei,
Cognitio, 3, 1, Ioan. 3, v, Et nõ necesse habetis vt ali-
quis vos doceat, sed sicut vnctio eius docet vos de o-
mnibus.

II ¶ Ad perficiendum adiuuatur, Matthæ. 23, Hie
rusalem Hierusalem quæ occidis prophetas, & lapi-
das eos qui ad te missi sunt, quoties volui congrega-
re filios tuos, quemadmodũ gallina congregat pullos
suos sub alas, & noluiti, Ioã. 15, 2, Quia sine me nihil
potestis facere, Ro. 7, d, Infelix ego hõ qs, Gratia. 2,
Rom. 8, e, Similiter autem & spūs adiuuat infirmita-
tem nostram, secun. Cor. 3, b, Non quod sufficiens
simus

simus cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis, sed suf-
ficientia nostra ex deo est, Philippens. 2, b, Deus est
enim qui operatur in vobis velle & perficere pro bo-
na voluntate.

III ¶ A nullo violentatur. Genesis 4, 2, Dixitq; do-
minus ad Cain. Quare iratus es, Nonne si bene ege-
ris recipies? Sin autem male statim in foribus pecca-
tum tuum aderit, Sed sub te erit appetitus eius & tu
dominaberis illius, Psalm. 50, Voluntarie sacrificia-
bo tibi, Eccle. 15, c, Deus ab initio. Nemini mandauit
impie agere, Osee 13, c, Perditio tua Israel, tñ modo
in me auxiliũ tuũ, Luc. 7, e, Pharisei autem & legispe-
riti consilium dei spreuerunt, &c. Heb. 10, e, Volun-
tarie enim peccantibus nobis post acceptam notitiã
veritatis, iam non relinquitur pro peccatis hostia,
terribilis autem quædam expectatio iudicii, & ignis
æmulatio quæ consumptura est aduersarios, Apoc. 3
d, Ecce sto ad ositum. Cibus 2.

I ¶ **Libertas** praua. Reprobatur, Iob 11, c
Vir vanus in superbiam erigitur, & tanquam pullũ
onagri se liberum natum putat, Hierem. 34, d, Vos
non audistis me, vt prædicaretis libertatem, vnusq; s-
que fratri suo. & vnusquisque amico suo. Et ecce præ-
dico libertatem ait dominus, ad gladium, ad pestem,
ad famẽ, Ose. 7, d: Reuersi sunt vt essent absq; iugo. 2
Petri. 2, d, Superbia. Hæreticus 3.

II ¶ **Libertas** euangelica per Christum datur, Io-
ann. 8, e: Si ergo vos filius liberauerit, vere liberi es-
ritis, Roma. 8, a, Lex enim spiritus vitæ in Christo
Iesu liberauit me à lege peccati & mortis, 2, Cor. 3, d
Vbi autem spiritus domini ibi libertas, Galatas 4, d
Itaq; fratres non sumus ancillæ filij, sed liberæ: qua
libertate Christus vos liberauit.

III ¶ Ad deum ordinatur, Roma. 6, d, Liberati au-
tem à peccato serui facti estis iusticiæ. Cum enim ser-

ui essetis peccati, liberi fuistis iustitæ. Quem ergo fructum, Fructus 2. Nunc vero liberati à peccato: sicut ut autem facti deo, habetis fructum vestrum in sanctificatione, finem vero vitam æternam, Galatas 5. d. Qui enim in domino vocatus est seruus libertus est domini, Vos enim in libertatem vocati estis fratres tantum ne libertatem in occasione detis carnis. 1. Corinth. 7. c. Similiter qui liber vocatus est: seruus est Christi, Iacob. 1. d. Qui autem perpexerit in lege perfectæ libertatis, & permanserit in ea non auditor obliuiscus factus, sed factor operis, hic beatus in facto suo erit. 2. c. Sic loquimini & sic facite sicut per legem libertatis incipientes iudicari, 7. Petri secundo c. Quasi liberi & non quasi velamen habentes malicie libertatem.

III **L**ibertas humana commendatur. 1. Cori. 7. d. Seruus vocatus es, non sit tibi cura: sed si potes fieri liber magis utere. Procto empti estis: nolite fieri serui hominum.

I **L**iber vite, Exod. 32. g. Obsecro domine peccauit populus iste peccatum magnum, fecerunt que sibi deos aureos. Aut dimitte eis hanc noxam, aut dele me de libro tuo quem scripsisti, si non facis, Cui respondit dominus. Qui peccauerit mihi delebo eum de libro meo. Psalmo 68. f. Deleantur de libro viventium, & cum iustis non scribantur. Luca 10. c. Gaudere autem quæ nomina vestra scripta sunt in caelis. Apoca. 3. a. Qui viderit sic vestietur vestimentis albis: & non delebo nomen eius de libro vite. 13. b. Et adorauerunt eam omnes qui inhabitabant terram: quorum non sunt scripta nomina in libro vite agni. 20. d. Et qui non inuentus est in libro vite scriptus, missus est in stagnum ignis.

II **L**iber conscientie, Dan. septimo d. Iudicium sedit.

sedit & libri aperti sunt. Apoc. 20. d. Et vidi mortuos. Iudicium 20.

I **L**ingua Districte est refrenanda. Proue. 10. c. In multiloquio non deerit peccatum. 12. b. De fructu oris sui vnusquisque replebitur bonis. 13. a. De fructu oris homo factabitur bonis, Qui custodit os suum custodit animam suam. 17. d. Qui moderatur sermones suos doctus & prudens est, qui autem incōsideratus est ad loquendum, sentiet mala. Stultus quoque si tacuerit sapiens reputabitur, & si compresserit labia sua intelligens. 18. d. Mors & vita in manibus lingue, & qui diligunt eam comedent fructus eius. 21. d. Qui custodit os suum & linguam suam: custodit ab angustijs animam suam. Sap. 1. c. Custodite ergo vos à murmuratiōne, quæ nihil prodest, & à detractione parcite lingue. Eccle. 14. a. Beatus vir qui non est lapsus verbo & ore suo. 19. c. Est qui labitur lingua sua sed non ex animo. Quis est enim qui non deliquerit in lingua sua? 20. a. Est tacens qui inuenitur sapiens: & est odibilis qui procax est ad loquendum. 21. d. Sufurro inquinabit animam suam, ex ira omnibus odietur. 22. d. Quis dabit ori meo custodiã: & super labia mea signaculum certum, vt non cadã in ipsi, & lingua mea non perdat me. 23. b. Indisciplinata loquelæ non assuescat os tuum, est enim iniusta verbum peccati, Thre. 3. c. Sedebit solitarius & tacet, quia leuabit se super se. Matt. 12. c. Dico enim vobis quoniam omne verbum ociosum quod locuti fuerint homines: reddent rationem de eo in die iudicii. Ex verbis enim tuis iustificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis. Luca 6. g. Bonus homo de bono thesauro cordis profert bonum. Ex abundantia enim cordis os loquitur, Iacob. 1. c. Sit autem omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum. 3. a. In multis enim offendimus omnes. Si quis in verbo

non offendit, hic perfectus est vir. 1. Pet. 3. b: Qui enim vult vitam diligere & dies videre bonos, coherceat linguam suam à malo.

II ¶ Debite ordinanda considerando tempus quò loquendum, Prover. 15. c, Letatur homo in sententia oris sui, & sermo opportunus est optimus. 25. b: Mala aurea in lectis argenteis qui loquitur verbū in tempore suo, Eccles 3. b: Tempus tacendi & tempus loquendi. 8. a: Tempus & responsum cor sapientis intelligit, Eccle. 11. a: Priusquam audias ne respondeas verbum: & in medio sermonum ne adiectas loqui. 20. a: Est tacens sciens tempus apti temporis. Homo sapiens tacebit vsq; ad tempus. 32. b: Audi tacens & pro reuerentia accedet tibi bona gratia. Adolefcens loquere in tua causa vix cum necesse fuerit. Si bis interrogatus fueris, habeat caput responsum tuum, In multis esto quasi inscius. 33. a: Qui interrogationem manifestat parabit verbum, & sic deprecatus exaudietur, & conseruabit disciplinam, & tunc respondebit.

III ¶ Personam cui loquendum, Prover. 23. b: In auribus insipientium ne loquaris, quia despicient doctriinā eloquij tui. 26. a: Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suam: ne efficiaris ei similis. Responde stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi sapiens videatur. Eccle. 27. b: In medio insensatorum serua verbum temporis. 32. a: Loquere maior natu (te enim decet) primum verbum diligenti scientiam. Vbi non est auditus non effandas sermonem. b: In medio magnatorum loqui non præsumas: & vbi sunt senes nō multum loquaris.

III ¶ Quid loquendum, Iob 27. a: Quia donec superest halitus in me, & spiritus dei in naribus meis, non loquetur labia mea iniquitatem, nec lingua mea meditabitur mendacium. Psalm. 34. d. Et lingua mea meditabitur iusticiam. 38. a: Dixi custodiā vias meas

vt

vt non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam, Prover. 15. d: Abominatio domini cogitationes malæ, & purus sermo pulcherrimus firmabitur ab eo. 24. c: Labia deosculabitur qui recta verba respondet, Eccles 9. d: Verba sapientum audiuntur in silentio, plus quàm clamor principis inter stultos, Ecclesiast. 5. d. Si est tibi intellectus responde proximo, sin autem, sit manus tua super os tuum, ne captaris in verbo indisciplinato & confundaris. Honori & gloria in sermone sensati. 9. d. Et omnis enarratio tua in præceptis altissimi. 18. c. Et antequam loquaris dices 42. a, Non duplices sermonem auditus. Amicitia 7. 51. d, Dedit enim mihi dominus linguam mercedem meam: & in ipsa laudabo eum, Esa. 50. b, Dominus dedit mihi linguam eruditam: vt sciam suscitare eum qui lassus est verbo, Mat. 12. c, Bonus homo de bono thesaurum profert bona, Ephe. 4. g, Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat, sed si quis bonus ad edificationem, vt det gratiam audientibus. 1. Pet. 4. c, Si quis loquitur tanq̄ sermones dei.

V ¶ Quomodo loquendum. Abigail dulcedine verborum iram Dauid contra virum suum & domum fregit. 1. Regum 25. a, Erat autem vir quispiam in solitudine Maon, Iob 6. d, Respondete obsecro absq; contentione, & loquentes id quod iustum est iudicate, & non inuenietis in lingua mea mendacium. Prover. 15. a, Lingua placabilis, lignum vitæ, 16. c, Eruditus in verbo reperiet bona. Et qui dulcis eloquio maiora reperiet. Fons vitæ eruditio possidentis. Faus mellis composita verba. 18. d, Cum obsecrationibus loquetur pauper. diues effabitur rigide. 29. b, Totum spiritum suum profert stultus: sapiens differt & reseruat in posterum, Eccles 10. c. Verba oris sapientis gratia, Eccle. 4. d, Noli citatus esse in lingua tua. 5. c, Esto mansuetus ad audiendum verbum dei vt intelligas: & cum sapientia profert responsum verum. 6. a

Verbum

verbum dulce multiplicat amicos & mitigat inimicos, & lingua eucharis in bono homine abundabit. Colossen. 4. a. Sermo vester semper in gratia sit facile conditus: vt sciatis quomodo oporteat vos vnicuique respondere.

VI ¶ Lingua indiscreta Deum prouocat.

Vnde cum esset terra l. b. i. vnus in turris ædificatione dissipati sunt homines & linguæ diuise. Gene. 11. a. Erat autem terra labij vnus & sermonum eorum vnus. Leu. 19. c. Non eris criminator nec insurrexeris in populis. Psalmo 31. a. Quid gloriaris in malitia? Tota die iustitiam cogitauit lingua tua. Dilexisti malitiam, Dilexisti omnia verba præcipitationis. Propterea deus destruet te. Sapient. primo b. Propter hoc qui loquitur iniqua non potest latere, Ecclesia. 2. c. Væ duplici corde & labijs scelestis. 27. b. Narratio peccantium odiosa, Hierem. 8. b. Attendi & auscultavi, nemo quod bonum est loquitur. Ioann. 3. d. Qui est de terra de terra est, & de terra loquitur. 1. Tim. 5. b. Non solum otiose sed & verbosè & curiosè loqueris quæ non oportet.

VII ¶ Seipsam damnificat. Ioan. 13. a. Atque vtrinq; taceretis vt putaremini sapientes, Psalmo 139. b. Vnde linguosus non dirigitur in terra. Prouerb. 14. c. Vbi autem verba sunt plurima, ibi frequenter egestas. 17. a. Malus obedit linguæ iniquæ, 18. b. Os stulti contritio eius: & labia ipsius ruina animæ eius. 25. b. Nubes & ventus & pluuia non sequentes: vir gloriosus & promissa non complens. d. Sicut vrbs patens absq; murorum ambitu: ita vir qui non potest in loquendo consistere spiritum suum. Eccles. 10. c. Labia insipientis præcipitabunt eum. Initium verborum eius stultitia & nouissimum oris illius error pessimus. Eccl. 5. d. Lingua vero imprudentis subuersio est ipsius. 20. b. Qui multis vitur verbis lædet animam suam. c. Homo

mo acharis quasi fabula vana, & in ore indisciplineatorum assidua erit. 21. d. In ore f. tuorum cor illicium 28. d. Aurum tuum & argentum tuum confiat: & verbis tuis facito fiateram: & frenos ori tuo rectos, & attende ne fortè labaris in lingua tua, & cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi, & sit calus tuus insanabilis in mortem. 37. c. Qui iophtitice loquitur odibilis est: in omni re defraudabitur. Non est enim illi data à domino gratia, omni enim sapientia defraudatus est, Iacob. 3. a. Potest etiam freno circumducere totum corpus. Si autem equis frena in ora mittimus ad consentiendum nobis omne corpus illorum circumferimus, b. Ita & lingua modicum quidem membrum est: & magna exalrat. Ecce quantum ignis quam magnam syluam incendit. Et lingua ignis est vniuersitas iniquitatis. Lingua constituitur in membris nostris, quæ maculat totum corpus, & inflammat rotam natiuitatis nostræ, inflammata à gehenna. Omnis natura bestiarum & volucrum, & serpentium, & cæterorum domantur & domita sunt à natura humana. Linguam autem nullus hominum domare potest: inquietum malū, plena veneno mortifero. c. In ipsa benedicimus deum & patrem, & in ipsa maledicimus homines, qui ad imaginem & similitudinem dei facti sunt. Ex ipso ore procedit benedictio & maledictio, Non oportet fratres mei hæc ita fieri.

VIII ¶ Proximum molestat. Iob. 6. d. Ad increpandum tantū eloquia concinnatis, & in ventū verba profertis, Psal. 56. a. Filij hominum dentes eorum arma sagittæ, 119. a. Domine libera animam meam à labijs iniquis, & à lingua dolosa. Prou. 12. a. Verba impiorum insidiantur sanguini. 26. d. Lingua fallax nō amat veritatem & os lubricū operatur ruinas, Eccl. 21. c. Narratio farui quasi sarcina in via. 22. c. Punges oculū dedit lacrymas, & q; pugit cor, profert castum. 37. c. Verbum nequam

quam immutabit cor, ex quo partes quatuor oriuntur bonum & malum, vita & mors, & dominatrix illorum est assidue lingua.

IX ¶ Discordiam seminatur, Prover. 4. d: Remoue a te os prauum. 16. d: Homo peruersus suscitatur lites, & verbosus separatur principes. Vir insipiens fodit malum, & in labijs eius ignis exardescet. 18. a: Labia stulti miscunt se rixis, & os eius iurgia prouocat. b: Verba bilinguis quasi simplicia, & ipsa perueniunt vsq; ad interiora ventris. Eccle. 9. d: Terribilis est in ciuitate sua homo linguosus, & remerarius in verbo suo odibilis erit. 23. c. Duo genera abundant in peccatis & tertium adducit iram & perditionem, Anima callida quasi ignis ardens, non extinguetur donec aliquid glutiat, & homo nequam in ore carnis suae, non desinet donec incendat ignem. 28. c: Sufurro & bilinguis maledictus, multos enim turbauit pacem habentes. Lingua tertia multos commouit, & disperdit illos de gente in gentem. Lingua tertia mulieres iuratas excitat, & priuauit illas laboribus suis. Qui respicit illam non habebit requiem, nec habebit amicum in quo requiescat. Multi ceciderunt in ore gladij, sed non sic quasi qui interierunt per linguam suam.

X ¶ Modum non seruat, scilicet quando loquendū Prover. 18. c: Qui prius respondet quam audiat: stultum se esse demonstrat. 29. c: Vidisti hominem velocem ad loquendum, stultitia magis speranda est quam illius correctio. Eccle. 19. b: A facie verbi parturit fastus. Sagitta infixata femori canis: sic verbum in corde stulti. 20. a: Lasciuus autem & imprudens non seruabit tempus. c: Ex ore fatui reprobabitur parabola non enim dicit illam in tempore suo.

XI ¶ Cui loquendum, Eccle. 7. b: Noli verbosus esse in multitudine presbyterorum. 21. d: Labia imprudentium stulta narrabunt. 22. a: Musica in luctu importuna narratio. Qui narrat verbum non audienti quasi

quasi qui excitat dormientem de graui somno. b. Cū stulto ne multum loquaris.

XII ¶ Quomodo loquendum, Roboam dure respondens populo parte regni se priuauit. 3. Regum 12. c. Responditq; rex populo dura, Iob 11. 3. Nunquid qui multa loquitur non audiet? & vir verbosus iustificabitur? Tibi soli tacebunt homines. 32. d. Respōdebo & ego partem meam, & ostendam scientiam meam, Plenus sum enim sermonibus, & coartat me spiritus vteri mei. Ea venter meus quasi mustum absque spiraculo, quod lagunculas nouas dirumpit, Loquar & respirabo paululum. 33. a. Veruntamen miraculum meum non te terreat, & eloquentia mea non fit tibi grauis. (Verba Helii ad Iob) Prou. 17. b. Non decent stultum verba composita. 36. b. Quomodo si spina nascatur in manu temulentis: sic parabola in ore stultorum, Ecclesiastes 5. a. In multis sermonibus inuenietur stultitia. 10. c. Stultus verba multiplicat. Eccle. 19. b. Ne iteres verbum nequam & durum, & non minoraberis.

I ¶ Longanimitatis diuine Fructus. 2. Regum 14. d. Nec vult deus perire animam: sed retrahat, cogitans ne poenitus pereat qui abiectus est. Ecclesia. 5. b. Altissimus enim est patiens redditor. Sapient. 11. d. Et miseris omnium quia omnia potes: dissimulans peccata propter poenitentiam. Esa. 30. d. Propterea expectat dominus, vt miseretur vestri, & is deo exaltabitur parcens vobis, quia deus iudicij dñs. Beati omnes qui expectant eum. Lucæ 13. a. Arborem fici. Arbor. 3. 2. Petri 3. e. Non tardat dominus promissionem, sicut quidam existimant, sed patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad poenitentiam reuerti, d. Propter quod.

II ¶ Contemptus, Psalmo 102. b. Miserator & miseris

misericors dominus, longanimis, Esaia 28. c: Et erit eis verbum domini, in manda remanda, manda remanda, modicum ibi modicum ibi, expecta expecta, ut vadant & cadant retrorsum, & conerantur, & illaquesentur, & capiantur. 42. c: Tacui semper filii: patiens fui: sicut parturiens loquar. 67. a: Expandi manus meas tota die ad populum incredulum, qui graditur in via non bona post cogitationes suas. Ezech. 12. f: Fili hominis quod est prouerbum istud in terra Israel dicentium, In longum differentur dies, & peribit omnis visio. Non enim erit ultra omnis visio casta, neque diuinitio ambigua, in medio filiorum Israel, quae ego dominus loquar, & quodcunque locutus fuerit, Romanorum secundo: a: An diuitias bonitatis eius, & patientiae & longanimitatis contemnis? Ingnoras, quoniam benignitas dei ad penitentiam te adducit. Secundum autem duritiam tuam, & impetens cor, thesaurizas tibi iram, in die irae & reuelationis iusti iudicii dei, qui reddet unicuique secundum opera sua.

I *Clugendum* in oratione deuote, Sic **Ezechias** rex audiens denuntiationem mortis. 4. Regum 20. a: In diebus illis aegrotauit Ezechias vsque ad mortem, Sic **Iosias** audiens legem. 4. Reg. 22. d: Regi autem Iuda qui misit vos, ut consuleretis dominum, sic dicetis, Sic **Tobias**, ibidem. 7. a: Tunc Tobias in genua prostratus, & cepit orare cum lachrymis. Similiter **Sara** filia Raguelis, b. Ad hanc vocem perrexit in superius cubiculum domus suae, & tribus diebus & tribus noctibus non manducauit neque bibit, sed in oratione persistens cum lachrymis deprecabatur deum, ut ab isto improperio liberaret eam. d: In illo tempore exaudite sunt preces amborum in conspectu gloriae summi dei. Matthaei 5. a: Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.

Super

II *Super peccato amare. Sic filii Israel audientes angelum pro peccatis corripientem, Iudic. 2. a: Ascendit angelus domini, Iudith 8. b: Sed quia patiens dominus est, in hoc ipso poeniteamus, & indulgentiam eius fufis lachrymis postulemus, Iob 20. d: Nunquid non paucitas dierum meorum finietur breui? Dimitte ergo me. Infernus 1. Psalmo 6. b: Laboraui in gemitu meo. Discedite a me omnes inimici mei. 57. b: Deus vitam meam annunciaui tibi, posuisti lachrymas meas in conspectu tuo. 118. c: Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia non custodierunt legem tuam. Ecclesi 7. a: Tempus fletus. Esa. 22. d. Et vocabit dominus. Gaudium 8. Hierem. 7. f. Vox in visis audita est, ploratus & ululatus filiorum Israel, quoniam iniquam fecerunt viam suam. 37. b: In fletu venient, & in misericordia reducam eos, Ioc. 2. c: Nunc ergo, dicit dominus, conuertimini ad me, in toto corde vestro, in ieiunio & fletu, & in planctu, & scindite corda vestra & non vestimenta vestra. d: Inter vestibulum, & altare plorabunt sacerdotes ministri domini & dicent, Parce domine parce populo tuo. Matthaei 26. g: Et egressus foras (Petrus scilicet) fletu amare.*

Sic Maria Magdalena, Lucae septimo f: Rogabar autem illum quidam.

III *Super proximo fructifere, Iob 30. d: Flebam quondam super eo, qui afflictus erat, Eccle. 7. d: Non desis plorantibus in rogatione, & cum lugentibus ambula, Hierem. 13. c: Quod si hoc non audieritis, in abscondito plorans plorabit anima mea a facie superbiae plorans plorabit & deducet lachrymas oculus meus, quia captus est grex domini, Lucae 19. f: Et ve appropinquauit videns. Pax 12. Ioann. 11. c: Iesus ergo ut vidit eam plorantem, & Iudaeos qui venerant cum ea plorantes, in fremuit spiritu & turbauit seipsum. Et lachrymatus est Iesus. Romanorum 12. c: Flete cum fletibus, 1. Cor. 7. f: Et qui fient tanquam nota*

T 2 fentes

flentes. 2. Cor. 12. g. Et lugeam multos ex ijs, qui ante peccauerunt, sed non egerunt poenitentiam super immundicia, & fornicatione, & impudicitia, quam gesserunt.

IIII ¶ Super mortuo moderate. — Sic Dauid mortuo infante pro cuius vita orauerat desijt flere. 2. Regum 12. c. Percussit quoq; dominus paruulum. Eccles 7. a. Melius est ire. Gaudium 7. Ecc. 22. b. Supra mortuum plora, defecit enim lux eius. Modicum plora supra mortuum quoniam requieuit, Luctus mortui septē dies. 38. b. Fili in mortuū produc lachrymas, & quasi dira passus, incipe plorare. Propter delaturam autem amare fer luctum illius vno die, & consolare propter tristitiam, & fac luctum secundum meritum eius, vno die vel duobus propter detractionem. A tristitia enim festinat mors, & cooperit virtutem, & tristitia cordis flecit ceruicem.

V ¶ In inferno misere. Matth. 8. b. Fili autem regni efficiuntur in tenebras exteriores, ibi erit fletus & stridor dentium. 24. d. Partemque eius ponent cum hypocritis, illic erit fletus. Lucæ 6. d. Væ vobis qui rideris nunc, quia lugebitis & flebitis. 23. f. Disceditē a me omnes operarij iniquitatis, ibi erit fletus & stridor dentium, Iacob. 5. a. Agite nunc diuites. Diuitiæ 13.

I ¶ **Lux** deus in se incomprehensibilis. Iob 36. d. In manibus abscondit lucem. Annunciat de ea amico suo q̄ possessio eius sit, & ad eam possit ascendere Psalmo 103. a. Amictus lumine sicut vestimento, Ioan. 8. b. Ego sum lux mundi. 1. Timo. 6. c. Lucem habitat inaccessibleē. 1. Ioan. 1. c. Quoniā deus lux est & tenebræ in eo non sunt vllæ.

II ¶ **Lux** gratiæ illuminat intellectum. Psalmo 4. b. Multi dicunt quis ostendit nobis bonas. Signatum est super nos lumen vultus tui, 88. c. Domine in lumine

ne

ne vultus tui ambulabunt. 111. a. Exortum est in tenebris lumen rectis. Esa. 9. a. Populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam, habitantibus in regione vmbre mortis, lux orta est eis. 42. b. Et dedi te in factus, Cæcitas 7. 49. b. Dedi te in lucem gentium. 50. d. Quis ambulauit. Ibidem supra, 60. a. Surge illuminare. Ibidē supra. Michæ 7. b. Dum federo in tenebris, dominus lux mea est. Matth. 4. c. Terra Zabulon & terra Neptalim, via maris trans Iordanem Galilææ gentium, populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam, sedentibus, & c. Ioan. 1. a. Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem. Eph. 5. c. Surge qui dormis, & exurge a mortuis & illuminabit te Christus.

III ¶ **Inflammat affectum**, Psalmo 42. a. Emitte lucem tuam & veritatem tuam. 96. b. Lux orta est iusto. Esa. 2. b. Domus Iacob venite, & ambulemus in lumine dei nostri. 60. o. Et ambulabunt gentes in lumine tuo. Ioā. 9. a. Quamdiu sum in mudo, lux sum mundi. 12. f. Ambulate dum lucem habetis, vt nō vos tenebræ comprehendant. Et qui ambulat in tenebris, nescit quo vadit. Dum lucem habetis, credite in lucē vt filij lucis sitis. Ephe. 5. c. Eratis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in domino vt filij lucis ambulare. Fructus autem lucis est in omni bonitate, & iusticia & veritate. 1. Thes. 5. a. Vos autem fratres non estis in tenebris, vt vos dies ille tanquam fur comprehendat. Omnes enim vos filij lucis estis, & filij dei. Non sumus noctis neq; tenebrarum. Igitur non dormiamus sicut cæteri, sed sobrii sumus & vigilemus. 1. Ioan. 1. c. Si dixerimus quoniā societatem habemus cum eo, & in tenebris ambulamus, mentimur, & veritatem non facimus. Si autem in luce ambulamus, sicut ipse est in luce, societatem habemus adiniciē. 2 b. Iterum mandatum nouum scribo vobis, quia verum est & in ipso & in vobis: quia tenebræ transie-

T ; run

runt, & verum lumen iam lucet. Qui dicit se in luce esse, & fratrem suum odit, in tenebris est vsq; adhuc. Qui diligit fratrem suum, in lumine manet, & scandalum in eo non est.

III ¶ Lux gratiæ malis est odibilis. Iob 24. b: Ipsi fuerunt rebelles lumini. 38. b: Auferetur ab impijs lux sua, Ioann. 3. c: Hoc est autem iudicium, quia lux venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras quam lucem. Omnis enim qui male agit, odit lucem: & non venit ad lucem, vt non arguantur opera eius.

V ¶ Lux naturalis incunda. Tobitæ quinto, b. Et ait Tobias: Quale gaudium mihi est, qui in tenebris sedeo, & lumen cœli non video? Prouerb. 13. d: Lux oculorum lætificat animam, Eccl's 11. c: Dulce lumen & delectabile est oculis videre solem, Esaiæ 45. a: Ego dominus & non alter, formans lucem, & creans tenebras.

VI ¶ Lux exemplaris. Prouc. 13. b: Lux oculorum lætificat, Matthæi 5. b: Vos estis lux mundi. Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in cœlis est. Ioann. 3. c: Qui autem facit veritatem, venit ad lucem, vt manifestentur opera eius, quia in deo sunt facti. 3. f: Ille erat lucerna ardens & lucens, Roma. 12. d: Prouidentius bona non tantum coram deo, sed etiam coram omnibus hominibus. 2. Cor. 4. a: Commendantes nosmetipsos ad omnem conscientiam hominum coram deo. 8. d: Prouidentius enim boni non solum coram deo, sed etiam coram hominibus. Phi. 2. b: Sitis sine querela & simplices filij dei, sine reprehensione in medio nationis prauæ & peruersæ, inter quos licetis sicut luminaria in mundo, verbum vitæ continentis. 4. a: Modestia vestra nota sit omnibus hominibus. Colo. 4. a: In sapientia ambulare ad eos qui foris sunt, tempus redimētes, Titum 2. b: In omnibus

reipsum

reipsum. Euangelium 7, 1. Petri 2. b. Conuersionem vestram inter gentes habentes bonam, vt in eo quod detraherent de vobis tanq̄ de malefactoribus, ex bonis operibus vos considerantes, glorificent deum in die visitationis.

M.

Magisterium non ambiendum. Matt. 23. a, Vos autem nolite vocari Rabbi. Vnus est enim magister vester. Nec vocemini magistrum, quia magister vester vnus est Christus. Iaco. 3. a, Nolite plures magistri fieri fratres mei, scientes quoniam maius iudicium sumitis.

I ¶ Maledictio firmiter prohibetur. Exo. 23. d, Et principi populi tui non maledices. Nume. 23. b, Quomodo maledicam, cui non maledixit deus? Deuteronom. 23. a, Et quia conduxerunt contra te Balaam filium Beor de Mesopotamia Syriæ vt malediceret tibi, & noluit dominus deus tuus audire Balaam, vertitq; maledictionem eius in benedictionem tuam, eo quod diligeret te. Prouerbiorum 26. a, Nam sicut avis ad alia transuolans, & passer quo libet vadens: sic maledictum frustra prolatum, in quæpiam superueniet. Eccl. 11. d, Dum maledicit impius diabolus, maledicit ipse animam suam, Iaco. 3. c, In ipsa (scilicet lingua) benedicimus. Lingua 7.

II ¶ Ariter punitur. Genesis 27. b, Qui maledixerit tibi, ait Isaac filio suo, sit ille maledictus. Leuit. 24. b, Qui maledixerit patri suo aut matri: moriatur. 24. c, Homo qui maledixerit deo suo. Blasphemia. 2. Numeri 24. b, Qui maledixerit tibi (ait Balaam de filijs Israel) in maledictione reputabitur. Semei Dauidi maledicens occisus fuit. 2. Regū. 14. b, Venit ergo rex David vsq; Bahurim. Et ecce egrediebatur vir. 3. Reg. 2. b, Habes quoq; apud te Semei.

T 4

¶ Maledi

III ¶ **Maledictio bonorum sollicite cauenda.** Vnde Cham patrem deridens. Derisor 4. Sic pueri irridentes Helixum. Ibidē supra. Eccl. 3. b. Maledictio matris eradicat fundamenta. 4. a. Ab inope ne auertas oculos tuos, propter irā, & non relinquo quarentibus tibi retro maledicere. Maledicentis enim tibi in amaritudine animæ exaudietur deprecatio illius: ex audiet autem eum, qui fecit illum.

III ¶ **Maledictio malorum pacifice toleranda:** Hinc Dauid ait. 2. Regū 16. c. Dimitte eum ut maledicatur iuxta præceptum domini, si forte dominus respiciat afflictionem meam, & reddat mihi bonum pro maledictione. Psal. 108. d. Maledicent illi & tu benedices. Eccles 7. c. Sed & cunctis sermonibus qui dicuntur, ne accommodes cor tuum, ne forte audias seruū maledicentem tibi. Scit enim conscientia tua, quia & tu crebro maledixisti alijs. Matth. 5. a. Beati estis. Persequitio 4. Ro. 12. c. Benedicite persecutibus vos, benedicite & nolite maledicere. 1. Cor. 4. c. Maledicimur & benedicimus. 1. Timo. 4. c. In hoc enim laboramus & maledicimur, quia speramus in deum viuum, qui est saluator oīm hominū. 1. Pet. 2. d. Qui cum malediceretur non maledicebat. 3. b. Non redderes malum pro malo, nec maledictum pro maledicto, sed e contrario benedicentes.

V ¶ **Maledictio dei incurritur ex præcepti transgressione.** Genesis 3. c. Quia audisti. Gula 2. Deutero. 27. d. Maledictus qui non permanet in sermonibus legis huius, nec eos opere perficit. Malach. secundo a. Si nolueritis audire, maledicam benedictionibus vestris & maledicam illis, quia non posuistis super cor. Matthæi 23. d. Disceditis à me maledicti in ignem æternum.

VI ¶ **Ex innocentis oppressione.** Gene. 4. b. Nunc igitur maledictus eris super terram, quæ aperuit os suum, & suscepit sanguinem fratris tui de manu tua
Psalmo

Psal. 108. b. Fiant cōtra dominum semper. Et persequutus est hominem in opem. Et dilexit maledictionem & ueniet ei. Et induet maledictionem sicut uentum.

I ¶ **Malum** Culpæ à nobis est, Eccle. 15. d. Nemini mādauit deus impie agere, Iaco. 1. b. Nemo quum tentatur. Concupiscentia, 1.

II ¶ **Pœnæ** à deo, Eccl. vñdec. b. Bona & mala, uita & mors, paupertas & honestas, à deo sunt, Amos. 3. b. Si erit malum in ciuitate, quod dñs non fecerit.

I ¶ **Mansuetudo** Deo placet, Psal. 149. a. Exaltauit mansuetos in salutem, Eccl. 10. d. Fili mi in mansuetudine serua, Honor. 12. Matthæ. 5. a. Beati mites, quoniam ipsi possidebūt terram, vñdec. d. Tollite iugum meum super vos, & discite à me, quia mitis sum & humilis.

II ¶ **Proximo** prodest, Psal. 36. b. Mansueti autē hæreditabunt terram, Prou. 16. c. Melius est humiliari cum mitibus, quam diuidere spolia cum superbis, Eccl. 3. c. Fili in mansuetudine opera tua perfice, & super hominum gloriam diligeris, deci. b. Sedes ducum superborum defiruxit deus, & federe fecit mitres pro eis.

I ¶ **Matris** Christi desponsatio, Matt. 1. c. Quum esset desponsata mater Iesu Maria Ioseph.

II ¶ **Commendatio**, Luca vñdec. d. Factum est autem quum hæc diceret, extollens uocem quædam mulier de turba, dixit: Beatus uenter qui te portauit & uera quæ suxisti. At ille dixit: Quinimo.

I ¶ **Matrimonium** A Deo institutum, Gene. 1. d. Et creauit deus hominem ad imaginem suā, ad imaginem dei creauit illum, masculum & fœminam creauit eos, Leuit. 18. a. Omnis homo ad proximum sanguinis sui non accedet, ut reuelet turpitudinem eius, 20. b. Qui dormierit cum nouerca sua, &

Reuelauerit ignominiam patris sui, morte moriturus
ambo, Matth. 19, a, Quod ergo deus coniunxit, homo
nō separet, Ioa. 2, a, Et die tertia nuptiæ factæ sunt in
Cana Galiliæ, 1. Tim. 4, a, Spūs autem, Cibus, 8.

II ¶ Ad bonum constitutum, Proles procreationē
Gen. 1, d, Benedixitq; illis deus, & ait: Crescite & mul-
tiplicamini. Ideo Sara cōceptui sciens se inepam di-
xit, Genes. 18, b, Postquam consensui, & dominus me-
us vetulus est, voluptati operam dabo: Tob. 3, c, Tu
scis domine (ait Sara filia Raguelis) quia nunq̄ con-
cupiui virum, Virum autem cum timore tuo, non cū
libidine mea, consensui suscipere, 6, d, Tunc angelus
Raphael dixit ei: Audi me, & ostendam tibi qui sunt
quibus præualere potest dæmōnum. Hi nanq; qui con-
iugium ita suscipiunt, vt deum a se & a sua mente ex-
cludant, & suæ libidini ita vacent sicut equus & mu-
lus, quibus non est intellectus, habet potestatem dæ-
monium, Transacta autem tertia nocte accipies vir-
ginem cum timore domini amore filiorum magis q̄
libidine ductus, 8, a, Tunc hortatus est virginem To-
bias: Sara surge & deprecemur deum, hodie, cras, &
secundum cras, quia his tribus noctibus deo coniuge
mur: tertia autem tractata nocte in nostro erimus cō-
iugio. Filij quippe sanctorum sumus, & nō possumus
ita coniungi, sicut gentes quę ignorant deum, Mala.
2, d, Et quid vni vni quærūt nisi semē dei? Hebræo. 13, a,
Honorabile connubium in omnibus & thorus im-
maculatus.

III ¶ Peccati deuitationem, 1. Corinth. 7, a, Bo-
num est homini mulierem non tangere: propter for-
nicationem autem vnusquisq; suam vxorem habeat
& vnaquęq; suum virum habeat. Vxor viri debitum
reddat: similiter & vxor viro. Nolite fraudare inuis-
cem nisi forte ex consensu ad tempus, vt vacetis ora-
tioni, & iterum reuertimini in id ipsum, ne tenter vos
satanas propter incontinentiam vestram, f, Hoc ita
que

que dico secundum indulgēciam, non scdm imperiū.
III ¶ Mutuam consolationem, Genes. secun. d,
Dixit quoq; dominus. Non est bonum hominem esse
solum: faciamus ei adiutorium simile sibi. Immisit er-
go dominus deus soporem in Adam. Cumq; obdora-
misset tulit vnam de costis eius, & repleuit carnem, p
ea, Et edificauit deus costam q̄ rulerat de Adam
in mulierem, & adduxit eam ad Adam, dixitq; Adam
Hoc nūc es ex ossib; meis, & caro de carne mea. Quā
obrem relinquet homo patrem suum, & matrem suam
& adhærebit vxori suæ, & erunt duo in carne vna,
Tob. 10, d, Et apprehendentes, Filius, 8. Ecclesi. 7, c,
Trade filiam & grande opus feceris, & homini sensu
to da illam. 36, d, Qui possidet mulierem bonam in-
choat possessionem. Adiutorium secundum illum est
& columna vt requies. Vbi non est mulier ingemis-
cit egens. Cui credit qui non habet nidum? Et des-
siccans vbicumq; obscurauerit, quasi succinctus la-
tro exiliens de ciuitate in ciuitatem, Ephē. 5, e, Mulie-
res viris suis subditæ sint, sicut domino. Sed sicut ec-
clesia subiecta est Christo, sic mulieres viris suis in os-
manibus. Viri, diligite vxores vestras, sicut Christus
dilexit ecclesiam, f, Ita & viri debent diligere vxores
suas vt propria corpora. Qui suam vxorem diligit, se
ipsum diligit, g, Veruntamen & vos singulari vnusq; q;
vxore suā sicut seipsum diligit: vxor autē timeat virum
suum, Coloss. 3, d, Viri diligite vxores vestras, & no-
lite amari esse ad illas, 1. Pet. 3, a, Similiter & mulieres
subditæ sint viris suis, vt & illi qui non credunt verbo
per mulierum conuersationem bonam sine verbo sus-
citant, considerantes in timore sanctam conuersa-
tionem vestram. Quarum non sit extrinsecus capil-
latura, aut circundatio auri, aut indumenti vestimen-
torum cultus: sed qui absconditus est cordis homo,
in incorruptibilitate quieti & modesti spiritus, qui
est in conspectu dei locuples. Sic enim aliquando
& sano

& sanctæ mulieres sperantes in deo ornabant se, subiectæ proprijs virtutibus, sicut Sara obediebat Abrahamæ dominum eum vocans, cuius estis filie beneficentes, & non pertimescentes ullam perturbationem. b. Viri similiter cohabitantes secundum scientiam quasi infirmiori vasculo muliebri, imparientes honorem tanquam coheredibus gratiæ vitæ, vt non impediantur orationes vestræ.

V **M**atrimonium esse debet voluntarium. Vnde parentes Rebecca consensum requirebant, Gene. 24 f. Et dixerunt: Vocemus puellam & quæramus ipsius voluntatem.

VI **F**irmum. Malac. 2, d. Custodite ergo spiritum vestrum, & nolite despiciere uxorem adolescentiæ tuæ. Cum odio habueris eam dimitte dicit dominus deus Israel: operiet autem iniquitas vestimentum eius. Hinc Saluator vxorē non nisi causa fornicationis dimittere dicit, Matt. 5, e. Dictum est autem: Quicumque dimiserit uxorem suam, det ei libellum repudiij. Ego autem dico vobis: quia omnis qui dimiserit uxorem suam, excepta fornicationis causa, facit eam mœcham: & qui dimissam duxerit, mœchatur. Marci. 10, a. Et accedentes Pharisei interrogabant eum. Si licet viro uxorem dimittere? At ille dixit: Quid vobis præcepit Moses? Qui dixerunt: Moses permisit libellum repudiij scribere & dimittere. Quibus respondens, ait: Ad duritiam cordis vestri, scripsit vobis præceptum istud. Ab initio autem creaturæ masculinum & feminam fecit eos deus. Propter hoc, vt supra, Lucæ, 16, d. Omnis qui dimittit uxorem suam, & alteram ducit, mœchatur: & qui dimissam duxerit, mœchatur. Romano. 7, a. Nam quæ sub viro est mulier, A dulterium. 1. Corin. 7, b. His autem qui matrimonio iuncti sunt præcipio: non ego sed dominus. Uxorem à viro non discedere. Quod si discesserit, manere in nuptam, aut viro suo reconciliari. Et vir uxorem non dimittat,

e. Alli.

e, Alligatus es uxori, noli quærere solutionem, g. Mulier alligata est legi, quanto tempore vir eius viuit, Ephe. 5, g. Propter hoc relinquet, vt supra. Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & in ecclesia.

VII **M**atrimonium spirituale virtuose inchoatur, Hier. 2, a. Recordatus sum tui miserans adolescentiam tuam, & charitatem desponsationis tuæ, quando sequuta es me in deserto, Oze. 2, d. Et sponsabo te mihi in sempiternum, & sponsabo te mihi in iustitia, in iudicio, & in misericordia & miseratiõibus. Et sponsabo te mihi in fide, dicit dominus, Matth. 22, a. Simile est regnum cælorum homini regi, qui fecit nuptias filio suo, Ioan. 3, d. Qui habet sponsam, sponsus est. 2. Corin. 11, d. c. 2. Despondi enim vos vni viro virginem castam exhibere Christo, Ephe. 5, g. Sacramentum hoc magnum est, Apocalyp. 21, a. Et ego Ioannes vidi sanctam ciuitatem Hierusalem nouam descendentem de cælo, à deo paratam, sicut sponsam ornatam viro suo.

VIII **C**opiosè remuneratur, Esaiæ. 49, e. Leua in circuitu oculos tuos, & vide, oēs isti congregati sunt venerunt tibi. Viuo ego dicit dominus, quia omnibus his velut ornamento vestieris, & circumdabis tibi eos quasi sponsa, 61, d. Gaudens gaudebo in domino, Gaudium, 3. Matthe. 25, a. Tunc simile erit regnum cælorum decem virginibus, quæ accipientes lampades suas exierunt obuiam sponso & sponsæ: Quinq; autem ex eis erant fatuæ, & quinq; prudentes, Apo. 19, b. Gaudeamus & exultemus, & demus gloriam deo, quia venerunt nuptiæ agni, & vxor eius præparauit se. Et datum est illi vt cooperiat se bisinum splendens, & candido. Bisinum enim iustificationes sunt sanctorum.

I **M**ediator: Redemptiõis solus Christus Galat.

Gala. 3, d, Quid igitur lex? Lex, 3. 1. Timo. 2, b, Vnus enim deus, vnus & mediator dei & hominum, homo Christus Iesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus, Heb, 9, d, Et ideo noui testamenti mediator est, vt morte intercedende in redemptionem earum prauaricationum, quae erant sub priori testamento, repromissionem accipiant quae vocati sunt aeternae hereditatis, f. Non enim in manufacta sancta Iesus introiuit exemplaria verorum, sed in ipsum caelum, vt appareat nunc vultui dei pro nobis.

II ¶ Intercessio Christi, Roma. 3, g, Christus Iesus qui mortuus est, imo qui & resurrexit, qui est ad dexteram dei, qui etiam interpellat pro nobis, 1. Ioan. 2. a. Filii mei haec scribo vobis, vt non peccetis. Sed & si quis peccauerit, aduocatum habemus apud patrem Iesum Christum iustum.

III ¶ Spiritus sanctus, Roma. 3, e, Nam quod oremus sicut oportet, nescimus, sed ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus.

IIII ¶ Angelus, Iob. 33, d, Si fuerit pro eo angelus loquens vnus de milibus, aut annunciet hominis aequitatem, miserebitur eius & dicet. Libera eum vt non descendat in corruptionem. Inueni in quo ei propitius, Zach. 1, c, Et respondit angelus domini, & dixit; Domine exercituum vsquequo tu non misereberis Hierusalem, & urbem Iuda quibus iratus es? Et respondit dominus angelo, qui loquebatur in me verba bona verba consolatoria.

V ¶ Homo, Iob. 4, 2, b, Iob seruus meus (ait dominus amicis Iob) orabit pro vobis, faciem eius suscipiam, 2. Mach. 15, c, Erat autem huiusmodi visio. Omnia qui fuerat summus sacerdos, visus bonum & benignum verecundum visu, modestum moribus, & eloquio de eorum, & qui a puero in virtutibus exercitatus sit, manus protendentem orare pro omni populo Iudaeorum. Post hoc apparuisse & alium virum, aetate & gloria mirabilibus

mirabilem, & magni decoris habitudinem circa illum Respondentem vero Oniam dixisse: Hic est fratrum amator, & populi Israel, hic est qui multum orat pro populo & vniuersa sancta ciuitate Hieremiae prophetae dei, Ro. 15, g, Obsecro ergo vos fratres per dominum nostrum Iesum Christum, & per charitatem sancti spiritus, vt adiuuetis me in orationibus vestris pro me ad deum:

I ¶ Medicus spiritualis, Esa. 67, 2, Spiritus domini super me, eo quod vnixerit me dominus. Ad annuntiandum mansuetis misit me, vt mederer contritos corde, Matt. 9, b, Non est opus valentibus medico, sed male habentibus, Lu. 4, d, Vtique diceris mihi hanc similitudinem. Medice cura te ipsum, 1. f. Non egent, qui sani sunt, medico. 20. e, Homo quidam descendebat.

II ¶ Corporalis, Ecc. 10, b, Languor prolixior grauat medicum. Breuem languorem praecidit medicus, 38, 2, Honora medicum, Infirmas, 4, Disciplina medici exaltabit caput illius, & in conspectu magnatorum collaudabitur. Ad agnitionem hominum virtus illorum. In his curans mitigabit dolorem. Vide infirmas.

I ¶ Mendacium a deo vetatur, Exod. 23, 2, Mendacium fugies, Leuit. 19, c, Non mentiemini, Iob. 13, 2, Nunquid deus indiget vestro mendacio, vt pro illo loquamini dolos? Prouer. 6, c, Sex sunt quae odit dominus, & septimum detestatur anima eius, oculos sublimes, linguam mendacem, manus effundentes sanguinem innoxium, cor machinans cogitationes pessimas, pedes veloces ad currendum in malum proferentem mendacia, testem fallaciam, & cum qui seminat inter fratres discordias, Zachar. 8, c, Veritatem & iudicium pacis iudicate in portis vestris, & vnusquisque malum contra amicum suum ne cogitetis in cordibus

cordibus vestris, & iuramentum mendax ne diligatis. Omnia enim hæc sunt quæ odi, dicit dominus, Ephes. 4, f, Propter quod deponentes mendacium, loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo, quoniam inuicem membra, Coloss. 3, b, Nolite mentiri inuicem.

II ¶ Diabolum imitatur, 1. Paral. 18, e, Egrediar & ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum, Esai. 28, d, Flagellum inundans cum tranferit non veniet super nos, quia posuimus mendacium spem nostram & mendacio protefti sumus, Ioan. 3, f, Vos ex patre diabolo estis. Quum loquitur mendacis, ex proprijs loquitur, quia mendax est, & pater eius.

II ¶ A bonis euiratur, Prouer. 13, a, Verbum mendax iustus detestabitur, 17, b, Non decent stultus verba composita, nec principem labium mentiens, 30, b, Vanitatem & verbum mendacis longe fac à me, Ecc. 4, d, Non contradicas verbo veritatis vilo modo, & de mendacio in eruditionis tuæ confundere, 7, b, Noli amare mendacium aduersus fratrem tuum, neque in amicum tuum similiter facies. Noli velle mentiri omnem mendacium, assiduitas enim illius non est bona, 37, c, Ante omnia opera verbum verax præcedat te.

III ¶ A malis frequentatur, Prouer. 10, a, Qui nititur mendacis, hic pascit ventos, idem autem ipse sequitur aues volantes, 17, a, Malus obedit linguæ iniquæ, & fallax obtemperat labijs mendacibus, 20, c, Suavis est homini panis mendacis, & postea implebitur os eius calculo, 26, d, Lingua fallax non amat veritatem, 29, b, Princeps qui libenter audit verba mendacis, omnes ministris os habet impios, Ecc. 10, d, Opus probrium nequam in homine mendacium, & in ore indisciplinatorum assidue erit, 34, a, Ab immundo quid mundabitur? & à mendace quid verum dicitur? Sine mendacio consummabitur verbum legis.

V ¶ Mendacium proximum decipit. Sic propheta
domini

domini ad increpandum Hieroboam missus, per alium prophetam deceptus mendacio, contra præceptum domini manducans à leone percussus interiit, 3. Re. 13, a, Et ecce vir dei venit de Iuda, Prouer. 10, c, Abscondunt odium labia mendacia, 12, c, Qui quod scit loquitur index iustitiæ est: qui autem mentitur, testis est fraudulenti, 14, c, Profert mendacia verisipellis, 28, b, Verba bilinguis simplicia: & ipsa perueniunt usque ad interiora ventris, Ecc. 36, c, Fauces contingunt cibum fere, & cor insensatum verba mendacia, Hiere. 9, b, Unusquisque se à proximo, Amicitia, 13. 1. Tim. 4, a, Spiritus autem manifeste, Cibus, 8.

VI ¶ Seipsum perdit, Sic diabolus per serpentem mendaciter hominem decipiens maledictionem incurrit, Genesi. 3, c, Et ait deus ad serpentem: Quia fecisti hoc maledictus eris, Psal. 5, b, Perdes omnes qui loquuntur mendacium, c, Quoniam non est in ore eorum veritas. Sepulchrum patens est guttur eorum. Decidant à cogitationibus suis, Prouer. 11, d, Abominatio est domino labia mendacia, 29, a, Et qui mendacia loquitur non effugiet, b, Et qui loquitur mendacia peribit, c, Et melior est pauper iustus quam vir mendax, Sapient. 13, c, Os autem quod mentitur occidit animam, Ecc. 12, c, Væ duplici corde & labijs scelestis, 20, c, Lapsus fallax linguæ, quasi qui in panem alto cadens, sic casus malorum festinanter veniet, d, Potior est fur, quam assiduitas viri mendacis, perditionem autem ambo hæreditabunt. Mores hominum mendacium sine honore, & confusio illorum: cum ipsis sine intermissione, Esaiæ. 59, c, Multiplata sunt, Auersio, 1. Oze, 4, a, Audite verbum domini, Non est enim veritas & non est misericordia, non est scientia dei in terra. Maledictum, & mendacium, & homicidium, & furtum, & adulterium inundauerunt, propter hoc lugebit terra, & infirmabitur omnis qui habitat in ea, Actum, 5, a, Dixit autem Petrus ad Ananiam
Y Anania

Anania cur tentauit satanas cor tuum mentiri te spiritui sancto, Audiens Anania verba hæc, cecidit & exspirauit, Apoc. 23, c, Timidis autem &, Fornicatio, 1, g, Ne intrabit, Beatitudo, 4,

I Mercenarius Debite remunerandus, Hinc Laban dixit Iacob, Genes. 29, d, Num quia frater meus es gratis seruitus mihi? Leu. 19, c, Non morabitur opus mercenarij apud te usque mane, Deut. 24, c, Non negabis mercedem indigentis, ne clamet contra te ad dominum, & reputetur tibi in peccatum, Tob. 4, c, Quicunq; tibi aliquid operatus fuerit, statim ei mercedem restitue, & merces mercenarij tui omnino apud te non remaneat, 12, a, Tunc uocauit ad se Tobias filium suum, dixitq; ei: Quid possum dare viro istius sancto qui uenit tecum? Lucæ. 10, b, Dignus est enim operarius, Roman. 4, a, Ei autem qui operatur, merces imputatur non secundum gratiam, sed secundum debitum.

II Iniuste non defraudandus, Eccl. 34, d, Panis egentium uita pauperis est, qui defraudat illum homo sanguinis est, Qui aufert in sudore panem, quasi qui occidit proximum suum, Qui effundit sanguinem & qui fraudem facit mercenario, fratres sunt, Iaco. 3, b, Ecce merces operariorum, qui messuerunt regionem uestram, quæ fraudata est à uobis clamat, & clamor eorum in aures domini Sabaoth introiuit.

I Ministerium dei honorificum, Eccl. 7, c, In omni uirtute tua dilige eum qui fecit te, & ministros eius non derelinquas, Danie. 7, c, Milia milium ministrabant ei, Matthæ. 4, b, Tunc reliquit eum diaboli, & angeli accesserunt & ministrabant ei, Ioan. 12, d, Si quis mihi ministrat me sequatur, & ubi sum ego, illic & minister meus erit, Si quis mihi ministrauerit, honorificabit eum pater meus, 1. Cor. 4, a, Sic nos existimet homo ut ministros Christi, 2, Cor. 6, b

Sed

Secundum in omnibus exhibeamus nos sicut dei ministros, **II Ministerium** humanum ordinatum, Psal. 100, b, Amulãs in uia immaculata, hic mihi ministrabat, Prouer. 14, d, Acceptus est regi minister intelligens, iracundiam illius inutilis sustinebat, 22, b, Qui diligit cordis mundiciam, propter gratiam laborum habebit autem regem, Eccl. 10, a, Secundum iudicium populi, sic & ministri eius,

I Miracula Faciunt boni: unde Moses deo precipiente plurima in Aegypto fecit miracula, Exo. 4, a, Respondens Moses, Helias ignem de celo fecit descendere, qui duos consumpsit quinquagenarios, 4, Regu. 17, b, Missitq; ad eum quinquagenarium principem, Sic multi prophete veteris testamenti, Matth. 10, a, Et conuocatis duodecim discipulis suis, dedit illis potestatem spirituum immundorum, ut eijcerent eos & curarent omnem languorem, & omnem infirmitatem, Marc. 3, b, Et fecit ut essent duodecim cum illo, Et dedit illis potestatem curandi infirmitates, & eijciendi dæmonia, 16, d, Signa autem eos qui crediderint, hæc sequentur, In nomine meo dæmonia eijcient, Illi autem profecti prædicauerunt ubiq; domus non cooperante, & sermonem consequente sequentibus signis, Lucæ. 9, c, Et omnis turba quærebat eum tangere, quia uirtus de illo exibat & sanabat omnes, nono, a, Cõuocatis autem Iesus duodecim apostolis dedit illis uirtutem & potestatem super omnia dæmonia, & ut languores curarent, Ioan. 14, b, Amen amen dico uobis, Fides, 4, Actu, 3, b, Petrus autem dixit: Argentum & aurum non est mihi, quod autem habeo hoc tibi do, In nomine Iesu Christi Nazareni surge, decimo nono, b, Virtutesq; non quaslibet faciebat deus per manum Pauli, ita ut etiam super languidos deferrentur à corpore eius sudaria,

& femicincta, & recedebant ab eis languores, & spiritus nequam egrediebantur.

II ¶ Mali, Matth. 7, d, Multi dicent mihi in illa die, Domine domine, nonne in nomine tuo prophetaui tuis, & in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis, quia nunquam noui vos. Discedit a me omnes qui operamini iniquitatem, 24, b, Surgent enim psuedochristi & psuedoprophetæ, & dabunt signa magna & prodigia, ita vt in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi, Lucæ 9, f, Præceptor vidimus quendam in nomine tuo euertentem dæmōia, & prohibuimus eum, quia non sequitur nos, 10, c, Ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes & scorpiōes & super omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocerebit. Veruntamen in hoc nolite gaudere, quia spiritus vobis subiiciuntur.

III ¶ Miracula desiderant boni ex pietate. Sic Geodion Iudic. 6, d, Si inueni (inquit) gratiam coram te, da mihi signum. Sic Ezechias rex, 4. Reg. 20, b, Dixit autem Ezechias ad Esaiam: Quod erit signum, quia dominus me sanabit?

III ¶ Mali ex infidelitate, Matth. 12, c, Magister volumus a te signum videre. Generatio mala & adultera signum querit, Lucæ. 11, c, Et alij tenentes signū de celo querent ab eo, 23, b, Herodes autem viso Iesu, gauisus est valde. Erat enim cupiens ex multo tempore videre eum, eo quod audierat multa de eo, & sperabat signū aliqd videre ab eo fieri, Ioan. 4, 3, Nisi signa & prodigia videritis, non creditis, 1. Corin. 12, c, Quoniam Iudæi signa petunt.

V ¶ Miracula boni acceptant ex fidelitate, Ioan. 2, d, Cum autem esset Hierosolymis in die festo, multi crediderunt in nomine eius, videntes signa eius quæ faciebat, 3, a, Rabbi scimus, quia a deo venisti magister: nemo enim potest hæc signa facere quæ tu facis nisi

nisi deus fuerit cum eo, 10, g, Si non facio opera patris mei, nolite credere mihi. Si autem facio, si mihi non vultis credere, operibus credite.

VI ¶ Mali refutant ex impietate. Sic Acham ne gloria dei in contemptum i dolor: manifestaretur, Eia. 7, b, Et adiecit dñs loqui ad Acham, dicens: Pete tibi signum. Et dixit Acham: Non petam.

I ¶ Misericordia Dei est generalis nullum excludendo, Exod. 33, d, Et miserebor cui voluero, & clemēs ero in quē mihi placuerit, 34, a, Dñator dñe deus, misericors, & clemēs, patiens, & multę miserationis, ac verax: q custodis miam in milia, q auersus iniquitatem, & scelera atq; peccata, nullusq; per se innocēs est: qui reddis iniquitatem patrum filiis ac neporib⁹, in tertiam & quartam progeniem, Deute. 32, a, Ego enim sum dominus deus tuus, & faciens misericordiam in multa milia, diligentibus me, & custodientibus præcepta mea. 7, b, Et scies, quia dominus deus tuus, ipse est deus fortis & fidelis, custodiens pactum & misericordiam diligentibus se, & his qui custodiunt præcepta eius, in mille generationes, Psal. 32, a, Misericordia domini plena est terra. 85, c, Et tu domine deus miserator & misericors. 144, b, Miserator & misericors dominus. Suavis dominus vniuersis & miseratiōes eius Sapient. 15, a, Tu autem deus noster suavis & verus es, & patiens, & in misericordia disponēs omnia. Etenim si peccauerimus tui sumus, scientes magnitudinem tuam: & si non peccauerimus, scimus quoniam apud te sumus computati, Ecccl. 8, b, Miseratio hominis circa proximum suum, misericordia autē dei super omnem carnem, Esa. 26, b, Et præparabitur in misericordia solium. 49, d, Nunquid obliuisci potest mulier infantem suum, Et si illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui, Ionæ, 4, a, Scio enim quia tu deus clemens, & misericors es, patiens & multę miserationis, & ignoscens super malitiam, Matthæ. 18, b,

Sic non est volūtas ante patrem vestrū qui in cœlis est, vt pereat vnus de puillis istis, Ephe. 7, a, Deus autem qui diues est in misericordia.

II ¶ Salutaris mœrentes consolando, Psal. 102, d. Fiat misericordia tua domine super nos. 87, c. Quoniā tu domine suauis. 102, b, Quoniā fecerundum altitudinem cœli ā terra corroborauit misericordiam suam. c, Quomodo miseretur pater filiorum, Sap. 4. c. Quoniā gratia dei & misericordia est in sancto eius, Eccl. 37, d, Spectosa misericordia dei in tempore tribulationis: quasi nubes pluuię in tempore siccitatis Esai. 63, b, Miserationum domini recordabor. 64, d, Et nunc domine pater noster es tu, nos vero lutum in manu tua. 66, a, Ad quem respiciam. Humilitas, 3. d, Quomodo si cui mater blandiatur: sic ego consolabor vos. e, Videbitis & gaudebit cor vestrum, Mitt. 9, d, Videns autem turbas miserus est eis, quia erant vexati, & iacentes sicut oues non habentes pastorem 35, d, Misereor turbę quia triduo iam perseuerant mecum, & non habent quod manducent, 2. Co. 12, a, Benedictus deus & pater. Consolatio, 2.

III ¶ Peccantes expectādo, Sap. 11, d, Et miseris oim, ga, Longanimitas, 1. Esai. 30, d. Propterea expectat, vbi supra. 67, a, Expādi manus, vbi supra, 2. Eze. 18, g, Et quare moriemini. Conuersio, 3. Luc. 9, g, Filius hominis non venit animas perdere, sed saluare.

III ¶ Reuertentes suscipiendo, hinc David ait, 1. Para. 21, b, Ex omni parte me angustię p̄munt: sed melius mihi est vt incidā in manus dñi quā multę sunt miserationes eius) q̄ in manus hominum. Sic Ezechiel 25, 2. Paral. 30, b, Pius est & clemens est dominus deus vester, & non auertet faciem suam ā vobis, si reuerfi fueritis ad eum. c, Dominus bonus propitiabitur cunctis qui in toto corde requirunt dominum, Eccl. 2, d, Si pœnitentiam non egerimus, incidemus in manus domini. Secundum em̄ magnitudinē ipsius sic

sic & misericordia illius cum ipso est, 17, d, Quā magna misericordia domini, & propitiatio illius conuertentibus ad se, Esai. 54, c, Ad p̄ctum in modico dereliqui te, & in miserationibus magnis congregabo te. In momento indignationis abscondi faciem meam parumper ā te, & in misericordia sempiterna miserus sum tui, Hier. 2, a, Recordatus sum, Matrimonium, 7. 3, a, Vulgo dicitur: Si dimiserit vir vxorem. Conuersio, 2. Thren. 3, c, Misericordia domini quia non sumus consumpti, Luc. 15, d: Cum adhuc longe esset, vidit illum pater ipsius & misericordia motus est, & occurrens cecidit super collum eius, & osculatus est eum, Heb. 2, d, Vnde debui per omnia fratribus simulari, vt misericors fieret & fidelis p̄t̄fex ad deum, vt repropitiaret delicta populi. In eo ep̄im in quo passus est ipse & tentatus, potens est & eis qui tentantur auxiliari. 4, d, Non enim habemus pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris, tentatarum autem per omnia pro similitudine absq̄ peccato. Acemus ergo. Gratia, 1.

I ¶ Misericordia ad proximum deo placet, Job. 6, c, Qui tollit ab amico suo misericordiam timorem domini dereliquit, Psal. 32, a, Diligit misericordiam & iudicium. 40, a, Beatus qui intelligit super egenum & pauperem. 83, c, Quia misericordiam & veritatem diligit dominus, Pro. 3, a, Misericordia & veritas te non deserant. Circunda eas gutturi tuo, & de scribe in tabulis cordis tui, & inuentes gratiam & disciplinam bonam coram deo & hominib⁹, 14, c, Qui credit in domino misericordiam diligit, 21, a, Facere misericordiam & iudicium, magis placet domino, q̄ victimę. Eccl. 29, a, Qui facit misericordiam sceneratur proximo suo, Ozeę. 6, c, Quia misericordiam Cognitio, pri. duodecimo, b, Misericordiam & iudicium custodi, & spera in deo tuo semper, Mich. 6, c,

Indicabo tibi o homo quid bonum, & quid dominus requirat a te, Vtque facere iudicium, & diligere misericordiam, & sollicitum ambulare cum deo tuo, Matthæ. 9. b. Euates autem discere quid est, misericordiam vo'o, & non sacrificium, 18. d. Serue nequam omne debitam similis tibi, quoniam rogasti me. Nonne ergo oportet ut &e misereri conferui tui, Iaco. 2. c. Iudicium sine misericordia illi, q non facit misericordiam

VI ¶ Bonum auzet gratia, Prouerb. 11. c. Benefacit anime suæ vir iustitiae. 21. c. Qui sequitur iustitiam & misericordiam, inueniet vitam & iustitiam & gloriam, Eccl. 16. b. Omnis misericordia faciet locum unicuique secundum meritum operum suorum, 40. c. Gratia sicut par aditum in benedictionibus: & misericordia in seculo permanet, Matthæ. 13. a. Beati misericordes quoniam ipsi misericordiam consequentur, 1. Ti. 4. c. Pietas autem ad omnia utilis est, promissionem habens vitæ quæ nunc est, & futuræ.

VII ¶ Corporalis substantiæ, Prou. 11. c. Clementia præparat vitam, 14. c. Misericordia & veritas præparant bona, Eccl. 40. c. Fratres in adiutorium in tempore tribulationis, & super eos misericordia liberabit, 44. d. Sed & illi viri misericordiam, Iustus, 5.

VIII ¶ Misericordia esse debet ordinata. Erga proprium subiectum, Eccl. 30. d. Misereere anime tuæ placens deo, & contine & congrega cor tuum in sanctitatem, Iaco. 3. d. Quæ autem de iurum est sapientia primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suauis, diligibilis, bonis consentiens, plena misericordia & fructibus bonis, iudicans sine simulatione.

IX ¶ Erga proximum, Iob. 29. c. Oculus fui cæcus, & pes claudus, pater erā pauperum, 31. b. Quia ab infantia mea creuit mecum miseratio, & de utero matris meæ egressa est mecum, Psalm. 111. 3. Iucundus homo, qui miseretur, Prouerb. 19. c. Homo indigens misericors est, 24. b. Erue eos qui ducuntur ad mortem

& qui

& qui trahuntur ad interitum liberare non cesses. Si dixeris vires non supererunt, qui inspector est cordis intelligit, Eccle. 41. d. Ne auertas faciem tuam a proximo tuo, & ab auferendo partem, & non restituendo, Zacha. 7. c. Iudicium verum iudicate, & misericordiam, & miserationes facite, vnicuique cum proximo suo, Luca. 6. f. Estote ergo misericordes, 1. Corinth. 9. d. Factus sum infirmis infirmus, 12. d. Et si quod patitur vnum membrum compatiantur omnia membra. 2. Cor. 11. g. Quis infirmatur & ego non infirmor? Quis scandalizatur & ego non vror? Iaco. 1. d. Religio munda & immaculata apud deum & patrem hæc est, visitare pupillos & viduas in tribulatione eorum, & immaculatam se custodire ab hoc seculo.

I ¶ Mors Christi Ignominiosa, Sap. 2. d. Morte turpissima condemnemus eum, Esa. 53. d. Et cum sceleratis reputatus est.

II ¶ Fructuosa, Esa. 25. c. Præcipitabit mortem in sempiternum. 41. a. Et nunc hæc dicit dominus. Noli timere, quia redemi te. 53. b. Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra, d. Et ipse peccata multorum tulit. Osce 13. d. Ero mors tua o mors, mortuus tuus in ferne. 1. Corint. 15. a. Tradidi enim vobis in primis quod & accepi: quoniam Christus mortuus est pro peccatis nostris. 2. Cor. 5. c. Caritas enim Christi vrgit nos estimantes hoc, quoniam si vnus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt. Et pro omnibus mortuus est Christus, vt & hi qui viuunt, iam non sibi viuant, sed ei qui pro ipsis mortuus est & resurrexit, Ephesios 2. a. Deus autem qui diues est in misericordia, propter nimiam charitatem suam qua dilexit nos, cum essemus mortui peccatis, conuincit nos in Christo, cuius gratia estis saluati, & conuersi resuscitauit & considere fecit in celestibus in Christo

V 5 sto

sto Iesu. 1. Petri 3. c. Quia & Christus semel pro peccatis nostris mortuus est. iustus pro iniustis, ut nos offerret deo, mortificatos quidem carne, viuificatos autem spiritu.

III ¶ Mors gratiæ vitia extirpat, Rom. 6. 3. Quid ergo dicemus? Manebimus in peccato, ut gratia abundet? Abst. Qui enim mortui sumus peccato, quomodo adhuc viuemus in illo? An ignoratis fratres. Bap. 1. m. 6. b. Ita & vos existimate vos mortuos quidem esse peccato: viuentes autem deo. Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentiis eius, 2. Cor. 4. c. Semper mortificationem Iesu. Crux 4. Semper enim nos, qui viuimus, in mortem tradimur propter Iesum, ut & vita Iesu manifestetur in carne nostra, Gala. 2. d. Vno autem iam non ego, Crux 5. Coloss. 1. 2. Mortificate ergo. Fornicatio 10.

III ¶ Vitam præstat, Romano. 6. a. Si enim compārati facti sumus similitudini mortis eius, simul & resurrectionis erimus. b. Si autem mortui sumus cum Christo, credimus quia simul etiam viuemus cum illo, Colossen. tertio 2. Mortui enim estis & vita vestra abscondita est cum Christo in deo. Cum autem Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apperebitis cum ipso in gloria, 2. Timoth. 2. b. Nam si commortui sumus, & conuiuemus: si sustinemus, & conregnabimus.

V ¶ Mors culpæ, ex peccato oritur, Sapient. 16. b. Homo enim per maliciam occidit animam suam, Hierem. 31. c. Vnusquisque in iniquitate sua morietur. Ezech. 18. a. Anima quæ peccauerit ipsa morietur. Romanor. 6. c. An nescitis, quoniam cui exhibetis vos ad obediendum, serui estis eius cui obeditis, siue peccati ad mortem, siue obediitionis ad vitam, Iacob. 1. b. Peccatum vero cum consummatum fuerit, generat mortem.

¶ Meritis

VI ¶ Meritis priuatur, Matt. 23. c. Dimitte mortuos sepelire mortuos suos, Ioann. 8. d. Dixi ergo vobis, quia in peccatis vestris moriemini. Si enim non crederetis quia ego sum, moriemini in peccato vestro.

VII ¶ Per gratiam curatur, Ioannis. 5. d. Amen amen dico vobis, quia venit hora & nunc est, quando mortui audient vocem filij dei, & qui audierint viuent, Roman. 6. d. Stipendia peccati mors: gratia autem dei vita æterna, Eph. 5. c. Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus, Colo. 2. c. Et vos cum mortui essetis in delictis, & præputio carnis vestræ, cōuiuificauit cum illo, donans vobis omnia delicta, delens quod aduersum nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio affigens illud cruci. 1. Ioã. 5. c. Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat, & dabitur ei vita peccanti non ad mortem.

VIII ¶ Mors gehennæ perpetuatur, Psal. 48. c. Sic ut oues in inferno positi sunt, mors depascet illos. Sap. 15. b. Malorum amatores digni sunt morte. Apoc. 19. d. Et infernus & mors missi sunt in stagnum ignis. Hæc est mors secunda.

IX ¶ Mors naturæ omnibus miserabilis, propter peccati transgressionem, Genes. 3. c. Quia audisti. Gula 2. 2. Regum 14. d. Omnes morimur, & quasi aquæ dilabimur in terram, quæ non reuertitur, Ioã. 30. c. Scio quia morti trades me: vbi constituta est domus omni viuenti, Sap. 1. d. Nolite zelare mortem in errore vitæ vestræ, neque acquiratis perditionem in operibus manuum vestrarum, Quoniam deus mortem non fecit, neclætatur in perditione viuorum. Iustitia enim perpetua est, & immortalis: inutilitas autem mortis est acquisitio. 2. d. Quoniam deus creauit hominem inextinguibilem, Inuidia autem diaboli mors introiuit in orbem terrarum, Eccle. 25. d. A muliere

A muliere initium factum est peccati: & per illam omnes morimur. 40.b: Omnia quæ de terra sunt, in terram conuerterentur, Rom. 5. b: Propterea sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccauerunt. c. Sed regnauit mors ab Adam, vsq; ad Moysen etiam in eos qui non peccauerunt. e. d: Stipendia enim peccati mors. 1. Cor. 15. c: Et sicut in Adam omnes moriuntur, g. Stimulus autem mortis peccatum est.

X ¶ Propter aduentus sui incertitudinem. Eccl. 7. a: Melius est ire. Gaudium 7. 9. c: Nescit homo finem suum. Eccl. 14. b: Memor esto, quoniam mors non tardat, Luc. 12. c: Dixit autem illi deus, stulte hæc nocte animam tuam repetunt à te, Ioan. 7: Tempus autem vestrum semper est paratum.

XI ¶ Mors est consolabilis miseris, Eccl. 2. c: Moritur doctus similiter, vt indoctus, Sap. 7. a: Vnus ergo introitus est omnibus ad vitam, & similis exitus, Eccl. 30. c: Melior est mors, quam vita amara, & requies æterna quâ languor persequens. 4. r. a: O mors bonum est iudicium tuum, homini indigenti, & qui minoratur viribus, defecto ætate.

XII ¶ Honorabilis bonis, hinc de Iacob dicitur, Genesis 49. d: Finitisq; mandatis qbus filios instruebat, collegit pedes suos super lectum & obiit, appositusq; est ad patres suos. Balaam mortem, non vitâ desiderabat honorum, Numeri 23. b: Moriatur anima mea morte iustorum, Sap. 3. a: Iustorum animæ in manu dei sunt. 4. b: Iustus autem si morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit, Eccl. 4. r. a: Noli metuere iudicium mortis. Memento quæ ante fuerunt, & quæ superuentura sunt tibi. Hoc iudicium à domino omni carni, Esa. 38. a: Dispone domui tuæ, quia morieris tu & non viues. 37. d: Quia in lætitia egredieris mihi, & in pace deducemini, Montes & colles cantabunt

tabunt coram vobis laudem. 57. a: Iustus perit, & nō erit, qui recogitet in corde suo, Veniat pax, requiescat in cubili suo, Lucæ 16. f: Factum est autem vt moreretur mendiculus, & portaretur ab angelis in sinum Abrahamæ. 2. Cor. 5. a: Scimus quoniam si terrestres domus, Domus 1. Phil. 1. c: Coartor autem è duobus, de miserum habens dissolui, & esse cum Christo, Apoc. 20. c: Beati mortui, qui in domino moriuntur.

XIII ¶ Horribilis malis, Psa. 115. d: Mors peccatorum pestifera, Prover. 11. a: Mortuo homine impio nulla erit vltra spes, Eccl. 8. b: Nō est in hominis potestate prohibere spiritum, nec habet potestatem in deo mortis, nec finitur quiescere in fruente bello, neque saluabit impietas impium, Ecclesia. 10. b: Cum enim morietur homo, hæreditabit serpentes & bestias & vermes. 4. r. a: O mors quam amara est memoria tua homini pacem habenti in substantijs suis, viro quæro, & cuius viæ directæ sunt in omnibus, & adiuu valenti accipere cibum.

XIII ¶ Lamentabilis cunctis. Vnde iusti veteres testamenti moderatū super mortuos suos fecere plangitum, Genesis 23. a: Vixit autem Sara centum viginti septem annis, & mortua est. Venitq; Abraham vt fletet & plangeret eam. 50. b: Veneruntq; ad aream Adad (filij Iacob) quæ sita est trans Iordanem, vbi celebrantes exequias planctu magno, atq; vehementi, impleuerunt septem dies, Numeri 20. d: Omnis autem multitudo videns occubuisse Aaron sicut super eo triginta diebus, Deutero. 34. c: Fleueruntq; est (scilicet Moysen) filij Israel in campestribus Moab triginta diebus, Eccl. 22. b: Supra mortuum plora. Luctus 4. Ezech. 24. e: Ingemisce tacens mortuorum luctum non facies.

XV ¶ Mortuorum suscitatio per prophetas. Heliæ filium viduæ Sareptanæ à morte suscitauit. 3. Regum 17. d: Factum est autem post verba hæc ægrorauit

uit filius matris familias. Item Heliseus filium Sunamitidis. 4. Regum 4. b. Facta est autem quædam dies, & transibat Heliseus per Sunam ciuitatem, Cades uer cuiusdam mortui proiectum super ossa Helisei in sepulchro reuixit. 4. Reg. 13. d. Mortuus est ergo Heliseus & sepelierunt eum.

XVI ¶ Per Christum filia Archisynagogi, Matt. 9. c. Hæc illo loquente ad eos ecce princeps vnus accessit. Filius mulieris viduæ, Luc. 7. b. Et factum est desincept ibat Iesus in ciuitate, quæ uocatur Naim. Lazarus frater Mariæ & Marthæ, Ioan. 11. a. Erat autem quidam languens Lazarus à Bethania.

XVII ¶ Per Apostolos, Petrus Tabitham, quæ interpretata dicitur Dorcas, in Ioppe ciuitate excitauit. Act. 9. f. In Ioppe autem fuit quædam discipula nomine tabitha, Paulus adoscentem, Act. 20. b. Vna autem sabbati.

I ¶ **Mulier** Bona deum reuerenter honorat. Sic Iudith, de qua laudabiliter dicitur, Iud. 8. a. Erat autem Iudith relicta uidua iam annis tribus & mensibus sex, Et in superioribus domus suæ fecit sibi secretum cubiculum, in quo cum puellis suis clausa morabatur, & habens super lumbos suos cilticum, ieiunabat omnibus diebus uitæ suæ præter sabbata & festia. 15. d. Tu gloria Hierusalè, Benedictio 8. Pro. 31. d. Fallax gratia, & uana est pulchritudo, mulier autem timens deum, ipsa laudabitur, Eccl. 26. d. Fundamenta æterna supra petram solidam, & mandata dei in corde mulieris sanctæ.

II ¶ **Viro** humiliter obtemperat, Prouer. 12. a. Mulier diligens corona est viro suo, tricesimo pro. b. Mulierem fortem qui inuenit, procul & de ultimis finibus precium eius. Confidit in ea cor viri sui. Eccl. 7. b. Noli discedere à muliere sensata, & bona, quam sortitus es in timore dñi, gratia em̄ ueretur illius
super

super auris. 9. a. Non zeles mulierem finis tui, ne ostendat super te malitiam doctrinæ suæ. Non des mulieri potesta tē animæ tuæ, ne ingreditur in uirtute tua, & confundaris. 25. a. In tribus beneplacitum. Frater nitas 1. b. Beatus qui habitat cum muliere sensata. 20. 2. Mulieris bonæ beatus vir, numerus em̄ annorum illius duplex. Mulier fortis oblectat virum suum, & annos uitæ illius in pace implebit. Pars bona mulier bonæ, in parte bona timentiu deū dabitur viro pro factis suis. c. Gratia mulieris sedula dele scabit uirū iuū & ossa illius impinguabit. Disciplina illius datum dei est. 36. d. Species mulieris exhilarat faciem uiri sui, & super omnē concupiscentiā hoīm superducat desiderium. Cui credit. Matrimonium 4. 4. c. Amicus & sodalis in tempore conuenientes, & super utrosq; mulier cum viro, Ephe. 5. c. Mulieres uiris. Matrimonium 4. 1. Pet. 3. a. Similiter & mulieres.

III ¶ **Domum** diligenter curat. Sic parentes Saræ docuerunt ipsam, Tobit 10. d. Et apprehendentes. Filius 8. Prouer. 18. d. Qui inuenit mulierem bonam, inuenit bonum, & hauriet iucunditatem à domino. 19. b. Domus & diuitiæ dantur à parentibus, à domino autem proprie vxor prudens, Ecclesiast. 12. a. Filia prudens hæreditas viro suo, nam quæ confundit, in contumeliā fit genitoris. 26. c. Sicut sol oriens in mundo in altissimis dei, sic mulier prudens in ornamentum domus suæ. 36. d. Qui possidet. Matrimonium 4. Titum 2. a. Adolescentulas, ut viros suos ament.

III ¶ **Proximum** decenter ædificat honesto affectu. Sic Abigail iram Dauid mitigans, ad laudem dei ipsum excitauit. 1. Regū. 25. c. Abigail autem vxori Nabal nūciauit vnus de pueris suis, Cant. 4. c. Fauus distillans labia tua, spōsa, mel & lac sub lingua tua. 1. Cor. 14. f. Mulieres in ecclesijs taceant, Euangelium 14. 1. Tim. 2. d. Mulier in silentio discat ubi supra. Adā
enim

enim primus formatus est, deinde Eua, & Adam non est seductus, mulier autem seducta in praeuacatione fuit. Saluabitur autem per filiorum generationem, si permanserit in fide, & dilectione, & sanctificatione cum sobrietate.

V **C** Modesto gestu, Prouer. 31. c. Mulier gratiosa inueniet gloriam, Eccle. 26. c. Mulier sensata & tacita non est immutatio eruditae animae. Gratia super gratiam, mulier sancta, & pudorata. Columnae aereae super bases argenteae: & pedes firmi super plantas stabilis mulieris, 40. c. Aedificatio ciuitatis confirmabit nomen: & super hanc mulier immaculata computabitur. 1. Cor. 7. c. Sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidelem, & sanctificata est mulier infidelis per virum fidelem. 11. b. Vir quidem non debet velare caput suum, quoniam imago & gloria dei est, mulier autem gloria viri est. Non enim vir ex muliere, sed mulier ex viro. Etenim non est creatus vir propter mulierem, sed mulier propter virum. Ideo debet mulier velamen habere super caput suum, & propter angelos. c. Vos ipsi iudicate, decet mulierem non velatam orare deum, Nec ipsa natura docet vos. 1.

Timo. 2. c. Similiter & mulieres in habitu ornato, est verecundia & sobrietate ornantes se, non in tortis citribus aut auro, aut margaritis, vel veste preciosa, sed quod decet mulieres promittentes pietatem per opera bona. 1. Pet. 3. a. Quarum non sit extrinsecus, Matrimonium 4.

VI **C** Mulier mala deum contemnit. Sic Iezabel virum suum ad idololatriam induxit. 3. Regum 21. g. Igitur non fuit talis sicut Achab, qui venundatus est ut faceret malum in conspectu dei, concitauit enim eum Iezabel vxor sua. Sic vxor Iob ad maledictionem dei ipsum incitauit. Iob 2. c. Dixit autem illi vxor sua. Adhuc tu permanes in simplicitate tua. Beneficium deo & morere. Prouer. 2. c. Ut eruaris a muliere mala

re mala aliena & ab extranea, quae mollit sermones suos, & relinquit ducem pubertatis suae, & pacti dei sui oblita est. Inclinata est enim ad mortem domus eius, & ad inferos semitae ipsius. Omnes qui ingrediuntur ad eam non reuertentur, nec apprehendent semitas vitae, Eccle. 7. d. Virum de mille vnum reperi mulierem ex omnibus non inueni, Eccle. 10. c. Non est creata hominibus superbia, neque iracundia nationi mulierum. 25. d. A muliere initium factum est peccati, & per illam omnes morimur.

VII **C** Virum offendit, Prouer. 18. d. Qui expellit mulierem bonam, expellit bonum, qui autem tenet adulteram stultus est & insipiens. 21. b. Melius est sedere in angulo domatus quam cum muliere litigiosa & in domo communi. c. Melius est habitare in terra deserta, quam cum muliere rixosa est iracunda. 27. c. Testa persillantia in die frigoris, & litigiosa mulier comparantur. Eccle. 22. a. Patrem & virum confundit audax. 25. c. Omnis plaga tristitia cordis est, & omnis malicia: nequitia mulieris. Et omnem plagam & non plagam, videbit cordis, & omnem nequitiam & non nequitiam mulieris. Non est caput nequius super caput colubri, & non est ira propter iram mulieris. Commoueri leoni, & draconi placebit, quam habitare cum muliere nequam. Nequitia mulieris immutat faciem eius, & obcaecabit vultum suum tanquam versus, & quasi saccum ostendit in medio proximorum. Ingenuit vir eius, & audiens suspirauit modicum. d. Breuis omnis malitia super malitiam mulieris, fors peccatorum cadat super illam. Sicut ascensus arenosus, in pedibus veterani, sic mulier linguata homini quieto, Mulieris ira irreuerentia, & confusio magna. Mulier si primatum habeat contraria est viro suo. Cor humile & facies tristis, & plaga mortis, muliere nequam. 26. b. Dolor cordis, & luctus, mulier zelotypa. In muliere zelotypa

flagellum linguæ omnibus communicans. Colossen. tertio c. Mulieres subditæ estote *viris sicut oportet in domino.*

VIII ¶ Proximum incendit lasciuo aspectu, Prouer. 11. c. Circulus aureus in naribus tuus mulier pulchra, & fatua. Ecclesiast. 9. b. Auerte faciem tuam. Fornicatio 9. 25. d. Ne respicias in mulieris. 26. b. Fornicatio mulieris in extollentia oculorum, & in palpebris illius agnoscitur. 41. d. Ne respicias. Fornicatio 10.

IX ¶ Procaci affatu. Sic Dalida, fucatis verbis sapientiam imposuit. Iudicum 16. d. Quomodo dicis (inquit) quod amas me, cum animus tuus non sit mecum? Per tres vices mentitus es mihi. Prouer. 5. 2. Ne intenderis fallaciæ mulieris, fauus enim distillant labia meretricis, & nitidius oleo guttur eius. Nouissima autem illius amara ut absinthium, & lingua eius acuta quasi gladius biceps. Pedes eius descendit in morte. 17. & ad inferos gressus eius penetrant. Per semitam vitæ non ambulant, longe fac ab ea viam tuam, & ne appropinques foribus domus eius. 7. a. Dic sapientiæ soror mea es, & prudentiam voca amicum tuam, ut custodiant te à muliere extranea, & ab aliena quæ verba sua dulciter facit. b. De fenestra enim domus meæ per cancellos prospexi, & video paruulos. Considero vecordem iuuenem qui transit per plateas iuxta angulum, & prope viam domus illius graditur, in obscuro aduersperante die, in noctis tenebris, & caligine. Et ecce occurrit illi mulier in ornatu meretricio, præparata ad decipiendas animas. Apprehensumque deosculatur iuuenem, & procaci vultu blanditur. d. Irretriuit eum multis sermonibus. & blanditijs labiorum protraxit eum. Statim eam sequitur, quasi bos ductus ad victimam, & quasi agnus lasciuens & ignorans, & nescit quod ad viam eius trahatur, donec transfigat sagitta iecur eius.

eius, velut si quis festinet ad lequeum, & nescit quod de periculo animæ illius agitur. 9. c. Mulier stulta, & clamosa, plenaque illecebris, & nihil omnino sciens, sedet in foribus domus suæ super sellam in excelso vrbis loco, ut vocaret transeuntes per viam. d. Quis est paruulus, declinet ad me. Aquæ futuriæ dulciores sunt, & panis absconditus suauior, qui enim applicatur illi, descendit ad inferos.

X ¶ Petulanti gestu. Deuteronom. 25. c. Si habuerint inter se iurgium viri duo, & vnus contra alterum rixari cœperit, volensque vxor alterius eruere virum suum de manu fortioris, miseritque manum suam & apprehenderit verenda eius, abicindes manus illius, nec steteris super illam vlla misericordia. Prouer. 27. c. Fovea profunda. Fornicatio 4. Ecclesiastes septimo. d. Inueni amariorem morte mulierem, quæ laqueus venatorum est, & sagena cor illius. Vincula sunt manus illius. Ecclesiastes nono a. Cum saltatrice. Fornicatio 10. Cum aliena. vbi supra 8. 25. d. Manus debiles & genua dissoluta mulier, quæ non beatificat virum suum. 28. b. Sicut bonum iugum, quod mouetur, ita & mulier nequam. Qui tenet illam quasi qui apprehendit scorpionem. Mulier ebriosa ira magna, & contumelia, & turpitudine illius non tegetur. 36. d. Omnem masculinum excipiet mulier, Ioannes pro petulanti filia adulteræ saltu decollatus fuit. Marc. 6. c. Cumque introisset filia ipsius Herodias, & saltasset.

XI ¶ Domum destruit. Prouer. 14. a. Sapiens mulier ædificauit domum suam, insipienti extructam quæ manibus destruet. 29. a. Vir qui amat sapientiam iustificat patrem suum, qui autem nutrit scortum perdit animam suam.

XII ¶ Mulier mala summe cauenda. Prouer. 6. c. Quia mandatum lucerna est. Ut custodiât te à muliere mala.

re mala, & abslanda lingua extraneæ. Non concupiscat. Fornicatio 9. d, Nunquid potest. Fornicatio 10. 22. b, Fouea profunda os alienæ, cui iratus est dominus incidet in eam. 31. a, Ne dederis mulieribus substantiam tuam, Ecclesiast. decimonono a, Virum & mulieres apostatate faciunt sapientes, & arguunt senesatos, & qui se iungit fornicarijs erit nesquam. 1. Corinth. 7. a, Bonum est homini mulierem non tangere. 1. Timot. 5. b, Adolescentiores autem viduas deuita.

XIII **S**olicite custodienda. Eua cum serpente sola loquens seducta fuit. Gen. 3. a, Sed & serpens. Diana filia Iacob spectatum veniens mulieres regionis, vi oppressa fuit. Gen. 34. a, Egressa autem Dina. Ecclesi. 7. c, Mulier si est tibi secundum animam tuam, non proijcias illam, & odibili non credas te in æternum. 9. a, Non des mulieri potestatem animæ tuæ, ne ingrediatur in virtute tua & confundaris. 23. d, Non des aquæ tuæ exitum, nec modicum, nec mulieri nequam veniam prodeidij, si non ambulauerit ad manum tuam, confundit te in conspectu inimicorū. A carnibus tuis abscinde eam, ne semper te abutatur. 4. 2. b, Super mulierem nequam bonum est signū. Super filiam. Filius 7. Mich. 7. b, Ab ea, quæ dormit in sinu tuo, custodi claustra oris tui.

I **M**undi amicitia. A deo auertit, Psalm. 4. a, Filij hominum vsquequo graui corde, vt quid diligitis vanitatem & quæritis mendacium? 30. b, Oditu obseruantes vanitates. 52. b, Quoniam deus dissipauit ossa eorum, qui hominibus placent. Esaiæ 57. b, Leuate in cælum oculos vestros, & videte sub terra deorsum, qæ cæli sicut fumus liquefiet, & terra sicut vestimentum atteretur, & habitatores eius sicut hæc interibunt. Salus autem mea in sempiternum erit. Luca sexto d, Væ cum benedixerint vobis omnes

omnes

omnes homines, Ioann. 7. a, Non potest mundus odifese vos. Me autem odit, quia ego testimonium perhibeo, quia opera eius mala sunt. 14. b, Et ego rogabo patrem, & alium paracletum dabit vobis, vt maneat vobiscum in æternum spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere, quia non videt eum nec scit eum. 15. c, Si mundus vos odit, scitote quia me priorem vobis odio habuit. Si de mundo fuissetis, mundus quod suum erat diligeret. Quia vero de mundo non estis, sed ego elegi vos de mūdo, propterea odit vos mundus. 17. b, Non pro mūdo rogo, sed pro his quos dedisti mihi, quia tui sunt. c, Ego dedi eis sermonem tuum, & mundus eos odio habuit, quia non sunt de mundo, sicut & ego non sum de mundo. De mundo non sunt. Roma. 12. a, Et nolite conformari huic seculo. Gal. 1. a, Qui dedit semetipsum, pro peccatis nostris, vt eriperet nos de præfenti seculo nequæ. 2. Tim. 2. a, Nemo militans deo implicatis ne negocijs secularibus, vt ei placeat cui se probauit. Iacob. 4. a, Adulteri nescitis quia amicitia huius mundi inimica est deo. Quicumq; ergo voluerit amicus esse huius seculi, inimicus dei constituitur. 1. Ioann. 2. c, Nolite diligere mundum, neq; ea quæ in mundo sunt. Si q; diligit mundum, non est charitas patris in eo.

II **L**æticia modum peruertit. Prou. 1. c, Quilætatur. Gaudium 2. Ecclesi. 1. c, Vidi quæ fiunt cuncta sub sole, & ecce vniuersa vanitas. Sapient. 2. b, Vbiq; reslinquamus signa lætitiæ. Osee. 4. a, Audite verbum. Mendacium. 1. Corinth. 7. f, Et qui vtuntur hoc mūdo, tanquam non vtantur: præterit enim figura huius mundi. 1. Ioann. secundo c, Et mundus transiit, & concupiscentia eius. 3. a, Propter hoc mundus nõ nouit vos, quia non nouit eum, 3. d, Et mundus totus in maligno positus est.

III **M**undi malitiam fides subuertit, Ioann. 15. g, In mundo pressuram habebitis, sed confidite ego vi

Et mundum. Galatas 6. d, Mihi autem. Crux 1. Tñ
2. d, Apparuit enim. Aduentus 5. Jac. 1. d, Religio mū
da. Misericordia. 9. 2. Pet. 1. a, Qui vocauit nos pro
pria gloria & virtute, per quem maxima & precios
sa nobis promissa donauit, vt per hoc efficiamini di
uina conforres natura, fugientes eius quæ in muns
do est concupiscentiæ corruptionem. 1. Io. 2. c, Quo
niam omne quod est in mundo, concupiscentia car
nis est. 5. b, Quoniam omne, quod natum est ex deo, vin
cit mundum. Quis est autem, qui vincit mundum, ni
si qui credit quoniam Iesus est filius dei?

I **Mundicia** vera firmiter imperatur.
Leu. 11. g, Nolite contaminare animas vestras. 15. d,
Docebitis ergo filios Israel vt caueat immunditias, &
non moriantur in sordibus suis. Detero. 18. c, Perfe
ctus eris, & absque macula cum deo tuo. Esaiæ 1. e,
Lauamini, mundi estote, Hiere. 4. d, Laua à malitia.
Cogitatio 6. 2. Corinthi. c. d, Propter quod exite de
medio eorum, & separamini, dicit dominus, & im
mundum ne tetigeritis: & ego recipiam vos, & ero
vobis in patrem.

II **Feliciter remuneratur**. Iob 22. d, Saluabitur
innocens, saluabitur autem mundicia manuum sua
rum. Psalmo 17. d, Et ero immaculatus cum eo. Et re
tribuet mihi dominus secundum innocentiam meam,
& secundum puritatem manuum mearum retribuet
mihi. 23. a, Quis ascendet in montem domini, Inno
cens manibus & mundo corde. 36. c, Nouit dominus
dies immaculorum. Non confundentur in tempo
re malo. 83. c, Non priuabit bonis eos qui ambulant
in innocentia. 118. a. Beati immaculati in via, k. Fiat
cor meum immaculatum. Prouer. 21. b, Qui autē mū
dus est, rectum opus eius. 22. b, Qui diligit cordis mū
diciam, propter gratiam labiotum suorum habebit
amicum regem. Matth. 5. a, Beati mundo corde, quo
niam

niam ipsi deum videbunt. Ephesios 1. a, Sicut elegit
nos in ipso, ante mundi constitutionem, vt essemus
sancti & immaculati in conspectu eius in charitate.
Philippen. 1. b, Et hoc oro, vt. Charitas 2. 2, Timot.
2. d, Si quis ergo emundauerit se ab istis, erit vas in
honorem sanctificatum, & vtile domino, ad omne
opus bonum paratum, Apocalyp. 7. d, Hi sunt, qui ve
nerunt de tribulatione magna, & lauerunt stolas suas
& dealbauerunt eas in sanguine agni, ideo sunt
ante thronum dei. 22. c, Beati qui lauant stolas suas
in sanguine agni.

III **Originaliter à deo datur**, Iob 4. d, Nunquid
homo dei comparatione iustificabitur? 9. d, Si lotus
fuerit quasi aquis niuis, & fulserint velut mundissis
mæ manus meæ, tamen in sordibus intinges me. 14. a,
Quis potest facere mundum de immundo conceptū
sem te. Nonne tu qui solus es? 15. b, Quid est homo,
vt immaculatus sit, & vt iustus appareat natus de
muliere. Ecce inter sanctos eius nemo immutabilis,
& cæli non sunt mandati in conspectu eius. Ecl. 34. a
Ab immundo quid mundabitur? Esai. 4. b, Si abluerit
dominus sordes filiarum S. on, & sanguinem Hierus
salem lauerit de medio eius, in spiritu iudicij, & spiri
tu ardoris. 64. c, Et facti sumus. Iusticia 6, Hiere. 33. a
Et conuertam conuersionem Iuda, & emundabo il
los ab omni iniquitate sua qua peccauerunt mihi, &
propitius ero cunctis iniquitatibus eorum. Ezech. 36
b, Et laui te aqua, & emundavi sanguinem tuum ex
te. 34. c, Multo labore sudatum est, & non exiit de
ea nimia rubigo, neque per ignem, immunditia tua
execrabilis, quia mundare te volui & non es muns
data à sordibus tuis. Sed nec mundaberis prius, do
nec quiescere faciam indignationē meam in te. 36. e,
Et effundam, Baptismus 4. Matth. octauo a, Domi
ne si vis, potes me mundare. Ioannis 13. b, Qui lotus
est, non indiget, nisi vt pedes lauet, sed est mundus totus

tus. Et vos mundi estis, sed non omnes. Sciebat enim quis nam esset qui traderet eum. Propterea dixit, nō estis mundi omnes. 17. a. Iam vos mundi estis, propter sermonem, quem locutus sum vobis. 1. Cor. 6. f. Et hæc aliquando quidem fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis in nomine domini nostri Iesu Christi, in spiritu dei nostri. 2. Corint. 7. a. Has ergo habentes promissiones charissimum mundemus nos ab omni inquinamento carnis, & spiritus perfectientes sanctificationem in timore dei. 1. Thes. 4. b. Non enim vocauit nos deus in immundiciam sed in sanctificationem. Heb. 1. a. Qui cum sit splendor gloriæ, & figura substantiæ eius, portansq; omnia verbo virtutis sue. Purgationem peccatorum facies 9. d. Si enim sanguis hircorum & taurorum, & cinis vituli aspersus, inquinatos sanctificat ad emundationem carnis, quāto magis sanguis Christi, qui per spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatū deo, emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis, ad seruendum deo viuēti? 1. Ioannis primo d. Si confiteamur. Confessio 2. Apocalypsis. 1. b. Qui dilexit nos, & lauit nos a peccatis nostris, in sanguine suo.

III Mundicia ficta acriter reprobatur. Mat. 15. b. Audite & intelligite, Non quod intrat in os inquinat hominem, sed quod procedit ex ore, hoc coinquinat hominem. 23. c. Væ vobis scribæ & pharisæi hypocritæ, quia mundatis, quod deforis est calicis, & parophsidis: intus autē pleni estis rapina & immundicia. Pharisæe cæce mūda prius, qd intus est calicis & parophsidis, vt fiat & id quod deforis est mundū Marc. 7. a. Pharisæi enim, & omnes Iudei, nisi crebro lauerint manus, non manducant, & a foro venientes, nisi baptizentur nō comedūt. Et alia multa sunt, quæ tradita sunt illis seruare, baptismata calicum, & viceborum & aramentorum, & lectorum. Luc. 11. f.

Nunc

Nunc vos pharisæi, quod deforis est calicis, & catini mundatis, quod autem intus est vestrum, plenum est rapina & iniquitate. Veruntamen, quod superest, date elemosinam, & omnia munda sunt vobis.

I Murmuratio Iram Dei prouocat, Num. 11. a. Interea ortum est murmur populi, quasi dolentium pro labore contra dominum. Quod cum audisset iratus est, & accensus in eos ignis domini deuorauit extremam castrorum partem. 12. c. Quare ergo non timuistis detrahere seruo meo Moysi, iratusq; contra eos abiit. Et ecce Maria apparuit candens lepra, quasi nix, 14. a. Igitur vociferans omnis turba, fleuit nocte illa, & murmurati sunt contra Moysen & Aaron cuncti filij Israel. b. Et dixit dominus ad Moysen: Vsquequo detraheret, Fides, 1. Iudit. 8. c. Illi autē qui tentationes. Disciplina, 1. Sapien. 1. c. Quoniam auris zeli audit omnia, & tumultus murmurationum non abscondetur, Thren. 3. e. Quid murmurauit homo, Conuersio, 3.

II Propriam malitiam manifestat. Exo. 16. a. Et murmurauit omnis congregatio filiorum Israel, contra Moysen, Psal. 58. b. Si vero non fuerint saturati & murmurabunt, Matth. 20. b. Venientes autem primi arbitrati sunt quod plus essent accepturi, acceperunt autem & ipsi singulos denarios. Et accipientes murmurabant aduersus patrem familias. A t ille respondēs vni illorum dixit: Amice non facio tibi iniuriā. Nonne ex denario conuenisti mecum? Tolle quod tuum est & vade. An non licet mihi quod volo facere? An oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum? 26. a. Videntes autem discipuli indignati sunt, dicentes: Vt quid perditio hæc (vnguenti scilicet effusi super caput Christi) facta est? Lucæ 5. f. Et murmurabant pharisæi, & scribæ eorum, dicentes ad discipulos: Quare cum publicanis & peccatoribus manducatis & bibitis

X 5 15. a. Erant

15, a: Erant autem appropinquantes ei publicani & peccatores, vt audirent illum. Et murmurabant pharisæi & scribæ dicentes: Hic peccatores recipit & manducat cum illis, 19, b, Et quum viderunt, omnes murmurabant, dicentes, qd ad hominem peccatorem disuertisset, Ioan. 6, e, Murmurabant ergo Iudæi de illo quia dixisset, ego sum panis viuus qui de celo descendi. Respondit ergo Iesus: Nolite murmurare in inuicem. 7, b: Et murmur multum erat in turba de eo. Quidam dicebant, quia bonus est: alij autem dicebant non, sed seducit turbas, 1. Corinth. 10, c: Neq; murmuraueritis, sicut quidam eorum murmurauerunt, & perierunt ab exterminatore, Philip. 2, b: Omnia autem facite sine murmurationibus, & hæsitationibus, vt sitis sine querela, Lux, 6.

I **M**utorum curatio, Matthæ. 17, e, Et accesserunt ad eum turbæ multæ, habentes secum muros, Marc. 7, d: Et iterum exiens de finibus Tyri, & ad discunt et iudam & mutum,

I **M**utuatio seu suosa, Deute. 15, b, Si vnus de fratribus tuis, qui moratur intra portas ciuitatis tue, ad paupertatem deuenit, nõ obdurabis cor tuum, nec contrahas manum, sed aperies eam pauperi, & dabis mutuum quo eum indigere perspexeris, 23, d: Non fœnerabis, Fœneratio, 1. Matthæ. 5, g: Et volenti mutare à te ne auertaris, Lucæ, 6, e: Et si mutuum dederitis his, à quibus speratis recipere, quæ gratia est vobis? Nam & peccatores peccatoribus fœnerantur, vt recipient aequalia. Et mutuum date, nihil inde sperantes, & erit merces vestra multa.

II **P**ericulosa, Psalm. 36, d, Mutuabitur peccator, & non soluet, Prouerbio. 22, a, Et qui accipit mutuum, seruus est fœnerantis, Eccle. 29, b, Multi non cau-
sa, Fœnus, 1.

N.

Natiuitas Christi est ardentè præntiata, Esai. 7, c, Propter, Aduentus, 19, b, Paruulus enim natus est nobis, & filius datus est nobis. Et factus est principatus super humerum eius & vocabitur nomen eius admirabilis, consiliarius, deus, fortis, pater futuri seculi, principes pacis. Multiplicabitur eius imperium, & pacis non erit finis. Super solum David, & super regnum eius sedebit, 11, a, Et egredietur, Aduentus, 3, Hierem. 31, e: Quia creauit Dominus nouum super terram, Fœmina circumdabit virum, Miche. 5, a: Et tu Bethlehem ephrata, paruulus es in milibus Iuda. Ex te mihi egredietur qui sit dominator in Israel, & egressus eius ab initio à diebus æternitatis.

II **G**audenter consummata, Matthæ. 1, a: Liber generationis Iesu Christi. De qua natus est Iesus qui vocatur Christus, Lucæ. 2, a: Factum est autem, quum essent tibi, impleti sunt dies Mariæ vt pareret. Et peperit filium suum primogenitum, & pannis eum inuoluit, & reclinauit in præsepio, quia non erat cilocus in diuersorio.

I **N**egatio Christi per Petrum, Mart. 26, g: Petrus vero sedebat foris, Marc. 14, g: Et quum esset Luc. 22, f, Petrus vero sequebatur eum à longe, Ioan. 18, c: Sequebatur autem Iesum Simon petrus, & alius discipulus.

II **P**er Christianum, Matth. 10, d: Qui autem negauerit, Fides, 7. Luc. 9, c: Nam qui, vbi supra, 12, b: Dico autem vobis, vbi supra.

I **N**egotiationis corporalis periculosa, Eccle. 26, d: Dug species difficiles, & periculosa mihi apparuerunt. Difficile exiit negotians à negligentiis, & non iustificabitur caupo à peccatis laborum,

27. a: Sicut in medio compaginis lapidum palus figuratur, sic inter medium venditionis, & emptionis angustriabitur peccatis, Ezech. 28. e: In multitudine iniquitatum tuarum, & iniquitate negotiationis tuæ polluti sunt sanctificationem tuam.

II ¶ Acquitus, Prouer. 10. c, Malum est, malum est dicit omnis emptor, & quum recesserit tunc gloriabitur, Ozeæ. 12. b: Chanaan in manu eius statera dolosa, 1. Thess. 4. b: Et nequis supergrediatur, neque cumueniat in negotio fratrem suum.

III ¶ Negotiationis spiritualis profectus, Luc. 19. c: Homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam accipere sibi regnum & reuertit. Vocatis autem decem seruis suis dedit eis decem mnas. & ait ad illos: Negociamini dum venio. Et factum est, ut rediret accesserit pro regno, & iussit vocari seruos, quibus dedit pecuniam, ut sciret quantum quisque negociatus esset. Venit autem primus dicens: Domine mna tua decem mnas acquisiuit. Et ait illi: Euge bone serue, quia in modico fuisti fidelis, eris potestatem habes super decem ciuitates.

III ¶ Neglectus, Lucæ. 19. c: Et alter venit dicens Domine ecce mna tua, quam habui repositam in sudario. Timui enim te quia homo austerus es, tollis quod non posuisti, & metis quod non seminasti. Dixit ei. d: De ore tuo te iudico serue nequam. Sciebas quod ego homo austerus sum tollens quod non posui, & metens quod non seminavi. Et quare non dedisti pecuniam meam ad mensam, & ego veniens cum vsuris utique exegissem illam. Et astantibus dixit: Auerte ab eo mnam, & date ei qui decem mnas habet.

I ¶ Nominis Dei inuocatio fructuosa. Genesi. 4. d: Sed & Seth natus est filius, quem vocauit Enos. Iste cepit inuocare nomen domini, Prouer. 28. b: Turris fortissima nomen domini, ad ipsam currit iustus

iustus & exaltabitur, Eccle. 13. c, Omni vita tua dilige deum, & inuoca illum in salute tua, Esa. 43. 2. Affer filios meos de longinquo, & filias meas ab extremis terræ. Et omnem qui inuocat nomen meum, in gloriam meam creauit eum, formauit eum, & feci eum. 64. e Et cecidimus quasi folium vniuersi, & iniquitates nostræ quasi ventus abstulerunt nos. Non est qui inuocet nomen tuum, qui confurgat & teneat te. Hierem. 14. b: Tu autem in nobis es domine, & nomen tuum inuocatum est super nos, ne derelinquas nos. Iohe. 2. g Et erit, omnis qui inuocauerit nomen domini, saluus erit. Ionæ. 1. b: Quid tu sopo. e deprimeris? surge inuoca deum tuum, Mal. 1. e: Ab ortu enim solis vsque ad occasum magnum est nomen. Eucharistia, 3. Matth. 1. e: Pariet autem filium, & vocabis nomen eius Iesum Ipse enim saluum faciet populum suum, à peccatis eorum, Roman. 10. c: Nam idem dominus omnium, diues in omnes, qui inuocant illum, Actu. 2. c: Et erit omnis quicumque inuocauerit nomen domini, saluus erit, Actu. 4. b: Neque enim aliud nomen est sub caelo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri 10. g, Huic omnes. Fides, 9.

II ¶ Infructuosa, Matthæ. 7. c: Non omnis. Fides. 8 23. b: Nouissime vero veniunt reliquæ virgines, dicentes: Domine domine aperi nobis. At ille respondens, ait: Amen dico vobis, nescio vos. 2. Timothe. 3. c: Et discedit ab iniquitate omnis, qui inuocat nomen domini.

III ¶ Nominis dei frequentatio periculosa. Deu. 5. b: Non usurpabis nomen dei tui frustra, Eccle. 23. b, Nominatio vero dei. Iuramentum, 3. Sicut enim seruus interrogatus assidue à iuore non minuetur. Sic omnis iurans & nominans in toto à peccato non purgabitur.

I ¶ Nouissimorum memoria à malo reuocat

cat, *Eccles. 1. r. c.* Si annis multis, Gaudium, *e. Eccle. 7. d.* In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis, *28. a.* Memento nos uisumorum, & desine inimicari.

II **C**Ad bonum incitat, *Ecclesi. 11. c.* In die bonorum ne immergor sis malorum, & in die malorum ne immergor sis bonorum, quoniam facile est coram deo in die obitus retribuere unicuique secundum vias suas, *28. c.* Memento iræ in die consummationis, & tempus retributionis in conuersatione facies, *38. b.* Ne dede ris in tristitia cor tuum, sed respice eam a te, & memore tuo nouissimorum, *c.* Memor esto iudicij mei, sic enim erit & tuum. Mihi heri, & tibi hodie, *Esa. 47. b.* Non posuisti hæc super cor tuum, neque recordata es nouissimi tui, *31. b.* Leuate in cælum, Mundus, *1.*

I **C**lancius bonus, *Prou. 13. c.* Legatus autem fidelis sanitas, *25. b.* Sicut frigus niuis in die messis, ita legatus fidelis ei, qui misit illum, animam ipsius requiescere facit, *d.* A qua frigida animæ sitienti, & nuncius bonus de terra longinqua.

II **C**Malus, *Prouer. 10. d.* Sicut acetum dentibus, & fumus oculis: sic piger his, qui miserunt eum, *13. c.* Nuncius impij cadet in malum, *26. a.* Claudus pedibus, & iniquitatem bibens, qui mittit verba per nuncium stultum.

O **B**ediendum Deo celeriter. Sic Abraham in circumcisionis præcepto, *Gene. 17. b.* Dixit iterum Deus ad Abraham. Et tu ergo custodi es pactum meum. In offerendo alio, *Gene. 22. a.* Quæ postquam gesta sunt tentauit deus Abraham, *Esa. 50. b.* Dominus Deus aperuit mihi aurem. Ego autem non contradico. Sic & apostoli ad vocem obediunt ei & his relictis, *Matthæ. 4. d.* Ambulans autem Iesus ius

tra mare, *Lucæ. 6. g.* Quid autem vocatis me domine domine, & non facitis quæ dico?

II **C**Integraliter, *Exod. 24. b.* Omnia quæ loquutus est dominus, faciemus, & serui obedietes, *Eccles. 2. d.* Custodi pedem tuum ingreditens domum dei, & appropinqua ut audias: multo enim melior est obediencia, quam stultorum victimæ.

III **C**Perseueranter, *Deut. 5. d.* Quod quum audisset dominus, ait ad me: Audiuisti uocem uerborum populi huius, quæ loquuti sunt tibi. Bene omnia sunt loquuti. Quis det talem eos habere mentem, ut timeant me, & custodiant uniuersa mandata in omni tempore, ut bene sit eis, & filiis eorum.

III **C**Hilariter ob mali deuitationem. Vxor Loth contra præceptum retrospiciens, in statuam salis uersa, *Genesi. 19. e.* Respiciensque uxor eius post se, uersa est in statuam salis. Saul inobediens regno priuatus est, *1. Regum. 15. e.* Et ait Samuel: Nunquid uult dominus holocausta & victimas, & non potius ut obediat nomini domini? Melior est enim obedientia quam victimæ, & auscultare magis quam offerre adspem arietum, quoniam quasi peccatum ariolandi est repugnare, & quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere. Pro eo quod abiiecisti sermonem domini, abiicit te dominus ne sis rex: Propheta similiter præcepit domini non obtemperans, a leone occisus interijt, *1. Regum. 13. e.* Quia non obediens fuisti ori domini, *Prouer. 1. d.* Quia uocauit & renuistis, extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret. Despexistis omne consilium meum, & increpationes meas negligistis. Ego ergo in interitu uestro ridebo, & subfanna hoc cum uobis id quod timebatis aduenerit, *Esa. 1. e.* Quod si nolueritis, & me ad irascendiam prouocaueritis, gladius deuorabit uos, *Hiere. 35. c.* Nunquid non recipietis disciplinam, ut obediatis uerbis meis, dicit dominus? *Heb. 2. a.* Propterea abundantius. Euangelium, *19.*

V ¶ Boni consequentiam, Gen. 22, c: Per mem-
 ipsum iuravi, dicit dominus, q̄a fecisti hanc rem (vo-
 lens immolare filium) & non peperisti vnigenito fi-
 lio tuo, benedicam tibi & multiplicabo semen tuum,
 sicut si ellas cœli, Deut. 11, c: En propono in cōspe-
 ctu vestro hodie benedictionem, & maledictionem.
 Benedictionem si obedieritis mandatis dei vestri, ma-
 ledictionem si non audieritis, Prouer. 1, d: Qui autem
 me audierit absq; terrore requiescet, & abundantia
 profuerit timore malorum sublato. 3, c: Custodite legem atq; consiliū, & erit vita animæ tuæ. 15, d: Mens
 iusti meditabitur obedientiam, Esa. 1, c: Si volueritis
 & audieritis me, bona terræ comedetis. 33, a: Audi-
 te audientes me, & comedite bonum, inclinate aurē
 vestram & venite ad me, audite & viuet anima vestra
 Roma. 7, d: Sicut enim, Iustitia, 3, Philip. 2, a: Humili-
 auit semetipsum. Humilitas. 2. Hebræ. 5, c: Et quidem
 quum esset filius dei didicit ex his, q̄ æ p. filius est, obe-
 dientiam, & consummatus factus est omnibus obtem-
 perantibus sibi causa salutis æternæ. 12, c: Deinde pa-
 tres quidem carnis nostræ eruditores habuimus, &
 reuerabamur eos. Num multo magis obtemperabis
 patri spirituū & viuemus? Et illi quidem in tem-
 pore paucoꝝ dierum secundum voluntatē suam eru-
 derunt nos, hic autem ad id quod uile est in recipi-
 do sanctificationem.

VI ¶ Obediendum homini humiliter sine murmuratione. Deutero. 17, b: Et facies quodcumq; dixerint
 Iudicum. 25: Dominus ob scandalum vitandum dis-
 dragma soluit, Matthæ. 17, d: Et quum uenisset Ca-
 pharnaum. 23, a: Super cathedram Moſi sederūt scri-
 bæ & pharisæi. Omnia ergo quæcumq; dixerint vo-
 bis, seruate & facite, secundum opera vero illorum no-
 lite facere, Roman. 13, a: Omnis anima potestatis
 sublimioribus subdita sit. Non est enim potestas nisi
 à Deo. Quæ autem sunt ordinata sunt. Itaq; q̄ resistit
 potestati

potestati, dei ordinationi resistunt. Qui autem res-
 stant ipsi sibi damnationem acquirunt.

VII ¶ Reuerenter sine despectione. Vnde ange-
 lus dixit Agar ancillæ Saræ, Genes. 16, c: Reuertere
 ad dominā tuā, & humiliare sub manu illius. 2. Thes.
 3, d: Quod si quis non obedierit verbo. Excommunic-
 caro. 1. Hebræo. 13, c: Obedite præpositis uestris, &
 subiaccete eis. Ipsi enim perurgulant quasi rationem, p-
 animabus uestris recidant, ut cum gaudio hoc faci-
 ant & non gementes. Hoc enim non expedit uobis. 1,
 Pet. 2, c: Subacti igitur estote omni humanæ creatu-
 ræ, propter deum. Sicut regi quasi præcedenti, siue
 duobus, tanquam ab eo missi ad uindictam: malefa-
 ctorem, laudem uero bonorum,

VIII ¶ Valde sine dei offensione. Vnde Marathi-
 as ait, 1. Macha. 2, c: Et si omnes gentes regi Antio-
 cho obediunt, ut discedat vnusquisq; à seruitute le-
 gis patriū suorum, & cōsentiant mandatis eius, ego &
 filij mei & fratres obediemus legi patrum nostrorū.
 Propitius sit nobis deus, nō est nobis uile, relinque-
 re legem dei. Et ultimus septem fratrum, quum co-
 gertur à rege contra legem carnes edere porcinas, ait,
 2. Macha. 7, f: Quem iuliteris? Non obediō: p-cepto
 regis, sed p-cepto legis, Roma. 13, b: Nam principes
 non sunt timori boni operis, sed mali. Vis autem nō
 timere potestatem, benefac, & habebis laudem ex illa
 Dei enim minister est tibi in bonum. Si autem malefe-
 ceris, time. Non enim sine causa gladium portat. Dei
 enim minister est, vindex in iram ei qui male agit.

Ideo q; necessitate subditi estote, non solum propter
 iram, sed & propter conscientiam. Ideo enim & tribu-
 ta præstatis, Philip. 2, b: Itaq; charissimi mei sicut sem-
 per obedistis, non in præsentia mei tantum, sed multo
 magis nunc in absentia mea, cum metu & reueren-
 tia uestram salutē operamini, Tit. 3, a: Admone illorū
 principibus, & potestatib; subditos esse, dicto obedire

ad omne opus bonum paratos esse, Actu. 4, d: Petrus vero & Ioannes respondententes dixerunt. Si iudicium est in conspectu dei, vos potius audire quam deum, iudicate, 5, e, Respondens autem Petrus & apostoli, dixerunt: Obedire oportet deo magis quam hominibus.

IX **C** Feliciter cum remuneratiōe, Hiere. 35, d, Domini autem Rechabitarum, Honor, 9.

I **C** **O**casio hominis iuridica, Deut. 17, b. In ore duorum aut trium testium peribit, qui interficitur. Nemo occidatur, vno contra se dicente testium. Manus testium prima interficiet eum, & manus reliqua populi extrema mittetur, vt auferas malum de medio tui.

II **C** Fortuita, Nume. 35, c: Quod si fortuitu, & absque odio, & inimicitijs quicquā horum fecerit, & hoc audiente populo fuerit comprobatum, atq; inter percussorem & propinquum sanguinis quæstio ventilata liberabitur innocens de ultoris manu, Deu. 19, b, Qui percusserit proximum suum nesciens.

I **C** **O**cium vitia nutrit. Hinc Pharaō ait, Exod. 5, b: Vacant enim, & idcirco vociferantur dicentes: Eamus & sacrificemus deo nostro. Opprimantur operibus & expleant ea, vt non acquiescant verbis mendacibus. David ociosus adulterium commisit, 2, Regum, 11, a, Factum est autem vertente anno, Ecclesi. 3, d, Multam enim malitiam docuit ociositas, Ezechi. 16, f, Ecce hæc fuit iniquitas Sodomæ fororis tuæ: Superbia, saturitas panis, & abundantia & ocium ipsius, & filiarum eius, & manum egeno, & pauperi non porrigebant, & eleuatæ sunt & fecerunt abominaciones coram me, & abstuli eas, Matth. 17, d, Quum autem dormirent homines, venit inimicus eius, & filii pereminavit zizania in medio tritici, 1, Timoth. 5, b, Adolescentiores autem viduas denota. Quum enim luxuritatæ fuerint in Christo nubere volunt, habent

tes

tes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt. Simul & ociosæ dicunt circumire domos, non solum ociosæ, sed & verbosæ, loquētes quæ non oportet.

II **C** Meritum negligit, Matthæ. 20, a, Quid hic stas tota die ociosus, 25, c: Serue male, & piger sciebas, quia meto, vbi non semino: & congrego vbi non sperni. Oportuit ergo te committere pecuniam meam nummularijs, & veniens ego recepissem vtiq; quod meum est cum vsura. Et inutilem seruum eijcite in tenebras exteriores.

I **C** **O**culus spiritualis bonus, Iob. 29, c, Oculus sui cæco, Matthæ. 6, c, Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit, 13, b: Vestri autem beati oculi, quia vident, Lucæ. 11, e: Lucerna corporis tui est oculus tuus. Vide ergo, ne lumen, quod in te est, tenebræ sint. Si ergo corpus tuum totum lucidum fuerit, non habens aliquam partem tenebrarum, erit lucidum totum. Et sicut lucerna fulgoris illuminabit te 10, d, Beati oculi, qui vident, quæ vos videtis.

II **C** Malus, Matth. 6, c: Si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit. Si ergo lumen quod in te est, tenebræ sunt, ipsæ tenebræ quantæ erunt? 20, b, An oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum? Luc. 11, c: Si autem nequam fuerit, etiam corpus tuum tenebrosum erit. Vide ergo ne lumen quod in te est, tenebræ sint.

III **C** Oculi corporalis visus, Iob. 31, a: Pepigi fœdus est oculis meis, Psal. 118, c, Auerte oculos meos ne videat vanitatē, Prou. 4, d, Oculi tui recta videant, & palpebræ præcedant gressus tuos, Ecclesi. 2, c. Sapientis oculi in capite eius, 6, d. Melius est videre quod cupias, quam desiderare quod nescias. 11, c, Dulce lumen & delectabile est oculis videre solem, Eccle. 40, c, Gratia & speciem desiderabit oculus tuus, & super hæc viridas sationes.

III **Abusus**, Prouer. 10, b: Qui annuit oculo, dicitur b. r. dolorem, x. d: Qui attonitiss oc. Cogitatio, 4. 17, d. Oculi iustorum in simbus terræ, 21, 3, Exaltatio oculorum, & dilataratio cordis lucerna impiorum peccati Eccl. 31, b: Memento quoniam malus est oculus nequam. Nequius oculo quid creatum est? Thren. 3, 6, Oculus meus d. prædatus est animam meam, Mart. 5, 2: Ego autē dico, Adulterium, 1. Quod si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum & proijce abs te.

I **Odium** salutare propter deum, Psalm. 96, b: Qui diligitis dominum odite malum. 118, p: Iniquos odio habui, q: Omnem viam inquam odio habui, r: Vidi prauaricantes & tabescebam, x: Iniquitatem odio habui, & abominatus sum. 13, d: Nonne quod oderunt te domine, oderam & super ini. Perfectio odio oderam illos, Proue. 8, b: Timor domini odit malum Eccl. 17, c: Reuertere ad dominum, & auertere ab iniustitia tua, & nimis odito execrationem, Amos. 5, d, Odite malum, & diligite bonum, Matthæ. 10, d, Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus, Lucæ. 14, f, Si quis venit ad me, Discipulus. 1. Ioan. 12, d: Qui amat animam suam perdet eam, & qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam.

II **Exitiale in seipsum**, Tob. 12, c, Qui autem faciunt peccatum & iniquitatem, hostes sunt animæ suæ Psalm. 10, b, Qui autem diligit iniquitatem, odit animam suam.

III **In proximum indignam habet occasionem**, Sic fratres Ioseph oderat ob eius probitatem, Gene. 37, a: Videntes autem fratres eius quod a patre plus cum: stis filiis amaretur oderant eum, nec poterant ei quicquam pacifice loqui. Sic Achab Micheam prophetam propter veritatem, 3. Reg. 22, b: Remanet vir vnus per quem possumus interrogare dominum, sed ego odi

odi eum, quia non prophetat mihi bonum, sed malum, Prouer. 17, c, Etiam proximo suo pauper odiosus erit Amos. 5, c: Cedo habuerunt corripientem in porta, Matth. 24, a, Tunc tradent vos, & eritis odio omnibus gentibus propter nomen meum. Et tunc scandalizabuntur multi, & inuicem tradent, & odio habebunt inuicem, Ioan. 15, c. Si mundus, Mundus, 1. d: Nunc autem & viderunt, & oderunt & me & patrem meum 1. Ioan. 3, c: Nolite mirari fratres si odit vos mundus

III **Malignam machinationem**, Genes. 27, g, Oderat ergo semper Esau Iacob pro benedictione, qua benedixerat ei pater. Dixitque in corde suo: Venient dies luctus patris mei, & occidam Iacob fratrem meum Prouer. 10, b: Odium suscitatur rixas, c: Abcondunt odium labia mendacia. 27, a: Meliora sunt vulnera diligenti, quam fraudulenta oscula odientis.

V **Condignam punitionem**, Tob. 8, d: Qui oderunt te induentur confusione, Prou. 26, d: Qui operitur odium fraudulenter, reuelabitur in consilio malitiae eius. 3. Ioan. 3, c: Omnis qui odit fratrem suum, homicidium, 1.

VI **Odium salubriter vitatur**, Leuiti. 19, d: Non oderis fratrem tuum in corde, Correctio, 1. Prou. 15, b: Melius est vocari ad olera cum charitate, quam ad vitulum saginatum cum odio, Eccl. 28, 2, Relinque proximo, Dilectio inimicorum, 1, Matthæ. 5, g. Audistis quia dictum est: Diliges proximum tuum, & odio hab. vbi supra, 2.

I **Odor naturalis**. Gen. 27, d: Statimque ut sensit vestimentorum illius fragrantiam, Prouerbio. 27, b, Vnguento & varijs odoribus delectatur cor.

II **Spiritualis**, Cantico. 1, Trahe me post te, curremus in odore vnguentorum tuorum, 2. Corint. 2, d Decem autem gratias, qui semper triumphat nos in

Christo Iesu, & odorem notitiæ suæ manifestat per nos in omni loco, quia Christi bonus odor, Imitatio. 1.

I Operatio bonæ ortus, Esaiæ. 26. b. Omnia enim opera nostra operatus es in nobis. 41. i. Bene quicquid aut male, si poteritis facite, Ecce vos citis ex nihilo, & opus vestrum ex eo quod non est, Hierem. 10. d. Scio domine quia non est hominis via eius, nec viri est ut ambulet & dirigat gressus suos, Matt. 26. d. Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma, Ioan. 13. a. Manete in me, & ego in vobis. Sicut palmetes non potest ferre fructum à semetipso, nisi manserit in vite: sic & vos nisi in me manseritis, Ego sum vitis, vos palmites: qui manet in me & ego in eo, hic fert fructum multum: Quia sine me nihil poteris facere, Rom. 7. d. Scio enim, Concupiscentia, 1. 3. e. Si militer autem & spiritus adiuuat infirmitatem nostram, 9. d. Igitur non est volentis, neque currentis, sed miserentis dei, 1. Corin. 3. b. Ego plantavi, Apollo rigavit, deus autem incrementum dedit. Itaque neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat deus. Dei enim sumus adiutores, 15. b. Gratia autem dei, Gratia, 2. 2. Cori. 3. b. Fiduciam autem Cogitatio: 1. Philip. 2. Confidens in hoc ipsum, quia qui cepit in vobis opus bonum perficiet, 2. b. Deus est enim qui operatur in. Liberum arbitrium 2.

II Modus quo ad intentionem, Esaiæ. 7. c. Quiescite agere puerse, discite benefacere, Matt. 6. c. Lucerna corporis tui, est oculus. Oculus, 1. 1. Corin. 10. g. Sive ergo manducatis, Cibus, 5. Coloss. 3. c. Omne quicquid facitis in verbo aut. Gloria dei, 1.

III Persecutionem, Esaiæ. 35. a. Confortate manus dissolutas, Hieremi, 48. b. Maledictus qui facit opus domini fraudulenter, Ioan. 8. e. Si filij Abraham estis, opera Abraham facite. 1. Corin. 15. g. Itaque fratres mei dilecti stabiles estote, & immobiles, abundantes

in omni

in omni opere domini semper, scientes quod labor veter non est inanis in domino, Galat. 6. c. Bonum autem facientes non deficiamus, tempore enim suo metum non deficientes, Ephes. 2. b. Ipsi enim iunus Philippen. 4. c. Scio & humiliari, scio & abundare. Omnia possum in eo qui me confortat, 2. Thess. 3. c. Vos autem fratres nolite deficere benefacientes, Apo. 22. c. Et qui iustus est iustificetur adhuc, & sanctus sanctificetur adhuc,

III Tempus, Prouerbio. 3. d. Noli prohibere benefacere eum, qui potest, si vales, & ipse benefac, 17. a. Ne gloriaris in crastinum, ignorans quid superuentura pariat dies. Ecclesi. 9. c. Quodcumque facere poterit manus tua instanter operare, quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos quo tu properas, Ecclesi. 14. b. Ante mortem benefac amico tuo. Non defrauderis à die bono, Ante obitum tuum operare iustitiam, quoniam non est apud inferos inuenire cibum, Matthæ. 20. a. Simile est regnum eolorum homini patrifamilias, qui exiit primo mane conducere operarios in vineam suam, 10. ann. 9. a. Venit nox quando nemo potest operari, 2. Corin. 6. a. Adiuuantes autem exhortamur ne in vacuum gratiam dei recipiatis, ait enim: Tempore accipio exaudiui te, Gala. 6. c. Ergo dum tempus habemus operemur bonum.

Y Fructus. Iræ dei placat. 2. Paralip. 19. a. Impio præbes auxilium (ait Iehu propheta regi Iosaphat) & his qui oderunt dominum amicitia iungentis & idcirco iram quidem domini merebaris, sed bona opera inuenta sunt in te, Hierem. 7. a. Bonas facite vias veteras & studia vestra, & habitabo vobiscum in loco isto. Ionæ. 3. d. Et vidit deus opera eorum, quia conuersi sunt de via sua mala, & miseratus est super malitiam quam loquutus fuerat ut faceret eis & non fecit, 3. Ioan. d. Qui bene facit, ex deo est.

VI ¶ Proximum ædificat, Matthæ. 5, b. Sic luceat, Lux, 6. Gala. 1, d. Tancum autem audire habebant, quoniam qui persequerentur nos aliquando, nunc euangelizat fidem quam aliquando expugnabat, & in me clarificabant deum.

VII ¶ Præmium præparat, Gene. 4, a. Nonne si bene egeris. Liberum arbitrium, 3. 15. a. Noli timere Abraham: Ego propterea tuus sum, & merces tua magna nimis, Eccles. 3, b. Et cognouit quod non esset melius nisi lætari, & facere bene, Sapient. 3, b. Bonorum est fructus, 1. Eccles. 14, c. Omne opus corruptibile in fine dæficiet, & quæ illud operatur ibi cum illo. Et omne opus, Iustitia, 3. Matthæ. 20, a. Voca operarios, & redde illis mercedem, 25, b. Euge serue bone, Dominum, 3. Roma. 2, b. Gloria & honor & pax omni operanti bonum, 1. Corin. 3, b. Vnusquisque autem propriam mercedem accipiet, secundum suum laborem, 2. Corin. 9, b. Qui parce seminat, parce & metet, Hebræo. 6, b. Non enim iniustus, Eleemosyna, 2. Apoc. 14, c. Beati mortui qui in domino moriuntur. Opera enim illorum sequuntur illos.

VIII ¶ Operatiois domesticæ modus, Prouer. 24, c. Præpara foris, Domus, 4. Eccles. 11, b. Qui obseruatum non seminat, & qui considerat nubes nunquam metet, Eccle. 7, b. Non odes, Labor, 3. 38, c. Qui tenet aratrum. Omnes si in manibus suis sperauerunt, & unusquisque in arte sua sapiens est, sine his omnibus non ædificatur ciuitas.

IX ¶ Fructus, Prouerbio. 10, a. Qui congregat, Labor, 3. 12, b. Qui operatur terram suam, faciabitur pauperibus: qui autem seditur ocis, stultissimus est, Eccle. 20, d. Qui operatur terram suam, inabit aceruum frugum.

I ¶ Oratio esse debet fructifera, quoad vestri postulatione. Filij Israel in malum suum carnes petierunt, Num. 11, b. Quis dabit nobis ad vescendum. Cula, 1

Matt.

Matth. 20, c. Respondens autem (filij Zebedæ) Iesus dixit: Nescitis quid petatis. Ioan. 16, e. Amen amen dico vobis, si quid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis. f. Petite & accipietis, vt gaudia vestra sit plena. Roma. 8, 1. Nam quid oramus sicut oportet, nescimus. Qui autem scrutatur corda, scit, quid desideret spiritus, quia secundum deum postulat. Paulus orans pro simuli ablacione audiuit, 2. Cor. 12, c. Sufficit tibi gratia mea.

II ¶ Grata quo ad voluntatis subiectionem. Hinc saluator Matth. 26, d. Pater mihi possibile est, transfer a me calix iste, Veruntamen non sicut ego volo sed sicut tu. Luc. 22, e. Pater si vis transfer calicem istum a me, Veruntamen non mea voluntas, sed tua fiat. Hebr. 5, c. Qui in diebus carnis sue preces, supplicationesque ad eum, qui possit illum saluum facere a morte, cum clamore valido & lacrymis offerens exauditus est pro sua reuerentia.

III ¶ Fidei perfectionem, Matthæ. 11, c. Et omnia quæcumque petieritis in oratione credentes, accipietis. Marc. 11, c. Propterea dico vobis, omnia quæcumque orantes petitis, credite quia accipietis, & euenient vobis. Iacob. 1, a. Si quis autem vestrum indiget sapientia, postulet a deo, qui dat omnibus affluenter & non impropere, & dabitur ei. Postulet autem in fide nihil hæsitans. Qui enim hæsitat similis est fluctui maris, qui a vento mouetur & circumfertur. Non ergo æstimet homo ille, quod accipiat aliquid a domino.

III ¶ Humiliata, Sic Abraham humiliter orauit. Genesis 18, d. Quia semel cepi, loquar ad dominum quam sim pulvis. Iudith 9, d. Nec superbi tibi placuerunt ab initio, sed humilium & mansuetorum semper tibi placuit deprecatio. Hest. 14, a. Hestier quoque regina confugit ad dominum. Quumque deposuisset vestes regias, stetitibus & luctui apta indumenta suscepit.

Y 3 pit.

pit. Iob 1. d, Tunc surrexit Iob, & scidit vestimenta sua, tonso capite corruens in terram adorauit. Psal. 36. a, Subditus cito domino & ora eum, 101. c. Reipexit in orationem humilium. Eccle. 35. c, Qui adorat deum in obsecratione suscipietur, & deprecatio illius vsq; ad nubes propinquabit. Oratio humiliantis se nubes penetrabit, & donec propinquet non consolabitur, & non discedet donec infirmus aspiciat. Dan. 9. e, Propter te miseripsum, inclina deus auram tuam, & audi: Neque enim in iustificationibus nostris proferimus preces ante faciem tuam, sed in miserationibus tuis multis. Matth. 2. b, Et proccidentes adorauerunt eum. 26. d, Et progressus pusillum, proccidit in faciem suam orans. Lucæ 18. c, Duo homines ascendebant in templum vt orarent. Et publicanus à longe. Adoratio 5.

V **I**ntegra quo ad affectionem, Exod. 14. d. Dixitq; dominus ad Moysen. Quid clamas ad me? Psal. 16. a, Auribus percipe orationem meam non in labijs dolosis. 118. h, Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo. 1. Clamaui in toto corde, exaudi me dñe 140. Dirigat dñe oratio mea sicut incensum. 144. d, Prope est dñs oibus inuocantibus eum in veritate. Eccle. 7. b, Et non iteres verbum in oratione tua. 18. c, Ante orationē præpara animā tuā, & noli esse quasi homo q tentat deum. Esa. 29. d, Et dixit dñs, eo q ap propinquat. Honor 2. Osæ 7. d, Et non clamauerūt ad me. Marc. 6. a, Et quum oratis non eritis sicut hypocritæ, q amant in synagogis & in angulis platearum stantes orare, vt videantur ab hominibus. Amē dico vobis, receperunt mercedem suam. b, Orantes autem nolite multum loqui, sicut ethnici faciunt. Putant enim q in multiloquio suo exaudiantur. Nolite ergo assulari eis. Sic ergo vos orabitis: Pater noster qui. 23. b, Væ vobis scribæ & pharisæi hypocritæ, qui comeditis domos viduarum, orationes longas

gas

gas orantes, propter hoc longius accipietis iudicium. Lucæ 11. a. Et factum est quum esset in quodam loco orans, vt cessauit dixit vnus ex discipulis eius ad eum Domine doce nos orare, sicut docuit Ioānes discipulos suos. Et ait illis: Quum oratis dicit pater. 20. g, Attendite à scribis, qui deuorant domos viduarum simulantes à longam orationem, hi accipient damnationem maiorem. 1. Cori. 14. c, Orabo spiritu orabo & mente. Phil. 4. a, Nihil solliciti sitis, sed in omni oratione, & obsecratione cū gratiarum actione petitiones vestræ innotescant apud deum.

VI **C**ontinuationem. Eccle. 7. b, Melior est finis orationis, quàm principium. Eccle. 18. c, Non impediaris orare semper. Mar. 13. d, Videte, vigilate, & orate. Nescitis enim quando teinpus sit. Lucæ 2. e, Quæ non discedebat de templo, ieiunijs, & obsecrationibus, seruiens die, ac nocte. 11. a, Et ait ad illos: Quis vestrum habebit amicum, & ibit ad illum. 18. a, Dicebat autem & parabolam ad illos, quoniam oportet semper orare, & non deficere, dicens: Iudex quidam erat in quadā ciuitate. 21. g, Vigilate itaque omni tempore orantes, vt digni habeamini scire omnia ista quæ futura sunt, & stare ante filium hominis. 22. e, Et factus in agonia, prolixius orauit. 1. Thessal. 5. d, Sine intermissione orate. 1. Timo. 2. c, Volo ergo viros orare in omni loco leuantes puras manus, sine ira & disceptatione.

VII **S**egregationem. Genesis 24. g Eo autem tempore ambulabat Isaac per viam, quæ ducit ad puteum, & egressus fuerat ad meditandum in agrum inclinara iam die. 28. c, Cūq; venisset (Iacob scilicet) ad quendam locum, & vellet in eo requiescere, post solis occubitum, tulit de lapidibus qui iacebant, & supponens capiti suo obdormiuit in eodem loco. Viditq; in somnis scalam stantem super terram, & cæcumen illius tangens cælum. d. Pauensque, quam

terribilis

terribilis est (inquit) locus iste, Moysi in deserto primo apparuit dominus. Exod. 3. a: Moyses autem prostratus adorabat eum. Tob. 3. b: Ad hanc vocem Lucius. Iud. 3. a: Erat autem Iudith relicta eius vidua iam annis tribus. Et in superioribus domus sue fecit sibi secretum cubiculum. Matth. 6. a: Tu autem cum oraueris intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora. pater in abscondito, & pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi. Marci. 13. d: Et diluculo valde surgens abiit in desertum locum & orabat. e. 2 Et cum dimisisset eos, abiit in montem orare, Luc. 5. c: Ipse autem secedebat in desertum & orabat. 22. d: Et ipse auilius est ab eis, quantum iactus est lapidis, & positus genibus orabat. Act. 10. b: Ascendit Petrus in superiora ut oraret circa horam sextam.

VIII ¶ Oratio deum inclinat. Tob. 12. c: Quando orabas cum lachrymis. Angelus 8. Esa. 65. d: Eruntque antequam clament, ego exaudiam. Matth. 7. b: Petite & dabitur vobis. Omnis enim qui petit accipit, & qui querit inuenit, & pulsanti. Si ergo vos cum sitis mali, noistis bona data dare filijs vestris, quantomagis pater vester qui in caelis est dabit spiritum boni petentibus se. Lucae 11. b: Et ego dico vobis. Petite & dabitur vobis. Ioan. 14. b: Si quid petieritis patrem in nomine meo hoc faciam. Actuum decimo a: Vir quidam erat in Caesarea. Orationes tuae. Eleemosyna. 2.

IX ¶ Peccatum purgat. Ecclesia. 2. c: Respicite filij nationes hominum, & scitote quia nullus sperauit in domino & confusus est. Quis enim permansit in mandatis eius, & derelictus est? Aut quis inuocauit eum, & despexit illum? Quoniam pius &. Disciplina. 5. 3. a: Qui diligit deum, exorabit pro peccatis, & continebit se ab illis, & in oratione dierum exaudietur. 35. a: Sacrificium salutare. Honor 4.

X ¶ Sterilitatem fecundat. Genesis 25. c: Deprecatusque

est Isaac pro vxore sua, eo quod esset sterilis: Qui exaudiuit eum & dedit concepitum Rebecce. 1 Regum 1. b: Surrexit autem Anna postquam comederat, orauit dominum,

XI ¶ Hostem superat spiritualem. Matthae. 17. d: Hoc autem genus non eicitur nisi per orationem & ieiunium. 26. d: Vigilate & orate, ne intretis in tentationem. Lucae vicemosecundo c: Orate ne intretis in tentationem.

XII ¶ Corporalem. Sic Iudith vidua Holofernem Iudith 13. a: Porro Holofernes iacebat in lecto. Stetitque Iudith ante lectum orans cum lachrymis. Psalmo 49. c: Et inuoca me in die tribulationis: etiam te 106. a: Et clamauerunt ad dominum cum tribularentur, Iudas Machabeus Iorgiam & Lysiam, inuocato domino, deuicit. 1. Machabeo. 4. a: Et assumpsit Iorgias quinque milia virorum.

XIII ¶ Orationis exauditionem impedit grauis iniquitas. Iob 35. c: Ibi clamabunt, & non exaudiet, propter superbiam malorum. Psalmo 65. d: Iniquitatem in corde meo non exaudiet dominus. Proverb. 1. d: Tunc inuocabunt me, & non exaudiam. 27. b: Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, & ipse clamabit & non exaudietur. 28. b: Qui declinat aures suas ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis: Eccle. 17. c: Convertere ad dominum, & relinque peccata tua, precare ante faciem domini & minue offendicula. 28. a: Relinque dilectio inimicorum 1. Esa. 1. d: Et cum extenderitis manus vestras, auertam oculos meos a vobis, & cum multi caueritis orationem non exaudiam, Manus enim vestrae sanguine plene sunt. 59. a: Ecce non est abbreviata manus domini, ut saluare nequeat, neque aggravata est auris eius, ut non exaudiat, sed iniquitates vestrae diriserunt inter vos & deum vestrum, & peccata vestra absconderunt faciem eius a vobis, ne exaudiat.

manus

Manus enim vestrae polluta sunt sanguine, & digiti vestri iniquitate. Labia vestra locuta sunt mendacium, & lingua vestra fatur iniquitatem. Non est qui inuocet iustitiam, nec est qui iudicet vere, sed confidunt in nihilo, & loquuntur vanitates. Hiere. 7. Tu ergo noli orare pro populo hoc, nec assumes pro eis laudem & orationem, & non obstitas mihi, quia non exaudiam te. xx c. Tu ergo noli orare pro populo hoc, & ne assumes pro eis laudem & orationem, quia non exaudiam in tempore clamoris eorum ad me, in tempore afflictionis eorum. 14. b. Noli orare pro populo isto in bonum. Cum ieiunauerint, non exaudiam preces eorum, & si obtulerint holocausta, & victimas, non suscipiam ea. Thre. 3. e. Nos inique egimus, & ad iracundiam pronocauimus, idcirco tu inexorabilis es. Ezech. 8. g. Ergo & ego faciam in furor, non parceret oculus meus, nec miserebor, & cum clamauerint ad aures meas voce magna, non exaudiam eos. 14. d. Fili hominis terra cum peccauerit mihi, ut prauaricetur prauaricans, extendam manum meam super eam, & conteram virgam panis eius, & interficiam de eam hominem & iumentum. e. Et si fuerint tres viri isti in medio eius, Noe, Daniel, & Iob, ipsi iustitia sua liberabunt, animas suas: filium & filiam non liberabunt. Zachar. 7. d. Et factum est sicut locutus sum & non audierunt, si clamabunt & non exaudiam. 2. Macha. 9. c. Orabat autem hic scelestus dominum, a quo non esset misericordiam consecuturus. Matth. 28. d. Sic & pater meus. Dilectio inimicorum. 1. Mar. 11. c. Cum stabitis ad orandum dimittite, si quid habetis aduersus aliquem, ut & pater vester qui in caelis est, dimittat vobis peccata vestra. Ia. 4. a. Pentis & non accipitis, eo quod male petatis ut in concupiscentiis vestris infumatis.

XIII ¶ **Fidei debilitas. Jacob. 1. a. Qui enim habet**
 tat. Supra 3.

XV

XV ¶ **Promouet virtualis operatio. Tob. 12. b. Bonae est oratio cum ieiunio. Psalmo 33. d. Clamauerunt iusti, & dominus exaudiuit eos. 34. c. Ego autem cum mihi molesti essent induebam, humiliabam in ieiunio animam meam. Prouer. 15. d. Longe est dominus ab impijs, & iustorum orationes exaudiet. Ecclesia. 7. a. Exorare & facere elemosynam, ne despicias. 34. d. Vnus aedificans & vnus destruens quid prodest illis nisi labor? Vnus orans, & vnus maledicens, cuius vocem exaudiet dominus? Ioann. nono f. Scimus autem quia peccatores deus non audit: sed si quis dei cultor est, & voluntatem eius facit, hunc exaudit. 15. a. Si manseritis in me, & verba mea in vobis manserint, quodcunque volueritis petetis & fiet vobis. 2. Timo. 2. c. Et discedit ab iniquitate omnis, qui inuocet nomen domini. 1. Ioann. 3. d. Charissimi si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad deum, & quicquid petierimus accipiemus ab eo: quoniam mandata eius custodimus, & ea quae sunt placita coram eo facimus.**

XVI ¶ **Fraternalis combinatio. Iudith. 6. d. Postea vero conuocatus omnis populus, per totam noctem intra ecclesiam orauerunt, petentes auxilium a deo Israel. Matthaei 18. c. Iterum dico vobis, quia si duo ex vobis consenserint super terram, de omnire quamcunque petierint, fiet illis a patre meo qui in caelis est. Lucae 24. g. Et ipsi adorantes regressi sunt in Hierusalem, cum gaudio magno, & erant semper in templo laudantes & benedicentes deum. Actuum primo b. Hi omnes erant perseverantes vnanimiter in oratione.**

XVII ¶ **Orationis suffragium impetrat peccati remissionem. Exo. 32. c. Rursumque ait dominus ad Moysen. Cerno quod populus iste durae cervicis sit, Moyses autem orabat dominum deum suum dicens: Cur domine irascitur furor tuus contra populum tuum, placatusque est dominus ne faceret**

faceret malum quod locutus fuerat aduersus populi suum. *Leu. 4. d:* Et rogare pro eis sacerdote, propitius eis erit dominus. *e. Rogabitq; pro eo sacerdos, & pro peccato eius, & dimitretur ei. 5. b:* Rogabitq; pro eo sacerdos, & pro peccato eius, & dimitretur ei *Numeri 14. d:* Dimitte obsecro peccatum populi huius. *Dixitq; dominus, dimissi, iuxta verbum tuum. Deuter. 9. c:* Et proci di ante dominum sicut prius. Et exaudiuit me dominus etiam hac vice. *Iob 4. 2. b:* Iob autem seruus. *Mediator 3. Romano. 8. g.* Christus Iesus qui mortuus est, *Heb. 7. d:* Vnde & saluare in perpetuum potest, accedens per semetipsum ad deum, semper viuens ad interpellandum pro nobis. *1. Ioan. 2. a:* Filii mei. *Mediator 2. 5. d:* Qui scit fratrem suum peccare. *Mors 7.*

XVIII ¶ Mali poenae dimissionem. *Genesis 20. b:* Nunc ergo redde viro suo vxorem, & orabit pro te quia propheta est & viues, *d:* Orate autem Abraham sanauit deus Abimelech, & vxorem ancillasq; eius & pepererunt. *19. e.* *Dixitq; ad eum:* Etiam in hoc suscepi preces tuas, vt non tribueram vimem, pro qua locutus es. Cum enim tubueret dominus ciuitates regidis illius, recordatus est Abraham, & liberauit Loth de subuersione vrbium. *Numer. 26. g:* Cumq; iacerent in terra, dixit Moyses ad Aarõn. Tolle thuribulum & hausto igne de altari mitte incensum desuper pergens cito ad populum, vt roges pro eis. Quod effecisset Aaron, stans inter mortuos & viuentes, pro populo deprecatus est, & plaga cessauit. *21. c:* Orauit Moyses pro populo: & locutus est dominus ad eum. Fac serpentem animum, *Iob 3. a:* Voca ergo si est qui tibi respondeat: & ad aliquem sanctorum conuertere. *Hierem. 18. d:* Recordare q; steterim in conspectu tuo vt loquerer pro eis bonum, & auerterem indignationem tuam ab eis. *Ezech. 22. g:* Et quaesui de eis virum, q; interponeret sepem, & staret opppfitis

contra

contra me pro terra, ne dissiparem eam. XIX ¶ Hostis subiectionem. Sic precibus Moysi pugnant: Iosue victus fuit Amalech, *Exod. 17. c.* *Dixitque Moyses ad Iosue, Elige viros & egressus pugna contra Amalech.*

XX ¶ Boni consecutionem. Elias precibus pluuia populo Israel obtinuit salutarem. *3. Regem 18. g.* Elias autem ascendit in verticem Carmeli. *Zacha. 1. c* Et respondit angelus dñi & dixit: Domine exercituum vsquequo tu non misereberis Hierusalem? Et respondit dominus angelo, qui loquebatur in me verba bona, & consolatoria. *Matth. 15. c,* Et accedentes discipuli eius, rogabant eum dicentes, Dimitte eam, quia clamat post nos. *Roma. 10. a,* Fratres voluntas quidem cordis mei & obsecratio ad deum fit pro illis in salutem. *Ephe. 6. c,* Per orationem & obsecrationem orantes omni tempore in spiritu, & in ipso vigilantes, in omni instantia & obsecratione, pro omnibus sanctis & pro me, vt datur mihi sermo in apertione oris mei, cum fiducia notum facere mysterium euangelij, *Philip. 1. b,* Et hoc oro vt charitas. *Charitas 2. c,* Scio enim quia hoc mihi proueniet ad salutem per vestram orationem. *Colo. 1. b,* Ideo & nos ex qua die audiimus, non cessamus pro vobis orantes, & postulantes vt impleamini agnitione voluntatis eius, in omni sapientia & intellectu spirituali, vt ambuletis digne deo per omnia placentes. *4. a,* Orationi instate, vigilantes in ea in gratiarum actione, orantes simul & pro nobis, vt deus aperiat nobis ostium sermonis, ad loquendum mysterium Christi. *c.* Salutatur vos Epaphras qui ex vobis est seruus Iesu Christi, semper sollicitus pro vobis in orationibus, vt stetis perfecti, *2. The. 1. d,* In quo etiam oramus semper pro vobis vt dignetur vos vocatione sua deus nosse. *3. a,* De caetero fratres orate pro nobis, vt sermo dei currat, & clarificetur sicut & apud vos, & vt liberemur ab importunis

Z

&

& malis hominibus. 1. Tim. 2. a, Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones, pro omnibus hominibus, pro regibus, & omnibus qui in sublimitate constituti sunt, ut quietam & tranquillam vitam agamus, in omni pietate & castitate.

XI Periculi euasione. 1. Regum 12. d, Et dixit vniuersus populus ad Samuelem: Ora pro seruis tuis ad dominum deum tuum, ut non moriamur. Iudith 8. d, Nunc ergo ora pro nobis, quoniam mulier sancta es. Roma. 15. g, Obsecro ergo vos fratres per dominum nostrum Iesum Christum, & per charitatem sancti spiritus, ut adiuuetis me in orationibus vestris pro me ad deum, ut liberer ab infidelibus qui sunt in Iudaea, & oblatio obsequij mei accepta fiat in Hierusalem sanctis. Actu. 12. a, Et Petrus quidem seruabatur in carcere, oratio autem fiebat sine intermissione ab ecclesia ad deum pro eo.

I Ornatus anime. Job 29. c, Iustitia indu tus. Arma 1. Psal. 44. d, Omnis gloria eius filiae regis ab intus. Eccles 9. b, Omni tempore sint vestimenta tua candida. Zachar. 3. b, Et Iesus erat indutus vestibus sordidis, & stabat ante faciem angeli. Qui ait ad eos qui stabant coram se dicens: Auferte ab eo vestimenta sordida. Et dixit ad eum: Ecce abstuli a te iniquitatem tuam. Matth. 22. b, Intrauit autem rex, & vidit ibi hominem non vestitum veste nuptiali, & ait illi: Amice quomodo huc intraisti, non habens vestem nuptialem? At ille obmutuit: Tunc dixit rex ministris. Ligatis pedibus & manibus eius mittite eum in tenebras exteriores. Ibi erit fletus & stridor dentium. Roma. 13. d, Sed induimini dñm Iesum Christum. Galatas 3. d, Quicumque enim in Christo Iesu baptizati estis, Christum induistis. Eph. 4. c, Renouamini autem spiritu mentis vestrae

strae & induite nouum hominem. Colo. 3. b, Induite vos ergo sicut electi dei, sancti & dilecti, viscera misericordiae, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam. Apoc. 3. a, Sed habes pauca nomina in Sardis, quae non inquinauerunt vestimenta sua, & ambulabunt mecum in albis quia digni sunt. Qui vicecerit, sic vestietur, vestimentis albis. 16. c, Beatus qui vigilat, & custodit vestimenta sua, ne nudus ambulet, & turpitudinem eius videant. 19. b, Gaudeamus & exultemus. Matrimonium 8.

II Ornatus corporis honestus. Genesis 3. d, Fecit quoque dominus deus Adae & uxori eius tunicas pelliceas. Deu. 8. b, Vestimentum tuum, quo operies baris, nequaquam vetustate defecit. Hester. 14. d, Tu scis necessitatem meam, quod abominer signum iudae perbiae & gloriae meae, quod est super caput meum in diebus ostentationis meae. Matt. 3. a, Ipse autem Ioannes habebat vestimentum de pilis camelorum, & zonam pelliceam circa lumbos suos, 6. d, Et de vestimentis quid solliciti estis? Si enim foenum agri quod hodie est & cras in clibanum mittitur, deus sic vestit, quantum magis vos modicae fidei. Timo. 2. c, Similiter & mulieres. Mulier 5. Titu. 2. a, Anus similiter in habitu sancto. 1. Petri. 3. a, Quarum non sit extrinsecus capillatura. Matrimonium 4.

III Superfluus deum offendit. Deuter. 22. a, Non induetur mulier veste virili, nec vir utetur veste foeminea. A hominabilis enim apud deum qui facit hoc. b, Non indueris vestimento, quod ex lana linocumque contextum est. 33. Ecclesiast. 11. 2, In vestitu ne glorieris unquam. Esai. tertio c, Pro eo, quod eleuare. Gaudium 8. Hierem. 4. g, Cum vestieris te cocino, cum ornata fueris monili aureo, & pinxeris subio oculos tuos, frustra componeris. Soph. 1. b, Et erit in die hostiae domini, visitabo super principes, & super filios regis, & super omnes, qui induri sunt veste peregris

na. Matthæi vñdecimo. 3. Sed quid existis videre, hominem mollibus vestitum? Ecce qui mollibus vestitur in domibus regum sunt. Lucæ 9. d. Ecce qui in veste preciosa sunt, & delirij, in domibus regum sunt. 16. e. Homo quidam erat diues, qui induebatur purpura & bysso.

III ¶ Proximum incendit. Iud. 1. e. b. Sandalia eius rapuerunt oculos eius, pulchritudo eius captiuam fecit animam eius. Prouerbio. 7. b. Et ecce occurrit illi. Mulier 9.

I ¶ **Quium** spiritualium Erratio. Psal. 118. y. Errauit sicut ouis quæ perijt. Esa. 53. b. Omnes nos, quasi oues, errauimus, vnusquisq; in viam suam declinauit. Ezech. 34. b. Et dispersæ sunt oues meæ, eo quod non esset pastor, & factæ sunt in deuorationem oim bestiarum agri, & dispersæ sunt. Errauerunt greges mei in cunctis mōribus, & super omnē faciē terræ, & dispersæ sunt greges mei, & nō est q; requirat. Mat. 9. d. Videns autē turbas. Misericordia 2. 7. Pet. 2. d. Eratis em, sicut oues errantes, sed conuersi estis nūc ad pastorem & episcopum animarū uestrarum.

II ¶ Saluatio. Ezech. 34. c. Ecce ego ipse requirā oues meas, & uiuifabo eas. Sicut uisitat pastor gregē suam, in die quādo fuerit in medio ouiu suarum dispartarū: sic uisitabo oues meas, & liberabo eas de omni mōribus locis in quibus dispersæ fuerant. Matth. 23. c. Nō sum mitius, nisi ad oues, q; perierit, domus Israel 28. b. Quid uobis uideat, si fuerint alicui centū oues, & errauerit vna ex eis: nōne relinquit nonaginta nouē in mōribus & vadit querere eā quæ errauit? Et si in uenerit eā, amen dico uobis, q; gaudet sup eam magis quā sup nonaginta nouē quæ nō errauerūt. Lu. 15. a. Quis ex uobis hō, q; habet centū oues, & illas oues alias oues habeo, quæ nō sunt ex hoc ouile, & illas oues portet me adducere, & fiet vnū ouile, & vnus pastor,

¶ Cibatio

III ¶ Cibatio. Psalmo 76. d. Deduxisti sicut oues populum tuum. 78. c. Nos autem populus tuus, & oues pascuæ tuæ. Esa. 49. c. Super uias pascuntur, & in omnibus planis pascuæ eorum, Non esuriunt, neque sitient, & non percutiet eos zelus, nec sol, q; miserator eorum reget eos, & ad fontes aquarū, &c. Ezech. 34. d. Et educam eas de populis, & cōgregabo eas de terris, & inducam eas in terrā suam & pascam eas. In pascuis uberrimis pascam eas, Ibi requiescent in herbis uirentibus, & in pascuis pinguibus pascuntur, super mōtes Israel. Ego pascam oues meas, & ego eas accubare faciam, dicit dominus deus.

III ¶ Comprobatio, Psalmo 94. b. Nos populus eius, & oues manus eius. Hodie si uocem eius audieritis. 99. a. Populus eius, & oues pascuæ eius. Ezech. 34. e. Vos autem greges mei: hæc dicit dominus deus. Ecce ego iudico inter pecus, & pecus, inter arietem & hircum, Ioan. 10. e. Oues meæ. Imitatio 1.

¶ CP.

P ¶ **Patientie necessitas** Psalmo 61. b. Verū tamen deo subiecta esto anima mea, quoniam ab ipso patientia mea. Prouer. 14. b. Impatienter operabitur stultitiam. 25. c. Patientia lenietur princeps. Ecclesiast. secundo. c. Væ his qui perdidērunt sustententiam. 1. Corinth. 6. b. Quare non magis iniuriam accipitis?

II ¶ Utilitas deum placat. Psalmo 9. c. Patientia pauperum non peribit in finem. Prouer. 20. d. Ne dicas: reddam malum pro malo. Expecta dominum, & liberabit te. Apocaly. 3. c. Quoniam seruasti uerbum patientiæ, & ego seruabo te ab hora tentationis, quæ uentura est in orbem vniuersum tentare habitantes in terra.

III ¶ Præmium parat, Esa. 57. a. Iustus perit. Inustus 8. Lucæ 8. c. Quod autē in bonam terram, hi sunt

Z 3 qui

qui in corde bono & optimo audientes verbum retinent, & fructum afferunt in patientia. Roma. 5. a. Non solum autem hoc, sed & gloriamur in. Disciplina 2. 17. a. Quæcumq; scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, ut per patientiam, & consolationem scripturarum spem habeamus. Heb. 6. c. Cupimus autem vnumquemq;. Imitatio 3.

III ¶ **H**ominem commendat. Prou. 15. d. Melior est patiens viro forti, & qui dominatur animo suo expugnatore virum. 19. b. Doctrina viri per patientiam noscitur. Eccl. 7. b. Melior est patiens viro arrogante. Lucæ 21. d. In patientia vestra possidebitis animas vestras. 1. Cor. 13. b. Charitas patiens est. Galatas quinto. d. Fructus autem spiritus. Fructus. 7. 2. Timoth. secundo. d. Seruum autem domini. Consuetudo 2. Hebræo. 10. g. Patientia autem vobis necessaria est, ut voluntatem dei facientes reportetis promissionem.

V ¶ **P**atientiæ exemplatio. Hebr. 12. a. Ideo & nos tantam habentes impositam nubem testium, deponentes omne pondus, & circumstantes nos peccatum per patientiam curramus ad propositum nobis certamen, aspicientes in autorem fidei & consummatorem Iesum, qui propositio sibi gaudio sustinuit crucis confusione contempta atq; in dextera sedis dei sederet. Recogitate enim eum, qui talem sustinuit à peccatoribus ad seipsum semetipsum contradictionem ut ne fatigaretis animis vestris deficientes. 1. Petr. 4. a. Christo igitur passo. Imitatio 3.

VI ¶ **O**rdinatio quantum ad intentionem. Tob. 2. c. Hanc autem tenrationem. Disciplina 3. Prou. 14. d. Qui patiens est multa gubernatur sapientia, qui autem im patiens est, exaltat stultitiam suam. 2. Cor. 6. a. Sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos, sicut dei ministros, in multa patientia.

VII ¶ **C**ontinuationem. Psalms, 102. b. Faciens misericordias

fericordias dominus, & iudicium omnibus iniuriam patientibus. Eccle. 1. c. Vsq; ad tempus sustinebit patientens. 2. d. Qui timent dominum, custodiunt mandata illius: & patientiam habebunt, vsq; ad inspectionem dei. Ephe. 4. Obsecro itaq; vos. Dilectio 5. Coloss. 3. b. Induite vos. Ornatus 1. 1. Thessalo. 5. c. Rogamus. Correctio 2. Iac. 5. b. Patientes igitur estote fratres vsq; ad aduentum domini. Ecce agricola expectat preciosum fructum terræ, patienter ferens donec accipiat temporaneum & serotinum. Patientes igitur estote & vos, & confirmate corda vestra, quoniam aduentus domini appropinquabit. Ecce iudex ante ianuam assistit, Exemplum accipite fratres exitus maris, & longanimitatis, & laboris, & patientiæ, prophetas, qui loquuti sunt in nomine domini. Ecce beatificamus eos qui sustinuerunt, Sufferentiam Iob audistis, & finem domini vidistis.

I ¶ **P**assio dominica Multipliciter est figurata. In agro paschali. Exo. 12. a. Dixit quoq; dominus ad Moysen & Aaroh, Decima die mensis huius tollat vnusquisq; agnū per familias & domos suas. Erit autē agnus absq; macula agnus anniculus. Iuxta quæ ritū tolleret & hœdum, & seruabitis vsq; ad quartadecimam diē mensis huius. Immolabitq; eum vniuersa multitudo filiorum Israël ad vesperum.

II ¶ **I**n serpente æneo. Numer. 21. c. Oravit Moyses pro populo. Sap. 16. b. Qui enim conuersus est, non per hoc, quod videbat, tanabatur: sed per te omnium saluatorem, Matthæi duodecimo c. Sicut enim fuit Ionas. Resurrectio. 1. 21. d. Homo erat paterfamilias, qui plantauit vineam, & sepem circumdedit ei, & fodit in ea torcular, & edificauit turrim & locauit eam agricolis. Agricola autem videntes filium dixerunt. Hic est hæres, venite occidamus eum, & habebimus hæreditatē eius, Et apprehensum eū, eiecerit

extra vineam, & occiderunt, Ioann. 3. b. Et sicut Moyses. Crux. 1. 12. d. Amen amen dico vobis, nisi gram frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsam solum manet, si autem mortuum fuerit, multam fructum affert.

III ¶ Fideliter prænunciata per Christum. Matt. 26. c. Exinde cepit Iesus ostendere discipulis suis, quod oportet eum ire Hierosolymam & multa pati a senioribus, & scribis & principibus sacerdotum, & occidat & tertia die resurgere. 17. d. Conuersantibus autem eis in Galilea, dicit illis Iesus: Filius hominis tradendus est in manus hominum, & occidetur, & tertia die resurget. 20. c. Et ascendens Hierosolymam assumpsit duodecim discipulos suos secreto. Ecce ascēdimus hierosolymā, & filius hominis tradetur principibus sacerdotum & scribis & condemnabunt eum morte, & tradent eum iugentibus ad illudendum, & flagellandum, & crucifigendum, & tertia die resurget. 26. a. Et factum est cum consummasset Iesus sermones hos omnes, dixit discipulis suis. Scitis quia post biduum pascha fiet, & filius hominis tradetur, ut crucifigatur, Mar. 8. d. Et cepit docere eos, quoniam oportet filium hominis pati multa. 9. e. Docebat autem discipulos suos, & dicebat illis. Quoniam filius hominis tradetur in manus hominum. 10. e. Erāt autem in via ascendētes Hierosolymā, & precedebat illos Iesus & stupebāt, & sequētes timebāt. Et assumens iterū duodecim cepit illis dicere quæ essent ei ventura. Quia ecce ascēdimus Hierosolymā, & filius hominis tradetur principibus sacerdotum. Luc. 9. c. At ille increpans illos, precepit ne cui dicerent hoc dicēs, Quia oportet filium hominis multa pati. d. Et ecce duo viri loquebantur illi. Erant Moyses & Helias, visi in maiestate, & dicebant excessum eius quæ completurus erat in Hierosolym. e. Ponite vos in cordibus vestris sermones istos. Filius enim hominis futurus est, ut tradat in manus hominum

minum, 11. f. Baptismo autem habeo baptizari & quomodo coarrior donec perficiatur. 13. g. In ipsa die accesserunt quidam pharisæorum dicentes illi: Exi & vade hinc quia Herodes vult te occidere. Et ait illis: Ite dicite vulpi illi. Ecce eijcio dæmonia, & sanitates perficio hodie & cras, & tertia die consummor, quia non capit prophetam perire extra Hierosolymam. 18. f. Assumpsit autem Iesus duodecim: Ecce ascēdimus Hierosolymam, & consummabuntur omnia quæ scripta sunt per prophetas de filio hominis. 22. d. Dico enim vobis, quoniam adhuc quod scriptum est, oportet impleri in me, & cum iniquis deputatus est, Ioan. 1. c. Responderunt ergo Iudæi. Quod signum ostendis nobis, quia hæc facis? Respondit Iesus: Soluite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud. 10. d. Propterea me diligit pater, quia ego pono animam meam, & iterum sumam eam. Potestatem habeo ponendi eam, & potestatem habeo iterum sumendi eam.

III ¶ Fraudulenter procurata per Iudam. Insuper ter ipsum vendendo, Psalm. 4. o. Etenim homo pacis meæ in quo speravi, qui edebat panes meos, magnificauit super me supplantationem, Matthæ. 26. b. Tunc abiit vnus de duodecim qui dicitur Iudas Scarioth ad principes sacerdotum, & ait illis. Quid vultis mihi dare, & ego eum vobis tradam? At illi constituerunt ei triginta argenteos. Et exinde quærebat opportunitatem ut eum traderet sine turbis, Marc. 14. b: Et Iudas Scariotes vnus de, Lucæ. 22. a. Intrauit autem sathanas in Iudam qui cognominabatur scarioth, vnus de duodecim, & abiit & locutus est cum principibus sacerdotum, & magistratibus, quemadmodum illum traderet eis. Et gauisi sunt, & pacti sunt pecuniam illudare. Violenter tradendo, Marc. 14. e. Et adhuc eo loquente venit Iudas scariotes vnus de duodecim, & eum eo turba multa, cum gladibus & lignis, missi ad summis sacerdotibus & scribis & senioribus. Dederat

autem traditor eis signum dicens: Quemcumq; osculatus fuero, ipse est, tenete eum, & ducite caute. Lu. 22. e. Adhuc eo loquente, ecce turba & qui vocabatur Iudas, vnus de duodecim, antecedebat eos, & appropinquauit Iesu vt oscularetur eum. Ioã. 13, a, Sciebat autem & Iudas qui tradebat eum, locum, quia frequenter Iesus conuenerat illuc cum discipulis suis. Iudas ergo cum accepisset cohortem, & a pontificibus & pharisæis ministros, venit illuc cum laternis, & facibus, & armis.

V. ¶ Per Iudæos Diligenter cōtra ipm cōsiliando, Psalm. 21, c, Cui circumdederunt me vituli multi. Aperuerunt super me os suum, d: Quoniam circumdederunt me canes multi. Sapient. 2, c: Cui cumueniamus ergo iutum, Hierem. 11, d, Tu autem domine demonstrasti mihi, & cognoui, eu ostendisti mihi iudicia eorum, & ego quasi agnus mansuetus qui portatur ad victimam. Et nō cognoui qui cogitauerunt super me consilia dicentes. Mittamus signum in panem eius, & eradamus eum de terra viventium, & nomen eius nō memoretur amplius. 22, c, Reliqui domum meam, dimisi hæreditatem meam. Dedi dilectam animam meam in manus inimicorum eius, facta est mihi hæreditas mea quasi leo in sylua, Danie. 9, g: Et post hebdomadas sexaginta duas occidetur Christus: & nō erit eius populus qui eum negaturus est, Zach. 11, c: Et dixit ad eos: Si bonum est in oculis vestris afferite mercedem meam. Et appenderunt mercedem meam triginta argenteos. Et dixit dominus ad me. Projice illud ad itinerarium. Decorum precium, quo appreciatus sum ab eis, 13, c, Et dicitur ei: Quid sunt plagæ istæ, in medio manuum tuarum? Et dicit his plagatus sum in domo eorum q me disgebant. Pharisæa suscitare super pastorem meum, & super visum coherentem mihi dicit dominus: Percute pastorem, & dispergetur oves Matthæ. 26, a, Tunc congregati sunt principes sacerdotum

dotum & seniores populi in atrium principis sacerdotum, qui dicebatur Caiphas, & consilium fecerunt vt Iesum dolo tenerent & occiderent, f: Princeps autem sacerdotum & omne consilium, quærebant falsum testimonium contra Iesum, vt eum morti traderent, & non inuenerunt cum falsi testes accessissent. 27, a, Mane autem facto: consilium inierunt omnes principes sacerdotum & seniores populi aduersus Iesum, vt eum morti traderent. Mar. 14, f, Summi vero sacerdotes & omne consilium quærebant aduersus Iesum testimonium vt eum morti traderet, nec inueniebant.

VI. ¶ Impudenter accusando, Mar. 15, a, Et confestim mane consilium facientes summi sacerdotes cō senioribus, & scribis, & vniuerso consilio, vincientes Iesum, duxerunt & tradiderunt Pilato. Lucæ. 23, a: Coperunt autem illum accusare dicentes: Hunc inuenimus subuertentem gentem nostram, & prohibentem tributa dari Cæsari, & dicentem se Christum regem esse, b: Stabant autem principes sacerdotum, & scribæ constanter accusantes eum, Ioan. 18, e: Adducunt ergo Iesum a Cayphæ in prætorium. Erat autem mane, & ipsi non introierunt in prætorium, vt non contaminaretur, sed vt manducarent pascha. Exiit ergo ad eos foras Pilatus & dixit: Quam accusatiōem asseritis aduersus hominem hunc? responderunt & dixerunt ei: Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissimus eum.

VII. ¶ Crudeliter consummata per gentiles. Turpiter illudendo, Esaiæ, quinquagesi. tert. a: Quis credidit auditui nostro, & brachium domini cui reuelatum est? Et ascendet sicut virgultum coram eo, & sicut radix de terra sitienti. Non est species ei neque decor. Et vidimus eum & non erat aspectus, & desiderauimus eum despectum, & nouissimum virorum, virum dolorum & scientem infirmitatem, b: Et

Et nos reputauimus eum, quasi leprosum, & percussim a Deo & humiliatum. **63, 2:** Quis est iste qui uenit de Edom tinctis uelibus de bosra? Ego qui loquor iustitiam, & propugnator sum ad saluandum. Quare ergo rubrum est indumentum tuum, & uerimenta tua, sicut calcantium in torculari? Torcular calcanti solus, & de gentibus non est uir mecum. Circumspexi & non erat auxiliator, qui ueni & non fuit qui adiuuaret. **Matth. 27, c:** Tunc milites praedicti suscipientes Iesum in praetorio, congregauerunt ad eum uniuersam cohortem, & exuentes eum, chlamydem cocineam circumdederunt ei. Et plectentes coronam de spinis, posuerunt super caput eius, & harundinem in dextera eius, & genu flexu ante eum, illudebant ei dicentes: Aue rex Iudaeorum, **Marc. 15, b:** Et percussit caput eius harundine, & conspuerunt eum, &ponentes genua adorabant. **Ioan. 19, a:** Tunc ergo apprehendit Pilatus Iesum, & flagellauit. Et milites plectentes. Et dabant ei alapas. Exiuit ergo Iesus portans spinam coronam, & purpureum uerimentum, & dicit eis: Ecce homo. Cum ergo uidissent eum pontifices, & ministri, clamabant dicentes: Crucifige crucifige eum. Nos legem habemus, & secundum legem debet mori, quia filium dei se fecit.

VIII ¶ Penaliter crucifigendo, **Psal. 21, b:** Ego sum uermis & non homo. Omnes uidentes me deriserunt me. Sperauit in domino eripiat eum, **d:** Foderunt manus meas & pedes. Diuiserunt sibi uerimenta mea. **68, e:** Et dederunt in escam meam fel. **Matth. 27, c:** Tunc dimisit illis Barrabam. Iesum autem flagellatum tradidit eis, ut crucifigeretur. **d:** Et postquam illuserunt ei exuerunt eum chlamyde, & induerunt eum uerimentis eius, & duxerunt eum ut crucifigerent. Exeuntes autem inuenerunt hominem cyrenensem nomine Simonem, hunc angariauerunt ut tolleret crucem eius. Et uenerunt in locum qui dicitur golgatha

gari, quod est caluariae locus & tradidit Iesum flagellis caelum, ut crucifigeretur. Et crucifigentes eum diuiserunt uerimenta eius, mittentes super eis quis quid tolleret. Et dederunt ei uinum bibere cum felle mixtum **Marc. 15, b:** Pilatus autem uolens satisfacere populo dimisit illis Barrabam. **c:** Erat autem hora tertia & crucifixerunt eum, **Lu. 23, d:** Et Pilatus adiudicauit si eri petitionem eorum. Dimisit autem illis eum qui propter homicidium, & seditionem missus fuerat in carcerem quem petebant, Iesum uero tradidit uoluntati eorum. **e:** Et postquam uenerunt in locum qui uocatur caluariae ibi crucifixerunt eum: & latrones, uinum a dextris, & unum a sinistris, **Ioannis. 19, d:** Tunc ergo tradidit eis illum ut crucifigeretur. Susceperunt autem Iesum & eduxerunt eum. Et baiulus sibi crucem exiuit in eum qui dicitur caluariae locum. Postea sciens Iesus quia omnia consummata sunt, ut consummaretur scriptura dixit: Sitio. Cum ergo accepisset acerum dixit: Consummatus est. Et inclinato capite tradidit spiritum.

IX ¶ Patienter tolerata per Christum. Decenter se non defendendo, **Esai. 50, c:** Dominus deus aperuit mihi aurem, ego autem non contradico, retrorium non abij. Corpus meum dedi pro utribus, & genas meas uellentibus. Faciem meam non auerti ab increpantibus & conspuentibus in me. Dominus deus auxiliorum meorum, & ideo non sum confusus. **53, c:** Oblatus est quia ipse uoluit, & non aperuit os. Sicut ouis ad occisionem ducetur, & quasi agnus coram tondeute se obmutescet, & non aperiet os suum. **d:** Et pro transgressoribus rogauit. **Thre. 3, d:** Dabit percutienti se maxillam, saturabitur opprobriis.

X ¶ Feruenter pro crucifigentibus orando, **Lu. 23, b:** Pater dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt. **1. Pet. 2, d:** Quia & Christus passus.

XI ¶ Feliciter operata quo ad Christum. **Psal. 21, f**
Remis

Reminiscentur & conuertentur ad dominum omnes fines terræ. Et adorabunt in conspectu eius omnes familie gentium, Esai. 53, c: De angustia & de iudicio sublatus est. Generationem eius quis enarrabit? quia abscisus est de terra viuennium. Propter scelus populi mei percussus eum. Et dabit impios pro sepultura, & diuites pro morte sua, eo quod iniquitatem non fecerit, neque dolus fuerit in ore eius, & dominus voluit cõuertere eum in infirmitate. d. Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longæuum, & voluntas domini in manu eius dirigeretur. Pro eo quod laborauit anima eius, videbit & saturabitur. Ideo dispartiam ei plurimos, & fortium diuidet spolia, pro eo quod tradidit in mortem animam suam, & cum iniquis reputatus est. Humilitas, 2. Philippen. 2, b. Humiliauit semetipsum, Hebræo. 2, b: Eum autem, qui modico quam angeli minoratus est, videmus Iesum propter passionem mortis gloria & honore coronatum, vt grata dei pro omnibus gustaret mortem, 10, c. Et omnis quidem sacerdos præsto est, quotidie ministrans, & eadem sæpe offerens hostias, quæ non possunt auferre peccata. Hic autem vnã pro peccatis offerens hostiam, in sempiternum sedet in dextera dei.

XII ¶ Quo ad nos, Esai. 42, b, Et dedi te in fœdus populi, 43, d, Veruntamen seruire me fecisti in peccatis tuis. Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas, 49, g: Nunquid tolletur à forti præda? Equidem & captiuitas à forti tolletur, 50, a, Nunquid abbreviata, & paruula facta est manus mea? 53, b, Vere languores nostros ipse tulit. Ipse autem, Disciplina pacis nostræ super eum. Et posuit dominus in eo iniquitatem omnium nostrum, d. In scientia sua iustificabit ipse iustus seruus meus multos. Zacha. 9, c: Tu quosque in sanguine testamenti tui emisisti vincetos delatcu, in quo non erat aqua. 12, c, Et erit in die illa, quæram

ram contere omnes gentes, quæ venturæ cõtra Hierusalem, & effundam super domum David & super habitatores Hierusalem spiritum gratiæ, & precum. Et aspicient ad me quem confixerunt, Ioan. 8, d: Cũ exaltaueritis filium hominis, tunc cognoscetis quia ego sum. 12, f: Vnus autem ex ipsis, Cayphas nomine, cum esset pontifex anni illius dixit: Vos nescitis quicquam nec cogitatis, quia expediat vt vnus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat. Hoc autem à semetipso non dixit, sed cum esset pontifex anni illius prophetauit, quia Iesus moriturus erat, pro gente. g, Et non tantum pro gente, sed vt filios dei qui erant dispersi congregaret in vnum. 12, e, Et ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum. Hoc autem dixit significans qua morte esset moriturus. Vide Mors.

I ¶ **P**astor summus Deus Affectuose reuocans errantes, Hiere. 23, a, Ecce ego congregabo reliquias gregis mei de omnibus terris, ad quas eieceram eos illuc, & conuertam eos ad rura sua, & crescent, & multiplicabuntur, & suscitabo super eos pastores, & pascet eos, Eze. 94, c, Ecce ego ipse, Ouis, 2, d, Et educam eas, Ouis, 1, Ioan. 10, b: Ego sum pastor bonus, Hebræo. 13, d, Deus autem pacis qui eduxit de mortuis pastorem magnum ouium in sanguine testamenti æterni, dominum nostrum Iesum Christum, aperit vos in omni bono, vt faciatis eius voluntatem, faciens in vobis quod placet coram se, 1. Petri, 2, d: Eratis enim Ouis, 1.

II ¶ **C**opiose remunerans obsequentes, Esai. 40, c, Sicut pastor gregem suum pascet, in brachio suo congregabit agnos, & in sinu suo leuabit, fœta: ipse portabit, Ezechi. 34, d, In pascuis, Ouis, 3, Quod perierat requiram, & quod abiectum erat redicam, &

& quod confractum fuerat alligabo, & quod infirmū fuerat consolidabo, & quod forte & pingue custodiam, & pascam illas in iudicio. g. Vos autē greges mei greges pascuæ meæ homines estis, & ego dominus deus vester, Ioan. 10. c. Ego sum pastor bonus, & cognosco oves meas, & cognoscunt me meæ. Sicut nouit me pater, & ego nosco patrem & animam meam pono pro ouibus meis. Et alias oves habeo. Quis, 2. e. Oves meæ. Imitatio, 1. Et ego vitam æternā do eis, & non peribunt in æternum, & non rapiet eas quisq̄ de manu meā.

III. ¶ Pastor bonus deum attendit, Ioan. 10. a, Qui a rem intrat per ostium, pastor est ouium. Et quum proprias oves emisserit, ante eas vadit, & oves illum sequuntur, quia sciunt vocem eius. 21. d. Dixit Simon Petro Iesus: Simon Ioannis diligis me plus his? Dicit ei: Etiam tu scis, quia amo te, dicit ei: Pasce agnos meos. 1. Corinth. 4. a, 2. Sic nos. Minitisterium, 1. Hic iam quæritur inter dispensatores, vt fidelis quis inueniatur.

III. ¶ Quibus intendit. Hierem. 3. e, Et dabo vobis pastores iuxta cor meum, & pascent vos scientia & doctrina. Matthæ. 20. d, Scitis quia principes gentium dominantur eorum. Non ita erit inter vos. Sed quicū que voluerit inter vos maior fieri sit vester minister. Sicut filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, & dare aiam suā in redemptionē pro multis. Lucæ. 22. c, Dixit autem eis: Reges gentium. Ioan. 10. b, Bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis. 1. Timot. 3. a, Oportet enim episcopum irreprehensibilem esse. Titum. 1. b: Oportet enim episcopum. Sacerdos, 2. 3. d, Dicant autem & vestri. Heb. 13. b, Memenote. Euangelium, 5. Actu. 20. f. Attendite vobis & vniuerso gregi, in quo vos posuit spiritus sanctus episcopos regere ecclesiā dei, q̄ acquisiuit sanguine suo.

V. ¶ Præmium acquirit. Matthæ. 24. d, Quis putas est

est fidelis seruus & prudens, quem constituit dominus super familiam suam, vt det illis cibum in tempore. Beatus ille seruus, quem quum venerit dominus eius inuenerit sic facientem: Amen dico vobis, quoniam super omnia bona sua constituet eum. 1. Thessa. 5. c. Rogamus autem. Euangelium, 5. 1. Timot. 3. c. Qui bene præsumt, vbi supra, 5. 1. Pet. 5. a: Seniores ergo qui in vobis sunt, obsecro consenior, & testis Christi passionum, q̄ & eius quæ in futuro reuelanda est gloriæ communicator. Pascite qui in vobis estis gregem Dei, prouidentes non coacte sed spontaneæ: secundum deum, neq; turpis lucri gratia, sed voluntarie, neq; vt dominantes in clero, sed forma facti gregis ex animo b: Et qui apparuerit princeps pastorum percipietis immarcessibilem gloriæ coronam.

VI. ¶ Pastor malus bonum gregem dissipat. Hierem. 2. b: Sacerdotes non dixerunt, vbi est dominus, & tenentes legem nescierunt me, & pastores præuaricati sunt in me. 50. a: Grex perditus factus est populus meus, pastores eorum seduxerunt eos, Ezech. 34. a: Fili hominis propheta de pastoribus Israel: Væ pastoribus Israel, qui pascebant femetipsos. Lac comedebatis, & lanis operiebamini, & quod crassum erat occidebatis, gregem autem meum non pascebatis: quod infirmum fuit non consolidastis, & quod egrotum non sanastis. Quod confractum est non alligastis, & quod abiectum est non reduxistis, & quod perlerat nō quæstistis, sed cum austeritate imperabatis eis & cum potentia. b, Et dispersæ sunt oves meæ, eo quod non esset pastor. e, Nonne satis vobis erat pascuæ bona depasci, insuper & reliquias pascuarum vestrarum conculcatis pedibus vestris, & cum puissimam aquam biberetis, reliquam pedibus vestris turbastis, & cornibus vestris vtilabatis omnia infirma pecora, donec dispergerentur foras, saluabo gregem meum, & non erit vltra in rapinā, & iudicabo inter pecus & pecus.

Propterea hæc dicit dominus: Ecce ego ipse iudico inter pecus pingue & macilentum. Pro eo quod lateribus & hūeris impingebatis, Ioan. 10, a, Qui non intrat per ostium in ouile ouium, sed ascendit aliunde, ille fur est & latro. Mercenarius autem, & qui non est pastor cuius non sunt oues propriæ, videt lupum venientem & dimittit oues & fugit, & lupus rapit & dispergit oues.

VII ¶ Commodum proprium ipsestat, Esaiæ. 56, d, Ipsi pastores ignorauerunt intelligentiam. Omnes in viam suam. Auaritia, 3. Venite sumamus, Ebrietas, Ezech. 34, b, Propterea pastores audite verbum domini. Viuo ego dicit dominus deus, quia pro eo quod facti sunt greges mei in rapinam, & oues meæ in deuoratiōem omnium bestiarum agri, eo quod non esset pastor neque enim quaesierūt pastores gregem meum, sed pascebant semetipsos, c: Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum, & cessare faciam ut ultra non pascant gregem meum, nec pascat amplius pastores semetipsos. Et liberabo gregem meum de ore eorum, & non erit ultra eis in escam dicit dominus, Ioan. 10, c, Mercenarius autem fugit, quia mercenarius est, & non pertinet ad eum de ouibus.

VIII ¶ Malum contra se prouocat, Hiere. 23, a, Vae pastoribus qui disperdunt, & dilacerant gregem pacis meæ. Ideo hæc dicit dominus: Vos disperdistis gregem meum & eiecistis eos & non visitastis eos. Ecce ego visitabo super vos malitiam studiorum vestrorum, 25, g, Vlulate pastores & clamate, & aspergite vos cinere optimates gregis, quia completi sunt dies vestri, ut interficiamini, & dispersiones vestrae, Vox clamoris pastorum, & vlulatus optimatum gregis, quia visitauit dominus pacem eorum, & conticuerit arua pacis a facie iræ furoris domini, Zachar. 10, b, Super pastores iratus est furor meus, & super hircos visitabo, vndecimo, a, Vox vlulatus pastorum, quia visitata est magnificentia eorum, Hæc dicit dominus

nus, pasce pecora occisionis, quæ qui possidebant, occidebant, & non dolebant, & vendebat ea, dicentes: Benedictus dominus diuites facti sumus. Et pastores eorum non parcebāt eis, & ego non parcam ultra super habitantes terram, dicit dominus, d, Adhuc sume tibi vasa pastoris stulti. O pastor & idolum derelinquens gregem, Gladius super brachium eius, & super oculum dextrum eius.

I ¶ Pater noster deus singularis Benigne filios reuocando, Psalm. 102: Quomodo miseretur pater filiorum, misertus est dominus timentibus se, Esaiæ. 63, d, Tu enim pater noster, & Abraham nesciuit nos. Tu domine pater noster, & redemptor noster, 64, d, Et nunc domine pater noster es tu, nos vero lutum, & factor noster tu, & opera manuum tuarum omnes nos. Ne irascaris domine satis, & ne ultra memineris iniquitatis nostræ, Hiere. 3, f, Patrem vocabis me, & post me ingredi non cessabis.

II ¶ Copiose necessaria prouidendo, Deuteron. 32, a, Nunquid non ipse est pater tuus, qui possedit te, & fecit, & creauit? Matthæ. 6, d, Nolite ergo solliciti esse dicentes: Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? Scit enim pater vester, quia his omnibus indigetis. Querite ergo primum regnum dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adjicientur vobis, 7, b, Si ergo vos, Oratio, 8. Hebræo. 13, a, Sint mores sine. Auaritia. 1. 1, Petri, 5, b, Humiliamini. Humilitas, 3.

III ¶ Honorabilis iuste remunerando, Malach. primo, b, Filius honorat patrem, Filius, terti. Matthæ. sexto, b, Sic ergo vos orabitis pater noster. vicesimo tertio, b, Et patrem nolite vocare vobis super terram: Vnus est enim pater vester, qui in cælis est, Galatas, quarto, a, Quoniam estis, Filius, secund.

Ephesi. 1, c: Huius rei gratia flecto genua mea ad patrem domini nostri Iesu Christi, ex quo omnis paternitas in cælis & in terra nominatur. 4, b, Vnus deus & pater omnium, qui super omnes, & per omnia, & in omnibus nobis.

I C Pauperes boni in seipſis humiliantur, Pro. 29, a, Melior est pauper qui ambulat in simplicitate sua, q̄ diues torquens labia sua & insipiens. c, Melior est pauper iustus, q̄ vir mendax. 28, a, Melior est pauper qui ambulat in simplicitate sua, q̄ diues in prauis itineribus, Ecclē. 10. d, Pauper gloriatur per discipulam & timorem suum. 18, d, Memento paupertatis. Diuitiæ, 4. 30, b, Melior, Diuitiæ, 16. Apocalyp. 2, c Scio tribulationem tuam, & paupertatem tuam, sed diues es.

II C Necessarijs contentantur, Tobī. 4, d: Noli timere fili mi, pauperem quidem vitam gerimus, sed multa bona habebimus, si timuerim⁹ deum, & recesserimus ab omni peccato, & fecerimus bene. Psal. 22, f, Edent pauperes & saturabuntur. 36, c, Melius est modicum iusto. Pro. 12, b, Melior est pauper & sufficiens sibi, quā gloriosus, & indigens pane. 13, a, Est quasi diues, quum nihil habeat, & est quasi pauper quum in multis diuitijs sit. 12, b, Melius est parum cum timore domini, q̄ thesauri magni & infatigabiles. 16, b, Melius est parum cum iustitia, q̄ multi fructus cum iniquitate. 30, d, Duo rogavi te, ne deneges mihi: Vanitatem, & verbum mendacij longe fac a me. Mendacitatem, & diuitias ne dederis mihi: tribue tantum vitæ meo necessaria, ne forte faciatus illiciter ad negandum, & dicam quis est dominus, aut egestate compullus furer, & perireum nomen dei mei. Ecclē. 4, r, Melior est puer pauper & sapiens rege sene & stulto qui nescit præuidere in posterum, Ecclēf. 29, d, Initium vitæ hominis. Domus, 7, 39, d: Initium necessariæ vitæ

Abstī

Abſtinentia, 2. 40, c, Vita sibi sufficientis operarij conculcabitur. 1, Timoth. 6, b, Nihil enim intulimus. Sollicitudo, 1.

III C A bonis sustentantur, Deute. 15, a: Et omnino indigens, & mendicus, non erit inter vos. b, Non deerunt pauperes, Eleemosyna, 6. Psal. 108, d: Et adiuuit pauperem de inopia. Pro. 26, a: Nouit iustus causam pauperum. Ecclē. 4, a: Congregationi pauperum affabilem te facito. Roma. 15, f: Probauerunt enim Macedonia & Euangelium, 5, 1, Corint. 16, a: De collectis autem, quæ sunt in sanctos, sicut ordinavi in ecclesijs Galatiæ, ita & vos facite per vnam sabbati. 2, Corinth. 8, a: Notam autem facimus vobis fratres gratiam dei. c, Si enim voluntas prompta est, secundum id quod habet accepta est, non secundum id quod non habet. Non enim ut alij sit remissio, vobis autem tribulatio: sed ex æqualitate. In præſenti tempore vestra abundantia illorum inopiam suppleat, ut & illorum abundantia vestræ inopiæ sit supplementum. Gal. 2, b Tantum ut pauperum memores essemus.

III C A Deo remunerantur. Psalm. 67, b: Parasti in dulcedine tua pauperi deus. Ecclē. 11, b: Est homo marcidus, egens recuperatione, plus deficiens virtute, & abundans paupertate, & oculus dei respexit illum in bono, & erexit eum ab humilitate ipsius, & exaltauit caput eius, & mirati sunt in illo multi, & honorauerunt deum. c: Confide in Deo, & mane in loco tuo. Facile est enim in oculis dei subito honestare pauperem. Esaia. 1 4, g: Et pascetur primogeniti pauperum, & pauperes fiducialiter requiescent. Quia dominus fundauit Sion, & in ipso sperabunt pauperes populi eius. 29, f: Et addent mites in domino lætitiã, & pauperes homines in sancto Israel exultabunt. Matthæ. 5, a, Beati pauperes spiritu, quoniam ipso regnum cælorum. 19, c, Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis

habebis thesaurum in caelo, & veni sequere me, d, Et omnis qui reliquerit domum, vel fratres aut iorores aut patrem aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit, Mar. 10, d, Amen dico vobis nemo est, qui reliquerit domum, qui non accipiet centies tantum nunc in hoc tempore, & in seculo futuro vitam æternam, Luc. 16, f, Factum est, ut moreretur mendicus, & portaretur ab angelis in sinum Abraham, 18, e, Amen dico vobis, nemo est, qui reliquerit domum aut parentes propter regnum dei, & non recipiat multo plura in hoc tempore, & in seculo futuro vitam æternam.

V ¶ De malis illatis vindicantur, Exodi, 22, d, Ad cœnam non contristabis. Viduæ & pupillo non nocebitis, 23, a, Peregrino molestus non eris, 2, Regum, 22, c, Et populum pauperem saluum facies, Iob, 5, c, Porro saluum faciet egenum a gladio oris eorum: & pauperem de manu violenti, 36, b, Eripiet de angustia sua pauperem, P salm, 9, d, Quoniam non in finem obliuio erit pauperis, g, Tibi derelictus est pauper, 11, b, Propter miseriam inopum & gemitum pauperum, 24, d, Respice in me & miserere mei, 139, b, Cognoui, quia faciet dominus iudicium inopis, Prouerbio, 14, d, Qui calumniatur egentem, exprobrat factori eius, deci. sep. a, Qui despicit pauperem, exprobrat factori eius, vicef. secundo, a, Diues & pauper obuierunt sibi: vtriusque operator est dominus, c, Qui calumniatur, Diuitiæ, 12, d, Non facias violentiam pauperi, quia pauper est, neque contemas egenum in porta, quia iudicabit dominus causam eius, & configet eos qui confixerunt animam eius, Ecclesiasti, 21, a, Deprecatio pauperis ex ore vsque ad aures eius peruenit, & iudicium festinato aduenit illi, 34, d, Qui offert sacrificium, Honor, quint, Panis egentium vita pauperis est, qui defraudat illum homo sanguinis

guinis est. Qui auferit in sudore panem, quasi, qui occidit proximum suum, 35, c, Non accipiet dominus personam in pauperem, & deprecationem læsi exaudiet. Non despiciet preces pupilli, nec viduam si es fundat loquelam gemitus. Nonne lachrymæ viduæ ad maxillam descendunt, & exclamatio eius super deducentem eas? A maxilla enim ascendunt vique ad cœlum, & dominus exauditor non delectabitur in illis. Esaiæ, 25, b, Quia factus es fortitudo, quæ dragesi, prim. e: Egeni & pauperes quærunt aquas, & non sunt, lingua eorum siti aruit. Ego dominus exaudiam eos, Hieremi, 21, d, Hæc dicit dominus: Iura dicite mane. Iudicium, 25. Amos, 2, b, Super tribus sceleribus Israel, & super quatuor non conuertam eum, pro eo quod vendiderit pro argento iustum, & pauperem pro calciamentis, 4, a: Audite verbum hoc vaccæ pingues, qui estis in monte Samariæ, qui calumniam facitis egenis, & confringitis pauperes. Quæ dicitis dominis vestris afferre & bibemus. Iura ut dominus deus in sancto suo, 8, b, Audite hoc quæ conteritis, Diuitiæ, e.

VI ¶ A malis hominibus abominantur, Prouerb. 14, c: Etiam proximo suo pauper odiosus erit, 18, d, Cum obsecrationibus loquetur pauper, 19, a, Fratres hominis pauperis oderunt eum, insuper & amici procul recesserunt ab eo, 28, b: Sapiens sibi videtur vir diues: pauper autem prudens scrutabitur eum Ecclesiasti, 13, a, Diues iniuste egit & fremet, pauper autem læsus tacebit, c, Venatio leonis in eremo, sic & pascua diuitum, Diuitiæ, 9, Et sicut abominatio est superbo humilitas, sic & execratio diuitis pauper, d: Diues loquutus est, & omnes tæcuerunt, Iacobi, 2, a: Nonne deus elegit pauperes in hoc mundo, diuites in fide & hæredes regni quod repromisit Deus diligentibus se?

VII ¶ Pauperes mali impatientia agitantur.

Prece. 1. 7, b: Omnes dies pauperis mali. 2. 8, a, Vir pauper calumnians pauperes, similis est imbro vehementi, in quo paratur fames. Ecclesi. 13, d: Et nequissima paupertas in ore impij. 2. 5, a: Tres species odit anima mea. Pauperem superbum, & diuitem mendacem & semen faruum & insensatum.

VIII ¶ Paupertas Christi exemplaris, Matth. 8, c, Er accedens vnus scriba. Imitatio, 1. 2. Cor. 8, b: Scitis enim gratiam. Diuitiæ, 2.

I ¶ Pax sempiterna. Pfalm. 4, b, In pace in idipsum dormiam & requiescam. Sapient. 3, a: Iusto rum animæ in manu dei sunt. Visi sunt oculis insipientium mori. Esaiæ. 3, 2, d: Et sedebit populus meus in pulchritudine pacis, in tabernaculis fiducia, in requie opulenta,

II ¶ Pax superna erga deum per passionem nobis Christi prouenit. Roma. 5, a, Iustificati ergo, Fides. 9. 2. Cor. 5, d, Omnia autem ex deo, q nos reconciliauit sibi per Christum: Quoniam quidem deus erat in Christo mundum reconcilians sibi. Ephe. 2, d: Nunc autem in Christo Iesu, vos q longe eratis aliquando, facti estis prope in sanguine Christi, Ipse enim est pax nostra, q fecit vtraq; vnum. d, Et veniens euangelizauit pacem vobis, q longe fuistis, & pacem his q prope quoniam per ipsum accessum habemus ambo in vno spiritu ad patrem. Col. 1, c, Quia in ipso complacuit omnem plenitudinem diuinitatis inhabitare, & p eum reconcilari oia in ipsum, pacificans per sanguine crucis eius, siue q in cælis siue q in terris sunt. Act. 10, f, Verbum misit deus filijs Israel, annuntians pacem per Iesum Christum, hic est omnium dominus,

III ¶ Exigit à nobis humile subiectione. Io. b, 9, a: Quis restitit ei, & pacem habuit? Psal. 61, a: Nonne deo subiecta erit anima mea. Lu. 10, a: In quamcumq; domum intraueritis, primum dicite: Pax huic domui, &

& siquidem fuerit ibi filius pacis, requiescet super illum pax vestra, sin autem, ad vos reuertetur.

III ¶ Pugnam obeditionem. Ezech. 37, g: Et percutiam illis fœdus pacis. Pactum sempiternum erit eis Et erit tabernaculum meum in eis, & ero eis deus, & erunt mihi populus. Malach. 2, b: Pactum meum fuit cum eo vitæ & pacis, & dedi ei timorem, & timuit me, & à facie nominis mei pauebat. Lucæ 2, b: Gloria in altissimis deo, & in terra pax hominibus, bonę voluntatis.

V ¶ Liberalem dilectionem. Hierem. 29, c: Ego enim scio cogitationes, quas ego cogito super vos, ait dominus, cogitationes pacis, & non afflictionis, vt dem vobis finem & pacientiam, & inuocabitis me & viuētis, & orabitis me & exaudiam vos, & quæretis me & inuenietis. Ioan. 14, d: Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis. Non quomodo mundus dat, ego do vobis, 16, g: Hæc locutus sum vobis, vt in me pacem habeatis.

VI ¶ Acquirat magnam remunerationem. Iob 22, c: Acquiesce igitur ei, & habeto pacem, & per hæc habebis fructus optimos, Zachar. 9, c: Et loquetur pacem gentibus, Philippen. 4, b: Et pax dei quæ exuperat omnem sensum, custodiat corda vestra, & intelligentias vestras, in Christo Iesu. Coloss. 3, c: Et pax Christi exultet in cordibus vestris, in qua & vocati estis in vno corpore.

VII ¶ Pax interna peccatum excludit. Prouer. 17, b: Secura mens quasi iuge conuiuium. Esa. 48, d: Non est pax impijs, dicit dominus. 57, d: Creauit fructum labiorum pacem pacem ei qui longe est, & qui prope est, dixit dominus, & sanauit eum, impij autem, Impius 2.

VIII ¶ Pax externa bona, vel vera à deo præstatur. 2. Regum 7, b: Et ponam locum populo meo Israel, & plantabo eum & habitabo cum eo. Et non

turbabitur amplius, & non addent filij iniquitatis vt affligant eū. 2. Par. 14. b. Aedificemus ciuitates istas, Eo quod quaesierimus dominum deum patrum nostrorum, & dederit nobis pacem, Iob 34. d. Ipse enim concedente pacem, quis est qui condemnet? Prouer. 16. a. Cum placuerint. Dilectio inimicorum 1. Esa. 26. a. Seruabis pacem pacem quia in te sperauimus. b. Domine dabis pacem nobis. 45. a. Ego dominus & non alter, Faciens pacem & creans malum. 48. d. Vtinam attendisses madata mea, facta fuisset sicut fluxum pax tua. Baruch 3. b. Nam si in via dei ambulafes, habitafses vtiq; in pace super terrā. Eze. 34. f. Et faciam cum eis pactum pacis. 2. Thes. 3. d. Ipse autem deus pacis det vobis pacem sempiternam in omni loco. Apocalypsis sexto a. Et exiuit alius equus rufus, & qui sedebat super illum, datum est ei, vt fumeret pacem de terra, & vt inuicem se interficiant, & datus est ei gladius magnus.

IX ¶ In bonis confirmatur. Psalm. 118. x. Pax multo diligentibus legem tuam. 119. a. Cum his qui oderunt pacem eram pacificus. 121. b. Rogate quae ad pacem sunt Hierusalem, Prou. 12. c. Qui autem, Consilium 7. Eccle. 4. 1. c. Disciplinam in pace conseruate filij. Esa. 2. d. Et erit opus iustitiae pax, & cultus iustitiae silentium, & securitas vsq; in sempiternum. 39. d. Fiat tantum pax (ait Ezechias rex ad Esaia) & veritas in diebus meis, Mar. 9. g. Pacem habete in ter vos. Rom. 12. d. Si fieri potest, quod ex vobis est cum omnibus hominibus pacem habentes. 14. d. Ita que quae pacis sunt sectemur. 15. a. Vnusquisq; vestrum Dilectio proximi 3. 1. Cor. 7. c. In pace autem vocauit nos deus. 14. f. Non enim est deus dissentiois, sed pacis. 2. Corint. 13. d. Pacem habete, & deus pacis, & dilectionis, erit vobiscum. Ephesios 4. a. Obsecro itaq; vos. Dilectio proximi 5. Hebraeo. 13. d. Pacem se quimini cum omnibus, & sanctimoniam, sine qua ne

mo

mo videbit deum. Actū. 4. g. Multitudinis autem credentium erat cor vnum, & anima vna. Iac. 3. d. Quae autem desursum. Misericordia 8. x. Pet. 3. b. In fide autem omnes vnanimis.

X ¶ Summe commendatur. Psalm. 36. e. Custodi innocentiam, & vide aequitatem, quoniam sunt res quae homini pacifico. Prouer. 17. a. Melior est bucella siccata cum gaudio, Hiere. 29. b. Et quaerite pacem ciuitatis ad quam transigrare vos feci. & orate pro ea ad deum, quia in pace illius erit pax vestra, Mart. 5. a. Beati pacifici quoniam filij dei vocabuntur. Vnde in iunxit discipulis vt ciuitate vel domum ingredientes salutationem pacis offerrent. March. 10. b. Intran-tes autem in domum salutate eam dicentes: Pax huic domui. 18. c. Iterum dico vobis, si duo ex vobis con-fererint. Dilectio proximi 2.

XI ¶ Pax ficta malum proximo machinatur, Psalm. 27. a. Ne simul tradas me cum peccatoribus. Qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum. Da illis secundum opera eorum, Hiere. 9. c. Sagitta vulnerans, Dolofus 3.

XII ¶ Pax praua in malo copulatur, Psalm. 72. a. Quia zelauit super iniquos, pacem peccatorum videns, Prou. 1. b. Fili mi si te lactauerint peccatores, ne aquietas eis. Si dixerit: Veni nobiscum insidiemur sanguini, abscondamus tendiculas contra infontem frustra, deglutiamus eum sicut infernus viuitem, & integrum quasi descendente in lacum, omnem preciosam substantiam reperiemus, implebimus domos nostras spolijs, sortem mitte nobiscum, marsupium sit vni omnium nostrum. Fili mi ne ambules cum eis, pedes enim eorum ad malum currunt, & festinant vt effundant sanguinem. Sic Herodes & Pilatus in morte dñi amici facti sunt, Lucae 23. b. Et facti sunt amici Herodes & Pilatus, in ipsa die, nam ante inimici erant.

XIII ¶ A deo reprobat, Deuter. 29. c. Ne forte sit inter

inter

inter vos vir ut mulier, Pax erit mihi & ambulabo in prauitate cordis mei, & assumat ebria sitientem, & dominus non ignoscat ei. Matth. 10. d: Nolite arbitrari, quia pacem uenerim mittere in terram. Non ueni pacem mittere sed gladium: Veni enim separare hominem aduersus patrem suum, & filiam aduersus matrem suam, & nurum aduersus socrum suam, & inimici hominis domestici eius. Lucæ 12. g: Putatis quia pacem ueni mittere in terram? Non dico uobis, sed separationem. 19. f: Et ut appropinquauit uia dens ciuitatem fleuit super illam dicens. Quia si cognouisses & tu, Et quidem in hac die tua quæ ad pacem tibi, nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis.

I Peccatum Originale unde originatur. Psalmo 50. a: Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum Rom. 5. b: Propterea sicut. Mors 9.

II Malum operatur. Genesis 8. d: Nequaquam ultra maledicam terræ propter hominem: eo quod sensus & cogitatio humani cordis in malum prona sint ab adolescentia sua. Sap. 12. b: Semen enim erat maledictum ab initio. Ecclesia. 17. d: Aut quid nequius, quam quod excogitauit caro & sanguis? Esaiæ 64. c: Et facti sumus. Iustitia 6. Romanor. 7. c: Scimus enim, quia lex spiritualis est: ego autem carnalis sum uerundatus sub peccato. Galatas 5. c: Caro enim concupiscit. Caro 3.

III Gratia curatur. Ioann. 1. d: Ecce agnus dei. Roma. 5. c: Si enim unius delicto multi mortui sunt multo magis gratia dei, & donum in gratia unius hominis Iesu Christi in plures abundauit. e. b: Quod enim mortuus est, peccato mortuus est semel. 7. d: Infelix ego homo. Gratia 2. Gala. 3. d: Sed conclusit scriptura omnia sub peccato, ut promissio ex fide Iesu Christi daretur credentibus.

III Peccatum actuale multipliciter agitur. Infirmis

firmitate. Genesis 3. b: Vidit igitur mulier quod bonum esset lignum ad uescendum: & pulchrum oculis aspectuque delectabile, & tulit de fructu illius & comedit. Job 4. d: Ecce qui seruiunt ei. Angelus 11. Quam uoluntatis hi qui habitant domos luteas, qui terreni habent fundamentum, consumuntur uelut à tineas. Psalmo 77. d: Ipse autem est misericors & propitius. Et recordatus est, quia caro sunt. 10. c: Quomodo miseretur pater filiorum. Recordatus est quoniam puluis. Sap. 7. d: Corpus enim quod corrumpitur aggregat animam.

V Ignorantia. Sic Pharaon ignorans Saram Abrahamæ uxorem ipsam sibi tulit. Genesis 12. d: Cum itaque ingressus esset Abraham Ægyptum uiderunt Ægyptii mulierem, quod esset pulchra nimis, & nunciauerunt principes pharaoni, & laudauerunt eam apud illum. Flagellauit autem dominus pharaonem & donum eius plagis maximis, propter Sarai uxorem Abraham. Similiter Abimelech. Gene. 20. a: Venit autem deus ad Abimelech per somnium nocte, & ait illi. En morieris propter mulierem quam tulisti, habet enim uirum. Et ait Abimelech: Domine nungentem ignorantem & iustam interficies? Adulterium 4. Nume. 15. c: Quod si per ignorantiam præterieritis quicquam horum. Quod si anima una nesciens peccauerit. Lucæ 23. e: Pater dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt. 1. Timor. 1. c: Qui prius blasphemus fui, & persecutor, & contumeliosus: sed misericordiam dei consecutus sum, quia ignorans feci in incredulitate.

VI Malitia. Nume. 15. d: Anima uero quæ per superbiam aliquid commiserit, siue cuius sit ille siue peregrinus, quoniam aduersus dominum rebellis fuit perhibet de populo suo. Verbum enim domini contempsit & præceptum illius fecit irritum. Job 15. d: Concepit dolorem & peperit iniquitatem. Psalmo 7. d: Ecce paraturit

currit in iustitiam concepit, Prou. 2. c: Qui relinquunt iter rectum, & ambulat per vias tenebrosas: qui latentur. Gaudium 7. Eccle. 11. b: Error & tenebræ peccatoribus concreta sunt: qui autem exultant in malis confensunt in malo. 20. e: Est qui vetatur peccare præ inopia, Esa. 5. b: Peccatum suum quasi Sodoma prædicauerunt, nec absconderunt, Væ animarum, quoniam reddita sunt eis mala. 5. e: Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis, & quasi vinculum plaustris peccatum. Væ qui dicitis bonum malum, 59. a: Conceperunt laborem & pepererunt iniquitatem. Quia aspidum superunt, & telas aranearum texuerunt. Qui comederit de ovis eorum morietur, Hierem. 9. b. Docuerunt enim linguam suam loqui mendacium: vt inique agerent: laborauerunt, Ioan. 9. g: Dixit eis Iesus. Si cæci essetis. Cæcitas 2. 15. d: Si non venissem & locutus fuisset eis, peccatum non haberent. Nunc autem excusationem non habent de peccato suo. 19. b: Propterea qui me tradidit tibi, maius peccatum habet, Hebræo. 10. e: Voluntarie enim. Liberum arbitrium 3.

VII **M**iserabiliter operatur deum offendendo, Deut. 32. c: Deus qui te genuit dereliquisti. Vidit dominus & ad iracundiam concitatus est. 1. Regum 2. e: Si peccauerit vir in virum (ait Heli filius suis) placari ei potest deus: si autem in deum peccauerit vir, quis orabit pro eo? Psalmo 5. a: Quoniam non deus volens iniquitatem tu es, Neque habitabit iuxta te malignus b: Odisti omnes qui operantur iniquitatem, 49. c: Existimasti inique, quod ero tui similis, 118. t: Longe à peccatoribus salus, Ecclesia. 5. a: Ne sequaris in fortitudine tua concupiscentiam cordis tui, Deus enim vindicans vindicabit, b: Ne dixeris. Peccaui & quid mihi accidit triste? Altissimus enim est patiens redditor. De propitiato peccato noli esse sine metu, neque adicias peccatum super peccatum. Misericordia enim

Ira

Ira 3. 7. a: Noli facere mala & non te apprehendent. 10. b: Initium superbiæ hominis apostataria à deo, quoniam ab eo qui fecit illum recessit cor eius, quoniam initium omnis peccati superbia, 17. b: Et dixit illis. Attendite ab omni inique, Hierem. 2. d: Scito & vide quia malum & amarum est, reliquiste te deum tuum, & non esse timorem eius apud te, dicit dominus deus. 7. d: Nunquid me ad iracundiam provocat dicit dominus, nonne semetipfos in confusionem vultus sui. 17. a: Peccatum Iuda scriptum est stylo ferreo & vngue adamantino exaratum, super latitudinem cordis eorum, 18. b: Si fecerit malum in oculis meis, vt non audiat vocem meam, poenitentiam agam super bono quod locutus sum vt facerem ei, Abac. 1. d: Mundi sunt oculi tui ne videas malum, & ad iniquitatem respicere non poteris. 1. Ioan. 3. b: Qui facit peccatum, ex diabolo est.

VIII **A**ffectum despectendo, Tob. 12. c: Qui autem Odium 2. Psalmo 37. a: Non est sanitas in carne mea b: Quoniam iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, Ecclesiast. 3. d: Vir peccator adijciat peccandum, 12. a: Non est enim ei bene qui assiduus est in malis. 23. c: Duo genera abundant in peccatis, Anima calida. Lingua 9. 27. d: Ira & furor. Ira 5. Roma nonum 1. d: Propter quod tradidit illos deus in desideria cordis eorum.

IX **M**eritum impediendo, Eccles. 9. d: Et qui in vno peccauerit multa bona perdet, Ecclesiast. 30. c. Quid proderit libatio idolo? Nec enim manducabit nec odorabitur. Sic qui effugatur à domino, & portans mercedes iniquitatis, Videns oculis & ingemiscens, sicut spado complectens virginem & ingemiscens, Esa. 59. a: Ecce non est abbreviata. Oratio 13. Ezech. 18. f: Si autem auerterit se iustus à iustitia sua. Omnes iustitiæ eius, quas fecerat, non recordabuntur, 33. c: Iustitia iusti non liberabit eum in quacumque die

die peccauerit. Et iustus non poterit viuere in iustitia sua, in quacunque die peccauerit. Etiam si dixerit iusto quod vita uiuat, & confisus in iustitia sua fecerit iniquitatem, omnes iustitiæ eius obliuioni tradentur, & in iniquitate sua quam operatus est, in ipsa morietur. d: Cum enim recesserit iustus a iustitia sua feceritque iniquitates morietur in eis. 1. Ioan. 3. b: Et omnis qui peccat, non uidet eum.

X Salubriter & si difficulter plene vitatur. Genesis 4. a: Nōne si bene egeris. Liberum arbitrium. 3. d: Nequaquam ultra maledicam terræ. 3. Regum 8. e: Non est enim homo qui non peccet. Proverb. 24. d: Qui fodit foueam incidet in eam. Eccles. 7. c: Non est enim homo iustus in terra qui faciat bonum & non peccet. Eccle. 3. d: Et qui amat periculum peribit in illo. 12. c: Quis miserebitur incantatori a serpente percusso. 13. a: Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. 1. a: Fili peccati ne adicias iterum, sed & de pristinis deprecare ut dimittantur tibi. Quasi a facie colubri fuge peccatum, & si accesseris ad illa suscipient te. Dentes leonis dentes eius, interficientes animas hominum. Quasi romphea bis acuta hominis iniquitas, plagæ illius non est sanitas. 23. a: In vanitate sua apprehendetur peccator. Matth. 26. d: Spiritus quidem promptus est caro autem infirma. Roma. 6. c: Non ergo regnet peccatum in uestro mortali corpore, ut obediaris concupiscentiis eius. c. Peccatum enim. Lex 4. 7. d: Condelector enim. Concupiscentia 1. Igitur ipse mente seruius legi dei, carne autem legi peccati 8. a: Nihil ergo nunc. Caro. 3. Heb. 12. b: Nondum enim usque ad sanguinem restitistis aduersus peccati repugnantes. 1. Ioan. 1. d: Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus & veritas in nobis non est. 3. b: Omnis qui natus. Filius 3.

XI Grauiditer punitur. Temporaliter. Sic primos parentes e paradiso electos laboribus & morti subiecit.

ait, Genesis 3. b, Et cum audissent vocem domini dei, Mulieri quocumque dixit. Gula 2, Sic diluuit mundum delensit, Genesis 6. g, Videns autem deus, quod multa malicia hominum esset in terra, Delebo inquit hominem quem creauit a facie terræ. Punitio enim Ammororum differens, ait ad Abraham, Gene. 15. d, Necdum enim compleretur sunt iniquitates Ammororum usque in præsens tempus. Nume. 14. c, Dominus patiens, & multæ misericordiæ, auferens iniquitatem & scelera, nullumque innoxium derelinquens, qui uisitas peccata patrum in tertiam & quartam generationem, Proverb. 14. d, Iustitia eleuat gentem miserum autem facit populos peccatum, Psalmo 33. c Vultus domini super facientis mala. 36. b, Et adhuc pusillum & non erit peccator, d: Inimici domini mortui ut honorificati fuerint. Sap. 11. c: Per quæ quis peccat, per hæc & punitur, Ecclesia. 39. c, Bona bonis creata sunt ab initio, sic nequissimis bona & mala, Esaie 1. b: Væ genti peccatrici, populo graui iniquitate semini nequam filijs sceleratis. Dei eliquerit dominum, blasphemauerunt sanctum Israel, ab alienati sunt retrorsum. Super quo percutiam uos ultra, ad dentes præuocationem. Omne caput languidum & omne cor mœrens. Terra uestra deserta, ciuitates uestræ succensæ igni. Regionem uestram coram uobis alieni deuorant. 15. d, Secundum magnitudinem operis & uisitaro eorum. 4. 2. d, Quis dedit in ditionem Iacob, Nonne dominus ipse est cui peccauimus? Et noluerunt in lege eius ambulare. Et effudit super eum indignationem furoris sui: & forte bellum. 50. a, Ecce enim in iniquitatibus uestris uenditi estis Hierem. 3. b, Quamobrem prohibita sunt stellæ plus uiarum, & serotinus imber non fuit, Fronis meretricis eis facta est tibi, noluisse erubescere. 5. f, Populo autem huic factum est cor incredulum, Receserunt & abiecerunt & non dixerunt in corde suo: Metuamus dominum

num deum nostrum, qui dat nobis pluuiam tempora-
neam, & feruorem, in tempore suo, plenitudinem an-
nuæ messis custodientem nobis. Iniquitates nostræ
declinauerunt hæc, & peccata nostra prohibuerunt
bonum à nobis. 8. e. Non est uia in vitibus, & non
sunt ficus in ficulnea, foliū defluxit, & dedi eis quæ
prætergressa sunt. Conuenite & ingrediamur ciuita-
tem munitam, & sileamus ibi, quia dominus deus no-
ster silere nos fecit, & potum dedit nobis aquam fel-
lis. Peccauimus enim dño. f. Expectauimus pacem &
non erat bonum. 13. d. Propter multitudinem iniquita-
tis tuæ reuelata sunt uerecundiora tua.

XII **C**Aeternaliter. Psalmo 10. b. Pluit super pecca-
tores laqueos. Prouer. 5. d. Iniquitates suæ. Impius, 3
Ipse morietur quia non habuit disciplinam. 11. c. Cle-
mentia præparat uitam, sectatio malorum mortem,
d. Si iustus in terra recipit, quantomagis impius &
peccator. 29. a. Peccantem uirum iniquum inuoluet
laqueus. Sapient. 15. b. Malorum amatores digni sunt
morte. Ecclesi. 27. b. Leo uenationi insidiatur semper
sic peccata operantibus iniquitates. Esa. 3. b. Væ im-
pio. Impius 3. 63. b. Et uos qui dereliquistis domi-
num, c. Ecce serui mei. Beatitudo 2. Hierem. 3. g.
Dormiemus in confusione nostra. Marr. 25. d. Disce-
dite à me. Infernus 3. Ramano. 2. b. Ira & indigna-
tio. Ira 1. 2. Thessalonicē. 1. d. Qui pœnas dabunt.
Infernus 3.

XIII **C**Misericorditer remittitur immediate per
deum. Psalmo 24. b. Secundum misericordiam tuam
memento mei tu. Propter nomen tuum domine pro-
pitiaberis peccato meo. 37. a. Beati quorum remissa
sunt iniquitates. Beatus uir, cui non imputauit domi-
nus peccatum. 50. a. Miserere mei daus, Et secundum
multitudinem miserationum tuarum. 129. a. Si iniqui-
tas obseruaueris domine. Quia apud te propitiatio
est. Esa. 27. c. Idcirco super hoc dimittetur iniquitas
domui

domui Iacob, & iste omnis fructus ut auferatur pec-
catū eius. 43. d. Ego sum, ego sum ipse, qui delco ini-
quitates tuas propter me, & peccatorum tuorum
nō recordabor. Reduc me in memoriā &. Iustitia 6.
44. d. Deleui ut nubem iniquitates tuas. 53. b. Posuit
dominus in eo iniquitatem omnium nostrum. Hier.
33. a. Ecce ego obducam eis cicatricem, & sanitatem.
Et conuertam conuersionem. Mich. 7. d. Deponet inī-
quitates nostras, & proficiet in profundum maris om-
nia peccata nostra. Matth. 1. d. Ipse enim saluum
faciet populum suum à peccatis eorum. 9. a. Ut autē
sciatis, quia filius hominis habet potestatem in ter-
ra dimittendi peccata. Ioann. 1. d. Ecce agnus dei, ecce
qui tollit peccata mundi. Ephe. 1. b. In quo habes
mus redemptionem, per sanguinem eius remissionē
peccatorum. Actū. 10. g. Huic omnes prophete. Fides
9. 13. f. Notum igitur sit uobis uiri fratres, quia per
hunc uobis remissio peccatorum annunciat. 1. Ioan-
annis 1. c. Et sanguis Iesu Christi filij eius emundat
nos ab omni peccato. Si confiteamur peccata nostra
Confessio 2. 2. a. Et ipse est propitiatio pro peccatis
nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro-
totius mundi. 3. a. Et scitis quia ille apparuit, ut pe-
cata tollerent.

XVIII **C**Mediate per ministrum. Esa. 6. a. Et dixi,
uæ mihi, quia tacui. b. Et uolauit ad me unus de Sera-
phim, & in manu eius calculus, quē forcipe tulerat de
altari, & tetigit os meū, dicens: Ecce tetigi hoc labia
tua & auferetur iniquitas tua: & peccatū tuū muni-
dabitur. Ioan. 20. f. Accipite spiritum sanctum, quor-
um remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum
retinueritis retenta sunt.

I **C**Penitentia malum aufert temporale. 3
Regum. 8. d. Si fugerit populus tuus Israel inimicos
b 2 suos

suos: quia peccaturus est tibi, & agentes penitentia,
 & confitentes nomini tuo, venerint & adorauerint
 & deprecati fuerint te in domo hac, exaudi in caelo,
 & dimitte peccatum populi tui Israel, & reduce eos in
 terram. 2. Paralipom. 7. c. Audiui orationem tuam,
 & elegi locum istum mihi in domum sacrificij. Si
 clauero caelum, & pluuia non fluxerit, & mandauero
 & praecepero locuta: vt deoret terram, & miserero
 pestilentiam in populum meum: conuersus autem
 populus meus super quos inuocatum est nomen me-
 um, deprecatus me fuerit, & exquiescit faciem me-
 am, & egerit penitentiam a vijs suis pessimis: & ego
 exaudiam de caelo, & propitius ero peccato eorum,
 & sanabo terram eorum. Ahab malum sibi a domi-
 no per prophetam comminatum euasit. 3. Regum. 21
 g. Igitur non fuit alter talis sicut Ahab, qui venus
 datus est, vt facere: malum. Et factus est sermo do-
 mini ad Heliam, dicens: Nonne vidisti Ahab humi-
 liatum coram me? Quia igitur humiliatus est mei cau-
 sa, non inducam malum in diebus eius, sed in diebus
 filij sui inferam malum. Hierem. 18. a. Nunquid sicut
 figulus iste non potero vobis facere domus Iisrahel?
 Ecce sicut lutum in manu figuli, sic vos domus Is-
 rael in manu mea. Repente loquar aduersum gen-
 tem, & aduersum regnum, vt eradicem, & destruam,
 & disperdam illud. b. Si penitentiam egerit gens illa
 a malo suo quod loquutus sum aduersum eam, agam
 & ego penitentiam super malo quod cogitavi vni-
 cerem ei: & subito loquar de gente & regno, vt zeli-
 ficem & plantem illud. Si fecerit malum in oculis
 meis, vt non audiat vocem meam, penitentiam agat
 super bono quod locutus sum vt facerem ei. 26. a. No-
 li subtrahere verbum, si forte. Euangelium 2. d. Nunc
 ergo bonas facite vias vestras, & studia vestra & au-
 dite vocem domini dei vestri, & penitebit dominus
 mali quod loquutus est aduersum vos. 36. a. Tolle

vobis

volumen libri. & scribes in eo omnia verba quae lo-
 quutus sum tibi aduersum Israel & Iudam, & aduer-
 sum omnes gentes, a die qua loquutus sum ad te, si
 forte audiente domo Iuda vniuersa mala quae ego
 cogito facere eis, reuertatur vnusquisq; a via iua pes-
 sima, & propitius ero iniquitati & peccato eorum. Iong
 3. d. Et vidit deus opera. Operatio 5. Apoca. 2. b. Sin-
 autem venio tibi cito, & mouebo candelabrum tuum.

II ¶ Gehennale. Sap. 11. d. Parsis autem omnibus,
 quoniam tua sunt domine, qui amas animas. Eccle.
 2. d. Si penitentiam. Misericordia 4. 5. b. De propi-
 tiato. Peccatum 7. Esaiæ 57. d. Quia haec dicit excel-
 sus. Humilitas 3. Ezech. 18. e. Si autem impius egerit
 penitentiam ab omnibus peccatis suis quae opera-
 tus est, & custodierit omnia praecepta mea, & fecerit
 iudicium & iustitiam, vita viuet & non morietur.
 Omnium iniquitatum eius, quas operatus est, non
 recordabor. Nunquid voluntatis meae est mors im-
 pii dicit dominus, & non magis vt conuertatur a vijs
 suis & viuat? Et quum auerterit se impius ab impie-
 tate sua quam operatus est, & fecerit iudicium & ius-
 ticiam, ipse animam suam viuificabit. 33. d. Si autem
 dixerit impio morte morieris, & egerit penitentiam a
 peccato suo, feceritq; iudicium & iustitiam, & pignus
 restituerit ille impius, rapinaq; reddiderit, in manda-
 tis vitae ambulauerit, nec fecerit quicquam iniustum
 vita viuet & non morietur. Omnia peccata eius quae
 peccauit, non imputabuntur ei. Matt. 3. b. Progenies
 viperarum quis demonstrabit vobis fugere a ventu-
 ra ira? Facite ergo fructum dignum penitentiae, Lu-
 cae 3. b. Dicebat ergo. Actum 17. g. Et tempora quidem
 huius ignorantiae despiciens deus, nunc annunciat
 hominibus. Iudicium extremum.

III ¶ Bonum confert. Psalmo 24. b. Vide humilita-
 tem meam & laborem. Esaiæ 1. e. Lauamini, mudi esto-
 te, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis

b 3 lis

lis meis. Quiescite agere peruerse, discite benefacere. Querite iudiciū, sabuenite oppresso, iudicate pupillo defendite viduam, & venite & arguite me dicit dominus. Si fuerint peccata vestra vt coccinum, quasi nix dealbabitur: & si fuerint rubra quasi vermiculus, quasi lana alba erunt. Matt. 5. 2; 4. c. Pœnitentiã agite, appropinquabit enim regnum cœlorum. 7. b. Intrate per angustam portam, quia lata porta & spaciōsa via quæ ducit ad perditionē, & multi sunt qui intrāt per eam. Quam angusta porta & arcta via, quæ ducit ad vitam, & pauci inueniunt eam. Marc. 1. b. Quoniam impletum est tempus, & appropinquabit regnum dei. Pœnitimini & credite euangelio. Luca 15. b. Dico vobis, q̄ ira gaudium erit in cœlo super vno peccatore, pœnitentiam agente, q̄ super nonagintarouem iustis qui non indigent pœnitentiã. 24. g. Sic oportebat pati Christum, & resurgere a mortuis tertia die, & prædicari in nomine eius pœnitentiã & remissionem peccatorum. 2. Cor. 7. c. Nunc gaudeo, non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad pœnitentiã. Quæ enim secundum deum est tristitia, pœnitentiã in salutem stabilem operatur. A. ctu. 3. d. Pœnitimini igitur & conuertimini, vt deleantur peccata vestra.

III ¶ Pœnitentiã promouetur interna illustratio. Job 42. a. Auditu auris audiui te, idcirco ipse me reprehendo, & ago pœnitentiã in fauilla & cinere. Hierem. 32. d. Postquam enim. Conuersio. 1. Luc. 5. 6. Non veni vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiã. 22. g. Et conuersus dominus respexit Petrum. Et recordatus est Petrus verbi domini. Et egressus foras Petrus, fleuit amare.

V ¶ Externa tribulatione. Iudicum 10. c. Afflictus que est Israel nimis, & clamantes ad dominum dixerunt: Peccauimus tibi. 2. Par. 33. c. Qui postquam cœ angustatus est, orabat dominum deum suum, & cegit

pœnitentiã.

pœnitentiã. E. saia 26. c. Domine in angustia. Conuersio 2. Sicut que concepit dū appropinquauerit ad partum, dolens clamat in doloribus suis, sic facti sumus. A facie tua domine concepimus, & quasi parturimus, & peperimus spiritum. 64. c. Abscondisti faciem tuam a nobis, & allisisti nos in manu iniquitatis nostræ. Osæ 2. b. Propter hoc ecce ego sepiam viam tuam spinis, & sepiam eam maceria. Et semitas suas non inueniet: & sequetur amatores suos, & non apprehendet eos, & dicit: Vadam & reuertar ad virum meum prior em, quia bene erat mihi tunc quam nunc. Ionæ 2. d. Quum angustia retur in me anima mea, domini recordatus sum. 2. Mach. 9. b. Hinc igitur cœpit ex graui superbia deductus, ad agnitionem sui ventis re, diuina admonitus plaga. Luca 13. a. Aderant autem quidam in ipso tempore, nunciantes de Galileis, quorum sanguinem miscuit Pilatus cum sacrificijs eorum. Et respondens, dixit illis: Putatis q̄ hi Galilæi præ omnibus Galilæis peccatores fuerint, quia tãlia passi sunt. 15. c. Et postquam, Conuersio 2.

VI ¶ Impeditur diuinæ bonitatis contemptiōne. Job 24. d. Dedit ei deus locum pœnitentiæ, & ille abutitur eo in superbiam. Sapient. 11. d. Et miseris omnium. Longanimitas 1. Eccles 8. c. Etenim quia non profertur cito contra malos sententiã, absq̄ timore vilo filij hominum perpetrant mala. Attamen peccator ex eo q̄ centies fecit malum, & per patientiam sustentatur, ego cognoui quod erit bonum timentibus deum. Eccl. 15. d. Nemini mandauit impie agere, & nemini dedit spaciū peccandi. Roma. 2. a. An diuitias bonitatis eius. Longanimitas. 2. 2. Cor. 12. d. Et lugeam multos. Luctus 3.

VII ¶ Mundanæ voluptatis inhæsiōne. Hierem. 8. b. Apprehenderunt mendatium, & noluerunt reuertī, Attendi & auscultauī, nemo quod bonum est loquitur

loquitur: nullus est qui agat poenitentiam super peccato suo dicens: Quid fecit? Omnes conuerti sunt ad cursum suum, quasi equus imperu vadens ad praellu. Osee 7. b. Non cabunt cogitationes. Fornicatio 2. Lucae 19. f. Et vt appropinquauit. Pax 12. Apoca. 1. f. Et dedi illi tempus, vt poenitentiam ageret, & non vult poenitere.

VIII. ¶ Poenitentia perficitur corde: Ideo Saulis poenitentia ficta nulla fuit. 1. Regu 15. f. Dixitq; Saul ad Samuelē: Peccauit: sed nunc honora me coram sanctoribus populi mei, Davidis autem accepta. 2. Reg. 12. d. Et dixit David ad Nathan: Peccauit domino, dixitq; Nathan ad David: Dominus quoq; transiit: lit peccatum tuum. 24. b. Percussit autem cor David eum, postquam numeratus est populus. Et dixit David ad dominum: Peccauit valde in hoc facto. Psalm. 26. c. Tibi dixit cor meum, Ne auertas faciem tuam a me, & ne declines. Esaiæ 38. c. Recogitabo tibi omnes annos meos (ait Ezech. rex) in amaritudine anime meae. Hierem. 3. d. Et in omnibus his non est reuerſa ad me prauaricatrix soror eius Iuda in toto corde suo, sed in mendacio ait dominus. Reuertere auertas faciem tuam ad dominum, & non auertam faciem meam a vobis, & non irascar in perpetuum. Matthaei 23. g. Et egressus foras fleuit amare. Lucae 7. f. Et ecce mulier quae erat in ciuitate peccatrix, vt cognouit qd Iesus accubuit in domo Simonis leprosi, attulit alabastrum vnguenti, & itans retro secus pedes eius lachrymis coepit rigare pedes eius, & capillis capitis sui tergebat, & osculabatur pedes eius & vnguento vngebat.

IX. ¶ Ore. Iudit. octauo b. Sed quia patiens est dominus. Lucretus 2. Prouer. 28. b. Qui abscondit scelera sua non dirigitur. Ecclesiast. 35. 2. Sacrificium salutare. Honor 4. Beneplacitum est domino recedere ab iniquitate.

X. ¶ Opere

X. ¶ Opere vt sit virtuosa sine mali admixtione, Iob vndec. c. Si iniquitatem, quae est in manu tua abuleris a te, & non manserit in tabernaculo tuo inuinitia. Tunc leuare poteris faciem tuam absq; macula, & eris stabilis & non timebis, Eccle. 17. c. Poenitentibus autem dedit viam iustitiae. 27. a. Fili peccasti, non adijctas iterum, sed & de priuiniis deprecare, vt tibi dimittantur. 34. d. Qui baptizatur. Ieiunium. 9. Amo. 5. d. Querite bonum, & non malum, vt viuatis. Odire malum, & diligite bonum, Ionae, 3. b. Et crediderunt viri Niniuitae in domino, & praedicauerunt ieiunium & vesiti sunt sacco a maiore vsq; ad minorem. d. Homines, & iumenta, & boues, & pecora non gustent quamquam, nec pascantur, & aquam non bibant, & operiatur sacco homines. Et conuertatur vir a via sua mala, & ab iniquitate quae est in manibus eius. Et vidit deus opera eorum, Lucae, 3. b. Facite ergo fructus dignos poenitentiae, Actu. 26. e. Vnde rex Agrippa non fuit incredulus caelestis visio, sed his qui sunt Damasci primum annunciebam, vt poenitentiam agerent, & conuerterentur ad deum digna poenitentiae opera facientes, Apo. 2. b. Memor esto itaq; vnde excideris, & age poenitentiam, & prima opera fac.

XI. ¶ Fructuosa sine procrastinatione, Prou. 24. b. Septies enim cadet iustus, & resurget. Impi autem conuertentur in malum, Ecclesi. 3. c. Non tardes conuerti ad dominum, & ne differas de die in diem, 12. a. Non est enim ei bene qui assiduus est in malis, & eleemosynas non danti, quoniam & altissimus odio habet peccatores, & misertus est poenitentibus, Esaiæ. 49. c. Haec dicit dominus. In tempore placito exaudiui te, & in die salutis auxiliatus sum tui. Ezechie. 7. g. Angustia superueniente requirent pacem, & non erit, Matr. 25. a. Nouissime vero veniunt & reliquae virgines, dicentes Domine domine aperi nobis. At ille respondens, ait: Amen dico vobis, nescio vos, Vigilate itaq; quia nescitis diem

diem neq; horam, Luc. 17. e: Contendite intrare p an
gustam portam, quia multi, dico vobis, quærēt intra
re, & non poterunt. Quum autem intrauerit paterfa
milias, & clauerit ostium, incipieris foris stare, & pul
sare ad ostium, dicentes: Domine domine aperi nobis
f. Et dicit vobis: Nescio vos vnde sitis. Discedite à me
omnes operarij iniquitatis.

I **Peregrini** sunt diligendi. Leui. 19. 33. Si
habitaerit aduena. Ciuitas, 2. 1. Par. 29. d: Peregrini
entia sumus coram te & aduenæ, sicut patres nostri.
Dies nostri quasi vmbra supra terram, & nulla est mo
ra, Psal. 78. c, Aduena ego sum apud te.

II **Non despicendi**, Exo. 22. d: Aduenam nō con
tristabis, neq; affliges. Viduæ & pupillo non nocebi
tis. Si læseritis eos vociferabuntur ad me, & ego au
diam clamorē eorum, & indignabitur furor meus,
percutiamq; vos gladio, & erūt vxores vestrae viduæ
& filij vestri pupilli, Deut. 10. d, Facit iudicium pupil
lo. Acceptio personarum, 1. 24. d: Non peruerter. Iudi
cium, 26. Zacha. 7. c. Iudicium verum iudicate.

III **Hilariter suscipiendi**. Sic Abraham angelos
in specie peregrinorum. Vide Hospitalitas.

I **Perfectio** charitatis. 1. Ioā. 2. a, Qui au
tem seruat verbum eius, vere in hoc charitas dei per
fecta est. 4. c, Si diligimus inuicem, deus in nobis ma
net, & charitas eius in nobis perfecta est, d. In hoc
perfecta est charitas dei nobiscum, vt fiduciam habe
amus in die iudicij, quia sicut ille est & non sumus in
hoc mundo.

II **Virutis**, Gene. 17. a, Ambula coram me & esto
perfectus. Deute. 18. c, Perfectus eris, & absq; macula
cum domino deo tuo, Iohe. 24. c, Nunc ergo timete
dominum, & seruite ei perfecto corde atq; verissimo,
3. Regum. 17. c, Veruntamen cor Asa perfectum erat
cum domino cunctis diebus suis, 4. Regu. 20. a, Ob:

secro

secro domine memento, quæso, quomodo ambulaue
rim coram te in veritate, & in corde perfecto, & quod
placitum est coram te fecerim, Matt. 5. g, Estote ergo
vos perfecti, 19. c. Si vis perfectus esse, vade & vende
omnia, Phil. 3. c, Non quod iam acceperim aut iam p
fectus sim. Quicumq; ergo perfecti sumus hoc sentia
mus. Col. 3. d: Corripientes omnem hominem, & do
centes in omni sapientia vt exhibeamus omnem ho
minem perfectum in Christo Iesu. 2. Timo. 3. d, Om
nis scriptura diuinitus inspirata, vtilis est ad docendū
ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in
iustitia. Vt perfectus sit homo dei, ad omne opus bo
num instructus, Iaco. 1. a: Patientia autem opus per
fectum habet, vt sitis perfecti, & integri in nullo desi
cietes. 2. a, Si quis in verbo non offendit, hic perfe
ctus est vir.

I **Persequutio** declinanda prudēter. Vn
de angelus dixit Ioseph, Matt. 2. c, Surge & accipe pu
erum, & matrem eius, & fuge in Aegyptū. 10. c, Quis
autem persequentur vos in ciuitate ista, fugite in alia
Ioan. 7. a: Post hæc autē ambulabat Iesus in Galilæa:
non em̄ volebat in Iudæa ambulare, qa querebāt eum
Iudæi interficere. 1. 1. g, Iesus ergo iam non in palam
ambulabat apud Iudæos.

II **Tolerāda** patienter propter deū, Eccle. 2. a, Fili
accedēs. Seruus, 2. Esa. 59. c, Et q recessit a malo p̄dæ
patuit, Matt. 10. b: Cauete autē ab hoibus. Tradēt em̄
vos in concilijs, & in synagogis suis flagellabit vos,
& ad p̄sides & reges ducemini, in testimoniū illis &
gentibus. c: Si patrē familias Beelzebub vocauerunt,
quāto magis domesticos eius. Ne ergo timueritis eos
Luc. 21. c, Sed ante hæc oīa inſiciēt vobis manus suas
d: Et eritis odio oibus hominibus propter nomē me
um. Ioan. 7. a: Non potest mundus Mundus, 1. 17. c:
si mundus vos odit, vbi supra, Gal. 4. d: Sed quædam
modo dunt

modum tunc is, qui secundum carnem natus fuerat persequeretur eum, qui secundum spiritum, ita & nunc 2. Tim. 3, d, Et omnes qui sic volunt vivere in Christo Iesu persequutionem patientur, Act. 20, e, Et nunc ecce ego alligatus spiritu, vado in Hierusalem. Sed nihil horum vereor, nec facio animam meam preciosorem quam me, dummodo conueniam cursum meum, & ministerium verbi quod accepi a domino Iesu 21, c, Ego autem non solum alligari, sed & mori in Hierusalem paratus sum. 1. Pet. 2, c, Hæc est enim gratia, si propter dei conscientiam sustinet quis tristitias, patientis iniuste. Quæ enim vobis est gratia si peccatis, & colaphizati iustertis? Sed si benefacientes, patienter sustinetis, hæc est gratia apud deum. 3, c, Et quæ est qui vobis nocent, si boni æmulatores fueritis? Sed & si quid patiamini propter iustitiam beati. Melius est enim, vt benefacientes, si voluntas dei velit pati, quam malefacientes. 4, d, Nemo autem vestrum patiatur, vt homicida, aut vt fur, aut maledicus, aut alieno appetitor. Si autem vt Christianus, non erubescat glorificari autem deum in isto nomine.

III. ¶ Confidenter propter auxilium, Psalm. 17, a, Deus meus adiutor meus. 22, a, Nam & si ambulauero in medio vmbrae mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es. 36, e, Salus autem iustorum a domino. 124, a, Quia non relinquet dominus virgam peccatorum super sortem iustorum. Eccle. 35, d, Speciosa misericordia. Misericordia, 2. Matthæ. 10, b, Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbae. c, Cum autem tradent vos, nolite cogitare quomodo, aut quid loquamini: dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis, qui loquamini, sed spiritus patris vestri, qui loquitur in vobis, Marc. 13, b, Et quum duxerint vos tradentes nolite præcogitare, quid loquamini, Luc. 12, b, Spūs enim

enim sanctus docebit vos in ipsa hora, quid oporteat vos dicere. 23, c, Ponite ergo in cordibus vestris non præmeditari, quemadmodum respondeatis. Ego enim dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt resistere, & contradicere omnes aduersarii vestri.

III. ¶ Gaudenter propter meritum, Matthæ. 5, a, Beati qui persequutionem patiuntur propter iustitiam quoniam ipsorum est regnum cælorum. Beati estis cum maledixerint vobis homines, & persequerint vos fuerint & dixerint omne malum aduersum vos, mentientes propter me. Gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis. b, Sic enim persequuti sunt prophetas, qui fuerunt ante vos, Lucæ. 6, d, Beati eritis quum vos oderint homines, Rom. 8, d, Exitio enim, quod non sunt condignæ passionibus huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis, 1. Corinth. 4, e, Persequutionem patimur & iustinemus. 2. Cor. 4, b, Persequutionem patimur sed non derelinquimur. d, Id enim quod in presenti est momentaneum, & leue tribulationis nostræ supra modum in nobis, non contemplantibus nobis quæ videntur, sed quæ non videntur. Quæ enim videntur temporalia sunt quæ autem non videntur, æterna, Phil. 1, d, Et in nullo terre æmini ab aduersariis, quæ illis est causa perditionis, vobis autem salutis. Et hoc a deo: Quia vobis donatum est pro Christo, non solum vt in eum creditis, sed vt etiam pro illo patiamini. c, 1, d, Cuius factus sum ego Paulus minister, qui nunc gaudeo in passionibus pro vobis: & adimpleo ea quæ desunt passionum Christi, in carne mea, pro corpore eius, quod est ecclesia, Act. 5, g, Et illi quidem ibant gaudentes a conspectu concilii: quia digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. 14, d, Exhortantesque vt permanerent in fide, & quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum dei, 1. Pe. 4, c, Chastissimi

mi, nolite peregrinari in feuiore, q ad tentationē vobis fit, quasi noui al qd vobis contingat, sed coicantes Christi passionib⁹ gaudete, vt & in reuelatiōe eius gaudeatis exultates. Si exprobramini in noie Christi beati eritis, qm̄ qd est honoris, gloriæ & virtutis Dei & q eius sp̄s super vos regesct. 5. c. Deus aut̄ ois gratiæ, qui vocauit vos in æternā suā gloriā in Christo Iesu modicum passos, ip̄s perficiet, confirmabit, consolidabitq; Apo. 7. d: Hi qui amicti sunt stolis albis, q sunt; & vnde venerunt? Et dixit mihi: Hi sunt qui venerunt de tribulat. Mundicia. 2.

V Indicanda grauit̄ per deum, sed non p nos Psal. 57. b: Latabit iustus, quum viderit vindictā Et dicit homo, si vtiq; est fructus iusto, vtiq; est deus vindicans eos in terra. 10. 2. b: Faciens misericordias dominus & iudicium omnibus iniuriam patientibus. 13. 4. c: Quia iudicabit dominus populum suum. Esa. 51. g: Ecce tuli de manu tua calicem soporis: fundam calicis indignationis meæ. Et ponam illū in manu eorum, qui te humiliauerunt & dixerunt animæ tuæ. Calix. 2. Hierem. 2. a, Sanctus Israel domino: primitiæ frugum eius. Omnes qui deuorant eum delinunt, mala venient super eos dicit dominus, 30. c: Propter multitudinem iniquitatis tuæ, & propter dura peccata tua feci hæc tibi. Propterea omnes q comedunt te, deuorabuntur, & vniuersi hostes tui in captiuitatem ducentur. Obducam enim: cicatricem tuam, & a vulneribus tuis sanabo te. Zacha. 2. c: Qui enim tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei. 2. Thesalo. 1. c: Si tamen iustum est apud deum retribuere retributionem ijs, qui vos tribulant, & vobis qui tribulamini requiem. 1. Perr. 4. d: Itaq; & hi qui patiuntur secundum voluntatem dei fidei creatori commendat animas suas in benefactis. Apoca. 6. c: Et quum aperuisset sigillum quintum, vidi subtus altare animas interfectorum propter verbum Dei, & propter testimonium

monium quod habebant. Et clamabant voce magna dicentes: Vsq; quo domine sanctus & verus non iudicas, & non vindicas sanguinem nostrum, de his qui habitant in terra? Et data sunt illis singulæ stolæ albe, & dictum est illis, vt requiescerent adhuc tempus modicum, donec compleantur conferui eorum, & fratres qui interficiendi sunt sicut & illi.

I C Perseuerantia necessario conseruatur in bono agendo. Iob. 17. c: Et tenebit iustus vi. Fortitudo. 2. Ecclesi. 5. c: Non te ventiles in omnem ventum, & non eas in omnem viam. Sic enim omnis peccator probatur, in duplici lingua. Esto firmus in via domini, & in veritate sensus tui & scientia, & prosequatur te verbum pacis & iustitiæ. Lu. 9. g: Nemo mitens manum. Imitatio. 3. 14. f: Quis enim ex vobis volens turrim ædificare: nonne prius sedens computat sumptus qui necessarij sunt, si habeat ad perficiendum, ne postquam posuerit fundamentum, & nō poterit perficere: oēs q vident incipiant illudere ei, dicentes: ga hic homo cepit ædificare & nō potuit cōsummare. Roma. 11. c: Vide ergo bonitatem & seueritatē Dei. In eos quidē q ceciderunt seueritatē, in te aut̄ bonitatem dei, si permanferis in bonitate. Alioquin & tu excideris. Gala. 1. a: Miror q sic tam cito transferimini ab eo, qui vos vocauit in gratiam Christi: in aliud euangelium: quod non est aliud, nisi sunt aliqui q vos conturbant, & volunt cōvertere euangeliū Christi. 1. b: Currebatis bene q; vos impediuit veritati nō obedire. 2. Thess. 2. b: Tantum vt q tenet nunc tenet, donec de medio fiat.

II C In malo tolerando. Eccl. 2. c: Væ his q perdidērunt sustinentiā, & q dereliquerunt vias rectas: & diuerterūt in vias prauas. Quid facietis quū inspicere cœperit deus? Matt. 10. c: Qui aut̄ perseuerauerit vsq; in finem, hic saluus erit. 13. c: Qui aut̄ super petrosā

feminatus

seminatus est, hic est qui verbum audit, & continuo cum gaudio accipit illud. Non habet autem in se radicem, sed est temporalis. Facta autem tribulatione propter verbum continuo scadalizatur. Marc. 4. b. Et hi sunt similes qui sunt petrosa. 13. b. Qui autem sustinuerit in finem, hic saluus erit. Lu. 8. c. Quod autem in. Patiencia, 3. Hebræo. 6. c. Cupimus autem vnum quemq. Imitatio. 5. 12. b. In disciplina perseuerate. Disciplina, 2. Apoc. 2. c. Ecce missurus est diabolus alios quos ex vobis in carcerem vt tentemini, & habebitis tribulationē diebus decem. Esto fidelis vsq. ad mortē & dabo tibi coronam vitæ.

III CA Deo remuneratur. Matt. 24. b. Qui autē perseuerauerit vsq. in finē. 1. Cor. 9. d. Nescitis, qd n̄ qui in stadio currunt, oēs quidē currūt, sed vnus accipit brabium. Sic currite vt comprehendatis. Oīs em̄ qui in agone. Abstinentia, 1. 5. g. Iraque fratres mei dilecti stabiles estote & immobiles, abūdātes in omni opere domini semper, scientes qd labor vester non est inanis in domino. Philip. 1. a. Confidens in hoc ipsum quia qui cōp̄t in vobis opus bonum perficiet vsque in diem Iesu Christi. Thessa. 5. d. Ipse autem deus sanctificet vos per omnia, vt integer spiritus vester & anima, & corpus sine querela, in aduentu domini nostri Iesu Christi seruetur. Fidelis est qui vocauit vos qui etiam faciet. Hebræorum 3. b. Christus vero tanquam. Domus 3. c. Participes enim Christi effecti sumus, si tamen initium substantiæ eius vsq. ad finem firmum retineamus. 2. Ioan. c. Videte vosmetipsos, ne perdatis quæ operati estis, sed vt mercedem plenam accipiatis.

I CPignus spirituale. 2. Cor. 1. d. Qui autē nos orfirat nos vobiscum in Christo, & qui signauit nos & dedit pignus sp̄s in cordibus nostris. Ephe. 1. c. In quo & credentes signati estis spiritu promissionis

nis sancto, qui est pignus hæreditatis nostræ.
II CTemporale moderate sumendū. Deu. 24. b. Nō accipies loco pignoris inferiorē, & superiorē molam ga ziam suā apposuit tibi. c. Cum repeteris a proximo tuo rē aliq. q̄ dedit tibi, nō ingredieris domū eius vt pignus auferas, sed stabis foris, & ille tibi, pferet qd habuerit. d. Nec auferes pignoris loco viduē vestimentū.
III CHonestē reddēdū. Exo. 22. d. Si pignus a proximo tuo acceperis vestimentū, ante solis occasum reddes ei. Ip̄m em̄ est solū q̄ operitur indumentū carnis eius, nec habet aliud in quo dormiat. Si clamauerit ad me, exaudiam eum, quia misericors sum.

I CPigritia Viruperabilis. Pro. 6. a. Vade ad formicā o piger, & disce sapientiā, Quæ cū nō habeat ducē, nec p̄ceptorē, nec princepē, parat in æstate cibū sibi, & cōgregat in messe qd comedat. 13. a. Vult & nō vult piger, aia autē operatiū impinguabitur. 15. b. Iter pigrorū q̄ si sepes spinarū, via iustorū absq. offendicula. 19. d. Abscondit piger manū sub ascella, nec ad os suū applicat eā. 20. b. Noli diligere somnum, ne te egestas opprimat. 22. b. Dicit piger. Leo est foris, in medio platearū occidendus lum. 26. c. Dicit piger leo est in via, & læna in itineribus. Sicut ostiū p̄tutur in carne suo, ita piger in lecto suo. Abscōdit piger manus sub ascella sua, & laborat si ad os suū eas cōuertit. Saap̄ietior sibi piger videtur septē viris loquentibus sententias. Eccle. 4. d. Noli citatus esse lingua tua, & inuicilis & remissus in operibus tuis.

II CMiserabilis corpori. Pro. 18. b. Qui mollis & remissus est in opere suo, frater est sua opa dissipātis. 19. c. Pigredo immittit soporē, & aia dissoluta esuriet. 21. d. Desideria occidit pigriū, noluerit em̄ qcq. manus ei operari. Tota die cōcupiscit & desiderat. Eccle. 4. b. Stultus cōplicat manus suas, & comedit carnes suas, dicēs: Melior est pugillus cū rege, q̄ plena vitæ manus, cū labore & afflictione animi. Eccle. 4. d. Fili in

tempore vitæ tuæ ne indigeas. Melius est enim mori
 quàm indigere. Vir respiciens in mensam, Diuitiæ. 15.
 III ¶ Substantiæ temporalis, Prouer. 6. b. Vique
 piger dormies, quando conſurges e somno tuos Paulu-
 lum dormies, paululum dormitabis, & veniet tibi
 quasi viator egestas, & pauperies quasi vir armatus.
 Si vero impiger fueris, veniet vt fons messis tua, &
 egestas longe fugiet à te. 10. a, Egestatem operata est
 manus remissa, 12. a, Qui operatur terram suam, satia-
 bitur panibus: qui autem ſectatur ocium ſtul. Ocium
 19. b, Qui tantum verba ſectatur, nihil habebit. 20. a,
 Propter frigus piger arare noluit, mendicabit ergo e-
 gestate, & non dabitur illi. 21. a, Omnis autem piger
 in egestate erit. 23. c, Et vestietur pannis dormitatio,
 24. d, Per agrum hominis pigri transiui, & per vine-
 am viri ſtulti. Et ecce totum repleuerant vrticæ, & o-
 peruerant superficiem eius vrticæ, & maceria lapidum
 destructa erat. Vſquequo piger dormies, vſquequo
 de somno conſurges? 28. c, Qui operatur terram suam
 satiabitur panibus, qui autem ſectatur ocium, reple-
 bitur egestate, Ecclesi. 10. d, In pigritiis humiliabitur
 Domus, 5, Eccle. 25. a, Quæ in iuuentute tua non con-
 gregasti, quomodo in ſenectute tua inuenies?

III ¶ Fame, Prouer. 10. a, Qui congregat, Labor, 1
 22. d, Vidisti virum velocem in opere suo, coram regi-
 bus ſtabit. Ecclesi. 10. d, Noli extollere te in faciendo
 opere tuo, & noli cunctari in tempore angustie. Me-
 lior est qui operatur & abundat in omnibus, quàm qui glo-
 riatur & eget pane. 22. a, In lapide luteo lapidatus est
 piger. De ſercore bouum lapidatus est piger.

I ¶ Pſicatio corporalis. Luc. 5. b, Vt ceſſauit
 autem loqui dixit ad Petrum: Duc in altum, & laxate
 retia veſtra in capturam. Ioann. 21. a, Dicit ei Simon
 Petrus: Vado piſcari. .

II ¶ Spirituſualis, Hier. 16. d, Ecce ego mittam piſca-
 tores multos, dicit dominus, & piſcabuntur eos, Eze-
 chie.

ch. 47. b, Et omnis anima viuens, quæ ſerpit quicunq;
 venerit torrès viuet, & erunt piſces multi ſatis, & ſta-
 bunt ſuper illa piſcatores. Matthæ. 4. c, Venite poſt
 me faciam vos fieri piſcatores hominum, 13. f, Ite
 ſimile eſt. Eccleſia. 3, Marc. 1. b, Venite poſt me. Lu. 5.
 c, Et ait ad Simonem Ieſus: Noli timere, ex hoc iam
 homines eris capiens.

I ¶ Precepta diuina Facilia, Deutero. 30. c.
 Mandatum hoc quod ego præcipio tibi hodie, nõ ſu-
 prate eſt. Sed iuxta te eſt ſermo valde in ore tuo, in
 corde tuo, vt facias illum, Pſal. 18. c, Iudicia domini
 vera. Deſiderabilia ſuper aurum. Etenim ſeruus tuus
 cuſtodit ea. 18. b, In via teſtimoniorum tuorum de-
 ſectatus ſum, ſicut in omnibus diuitiis. d, Viam man-
 datorum tuorum cucurri. e, Deduc me in ſemita man-
 datorum tuorum, Eccleſi. 23. d, Et agnoſcent qui re-
 ſiſti ſunt, quoniam nihil melius eſt quàm timor Dei,
 & nihil dulcius quàm reſpicere in mandatis domini.
 33. a, Sapiens non odit mandata & iuſtitias, & non
 illidetur quaſi in procella nauis. Homo ſenſatus cre-
 dit legi dei, & lex ei fidelis, Matthæ. 23. d, Tollite iu-
 gum meum ſuper vos. Iugum enim meum ſuaue eſt
 & onus meum leue. 1, Ioan. 3. a, Hæc eſt enim charitas
 Dei, vt mandata eius cuſtodiamus, & mandata eius
 grauiã non ſunt.

II ¶ Vtilia, quia per ipſa homo bene ordinatur in
 corde. Nume. 15. d, Loquere filiis Iſrael, vt faciant ſi-
 bi ſimbrias per angulos quatuor palliorum, ponentes
 in eis vittas hyacinthinã. Quas cum viderint recor-
 dentur omnium mandatorum domini, nec ſequantur
 cogitationes ſuas, & oculos per res varias fornican-
 tes, ſed magis memores præceptorum domini faciãt
 ea, ſintq; ſancti deo ſuo, Deu. 6. b, Eruntq; verba hæc
 quæ ego præcipio tibi hodie in corde tuo, & narra-
 bis ea filiis tuis, & mediteris ſedens in domo tua, & am-
 bulans in itinere, dormiens atq; conſurgens, & liga-

bis ea quasi signum in manu tua, eruntq; & mouebuntur ante oculos tuos, scribesq; ea in limine, & ostendit domus tua. xi, c. Pone hæc verba mea in cordibus vestris, & in animis vestris, & suspendite ea pro signo in manibus, Tob. 4, a. Omnibus autem, Filius, s. Psal. 118, a, Beati qui scrutantur testimonia eius. b. In cor meo abscondi eloquia tua. In iustificatibus tuis meditor, e. Da mihi intellectum. m. Nisi quod lex tua meditatio. In æternum non obliuiscar iustificatium tuum. n. Quomodo dilexi legem tuam domine, Prou. 15, d. Mens iusti meditabitur obedientiam, Eccle. 6, d. Cogitatum tuum habe in. Cogitatio, 3:

III ¶ Ore, Exod. 13, b: Et erit quasi signum in manu tua, & quasi monumentum ante oculos tuos, & ut lex domini semper sit in ore tuo, Deute. 10, c. Doces te filios vestros ut illa meditentur, Psalm. 118, f: Et loquebar de testimonio, Eccle. 9, d, Et omnis enarratio tua in præceptis altissimi.

IIII ¶ Opere, Deut. 5, d, Custodite ergo & facite ea quæ præcepit vobis dominus deus. Non declinabitur neq; ad dexteram, sed per viam quam præcepit vobis dominus deus vester ambulabit, ut viuatis & bene sit vobis, & protelentur dies vestri in terra. 12, d: Quod præcipio tibi, hoc tantum facito domino, nec addas quicquam, nec minuas, Psalm. 118, a: Tu mandasti mandata tua custodiri nimis, f, Et leuaui manus meas ad mandata tua, b: Paratus sum, & non sum turbatus, ut custodiam mandata tua. t. Inclinaui cor meum ad faciendas iustifi. Eccle. 32, d, Qui credit Deo attendit mandatis,

V ¶ Plene remuneratur. Nam consequitur dei familiaritatem, Exod. 19, a, Si ergo audieritis vocem meam, & custodieritis pactum meum, eritis mihi in peculiolum de cunctis populis, Leui. 26, b, Ponam tabernaculum meum in medio vestri, & non abiciet vos anima mea, Deut. 30, d, Elige ergo vitam, Dilectio Dei. 7.

Prouerb,

Prouerbi, 6, c, Quia mandatum lucerna est, & lex lux, 29, c: Qui custodit mandatum, custodit animam suam, qui autem negligit viam suam mortificabitur, Eccle. 1, d, Deum time & mandata eius obserua, Sapi. 6, c, Custoditio autem legum consummatio incorruptionis est, Eccle. 2, c, Quis enim permansit in mandatis eius & derelictus est? Esaiæ. 56, a, Ad quem respiciam, Humilitas, 3. Hiere. 7, e, Audite vocem meam, & ero vobis deus, & vos eritis mihi populus, & ambulatote in omni via quæ mandauit vobis ut bene sit vobis, Ioan. 14, c, Si quis diligit, Dilectio dei, 4.

VI ¶ Corporis sanitatem, Deuter. 11, d: En propono. Obedientiam, 5, 3, d: Considera quod hodie propono fuerim in conspectu tuo vitam & bonum, & contrario mortem & malum, ut diligas dominum deum tuum, & ambules in vijs eius, & custodias mandata illius, & ceremonias, atq; iudicia, & viuas atq; multiplicet te, benedicatq; tibi in terra, Prou. 3, a, Fili mi ne obliuiscaris legis meæ, & præcepta mea cor tuum custodiat. Longitudinem enim dierum & annos vite, & pacem apponet tibi, Eccle. 8, a: Qui custodit præceptum, non experietur quicquam mali, Esai. 38, a, Obsecro domine (ait Ezechias rex) Cor. 1, d, Hæc dicit dominus: Audiui orationem tuam: Ecce ego adiciam super dies tuos quindecim annos, & de manu regis Assyriorum eruam te, Ezechi. 20, b, Eieci ergo eos de terra Aegypti. Et eduxi eos in desertum, & dedi eis præcepta mea, & iudicia mea ostendi eis, quæ faciens homo viuere in eis.

VII ¶ Proles fecunditatem, Leuiti. 26, b, Respiciam vos & crescere faciam: multiplicabimini, & firmabo pactum meum vobiscum, Deute. 7, b, Si postquam audieris hæc iudicia custodieris & feceris, custodiet & dominus deus tuus pactum tibi, & diliget te atque multiplicabit, benedicetq; fructui venter tui, & fructui terræ

terra tuae, frumento tuo atq; vindemia, oleo, & ac-
mentis, gregibus ouium tuarum, Esa. 48, d, Vtinam
attendisses. Pax, 8.

VIII ¶ Substantiæ temporalis vbertatem, Leu. 23
c, Facite præcepta mea & iudicia custodite & implere
ea, vt habitare possitis in terra, absq; villo pauore, &
gignat vobis humus fructus suos quibus vescamini
vsq; ad saturitatem. 26, a, Si in præceptis meis ambu-
laueritis, & mandata mea custodieritis, & feceritis ea
dabo vobis pluias temporibus suis, & terra gignet
germen suum, & pomis arbores replebuntur, & vin-
demia occupabit se mentem, & comedetis panem ves-
trum in saturitate, & absq; pauore habitabitis in ter-
ra vestra. Apprehendēt messium tritura vindemiam
b, Comeditis veterissima veterum, & vetera nouis sic
peruenientibus proijcietis, Deute. 28, a, Si autem audi-
eris vocem domini dei tui, vt facias atq; custodias
omnia mandata eius, faciet te dominus deus tuus ex-
cellsiorem cunctis gentibus quæ versantur in terra,
Ecclesi. 29, c, Pone thesaurum tuum in præceptis, & pro-
derit tibi magis quam aurum, Esa. 1, e, Si volueritis,
Obedientia, 5.

IX ¶ Pacis firmitatem, Leuit. 26, a, Dabo pacem in
finibus vestris, dormietis & non erit qui exterreat,
Auferam malas bestias, & gladius non transibit termi-
nos vestros. Persequimini inimicos vestros, & corru-
ent coram vobis. Persequentur quinq; de vestris cen-
tum alienos, Deutero, 4, f, Custodi præcepta eius at-
que mandata quæ ego præcipio tibi, vt bene sit tibi,
& filiis tuis post te, Tob. 1, b, Et quoniam memor fuit
in domino in toto corde suo, dedit illi Deus gratiam in
conspectu Salimanasar regis, & dedit illi potestatem
quocumq; veller ire, habens libertatem quæcumque
facere voluisset, Prover. 13, c, Qui autem timet præce-
ptum, in pace versabitur, Psal. 118, x: Pax multa dillo-
gentibus legem tuam,

X ¶ Honoris celebritatem, Psal. 118, a: Tunc nõ cõ-
fundar, cum respexero in omnibus mandatis tuis, b:
In quo corrigit adolescentior viam suam. 111, a: Bea-
tus vir qui timet dominum, in mandatis eius vole-
nimis. Gloria & diuitiæ in domo eius. Eccle. 10, c, Se-
men hominum. Honor, 1.

XI ¶ Gloriæ perpetuitatē, Psal. 118, h, Portio mea
domine in terra viuērium, Eccle. 13, c, Deus ab initio
Homo, 3, Marc. 10, c, Præcurrens quidam genuflexo
ante eum rogabat eum, dicens: Magister bone quid
faciam vt vitam æternam percipiam? IESVS dixit:
Præcepta nostri, ne adulteres, ne occidas, ne fureris,
ne falsum testimonium dixeris, ne fraudem feceris,
honora patrem tuum, & matrem. At ille respondens
ait illi: Magister hæc omnia seruauit a iuuentute mea.
Iesus autē intuitus eum dilexit eum, Ioan. 12, g. Et scio
quia mandatum eius vita æterna est. 1. Cor. 7, d, Cir-
cumcisio nihil est. Circumcisio, 3.

XII ¶ Præcepta diuina nobilia, ideo transgressores
rigide puniuntur. Temporaliter. Sic primi parentes
Gene. 3, b: Gula, 2. Leui. 26, b: Quod si non audieritis
me, nec feceritis oia mandata mea, sed spreueritis leges
meas, & iudicia mea contempseritis, ego q; hæc
faciam vobis. Visitabo vos velociter in egestate, &
ardore, qui conficiat oculos vestros atq; consumat ani-
mas vestras. Frustra seretis sementem quæ ab hos-
tibus deuorabitur, e: Ponam faciem meam cõtra vos
& corruetis corā hostibus vestris, & subiiciemini eis
qui oderūt vos. Si autem nec sic obedieritis mihi, ad-
dam correptiones vestras septuplum, propter peccata
vestra, & conteram superbiam duritiæ vestræ. Da-
boq; vobis cælum desuper quasi ferrum, & terra æne-
am. Consumetur in cassum labor vester, non profes-
ret terra germen, nec arbores poma præbebunt. d,
Emittam in vos bestias agri, quæ consumant vos, &
pecora vestra, & ad paucitatem cuncta redigant, de-

fertæ; sint vtræ vestræ. Inducam super vos gladi-
vitorem fœderis mei, cumq; cõfugeritis in vrbes, mit-
tam pestilentiam in medio vestri, & trademini in ma-
nibus hostium, postquam confregero baculum pa-
nis vestri, ita vt decem mulieres in vno clibano co-
quant panes & reddant eos ad pondus, & comedetis
& non saturabimini, ita vt comedatis carnes filioꝝ
vestroꝝ & filiarum vestroꝝ, Deu. 28. b: Quod si audire
molueris vocem domini dei tui, vt custodias atq; faci-
as omnia mandata eius, venient super te omnes ma-
ledictiones istæ & apprehendent te. Maledictus eris
in ciuitate, maledictus in agro, maledictum horre-
um tuum, & maledictæ reliquiæ tuæ. Maledictus frus-
tus ventris tui, & fructus terræ tuæ, armenta boum
tuorum, & greges ouium tuarum. Maledictus eris in
grediens, & maledictus egrediens, Esaie. 1. e: Quod si
molueritis, & me ad iracundiam prouocaueritis, gla-
dius deuorabit vos, s, f, Abiecerunt enim legem do-
mini exercituum, & eloquium sancti Israel blasphem-
auerunt. Ideo iratus est furor domini in populum
suum, & extendit manum suam super eum, & percussit
eum. Et conturbati sunt montes. 4. 2, d, Nonne do-
minus ipse est. Peccatum, 11. Heb. 10. e, Irritam quis
faciens. Euangelium, 19.

XIII **C**Aeternaliter, Psal. 118. c: Maledicti q; dedis-
sunt a mandatis tuis, p: Spreuisti oēs discederes a ius-
ticijs tuis, Prou. 28. b: Qui declinat aures. Oratio, 13.
Hiere. 11. a, Maledictus vir q; non audierit vba paci-
huius, qd p̄cepi patribus vestris, in die q; eduxi eos de
terra Aegypti, Amos, 2. a: Sup tribus sceleribus Iuda
& super quarto non conuertat eum: eo qd abiecerit
gem dñi, & mandata eius non custodierit, Matth. 7. c
Non ois. Fides, 8. Luc. 8. g: Quid autē vocatis, vbi sus-
pra, Ioan. 12. g, Qui spernit me, Euangelium, 17. Heb.
12. g: Videte ne recusatis loquentem. Si enim illi non
cõfugerunt recusantes eum qui super terram loque-

batur

batur, multo magis nos qui de cælo nobis loquen-
tem auertimus. x. Ioann. secundo 2, Qui dicit se nos
se, Cognitio 5.

XIII **C**Præcepta humana condigna reuerenter
sunt obseruanda, Prouer. 8. b: Per me reges regnant
& legum conditores iusta decernunt. Per me princi-
pes imperant & potentes decernunt iustitiam. Hie-
rem. 35. d: Domui autem Rechabitarum. Honor 4.
2. Theff. 2. d: Itaq; fratres stare & tenete traditiones
quas didicistis siue per sermonem siue per epistolam
nostram, Actu. 15. g. Perambulabat autem Syriam &
Ciliciam confirmandus ecclesias: præcipiens custodire
præcepta apostolorum & seniorum. 16. a: Cum autē
pertransiret ciuitates tradebant eis custodire dogma-
ta quæ erant decreta ab apostolis & senioribus qui
erant Hierosolymis.

XV **C**Indigna magnanimiter contemnenda. Esaie.
10. 2: Væ q; condit. Iudicium 31. 29: d: Eo quod ap-
propinquat populus iste ore suo, & labijs suis glorifi-
cat me, cor autem eius longe est a me, & timuerunt
me mandatis hominum & doctrinis. Mat. 23. a: Ipse
autē respondens ait. Quare vos transgredimini man-
data dei propter traditionem vestram? b, Hypocritæ
bene. Honor 8. Tit. 1. d: Quæ ob causam incepta eos
dure: vt sani sint in fide non intendentes iudaicis fa-
bulis & mandatis hominum auersantium se a verita-
te. Act. 4. d: Si iustum est. Obedientia 8. 5. c: Obedire
deo oportet magis quam hominibus.

I **C**Predestinatio diuina inscrutabilis.
Eccl. 3. c: Altiora te ne q̄seris, & fortiora te ne scru-
tatus fueris, sed q; p̄cepit tibi deus illa cogita semper
& in pluribus opibus eius ne fueris curiosus. d. Mul-
tos em sup̄latauit suspitio illoꝝ, & i vanitate deri-
nit sensus illoꝝ, Mal. 1. a: Nōne frater erat Esau Ia-
cob dicit dñs; & dilexi Iacob, Esau autē odio habui.

c j Mattk.

Matth. 20. b: Multi enim sunt vocati, pauci vero electi, Roma. 11. d: O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ dei, quæ incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius.

II Irreprehensibilis. Eccl. 15. c: Non dicas ille me implanauit, non enim sunt ei necessarij homines impij. 33. b. Ex ipsis benedixit & exaltauit, & ex his sanctificauit & ad se applicauit, & ex ipsis male dixit & humiliauit, & conuertit illos à separatiõne ipsorum. Quasi lutum figuli in manu ipsius, plasmare illud & disponere. Omnes viæ eius secundum dispositionem eius: sic homo in manu illius qui se fecit, Esai. 45. b, Væ quod contradicit factori suo, reita de famijs terræ. Nunquid dicit lutum figulo suo, quid facis & opus tuum absque manibus est, Hier. 18. a. Nunquid sicut figulus. Pœnitentia, 1. Roma, 8. f. Nam quos pœciuit. Filius, 3. Quos autem prædestinauit hos & vocauit, & quos vocauit hos & iustificauit. Quos autem iustificauit illos & magnificauit, 9. c. Quid ergo dicemus? Nunquid iniquitas est apud deum? Absit, Mosi enim dicit: Miserebor cui misertus sum, & misericordiam præstabo cui miserebor. d: Igitur non volētis. Induratio, 1. Dicis itaq; mihi quid adhuc queritur, voluntati eius quis resistit? O homo tu quis es qui respondeas Deo? Nunquid dicit figmentum ei qui se finxit: Quid me fecisti sic? An non habet potestatem figulus luri ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud vero in contumeliam. e. Quod si deus volens ostendere iram & notam facere potentiam suam, sustinuit in multa patientia vasa iræ apta in interitum, vt ostenderet diuitias gloriæ suæ, in vasa misericordiæ quæ præparauit in gloriam. Ephes. 1. a. Qui prædestinauit nos in adoptionem filiorum per Iesum Christum, in ipsum, secundum propositum volūtatē suæ in laudem gloriæ gratiæ suæ. 2. Timo. 2. d. In magna autem domo non solum sunt vasa aurea & argentea sed & lignea, & fictilia &

& quædam quidem in honorem, quædam autem in contumeliam. Si quis ergo emundauerit. Munditia 3. Act. 13. g: Audientes autem gentes gauisæ sunt, & glorificauerunt verbum dñi, & crediderunt quotquot erant præordinati ad vitam æternam.

I **P**redicatio Ioannis Autoritatiua. Lucæ 1. g: Puer autem crescebat & conforrabatur spiritu & erat in desertis, vsq; in diem ostensionis suæ ad Israel. 3. a: Anno autem quintodecimo imperij Tyberij Cæsaris factum est verbum domini super Ioannem Zachariæ filium in deserto. Et venit in omnem regionem Iordanis, prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum, sicut scriptum est in libro sermonum Esaiæ prophete: Vox clamantis in deserto. b: Dicebat ergo ad turbas. Genimina viperarum quis ostendit vobis fugere à ventura ira: Facite ergo. Pœnitentia 10.

II **F**rustrificatiua, Lucæ 3. b: Et interrogabant eum turbæ dicentes. Quid ergo faciemus? Respondens autem dicebat illis, Qui habet duas tunicas. Eleemosyna e. c. Venerunt autem & publicani vt baptizarentur, & dixerunt ad illum. Magister quid faciemus? At ille dixit ad eos. Nihil amplius quam quod vobis constitutum est faciatis, Interrogabant autem eum & milites. Et ait illis: Neminem conculcatis, neq; calumniam faciatis, & contenti estote stipendijs vestris, d. Multa quidem & alia exhortans euangelizabat populo.

III **P**redicatio Christi fuit singularis. Matth. 13. b: Et accedentes discipuli dixerunt ei. Quare in parabolis loqueris ei. Qui respondens ait illis: Ideo in parabolis loquor eis. Auditus r. e. Hæc omnia locutus est Iesus in parabolis ad turbas & sine parabolis non loquebatur eis. g: Et veniens in patriam suam docebat eos in synagogis eorum, ita vt mirarentur

mirarentur. Marc. 4. b, Et cum esset singularis interrogauerunt eum hi qui cum eo erant duodecim parabolam. Et dicebat illis. Vobis datum est nosse mysterium regni dei, illis autem qui foris sunt in parabolis omnia fiunt, vt videntes videant & non videant, & audientes audiant & non intelligant, ne quando conuertantur & dimittantur eis peccata. 12. b, Magister scimus quia verax es, & non curas quenquam. Nec enim vides in faciem hominum, sed in veritate viam dei doces, Ioã. 3. b, Si terrena dixi vobis & non creditis, quomodo si dixerò vobis cœlestia credetis? d. Qui de terra est de terra loquitur. Et quod vidit & audivit hoc testatur, & testimonium eius nemo accipit. Quem enim misit deus verba dei loquitur. 7. b, Respondit eis Iesus. Mea doctrina non est mea sed eius qui misit me. Si quis voluerit voluntatem eius facere cognoscet de doctrina, vtrum ex deo sit, an ego à meipso loquar. 8. d, Multa habeo de vobis loqui & iudicare, sed qui misit me verax est, & ego quæ audiui ab eo, hæc loquor in mundo. 10. d, Dissentio iterum facta est inter Iudæos, Alij dicebant hæc verba non sunt dæmonium habentis. 18. d, Ego palmam locutus sum mundo. Hebræorum 1. a, Multiphariam multisque modis olim deus loquens patribus in prophetis: nouissime diebus istis locutus est nobis in filio.

III Salutaris. Esa. 42. a, Ecce seruus meus, susceptum eum, electus meus, complacuit sibi in illo anima mea. Dedit spiritum meum super eum, iudicium gentibus proferet. Non clamabit neque accipiet personam, neque audietur vox eius foris. Calamum quassatum non conteret, & linum fumigans non exstinguet. In veritate educet iudicium, non erit tristis neque turbulentus, donec ponat in terra iudicium & legem eius insulæ expectabunt. Hierem. 33. c, In diebus illis & in tempore illo, germinare faciam Dauid germina

iustitiae

iustitiae & faciet iudicium & iustitiam in terra. Et hoc est nomen quod vocabunt eum dominus iustus noster. Zachar. nono c, Et loquetur pacem gentibus. Matthæ. quarto c, Exinde cepit Iesus prædicare & dicere: Penitentiam agite, appropinquare enim regnum cœlorum. Lucæ quarto c, Et venit Nazareth vbi erat nutritus, & intrauit secundum consuetudinem suam die sabbati in synagogam, & surrexit legere, & traditus est illi liber Esaia prophetæ. Et vt reuoluit librum, inuenit locum vbi scriptum erat. Spiritus domini super me, propter quod vnxit me, euangelizare pauperibus misit me, sanare contractos corde, prædicare captiuis remissionem, & cæcis visum, d. mittere contractos in remissionem, prædicare annum domini acceptum, & diem retributionis. d. Et omnium in synagoga oculi erant intendentes in eum. Cepit autem dicere ad illos, quia hodie impleta est hæc scriptura in auribus vestris, g. Quia & alijs ciuitatibus oportet me euangelizare regnum dei, quia ideo missus sum. 19. g, Principes autem sacerdotum & scribæ, & principes plebis, quærebant illum perdere, & non inueniebant quid facerent illi. Omnis enim populus suspensus erat audiens illum, Ioannis 6. g, Domine (ait Petrus) ad quem ibimus verba vitæ æternæ habes. 8. f, Amen amen dico vobis, si quis sermonem meum seruauerit, mortem non videbit æternam. 15. d, Si non venissem & locutus fuisset eis peccatum non haberent. 18. g, Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum vt testimonium perhibeam veritati.

V Virtualis. Matth. quarto d, Et circumibat Iesus totam galilæam docens in synagogis eorum prædicans euangelium regni, & sanans omnem languorem, & omnem infirmitatem. Et abiit opinio eius in totam Syriam, 7. d, Erat enim docens eos sicut potestas

potestatem habens, & non sicut scribæ eorum & pharisei, Marc. 1. c: Et ingrediuntur Capharnaum, & statim sabbatis ingressus in synagogam docebat eos. Et stupebāt super doctrina eius. d. Et ait illis: Eamus & in proximis vicis, vt & ibi prædicem. Ad hoc enim veni. e. a: Et factis sabbato cœpit in synagoga docere, & multi audientes ammirabantur in doctrina eius dicentes. Vnde huic hæc omnia? Et quæ est sapientia quæ data est illi, & virtutes tales quæ per manus eius efficiuntur? Nonne hic est faber filius Mariæ? Lucæ 4. d: Et omnes testimonium illi dabant & mirabantur in verbis gratiæ quæ procedebant de ore ipsius, e. Et descendit in Capharnaum. Et stupebāt in doctrina eius, quia in potestate erat sermo ipsius. c. Et ois turba quæbat eum tægere, quia virtus de illo exibat & sanabat omnes. 21. g: Erat autem diebus doctus in templo, noctibus vero exiens morabatur in monte, qui vocatur oliueti. Et omnis populus manabat ad eum in templo audire eum. 24. c: Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur in via, & aperiret nobis scripturas? Ioannis septimo g: Respondunt ministri: Nunquam sic loquutus est homo, sicut hic loquitur. 8. f: Quis ex vobis arguet me de peccato? Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi?

I **Prælati boni** Deo obediunt. Exod. 17. d: Prouide ait. Iudicium 24. Numer. 11. d: Congrega mihi septuaginta viros de senibus Israel, quos tu nosti quæ senes populi sunt ac magistri, vt loquar tibi, & auferam de spiritu tuo tradamque eis, vt sustentent te eum onus populi. Iosue 1. b: Confortare igitur & esto robustus (ait dominus Iosue) valde vt custodias atque facias omnem legem, quam præcepit tibi Moses seruus meus. Non declines ab ea, neque ad dextram, vel sinistram, vt intelligas cuncta quæ agis. Non recedat

cedat volumē legis ab ore tuo, sed meditaberis in eodibus ac noctibus, vt custodias & facias omnia, quæ scripta sunt in eo. Tunc diriges viam tuam, & intelliges eam. 1. Para. 22. c: Tunc enim proficere poteris (dixit David Salomoni) si custodieris mandata & iudicia. Iob 36. a: Deus potentes non abiicit, quum & ipse sit potens, sed non saluat impios, & iudicium pauperibus tribuit, Psalmo 2. b: Et nunc reges intelligite seruite domino in timore. Apprehendite disciplinā. Prouer. 8. b: Per me reges regnant, per. Præceptum 14. 21. a. Sicut diuisiones aquarum. Cor 1. Ecclesi. 10. a: In manu dei potestas terræ, & execrabilis omnis iniquitas gentium, & vtilem rectorē suscitabit in tempus super illam. In manu dei potestas hominis, & super faciem scribæ imponet honorem suum. 17. b: In vnāquamque gentem posuit rectorem, Hieremiæ vice simo septimo a: Ego feci terram & homines & iumenta quæ sunt super terram, in fortitudine mea magna, & in brachio meo extēto, & dedi eam ei qui placuit in oculis meis.

II **Seipfos** decenter dirigunt in victu. Hester 1. b: Vinum quoque vt magnificentia regia dignum erat abundans, & præcipuum ponebatur. Nec erat qui nolentes cogeret ad bibendum. Prouer. 31. a: Noli regibus dare vinum, quia nullum secretum vbi regnat ebrietas, ne forte bibant & obliuiscantur iudiciorum dei, & mutant causam filiorum pauperis. Ecclesi. 10. d: Beata terra cuius rex nobilis. & cuius principes vescentur in tempore suo ad reficiendum, & non ad luxuriam. Osee septimo, b: Cæperunt principes furere a vino.

III **In verbo.** Prouer. 16. b: Diuiniatio in labijs regis, in iudicio non errabit os eius. 17. b: Nec principem decet labium mentiens. 29. b: Princeps qui mendacium 4. Ecclesi. 9. d: In manu artificum opera laudabuntur: & princeps populi in sapientia sermonis sui.

Sui, in sensu vero seniorum verbum?

III ¶ **C**gestu. Sap. sexto a, Melior est sapientia q̄ vires. d, Si ergo delectamini sedibus & scep̄tris, & reges populi, diligite sapientiam, vt in perpetuum regnetis. Multitudo autem sapientium sanitas est orbis terrarum, & rex sapiens populi stabilimentum est. Titum tertio d, Discant autem & vestri bonis operibus præesse.

V ¶ **S**ubditos prudenter regunt per exemplarem vitam. Num. 27. c, Prouideat dñs, ait Moses, deus spiritum omnis carnis: hoïem qui sit super multitudinẽ hanc, & possit exire & intrare ante eos, & educere eos vel introducere, ne sit populus dñi sicut oves absque pastore. Deut. 1. b, Date ex vobis viros sapientes & gnaros, quorum conuersatio sit probata in tribubus vestris, vt ponam eos vobis principes. 1. Reg. 22. d, Igitur timeate dñm, & seruite ei in veritate, & ex toto corde vestro. Quod si pseueraueritis in malicia, & vos & rex vester pariter peribitis. Esa. 32. a, Non vocabitur vltra qui insipiens est princeps, neq; fraudulentus appellabitur maior. b, Princeps vero ea quæ sunt digna principe cogitabit. Tit. 2. b, In omnibus te ipsum, Euangelium 7.

VI ¶ **D**ebitam clementiam. Hester 13. a, Cum plus rimis gētibus imperarem, & vniversum orbem meditationi subiugassem, volui nequaquaquam abuti potentia magnitudine, sed clementia & lenitate gubernare subiectos, vt absq; vllō terrore, vitam silentio transigentes optata cunctis mortalibus pace fruerentur. Prouerb. 16. b, In hilaritate vultus regis vita & clementia eius quasi imber serotinus. 19. b, Sicut fremitus leonis, ita & regis ira, & sicut ros super herbã, ita & hilaritas eius. 20. d, Misericordia & veritas custodiunt regem, & roboratur clementia thronus eius. Eccl. 32. a, Rectorem te posuerunt, noli extollis, esto in illis quasi vnus ex ipsis, Curam illorum habe,

& sic considera, & omni cura tua explicita recumbe, vt læteris propter illos, & ornamentum gratiæ accipias coronam, & dignationem consequaris corrogationis. Matthæi vigesimo, d, Scitis quia principes. Pastor 4. 23. b, Qui maior est vestrum, erit minimus inter vester.

VII ¶ **E**xactam iustitiam. Exod. 22. c, Maleficos non patieris viuere, 1. Regum 12. a, Loquimini de me, ait Samuel, coram domino, & coram Christo eius, vtrum bouem. Iudicium 28. 3. Regum 3. b, Dabis ergo seruo tuo, ait Salomon, cor docile, vt populum tuum iudicare possit, & discernere inter bonum & malum. Secundo Paralipome. 19. b, Videte, ait Iosaphat, quid faciatis. Iudicium 25. Prouerbiorum. 16. b, Abominabiles regi qui agunt impie, quoniam iustitia firmabitur solum. Voluntas regum labia iusta, qui recta loquitur dirigitur. Indignatio regis nuncijs mortis. 20. b, Rex qui sedet in solio iudicij, dissipat omne malum intuitu suo. d, Dissipat impios rex sapiens, & incuruat super eos fornicem. 25. a, Aufer rubiginem de argento, & egredietur vas purissimum. Aufer impietatem de vultu regis, & firmabitur iustitia thronus eius. 39. a, Rex iustus eriget terram, vir auarus destruet eã. b, Rex qui iudicat in æquitate pauperes, thronus eius in æternum firmabitur. Sap. 1. a, Diligite iustitiam, qui iudicatis terram Ecclesiast. 10. a, Secundum iudicem populi, sic & ministri eius: & qualis rector est ciuitatis, tales & inhabitantes eam. Esa. 32. a, Ecce in iustitia regnabit rex, & principes in iudicio præerunt. Hierem. 22. a, Facite iudicium & iustitiam & liberate vi oppressum de manu calumniatoris, & aduenam & pupillum & viduam nolite contristare, neq; opprimatis inique, & sanguinem innocentem ne effundatis. d, Pater tuus nunquid non comedit & bibit, & fecit iudicium & iustitiam.

iustitiam, tunc quum bene ei erat. Iudicauit causam pauperis & egeni, in bonum suum. Nūquid nō ideo, quia cognouit me. Ezech. 45. d: Sufficiat vobis princeps Israel, iniquitatem & rapinas intermitte, & iudicium & iustitiam facite. Roma. 13. b: Nam princeps. Obedientia 8. 1. Pet. 2. c: Subiecti igitur estoite vbi supra.

VIII. ¶ Præmium lætanter acquirunt. Prouer. 14. d: In multitudine populi dignitas regis, & in paucitate plebis ignominia principis. 25. a: Gloria regum inuestigare sermonem. Ecclesi. 10. a: Iudex sapiens iudiciabit populi, & principatus sensati stabilis erit. c. In medio fratrum rector illorum in honore, & qui iument dominum erunt in oculis illius. Matth. 24. d: Quis putas est. Pastor 5.

IX. ¶ Prælati mali ambitiose se ingerunt: Sic Abimelech septuaginta fratres vt super Israel regnare posset occidit. Iudici 9. a. Abijt autem Abimelech. Abolion contra Dauid patrem suum conspirauit. 2. Regū 25. a: Igitur post hæc. Iob 34. d: Qui regnare facit hominem hypocritam propter peccata populi. Prouer. 19. b: Non decent stultum diuitiæ, nec seruum domini principibus. Ecclesi 3. c: Vidi sub sole in loco iudicij impietatem, & in loco iustitiæ iniquitatem. Ecclesi. 7. a: Noli quærere ab homine ducatum, neque a rege cathedram honoris. 20. b: Et qui potestatem sibi assumit iniuste, odietur. Esa. 3. a: Et dabo pueros principes eorum, & efforminati dominabuntur eis. Et corruet populus, vir ad virum, & vnusquisq; ad proximum suum. Osee octauo, a: Ipsi regnauerunt & non ex me, principes extiterunt & non cognouit. c: Dabo tibi regem in furore meo, & auferam in indignatione mea.

X. ¶ Deum ceruicose contemnunt. Hieroboam ne regnum perderet Israel, idololatriam instituit. 3. Regum 12. f: Dixitq; Hieroboam in corde suo. Nunc te

ueretur regnum ad domum Dauid. 1. Esdræ nono. a: Manus etiam principum & magistratū, fuit in trās migratione hac prima. Iob 36. b: Reuelabit quoc; aurem eorum. Ecclesi. 17. a: Multi tyranni federunt in throno, & insuspiciabilis portabit diadema. Esa. 28. d Percussimus fœdus cum. Impius 1. 32. b: Stultus enim. Dolosus 2. Hierem. quinto a: Ego autem dixi forsitan pauperes, Induratio 2. Micheæ 3. d: Audite hæc principes qui abominamini iudicium, & omnia recta peruertitis. Qui ædificatis Sio in sanguinibus principes eius in muneribus iudicabāt. 7. a: Princeps postulat. Iudicium 28.

XI. ¶ Seipfos fastuose extollunt, Ozias superbia eleuatus, sacerdotale sibi vsurpans officium, lepra percussus est. 2. Para. 26. c: Sed cum corroboratus esset eleuatum est cor eius in interitum suum. Ecclesi 4. c: Melior est puer pauper. Pauper 2. 8. b: Interdum dominatur homo homini in malum suum. Vidi impios sepultos, qui etiam cum adhuc viuerent in loco sancto erant. 10. c. Væ tibi terra cuius rex puer est, & cuius principes mane comedunt. Esa. 52. b: Dominatores eius iniqui agunt ait dñs. Hiere. 8. c. Quomodo dicitis: Sapientes nos sumus. Vere mendacum operatus est stilus mendax scribarum. Confusi sunt sapientes. d. Verbū em̄ dñi proiecerūt. 48. e: Audiuius superbiam Moab. Superbus est valde. Sublimitatem eius & arrogatiam & superbiam, & altitudinem cordis eius, ego scio ait dñs, iactantiam eius, eo q̄ non situxta eam virtus eius.

XII. ¶ Subditos calumniose opprimunt. Genesis 10. b. Ipse cepit esse potens. Fortitudo 5. Exod. 1. b: Surrexit interea rex nouus super Aegyptū qui ignorabat Ioseph. Et ait ad populum suum: Venite sapienter opprimamus eū, ne forte multiplicetur. 2. d: Et in gemiscentes filij Israel, p̄pter opera vosciferati sunt. Iob 22. b: In fortitudine brachij tui possidebas terrā

24. a, Alij terminos transfulerunt, diripuerunt greges, & paucunt eos. A finum pupillorum abegerunt & abstulerunt pro pignore bouem viduæ. Subvertunt pauperum viam, & oppreserunt pariter manus suos terræ. Alij quasi onagri in deserto egrediuntur ad opus suum, vigilantes ad prædam, præparant panem liberis. b, Agrum non suum demerunt. Nudos dimittunt homines indumenta tollentes, quibus non est operimentum in frigore, quos imbres montium irrigrant, & non habentes velamen amplexantur lapides. Vim fecerunt deprédantes pupillos & vulgum pauperem spoliauerunt. Prouerb. 28. c, Leo rugiens & versus efuriens, princeps impius super populum pauperem. Dux indigens prudentia multos opprimet per calumniam: qui autem odit auaritiã, longi fient dies eius. d, Quum surrexerint impij. Impius 2. Eccles. 4. a, Verti me ad alia & vidi calumnias quæ sub sole geruntur, & lachrymas innocentium, & neminem consolatorem, nec posse resistere eorum violentiæ cunctorum auxilios desitutos. 4. Si videris calumnias egenorum & violenta iudicia, & subverti iustitiam in prouincia, non mireris super hoc negotio, quia excelso excelsior est alius, & super hos quoque eminentiores sunt alij, & insuper vniuersæ terræ rex imperat seruienti. Esa. 1. f, Principes eius & infideles socij furum. Omnes diligunt. Iudicium. 28. 3. b, Populum meum exactores sui spoliauerunt & mulieres dominatæ sunt eorum, c, Vos enim depasti estis vineam meam, & rapina pauperis in domo vestra. Quare atteris populum meum & facies pauperum commolitis. 10. a, Væ qui condunt leges iniquas, & Iudicium 31. Hierem. 5. g, Causam vidue non iudicauerunt, causam pupilli non dixerunt, & iudicium pauperum non iudicauerunt. Ezech. 19. b, Qui incedebat inter leones, & factus est leo: didicit prædam capere, & homines deuorare, didicit vas

duas

duas facere, 22. f, Principes eius in medio illius quasi lupi rapientes prædam ad effundendum sanguine, & ad perdendas animas, & auare sectanda lucra. Sophon. 3. a, Principes eius in medio eius quasi leones rugientes.

XIII. ¶ Malum ignominiose inducunt super seipso. Genesis 15. c, Verum tamen gentem cui seruerint ego iudicabo. Pharo cum exercitu in mari submersus fuit. Exod. 14. f, Iamque aduenerat vigilia matutina. Numer. 25. a, Et iratus dominus ait ad Moysen: Tolle cunctos principes populi & suspende eos contra solem in patibulis, vt auertatur furor meus. Saul superbus a deo reprobatus fuit. 1. Reg. 15. d, Et ait Samuel: Nonne cum paruulus esses in oculis tuis caput in tribubus Israel factus est. Pro eo quod abiecit sermonem domini: abiecit te dominus ne sis rex. Iob 12. d, Effundit despectionem super principes, & eos qui oppressi fuerant releuans. Qui immutat cor principum populi terræ, & decipit eos vt frustra incedant per inuium. 24. b, De ciuitatibus fecerunt viros gemere, & anima vulneratorum clamauit, & deus inultum abire non patitur. Sapient. 5. d, Contra illos statit spiritus virtutis, & tanquam turbo venti diuidet eos. e. a, Audite ergo reges & intelligite, discite iudices finium terræ. Præbete aures vos qui continetis multitudines, & placetis vobis in turbis nationum, quoniam data est a domino potestas vobis, & virtus ab altissimo, qui interrogabit opera vestra & cogitationes scrutabitur, quoniam quum essetis ministri regni illius, non recte iudicastis, nec custodistis legem iustitiæ, neque secundum voluntatem dei ambulastis. Horrende & cito apparebit vobis, quoniam iudicium durissimum in his qui pre sunt fiet. Exiguo enim conceditur misericordia, potentes autem potenter tormenta patientur. Esa. 14. c, Detracta est ad inferos superbia tua, concidit cada-

d 3 uer

uer tuum. Subtra te sternetur tinea, & operimentum tuum erunt vermes. 23. b. Dominus exercituum cogitauit hoc vt detraheret superbiam omnis gloriæ, & ad ignominiam duceret vnuerfos inclytos terræ. 40. f. Qui dat secretorum scrutatores quasi non sint, iudices terræ velut inanes fecit. Hierem. 51. g. Et inebriabo principes eius & sapientes eius, duces eius, & magistratus eius, & fortes eius. Et dormiet somnum sempiternum, & non expergiscntur. Ezech. 32. f. Derunt enim terrorem suum in terra viuentium, & portauerunt ignominiam suam cum his qui descendit in lacum. Amos 4. a. Audite verbum hoc vacce. Diuitiæ 12. Michee 3. a. Audite principes. Nunquid vestrum est scire iudicium? ibidem.

X ¶ Super subiectos. 2. Regum 24. a. Et addidit furor domini irasci contra Israel, commouitq; Dauid in eis dicentem ad Ioab: Vade numera Israel & Iudæ. 7. Regum 18. c. Et ille, scilicet Elias, ait: Non ego turbauit Israel, sed tu & domus patris tui, qui dereliquisti dominum, & seruistis Baal. Prouc. 28. a. Propter peccata terræ multi principes eius, & propter hominis sapientiam & horum scientiam, quæ dicuntur vita ducis longior. b. Regnantibus impijs ruinæ hominum. Eccle. 10. a. Regnum à gente in gentem transfertur propter iniustitias.

I ¶ Preparatio cordis. 1. Regum 7. a. Et preparate corda vestra domino. Prouerb. 15. a. Hominis est animam preparare, & domini gubernare linguam. Eccle. 2. d. Qui timent dominum preparabunt corda sua.

II ¶ Vix domini. Amos 4. d. Preparare in occursum dei tui Israel. Malach. 3. a. Ecce ego mitto. Aduentus. x. Mart. 3. a. Vox clamantis in deserto. Parate viam domini. 11. b. Hic est enim de quo scriptum est. Ecce ego mitto angelum,

¶Primo

I ¶ Primogeniti deo sanctificabantur. Exod. 13. a. Sanctifica mihi omne primogenitum, quod aperit vuluam in filijs Israel, tam de hominibus quam iumentis. 34. c. Omne quod aperit vuluam generis masculini meum erit. Numer. 3. c. Meum est omne primogenitum. 8. c. Mea sunt enim omnia primogenita filiorum Israel. Deutero. 15. d. De primogenitis quæ nascuntur in armentis & ouibus tuis, quicquid est sexus masculini, sanctificabis domino deo tuo. Luc. 2. d. Et postquam impleti sunt dies purgationis eius secundum legem Moysi, tulerunt illum in Hierusalem, vt sifterent eum domino.

II ¶ Debito modo redimebantur. Exod. 13. c. Primogenitum asini mutabis boue, quod si non redemis interficies. Omne autem primogenitum hominis de filijs tuis precio redimes. Num. 8. c. Pro primogenitis quæ aperiunt omnem vuluam in Israel tuli eos, scilicet leuitas. 18. c. Quicquid primum erumpet è vulua cunctæ carnis, quam offerunt domino, siue ex hominibus, siue ex pecoribus fuerit, tui iuris erit ita duntaxat vt pro hominis primogenito precium accipias, & omne animal quod immundum est redimifacias, cuius redemptio erit post vnum mensem scelis argenti quinq; pondere sanctuarij.

I ¶ Promissio diuina firma. Numer. 23. c. Non est deus quasi homo vt mentiat. Psalmos 88. e. Et quæ procedunt de labijs meis non faciam irrita. 144. c. Fidelis deus in omnibus verbis suis. Romanor. quarto. d. In repromissione. Fides 6. Titum 1. a. Quam (scilicet vitam) promissit qui non mentitur deus.

II ¶ Humana infirma. Prouerbio rum 25. c. Nubes & ventus & pluuie non sequentes vir gloriosus & promissa non complens. Ecclesiast. 20. c. Est qui. Amicitia 9.

d 4

¶Prophete

I ¶ **P**rophete boni à deo mittuntur, Sic Hieremias missus. Hierem. 1. b. Priusquam te formarem in utero noui te, & antequam exires de vulua sancti ficauit te, & prophetam in gentibus dedi te. Noli dicere quia puer ego sum, quoniam ad omnia quæ mita tam te ibis. & vniuersa quæcunq; mandauiero tibi loqueris. Ne timeas à facie eorum, quia tecum sum & erum te dicit dominus. 33. a. Et factum est verbum domini ad Hieremiam: Clama ad me & exaudiam te, & annuntiabo tibi grandia, & firma quæ nescis. Amos tertio b. Quia non facit dominus deus verbum, nisi reuelauerit secretum suum & ad seruos suos prophetas.

II ¶ Bonæ doctrinæ innitur. Hinc Micheas propheta ait. tertio Regum 22. c. Viuit dominus quia quodcunq; dixerit mihi dominus hoc loquar. 1. Corinthiorum 14. f. Et spiritus prophetarum prophetis subiecti sunt.

III ¶ A malis contemnantur. Deut. 18. d. Prophetam suscitabo eis. Auentus. 1. 2. Para. 36. c. Mittebat autem dominus. Derisio. 3. Hierem. 18. c. Venite & percutiamus eum lingua, & non attendamus ad vniuersos sermones eius. 20. b. Seduxisti me dñe & seductus sum, fortior fuisti & inualuisti. Factus sum in derisum tota die. Omnes subsannant me, quia iam os lim loquor vociferans, iniquitatem & vanitatem clamito. Et factus est mihi sermo dñi in opprobrium, & in derisum tota die. 25. a. Et misit dñs ad vos omnes seruos suos prophetas confurgens diluculo, mittens que, & non audistis, neq; inclinastis aures vestras vt audiretis eum. 26. d. Iudiciū mortis est viro huic qa prophetauit aduersus ciuitatem istam. 38. a. Et dixerunt principes regi. Rogamus vt occidatur homo iste. Ezech. 3. Domus Israel noluit audire te, qa nolunt audire me. 20. g. Et dixi a a dñe deus ipsi dicunt de

me. Nunquid non per parabolas loquitur iste. Amos. 2. d. Et prophetis mandabitis dicentes: Ne prophetetis Matth. 3. g. Iesus autem dixit: Non est propheta sine honore nisi in patria sua. 23. d. Væ vobis scribæ & pharisei hypocritæ, quia ædificatis sepulchra prophetarum. 26. g. Tunc expuerunt in faciem eius. Propheti 2a nobis quis te percussit.

III ¶ Prophetæ malise ipsos intrudunt. Vnde pater eorum diabolus ait. 3. Regum, 22. d. Egrediar & ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius Hierem. 14. b. Et dixi a a dñe Deus. Prophetæ dicit eis: Non videbitis gladium, & fames non erit vobis, sed pacem veram dabit vobis in loco isto. Et dixit dominus: Non misi eos & non præcepi eis visionem mendacem, & diuinationem fraudulentam, & seductionem cordis sui prophetant vobis. 23. e. Nō mittebam prophetas & ipsi currebant, non loquebar ad illos, & ipsi prophetabant, Ezech. 13. a. Væ prophetis insipientibus qui sequuntur spiritum suum & nihil vident. Quasi vulpes in desertis, prophetæ tui Israel erāt. Non ascēdistis ex aduerso, neq; opposuistis murum pro domo Israel, vt staretis in prelio in die domini. Vident vana & diuinant mendacium, dicentes ait dominus, cum dominus non miserit eos, & perseuerauerunt confirmare sermonem. Nunquid non visionem cassam vidistis, & diuinationem mendacē locuti estis, d: Væ qui consuunt, Adulatio, 4. Matth. 24. a: videte ne. Hereticus, 3. Act. 20. f. Ego scio quoniam vbi sup. 3. 1. Ioan. 2. c. Ex nobis prodierunt sed non erant ex nobis. Nam si fuissent. Hereticus, 2.

V ¶ Simpliciter seducunt, Deuter. 13. a: Si surrexerit in medio tui prophetes, aut qui somnium se vidisse dicat, & prædixerit signum atq; portentum, & euenerit quod locutus est, & dixerit tibi eamus & sequamur deos alienos, quos ignoras, & seruiamus eis, non audes verba prophetæ illius, vt somniatoris, qa tentat

vos dominus deus vester, vt palam fiat, vtrum dicitis eum an non, in toto corde, & in tota anima vestra, Hierem. 5, g: Stupor & mirabilia. Euangelium, 17, 6, d: Et curabant contritionem filia populi mei cum ignominia dicentes: Pax pax & non erat pax. 23, c. Et in prophetis Hierusalem vidi similitudinem adulterantium, & iter mendacij. Et confortauerunt manus pessimorum, vt non conuerteretur vnusquisq; a malitia sua, d: Hæc dicit dominus exercituum: Nolite autem dicere verba prophetarum, qui prophetant vobis, & decipiunt vos. Visionem cordis sui loquuntur, non de ore domini. e, Si stetit in consilio meo. Euangelium, 2. Audiui quæ dixerunt prophetæ, prophetantes in nomine meo mendacium dicentes: Somnauimus, somnauimus. Viquequod istud est in corde prophetarum vaticinantium mendacium, & prophetantium seductionis cordis sui, Thre. 2, e: Prophetæ tui viderunt tibi falsa & stulta, nec aperiebant tibi iniquitatem tuam, vt te ad penitentiam prouocarent, Ezechiel. 22, g: Prophetæ autem eius videbant eos abscq; temporamēto videntes vana, & diuinantes ei mendacium, Oze. 9, b: Scitote Israel stultum prophetam insanum virum spiritualem. Speculator effraim cum deo meo propheta, laqueus ruinæ factus est super omnes vias eius, Matthæ. 24, b: Surgent enim. Hæreticus, 3, 2, Cor. 11, c: Nam eiusmodi pseudopostoli, vbi sup. 3, Col. 2, b: Videte ne quis vos decipiat per philosophiam & inanē fallaciā, secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, & nō secundum Christum 2, Pet. 2, a: Fuerit vero & pseudo, vbi sup. 3, 3, a. Hoc primum scientes, vbi supra.

VI ¶ Factis se produnt, Deu. 18, d: Propheta autem qui arrogantia deprauatus voluerit loqui in nomine meo, quæ ego non præcepi illi vt diceret, interficietur, Esaiæ, 28, b: Sacerdos & propheta. Ebrietas, 2, Sophoni. 3, a: Prophetæ eius vesani viri infideles, Matthæ.

thæ. 7, c: Attendite a falsis prophetis. Nunquid colligunt. Hæreticus, 4.

VII ¶ Pœnam super se inducunt, Deuterono. 13, b: Propheta autem ille aut fictor somniorum interficietur, quia locutus est vt auerteret vos a domino Deo vestro, Esaiæ. 9, c: Propheta docens mendacium ipse est cauda, Hieremi. 14, c: Idcirco hæc dicit dominus de prophetis, qui prophetant in nomine meo, quos ergo non misi. In gladio & fame consumentur prophetæ illi, & populi quibus prophetant, erunt proiecti in vijs, præ fame, & gladio. 23, c: Propheta namq; & sacerdos polluci sunt, & in domo mea inueni malum eorum dicit dominus. Idcirco via eorum erit quasi lubricum in tenebris, impellentur enim & corrunt in ea. Afferam enim super eos mala. f, Propterea ecce ego ad prophetas ait dominus, q furantur verba mea vnusquisq; a proximo suo. 28, d: Et dixit Hieremias propheta. Audi Anania non misit te dominus, & tu confidere fecisti populum istum in mendacio. Idcirco dicit dominus. Ecce ego mittam te a facie terræ hoc anno morieris. Ezechiel. 13, b: Prophetæ hæc dicit dominus. Quia locuti estis vana & vidistis mendacium, ideo ecce ego ad vos, & erit manus mea super prophetas qui vident vana, & diuinant mendacium dicit dñs. In consilio populi mei non erunt, & in scriptura domus Israel nō scribentur, nec in terra Israel ingredientur. d, Propter hoc hæc dicit dñs: Ecce ego ad puluillos. Adulatio, 4. Mich. 3, b, Hæc dicit dñs deus sup prophetas q seducit populum meum qui mordent dentibus suis, & prædicant pacem, & si quis nō dederit in ore eorum quippiam, sanctificant super eum praelium. Propterea nox vobis pro visione erit, & tenebræ vobis pro diuinatione.

I ¶ Prouidentie diuinæ Generalitas, Iob 22, b: Nubes latibulum eiꝰ nec nostra cōsiderat, & circa cardines cœli perambulat. 38, d: Quis præparat coruam escam

escam suam quando pulli eius clamant ad Deum, videntes eo quod non habeant cibum, Psalm. 22, a, Dominus regit me & nihil mihi deerit. 37, b: Homines & iumenta ialuabis domine. 66, a, Lætentur & exultent gentes quoniam iudicas populos in æquitate & gentes in terra dirigis. Sapie. 6, b: Quoniam pusillum & magnum ipse fecit & æqualiter cura est illi de omnibus. 7, b: In manu enim illius & nos & sermones nostri & omnis sapientia. 8, a: Attingit ergo à fine viam ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter. 11, d: Diligis enim omnia, Creatura. 2, 14, a: Tu autem pater providentia ab initio cuncta gubernat, Matth. 10, d: Nonne duo passeris assere uenirent, & vnus ex illis non cadet super terram sine patre vestro? Vestri autem & capilli capitis omnes numerati sunt. Act. 17, f: In ipso enim uiuimus & mouemur & sumus. 1. Pet. 5, b: Omnem sollicitudinem uestram projicientes in eum, quoniam ipsi cura est de uobis.

II ¶ **A**equitas in remuneratiõne honorum, Iob. 5, a, Nihil in terra sine causa fit, Sapient. 11, d: Sed omnia in mensura & numero & pondere disposuisti, Matt. 20, b: Volo autem & huic nouissimo dare sicut & tibi. An non licet, Murmuratio, 2.

III ¶ **I**n punitione malorum, Iob. 36, c: Ecce deus excelsus. Iudicium, 5, Sapient. 12, b. Nec enim est alius ubi supra. Cum ergo sis iustus iuste omnia disponis, Virtus enim tua iustitiæ initium est, Esai. 10, d, Nunc quid gloriabitur securis contra eum qui secat in ea, aut exaltabitur serra contra eum à quo trahitur? Quomodo si eleuetur uirga contra eleuantem se & exalteretur baculus qui uirgæ lignum est.

III ¶ **I**mperferuitabilitas ob tribulationem bonorum, Iob. 9, c, Vnum est quod locutus sum & innocenter & impium ipse consumit, Psalm. 144, d: Iustus dominus in omnibus uis suis, Ecclesi. 8, d, Et intellexi quod omnium operum dei nullam possit homo inuenire

rationem

rationem, eorum quæ fiunt sub sole, & quanto plus laborauerit ad quarendum, tanto minus inueniat. etiam si dixerit sapiens se nosse, non poterit reperire. 9, a, Sunt iusti atque sapientes & opera eorum in manu dei, sed omnia in futurum seruantur incerta, eo quod uniuersa æque eueniant iusto, & impio, bono & malo, mundo & immundo, immolanti victimas, & sacrificia contemnenti. Sicut bonus, sic & peccator, ut periturus ita qui verum deierat. Et tamen nescit hominibus an odio dignus sit. Sicut bonus, sic & peccator, hoc est pessimum inter omnia, quæ sub sole sunt, quia eadem cunctis eueniunt, Abac. 1, a: Vbi quequo domine clamabo, & non exaudies, vociferabor ad te, vim patiens, & non saluabis. Quare respicis Iudicium, 27, d. Mundi sunt oculi tui ne videas malum & ad iniquitatem respicere non poteris. Quare non respicis super iniqua agentes, & taces deuorante impio iustitorem se.

V ¶ **P**rosperatiõem malorum, Iob. 21, b, Quare ergo Impius, 2. Tenent tympanum. Gaudium, 8. Verum tamen quia non sunt in manu eorum bona: consiliũ eorum longe sit à me, Psalm. 71. Quid gloriaris in malitia? 43. Et erue me de manu filiorum alienorum. Quorum filii sicut nouellæ plantationes. Filii eorum compositæ. Promptuaria eorum plena. Oues eorum factosæ. Non est ruina maceris. Beatorum dixerunt populum cui hæc sunt, beatus populus cuius dominus deus eius. Prouerb. 16, a, Vniuersa propter semetipsum operatus est dominus: impium quoque ad diem malũ, Ecclesi. 7, c, Hæc quoque vidi in diebus vanitatis meæ: Iustus perit in iustitia sua, & impius multo uiuit tempore in malitia sua, Ecclesi. 3, c, Altiora te. Prædestinatio, 1. Hieremi. 12, a, Iustus quidem tu es domine, si disputem tecum, verum tamen iusta loquar ad te, Quare via impiorum prosperatur, b. ne est omnibus præuaricantur, & iniuriæ agunt. Plantasti eos & radice miserunt

miserunt, proficiunt & faciunt fructum. Prope est tibi ori eorum, & longe à renibus eorum, Mal. 2. d. Laborare fecistis dominum in sermonibus vestris. In eo quod dicitur: Omnis qui facit malum bonus est in conspectu domini, & tales placent ei. Aut certe ubi est deus iudicij,

VI ¶ Prouidentia humana. Deute. 32. d: Gens absque consilio est & sine prudentia, vrinam saperent & intellexerent, ac nouissima prouiderent. Prover. 1. b, Frustra autem iacitur rete ante oculos pennatorum. 19. c Audi consilium & suscipe disciplinam, vt sis sapiens in nouissimis tuis. 22. a: Callidus videt malum & abscondit se, paruuli transeuntes sustinuerunt dispersa. 27. b, A futuris videns malum absconditus est, Eccl. 7. b, In die bona fruere bonis & malum diem præcaue. Sapi. 9. d, Cogitationes enim mortalium timide, & incertæ prouidentia: nostræ.

I ¶ Pueri A Christo benedicuntur, Matth. 19. b, Tunc oblati sunt ei paruuli, vt manus eis imponeret & oraret. Sinite paruulos & nolite eos prohibere ad me venire, Marc. 10. b: Et offerebant illi paruulos. Et complexans eos, & imponens manus super illos benedicebat eos, Luc. 18. c: Asserebant autem ad illum infantem vt eos tangeret.

II ¶ Pro exemplo ponuntur, Esai. 63. d, Quoniam puer centum annorum morietur, & peccator centum annorum maledictus erit, Matt. 18. a, Et aduocans se suus paruulum, statuit eum in medio eorum, & dixit: Amen dico vobis nisi conuersi fueritis & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum. Quis cum ergo humiliauerit se, sicut paruulus iste, hic est maior in regno cælorum, Marc. 9. f, Et accipiens paruulum, 10. b, Amen dico vobis quisquis non receperit regnum dei velut paruulus non intrabit in illud, 1. Cor. 14. d: Nolite pueri effici sensibus sed malitia paruuli

estote

estote. 1. Pet. 2. 3, Deponentes igitur, Detractio, 4.

I ¶ Punitio Diuina fit quadoque per angelos 4. Reg. 19. g, Factum est igitur in. Angelus, 7. Act. 12. d: Confessum autem, ubi supra, 7.

II ¶ Per homines, Esa. 10. b: Væ assur virga furoris mei, & baculus ipse est. In manu eius indignatio mea Ad gentem fallacem mittam eum, & contra populum furoris mei, mandabo illi vt auferat spolia, & diripiat prædā, & ponat illum in concalcationem, quasi lutum platearum. Ipse autem non sic arbitrabitur, & cor eius non ita æstimabit, sed ad conterendum erit cor eius, c, Et erit cum impluerit dominus cuncta opera sua in monte Sion, visitabo super fructum magnifici cordis regis Assur, Eze. 29. d, Fili hominis Nabuchodonosor rex Babylonis seruire fecit exercitum suum seruitute magna aduersus Tyrum. Et merces non est reddita ei, neque exercitui eius de Tyro, pro seruitute qua seruiuit mihi aduersus eam. Propterea hæc dicit dominus: Ecce ego dabo Nabuchodonosor regem Babylonis in terra Aegypti, & accipiet multitudinem eius, & deprædabitur manubias eius, & erit merces exercitui illius, & operi quo seruiuit.

III ¶ Punitio malorum necessaria, Exo. 22. c, Mellicos non patieris viuere, Num. 25. a: Tolle cunctos principes. Prælarus, 17. Eccl. 12. a: Impiis & peccatoribus redde vindictam, Apoc. 2. f, Noui opera tua & fidem, & charitatem tuam, & ministerium, & patientiam, & opera tua nouissima plura prioribus. Sed habeo aduersus te pauca quæ promittit mulierem Hiezabel quæ se dicit prophetem docere, & seducere seruos meos, fornicari, & manducare de idolothytis.

III ¶ Ordinata, Nu. 35. d: Non accipietis homicidium, 3. Deut. 24. c, Non occides patrem, pro filiis, nec filium, pro patribus, sed vnusquisque pro peccato suo morietur, 25. a: Si fuerit causa. Iudicium, 25. 27. d, Maledictus qui accipit munera vt percutiat animam sanguinis innocentis, Sap. 11. c, Per quos peccat

peccat per hæc & punietur, Ecclesi. 33, d, Verum sine iudicio nihil facias graue, Ioan. 8, a, Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat, 19, b, Non haberes potestatem aduersum me vllam nisi cum rum tibi esset desuper, ait dominus Pilato, 1. Ti. 5, d, Testor coram Deo, iudicium. 27.

III **C**rustifera. Vnde Iehu domū Achab & prophetas Baal percutiens a domino cum promissione regni laudatur, 4. Regum. 10, f, Dixit autē dominus ad Iehu. Quia studiose egisti quod rectum erat & placebat in oculis meis contra domū Achab, filij tui vsq; ad quartam, Prouer. 19, d: Pestilente flagellato stultus sapientior erit, si autem corripueris sapientem, intelliget sapientiam, 20, d: Liuor vulneris abterget macula, & plaga in secretionibus ventris. 21, b: Multato pestilente sapientior erit paruulus. 1. Timoth. 5, d: Peccantes coram omnibus argue, vt cæteri timorem habeant.

I **C**pusillanimitas vituperalis, Psal. 74, b: Expectabam eum qui saluum me fecit a pusillanimitate spiritus, Ecclesi. 7, a: Noli esse pusillanimitas in animo tuo, Esaia. 35, b: Dicite, pusillanimes confortamini, & nolite timere, 1. Thesialo. 5, e, Consolamini pusillanimes.

Querendus Deus Celeriter, Psal. 104, g, Læretur cor quærentium dominum, Quærite dominum, & confirmamini, Esaia. 57, b: Quærite dominum dum inueniri potest. Thro. 3, e: Queramus & reuertamur ad dominum, Soph. 2, Quærite dominum omnes mansueti terræ, quia iudicium eius estis operati. Quærite iustum, quærite mansuetum, si quomodo abscondamini, in die furoris domini, Luca. 19, a, Et quærebat videre Iesum quæ esset. Et scurrens ascendit in arborem sycomorū

vt videret illum, quia inde erat transiturus.

II **C**cordaliter, Deuter. 4, d: Cumq; quæsieris ibi dominum deum tuum, inuenies eum, si tamen toto corde quæsieris, & tota tribulatione animæ tuæ. 1. Paralip. 22, d, Præbete igitur corda vestra, & animas vestras, vt quæritis qñm deū vestræ, Psal. 118, b, In toto corde meo exquisiui te, Pro. 28, a, Qui aut inquirunt qñm, animaduertunt omnia, Sapient. 1, a: Sentite de domino in bonitate, & in simplicitate cordis quærite illum, Esaia. 21, d, Si quæritis quærite, Amos, 5, d, Quærite bonum, & nō malum vt viuatis, Ioann. 6, c: Amen dico vobis, quæritis me non quia vidistis signa, sed quia manducastis de panibus, & saturati estis septi. d, Quæretis me & non inuenietis. octa. c: Ego vado & quæretis me, & in peccato vestro moriemini, Philippen. 2, c: Omnes quæ sua sunt quærunt non quæ Iesu Christi.

III **C**utiliter, 1. Paralipo, 28, c: Si quæsieris eum inuenies, si autem dereliqueris eum projiciet te in æternum, secundum Paralipo. 16, a: Dominus vobiscum quia fuistis cum eo. Si quæsieritis eum inuenietis, Psalmo. 68, g, Quærite deum & viuet anima vestra, sexagesi. nono, b: Exultent & lætentur omnes, qui quærunt te, Ecclesiastici, secundo, c: Quoniam pius & misericors est deus, & remittit in die tribulationis peccata, & protector est omnibus exquirentibus se in veritate, Esa. quadrag. quin. d: Non dixi semini Iacob frustra, quærite me, sexagesi. quin. a, Quæsierunt me, qui ante non interrogabant, inuenerunt qui non quæsierunt. Hierem. 29, d: Cum quæsieritis me in toto corde vestro, inueniat a vobis, ait dominus, Amos, 5, b: quærite me & viuatis. Quærite dominum & uiuite, Matthæ. 7, b: Quærite & inuenietis, 28, b: Nolite timere vos. Scio, quod Iesum qui crucifixus est quæritis.

R.

e Recia

Recidivatio Socorditer cōmittitur, Pro
 uerb. 26, b: Canis qui reuertitur ad vomitū su-
 um: ut imprudens qui iterat stultitiam suam.
 Ecclē. 7, 4, d, Qui baptizatur, Ieiunium, 9, Hierc. 2, 3, g:
 Quam vilis facta es nimis, iterans vias tuas, Gal. 2, d
 Si enim quæ destruxi, iterum hæc reedifico, præua-
 ricatorem me cōstituo, Hebrē. 6, a, Impossibile enim
 est eos, qui semel sunt illuminati, gustauerunt etiam
 donum cœlestē, & participes facti sunt spiritus sancti,
 gustauerunt nihilominus bonum dei verbum, virtus
 tesq; seculi venturi, & prolapsi sunt, rursus renouari
 ad penitentiam. 2, Pet. 2, d: Si enim refugientes coin-
 quinationes mundi, in cognitione domini nostri &
 saluatoris Iesu Christi, his rursus implicati superantur,
 facti sunt eis posteriora deteriora prioribus. Me-
 litus enim erat illis non cognoscere viam iustitiæ, quã
 post agnitam retrorsum cōverti ab eo quod illis tra-
 ditum est in sancto mādato. Contingit enim eis illud
 veri prouerbij: Canis reuersus ad vomitum suum, &
 fusa lora in volutabro lati.

II ¶ Grauior punitur, Ecclē. 2, e, Væ his q. Perfe-
 uerantia, 2, Ezech. 3, Sed & si cōuersus iustus a iusti-
 tia sua fuerit, & fecerit iniquitatem, ponam offēdi-
 culum coram eo. In peccato suo morietur. 18, f, Si au-
 tem auerterit. Peccatum, 9, Matth. 12, d, Cum astitit
 mundus spūs exierit ab homine, ambulat per loca ar-
 rida quærens quietem & non inuenit. Tunc dicit: Re-
 uertar in domum meam vnde exiui. Et veniens inue-
 nit eam vacantem, scopis mundatā & cornaram. Tunc
 vadit & assumit septem alios spiritus secum nequio-
 res se, & intrantes habitant ibi, & fiunt nouissima ho-
 minis illius peiora prioribus, Luc. 11, c, Cum immun-
 dus spiritus.

III ¶ Salubriter relinquitur, Ioan. 5, c, Ecce sanus
 factus es iam noli peccare, ne deterius tibi aliqd con-
 tingat,

tingat. 8, a, Vade & iam amplius noli peccare, Rom. 6, a, Qui enim mortui sumus peccato, b: Ita & vos, Moys. 3, 1, Co. 13, e, Euigilate iusti, & nolite peccare.

I ¶ **R**edemptionis a peccatis ortus, Psal-
 mo, 78, d, Domine adiutor meus & redemptor meus,
 110, b, Redemptiōem misit dominus populo suo. 129
 a, Quia apud dominū misericordia, & copiosa apud
 eum redemptio. Et ipse redimet Israël, ex omnibus
 iniquitatibus eius, Esa. 50, a, Ecce enim in iniquitari-
 bus vestris venditi estis, & in sceleribus vestris dimisi
 matrem vestram, quia veni & non erat vir, vocaui &
 non erat qui audiret. Nunquid abbreviata & paruula
 facta est manus mea, vt nō possim redimere, aut non
 est in me virtus ad liberandum?

II ¶ **M**odus, Esa. 52, a: Solue vincula colli tui capti-
 ua filia Sion, Gratis venundati estis & sine argento
 redimimini, Apoc. 5, c, Dignus es diē aperire librum
 & soluere signacula eius, qm̄ occisus es, & redemisti
 nos deo in sanguine tuo.

III ¶ **F**ructus, Esa. 52, c, Gaudete & laudate sis-
 mul deserta Hierusalem, quia consolatus est domi-
 nus populum suum, redemit Hierusalem, Titum, 2, d
 Qui dedit semetipsum pro nobis, vt nos redimeret
 ab omni iniquitate.

I ¶ **R**egnum Dei Gratioso proponitur,
 Matth. 23, d, Simile est regnum cœlorum homini,
 qui seminauit bonum semen. e, Simile est regnum cœ-
 lorum grano sinapis. f, Simile est regnum cœlorum
 thesauro abscondito in agro. Iterum, simile est re-
 gnum cœlorum homini negociatori. Iterum simile
 est regnum cœlorum: sagenæ missæ in mare, Luc. 17, e:
 Ecce regnū dei intra vos est, 1, Cori. 4, d, Non em̄ in
 sermone est regnū dei, sed in virtute. 33, Deinde finis
 cum tradiderit regnum deo, & patri.

II ¶ **V**irtuose percipitur, Matt. 6, d, Quærite ergo
 e 2 primum

primum regnum Dei, & iustitiam eius, 7, b: Intrate. Penitentia, 3, 11, b: A diebus autem Ioannis baptistæ usq; nunc regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud, 20, Simile est regnum cœlorum homini patri familias. Conuentione autem facta cum operarijs ex denario diurno. c, Calicem quidem meum bibetis, sedere autem ad dexteram meam, vel sinistram non est meum dare vobis, sed quibus paratum est a patre meo, Marc. 10, b: Amen dico. Puer, 2, Lucæ. 13, e Domine si pauci sunt qui saluantur. Contendite intrare, Penitentia, 11. 16, d, Lex & prophetæ usq; ad Ioannem, ex eo regnum dei euangelizatur, & omnia in illud vim facit, Romano. 14, c: Non est enim, Citibus, 8, Coloss. 1, c: Qui eripuit nos de potestate tenebrarum, & transfudit in regnum filij dilectionis suæ, in quo habemus redemptionem & remissionem peccatorum, 2, Timoth. 2, b: Nam si commortui sumus, & conuiuemus, si sustinebimus, & conregnabimus.

III ¶ Vitiose negligite, Matthæ. 8, b: Dico autem vobis quod multi ab oriente & occidente venient, & recumbent cum Abraham, & Isaac, & Iacob, in regno cœlorum, filij autem regni eiciuntur in tenebras exteriores. 21, c: Amen dico vobis, quia publicani & meretrices præcedent vos in regno Dei. Venit enim ad vos Ioannes in via iustitiæ. 22, a: Simile est regnum cœlorum homini regi, qui fecit nuptias filio suo, b: Intravit autem rex. Ornatu, 1, 25, a: Simile est regni cœlorum decem virginibus. Nouissime veniunt. Penitentia, 11. Lucæ, 13, e: Cum autem intrauerit. Penitentia, 11. 14, d: Homo quidam fecit cœnam magnam & vocauit multos. Et misit seruum suum hora cœnæ dicere inuitatis vt venirent, quia parata sunt omnia. Et cœperunt simul omnes excusare. 1, Corinth. 7, b: An nescitis quia iniqui regnum dei non possidebunt? Nolite errare. Neq; fornicarij, neq; idolis seruientes neq; adulteri, neq; molles, neq; masculorum concu-

bitores

bitores, neq; fures, neq; auari, neq; ebriosi, neq; malefici, neq; rapaces, regnum dei possidebunt, Galat. 5, d: Dico autem Caro, 3, Apocalyp. 21, g: Non intrabit. Beatitudo, 4.

III ¶ Fructuose stabilitur, Daniel. 2, g: In diebus autem regnoꝝ illorum suscitabit deus cœli regnum in quod in æternum non dissipabitur. 7, d: Alpiciebam ergo, Iudicium, 13, Luc. 1, c: Et dabit illi dominus deus sedem Dauid patris eius, & regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis.

I ¶ Regnum terrenum consilio firmatur, Prouerb. 15, c: Dissipantur cogitationes. Consilium, 7 Ecclesi. 16, 2: Ab vno sensato inhabitatur patria, & a tribus impijs deseretur, Danie. 2, c: Ipse mutat tempora, & ætates, transfert regna atq; constituit.

II ¶ Peccato dissipatur. Sic Manasses cum populo suo ob sceles multitudinem per regem Assyriorum captiuatus est, 2. Paralip. 33, b: Igitur Manasses seduxit Iudam, Eccle. 10, a, Rex insipiens perdet populū suum, & ciuitates inhabitabuntur per sensum prudētium. b, Propterea exhonoraui dominus conuentus malorum, & destruxit eos usq; in finem. Sedes ducum superborum destruxit Deus, & sedere fecit mites pro eis. Radices gentium superbarum arefecit deus, & plantauit humiles ex ipsis gentibus. c, Terras gentium euertit dominus, & perdidit eas usq; ad fundamentum. Arefecit deus ex ipsis, & disperdidit eos, & cessare fecit memoriam eorum a terra, 16, a: Non exorauerunt pro peccatis suis antiqui gigantes, qui destructi sunt, confidentes suæ virtuti, & non pepercit peregrinationi illoꝝ, sed percussit eos & execrat⁹ est eos præ superbia verbi illorum. Non misertus est illis gentem totam perdens, & extollentem se in peccatis suis. Esaia, 24, a, Ecce dominus dissipabit terram, & mundabit eam. Dissipatione dissipabitur terra. Qua

e 3 tran,

transgressi sunt reges, mutauerunt ius, dissipauerunt
 fœdus sempiternū. b. Propter hoc maledictio uorabit
 terrā. d. Cōmōtione cōmouebitur terra, agitatione
 agitabitur terra sicut e bñ. & auferetur q̄si taberna
 culū vnus noctis, Et grauabit eā iniquitas sua, & corru
 et, & non adiciet vt resurgat, Hier. 48, g. Et erit cor
 fortiū Moab in die illa sicut cor mulieris parturiētis
 Et cessabit Moab esse populus, qm̄ contra diū gloria
 tus est, 50, d. Illaqueauit te, & capta es Babylon, & ne
 sciebas, inuēta es & apprehensa, qm̄ dñm̄ prouocasti
 e, Conuersite aduersus eam per gyꝝ & nullus euadat,
 reddite ei scdm̄ opus suū, iuxta oīa q̄ fecit, facite illi,
 quia contra dñm̄ erecta est, contra sanctū Israel, Eze.
 14, d. Filij hoīs terra. Oratio, 13, 22, g. Populi terræ ca
 lumnabantur calūniā, & rapiebāt uolenter, A mos. 9, c
 Ecce oculi domini super regnū peccans, & conteram
 illud a facie terræ.

I Renunciationis euangelicæ Modus,
 Lu. 14, g. Sic ergo oīs. Discipulus, 2, 18, d. A dhuc vnū
 tibi decit. Omnia q̄cuq; habes, vende, & da pauperi
 bus, & habebis thesaurū in cœlo, & ueni sequere me.
 2, Cori. 6, b. Tanq̄ nihil habentes & oīa possidentes,
 Phil. 3, b. Veruntamen existimo. iustitia, 2.

II Fructus, Matt. 19, c. Amen dico uobis, quia di
 uites. Diuitiæ, 16. Luc. 12, d. Nolite timere. pusillus grex
 Vendite q̄. Eleemosyna, 2, 18, e. Amen dico uobis. Ne
 mo est q̄ reliquit domum, aut parēres, aut fratres, aut
 uxorem. aut filios, propter regnum dei, & non recipi
 at multo plura in hoc tēpore, & in seculo futuro uis
 tam æternam.

I Resurrectio Christi exemplariter fuit
 præfigurata in Sampsonē portas Gazæ in medio no
 ctis silentio tollente, Iudic. 16. Dormiuit autem Samp
 son vīq; ad medium noctis. In Iona, qui tribus die
 bus & noctibus in ventre piscis reclusus, tertia die in
 columis

columis euasit, Ionæ, 2, a. Et præparauit dominus pis
 cem grandem, d. Et dixit dominus pisci, & euomit
 Ionam Matthæ. 12, c. Sicut em̄ Iona fuit in ventre
 cæti tribus diebus, & tribus noctibus, sic erit filius
 hoīs in corde terræ, tribus diebus, & tribus noctibus

II Hilariter per ipsum consummata, Matth. 28, a
 Vespere autem sabbati, quæ lucefcit in prima sabbati
 venit Maria Magdalena, & altera Maria videre sepul
 crum, 2, Cor. 13, b. Nam & si crucifixus est ex infir
 mitate, sed uiuit ex virtute dei, Heb. 13, d. Deus autē
 pacis, qui eduxit, Pastor, 1. Act. 2, c. Viri Israelitæ au
 dite uerba hæc. Iesum Nazarenum uirum approbatū
 a Deo in uobis uirtutibus, & prodigijs, & signis, quæ
 fecit deus per illum in medio uestri, sicut scitis, hunc
 definitio consilio, & præscientia dei traditum per
 manus iniquorum, affligentes intermitis. Quem de
 us suscitauit, solutis dolorib⁹ inferni, iuxta quod im
 possibile erat teneri illum ab illo. 3, c. Deus Abraham,
 & deus Isaac, & deus Iacob, deus patrum nostrorum,
 glorificauit filium suum Iesum, quem nos quidē tra
 didistis & negastis ante faciem Pilati, iudicante illo di
 mitti. Vos autem sanctum & iustum negastis, & peti
 stis uirum homicidam donari uobis, auctorem uero
 uitæ interfecistis. Quē deus suscitauit a mortuis, cui⁹
 nos testes sumus. 13, e. Deus autē suscitauit eū a mortu
 is tertia die qui uisus est per dies multos his, q̄ simul
 ascenderant cum eo de Galilæa in Hierusalē, q̄ uīq;
 nunc sunt testes eius ad plebem.

III Veraciter apud discipulos comprobata. Mat
 thæ. 26, c. Postquam autē resurrexero pcedam uos in
 Galilæā, 28, a. Et ecce terræ motus factus est magnus:
 angelus em̄ domini descēdit de cœlo, & accedēs reuol
 uit lapidem, & sedebat super eum. Erat autē aspectus
 eius sicut fulgur, uestimentum eius sicut nix. R. hīdēs
 autem angelus dixit mulieribus, Nolite timere uos.
 Scio enim quod Iesum qui crucifixus est quæritis:

Non est hic, surrexit sicut dixit. Venite & videte locum
 ubi positus erat dominus. b: Et cito euntes dicite discipulis
 eius quia surrexit, & ecce præcedet vos in galilæam, ibi eum
 videbitis, ecce prædixi vobis. Et ecce Iesus occurrit illis
 dicens, c: Nolite timere, ite renūciatē fratribus meis, vt
 eant in Galilæam, ibi me videbunt, Marc. 16. b, Et introeuntes
 in monumentum viderunt iuuenem sedentem in dextris. c,
 Surgens autē Iesus mane prima sabbati apparuit primo
 Mariæ Magdalene. Nouissime autem recumbentibus illis
 vnde eum apparuit, Lu. 24. f: Et postquam flagellauerint,
 occidit eum, & tertia die resurget. 24. a: Vna autem
 sabbati valde diluculo, venerunt ad monumentum, portantes
 quæ parauerant aromata, & inuenerunt lapidē reuolutum
 à monumento, & ingressæ non inuenerunt corpus domini
 Iesu. b: Et ecce duo ex illis ibant ipsa die in castellum,
 quod erat in spacio stadiorum sexaginta ab Hierusalem
 nomine Emaus, & loquebantur ad inuicem de his omnibus
 quæ acciderant. Et factū est dum fabularentur, & secum
 quærerent, & ipse Iesus appropinquans ibat cum illis.
 Oculi autem illorum tenebantur ne eum agnoscerent, f:
 Dum autem hæc loquētur stetit Iesus in medio eorum,
 & dixit: Pax vobis: Ego sum nolite timere. Videte
 manus meas, & pedes quia ego ipse sum. Palpate & videte.
 Ioann. 20. c: Dum ergo seret inclinauit se, & prospexit in
 monumentum. Et vidit duos angelos sedentes in albis
 vnum ad caput, & vnum ad pedes. Hæc cum dixisset,
 conuersa est retrorsum, & vidit Iesum stantē, & non
 sciebat quia Iesus est. e, Cum ergo sero esset die illo vna
 sabbatorum, & fores essent clausæ, ubi erant discipuli
 congregati propter metum Iudæorum, venit Iesus & stetit
 in medio, & dixit eis: Pax vobis. Et cū hæc dixisset
 ostēdit eis manus & clatus, 21. a: Postea manifestauit
 se itē: Iesus, ad mare Tyberiadis, 1. Cor. 15. a: Tradidit
 enim vobis in primis quod & accepi, quoniam Christus
 mortuus

mortuus est pro peccatis nostris, secundum scripturas,
 & quia sepulchrum est, & quia resurrexit tertia die
 secundum scripturas, & quia visus est Cephar, & post
 hæc vndecim, Deinde visus est Iacob, & deinde apostolis
 omnibus. Nouissime autem omnium tantquam
 abortiuo visus est & mihi. b, Deinde visus est plus
 quam quingentis fratribus simul. 2. Timoth. secundo, b,
 Memor esto dominum Iesum Christum resurrexisse à
 mortuis ex semine Dauid, secundum euangelium meum.

III ¶ **T**aliter pro nobis operata. Osee 6. a, Viuis
 ficabit nos. Cognitio 5 Roma. 4. d, Qui traditus est
 propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationem
 nostram. 14. b, In hoc enim Christus mortuus est, &
 resurrexit vt viuorum & mortuorum dominetur. Actū. 13. e,
 Quod autem suscitauit eum à mortuis, amplius non
 ruerum in corruptionem. 1. Pet. 1. a, Benedictus deus.
 Qui secundum misericordiam suam magnam regenerauit nos,
 in spem viuam, per resurrectionē Iesu Christi ex mortuis,
 in hæreditatē incorruptibile, & incontaminatam, &
 immarcescibilem, cōseruatam in caelis, in vobis qui in
 virtute dei custodimini, per fidem in salutem paratam
 reuelatā in tempore nouissimo.

V ¶ **R**esurrectio generalis sacra scriptura comprobatur.
 Iob 19. d, Scio enim quod redemptor meus viuus est, &
 in nouissimo die de terra resurrecturus sum, & rursum
 circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo deum
 saluatorem meum. 2. Macha. 7. c, E caelo ista possideo,
 sed propter dei leges nunc hæc ipsa despicio, quoniam
 ab ipso me ea recepturum spero. 12. g, Nisi enim
 eos qui ceciderant resurrecturos speraret, superfluum
 videretur & vanum orare pro mortuis. Matt. 22. c,
 De resurrectione autem mortuorum non legistis quod
 dictum est à deo, dicente vobis. Ego sum deus
 Abraham, deus Isaac, & deus Iacob.

Non est deus mortuorum sed uiuentium. Marc. 12. c. De mortuis autem quod resurgant non legistis in libro Mosi. Lucæ 20. f. Quia uero resurgant mortui, & Moyses ostendit secus rubum, sicut dicit dominus deum Abraham, deum Isaac, & deum Iacob. Deus autem non est mortuorum sed uiuorum. Omnes enim uiuunt ei. 1. Cor. 15. g. Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur. In momento in ictu oculi, in nouissima tuba. Canet enim tuba & mortui resurgent incorrupti. Heb. 11. g. Et hi omnes testimonio fidei probati non acceperunt repromissionem, deo pro nobis melius aliquid providente, ut non sine nobis consuminarentur. Act. 17. d. Quidam autem Epicurei & Stoici philosophi differebant cum eo & quidam dicebant. Quid uult seminiuerbius hic. Alij uero, nouorum demoniorum uidetur annunciator esse, quia Iesum & resurrectionem annunciat. 23. b. Seducæi autem dicunt non esse resurrectionem mortuorum, neq; angelum, neq; spiritum, pharisæi uero confitentur utrumq;.

VI ¶ Diuina potentia consummatur. Esaia 26. d. Viuet mortui tui, interfecti mei resurgent. Ezech. 37. d. Ecce ego aperiam tumulos uestros, & educam uos de sepulchris uestris, populus meus. Ioan. 5. e. Nolite mirari hoc, quia uenit hora in qua omnes qui in monumentis sunt, audient uocem filij dei. Et procedent qui bona fecerunt in resurrectionem uitæ: qui uero mala egerunt in resurrectionem iudicij. 6. d. Hæc est enim uoluntas eius, qui misit me, patris, ut omne quod dedit mihi pater, non perdam ex eo, sed resuscitem illud in nouissimo die. 11. c. Dicit ei Iesus: Ego sum resurrectio & uita. Roma. 8. b. Quod si spiritus eius, qui suscitauit Iesum a mortuis, habitat in uobis, qui suscitauit Iesum Christum a mortuis, uiuificabit & mortalia corpora uestra, propter inhabitantem in spiritu eius in uobis. 1. Cor. 15. c. Nunc autem Christus resur-

R E. Fol. 222
 rexit a mortuis primitiæ dormientium, quoniam quidem per hominem mors, & per hominem resurrectio mortuorum. Et sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes uiuificabuntur. 2. Cor. 4. c. Scientes quoniam qui suscitauit Iesum, & nos cum Iesu suscitabit. 1. Theff. 4. d. Si enim credimus quod Iesus mortuus est & resurrexit, & deus eos qui dormierunt per Iesum adducet cum eo.

VII ¶ Pro meritorum conditione variatur. Dan. 12. a. Et multi de his, qui dormiunt in terræ puluere, euigilabunt, alij in uitam æternam, alij in opprobrium ut uideantur semper. b. Qui autem docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates. Rom. 6. a. Si enim complantati facti sumus similitudini mortis eius, simul & resurrectionis erimus. 1. Cor. 15. e. Sed dicit aliquis: Quomodo resurgent mortui? quali autem corpore uenient? Insuper tu quod seminas, non uiuificatur nisi prius moriarur. f. Stella enim differt a stella in claritate. Sic & resurrectio mortuorum. Phil. 3. d. Nosira autem conuersatio in cælis est. Vnde & saluatorem. Beatitudo 3. Colossen. 2. a. Quum autem Christus apparuerit uita uestra tunc & uos. 1. Ioan. 3. a. Scimus quoniam quum apparuerit similes ei erimus.

I ¶ Rixa periculose operatur. Prou. 17. c. Qui meditat discordias diligit rixas. 18. a. Labia suauiter miscent se rixis. 26. c. Sicut qui apprehendit auribus canem, sic qui transit impatiens, & immiscetur rixæ alterius. Sicut carbones ad prunas, & ligna ad ignem. Ira 6. 29. b. Vir iracundus prou. ubi supra 7. Ecc. 25. b. Effusio sanguinis in rixa superbiorum.

II ¶ Fructuose deuitatur. Prou. 28. d. Qui se iactat & dilatat, iurgia concitat. 30. d. Qui prouocat iras, prouocat discordias. Ecclesia, octauo, d. Cum iracundo

non facias rixam, & cum audace non eas in desertis, quoniam quati nihil est ante eum sanguis.

CS.

Sabbatum A deo sanctificatur. Genesis 2. a Et benedixit diei septimo & sanctificauit illum. Exod. 16. c. Requies sabbati sanctificata est domino. 31. b. Videte vt sabbatum meum custodiatis, quia signum est inter me & vos. Ezechiel. vigesimo b. Insuper & sabbata mea dedi eis, vt esset signum inter me & eos.

II CA bono bene obseruatur. Exod. 30. b. Memēto vt diem sabbati sanctifices. Sex diebus operaberis. Septimo autem die sabbatum domini dei tui est, nō facies in eo omne opus, tu & filius tuus, & filia tua, seruus tuus & ancilla tua, iumentum tuum & aduena, qui est intra portas tuas. 34. c. Sex diebus operaberis, septimo die cessabis arare & metere. Leu. 23. a Sex diebus facietis opus, dies septimus, quia sabbati requies est, vocabitur sanctus. Omne opus non facietis in eo. c. A vespere vsq; ad vesperrum celebrabitis sabbata vestra. Deu. 5. b. Obserua diem sabbati vt sanctifices eum. Non facies in eo quicquam operis. Esa. 58. d. Si auerteris a sabbato pedem tuum facere voluntatem tuam in die sancto meo, & vocaueris sabbatum delicatum, & sanctum domini gloriosum, & glorificaueris eum, dum non facis vias tuas, & non inuenitur voluntas tua, vt loquaris sermonem, tunc delectaberis super domino. Hierem. 17. c. Custodite animas vestras, & nolite portare pondera in die sabbati. Sanctificate diem sabbati. d. Si audieritis me dicit dominus, vt non inferatis onera per portas ciuitatis in die sabbati, & si sanctificaueritis diem sabbati, ne faciatis in eo omne opus, ingredientur per portas ciuitatis huius reges & principes, & habitabitur ciuitas hæc in sempiternum. Matth. 12. a. Itaq; licet sabbatis benefacere.

benefacere. Marc. 2. d. Sabbatum propter hominem factum est. & non homo propter sabbatum, Itaq; dominus est filius hominis etiam sabbati. Lu. 6. b. Inter rogo vos, si licet sabbatis benefacere an male, aiā saluam facere an perdere? 13. Hypocritæ vnusquisq; vestrum sabbato non soluit bouem suum aut asinum a præsepio & ducit ad aquam?

III CA malo male violatur. Exod. 35. a. Sex diebus facietis opus: septimus dies erit vobis sanctus. Colligens ligna sabbato, præcepto domini lapidatus fuit. Nume. 15. d. Factum est autem quum filij Israel in deserto. Tob. 2. a. Dies vestri conuertentur in lamentationem & luctus. Esa. 1. d. Neomeniam & sabbatum, & festiuitates alias non feram. Calendas vestras, & solennitates vestras odiunt anima mea. Hierem. 17. Si autem non audieritis me vt sanctificetis diem sabbati, & ne portetis onus, & ne inferatis per portas die sabbati, succendam ignem in portis eius, & desorabit domos Hierusalem. Amos 5. f. Odi & preieci festiuitates vestras, & non capiam odorem cæiuium vestrorum. 8. c. Et conuertam festiuitates vestras in luctum.

I SACERDOS bonus deum pie honorat. Exod. 19. d. Sacerdotes quoq; qui accedunt ad dominum sanctificentur ne percutiam eos. 28. f. Portabitq; Aaron iniquitates eorum, quæ obtulerunt & sanctificauerunt filij Israel. 30. c. Facies & labium æneum, cum basi sua ad lauandum. Et missa aqua lauabunt in eo Aaron & filij eius manus suas & pedes quando ingressuri sunt tabernaculum. Leui. 9. b. Accede ad altare & immola pro peccato tuo. Offer holocaustum, ait Moses Aaron, & deprecare pro te & pro populo. 10. a. Sanctificabor in his qui appropinquāt mihi. 21. a. Sancti erunt deo suo, & non polluent nomen eius, Incensum enim domini, & panes dei sibi offerent,

non facias rixam, & cum audace non eas in desertis, quoniam quati nihil est ante eum sanguis.

CS.

Sabbatum a deo sanctificatur. Genesis 2. a. Et benedixit diei septimo & sanctificauit illum. Exod. 26. e. Requies sabbati sanctificata est domino. 31. b. Videte vt sabbatum meum custodiat, quia signum est inter me & vos. Ezechiel. vigesimo b. Insuper & sabbata mea dedi eis, vt esset signum inter me & eos.

II CA bono bene obseruatur. Exod. 30. b. Memoro vt diem sabbati sanctifices. Sex diebus operaberis Septimo autem die sabbatum domini dei tui est, nō facies in eo omne opus, tu & filius tuus, & filia tua, seruus tuus & ancilla tua, iumentum tuum & aduenas, qui est intra portas tuas. 34. c. Sex diebus operaberis, septimo die cessabis arare & metere. Leu. 23. a. Sex diebus facietis opus, dies septimus, quia sabbati requies est, vocabitur sanctus. Omne opus non facietis in eo. e. A vespere vsq; ad vesperum celebrabitis sabbata vestra. Deu. 5. b. Obserua diem sabbati vt sanctifices eum. Non facies in eo quicquam operis. Esa. 58. d. Si auerteris a sabbato pedem tuum facere voluntatem tuam in die sancto meo, & vocaueris sabbati delicatum, & sanctum domini gloriosum, & glorificaueris eum, dum non facis vias tuas, & non inuenitur voluntas tua, vt loquaris sermonem, tunc delectaberis super domino. Hierem. 17. c. Custodite animas vestras, & nolite portare pondera in die sabbati. Sanctificate diem sabbati. d. Si audieritis me dicit dominus, vt non inferatis onera per portas ciuitatis in die sabbati, & si sanctificaueritis diem sabbati, ne faciatis in eo omne opus, ingredientur per portas ciuitatis huius reges & principes, & habitabitur ciuitas hæc in sempiternum. Matth. 22. a. Itaq; licet sabbatis benefacere.

benefacere. Marc. 2. d. Sabbatum propter hominem factum est, & non homo propter sabbatum. Itaq; dominus est filius hominis etiam sabbati. Lu. 6. b. Inter rogo vos, si licet sabbatis benefacere an male, aniam saluam facere an perdere? 13. Hypocritæ vnusquisq; vestrum sabbato non soluit bouem suum aut asinum a præsepio & ducit ad aquam?

III CA malo male violatur. Exod. 35. a. Sex diebus facietis opus: septimus dies erit vobis sanctus. Colligens ligna sabbato, præcepto domini lapidatus fuit. Nume. 15. d. Factum est autem quum filij Israel in deserto. Tob. 2. a. Dies vestri conuertentur in lamentationem & luctus. Esa. 1. d. Neomeniam & sabbatum, & festiuitates alias non feram. Calendras vestras, & solennitates vestras odiunt anima mea. Hierem. 17. Si autem non audieritis me vt sanctificetis diem sabbati, & ne portetis onus, & ne inferatis per portas die sabbati, succendam ignem in portis eius, & deorabit domos Hierusalem. Amos 5. f. Odi & preieci festiuitates vestras, & non capiam odorem carum vestrorum. 8. c. Et conuertam festiuitates vestras in luctum.

I SACERDOS bonus deum pie honorat. Exod. 29. d. Sacerdotes quoq; qui accedunt ad dominum sanctificentur ne percutiam eos. 28. f. Portabitq; Aaron iniquitates eorum, quæ obtulerunt & sanctificauerunt filij Israel. 30. c. Facies & labium æneum, cum basi sua ad lauandum. Et missa aqua lauabunt in eo Aaron & filij eius manus suas & pedes quando ingressuri sunt tabernaculum. Leui. 9. b. Accede ad altare & immola pro peccato tuo. Offer holocaustum, ait Moses Aaron, & deprecare pro te & pro populo. 10. a. Sanctificabor in his qui appropinquat mihi. 11. a. Sancti erunt deo suo, & non polluent nomen eius, Incensum enim domini, & panes dei sui offerent.

ferent, & ideo sancti erunt. 22. a: Omnis homo qui accesserit de stirpe vestra ad ea, quæ consecrata sunt, & quæ obtulerunt filij Israel domino, in quo est immundicia, peribit coram domino. 1. Regum 2. g. Et suscitabo mihi sacerdotem fidelem, qui iuxta cor meum, & animam meam faciet. Malach. 2. b. Pactum meum fuit cum eo vitæ & pacis, & dedi ei timorē & timuit me. Hebræorum 5. a: Omnis pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in his quæ sunt ad deum, vt offerat dona & sacrificia pro peccatis.

II ¶ Seipsum congrue ordinat in victu. Leui. 10. b. Vinum & omne quod inebriare potest, non bibetis tu & filij tui, quando intrabitis in tabernaculum testimonij. Titum 1. b. Oportet episcopum sine crimine esse, sicut dei dispensatorem, non superbum, non iracundum, non vinolentum.

III ¶ Gestu. Leu. 21. b. Scortum & vile prostibulum non ducet vxorem. c. Virginem ducet vxorem. Psalmo 137. b. Sacerdotes tui induantur iustitia. Esaiæ 52. d. Mundamini qui fertis vasa domini. Ezech. 44. f. Et viduam & repudiatam non accipient vxorem. Titum 5. d. Te ipsum castum custodi. 2. Timot. 2. d. Inuenilia autem desideria fuge, sectare vere iustitiã, fidem, spem, charitatem, & pacem, cum his qui inuocant dominum de corde puro.

III ¶ Proximum bene ædificat verbo. Deuteron. 27. b. Si difficile & ambiguum. Iudicium 25. Iud. 8. c. Et nunc fratres quoniam estis presbyteri in populo dei, & ex vobis pendet anima illorum, ad eloquium vestrum corda illorum erigite. Ezech. 44. f. Et populum meum docebunt quid sit inter sanctum & pollutum, mundum & immundum ostendent eis: Et quæ fuerit controuersia, stabunt in iudicijs meis, & iudicabunt. Malach. 2. b. Labia enim sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirent ex ore eius, quia angelus

lus domini exercituum est. 1. Tim. 4. d. Attende enim. Euangelium 1. 1. Pet. 3. c. Parati semper ad satisfationem omni poscenti vos rationem de ea, quæ in vobis est, spe, & fide, sed cum modestia & timore, cõscientiam habentes bonam, vt in eo quod detrahunt de vobis, confundantur, qui calumniatur vestram bonam in Christo conuersionem. 5. a: Pascite qui in vobis. Pastor 5.

V ¶ Exemplo. 1. Cor. 4. a. Sic nos existimet. Ministerium 1. 2. Cor. 6. a. Nemini dantes vllam offensionem, vt non vituperetur ministerium nostrum, sed in omnibus exhibeamus nos sicut dei ministros. 1. Tim. 4. d. Nemo adulescentiam. Euangelium 7. Titus 2. b. In omnibus te ipsum, vbi supra.

VI ¶ Sacerdos bonus ad officium rite vocatur. Sic Aaron a deo fuit vocatus, & per Moysen consecratus. Exod. 28. a. Applica quoque ad te Aaron cum filijs suis de medio filiorum Israel, vt sacerdotio fungantur mihi. 30. d. Aaron & filios vnge sanctificabisque eos, vt sacerdotio fungantur mihi. 40. c. Applicabisque Aaron & filios eius ad fores tabernaculi testimonij, & lotos aqua indues sanctis vestibus, vt mihi ministrēt & vnctio eorum in sacerdotium sempiternum proficiat. Leuit. 8. b. Quumque sanctificans aspersisset altare septem vicibus vnxit illud, & omnia vasa eius, labrumque cum basi sua sanctificauit oleo. Quod fundens super caput Aaron vnxit eum, & consecrauit. d. Quæ cum immolasset Moyses, sumens de sanguine eius (arietis immolati) tetigit extremum auriculæ dextræ Aaron, & pollicem manus eius dextræ, similiter & pedis. g. De ostio quoque tabernaculi nõ exibitis septē diebus. Septem enim diebus finitur consecratio. 27. d. Homo de semine tuo, per familias qui habuerit maculam, non offeret panes deo suo, nec accedet ad ministerium eius. Ego dominus qui sanctifico eos. 1. Machabæorum 4. e. Et elegit sacerdotes sine macula voluntate

voluntatem habentes in lege dei, & mundauerunt te plum. Titum 1. a. Huius rei gratia reliquit te Crete, vt ea quæ desunt corrigas, & constituas per ciuitates presbyteros sicut & ego disposui tibi. Hebr. 5. b. Nec quisquam sibi sumit honorem, sed qui vocatur à deo Actu. 14. d. Et quum constituisset illis per singulas ecclesias presbyteros.

VII ¶ A bonis debite honoratur. Genesis 47. e. Emit igitur Ioseph omnem terram Aegypti, vendens singulis possessiones suas, præ magnitudine famis. Subiecitq; eam Pharaoni, & cunctos populos eius, præter terram sacerdotum, quæ à rege tradita fuerat eis, quibus & statuta cibaria ex horreis publicis præbebantur Deute. 17. c. Qui autem superbiert nolens obedire sacerdotis imp. Iudicium 25. Eccle. 4. a. Et presbytero humilia animam tuam. 7. c. In tota anima tua time deum, & sacerdotes illius sanctificati. In omni virtute tua dilige eum qui te fecit, & ministros eius ne derelinquas. d. Et honorifica sacerdotum & purgationis. 1. Timot. 5. c. Qui bene præsumunt presbyteri. Euangelij vsus.

VIII ¶ Plene à deo remuneratur. Num. 5. b. Omnes quoq; primitiæ quas offerunt filij Israel, ad sacerdotem pertinent, & quicquid in sanctuarium offeretur à singulis, & traditur manibus sacerdotis ipse erit. 18. b. Ecce dedi tibi custodiam primitiarum mearum Omnia quæ sanctificantur à filiis Israel, tibi tradidi & filiis tuis, pro officio sacerdotali, legitima sempiterna. In terra eorum nihil possidebitis, nec habebitis partem inter eos. Ego pars & hæreditas tua in medio filiorum Israel. Deu. 10. b. Quamobrem nõ habuit Levi partem neq; possessionem cum fratribus suis, quia ipse dominus possessio eius est. Eccle. 4. 5. d. Ceterum inter gentes non hæreditabit. Ipse enim est pars eius. Ezech. 4. 4. g. Non erit autem eis hæreditas

ego

ego hæreditas eorum. Victimam & pro peccato, & pro delicto ipsi comedent, & omne votum Israel ipsorum erit. Et primitiua omnium primogenitorum, & omnia libamenta ex omnibus quæ offeruntur, sacerdotum erunt. Zac. 3. c. Si in vijs meis ambulaueris & custodiam meam custodieris, tu quoq; iudicabis domum meam & custodies atria mea.

IX ¶ Sacerdos malus ambitiose se ingerit. Leui. 10. 2. Arreptisq; Nadab & Abiu filij Aarõ thuribus suis imposuerunt ignem & incensum desuper offerentes coram domino ignem alienum, quod eis præceptum non erat. Egressusq; ignis à domino deuorauit eos, & mortui sunt coram domino. 17. a. Homo quilibet de domo Israel si occiderit bouem aut ouem siue capram in castris, vel extra castra, & non obtulerit ad ostium tabernaculi oblationem domino, sanguinis reus erit. Ideo sacerdoti offerre debent filij Israel hostias suas. Core ambitiosus cum suis interfuit. Nume. 16. a. Ecce autem Core. e. Confestim igitur vt cessauit loqui, dirupta est terra sub pedibus eorum, & aperiens os suum deuorauit eos cum tabernaculis suis, & vniuersa substantia eorum. 17. d. Refer virgã Aaron in tabernaculum testimonij, vt seruetur ibi in signum rebellium filiorum Israel, & quiescant querelæ eorum à me, ne moriantur. 18. b. Si quis externus accesserit, occidetur. Hieroboam thus super altare suum iaciens per prophetã à deo missum increpatus est. 3. Regũ. 13. a. Ecce vir dei venit de Iuda. Ozias rex lepra percussus fuit, eo qd officij sibi vsurpare voluit sacerdotis. 2. Par. 26. c. Sed cum corroboratus esset eleuatum est cor eius. Eccle. 4. 5. c. Quia contra illum steterunt alieni. Vidit dominus deus & non placuit illi. Hierem. 2. b. Sacerdotes non dixerunt, vbi est dominus, & tenentes legem nescierunt me, & præfiores præuaricati sunt in me.

X ¶ Proximum scandalose inficit. Esa. 28. b. Sacerdos

f dos

dos & pro Ebrietate 2. 56. d: Speculatores eius cæci, Euangelium 17. Hierem. 5. g: Stupor & mirabilia, ubi supra. 8. c: Quomodo dicis: Sapientes nos sumus, & Prælati 17. Ezech. 22. f: Sacerdotes eius contempserunt legem meam, & polluerunt sanctuaria mea: Inter sanctum & prophanum non habuerunt distantiam inter pollutum & mundum non intellexerunt.

XI ¶ Semetipsum opprobriosum reddit, Baruc 6. a: Coronas aureas habent super capita iuta dii eorum, unde subrahunt sacerdotes ab eis aurum & argentum, & erogant illud in semetipsis. Dant autem & ex ipso profuturis & meretricibus ornant, & iterum quum receperint illud à meretricibus, ornant deos suos, Osee 4. b: Quia tu scientiam repulisti, repellam te ne sacerdotio fungaris mihi. Et erit sicut populus sic sacerdos. 5. a: Audite hoc sacerdotes, & attendite domus Israel, & domus regis auscultate iudicium. Quoniam laqueus facti estis speculationi, & sicut rete extensum subter Thabor, & victimas declinastis in profundum. Iohel. 1. c: Accingite vos & plangite sacerdotes, vultate ministri altaris. Ingredimini, cubate in sacco ministri dei mei, quoniam interijt de domo dei vestri sacrificium & libatio. Mich. 3. d: Sacerdotes eius in mercede docebant. Soph. 3. a: Sacerdotes eius polluerunt sanctum, iniuste egerunt contra legem. Malac. 1. b: Ad vos o sacerdotes, qui despicitis nomen meum, & dixistis quod despeximus? Offeritis super altare meum panem pollutum, c: Non est mihi voluntas in vobis, dicit dominus: & munus non suscipiam de manu vestra, 2. a: Si nolueritis audire, Maledictio 5. b: Vos autem recessistis de via, & scandalizatis plurimos in lege. Propter quod & ego dedi vos contempribiles, & humiles omnibus populis, sicut non seruastis vias meas, & accepistis faciem in lege.

XII ¶ Sacerdotium spirituale. Exod. 19. a: Si ergo audieritis vocem meam, & custodieritis pactum meum,

eritis mihi peculium de cunctis populis. Mea est enim omnis terra, & vos eritis mihi in regnum sacerdotale, & gens sancta. Esa. 61. b: Vos autem sacerdotes domini vocabimini, ministri dei nostri dicitur vobis. 1. Pet. 2. a: Ad quem accedentes. Domus 2. b: Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis, ut virtutes annuntietis eius, qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen suum. Apo. 1. b: Qui dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo, & fecit nos regnum & sacerdotes deo & patri suo. 5. c: Et fecisti nos deo nostro regnum, & sacerdotes.

I ¶ Sal in sacrificiis fuit vsitatum. Leuit. 2. d: Nec auferes sal fœderis dei tui de sacrificio. In omni oblatione offeres sal.

II ¶ Sal Christo commendatum. Matt. 5. b: Vos estis sal terræ, quod sal si euauerit, in quo saliet & ad nihilum valet ultra, nisi ut mittatur foras & conculcetur ab hominibus. Mar. 9. g: Omnis enim igne salietur, & omnis victima sale salietur. Bonum est sal. Habete in vobis, Lucæ 14. g: Bonum est sal. Si autem sal euauerit.

I ¶ Salus spiritualis quomodo acquiratur Psalmo 29. a: Domine deus clamavi ad te, & sanasti me. 40. a: Sana animam meam, quia peccaui tibi, 146. a: Qui sanat contritos corde. Esa. 25. d: Ecce deus noster iste, expectauimus eum, & saluabit nos. 45. c: Israel saluatus est in domino salute æterna, d. Deus iustus & saluans non est præter me, Hierem. 17. b: Sana me domine, & sanabor: saluum me fac, & saluus ero, quoniam laus mea tu es, Osee 1. c: Et saluabo eos in domino suo, Matt. 16. d: Qui enim voluerit animam suam saluam facere, perdet eam. Qui autem perdidit animam suam propter me, inueniet eam.

II ¶ Ad quid requiritur. Eccle. 30. c: Salus animæ

in sanctitate iustitiæ, & melior est omni auro. Mtth. 10. d. Qui inuenit animam suam, perdet eam. Luc. 9. c. Qui enim uoluerit animam. Quid enim proficit homini. Ioan. 12. d. Qui amat animam suam, perdet eam: & qui odit an. Odium 1.

III ¶ Salus corporalis mirabiliter commendatur. Ecclesiast. 30. c. Et melior est corpus validum quam census immensus. Non est census super censum salutis corporis.

III ¶ Salubriter conseruatur. Deut. 28. g. Insuper & omnes languores, & plagas quæ non sunt scriptæ in volumine legis huius, inducet dominus super te, donec conteraris. Ecclesia. 30. d. Iucunditas cordis hæc est uita hominis. Tristitiam longe expelle à te. Multos enim occidit tristitia & non est utilitas in illa. Zelus & iracundia minuent dies. Splendidum cor. Cibis 3. 31. c. In omnibus operibus tuis esto uelox & omnis infirmitas non occurret tibi. Ioan. 5. c. Ecce iam sanus. Infirmitas 1.

I ¶ Sanctitas gratiose à deo datur. Leui. 21. d. Ego dñs qui sanctifico uos: ne polluatis nomen meum sanctum. Ego dominus qui sanctifico uos. Esaiæ octauo. c. Dominum exercituum. Lapis 1. 1. Thessalo. 5. d. Ipse autem deus pacis sanctificet uos per omnia, ut integer spiritus uester, & anima, & corpus sine querela, in aduentu domini nostri Iesu Christi seruetur, Hebræorum. 10. c. In qua uoluntate sanctificati sumus per oblationem corporis Iesu Christi semel. 13. b. Propter quod & Iesus, ut sanctificaret per suum sanguinem populū, extra portā passus est. 1. Ioan. 3. c. Et omnis qui habet hanc spem in eo, sanctificat se, sicut & ille sanctus est.

II ¶ Studiose in bono ordinatur. Exod. 19. b. Vade ad populum & sanctifica illos hodie & cras, & sint parati in diem tertium, c. Descenditq; Moses de monte ad populum, & sanctificauit eū. Quumq; lauissent

uestimenta

uestimenta sua, ait ad eos: Estote parati in diem tertium, & ne approximatis vxoribus uestris, Ecclesia. vigesimo septimo b. Homo sensatus in sapientia manet sicut sol. Ioannis 17. c. Sanctifica eos in ueritate. Et pro eis ego sanctifico meipsum, ut sint & ipsi sanctificati in ueritate. 1. Pet. 1. c. Propter quod sancti, Castitas 2.

III ¶ Fructuose in nobis conseruatur. Leui. 11. g. Sancti eritis quia ego sanctus sum, 19. a. Sancti estote, quia sanctus ego sum dominus, & separaui uos à cæteris populis ut essetis mei, 20. b. Sanctificamini, & estote sancti, d. Eritis mihi sancti, Deut. 26. d. En dñs elegit te hodie, ut sis ei ppl's peculiaris. 1. Thess. 4. a. Hæc est enim uoluntas dei. Abinentia 1. Apoc. 22. c. Et sanctus sanctificetur adhuc.

I ¶ Sapientia diuina, Sap. 7. c. Est enim in illa spiritus intelligentiæ sanctus, d. Omnibus enim mobilibus mobilior est sapientia, Eccle. 1. a. Fons sapientiæ uerbum dei in excelsis, 24. a. Ego ex ore altissimi prodiui primogenita ante omnem creaturam 1. Cor. 1. d. Qui factus est nobis sapientia à deo, & iustitia, & sanctificatio & redemptio.

II ¶ Vera à deo acquiritur, Deut. 33. a. Et qui appropinquant pedibus eius, accipient de doctrina illius, 3. Regū 3. b. Et dixit dominus Salomini: Quia postulasti uerbum hoc, & nō petisti tibi dies multos, nec diuitias, aut animas inimicorum tuorum, sed postulasti tibi scientiam ad discernendum iudicium: ecce feci tibi secundum sermones tuos, Iob 28. b. Sapientia uero ubi inuenitur, & q̄s est locus intelligentiæ? Nescit homo precium eius, nec inuenitur in terra suauiter uiuentium, c. Trahitur autem sapientia de occultis, Psalmo 70. c. Quoniam non cognoui literaturam. Deus docuisti me à iuuentute mea, 118. n. Super inimicos meos prudentem me fecisti. Prouerb. 1. a,

f 3 Timor

Timor domini principium sapientiae, 2. a: Fili mi si
 susceperis sermones meos, & mandata mea abscon-
 deris penes te, vt audiat sapientiam auris tua, inclina
 cor tuum ad cognoscendam prudentiam. Si enim sa-
 pientiam inuocaueris, & inclinaueris cor tuum pru-
 dentiae, si quaesieris eam quasi pecuniam, & sicut the-
 sauros effoderis illam, tunc intelliges timorem domi-
 ni, & scientiam dei inuenies, quia dominus dat sapien-
 tiam, & ex ore eius prudentia & scientia, 9. c: Princi-
 pium sapientiae timor domini, Eccles 10. b: Si retu-
 sum fuerit ferrum, & hoc non vt prius, sed hebetat-
 um fuerit, multo labore exacuatur, & post sequetur
 sapientia, Sapient. 1. a: Quoniam in maliuolam ani-
 mam non introibit sapientia, nec habitabit in corpo-
 re subdito peccatis. e. b: Clara est, quae nunquam mar-
 cesceret, sapientia, & facile videtur ab his, qui diligunt
 eam, & inuenitur ab his qui quaerunt illam, Praeoc-
 cupat qui se concupiscunt, vt illis se prior ostendat.
 7. a: Propter hoc optaui & datus est mihi sensus, & in-
 uocauit & venit in me spiritus sapientiae. d: Et quum
 sit vna omnia potest, & in se permanens omnia inno-
 uat, & per nationes in animas sanctas se transferi.
 Eccle. 1. a: Omnis sapientia a domino deo est, & cum
 illo fuit semper, & est ante aeuum. b: Et effudit illam
 super omnia opera sua, & super omnem carnem, se-
 cundum datum suum, & praebet illam diligentibus
 se. d: Fili concupiscens sapientiam, conserua iustitiam,
 & deus praebet illam tibi, e. d: Si inclinaueris aure
 tuam excipies doctrinam, & si dilexeris audire sapi-
 ens eris. Cogitatum tuum. Cogitatio 3. 27. b: Non e-
 rudietur qui non est sapiens in bono. 38. c: Sapient a
 scribe in tempore vacuitatis, & qui minoratur actu
 sapientiam percipiet, quia sapientia replebitur. 39. a:
 Sapientiam antiquorum exquiret sapiens, & in pro-
 phetis vacabit. Narrationem virorum nominato-
 rum conseruabit, & in versutias parabolarum simul
 introi-

bit. 45. d: Omnia autem dominus fecit, & pie agentis-
 bus dedit sapientiam, Eisaia 28. c: Quem docebit. Ab-
 stinentia 4. 48. c: Ego dominus docens te vilia. Ba-
 ruc 3. d: Quis ascendit in caelum, & accepit eam, &
 eduxit eam de nubibus? Quis transfretauit mare, &
 inuenit illam? Non est qui possit scire vias eius, Dan.
 2. c: Sit nomen domini benedictum a seculo & vsq;
 in seculum, quia sapientia & fortitudo eius sunt. d:
 Ipse reuelat profunda & absconciata, & nouit in tene-
 bris constituta, & lux cum eo est. Matth. 13. d: Confi-
 teor tibi pater domine caeli & terrae, quia abscondisti
 haec a sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea
 paruulis, Lucae 21. c: Ego enim dabo. Persequutio 3,
 Iac. 1. a: Si quis vest. Oratio 3.

III **TA** siulto despicitur, Prou. 1. a: Sapientiam at-
 que doctrinam siulti despiciunt. Sap. 3. c: Sapientiam
 enim. Disciplina 2. Eccle. 6. c: Quam aspera. Doctrina
 5. Eisaia 27. d: Non est enim populus sapiens, propterea
 non miserabitur eius qui fecit eum. Osea 4. d: Et po-
 pulus non intelligens vapulabit.

III **TA** bono exquiritur quia bene ordinatur ad
 deum. Deutero. 4. a: Haec est enim vestra sapientia &
 intellectus coram populis, vt audientes vniuersa pre-
 cepta haec dicant: En populus sapiens & intelligens,
 Iob 28. d: Et dixit homini: Ecce timor domini, ipsa
 est sapientia, & recedere a malo intelligentia. Pro-
 uerborum 3. a: Habe fiduciam in domino ex toto
 corde tuo, & ne innitaris prudentiae tuae. 14. b: Sa-
 piens timet, & declinat a malo. Sapient. sexto c:
 Qui de luce vigilauerit ad illam, non laborabit, assis-
 denrem enim illam foribus suis inueniet. Cogitare er-
 go de illa sensus est consummatus, 7. d: Neminem enim
 diligit deus, nisi eum, qui cum sapientia inhabitat.
 Est enim haec speciosior sole. Ecclesiast. 1. b: Initium
 sapientiae, timor domini, c: Radix sapientiae est ti-

mere deum, & rami illius longæui, d. Sapientia enim & disciplina timor domini, 14. c. Beatus vir, qui in sapientia morabitur, 19. c. Et non est sapientia nequitia disciplina, & non est cogitatus bonus peccatorum prudentia, 21. b. Consummatio timoris dei sapientia & sensus, 33. a. Sapientis non odit mandata & iustitias. 39. a. Cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad dominum qui fecit illum & in conspectu altissimi deprecabitur. Si enim dominus magnus voluerit, spiritu intelligentia replebit illum, Ephesios 5. c. Videte itaque fratres, quomodo caute ambuletis non quasi insipientes, sed ut sapientes, redimentes tempus, 1. Petri 4. b. Estote itaque prudentes, & vigilate in orationibus.

V **E**rga seipsum. Prouer. 3. a. Ne sis sapiens apud te metipsum, 14. a. Sapientia callidi est intelligere viam suam, & prudentia stultorum errans. 17. d. In facie prudentis prudentia sapientia, Eccle. 21. b. Scientia sapientis tanquam inundatio abundabit, Roma. 12. a. Dico enim per gratiam, quæ data est mihi. Non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem, d. Nolite esse prudentes apud vosmetipsos, 16. c. Sed volo vos sapientes esse in bono, & simplices in malo 1. Cor. 3. d. Si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc seculo, stultus fiat, ut sit sapiens. Iacobi 3. d. Quæ autem desursum. Misericordia.

VI **A**d proximum. Verbo, Prou. 27. b. Stude sapientia filii mi, & lætifica cor meum, ut possis exponere et respondere sermonem, Eccle. 8. a. Tempus & responsionem cor sapientis intelligit, 10. c. Verba oris sapientis gratia. Ecclesiast. 3. d. Sapientis cor, Absinentia 1. 4. d. In lingua enim sapientia dignoscitur, & sensus, & doctrina, & scientia, in verbo sensati, 20. b. Sapiens in verbis seipsum amabilem facit, d. Sapiens in verbis producet seipsum, & homo prudens placebit magnatis. Sapientia abscondita & thesaurus

rus

rus inuisus, quæ utilitas in vtrisque? Melior est qui celat insipientiam suam, quam qui abscondit sapientiam suam. 21. c. Os prudentis quæritur in ecclesia, & verba illius cogitantur in cordibus suis. 37. d. Vir sapiens implebitur benedictionibus, & videtis illum laudabit 1. Cori. 1. a. Quia in omnibus diuites facti estis. Diuitiarum. VII **O**pere, Prouer. 10. b. Sapiens corde precepta suscipiet. 12. c. Via stulti recta in oculis eius, qui autem sapiens est, audit consilia eius, Eccle. 8. a. Sapientia hominis lucet in vultu eius, Eccle. 18. d. Homo sapiens in omnibus metuit, & in diebus delictorum attendit ab inertia. Omnis astutus agnoscit sapientiam, & inuenientiam eam dabit confessionem. 41. c. Disciplinam in pace conseruate filii, Iacob. 3. c. Quis sapiens & disciplinatus inter vos? Ostendat ex bona conuersatione operationem in mansuetudine sapientia.

VIII **D**ecorat in bonis gratia, Prouer. 3. b. Beatus homo qui inuenit sapientiam, & qui affluit prudentia. Melior est acquisitio eius negotiatione argenti, primi & purissimi fructus eius. Preciosior est cunctis opibus, & omnia quæ desiderantur huic non valent comparari. 9. c. Si sapiens fueris tibi metipsum eris. Eccle. 7. c. Hoc autem plus habet eruditio & sapientia quod vitam tribuunt possessori suo, Sapient. 7. b. Super salutem & speciem dilexi illam, & proposui pro luce habere illam, quoniam inextinguibile est lumen illius. Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa & innumerabilis honestas per manus illius. 9. c. Mitte illam de caelis sanctis tuis, & a sede magnitudinis tuæ ut mecum sit & mecum laboret: ut sciam quid acceptum sit apud te. Scit enim illa omnia, & intelligit, & deducet me in operibus meis sobrie, & custodiet me in sua potentia, Eccle. 27. d. Ornamentum aureum prudenti doctrina, & quasi brachiale in brachio dextro. 37. c. Anima viri, Consilium. 4. d. Est sapiens animæ suæ sapiens, & fructus sensus illius laudabilis

f 3 Sapiens

Sapiens in populo hereditabit honorem, & nomen illius erit uiuens in æternum. Dan. 12, e, Qui autē docti fuerint. Resurrectio, 7.

IX ¶ In bonis naturæ, Prover. 1, d, Qui autem me audierit absq; terrore requiescet, & abundantia perfruetur, timore malorum sublato. 2, c, Si intrauerit sapientia cor tuum, & scientia animæ tuæ placuerit, cōsiliū custodiet te, & prudentia seruabit te, ut eruaris à via mala, & ab homine qui peruersa loquitur. 3, d, Gloriam sapientes possidebunt. 8, b, Melior est enim sapientia cunctis opibus preciosissimis, & omne desiderabile ei non potest comparari. 24, a, Vir sapiens & fortis est, Eccle. 7, b, Vtilior est sapientia cum diuitijs, & magis prodest videntibus solem. c, Sapientia confortauit sapientem, super decem principes ciuitatis. Sap. 8, a, Et si diuitiæ appetuntur in vita quid sapientia locupletius, quæ omnia operatur? c, Habebo propter hanc claritatem ad turbas, & honorem apud seniores.

X ¶ Sapientia mala siue mundana, deum prouocat Eccle. 19, d, Melior est homo qui minuitur sapientia, & deficiens sensu in timore dei, q̄ qui abundat sensu, & transgreditur legem altissimi. Esa. 5, e, Væ qui sapientis esus in oculis vestris, & coram vobis in ipsis prudentes. 29, c, Claudet oculos vestros prophetas & principes vestros, qui vident visiones operiet. 40, f, Qui dat secretorum scrutatores quasi non sint. 44, d, Ego sum dominus. Irrita faciens signa diuinorum. Astrologia, 2, 47, c, Et fiduciam habuisti in malitia tua, & dixisti, Non est qui videat me. Sapientia tua, & scientia tua hæc decepitte. Hieremi. 8, c, Quomodo dicitis: Sapientes nos sumus? Romano. 12, d, Non alia sapientes, sed humilibus consentientes. 1. Cor. 1, c, Scripsum est enim: Perdam sapientiam sapientium, & prudentiam prudentium reprobabo. Nonne stultitiam fecit deus sapientiam huius mundi? Nam quia
in dei

in dei sapientia non cognouit mundus per sapientiam deum, placuit deo per stultitiam prædicationis saluos facere credentes.

XI ¶ Peccatum multiplicat. Ecclesi. 19, c, Et non est sapientia nequitie disciplina, & non est cogitatus bonus peccatorum prudentia. Est prudentie nequitia, & in ipsa execratio, & est insipiens qui minuitur sapientia. Est solertia certa & ipsa iniqua, Hierem. 4, f, Sapientes sunt vt faciant mala, bene autem facere nescierunt, Romano. 1, c, Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt, octa. b, Nam prudentia carnis mors est, prudentia autem spiritus, vita & pax. Quoniam sapientia carnis inimica est deo, legi enim dei non est subiecta. 1. Corinth. 8, a, Scientia inflat, charitas vero ædificat. Si quis autem se existimat aliquid scire, nondum cognouit, quemadmodum oporteat eum scire.

XII ¶ Proximum molestat. Sic Achitophel consilia contra Dauid dedit Absolon. 2. Regū. 16, d, Et ait Achitophel: Ingredere ad concubinas patris tui, vt quum audierit omnis Israel quod fœdaueris patrem tuum, roborentur tecum manus eorum. Lucæ, dect. sexto, b, Filij huius seculi prudentiores filijs lucis in generatione sua sunt, Iac. 3, d, Quod si zelum. Zelus, 3.

XIII ¶ Ipsum hominem infamat. Prou. 26, b, Vidit si hominem sapientem sibi videri, magis illo spem habet insipiens. 28. b, Sapiens pauper. 6. Eccle. 22, b, Nō eruditur, qui non est sapiens in bono. Doctrina, 5, Hierem. 51, b, Stultus factus est omnis homo à scientia sua. 1. Cor. 3, d, Sapientia enim huius mundi stulticia est apud deum.

I ¶ Scandalum passiuum homini est periculofum, Eccle. 32, d, In via ruinæ non eas, & non offundes in lapides, nec credas te vix laboriofæ, ne potius aiæ tuæ scandalū, Matt. 7, e, Quod si oculus tuus
dexter

dexter scandalizat te, erue eum, & projice abs te, ex-
pedi enim tibi, vt pereat vnum membrorum tuorum,
& totum corpus tuum mittatur in gehennam ignis.
Et si dextera manus tua scandalizat te, abscinde eam
& projice abs te. 18, b: Si autem manus tua, vel pes tu-
us scandalizat te, abscinde eum & projice abs te, Mar-
ci. 9, g, Et si scandalizauerit te manus tua, abscinde illam
Bonum est tibi debilem introire in vitam æternam, &
duas manus habentem ire in gehennam, ignem inex-
tinguibilem. Quod si oculus tuus scandalizat te, erice
eum. Bonum est tibi luscum introire in regnum Dei
& duos oculos habentem, mitti in gehennam ignis,
Lucæ, 17, d: Et beatus est quicumq; non fuerit scanda-
lizatus in me.

II ¶ Scandalū actūū, p̄ximo est p̄niciosum, Leu. 19
c: Nec coram cæco pones offendiculum, Psalm. 140
b: Iuxta iter scandalum posuerunt mihi, Roma. 14, c
Sed hoc iudicate magis, ne ponaris offendiculum fra-
tri vel scandalum. d, Bonum est non manducare car-
nem, & non bibere vinum, neq; in quo frater tuus of-
fenditur, aut scandalizatur, aut infirmatur. 1, Co. 6, e
Omnia mihi licent, sed non oia expediunt. 8, d. Quia
propter si esca scandalizat fratrem meum, non man-
ducabo carnem in æternum, ne fratrem scandalizem
10, e, Omnia mihi. Cibus, 8, f: Nemo quod suum est q̄-
rat, sed quod alterius. g, Sine offensione estote Iudeis
& gentibus & ecclesiæ Dei. 1, Thess. 4, c, Et vt hone-
ste ambuletis ad eos qui foris sunt. 5, d, Ab omni spe-
cie mala abstinete vos.

III ¶ Deo exosum. Deut. 27, c, Maledictus, q̄ errare
facit cæcum in itinere, Matthæ. 17, f, Mittet filius ho-
minis, Ecclesia, 3, 16, d, Vade post me sarana, scandalis
es mihi, quia non sapis ea quæ dei sunt, sed quæ homi-
num. 17, d, Vt autem non scandalizemus eos: vade
ad mare, & mitte hamum, & eum piscem qui primus
ascenderit, tolle. Et aperto ore eius inuenies fratrem
illum

illum sumens, da eis pro me & te, 1, Co. 8, d, Sic autem
peccantes in fratres, & percutientes conscientiam eo-
rum infirmam, in Christū peccatis. 9, b, Sed non vsi
sumus hac potestate, ne quod offendiculum demus
euangelio. Act. 24, d, In hoc & ipse studeo, sine offen-
diculo conscientiam habere ad deum, & ad homines
semper.

III ¶ Ipsi actori damnosum, Prouer. 26, d, Qui fo-
dit foueam, incidet in eam, Eccle. 27, d, Et qui foueam
dolosus, 3, Matt. 18, a, Qui autem scandalizauerit v-
num de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, vt
suspendatur mola asinaria in collo eius, & demerga-
tur in profundum maris. Væ mundo à scandalis. Ne-
cesse est enim vt veniant scandala, vt uitamē væ ho-
mini per quem scandalum venit. Marc. 9, f, Et quisq; scandalizauerit, Luc. 17, a, Impossibile est vt nō veni-
ant scandala.

I ¶ Scriptura sacra in veritate radicatur,
Prouer. 8, a: Iusti sunt omnes sermonei mei, non est
in eis prauum quid. Recti sunt intelligentibus, & æqui
inuenientibus scientiam. 30, a, Omnis sermo dei igni-
tus, clypeus est omnibus sperantibus in se. Ne addas
quicquam verbis illius, & arguaris, inueniarisq; men-
dax. Luc. 16, g, Habent Moysen & prophetas, audiant
illos. Ioan. 3, b, Amen amen dico tibi, quia quod scia-
mus loquimur, & quod vidimus testamur, & testimo-
nium nostrum non accipitis. 17, c: Sermo tuus veri-
tas est. 21, g, Hic est discipulus ille, qui testimonium
perhibet de his, & scripsit hæc, & scimus quia verum
est testimonium eius, Roma. 7, d, Condelector enim
legi. Concupiscentia, 1, Heb. 2, a: Propterea abundan-
tius. Euangelium, 19. 1, Pet. 1, b: De qua salute exqui-
sierunt atq; scrutati sunt prophetæ, qui de futura in
vobis gratia prophetauerunt, scrutantes in quod, vel
quale tempus significaret in eis ip̄s Christi, prænun-
tians

ciens eas quæ in Christo sunt passionēs, & posteriores glorias quibus reuelatum est, quia non libimetipsis vobis autem administrabant ea, quæ nunc nunciata sunt vobis, per eos qui euangelizauerunt vobis spiritu sancto misso de celo. 2. Pet. 1, d. Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia, sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines. Apoc. 22, d. Si quis appoſuerit ad hæc, apponet deus super illum plagas scriptas in libro isto, & si quis diminuerit de verbis libri huius, auferet deus partem eius de libro vitæ.

II ¶ Ad bonitatem adhortatur, Psal. 112, b. In corde meo abscondi cloquia tua, vt non peccem tibi. Memor esto verbi tui si ratio tuo. Hæc me consolata est. Prou. 6, c. Quia mandatum lucerna est, & lex lux. 29, c. Cum prophetia defecerit, dissipabitur populus, Eccle. 33, c. Respice quoniam non mihi soli laboraui, sed & omnibus exquirentibus disciplinam, Hier. 56, a. Tolle volumen libri, & scribes in eo omnia verba quæ locutus sum tibi. Luc. 11, g. Væ vobis legisperitis, qui tulistis clauem scientiæ, ipsi non introiistis, & volentes introire prohibuistis. 16, g. Si Moſen & prophetas non audiunt, neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent. Ioann. 5, g. Si enim crederetis Moſi, crederetis forsitan & mihi, de me enim ille scripsit. Si autem illius literis non creditis, quomodo verbis meis credetis? Roma. 15, a. Quæcumque enim scripta. Patientia, 3, 2. Cor. 10, c. Hæc autem omnia in figura continebant illis, scripta sunt autem ad correptionem nostram. 2. Timo. 3, d. Omnis enim scriptura diuinitus inspirata, utilis est ad docendum, ad arguendum. Act. 17, c. Qui susceperunt verbum cum omni auiditate, quotidie scrutantes scripturas, si hæc ita se haberent. 18, g. Vehementer enim Iudæos reuincebat publice, ostendens per scripturas esse Christum Iesum. 2, Pet. 1, d. Et habemus firmiorem propheticum sermonem cui

eui benefactis attendentes. quasi lucerna lucenti in caliginoso, donec dies elucescat, & Lucifer oriatur in cordibus vestris. 3, a. Hanc ecce vobis charissimi secundam scribo epistolam, in quibus vestram excito in commotione sinceram mentem, vt memores sitis eorum quæ prædixi verbis, a sanctis prophetis, & apostolorum, vestrorum præceptorum, domini & saluatoris.

III ¶ Virtuosus manifestatur, Psal. 118, l. Bonitatem & disciplinam, & scientiam doce me. Eccl. 5, c. Alacrior te. Prædeterminatio, 1. 32, c. Qui querit legem, replebitur ab ea, & qui insidiosè agit scandalizabitur ab ea, Matth. 13, b. Quia vobis datum est nosse mysteria regni caelorum, illis autem non est datum. 16, c. Beatus es Simon bar Iona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus. Lu. 8, b. Vobis datum est nosse mysterium regni dei, cæteris autem in parabolis, vt videntes non videant, & audientes non intelligant. 24, d. O stulti & tardi corde ad credendum in omnibus quæ locuti sunt prophetae. Et incipiens a Moſe, & omnibus prophetis, interpretabatur illis in omnibus scripturis, quæ de ipso erant. 3. Tunc aperuit illis sensum, vt intelligerent scripturas. Ioan. 5, f. Scrutamini scripturas. 7, b. Si quis voluerit voluntatem eius facere, cognoscat de doctrina vtrum ex deo sit, 8, d. Si vos manseritis. Discipulus, 1. 1. Ioan. 2, d. Et non necesse habetis. Liberum arbitrium, 1.

III ¶ Vitiosus obuelatur. Esa. 29, c. Obsuſcepit. Citas, 1. 5. Et audient. Euangelium, 2. Danie. 12, b. Tu autem Daniel claudere sermones, & signa librum vsque ad tempus statutum. Plurimi pertransibunt & multiplex erit scientia. c. Vade Daniel quia clausi sunt signatique sermones vsque ad tempus. Et impii agent omnes impii, neque intelligent omnes impii: porro docti intelligent, Matthæ. vndeci, d. Constitetor tibi pater. Sapientia, 2. deci, tert. b. Ideo in parabolis. Auditus, 1. Mar. 12, c. Nonne ideo erratis non scientes

entes scripturas. **Mundus**, 1. Ioan. 14, c. **Et ego roga-**
bo patrem, & alium paraclerum dabit vobis, spiritum
veritatis, Roma. 7, c. Scimus em̄, quia lex sp̄ialis est
1. Cor. 2, c. Nos autem nō sp̄m huius m̄di accepimus
sed sp̄m qui ex deo est, vt sciamus quæ à deo donata
sunt nobis, quæ & loquimur non in doctis humana
sapientie verbis, sed in doctrina sp̄is, sp̄alia spiritua
libus comparantes. d. A animalis autem homo nō per-
cipit ea, quæ sunt sp̄is. Sp̄ialis autem iudicat omnia
Nos autem sensum Christi habemus. 14, a, sp̄is autē
loquitur mysteria. 2. Cor. 3, b: Litera em̄ occidit sp̄is
autem viuificat. 4, a: Quod si etiam opertum est euan-
gelium nostrum: in ijs qui pereunt est opertum, in q̄-
bus deus huius seculi excæcauit mentes infidelium,
vt non fulgeat illuminatio euangeliij gloriæ Christi,
qui est imago Dei. 1 o, b: Et in captiuitatem redigen-
tes omnem intellectum, in obsequium Christi. 1. Ti-
moth. 1, b, Finis autem p̄cepti. Euangeliū, 11. 2, Ti. 2,
d, Stultas autem. Euangelium, 8. 3, b: Semper discētes
& nunq̄ ad scientiam veritatis peruenientes. 2. Pe. 1, d
Hoc primum intelligentes q̄d ois propheta scriptura
propria interpretatōe non fit, 3. d: Propter quod cha-
rissimi. Hæreticus, 3.

I **Semen diuini verbi** saluificum sa-
 pienter seminatur, **Matt. 13, a: Ecce exiit q̄ seminatur**
seminare semen suum. d, Simile est regnum celoꝝ ho-
mini, qui seminavit bonum semen in agro suo, Marc.
4, a: Ecce exiit, Luc. 8, a: Exiit qui seminatur.

II **Fraudulenter deprauatur, Matt. 13, d: Cum autē**
dormirent homines, venit inimicus eius, & superse-
minauit zizania. Cum autē creuisset herba, & fructum
fecisset, tunc apparuerunt & zizania. c: Zizania autē
sunt filij nequam. Inimicus autem qui seminauit ea,
diabolus est.

III **Differenter acceptatur, Matth. 13, a. Et dum**
semina

seminat quædam ceciderunt secus viam, & venerunt
volucres, & comederunt ea, Marci. 4, b, Qui seminatur
verbum seminatur, Luc. 8, b, Semen est verbum dei. He-
bra. 6, b, Terra enim sæpe super se venientem bibet
imbrem, & germinans herbã opportunam illis, à quis-
bus colitur accipit benedictionem à deo, proferens
autē spinas ac tribulos reproba est & maledictio pro-
xima, cuius consummatio in combustionem.

III **Prudenter segregatur. Iohe. 3, c: Mittite fala-**
ces quoniam maturauit messis, quia multiplicata est
malitia eorum, Matthæ. 9, d, Messis quidem multa,
operarij autem pauci. Rogate ergo dominum messis
vt mittat operarios in messem suam. 13, d, Serui autē
dixerunt ei: Vis imus, & colligimus eas? Et ait: Non.
Sinite vtraq̄ crescere vsq̄ ad messem, & in tempore
messis dicam messoribus. Colligite primum zizania
& alligate in fasciculos ad comburēdum. c, Messis ve-
ro consummatio est seculi, sicut ergo colliguntur
zizania, Ecclesia, 3. Ioan. 4, e, Nonne vos dicitis, q̄d
adhuc quatuor menses sunt & messis venit? Ecce dico
vobis leuate oculos vestros, & videte regiones quia
albæ sunt iam ad messem. Et qui metit mercedem acci-
pit, & congregat fructum in vitam æternam, vt qui
seminat simul gaudeat & qui metit. Ego misi vos me-
tere, quod vos non laborastis.

V **Semen diuini promissi honorificum. Gene. 23**
d, Et benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ
Gal. 3, c, Abraham dicitur sunt p̄missiones & semini eius
Non dicit in seminib⁹, q̄si in multis, sed q̄si in vno, &
semini tuo, q̄ est Christus, Act. 3, d. Vos estis filij pro-
phetarū & testamenti, q̄d disposuit deus ad patres ve-
stros dicens ad Abraham. Et in semine tuo benedic-
tur omnes familie terre.

VI **Semen boni operis fructiferum. Psalm. 125, a**
Qui seminant in lachrymis, in exultatione metent,
lutes ibant & flebant mittentes semina sua. Venien-

tes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos, Prou. 11, c, Seminanti autem iustitiā, merces fidelis, Oze. 10, d, Seminate vobis in iustitiā, & metite in ore miæ, innouate vobis nouale, 2. Corin. 9, b, Hoc autem: Qui parce seminat, parce & metet, & qui seminat in benedictionibus de benedictionibus & metet, Gal. 6, b, Quæ enim, Caro, 3.

VII ¶ Mali operis lætiferum, Iob. 4, b, Recordare obsecro te, quis enim vnq̄ innocens perijt? Quin potius vidi eos, qui operantur iniquitatem, & seminant dolores, & merunt eos, flante deo perisse, Prou. 22, b, Qui seminat iniquitatē metet mala, & virga iræ suæ consummabitur, Eccl. 7, a, Filii non semines mala in sulcis iniustitiæ, & nō metes ea in septuaginta, Oze. 10, d, Arastris impietatem: iniquitatem messuistis, comedistis frugē mendacij, Gal. 6, b, Quis q̄ seminat, Caro, 3.

I ¶ Senectus virtuosā a bonis honoratur, Leu. 19, g, Coram cano capite surge, & honora personam senis, Iob. 12, b, In antiquis est sapientia, & in multo tempore prudentia, Prou. 16, d, Corona dignitatis senectus, quæ in vjjs iustitiæ reperitur, 20, d, Dignitas senum canicies, Sap. 4, b, Senectus enim venerabilis est non diuturna, neq̄ annorum numero computata. Cani autem sunt sensus hominis, & ætas senectutis vita immaculata, Eccl. 8, b, Ne spernas hominē in sua senectute, etenim ex nobis senescūt, 25, a, Quæ speciosum caniciei iudicium. Quam speciosa veteranis sapientia, & gloriosus intellectus & consilium. Corona senum multa peritia. Titum, 2, a, Tu loquere quæ decent sanā doctrinā. Senes vt sobrii sint, pudici, prudentes, sani in fide, in dilectione, in patientia.

II ¶ A Deo remuneratur, Psal. 91, c, Adhuc multiplicabuntur in senecta vberti, Prou. 17, a, Corona senum filij filiorum.

III ¶ Vitiosa reprobatur, Eccl. 25, a, Tres species odium.

odiuit anima mea, senem fatuum, & inserensarum, Esa. 65, d, Quoniam puer centū annorum morietur, Dan. 13, 2, Quia egressa est irigtas de Babylōe a senioribus iudicibus, f, Inueterate dierum malorum.

I ¶ Sepultura Christi Diuinitus fuit pronunciata, Esa. 11, c, In die illa radix Iesse, qui stat in signum populorum ipsum gentes deprecabuntur, & erit sepulchrum eius gloriosum, Matt. 12, c, Sicut enim fuit Ionas. Resurrectio Christi, 1.

II ¶ Humanitas consummata, Matthæ. 27, g, Cum autem sero factum esset, venit quidam homo diues, ab Arimathia, nomine Ioseph. Et accepit corpore, Ioseph inuoluit illud in sindone munda, & posuit illud in monumento suo nouo, quod exciderat in petra, Mar. 15, d, Et cum iam sero esset factum, Luc. 23, g, Et ecce vir nomine Ioseph, Ioan. 19, g, Post hæc aut.

III ¶ Sepultura humana per bonos solite est ordinata, Gene. 49, g, Cumq̄ appropinquare cerneret diem mortis suæ, vocauit Ioseph filium suum, & dixit ei, Si inueni gratiam in conspectu tuo, pone manus tuas sub femore meo, & facies mihi misericordiam & veritatem, vt non sepelias me in Aegypto sed dormiam cum patribus meis, & auferas me de terra hac, condasq̄ in sepulchro maiorum meorum, 30, d, Quibus transactis, locutus est fratribus suis. Post mortem meam deus visitabit vos, asportare ossa mea vobiscum de loco isto, Exod. 13, d, Tulit quoque Moses ossa Ioseph secum, eo quod adiurasset filio Israel, Iob. 4, a, Cum acceperit deus animam meam corpus meum sepeli.

IIII ¶ Honestè adimpleta, Gen. 23, a, Vixit aut Sara 127, annis, & mortua est in ciuitate Abraham. Sepeliuit Abraham Sarā vxorē suā in spelunca agri duplici, 23, d, Fuerunt aut dies vitæ Abraham 175, anni & deficiens mortuus est in senectute bona, & sepeliet eū Isaac

Isaac, 50, a. Præcepitq; seruis suis medicis, vt aromati-
 zibus conderent patrem suum. b. Feceruntq; filij Isaac
 sicut præcepit eis, & portantes eum in terrâ
 Chanaan, sepelierunt eum in spelunca duplici, quam
 emerat Abraham cum agro, in possessione sepulchri
 Tob. 1, d. Deniq; cum reuersus esset rex Sennache-
 rib, fugiens à Iudæa plagam quam circa eum fecerat
 deus propter blasphemiam suam, & iratus multos oc-
 cideret ex filijs Israel, Tobias sepeliebat corpora eor-
 um, Eccle. 38, b. Fili in mortuum. Luctus, 4, Act. 8, a
 Curauerunt autem Stephanum viri timorati: & fece-
 runt planctum magnum super eum.

I ¶ **Seruitus diuina** singularis, Deu. 6, e,
 Dominum deum tuum timebis, & illi soli serues, 10, d
 Dominum deum tuum timebis, & illi soli serues. 1.
 Reg. 7, 2, Et præparate. Præparatio, 1, 3. Regu. 18, d.
 Vique quo claudicatis in duas partes? Si dominus est
 deus, sequimini eum, 4. Regu. 17, f. Et cum colerent,
 Adoratio, 4. Matth. 4, b: Dominum deum tuum adora-
 rabis, & illi soli serues. 6, c. Nemo potest duobus do-
 minis seruire. Aut enim vnum odio habebit, & alter-
 rum diliget, aut vnum sustinebit & altere contemnet
 Colof. 3, d. Domino Christo seruite.

II ¶ **Virtualis.** Deut. 10, c, Et nunc Israel. Dilectio
 dei, 9, 1, Reg. 12, d. Dixit autem Samuel ad populum,
 Nolite timere. Veruntamen nolite recedere à tergo
 domini, sed seruite domino in omni corde vestro.
 Igitur timete dominum & seruite ei in veritate, & ex
 toto corde vestro. 3. Paralip. 28, b. Tu autem fili mi
 scito deum patris tui, & serui ei corde perfecto, & ani-
 mo voluntario. Psal. 2, b. Seruite dño in timore. 9, a.
 Seruite dño in legitima. 118, q. Seruus tuus sum ego, da
 mihi intell. 122, a. Ecce sicut oculi seruorum. Sicut oculi
 ancillæ. Eccle. 2, a. Fili accedens ad seruitutē dei, sta in
 iustitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationē

Esaï.

Esa. 47, c. Seruus me⁹ es tu, elegi te. Lu. 17, b. Quis autē
 vestrum habens seruū, arantem aut pascentem boues
 qui regresso de agro dicat illi statim transi & recumbe
 & non dicit, para quod cœnē & præcinge te, & ministra
 mihi donec manducem & bibam, & post hæc tu man-
 ducabis & bibes? Nunquid gratiā habet seruo illi qui
 fecit quod ei imperauerat? Non puto. c. Sic & vos cū fece-
 ritis oīa quæ præcepta sunt vobis, dicitē serui inuisi-
 les sumus. Ro. 6, d. Liberati autē à peccō serui facti estis
 iustitiæ. Humanum dico, propter infirmitatem car-
 nis vest. Sicut enim exhibuistis membra vestra seruire
 immunditiæ & iniquitati ad iniquitatem, ita nūc ex-
 hibete membra vestra seruire iustitiæ, in sanctificatio-
 nem. 7, b: Nunc autē soluti sumus à lege mortis, in qua
 detinebamur, ita vt seruiamus in nouitate spūs, & nō
 in vetustate literæ, 1. Cor. 4, a: Sic nos existimet ho-
 mo, vt ministros Christi. 6, d. Non estis vestri. Empti
 enim estis precio magno, glorificate & portate deum
 in corpore vestro. 9, c. Nam cum liber essem ex omni-
 bus, omnium me seruum feci. 2. Co. 5, c: Charitas enim
 mors, 2, 6, a. Sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos
 sicut dei ministros. 2. Timo. 2, a. Nemo militans deo
 implicat se negotiis secularibus. Heb. 12, g. Itaq; regnū
 immobile suscipientes habemus gratiam, per quod serui
 amus placentes deo, cum metu & reuerentia, Act. 20,
 d. Vos scitis à prima die qua ingressus sum Asiā, qualiter
 vobiscum per omne tēpus fuerim seruiens deo cū
 omni humilitate.

III ¶ **Salutaris.** Psal. 96, b. Custodit dominus ani-
 mas seruorum. 101, d. Filij seruorum tuorum habitabunt, &
 semen eorum. 142, c. Et perdes omnes qui tribulant
 animam meam, quoniam seruus tuus ego sum, Esai.
 52, d. Et intelliget seruus meus, & exaltabitur, & ele-
 uabitur, & sublimis erit valde. 63, c: Ecce serui me⁹
 comedent. Beatitudo, 2. Hierem. 30, b. Tu ergo ne ti-
 meas serue meus Iacob, Mala. 1, d. Dixistis vanus est.

g 3 Impius

Impius, 1. Matt. 24, d, Quis putas est fidelis. Pastor, 27, b, Euge serue bone. Bonitas, 3. Luc. 12, e. Beatus ille seruus. 19, c. Euge bone serue. Negociatio, 1. Ro. 6, d. Nunc vero liberati à peccato, serui aut facti deo, habetis fructum vestrum in sanctificationem, finem vero vitam æternam.

III. ¶ Seruus malus profectum domini negligit, Iob. 21, b, Quid est omnipotens, Impius, 4. Matt. 25, b, Qui autem vnum acceperat abiens foras dit in terrâ, & abcondit pecuniam domini sui, Ro. 16, c, Huiusmodi enim Christo, Euangelium, 16.

V. ¶ Malum pœnæ incurrit, Matth. 24, d, Si autem dixerit malus seruus ille in corde suo, moram facit dominus meus venire, & cœpit percutere conseruos suos, mādūcet autem & bibat cum ebriosis, veniet dominus serui illius in die qua non sperat, & hora qua ignorat, & dñidet eum, partemq; eius ponet cum hypocritis, Luc. 12, f. Quod si dixerit seruus ille in corde suo. Moram facit dominus. Ille autem seruus qui cognouit voluntatem domini sui & non se præparauit, & non fecit secundum voluntatem eius, vapulabit multis, qui autem non cognouit & fecit digna plaga, vapulabit paucis. 19, c, Domine ecce mina tua. Negociatio, 4.

VI. ¶ Seruus peccati in se viciosa, Ioan. 8, d, Amē amen dico vobis, quia omnis qui facit peccatum, seruus est peccati. Ro. 6, c, An nescitis, cui exhibetis vos seruos ad obediendum, serui estis eius cui obeditis, siue peccati ad mortem, siue obediētionis ad iustitiam. 2. Pc. 2, d, Libertatem illis promittentes, cum ipsi serui sint corruptionis, A quo enim quis superatus est, huius & seruus est.

VII. ¶ Homini damnosa, Ioan. 8, d: Seruus autem non manet in domo in æternum, Ro. 6, b: Non ergo regnet, d: Cū em̄ serui effectis p̄t̄i liberi fuistis iustitię. Quem ergo fructum habuistis tunc in illis, in quibus nunc erubescitis. Nam finis illorum mors est.

VIII.

VIII. ¶ Seruus humana onerosa. Gen. 9, d: Euiġilans autem Noc ex vino. Maledictus puer Chanaan, seruus seruoꝝ erit fratribꝫ suis, 25, c: Duæ gētes sunt in vtero tuo, & duo populi (ait dominꝫ Rebeccæ) ex tuo ventre diuidentur. Populusq; populū superabit, & maior seruiet minori. 47, d: Eme nos in seruitutem regiam, & præbe semina, ne pereunte cultore, redigatur terra in solitudinem, Prouerb. 12, d: Manus fortium dominabitur, quę autem remissa est, tributis seruiet. x. Corinth. 7, d: Precio empti estis, nolite fieri serui hominum.

IX. ¶ Seruus bonus fideliter operatur. Vnde Iacob dixit Laban, Gen. 31, f: Pone hic coram fratribus meis, & fratribus tuis, & iudicent inter me & te. Idcirco viginti annis seruiui tibi, oues tuæ & caprę steriles non fuerunt, arietes gregis tui non comedi, nec captum à bestia ostendi tibi. Ego damnum omne reddēbam. Ioseph fideliter se habuit erga dominum suum, Gen. 39, a: Igitur Ioseph ductus est in Aegyptū. Fuitq; dominus cum eo, & erat vir in cunctis prospere agens, Prou. 14, c: Filio doloſo nihil erit boni, seruo autem sapienti prosperi erunt actus. 17, a: Seruus sapiens dñabitur filiis stultis, Ecclē. 10, d: Seruo sensato liberi seruiēt, Eph. 6, a: Serui obedite dñis carnalibus cū timore & tremore in simplicitate cordis vestri sicut Christo, non ad oculum seruientes, quasi hominibus placentes, sed vt serui Christi, Col. 3, d: Serui obedite per omnia dominis carnalibus, non ad oculum seruientes quasi hominibus placentes, sed in simplicitate cordis timentes deum. Quodcumq; factis ex animo operamini, sicut domino & non hominibus, scientes qd à dño accipietis retributionē hereditatis. 1. Ti. 6, a: Quicūq; sunt sub iugo serui dominos suos omni honore dignos arbitrentur, ne nomen dñi & doctrina blasphemetur. Qui autē fideles habent dominos, nō contemnant quia fratres sunt, sed magis

g 4 seruiant

seruiant quia fideles sunt. Titu. 2. b. Seruos dominis suis subditos esse, in omnibus placentes, non contra dicentes, non fraudantes, sed in omnibus fidem bonam ostendentes. 3. a: Admone illos principibus, & potestatibus subditos esse, dicto obedire, ad omne opus bonum paratos esse, 1. Pe. 3. c: Serui subditi estote in omni timore dominis.

X CA domino suo vtiliter remuneratur. Gen. 47. e Locutusque est ad eos. Num inuenire poterimus talem virum, qui spiritu dei plenus sit? Dixit ergo ad Ioseph Tu eris super domum meam, & ad tui oris imperium eunctus populus obediet, vno tantum regni folio precadam te. Prouer. 14. d: Acceptus est regi minister intelligens. 22. d: Vidisti virum velocem in opere suo, coram regibus stabit, nec erit ante ignobiles, Eccl. 7. c: Non lœdas seruum in veritate operantem, nec mercenarium dantem animam suam. Seruus sensatus sit tibi dilectus quasi anima tua, non defraudes illum in libertate, neque in opem derelinquas illum. 33. d: Si est tibi seruus fidelis, sit tibi quasi anima tua. Si læseris eum iniuste, in fugam conuertetur, Eph. 6. b Et vos domini eadem facite illis, remittentes minas, scientes quia illorum, & vester dominus est in cœlis, Coloss. 4. a: Domini quod iustum est, & æquum, seruis præstate, scientes quoniam & vos dominum habetis in cœlis.

XI Seruus malus oscitanter operatur, Eccl. 1. 33. d Cibaria, & virga, &onus asino. Panis & disciplina, & opus seruo. Operatur in disciplina, & quærit requiescere, laxa manum illius & quærit libertatem.

XII CA dño decenter coartatur, Prou. 29. c. Seruus vbiis nõ potest erudiri, quia quod dicit intelligit & respõdere cõtẽnit. d. Qui delicate à pueritia sua nutrit seruũ suũ, postea sentiet eum cõtumacẽ. Eccl. 33. d. Iusgũ & Cloz: curuant collũ dũz, & seruũ inclinãt operationes auiduz. Seruo maluolo tortura & compedes

mittit

mittit illum in operationem ne vacet. In opera constitue eum, sic enim concedet illum. Quod si non obaudierit, curua illum compedibus.

I **Simoniam** bonis spiritalibus abutitur, Matth. 10. a: Gratis accepistis, gratis date, Act. 8. d: Cum vidisset autem Simõn, quia per impositionem manus apostolorum daretur spiritus sanctus, obtulit eis pecuniam dicens, Date & mihi hanc potestatem, vt cuiuscunq; imposuero manus accipiat spiritũ sanctum. Petrus autem dixit ad eum Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum dei existis masti pecunia possideri.

II **Pœnis** grauibz percutitur, 4. R. 5: Nunc igitur accepisti argentum. Sed & lebra Naaman adheret tibi. Et egressus est ab eo leprosus quasi nix. Actuum 8. d: Non est tibi pars, neque fors in sermone isto. Pœnitentiam itaque age ab hac nequitia tua. Et roga deum, si forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui.

I **Simplicitas** in bono perficitur, Iob 2. a: Vir erat in terra Vs nomine Iob. Et erat vir ille simplex & rectus ac timens deum & recedens à malo. b: Nunquid considerasti seruum meum Iob quod non sit ei similis in terra, homo simplex & rectus ac timens deum & recedens à malo, Prou. 10. d: Fortitudo simplicis via domini, 11. a: Iustitia simplicis dirigit viam eius, 19. a: Melior est pauper. Pauper 1. Sap. 1. a: Sentite de dño in bonitate & in simplicitate cordis querite illum, Mat. 6. c: Si oculus tuus: Oculus 1. 1b. b: Estote ergo prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbz, Rom. 16. c: Sed volo vos sapientes esse in bono, & simplices in malo. Phil. 2. b: Omnia autem. Murmuratio 2.

II CA domino respicitur, Iob 8. d: Deus non proficiet simplicem, Prou. 10. b: Qui ambulat simpliciter,

g s amba lax

ambulat confidenter. **xx. c.** Abominabile cor prauum & voluntas eius in his qui simpliciter ambulat. **20. b.** Iustus, qui ambulat in simplicitate sua, beatos post se filios relinquet. **28. a.** Melior est pauper ambulans Pauper **1. c.** Qui ambulat simpliciter, saluus erit, **1a. cobi. 1. a.** Vir duplex animo inconstans est in omnibus vijs suis.

III ¶ **A** malo despicitur. **Tob. 12. a.** Qui deridetur ab amico suo sicut ego, inuocabit deum & exaudiet eum. Deridetur enim iusti simplicitas. **Prou. 14. a.** Ambulans recto. **Deris. 2. 29. b.** Viri sanguinum oderant simplicem.

I ¶ **S**ocietas Bona virtuose copulatur. **Exo. 32. d.** Si qs dñi est, iugatur mihi. Congregati sunt ad eum omnes filij Leui, **Psalmo 24. d.** Innocentes & recti adhererunt mihi. **25. b.** Lauabo inter innocetes manus. **100. a.** Non adhæsit mihi cor prauum. **b.** Oculi mei ad fideles terræ, vt sedeant mecum. Nō habitabit in medio domus meæ, qui facit superbiam. **Eccle. 37. b.** Cum viro irreligioso tractat de sanctitate. Sed cum viro sancto assiduus esto quemcumque cognoueris obseruantem timorem dei, cuius anima est secundum animam tuam.

II ¶ **F**ructuose cōseruatur quia a malo liberat. **Vn. de dominus** parcere voluit terræ Sodomorum propter decem iustos. **Genesis 18. d.** Non delebo propter decem. Angelus Raphael Tobiam de multis periculis liberavit. **Tob. 6. a.** Profectus est autem Tobias, **Pro. 18. c.** Frater qui. Fraternitas **1. Eccle. 4. c.** Væ soli quia cum ceciderit, nō habet subleuantem se. **Hiere. 5. a.** Circuite vias Hierusalem, & aspice, & confidete, & quærite in plateis eius virum facientem iudicium, & quærentem fidem, & propitius e. o ei. Dominus saluauit de morte ob merita Pauli qui cum eo erant in nau. **Act. 27. c.** Ne timeas Paule Cæsari te oportet

portet assistere, & ecce donauit tibi deus omnes, qui nauigant tecum.

III ¶ **I**n bono cōseruatur. **Genesis 2. c.** Dixit quoque dominus deus. Nō est bonum esse hominē solū. **Eccle. 4. c.** Melius est ergo duos esse simul quā vnum, habēt enim emolumentum societatis. Si vnus ceciderit, ab altero fulcietur: Et si dormierint duo fovebuntur mutuo. Vnus quomodo calefiat? Et si quopiam præualuerit contra vnum duo resistunt ei. **Funiculus triplex difficile rumpitur. Matthæ. 18. c.** Vbi enim duo vel tres sunt cōgregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.

IIII ¶ **B**onum augmētatur. **Genesis 30. d.** Ait illi Laaban, Inueniam gratiam in conspectu tuo: **experimento didici,** quia benedixit mihi deus propter te. **39. 2.** Benedixitq; dominus domui Aegyptij propter Ioseph & multiplicauit tam in ædibus quā in agris cum etiam eius substantiam.

V ¶ **G**ratiose procuratur. Viri **Lais** eo quod cum nemine societate habuerunt percussi fuerunt. **Iudic. 18. g.** Sexcenti autē viri tulerunt sacerdotē venerit que **Lais** ad populū quiescentem, & securum, & percusserūt eos in ore gladij. **Prou. 13. d.** Qui cum sapientibus graditur sapiens erit. **Eccle. 6. d.** In multitudine presbyterorum sta: & sapientiæ illorum ex corde coniungere. Et si videris senatū, euigila ad illum. **9. d.** Viri iusti sint tibi conuiuæ.

VI ¶ **S**ocietas mala in se est viciosa. **Prouer. 1. b.** Fili mi si te laetauerint. **Pax 11. 4. c.** Ne delecteris in semitis impiorum, nec tibi placeat malorum via. Non enim dormiunt, nisi malefecerint, & non capitur somnus ab eis, nisi supplantauerint. Comedunt panem impietatis, & vinum iniquitatis bibunt. **20. c.** Ei qui reuelat mysteria, & ambulat fraudulenter & dilatat labia sua, ne commiscearis. **22. a.** Arma & gladij in via peruersi, custos autē animę suę recedit ab eis

ab eis. 23. b: Non æmuletur cor tuum peccatores. 24. a: Ne æmuleris. Imitatio 5. c: Nec æmuleris impios, Eccle. 7. b: Non te reputes in multitudine indisciplinatorum, 13. c: Omne animal diligit simile sibi, sic omnis homo proximum sibi. Omnis caro ad similem sibi cõiungetur, & omnis homo simili sibi sociabitur. Sicut cõmunicabit lupus agno aliquando, sic peccator iusto, Esa. 59. b: Vastitas & contritio. Impius 2. VII ¶ Deo exoia. Exod. 23. d: Non inibis cum eis fœdus. Non habitent in terra tua, ne forte peccare te faciant in me. 34. b: Ne in eas pactum cum hominibus illarum regionum, Nume. 33. g: Quando transibitis Iordanem, intrantes terram Chanaan, disperdite cunctos habitatores terræ illius. Sin autem nolueritis interficere habitatores terræ, qui remanserint erunt vobis quasi clavi in oculis, & lanceæ in lateribus, 2. Para. 29. a. Impio præbes auxilium. Operatio 5. 20. g: Quia habuisti fœdus cum Ochozia percussit dominus opera tua. Psalmo 36. a: Noli æmulari. Quoniam tanquam fenenum, velociter arefcent. Prover. 3. d: Ne æmuleris hominem iniustum, nec imiteris vias eius, quia abominatio est domini omnis illi sor, & cum simplicibus fermocinatio eius, 2. Corint. 6. c: Nolite iugum ducere cum infidelibus. Quæ em participatio iustitiæ cum iniquitate, aut quæ societas iusti ac tenebras? Quæ autem conuentio Christi ad Belial? Qui autem consensus templo dei cum idolis d: Propter quod exite de medio eorum & separamini, dicit dominus.

VIII ¶ Sibispi perniciofa, Ecclesia. 7. a: Discede ab iniquo, & deficient mala abs te, 16. a: In synagoga peccantium exardabit ignis, & in gente incredibili exardabit ira. 22. b: Stuppa collecta synagoga peccatum consummatio illorum flamma ignis.

IX ¶ Homini periculosa, Loth in societate malorum caprus fuit, Genesis 14. b: Tuleruntque omnem substantiam.

substantiam. Necnon & Loth, & substantiam eius, Iosaphat pene fuerat occisus descendens cum Achab in prælium, 3. Regum 22. e: Cum ergo vidissent principes curram Iosaphat, fuscipati sunt quod ipse esset rex Israel, & impetu facto pugnabant contra eum, Iob 30. d: Frater fui draconum, & socius struthionum, Psalmo 23. b: Odiui ecclesiam malignantium, 83. c: Elegi abiectus esse in domo dei mei magis. quam habitare in tabernaculis peccatorum, 105. f: Et commisit sunt inter gentes, & didicerunt opera eorum, Prouer. 13. d: Amicus stultorum similis efficietur. Eccle. 8. a: Non communices homini indocto, ne male de progenie tua loquatur, 11. d: Attende tibi a pestifero, fabricat enim mala, ne forte inducat super te subannationem in perpetuum, 13. a: Pondus super se tollit, qui honestiori se communicat. Et ditiori te ne socius fueris. Quid communicabit cacabus ad ollam? Quando enim se colliserint confringentur, Ezechi. 1. c: Tu ergo fili hominis ne timeas eos, neque sermones eorum metuas, quoniam increduli & subuersores sunt tecum, & cum scorpionibus habitas, Petrus inter ministros pontificum Christum negauit, Lucæ 22. f: Petrus vero sequebatur eum a longe, 1. Cor. 5. b: Nescitis quia modicum fermentum totam massam corrumpit, Galatas 5. b: Modicum fermentum totam massam corrumpit.

I ¶ Solicitudine bona commendatur, Romano. 12. c: Qui præest in sollicitudine, sollicitudine non pigri, 2. Cor. vndecimo f: Præter illa quæ extrinsecus sunt instatia mea quotidiana sollicitudo omnium ecclesiarum.

II ¶ Necessaria ordinatur vrin deo confidens sit, qui neminem deserit. Filius Israel de cibo in deserto prouidit, Exod. 16. d: Iste est panis quem dedit vobis (ait Moyses) ad vescendum. Aquam de petra Oreb. Exodi

Exod. 17. a, Igitur profecta omnis multitudo. Vestimenta incorrupta seruaui. Deute. 8. a, Vestimentum tuum, quo operiebaris, nequaquam vetustate defecit, non sunt attrita vestimenta vestra, nec calciamenta pedum vestrorum vetustate consumpta sunt. Panē non comedistis, vinum & ficeram non bibistis, ve sciretis quia ipse est dominus deus vester. 29. a, Adduxit vos quadraginta annis per desertum. Sic Heliam per coruus paut. 3. Regum 17. a, Corui quoque deferebant ei panem & carnes. Item per angelum. 3. Regum 19. a, Et ecce angelus domini tetigit eum. Respexit & ecce ad caput suum subcinericius panis, & vas aquæ. Daniel in lacu leonum ē Iudæa per Abacuc in Babylonem pulmentum misit. Dan. 14. f, Erat autem Abacuc propheta in Iudæa. Psalmo 54. d, Iacta super dominum curam tuam, & ipse te enutriet. Matth. sexto d, Querite ergo. Pater 2. Nolite ergo solliciti esse in crastinum. Crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi. Lucæ 12. d, Verutamen querite primum. 22. d, Et dixit eis: Quando misi vos sine sacco & pera: & calciamenti nunquid aliquid defuit vobis? At illi dixerunt: nihil, secunda Cor. 9. c, Qui autem administrat semen seminanti: & panem ad manducandum præstabit. Philipp. 4. quarto a, Nihil solliciti sitis. Oratio 5. 1. Timoth. 6. b, Nihil intulimus in hunc mundum haud dubium, quia nec auferre quid possumus. Habentes autem alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus. 1. Pet. 5. b, Oem sollicitudinem. Humilitas 3.

III **S**uperflua reprobatur, Psalmo 104. b, Petierunt & venit cornix, & pane cæli saturauit eos. 106. b, Quia faciauit animam inanem: & animam esurientem. 110. b, Escam dedit timentibus se. 144. d, Oculi omnium in te sperant domine. Aperis tu manum tuam & implet. Sap. nono d, Et incertæ providentiæ nostræ. Matthæi sexto d, Ideo dico vobis, ne solli-

ci sitis animæ vestræ quid manducetis, neq; corpori vestro, quid induamini. Nonne anima plus est quàm esca, & corpus plus quam vestimentum? Nolite ergo solliciti. Pater 2. Hæc enim omnia gentes inquirunt 10. b, Quid cogitatis inter vos modicæ fidei, quia panes non habetis? Nondum intelligitis neq; recordamini quinque panum, & quinque millium hominum & quot cophinos sustulistis? Lucæ 12. c, Ideo dico vobis. Hebræorum 13. a, Sint mores sine auaritia, contenti præsentibus. Ipse enim dixit. Nō te deseram ne que derelinquam.

I **S**omnus Naturæ debite moderandus Proue. 20. b, Noli diligere somnum. Eccl. 5. c, Dulcis est somnus operanti siue parum siue multum comedat, saturitas autem diuitis non sinit eum dormire. Ecclesiast. 31. c, Quam sufficiens est homini erudito vinum exiguum, & in dormiendo non laborabis ab illo, & non senties dolorem. Somnus sanitatis in homine parco.

II **R**ecte terminandus. Psalmo 118. h, Media nocte surgebam ad confitendum tibi. Eccle. 32. c, Et hora surgendi non te trices. Præcurre autem prior in domum tuam, & illic aduocare & lude, & age conceptiones tuas, & non in delictis, & verbo superbo, super his omnibus benedicito dominum qui te fecit, & inebriantem te in omnibus bonis.

III **S**omnus gratiæ summe desiderandus. Job 7. d, Ecce nunc in puluere dormiam. Psalmo 135. a, Cum dederit dilectis suis somnum, ecce hæreditas domini. Ioann. 11. b, Lazarus amicus noster dormit. 1. Thessal. 4. d, Nolumus autem vos ignorare fratres de dormientibus, vt non contristemini sicut & ceteri qui spem non habent. Actu. 7. g, Et cum hoc dixisset obdormiuit in domino.

III **C**ulpæ sollicitæ diuitiæ, Psal. 118. Dormitauit anima

anima mea præ tædio, Romanorum 13. d: Hora est iam nos de somno surgere, Ephesios 5. c: Surge qui dormis. Lux 2. 1. Thesalo. 5. b: Igitur non dormiamus, sicut & cæteri, sed vigilemus & sobrii simus. Qui enim dormiunt, nocte dormiunt, & q ebrj sunt nocte ebrj sunt.

I **Somniorum** Consideratio vana. Eccles 5. a: Multas curas sequuntur somnia, b. Vbi multa sunt somnia, plurimæ sunt vanitates, & sermones innumerati, Eccle. 34. a: Somnia extollunt imprudentes, Quasi q apprehendit vmbram, & persequitur vntum, sic qui attendit ad visa mendacia. Ante faciem hominis similitudo alterius hominis.

II **Observatio prophana**, Leuitic. 19. f: Non augurabimini, nec obseruabitis somnia, Ecclesia. 34. 2: Et sicut parturientis, cor tuum phantasias patitur, nisi ab altissimo fuerit emissa visitatio, ne dederis in illis cor tuum, multos enim errare fecerunt somnia, & exciderunt sperantes in illis. -

I **Spes in deo esse debet singularis**, Gen. 49. c: Salutare tuum expectabo domine, Iudith 6. d: Quoniam non derelinquis præsumentes de te, Job 13. c: Etiam si occiderit me, in ipso sperabo. Proue. 3. a: Habe fiduciam in domino ex toto corde tuo, 16. c: Qui sperat in domino, beatus est. Eccle. 2. b: Qui timetis dominum, sperate in illum, & in oblectationem veniet vobis misericordia. 11. c: Confide autem in deo, & mane in loco tuo. Facile est enim in oculis dei, honestare pauperem, Esaiæ 33. a: Domine miserere nostri, te enim expectauimus, esto brachium nostrum in mane, & salus nostra in tempore tribulationis, 50. d: Quis ambulauit. Cæcitas 3. Hierem. 17. b: Benedictus vir qui sperat in domino. Arbor 2. Thre. 3. c: Pars mea dominus dixit anima mea, propterea expectabo eum. Bonus est dominus sperantibus in illum

illum. Mich. 7. b. Ego autem ad dominum aspiciam, expectabo deum saluatorem meum.

II **Virtualis**. Psalmo 5. c, Et lætentur omnes qui sperant in te domine. 9. b, Et sperent in te, qui nouerunt nomen tuum. 26. d, Expecta dominum, viriliter age. 30. g, Viriliter agite & confortetur cor vestrum omnes qui speratis in domino. Sapien. 3. c, Sapientiam enim qui abijcit & disciplinam infelix est, & vacua est spes illorum. Eccle. 2. b, Metuentes dñm, sustinete misericordiam eius, & ne defleat ab illo ne cadas. Esa. 26. b, Et in semita iudiciorum tuorum domine sustinuimus te, nomen tuum, & memoriale tuum in desiderio animæ. Anima mea desiderauit te in nocte, sed & spiritu meo in præcordijs meis de mane vigilabo ad te. Rom. 8. c, Spe salui facti sumus. Spes autem quæ videtur non est spes. Nam quod videt quod sperat? Si autem quod non videmus speramus, per patientiam expectamus. 12. c, Spe gaudemus. Hebræorum 6. d, Fortissimum solatium habeamus, qui confugimus ad tenendam propositam spem, quam si cut ancoram habemus animæ tutam ac firmam, & incedetem vsq; ad interiora velaminis, vbi præcursor pro nobis introiuit Iesus, secundum ordinem Melchisedech pontifex factus in æternum. 1. Petr. 1. c, Propter quod, Castitas 2. 1. Ioan. 3. a, Et omnis qui habet. Sanctitas 1.

III **Utilis**, conferens bonum, Psalmo 31. c, Speram autem in domino misericordia circumdabit. 39. b, Gustate & videte quoniam suavis est dominus. 39. a, Beatus vir cuius est nomen domini spes eius. 61. b, Sperate in eo omnis congregatio populi, 72. d, Mihi autem adhærere deo bonum est, ponere in domino deo spem meam. Proue. 28. d, Qui vero sperat in domino, saluabitur. Sap. 3. a, Et si corâ hominibus tormenta passi sint, spes illorum immortalitate plena est, b, Qui confidunt in illo, intelligent veritatem.

h Eccle.

S P.

Eccle. 1. b: Crede deo, & recuperabit te, & dirige viam tuam, & spera in illum. 14. a: Felix qui non habuit animæ suæ tristitiam, & non excidit à spe sua. **Esaia. 30. d:** In silentio & spe erit fortitudo vestra. **Beati omnes qui expectant eum, 40. g:** Qui dat lassio virtutem. **Fortitudo 1. 49. g:** Et scies quia ego dominus super quo non confundentur, qui expectant eum. 37. c: **Qui autem fiduciam habet mei, hæreditabit terram, 1. Machabæorum 2. g:** Quia omnes qui sperant in eum non infirmantur. **Hebræ. sexto d:** In quo abundantius volens deus ostendere pollicitationes hæredibus immobilitatem consilij sui, interposuit iusiurandum, vt per duas res immobiles, quibus impossibile est deum mentiri, fortissimum solatium habeamus, vt supra. 10. g: Nolite itaque amittere confidentiam vestram, quæ magnam habet remuneracionem. 1. Pet. 1. a: **Benedictus de Resurrectio 4. 1. Io. 2. d:** Et hæc est repromissio quam pollicitus est nobis vitam æternam.

III. CAuferens malum, **Psalmo 25. a:** Et in domino sperans non infirmabor, 26. b: Si exurgat aduersum me prælium, 27. b: Dñs adiutor meus & protector, 33. d: Ecce oculi domini super metuentes eum, vt eruat à morte, 31. d: Redimet dñs animas seruum suorum, 35. b: Filij autem hominum in tegmine alarum tuarum sperabunt, **Prover. 13. b:** Spes quæ differtur affligit animam, lignum vitæ desiderij veniens, c: **Desiderium si compleatur delectat animam 24. b:** Si desideraueris lapsus, in die angustiarum immuetur fortitudo tua, **Eccle. 2. c:** Respicite si. **Oratio 9. Naum 1. b:** Bonus dñs & confortans in die tribulationis, & sciens sperantes in se.

V CSpes in seipso miserabilis, **Psal. 48. a:** Qui cõstit in virtute sua. **Frater nõ redimit, redimet homo Pro. 11. d:** Qui confidit in diuitijs suis corruet, 28. d: **Qui cõfidit in corde suo stultus est. Ose. 13. c:** Perditio tua Israel, tantummodo in me auxilium tuum. 2. Cor. 1. b: Sed

S P. Fo. 242

1. b: Sed ipsi in nobis ipsi responsum mortis habuimus, vt non simus fidentes in nobis, sed in deo q̄ suscitatur mortuos. **Apoc. 3. c:** Quia dicit q̄ diues sum, & locupletatus, & nullius egeō, & nescis q̄ tu es miser, & miserabilis, & pauper, & cæcus, & nudus.

VI CIn proximo vituperabilis, **Psalmo 59. Da nobis auxilium de tribulatione, q̄ vana salus hominis 145. a:** Nolite confidere in principibus in filijs hominum, in q̄bus non est salus. **Esa. 30. a:** Væ filij deserto res dicit dñs, vt faceretis consilium & non ex me, & ordiremini telam & non per spiritum meum, vt adderetis peccatum super peccatum, q̄ ambulabatis vt descendatis in Aegyptum, sperantes auxilium in fortitudine Pharaonis, & habentes fiduciam in vmbra Aegypti, & erit vobis fortitudo Pharaonis in confusione, & fiducia vimbæ Aegypti in ignominiam. Nõ fuerunt auxiliũ & in aliqua vtilitate, sed in confusione. 31. a: Væ q̄ descendit in Aegyptum ad auxiliũ in equis sperantes, & habentes fiduciam super quadrigis q̄ multæ sunt, & super eq̄tibus quia p̄ualidi nimis, & nõ sunt cõsiliũ sup̄ sanctũ Israel, & dñm non requisierunt. **h** Et dñs inclinabit manũ suam, & corruet auxiliator, & cadet cui p̄statur auxilium, **Hierem. 2. g:** Et ab Aegypto confunderis. 9. b: **Vnusquisq̄ se a. Amicitia. 35 17. a:** Maledictus homo q̄ confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, & à domino recedit cor eius. **Erit enim quasi myrice in deserto, & nõ videbit quũ venerit bonum, sed habitabit in siccitate in deserto, 48. a:** Fugite, saluate animas vestras, & eritis quasi myrice in deserto. **Pro eo enim quod habuisti fiduciam in munitionibus tuis, & in thesauris tuis, tu quoque capieris, Ezech. 29. b:** Pro eo q̄ fuisti baculus arũdineus domui Israel, quãdo apprehenderunt te manu, & cõfractus es: ecce ego adducã super te gladium meum, & interficiam de te hominẽ & iumentum, **Hebræ. 10. d:** Habentes itaq̄ fratres fiduciam in introitu

sanctorum in sanguine Christi, qui ininitiauit nobis viam nouā & viuētem, per velamen, id est, carnem suam, & sacerdotē magnum super domum dei, accessit cum vero corde in plenitudine fidei, aspersit corda à conscientia mala, & abluit corpus aqua missa, teneamus spei nostræ confessionem indeclinabilem. Fidelis est enim qui repromisit.

VII. **S**pes impiorum abominabilis. Iob 8. c. Spes hypocritæ peribit. 11. d. Oculi autem impiorum deficiunt, & effugium peribit ab eis, & spes illorum abominatio animæ, Prover. 10. d. Spes autem impiorum peribit. 24. c. Non habent futurorum spem mali, & lucerna impiorum extinguetur. Sap. 5. c. Spes impiorum tanquam lanugo est, quæ à vento tollitur, & tanquam spuma gracilis, quæ à procella dispergitur. 18. d. Ingrati enim spes tanquam hybernalis glacies tæbescet. Eccl. 34. a. Vana spes & mendacium viro iusensato. Esaiæ 59. a. Non est qui inuocet iustitiam, neque est, qui iudicet vere, sed confidunt in nihili, & loquantur vanitates.

I **S**piritus sanctus feliciter promittitur. Esa. 44. a. Effundam spiritum meum super semen tuum, & benedictionem meam super stirpem tuam. Iohel. secundo g. Et erit post hæc effundam spiritum meum super omnem carnem, & prophetabit filij vestri, & filia vestra. Sed & super seruos meos, & ancillas, in diebus illis effundam spiritum meum. Ioan. nis 14. b. Si diligitis me, mandata mea seruate. Et ego rogabo. Actuum 2. c. Non enim sicut vos aestimatis, hi ebrii sunt. Sed hoc est quod dictum est per prophetam Iohel. Et erit in nouissimis diebus, effundam de spiritu.

II. **M**irabiliter mittitur. Act. 2. a. Et quum complerentur dies Pentecostes, erant omnes pariter in eodem loco. Et apparuerunt illis dispersitæ linguæ tanquam

tanquam ignis, seditq; supra singulos eorum, & repsesti sunt omnes spiritu sancto. 3. c. Tunc imponebant manus super illos & accipiebant spiritum sanctum. 19. a. Factum est autem. Et quum imposuisset illis manus Paulus, venit spiritus sanctus super illos, & loquebantur linguis, & prophetabant.

III. **Q**uilibet recipitur. Psalmo 50. c. Redde mihi lætitiā salutaris tui, & spiritu principali confirma me. Sap. 7. c. Est enim in illa spiritus intelligentiæ factus multiplex. 9. d. Sensum autem tuum quis sciet nisi tu dederis sapientiam, & miseris spiritum sanctum tuum de altissimis. 12. a. O quam bonus & suauis est domine spiritus tuus in omnibus. Ezech. 37. b. Ecce ego intromittam in vos spiritum, & viuetis. 39. g. Et non abscondam vltra faciem meam ab eis eo quod effuderim spiritum meum super omnem domum Israel. Ioan. 4. b. Omnis qui bibit ex aqua hac, sitiet iterum, qui autem biberit ex aqua, quam ego dabo ei, non sitiet in æternum, sed aqua quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam. 7. f. Qui sint, veniat. Gratia 2. 14. d. Paracletus autem spūs sanctus, quē mittet pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia quæcumque dixerō vobis. 17. d. Cum autem venerit paracletus, quem ego mittam vobis à patre spiritum veritatis, qui à patre procedit, ille testimonium perhibebit de me. 18. b. Sed ego veritatem dico vobis, expedit vobis ut ego vadam. Et cum venerit ille, arguet mundum de peccato, & de iustitia, & de iudicio. c. Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo. Quum autem venerit spiritus ille veritatis, docebit vos omnem veritatem. 20. f. Accipite spiritum sanctum. Peccatum 14. Romanorum 8. b. Si quis autem spiritum Christi non habet, hic non est eius. Quod si spiritus eius. Resurrectio 1. e. Similiter spiritus adiuuat infirmitatem nostram. Nam quid oremus.

mus, Oratio 1. 1. Cor. 2. c: Spiritus enim omnia scrutatur, etiam profunda dei. Nos autem non spiritum huius mundi accepimus, sed spiritum qui ex deo est 12. a: Diuisiones gratiarum sunt, idem autem spiritus Galatas 5. d: Fructus autem spiritus. Fructus 2. a. Timotheum 1. b: Non enim dedit nobis spiritum timoris, sed virtutis & dilectionis & sobrietatis, prima Ioann. 2. d: Et vos vnctionem quam accepistis ab eo, maneat in vobis, Et nō necesse. Liberum arbitrium 1.

III ¶ Vtiliter amittitur, Psalmo 50. c: Ne proicias me à facie tua, & spiritum sanctum tuum ne auferas à me. Sap. 1. b: Spiritus enim sanctus disciplinae effugiet fictum, & auferet se à cogitationibus quæ sunt sine intellectu, & corripietur à superueniente iniquitate. Benignus est enim spūs sapientiae, & non liberabit maledictum à labijs suis, Galatas 3. a: Sic stulti estis, vt cum spū cōperitis, nunc carne cōsumma mini, Ephelios 4. g: Et nolite contristare spiritū sanctum dei, in quo signati estis in die redemptionis. 1 Thess. 5. d: Spiritum nolite exinguere,

I ¶ Sterilitas in lege vilipendebatur. Genes 30. a: Cernens autem Rachel q̄ infœcunda esset, inuidit forori suæ, Exod. 23. d: Non erit infœcunda nec sterilis in terra tua, Deuteron. 7. c: Non erit apud te sterilis. 1. Regum 1. a: Affligebat quoq̄ eam æmula eius & vehementer angebat, in tantum vt exprobraret quod dominus concludisset vāstam eius. Psalmo 112. b: Qui habitare facit sterilem in domo matrem filiorum lætantem.

II ¶ Prece fecundabatur, Genesis 17. d: Dixit quoque deus ad Abraham: Sarai vxorem tuam non vocabis Sarai, sed Saram. Et benedicā ei, & ex illa dabo tibi filium, 25. c: Deprecatusq̄ est Isaac. Oratio 10. 20. c: Recordatus quoque dñs Rachaelis exaudivit eam

eam & aperuit vuluā eius, Anna sterilis precibus cōcepit Samuelem. 1. Regum 1. b: Surrexit autē Anna, postq̄ comederat, & biberat in Silo, Lucæ 1. b: Ne timeas Zacharia, quoniā exaudita est deprecatio tua, & vxor tua Elizabeth pariet tibi filium.

I ¶ Stultus Deo est odiosus, Prouer. 10. d: Quasi per risum stultus operatur scelus, 14. b: Stultus illudet peccatum. Sapiens timet & declinat à malo, stultus transiit & confidit, 19. a: Stultitia hominis supplantat gressus eius, & contra deum feruet animo suo.

II ¶ Proximo onerosus. In verbis. Prouer. 16. d: Vir insipiens fodit malum, & in labijs eius ignis exardescit. 17. b: Non decent stultū verba composita. 18. a: Labia stulti miscent se rixis, & os eius iurgia pro-uocat. c: Qui prius respondet quā audiat, stultum se esse demonstrat. 20. a: Omnes stulti miscentur contumeliji. 26. b: Quomodo si spina nascatur in manu temulenti, sic parabola in ore stultorum, 29. b: Totū spiritum suum profert stultus, Eccles. 10. c: Stultus verba multiplicat. Ecclesi. 20. b: Gratia fatuorum effunditur. 21. c: Narratio fatui, quasi sarcina in via. d: Labia imprudentium stulta narrabunt. In ore fatuorum cor illorum.

III ¶ In factis, Prou. 12. c: Fatuus statim indicat iram suā. 13. d: Detestantur stulti eos, qui fugiunt mala. 17. b. Expedi magis vrsq̄ occurrere raptis factibus q̄ fatuo cōfidenti in stultitia sua, Eccles. 21. d: Pes fatui facilis in domum proximi. Stultus à fenestra respicit in domum. Familiaritas 2. 22. b: Arenam & salem, & massam ferri, facilis est ferre, quā hominem imprudentem, & fatuum, & impium.

III ¶ Sibīp̄si perniciosus quo ad animam, Prouerbiōrū. 1. d: Averso paruulorum interficiet eos, & prosperis

prosperitas stultorum perdet illos. 15. c. Stultitia gaudium stulto. 18. b. Os stulti contritio eius, & labia ipsius ruina animæ eius. 19. a, Vbi non est scientia animæ, non est bonum. 24. a, Excelsa stulta sapientia in porta non aperiet os suum. Qui cogitat mala facere stultus vocabitur. Cogitatio stulti peccatum, Eccles. 10. c. Et labia insipientis præcipitabunt eum. Initium verborum eius stultitia, & nouissimum oris illius error pessimus. Eccle. 22. b, Supra fatuum plora, deficit enim sensu. 27. b, Nam stultus vt luna mutatur. 21. c, Fatuus in risu exultat vocem suam, vir autem sapiens, vix tacite ridebit.

V Famam. Prouerbiorum 7. Stultorum exultatio ignominia. 11. d, Et qui stultus est, seruiet sapienti. 17. d, Natus est stultus in ignominiam suam, sed nec pater in fatuo lærabitur. Ira patris filius stultus. 19. b, Nō decet stultū delictū. Dolor patris filius stultus. 27. d, Si cōtuderis stultū in pila, quasi pisanas feriente desuper pilo, nō auferetur ab eo stultitia eius. Eccles. 1. d, Peruersi difficile corriguntur, & stultorū infinitus est numerus. 7. c, Ne impie agas multum, & noli esse stultus, ne moriaris in tempore non tuo. Decimo a, Sed & in via stultus ambulans, quum ipse insipiens sit, omnes stultos æstimat. c, Labor stultorum affliget eos. Ecclesiastici 21. c, Cor fatui quasi vas contractum, & omnem sapientiam non tenebit. Compedes in pedibus stulto doctrina, & quasi vincula manuum super pedem dextrum. 33. a, Præcordia fatui quasi rota carri, & quasi axis versatilis cogitatus illius.

VI Substantiā. Prou. 1. c, Viquequo paruuli dicitur infantia, & stulti ea, quæ sibi sunt noxia, cupiunt. 27. c, Quid prodest stulto habere diuitias, quum sapientiam emere non possit. 19. d, Parata sunt derisoribus iudicia, & mallei percutientes stultoꝝ corporibus. 28. a, Flagellū equo & chamæ asino, & virga in dorso imprudentium.

imprudentium. b: Vidisti hominem. Sapientia, 13.

I Superbus Deum offendit, 4. Re. 19. f. Insanisti in me (ait dominus per Esaiā Sennacherib) & superbia tua ascendit in aures meas. Tob. 4. c: Superbiam nunquam in sensu tuo, aut in tuo verbo dominari permittas: in ipsa enim initium sumpsit omnis perditio. Iudic. 9. d: Nec superbi ab initio placuerunt tibi. Job. 15. d: Tetendit enim aduersus deum manum suam, & contra omnipotentem roboratus est. Cucurrit aduersus deum erecto collo, & pingui ceruice armatus est, Psalm. 73. d: Superbia eorum qui te oderunt ascendit semper. 118. g: Superbi iniqui agebant vsquequaq; Prouer. 8. b: Arrogantiam & superbiam, & viā prauam, & os bilingue detestor. 15. a: Abominatio domini est omnis arrogans, etiam si manus ad manum fuerit, non erit innocens, Eccle. 10. a: Odibilis coram deo est & hominibus superbia. b: Initium superbie hominis apostatare à deo, quoniā ab eo qui fecit eum, recessit cor eius, quoniam initium omnis peccati est superbia. c: Non est creata hominibus superbia, Hieremi. 48. e: Audiuius superbiam Moab. Superbus est valde. Sublimitatem eius, & arrogantiam, & superbiam, & altitudinem cordis eius, ego scio, ait dominus. Iactantiam eius, eo quod non sit iuxta eam virtus eius, Amos. 6. c: Detestor ego superbiam Iacob. Lucæ. 16. d: Quia quod hominibus altum est, abominabile est apud deum, Iaco. 4. b, 1. Pet. 5. b: Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.

II Seipsum extollit, Job. 17. c: Vir vanus in superbiam erigitur, & tanquam pullum onagri, se liberum natum putat, 15. b: Quid te cleuat cor tuum? c: Cunctis diebus impius superbit, & numerus annorum in certus est tyrannidis eius. Psalm. 130. a: Domine non est exaltatum cor meum. Neque ambulauit in magnis, neque in. Prouer. 21. d: Superbus & arrogans vocatur

& primos discubitus in cœnis, Luc. 1, e: *Dispersit superbos mente cordis sui.* 14, c: *Quia omnis qui se exaltat humiliabitur,* Apoca. 18, b: *Quantum glorificauit se, & in delicijs fuit, tantum dare illi tormentum & luctum.*

VI *¶* In substantia, 2. Paral. 32, f: *Humiliatus est postea, eo quod exaltatum fuisset cor eius,* Prou. 15, c: *Domum superborum demolietur dominus,* Eccl. 10, b: *Sedes ducum superborum.* Regnum terrenum, 2. Memoriam superborum perdidit deus, 21. a: *Et domus quæ nimis locuples est annullabitur superbia, sic substantia superbi eradicatur,* Esa. 3, c: *Pro eo quod elauate sunt filia. Gaudium,* 8. 23, b: *Dominus exercituum cogitauit hoc, ut detraheret superbiam omnis gloriæ.* Hierem. 48, f: *Quia plus fecit quæ potuit idcirco perierunt.* g: *Et cessabit Moab esse populus, quoniam contra dominum gloriatus est,* Ezech. 28, b: *Eo quod eleuatum est cor tuum quasi cor dei, idcirco ecce ego adducam super te alienos robustissimos gentium, c: Tu signaculum similitudinis plenus sapientia, perfectus decore, in delicijs paradisi dei fuisti. Omnis lapis preciosus operimentum tuum. d: Peccasti & eiecisti de monte sancto dei, Nabachodonosor ob superbiam in bestiarum modum cum feris eiectus fuit,* Dan. 4, f: *Nonne hæc est Babylon.*

I *¶* **Sufurro** Horribiliter malignatur, Prou. 26, c: *Verba sufurronis quasi simplicita, & ipsa perueniunt ad intima cordis,* Eccl. 5, d: *Super furem enim est confusio & penitentia, & denotatio pessima super linguam.* Sufurratori autem odium, & inimicitia, & contumelia, 21, d: *Sufurro coinquinabit animam suam, & in omnibus odietur.* 28, b: *Sufurro & bilinguis maledictus, multos enim turbauit pacem habentes.*

II *¶* **Sufurro** vitatur, Leui. 19, c: *Non eris criminator, nec sufurro in populis,* Eccl. 5, d: *Non appella-*

ris sufurro in vita tua, & lingua tua ne capiaris, & confundaris.

T.

T *¶* **Taciturnitas** laudabilis, Iob. 13, a: *Atque vtinam taceretis, ut putaremini esse sapientes* Prou. 17, d: *Stultus si tacerit sapiens reputabitur, & si compresserit labia sua intelligens,* Eccl. 19, d: *Est tacens & ipse est prudens.* 20, a: *Est tacens qui inuenitur sapiens. Et est tacens sciens tempus apti temporis.* 21, d: *Tacitus & sensatus honorabitur.*

II *¶* **Taciturnitas** vituperabilis, Psal. 31, a, *Quoniam tacui inueterauerunt ossa mea,* Eccl. 20, a. *Est autem tacens, non habens sensum loquax.* Esa. 56, d: *Speculatores cæci.* Euangel. 15

I *¶* **Templum** spirituale virtute decoratur, Psal. 64, a: *Sanctum est templum tuum mirabile in æquitate,* 1. Corinth. 3, d: *Nescitis quia templum dei estis, & spiritus dei habitat in vobis.* 6, d: *An nescitis quoniam membra vestra templum sunt spiritus sancti, qui in vobis est, quem habetis à deo?* 2. Corinth. 6, d: *Qui autem consensus templo dei cum idolis? Vos enim estis templum dei viui. Propter quod exite de medio eorum, & separamini, dicit dominus,* Ephef. 2, d: *Ergo iam non estis hospites & aduenæ, sed estis ciues sanctorum, & domestici dei, superædificati super fundamentum apostolorum & prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Iesu. In quo omnis ædificatio constructa crescit in templum sanctum in domino, in quo & vos cœdificamini in tabernaculum dei in spiritu sancto,* Actu. 17, f: *Deus qui fecit mundum, & omnia quæ in eo sunt, hic cæli & terre quum sit dominus, non in manufactis templis habitat.*

II *¶* **Templum** iniquitate fœdatur, 1. Cori. 1, d: *Si quis autem templum dei violauerit, disperdet illum deus. Templum enim dei sanctum est, quod estis vos,* 2. Co. 13, b: *An non cognoscitis vosmetipsos, quia Christus Iesus*

in vobis est, nisi forte reprobi estis.

III ¶ Templum materiale. Diuinis mysterijs dedicatur. Exo. 25, a, Facietiq; mihi sanctuarium, & habitabo in medio eorum iuxta omnē similitudinem tabernaculi qd ostendam tibi, & omnium vasorum in cultum eius. b. Inde præcipiam & loquar ad te, 29, g, Ibiq; præcipiam filijs Israel & sanctificabitur altare in gloria mea. Sanctificabo vt tabernaculum testimonij cum altari, & Aaron cum filijs suis, & sacerdotio fungantur mihi. Et habitabo in medio filiorum Israel. el. 40, b, Et assumpto vnxiōis oleo unges tabernaculum cum vasīs suis, vt sanctificentur altare holocausti, & omnia vasa eius, Deu. 12, a, Non facietis ita domino deo vestro, sed ad locum quem elegerit dominus deus vester, venietis, & offeretis in loco illo victimas, & holocausta. d. Quæ autem sanctificaueris & voueris tolles & venies ad locum quem elegerit dominus. 3, Reg. 8, c, Stetit autem Salomon ante altare domini. 2, Paral. 2, b, Quis ergo poterit præualere, vt ædificet ei dignam domum? Si cælum & cæli cælorum capere eum nequeunt, quantus ego sum, vt possim ei ædificare domum? Sed ad hoc tantum vt adorleatur incensum coram illo. e, b, Ergo ne credibile est vt habitet deus cum hominibus super terram, Si cælum, & cæli cælorum non te capiunt, quanto magis domus ista quam ædificauit? d, Sed ad hoc tantum facta est vt respicias orationem serui tui, & obsecrationem eius, Iudit. 6, d, Postea vero con. Oratio. 16. Esa. 56, c, Holocausta eorum & victimæ placebunt mihi super altari meo, quia domus mea domus oratiōis vocabitur cunctis populis, 66, a, Hæc dicit dominus: Cælum sedes mea, & terra scabellum pedum meorum. Quæ est ista domus quam ædificabitis mihi, aut quis locus requietionis meæ, Actū. 7, f, Sed excelsus non in manufactis habitat, sicut per prophetam dicit: Cælum.

IIII

III ¶ A bonis hominibus veneratur. Vnde Ioia da sacerdos Athaliam extra templum præcepit eijci vt interiretetur. 4. Reg. 11, c, Præcepit autem Ioia da Psal. 5, c, Introibo in domum tuam, adorabo ad templum. 65, c, Introibo in domum tuam in holocaustis 131, b, Introibimus in tabernaculum eius, adorabim⁹ in loco, Eccles. 4, d, Custodi pedem tuum ingrediens domum dei, & appropinqua vt audias. Agg. 1, b, Pōnite corda vestra super vias vestras. Seminastis multum, & intulistis parum. Comeditis & non estis saturati, bibistis & non estis inebriati. c, Respexitis ad amplius, & ecce factum est minus. Et intulistis in domum, & exufflauit in illud. c, Quam ob causam dicit dominus? Quia domus mea deserta est, & vos festinastis vnusquisq; in domum suam. Propter hoc super vos prohibiti sunt cæli ne darent rorem, & terra prohibita est ne daret germen suum. Saluator duodenis in templo inuentus fuit, Luc. 2, f, Et factum est post triduum, inueniunt illum in templo, sedentē in medio doctorum. Frequenter ibi docuit, Luc. 21, g, Et erat docens quotidie in templo.

V ¶ A malis violatur. Leu. 19, f, Et sanctuarium meum metuite. Hierem. 7, b: Nunquid ergo spelunca latronum facta est domus ista, in qua inuocati estis nomen meum in oculis vestris? Ego sum, ego vidi dicit dominus. Balthazar vasis templi abusus ea dem nocte interfectus est. Danie. 5, 2, Balthazar rex fecit grande conuiuium, Oze. 9, d, Propter malitiam adinuentionum eorum de domo mea eijciam eos, Heliodor⁹ volens iussu regio thesanros e templo accipere, p angelos flagellatus fuit. 2, Mach. 3, b, Quumq; retulisset ad regē Appolonius de pecunijs quæ delatæ erant. Mathæ. 21, b, Et intrauit Iesus in templum dei, & eijciebat omnes vendentes & ementes in templo, & mēsas numulariorū, & cathedras vendentiū colūbas euerit & dicit eis: Scriptum est, domus mea domus oratiōis vocabitur

vocabitur, vos autem fecistis illam speluncam latronum, Marc. 11, b: Et quum introisset in templum, Luc. 19, g: Et ingressus in templum, Ioann. 2, c: Et prope erat pascha Iudæorum, & ascendit Iesus Hierosolymam, & inuenit in templo vendentes oues & boues & columbas, & numularios sedentes. Et quum fecisset quasi flagellum de funiculis, omnes eiecit de templo Auferte ista hinc, & nolite facere domum patris mei domum negotiationis.

I **Tempus** fructuose expendendum, Ecclesiastes, 3, a: Omnia tempus habent, & suis spacijs transeunt vniuersa sub cælo, 8, a: Omni negotio tempus est & opportunitas, Eccle. 4, c: Filii cõserua tempus & deuita à malo, 14, b: Ante mortem benefac amico tuo, c: Non defrauderis à die bono, & particula bonæ diei non te prætereat, 17, d: Nemini mandauit imple agere, & nemini dedit spacium peccandi, Ephesi, 3, c: Videte itaq; fratres quomodo caute ambuletis, non quasi insipientes, sed vt sapientes, redimentes tempus.

II **Superstitiose non obseruandum**, Eccle. 3, 4, a: Diuinatio erroris, & auguria mendacia & somnia malefaciã. Diuinatio, 1, Matth. 16, a: Facto vespere dicitis serenum erit, rubicundum est enim cælum, Et mane hodie tempestas, rutilat enim triste cælum, Actu. 1, a: Non est vestrum nosse tempora vel momenta, quæ pater posuit in sua potestate.

I **Tenebre** corporales in persequutione Aegypti, Exodi. 10, f: Extendit Moses manum in cælum, & factæ sunt tenebræ horribiles in vniuersa terra Aegypti. In passione Christi, Lu. 23, c: Erat autem hora fere sexta, & tenebræ factæ sunt in vniuersam terram vsq; in horam nonam.

II **Spirituales**, Sap. 17, d: Omnis enim orbis terrarum lymphido illuminabatur lumine, & non impeditis operibus continebatur. Solis autem illis superposita

posita erat grauis nox, imago tenebrarum quæ superuentura erat illis. Ipsi ergo tibi erant grauiore tenebræ, Ro. 13, d: Abijciamus ergo opera. Arma, 1. Epher. 5, c, Eratis aliquando tenebræ, nunc aut. Lux, 3.

I **Tentandus** nõ est deus, Vnde filij Israel peruerse deum multipliciter tentantes, grauitè puniti sunt. Nume. 11, b: Quis dabit nobis ad vescendum carnes. Recordamur piscium quos comedebamus in Aegypto gratis, 14, a, Igitur vociferans omnis tur. Murmuratio, 1. Deuter. 6, c, Non tentabis dominum deum tuum, Psalm. 94, b: Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda, Lucæ. 4, b, Non tentabis dominum deum tuum.

II **Tentat deus hominem ad sui probationem**, Gene. 22, Tentauit deus Abraham, c, Nunc cognoui quod timeas dominum, & non pepercisti vni genito filio tuo propter me, Deu. 13, a: Quia tentat vos dominus deus vester, vt palam fiat, vti si diligatis eum, an nõ, Iudit. 8, ce Memores, Disciplina, 3. Sap. 3, b, Quoniam deus tentauit eos, & inuenit illos dignos se. Eccl. 3, 4, b Qui non est tentatus, quid scit?

III **Meriti augmentationem**. Sic Iob permisit tentari per satan, Iob, 1, b: Quadam autem. Accusatio, 1. Sic Tobias aduersariis terarum fuit, Tob. 12, c: Et quia acceptus eras deo, necesse fuit vt tentatio probaret te, 1. Pe. 1, In quo exultabitis, Disciplina, 7.

III **Proximi ædificationem**, Tob. 2, c: Hanc autem tentationem, Disciplina, 3.

V **Tentat diabolus decipiendo per mendacium**. Sic Euam aggressus est, Gene. 3, a: Sed & serpens. Angelus, 12. Matthæ. 4, b: Hæc omnia tibi dabo, si proci dens adoraueris me, Act. 5, a: Anania cur tentauit. Mendacium, 6.

VI **Affectum incendendo per desiderium**, Iac. 1, b Nemo quum tentatur, Concupiscentia, 1.

VII **Defectum** inducendo per consensum. 1. Par. 27. a, **Consurrex**it autem saran contra Israel & incitavit Dauti, vt numeraret populum, Eccle. 2. a, **Fili** accedens ad seruitutem dei sua in iustitia, & timore, & prepara animam tuam ad tentationē. Vnde saluatore in quo nihil habuit aggressus est, Matth. 4. a, **Ductus** est. Angelus, 12. Luc. 4. b, **Et consummata**. vbi sup. 1. a 22. c, **Simon** ecce saranas, Ecclesia, 2. c, **Surgite** orate ne intretis in tentationem. 1. Thes. 3. b: **Propterea** & ego amplius non sustinens, nisi ad cognoscendum si dem vestram, ne forte tentauerit vos is qui tentat, & inanis fiat labor noster, Iacob. 4. b, **Resistite** autem diabolo & fugiet a vobis, 1. Pet. 5. b, **Sobrii** estote. Abstinencia, 3.

I **Thesaurus** temporalis, Matt. 6. c, **Nolite** thesaurizare. Diuitiæ, 3. Lu. 12. c, **Sic** est q sibi thesaurizat, & non est in deum diues.

II **Spiritualis**, Eccle. 29. c, **Pone** thesaurum tuum in præceptis altissimi, & proderit tibi magis q aurum Esai. 33. b, **Diuitiæ** salutis sapientia & scientia: timor domini ipse est thesaurus, Matt. 6. c, **Theaurizate** autem. Diuitiæ, 1. Lu. 12. d, **Facite** vobis sac. vbi supra. 2. x. Timo. 6. d, **Diuitibus** huius seculi, vbi sup. x.

I **Testamentum** debite ordinadum. Sic Abraham fecit. Gene. 25. a, **Deditq;** Abraham cuncta quæ possederat Isaac: filijs autem concubinarum largitus est munera, & separauit eos ab Isaac filio suo dum adhuc viueret. Sic Iacob, Genes. 49. d, **Finitisq;** mandatis quibus filios instruebat, collegit pedes suos super lectum, & obiit. Sic Tob. 4. a, **Igitur** Tobias quum putaret orationem suam exaudiri vt moreretur, vocauit ad se filium suum. 14. c, **Audi** ergo fili Filius, 6. Eccle. 33. c, **Filio** & mulieri fratri & amico nō des potestatem super te in vita tua, & nō dederis alij possessionē tuā, ne forte te peniteat, & depreceris illis

In die

In die consummationis dierum vitæ tuæ, & in tempore exitus tui dirubuc hereditatem tuam.

II **CRite** obseruandum, Gala. 3. b, **Fratres** secundū hominem dico, tamen hominis confirmatum testamentum nemo spernit, aut superordinat, Hebræ. 9. d **Vbi enim** testamentum est, mors necesse est intercedat testa: oris. Testamentum enim in mortuis confirmatum est. Alioquin nondum valet, dum viuūt qui testatus est,

I **Testis** bonus. In bono confirmatur, Pro. 24. a, **Testis** fidelis non mentitur. c, **Liberat** animas, testis fidelis. 23. d, **Ne sis frustra** testis contra proximum tuum, Act. 1. d, **Oportet** ergo ex his viris, q nobiscum sunt congregati, in omni tempore, quo intrauit & exiuit inter nos, dominus Iesus, incipiens a baptismo Ioānis, vsq; in diem qua assumptus est a nobis, testē resurrectionis eius nobiscū fieri vnū ex istis, II **Debito** modo ordinatur, Nu. 35. d, **Homicida** sub testibus punietur, ad vnum testimoniū nullus cōdemnabitur, Deu. 17. b, **In ore** duorum aut trium testimoniū peribit, qui interficietur. Nemo occidatur vno cōtra se dicente testimoniū, Esai. 8. a, **adhui** mihi testes fideles, Matt. 18. b, **Vt in ore** duorum vel trium stet omne verbum. 2. Cor. 13. a, **In ore** duorum vel trium testimoniū stabit omne verbum.

III **Testis** falsus proximū ledit. Pro. 12. c, **Qui autem** mentitur testis est fraudulentus, **Labiū** vitatis firmū erit in perpetuū: qui autem testis est repētinus, cōcinnat linguā mendaciū. 14. a, **Profert** autem mendaciū dolosus testis. 19. d, **Testis** iniquus deridet iudiciū, & os impiorum deuorat iniquitatē. 23. c, **Iaculum** & gladius & sagitta acuta homo, q loquitur cōtra proximum suum falsum testimoniū, Matt. 26. f, **Princeps** autem sacerdotum, & omne conciliū, quærebant falsum testimoniū contra Iesum, vt eū morti traderent, nec inueniebant

i 2 bant

bant cum multi falsi testes accessissent. Sic custodes domini sepulchri pecunia corrupti dixerunt corpus domini furatum, *Matt. 28, c: Ecce quidā, Domū, Mar. 1. 4, f: Multi autē testimoniū falsum dicebant aduersus eum, Act. 6, c, Tunc submiserunt viros, q dice rent, se audisse eum dicentem verba blasphemiae in Mosen & d: eum, & statuerunt falsos testes qui dicerēt Homo iste non cessat loqui verba aduersus locum sanctum & legem.*

III ¶ *Seipsum perdit, Exo. 20, c: Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. 23, a, Non suscipies vocem mendacij, nec iunges manum tuam vt pro impio dicas falsum testimonium, Leuiti. 19, d, Non stabis contra sanguinem proximi tui, Deut. 19, c Nec loqueris contra proximum falsum testimonij, 19, d: Si steterit testis mendax contra hominem, accusans eum praeruaricationis, stabit ambo quorum causa est ante dominum in conspectu sacerdotum, & iudicium qui fuerint in diebus illis, cumq; diligentissime perscrutantes inuenerint falsum testem dixisse contra fratrem suum mendacium, reddent ei sicut fratri suo facere cogitauit. Non misereberis eius, sed animā pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede reddes, Prouer. 6, c: Sex sunt quae odit dominus, testem fallacem, 19, a, Testis falsus non erit impunitus. 21, d: Testis mendax peribit. Sic senes contra Susannam falsum dicentes testimonium interfecti sunt, Danie. 13, e. Huius rei testes sumus.*

V ¶ *Testis diuinus, Esa. 43, b: Vere vos testes mei 44, b: Vos estis testes mei. Ioan. 17, d: Cum autem uenerit. Spiritus, 3. Et vos testimonium perhibebitis, quia ab initio mecum estis, Act. 1. a: Et eritis mihi testes in Hierusalem, & in omni Iudaea, & Samaria, ubi que ad uisum terrae. 10, f: Et nos testes sumus omnium, quae fecit in regione Iudaeorum & Hierusalem*

1, Ioan.

2. Ioan. 7, b: *Et spiritus est qui testificatur, quoniam Christus est ueritas, Quoniam tres sunt qui testimonium dant in caelo, pater, uerbum, & spiritus sanctus & hi tres unum sunt. Et tres sunt qui testimonium dant in terra, spiritus, aqua, & sanguis, & hi tres unū sunt. Si testimonij hominum accipimus, testimonium dei maius est, Apo. 1. a, Qui testimonium perhibuit pro uo dei & testimonium Iesu Christi quaecumq; uidit.*

I ¶ **T**imor Dei Deo placet, *Exod. 20, d, Non lite timere: ut enim probaret uos uenit deus: & ut terror illius esset in uobis & non peccetis, Deut. 6, c, Dominum deum tuum timebis, 10, d: Dominum deum tuum timebis. Eccle. 1. a: Vnus est altissimus, creator omnium, omnipotens, & meruendus nimis. 2, b: Serua timorem illius, in illo ueterasce. 15, c: Omne excusamentum erroris odit dominus, & non erit amabile timentibus eum. 27, a: Si non in timore domini teaueris te instanter, cito subuertetur domus tua, Esa. 8, c: Dominum exercituum ipsum sanctificate, ipse pavor uester, & ipse terror uester, & erit uobis in sanctificationem 33, b, Audite qui longe estis quae fecerim & cognoscite vicini fortitudinem meam. Conterriti sunt in Sion peccatores, possidet timor hypocritas, Hierem. 5, e, Me ergo non timebitis ait dominus, f: Recesserunt & abierunt & non dixerunt in corde suo. Metuamus dominum deum nostrum, qui dat nobis pluuiam temporaneam, & serotinam in tempore suo plenitudinem annuae mensis custodientem nobis. Malach. 1, b. Et si dominus ego sum, ubi est timor meus? *Matt. 10, c: Sed potius timete eum, qui potest & animam, & corpus, perdere in gehennam, Luc. 2. 12, b: Offendam autem uobis quem timeatis, Timeate eum qui postquam occiderit habet potestatem mittere in gehennam. Ita dico uobis hunc timeate. Roman. 11, c Noli altum sapere, sed time. 1. Corinth. 10, c: Itaque**

i 3 qui

qui se existimat stare, videat ne cadat, Hebr. 4, 3, **Ti-**
meamus ergo, ne forte relicta pollicitatione introeū-
 di in requiem eius, existimetur aliq̄s ex vobis deesse
 Apoc. 1 4, b, **Time**te dominum & date illi honorē. 15, a
Quis non timebit te domine,

II ¶ Homini prodest ipsum bene ordinando. Iosu.
 24, c, Nunc ergo timeate deū, & seruite ei perfecto cor-
 de. Psalm. 2, b, Seruite domino in timore. 11 8, p, Con-
 fite timore tuo carnes meas. 4. Reg. 17, g, Fuerūt igi-
 tur gentes istæ timentes quidem dominum, sed nihil
 hominis idolis suis seruientes, Prou. 3, b, Time domi-
 num & recede a malo. Sanitas quippe erit vmbilico tuo
 & irrigatio ossium tuorum. 8, b, Timor domini odit
 malum. 14, b, Sapiēs timet & declinat a malo. 15, d,
 Per timorem autem domini declinat omnis a malo.
 Timor domini disciplina sapientiæ. 16, a, In timore
 domini declinat a malo. 17, b, Non emuletur cor tu-
 um peccatores, sed in timore domini esto tota die, quia
 habebis spem in nouissimo, & præstolatio tua non au-
 feretur. 24, c, Time dominum fili mi & regem. 28, b,
 Beatus homo qui semper est pauidus, qui vero mētis
 est durę corruer in malum. Eccles. 7, c, Qui timet deum
 nihil negligit. 12, d, Deum time, & mandata eius ob-
 serua, Eccle. 1, c, Timor domini expellit peccatum. 2
 b, Qui timetis dominum credite illi, & non euacuabi-
 tur merces vestra. d, Qui timēt dominum, non erunt
 incredibiles verbo illius. Qui timēt dominum inquir-
 rent, quæ beneplacita sunt illi. Qui timent dominum
 præparabunt corda sua, & in conspectu illius sanctifi-
 cabunt animas suas. Qui timent dominum custodi-
 unt mandata illius, & patientiam habebunt vsq̄ ad
 circumspectionem illius, 7, c, In tota anima tua time
 dominum. 15, a, Qui timet deum faciet bona. 27, a,
 Qui timet deum conuertetur ad cor suum. b, Consu-
 matio timoris dei sapientiæ & sensus. 27, b, Timor

Dei

Dei initium dilectionis eius, fidei autem initium ag-
 glutinandum est ei. Esaiæ. 29. d. Et timuerunt me mā-
 dato hominum. Hierem. 32. g. Et dabo eis cor vnum
 & viam vnam vt timeant me vniuersis diebus, & be-
 ne sit eis, & filijs eorum post eos.

III ¶ Plene remunerando. Exod. 25, b, **Quis** simi-
 lis tui in fortibus domine. **Quis** similis tui magnifi-
 cus in sanctitate? Tob. 4. d. Noli timere fili mi, paupe-
 rem quidem vitā gerimus, sed multa bona habebim⁹
 si timuerimus deum, & recesserimus ab omni pecca-
 to, & fecerimus bene. Iob, 28, d, Et dixit homini ecce
 timor domini ipsa est sapientia, & recedere a malo
 intelligentia. Psalm. 33, b, Timeate dominum omnes
 sancti eius. 60, b, Dediti hæreditatem timentibus no-
 men tuum. xxx. a. Beatus vir qui timet dominum, po-
 tens in terra erit. Gloria & diuitiæ in domo eius. 14 4.
 d, Voluntatem timentium se faciet. Prouerborum
 decimo, d: Timor domini apponit dies, deci. quarto,
 d, In timore domini fiducia fortitudinis, & filijs eius
 erit spes. Timor domini fons vitæ, vt declinet a rui-
 na mortis. deci. nono, d, Timor domini ad vitam, &
 in plenitudine commorabitur absq̄ visitatione pesti-
 mi. 22. a, Finis modestiæ timor domini diuitiæ & glo-
 ria & vita, Ecclesi. 1. b. Timor domini gloria & glori-
 atio, & lætitia, & corona exultationis. c, Timenti do-
 minum bene erit in extremis, & in die defunctionis
 suæ benedicetur, plenitudo sapientiæ est timere de-
 um. 2. b. Qui timetis dominum sperate in illum, & in
 oblectationem veniet vobis misericordia. **Qui** time-
 tis dominum diligite illum, & illuminabuntur corda
 vestra. 10, c, Semē hominum honorabitur hoc quod
 timet dominum. 15, d, Oculi domini ad timētes eum.
 23. d, Et agnoscent qui derelicti sunt, quoniam nihil
 melius est quam timor dei, vicci, quin. b. Beatus ho-
 mo cui donatum est habere timorem Dei. Timor dei
 super omnia se superposuit. 32. c. **Qui** timent do-

i 4

minum

minum, accipient doctrinam eius, & qui vigilauerint ad illum inuenient benedictionem. 33. a: Timentium dominum non occurrent mala, sed in tentatione deus illum conseruabit & liberabit à malis. 34. c: Qui timet dominum nihil trepidabit, & non pauebit, quoniam ipse est spes eius. Timentis dominum beata est anima eius: Oculi domini super timentes eum. 40. d: Facultates & virtutes exaltant cor: & super hæc timor domini. Non est in timore minoratio. Timor domini sicut paradysus benedictionis. Miche. 6. c, Salus erit timentibus nomen meum, Malach. 4. a, Et orietur vobis timentibus nomen meum soli iustitiæ, & sanitas in pennis eius. Luc. 1. e: Et misericordia eius à progenie progenies timentibus eum.

III **T**imor humanus vitiosus. Job. 6. c, Qui timent pruinam irruer super eos nix Psalm. 13. b, Illic trepidauerunt timore, vbi non erat timor. Prou. 29. d Qui timet hominem cito corruet. Ecclesi. 22. c, Sicut ornatus arenosus in parietelympido, & sicut palea in excelsis, & cæmeata sine impensa posita contra faciem venti, non permanebunt, sic cor timidum, in cogitatione sulti contra impetum timoris non resistet. Mattha. 1. c, Et nolite timere, Homo, 3. Luc. 12. d. Disce autem vobis amicis meis, ne terreamini ab his, qui occidunt corpus, & post hæc non habent amplius quod faciant. 1. Pet. 3. c, Et quis est qui vobis noceat, si boni æmulatores? Timor autem eorum ne timueritis.

V **C**ontemptus eius virtuosus, Psalm. 13. b, 24. c Firmamentum est dominus timentibus eum. 26. a: Dominus illuminatio mea, & salus mea quem timebo. 33. c: In Deo speraui, non timebo quid faciat mihi homo. Prouerb. 3. d: Ne paueas repentino terrore & irruentes tibi potentias impiorum, Dominus enim erit in latere tuo. Esaiæ. 41. c. Seruus meus es tu. Ne timeas quia ego tecum sum. d. Ne timeas ego adiuuabo te. 43. a: Noli timere quia redemi te, & vocaui te no-

emine

mine tuo. Cum transferis per aquas tecum ero, & flumina non operient te. Cum ambulaueris in igne non combureris. 51. c: Audite me qui scitis iustum populum meum, lex mea in cordibus eorum. Nolite timere opprobrium hominum, & blasphemias eorum ne metuatis. Sicut enim vestimentum, sic comedet eos vermis, & sicut lanam deuorabit eos tineæ. d: Quis tu vt timeas ab homine mortali, & à filio hominis. 5. q. Quasi fenem ita arefcet, & oblitus es domini factoris tui qui tetendit cælos. Hierem. 1. b: Ne timeas. Euangelium 10. Romanorum 8. f: Si deus pro nobis, quis contra nos?

I **T**ristitia ordinata. secunda Cor. sexto. b. Quasi tristes semper gaudentes. 7. b: Quoniam & si contristauit vos in epistola, non me poenitet. Nunc gaudeo non quia contristati estis: sed quia contristati estis ad poenitentiam. c: Contristati enim estis fecistis deum. Quæ enim secundum deum est tristitia, poenitentiam in salutem stabilem operatur.

II **I**nordinata Bonum impedit. Prouer. 12. 1. Non contristabit iustum, quicquid ei acciderit. 15. b: In more animæ deijcitur spiritus. Eccle. 7. a: Noli esse pusillanimis in animo tuo. 14. a: Felix qui non habuit animi sui tristitiã. 30. d: Tristitiam non des animæ tuæ, & non affligas te metipsum in consilio tuo. Iudiciditas cordis. Salus 4. Iaco. 5. c: Tristatur autem aliquis ore æquo animo & psallat.

III **M**alum inducit. Prouerb. 12. d: Meror in corde viri humiliabit illum, & sermone bono iustificabitur. 17. d: Spiritus tristis exiccat ossa. 25. c: Sicut tinea vestimento & vermibus ligno, ita tristitia viri nocet cordi. 31. a: Date siceram merentibus, & vinum his qui amaro sunt animo, Ecclesia. 23. c: Omnis plaga tristitia cordis est. 30. d: Tristitiam longe expelle à te. Multos enim occidit tristitia, & non est vtilitas in

i 3 illa.

illa. 3. b. A tristitia enim festinat mors, & cooperit virtutem, & tristitia cordis flectit ceruicem. In abductione permanet. Ne dederis in tristitia cor tuum sed repelle eam a te, & memento nouissimorum. Noli obliuisci, neque enim est conuersio, & huic nihil proderis, & teipsum pessimabis.

¶ V.

Verbum dei Omnibus necessarium. Deute. sexto a. Afflixit te per aenuria, & dedit tibi cibum manna, quod ignorabant patres tui, ut ostenderet tibi quod non in solo pane uiuit homo, sed in omni verbo, quod egreditur de ore dei. Prouer. 29. c. Cum propheta. Euangelium 2. Esaiæ 2. a. Venite ascendamus, ubi supra 1. 2. Hieremias 26. a. Noli subtrahere, ubi supra 2. Amos octauo d. Et ecce dies ueniunt, dicit dominus & emittam famem in terram, non famem panis, neque sitim aquæ, sed audiendi uerbum dei. Matth. 4. a. Scriptum est: Non in solo pane uiuit homo, Rom. 10. d. Ergo fides ex auditu, auditus autem per uerbum Christi. Col. 3. c. Verbum Christi habitet in uobis abundanter. 2. Tim. 2. b. Sed uerbum dei non est alligatum, Act. 6. a. Non est æquum nos derelinquere uerbum dei, & ministrare mensis. 10. a. Hic dicit tibi, quid te oporteat facere.

II ¶ Maxime firmum. Genesim 4. 1. d. Quod autem uisidisti secundo, ad eandem rem pertinens iocunium, firmitatis indicium est, eo quod fiat sermo dei & uerlocius impleatur, Psal. no 88. c. Et quæ procedunt de la bñs meis, non faciã irrita. Esa. 40. b. Vere factum est populus, exiccatus est fœnum, & cecidit flos. Verbum autem domini manet in æternum. Hierem. 1. b. Bene uisidisti, quia uigilabo ego super uerbo meo, ut faciam illud. 17. b. Ecce ipsi dicunt. Ubi est uerbum domini ueniat. Matthæi 24. c. Cælum & terra transibunt, uerba autem mea non transibunt. Lucæ 16. d.

Facilius

Facilius est cælum, & terram præterire, quam de lege unum apicem cadere. 21. f. Cælum & terra transibunt, Primæ Petri 1. d. Verbum autem domini manet in æternum.

III ¶ Summe Actiuum. Hierem. 23. f. Nunquid non uerba mea sunt quasi ignis, dicit dominus, & quasi malleus conterens petram? Ezech. 37. b. Ossa arida audite uerbum domini. Lucæ 21. c. Ego enim dabo. Persecutio 3. Lucæ 24. e. Nonne cor nostrum ardens erat in uobis, dum loqueretur in uia? Ioã. 17. c. Ego dedi eis sermonem tuum. Heb. 4. c. Uiuus est enim sermo. Iudicium 11. Actu. 2. f. His autem auditis compungit sunt corde. 6. c. Et non poterant resistere sapientia & spiritui qui loquebatur.

III ¶ Multipharie frugiferum. Ad boni consecutionem. Eccle. 1. a. Fons sapientia uerbum dei in excelsis, & ingressus illius mandata æterna. Esaiæ. 55. c. Et quomodo descendit imber, & nix de cælo, & illuc ultra non reuertitur sed inebriat terram & infundit eam, & germinare eam facit. Sic erit uerbum meum quod egredietur de ore meo non reuertetur ad me vacuum, sed faciet quæcumque uolui, & prosperabitur in his ad quæ nisi illud, Ioannis 3. d. Amen amen dico uobis. Fides 10. 6. c. Omnis qui audiuit a patre & didicit, uenit ad me. g. Domine ad quem ibimus uerba uitæ æternæ habes. 8. f. Qui ex deo est, uerba dei audit.

V ¶ Ad mali euasione. Psalmo 118. o. Lucerna pedibus meis uerbum tuum. Prouer. 30. a. Omnis sermo dei ignitus clypeus est sperantibus in se. Hierem. 23. c. Si fierissent. Euangelium 2. Michæ 2. b. Nonne uerba mea bona sunt cum eo, qui recte graditur? Et e contrario, populus meus in aduersum confurrexit. 2. Cor. 5. d. Et posuit in uobis. Euangelium 9. Ephe. 6. c. Et galeam salutis. Arma 1.

VI ¶ Verbum dei mali peruerſique irrident. Hierem.

Hierem. sexto. c. Ecce verbum domini factum est eis in opprobrium. e. Ecce ego adducam mala super populum istum factum cogitationum eius, quia verba mea non audierunt & legem meam proiecerunt. 25. a. Et misit dominus. Propheta 3. 19. d. Ecce ego mittam in eos gladium, & famem, & pestem. Ego quod non audierint verba mea: dicit dominus. Ezech. 33. g. Et tu fili hominis. Venite & audiamus. Euangelium 18. Matthæi 10. b. Et quicumque non receperit. Euangelium 19. 13. b. Incrassatum est enim cor. Auditus 3. 21. d. Ideo dico vobis quia auferetur a vobis regnum dei & dabitur genti facienti fructus eius. Ioan. 5. f. Et verbum eius non habetis in vobis manens quia quem misit in se huic vos non creditis. 6. g. Multi ergo audientes ex discipulis eius dixerunt. Durus est hic sermo & quis potest eum audire? 1. Thess. 2. c. Ideo & nos gratias agimus deo sine intermissione: quoniam cum accepissetis a nobis verbum auditis dei accepistis illud non vt verbum hominum, sed sicut est vere verbum dei, qui operatur in vobis qui credidistis. 4. b. Itaque qui hæc spernit. Euangelium 17. Actuum 17. e. Athenienses autem. Auditus 3. 1. Ioannis 4. Qui nouit deum audit nos, qui non est ex deo non audit nos.

I **V**eritas firmiter conseruanda. Psalmus 30. g. Quoniam veritatem requirit dominus. 30. b. Ecce enim veritatem dilexisti. 118. f. Et ne auferas de ore meo verbum veritatis vsquequaque. Prouer. 3. a. Misericordia & Misericordia 5. Esaiæ 26. a. Aperi te portas & ingredietur gens iusta, custodiens veritatem. 59. c. Quia corruit in plateis. Auerfio 1. Dan. 8. d. Robur autem datum est ei contra iuge sacrificium propter peccata, & prosternetur veritas in terra. Osee 4. a. Non est enim veritas. Mendacium 6. Zacha. 8. d. Veritatem tantum, & pacem diligite, Ioann. 8. f. Ille homicida

homicida erat ab initio, & in veritate non stetit, quia non est veritas in eo, Roma. 1. c. Reuelatur enim ira Ira 1. Ephesior. 4. d. Veritatem autem facientes in charitate crescimus in illo per omnia. 5. c. Fructus enim lucis est in omni bonitate & iustitia, & veritate 1. Tim. 6. b. Et quia veritate priuati sunt exiti manentium quæsum esse pietatem, Hebr. 10. e. Voluntarie enim. Liberum arbitrium 3.

I **R**euerenter honoranda, 3. Esdræ 3. c. Super omnia autem viscit veritas. 4. e. Et omnes populi clamauerunt & dixerunt. Magna est veritas & præualet, Iob 6. d. Quare detraxisti sermionibus veritatis Psalmus 90. a. Scuto circumdabit te veritas eius, 116. a. Veritas domini manet in æternum, Prouer. 12. c. Labium veritatis firmum erit in perpetuum, Eccle. 4. d. Non contradicas verbo veritatis vllō modo, & mendacio inerdutionis tuæ confundere, Matthæi 22. b. Magister scimus quia verax es, & viam dei in veritate doces, Ioann. 1. b. Grata & veritas per Iesum Christum facta est. 4. c. Veri adoratores adorabunt patrem in spiritu & veritate, 8. d. Si vos manseritis in sermone meo, vere discipuli mei eritis, & cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos, 14. a. Ego sum via veritas & vita, 17. c. Et sermo tuus veritas est, 18. g. Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, vt testimonium perhibeam veritati, 1. Cor. 13. b. Charitas non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati, secunda Cor. 13. b. Non enim possumus aliquid aduersus veritatem, sed pro veritate, Galatas 3. a. O insensati Galatæ, quis vos fascinauit non obedire veritati?

I **V**idue Virtuose debent ornari. Sic Iudith virtutibus non vestibus ornari studuit. Iudith 8. a. Erat autem Iudith relicta eius vidua b. Et erat hæc in omnibus famosissima quoniam timebat dominum

minum valde, nec erat qui de ea loqueretur verbum malum. Lucae 2. e, Et erat Anna prophetissa filia Phanael, & hæc vidua erat, vsq; ad annos octoginta quatuor, quæ non discedebat de templo ieiunjs & obsecrationibus seruens nocte & die. 1. Timot. 5. a, Quæ vere vidua est & desolata, speret in deum, & inter obsecrationibus & orationibus die ac nocte. Nam quæ in delictis est, viuens mortua. Et hoc præcipe, vt irreprehensibiles sint. Titu 2. 2, Anus similiter in habitu sancto, non criminatrices, nõ multo vino feruientes, bene credentes, & prudentiam doceant.

II **C** Studiosè defendari. Exod. 22. d, Viduæ & pupillo non nocebitis, si læteritis eos vociferabuntur ad me, & ego audiam clamorem eorum. Psalmo 137. c, Viduam eius benedicens benedicam. Eccle. 35. b, Nõ accipiet. Pauper 5. Esaie 1. f, Pupillo non iudicant. Iudicium 28.

I **C** Elia dei super omnes exaltatur

Tob. 3. a, Iustus es domine, & omnia iudicia tua veritas, & omnes viæ tuæ misericordia & veritas & iudicium. Esaie 55. b, Non enim cogitationes meæ cogitationes vestræ, neque viæ vestræ viæ meæ dicunt dominus.

II **C** Via virtuosa ad deum ordinatur, Genesis 6. b, Noe vir iustus atq; perfectus fuit in generationibus suis, cum deo ambulauit. 17. a, Ambula corâ me, & esto perfectus. Deu. 5. d, Nõ declinabis. Præceptum 4. Iob 23. d, Vestigia eius secutus. Imitatio 3. Psalmo 118. a, Vtinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas iust. si. ationes tuas. d, Viâ veritatis elegi. h, Cogitavi vias meas. Prou. 3. a, In omnibus vijs tuis cogita illi & ipse dirigit gressus tuos. c, Viæ eius viæ pulchræ, & omnes semitæ eius pacificæ. 16. a, Initium viæ bonæ facere iustitiam. c, Semita iustorum declinat à malo. Eccle. 5. c, Esto firmus in viâ domini, Esa. 26. b, Semita

mita iusti recta, rectus callis iusti ad ambulandum. 30. e, Et erit oculi tui videntes pceptorem tuum, & aures tuæ audient vocem post tergum monentis. Hæc est via ambulate in ea: & non declinetis neq; ad dexteram neq; ad sinistram. 35. c, Et erit ibi semita & via sancta vocabitur. Non transibit per eam pollutus, & hæc erit vobis directa via, ita vt stulti non errent per eam. 40. a, Vox clamantis in deserto parate viâ domini, rectas facite in solitudine semitas dei nostri. g, Quare dicis Jacob & loqueris Israel? Abscondita est via mea à domino. Hier. 31. d, Statue tibi speluncam, pone tibi amaritudines, dirige cor tuum in viâ rectam, Osee 14. d, Quia rectæ viæ domini & iusti ambulabunt in eis. Præuicaciter vero corruent in eis Phil. 3. d, Imitatores mei. Crux 3. 1. Thessa. 4. a, De cætero ergo fratres rogamus vos, & obsecramus in dño Iesu, vt quemadmodum accepistis à nobis, quomodo oporteat vos ambulare, & placere deo, sic & ambuletis, Hebræorum 12. d, Propter quod remissas manus, & genua dissoluta erigite, & congressus rectos facite pedibus vestris, vt non claudicans quis erret magis autem sanetur.

III **C** Per deum moderatur, Tob. quarto d, Omni tempore benedic deum: & pete ab eo, vt vias tuas dirigit. 5. d, Bene ambuletis, & sit deus in itinere vestro. & angelus eius comitetur vobiscum. 10. d, Angelus domini sanctus sit in itinere vestro. Psalmo 5. b, Domine deduc me in iustitia. 16. b, Perfice gressus meos in semitis tuis. 22. a, Deduxit me super semitas iustitiæ. Vias tuas dñe demonstra mihi. 36. d, Apud dñm gressus hois dirigitur, 118. e, Deduc me in semita matorum tuorum, quia ipsam volui, Prouerborum 4. b, Viam sapientiæ monstraui tibi, & duxi te per semitas æquitatis, quas cum ingressus fueris, non artabuntur gressus tui, & currens non habebis offendiculum, c, Iustorum autem semita quasi lux splēdēns procedit

cedit & crescit vsq; ad perfectam diem, 19. a: Iustitia custodit innocentis viam, 16. b: Cor hominis disponit viam suam, sed domini est dirigere gressus eius, 20. d: A domino diriguntur gressus viri, quis autem hominum potest intelligere viam suam. 21. a: Sicut diuisiones. Cor 1. Eccle. 37. c: Et in his omnibus deprecare altissimum, vt in veritate viam tuam dirigat Esa. 2. a: Venite ascendamus. Euangelium 12. 48. c: Ego dominus deus tuus, docens te vtilia, gubernans te in vis, qua ambulas. Hier. 10. d: Scio domine quia non est hominis via eius, nec viri est, vt ambulet & dirigat gressus suos, Mich. 4. a: Venite ascendamus ad montem domini, & ad domum dei Iacob, Et docebit nos de vis suis, & ibimus in semitis eius.

III TA deo remuneratur. Hinc psalm. Quis est homo qui timet dominum, Legem statuit ei, in via quam elegit. Anima eius in bonis demorabitur, 83. b: Ibunt de virtute in virtutem, videbitur deus. Proue. 12. d: In semita iustitiæ vita, 16. a: Cum placuerint. Dilectio inimicorum 1. Hierem. sexto d: State super vias, & videte, & interrogate de semitis antiquis, quæ sit via bona, & ambulate in ea, & inuenietis refrigerium animabus vestris, 7. a: Bonas facite vias vestras, & studia vestra, & habitabo vobiscum, 26. d: Nunc ergo bonas. Pœnitentia 1. Matt. 7. b: Quam angusta. Pœnitentia 3.

V Via vitiosa turpiter deordinatur, Iob 21. b: Qui dixerunt. Impius 1. Psalmo 13. b. Veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem. Contritio & infelicitas in vis eorum, 118. a: Non enim qui operantur iniquitatem in vis eius ambulauerunt. Prouer. 3. c: Qui relinquunt iter. Impius 1. 4. c: Via impiorum tenebrosa, nesciunt vbi corruunt. d: Oculi tui recta videant, & palpebræ tuæ præcedant gressus tuos. Dirige semitas pedibus, & omnes viæ tuæ stabilientur: Ne declines ad dexteram necq; ad sinistram, auerte pedem

dem tuum à malo. Vias enim quæ à dextris sunt non ut dominus, peruersæ vero sunt quæ à sinistris sunt. Ipse enim rectos faciet gressus tuos, itinera autem tua in pace producet. 12. c: Via stulti recta in oculis eius. 14. a: Ambulās recto. Derisor 2. 21. a: Omnis via viri recta sibi videtur. 22. a: Arma & gladij in via peruersi, curiosi autem animæ suæ longe recedat ab eis, Esa. 57. b. In multitudine viæ tuæ laborasti nec dixisti, quiescam, 59. b. Vastitas & Impius 2.

VI Firmiter reprobatur, Nume. 22. f. Cui angelus: Ego veni vt aduersarer tibi, quia peruersa est via tua, Iob 6. c: Inuolutæ sunt semitæ, ambulabunt inuacuum & peribunt, & c. Prouer. 12. d: Iter autem deuium ducit ad mortem. 14. b: Est via quæ videtur homini recta, nouissima autem eius deducunt ad mortem 28. c: Qui autem peruersis graditur vis, concidet semel, Sap. 5. b. Errauimus à via veritatis, Lassati sumus in via iniquitatis & perditionis, Ecclesi. 2. c. Væ his qui perdidit sustinentiam, & qui dereliquerunt vias rectas. 21. b. Via peccantium complantata lapidibus, & in finem illorum inferi, & tenebræ, & pœnæ. Hier. 2. g. Quam vilis facta es nimis iterans vias tuas. 4. e. Viæ tuæ & cogitationes tuæ fecerunt hæc (scilicet mala) tibi, Philippen. 3. d: Multi enim ambulant. Crux 3.

VII Vtiliter deuitatur, Psalmo 118. d. Viam iniquitatis amone à me. n. Ab omni via mala. phibui pedes meos: A mandatis tuis intellexi, propterea odiui omnem viam iniquitatis, Pro. 1. b, Filii mi si te laetauerint Pax 11. 4. c. Ne delictis in semitis. Societas 6. Eccle. 5. c. Non ventiles te in omnem ventum, & non eas in omnem viam, 32. d. In via ruinæ. Scandalum 1.

I **Vigilandum** est Diligenter ad malum deuitandum, Matth. 26. c, Vigilate & orate, vt non inretretis in tentationem. Spiritus quidem promptus est.

caro autem infirma. Lucae 12. e. Hoc autem scitote, quoniam si sciret pater familias qua hora fur veniret, vigilaret vtiq; & non sineret perfodi domū suā 21. g. Vigilate itaq; Oratio e. 1. Cor. 10. c. Itaq; qui stat videat, ne cadat. 15. e. Euigilate iusti & nolite peccare. 1. Thessalo. 5. b. Igitur non. Somnus 4. 1. Pet. 5. b. Sobrii estote & vigilate, Abstinencia 3. Apoc. 3. a. Si ergo non vigilaueris veniam ad te tanquam fur, & nescies quando veniam ad te.

II ¶ Bonum conseruandum. Prouerbio, 8. d. Beatus vir qui audit me, & q; vigilat ad fores meas quotidie, Ecclesia. 31. a, Vigilia honestatis tabefaciet carnes. 32. c. Qui vigilauerint ad illum inuenient benedictionem. 29. a, Cor suum tradet ad vigilandum diluiculo ad dominum qui fecit illum, 1. Corint. 16. c. Vigilate, state in fide, viriliter agite, & confortamini. Omnia enim vestra in charitate fiant. Colossenses quarto a. Orationi instate vigilantes in ea in gratia rumactione.

III ¶ Indefinenter, Esaie 21. c. Super speculam domini ego sum stans iugiter per diem: & super custodiam meam ego sum stans totis noctibus. 26. b, Aia mea desiderauit. Spes 24. d. Vigilate ergo, quia nescitis qua hora dñs vester vterus sit. Ideo & vos esto te parati, qa nescitis qua hora filius hois vterus sit 25. a. Vigilate itaq; quia nescitis diē neq; horā. Marci 13. d. Videte vigilate, & orate, nescitis enim quando tempus sit. Vigilate ergo, nescitis enim quando dñs domus veniat sero, an media nocte, an gallicantu, an mane: ne cū venerit repēte inueniat vos dormientes. Luc. 12. e. Et vos esto te parati, qa qua hora nō putatis, filius hominis veniet. Apoc. 16. c. Beatus q; vigilat. Ornatus 1.

I ¶ **Vindicta** Per nos non expetenda. Leuitici 29. d. Non queras vltionem, nec memor eris iniuriæ

iniuriæ ciuium tuorum. Hinc Dauid ait. 1. Regum 25 f. Benedictus dominus Israel, qui misit te hodie in occursum meum, & benedictum eloquium tuum, & benedicta tu, quæ prohibuisti me hodie ne irem ad sarraguinem, & vlciscerem me manu mea, Psalmo 7. a. Si reddidi retribuētibus mihi mala, Proue. 20. d. Ne dicas reddam. Patientia 2. 24. d. Ne dicas, quomodo fecit mihi, sic faciam ei, & reddam vnicuiq; secundū opus suum, Ecclesi. 10. a. Omnis iniuriæ proximi nememineris, & nihil agas in operibus iniuriæ. 28. a. Qui vindicari. Dilectio inimicorum. 1. Matt. 5. f. Ego autem dico vobis, non resistere malo, sed si quis te percusserit in vnā maxillam, præbe ei & alteram. 26. e. Tunc ait illi Iesus: Conuertere gladium tuum in locum suum. Omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt. An putatis quia non possum rogare patrem meum & exhibebit mihi modo plus quam duo decim legiones angelorum, Lucae 9. g. Domine vis dicam, vt ignis descendat de celo & consumat illos? Et conuersus increpauit eos dicens. Nescitis cuius spiritus sitis. Filius hominis non venit animas perdere sed saluare. Ioann. 18. b. Mitte gladium in vaginam. Rom. 12. d. Nulli malum pro malo redde. Noli vinci a malo, sed vince in bono malū. 1. Thess. 5. d. Videte ne qs malum pro malo reddat, sed semper quod bonum est sectamini in inuicem, & in omnes. 1. Pet. 3. b. Non reddentes. Maledictio 4.

II ¶ Deo relinquenda. Deutero, 32. e. Mea est vltio & ego retribuam. f. Sanguinem seruorum suorum vlciscetur, Ezechielis 25. c. Pro eo quod fecit. Belsum 1. Lucae 18. b, Deus autem non faciet vindictam electorum suorum clamantium ad se die ac nocte, & patientiam habebit in illis. Dico autem vobis quia cito faciet vindictam illorum. Roman. 12. d. Non vos metipfos. Ira. 1. Colo. 3. d. Qui enim iniuriam facit, recipiet id quod iniq; gessit, Heb. 10. f. Scimus enim
k a qui

qui dixit. Mihi vindictam, & ego retribuam, Apoc. 6. e, Viquequo domine. Persecutio 5.

I **Vinea** domini bona per deum moderasur, Psalm. 79. b, Vineam de Aegypto transfulisti. Deus virtutū cōuertere, & perface eam quam plantaue rat dextera tua, Matt. 20. a, Simile est regnum cœlorum homini patrifamilias, qui exijt primo mane cōducere operarios in vineam suam.

II **Per** malum deuastratur, Psalm. 79. b, Exterminauit eam aper de sylua, Esaiæ 3. c, Vos enim depasti estis vineam meam, Hierem. 12. c, Pastores multi demoliti sunt vineam meam, conculcauerunt partē meam. Dederunt portionem meam desiderabilem in desertum solitudinis, posuerunt eam in dissipationem, Ioc. 1. b, Posuit vineam meam in desertum. Nudans spoliavit eam, c, Vineam confusa est.

III **Mala** reprobatur, Esaiæ 5. a, Vineam factam dilecto meo. Et sepiuit eam lapidibus, & lapides elegit ex ea, & plantauit vineam electam. Et edificauit turrim in medio eius, & torcular extruxit in ea. Et expectauit vt faceret vnas, & fecit labruscas. b, Auseram sepem eius, & erit in direptionem. Diruam mœceriā eius, & erit in conculcationem, & ponam eā deserta. Non putabitur, & non fodietur, & ascendet super eam vepres & spinæ, & nubibus mandabo ne pluant super eam imbrem. Vineam enim domini exercituum domus Israel est. Expectaui vt faceret iudicium, & ecce iniquitas: & iustitiam, & ecce clamor. Hierem. 2. e, Ego te plantaui vineam electam omne semen verum. Quomodo ergo conuersa es mihi in prauam vineam alienam? Matt. 21. d, Homo erat paterfamilias, qui plantauit vineam. Malos male perdet & vineam suam locabit alijs agricolis, qui reddant ei fructum temporibus suis, Lucæ 20. b, Homo quidam plantauit vineam.

Vinum

I **Vinum** Sobrie sumptum præstat lætitiā, 3. Eid. 3. d, Item serui & liberi pauperis ac diuitis & omnem mentem conuertit in securitatem & iucunditatem. Psalm. 103. b, Vinum lætificet cor hominis. Ecclesia. 31. d, Vinum in iucunditatem creatū est, & non in ebrietatem ab initio, Exultatio animæ & corporis, vinum moderate sumptum. 49. c, Vinum & mūica lætificat cor, Iob 2. b, Omnis homo primū bonum vinum ponit.

II **Conferuat** vitam, Eccle. 31. c, Quam sufficiens est homini erudito vinum exiguum, & in dormiendo non laborabis ab illo, & non senties dolorem. d, Aequa vita in hominibus vinum in sobrietate, si bisbas illud moderate eris sobrius. Sanitas est animæ & corporis sobrietatis potus, Lucæ 5. g, Et nemo bibens vetus statim vult nouum, dicit enim, vetus melius est, 1. Timo. 5. d, Noli adhuc aquam bibere, sed modo dico vino vttere propter stomachū tuum, & frequenter tuas infirmitates.

II **Superflue** acceptum deum offendit, Hester, 1. b, Vinum quoq. Prælatum 2. Eccle. 31. b, Ne comprimar in conuiuio vino, Iohel. 1. b, Expergiscimini ebrri. Ebrietas 1. Proximum vilipendit. 3. Esdræ 3. d Et non meminerunt cum biberint amicitiam, nec fraternitatem, sed non multo post sumunt gladios, & cum a vino emerferint, & surrexerint, non meminērunt quæ gesserunt, Eccle. 31. d, Diligētes in vino non li prouocare: multos enim exterminauit vinum. 1. Ignis probat ferrum durum, sic vinum corda superbiorum arguet in ebrietate potatum, Vinum multū potatum irritationem, & iram, & ruinas facit. In cōuiuio vini non arguas proximiū, & non despicias eū in iucunditate illius. Verba impropertij non dicas illi, & non premas eum in repetendo.

III **Intellectum** obtundit, Ecclesiast. 19. a, Vinum

k 3 num

num & mulieres apostatate faciunt sapientes, & arguunt sensatos. 31. d. Amaritudo animæ vinum multum potatum.

V **A**ffectum incendit. Proue. 12. b. Qui suavis est in vini demorationibus, in suis munitionibus relinquit cōtumeliã. 20. a. Luxuriosa res. Ebrietas 3. 23. d. Ne intuearis vinum quãdo stauescit, cum splēduerit in vitro color eius, ingreditur blande, & in nouissimo mordebit vt coluber, & sicut regulus venena diffundet. Oculi tui videbunt extraneas, & cor tuum loquetur peruersa: Et eris sicut dormiēs in medio mari, & quasi sopitus gubernator amisso clauo. Ephe. 5. d. Et nolite inebriari vino, in quo est luxuria.

I **C**eliso dei spiritualis. Genesis 32. g. Vidi dominum facie ad faciem, & salua facta est anima mea: Exod. 33. d. Non poteris videre faciem meam, non enim videbit me homo, & viuet. Numeri 24. c. Videbo eum, sed non modo: intuebor sed non prope. Esaiæ 6. a. Vidi dominum sedentem super solium excelsum. 52. c. Et videbunt omnes fines terræ salutare dei nostri. Matth. 13. b. Vestri autem beati oculi, gaudent. Lu. 10. d. Beati oculi q̄ vident quæ vos videtis. Dico enim vobis, q̄ multi prophetae & reges voluerunt videre quæ vos videtis, & non viderunt: & audire quæ auditis, & non audierunt. Ioan. 6. d. Hæc est autem voluntas eius, qui misit me, patris: vt omnis qui videt filium, & credit in eum, habeat vitam æternam. 8. g. Abraham pater vester exultauit, vt videret diem meum, vidit & gaudisus est. 14. b. Philippe qui videt me, videt & patrem meum. 1. Cor. 13. d. Videmus nunc per speculum in ænigmate. 2. Cor. 5. d. Et si cognouimus secundum carnem Christum, sed iam nunc non nouimus. Act. 7. g. Quum autem esset plenus spiritu sancto intendens in cœlum, vidit gloriam dei, & Iesum stantem ad dextris virtutis dei.

CFacialis

II **C**Facialis. Esa. 33. c. Regem in decore suo vident bunt. Ioann. 1. b. Deum nemo vidit vnquam, vnigenitus filius qui est in sinu patris ipse enarrauit. 3. f. Neq; vocem eius vnquam audistis, neq; speciem eius vidistis. 6. e. Non quia patrem vidit quisquam nisi is qui est a deo, hic vidit patrem. 1. Cor. 13. d. Tunc autem facie ad faciem. 1. Ioan. 3. a. Scimus quoniam quum apparuerit, similes ei erimus, quonia videbimus eum sicuti est. 4. c. Deum nemo vidit vnquam.

I **C**elita anime Viruose acquiritur. Deuterono. 30. d. Elige ergo, Dilectio dei. 7. Ezech. 18. c. Si autem impius. Penitentia. 2. Rom. 1. b. Iustus autem ex fide viuunt, Ephe. 2. a. Et quum essemus mortui peccatis, conuiuificauit nos in Christo. Phil. 1. c. Mihi enim viuere Christus est.

II **C**Fructuose cōseruatur. Psalmo 21. g. Et anima mea illi viuet. Matthæi. 10. d. Qui inuenit animam. Salus 2. Lucæ 17. g. Quicumq; quaesierit animam suam saluam facere, perdet illam. Et quicumq; perdidit illam, viuificabit eam. Ioan. 5. d. Sicut enim pater suscitatur mortuos & viuificat, sic & filius quos vult viuificat. Galatas 2. d. Viuo autem iam non ego, viuunt vero in me Christus. 5. d. Si spiritus viuimus, spiritu & ambulemus.

I **C**elitis fructuosa commendatur. Osee 9. b. Quasi vvas in deserto inueni Israel. Ioann. 15. a. Ego sum vitis vera, & pater meus agricola est. Et omnem qui fert fructum purgabit eum, vt plus afferat. Sicut palmes non potest ferre fructum a semetipso, nisi manserit in vite, sic nec vos nisi in me manseritis, ego sum vitis vos palmites.

II **C**Infructuosa reprobatur. Ezech. 15. a. Fili hominis quod fieri de ligno vitis? Nūquid tolletur de ea lignum vt fiat opus, aut fabricabitur de ea paxillus, vt pedeat in eo quodcumq; vas? Ecce igni datum est in escam.

k 4 Osee

voluntatem corde magno, Matthæ. 6. b. Fiar voluntas tua. 7. c. Sed qui facit voluntatem patris mei, qui in cælis est, ipse intrabit in regnum cælorum, Luc. 2. b. In terra pax hominibus bonæ voluntatis, 1. 2. f. Ille autem seruus, qui cognouit vo. Seruus, 7. 22. e. Veritatem nō mea voluntas, sed tua fiat, Ioan. 4. e. Meus cibus est, vt faciam voluntatem eius, qui misit me. 5. e. Non quero voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me. 6. d. Quia descendi de cælo non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me. Hæc est autem voluntas. Resurrectio, 6. Romano. 1. 2. a. Et nolite conformari huic seculo, vt probetis quæ sit voluntas dei bona, & beneplacens, & perfecta. Ephes. 5. d. Propterea nolite fieri imprudentes, sed intelligentes quæ sit voluntas dei. 1. Thessal. 4. a. Hæc est enim voluntas. Abstinencia, 1. Hebræo. 10. g. Patientia enim. Patientia, 4. 1. Petr. 4. a. Christo igitur passo in carne, & vos eadem cogitatione armamini, quia q̄ passus est in carne, desijt a peccatis, vt iam non desiderijs hominum, sed voluntati dei quod reliquum est viuat temporis. 1. Ioan. 2. c. Qui autem facit voluntatem dei, manet in æternum.

I **C**eluptas est dei offensiuâ. Iob. 21. b. Tenent tympanum & citharam, d. Ducunt in bonis dies suos. Luc. 6. d. Veruntamen v̄ x̄ vobis diuitibus qui habetis hic consolationem, 12. c. Hominis cuiusdam diuitis vberes fructus ager attulit, deci. sexto, f. Fili recordare quia recepisti bona in vita tua. Iacob. quipto. a. Agite nunc diuites plorate, b. Epulati estis super terram, & in luxurijs enutristis corda vestra.

II **C**boni impeditiuâ. Esaiæ. 22. d. Et vocabit dominus deus exercituum in die illa ad fletum & ad plangentium. Comedamus & bibamus, cras enim morietur, Lucæ. octauo, b. Quod autem in spinas ceciderit hi sunt

hi sunt qui audierunt, & a sollicitudinibus & diuitijs, & voluptatibus vitæ cunctes suffocantur, & non referunt fructum.

III **C**Mali inductiuâ. Sap. 2. b, Vmbra enim transitus est tempus nostrum. Venite ergo & fruamur bonis quæ sunt. Hiere. 3. 1. d. Vt quequo delitij dissolueris filia vaga. 2. Petr. 2. c. Hi vero velut irrationabilia pecora, voluptatem existimantes diei delitias, coinquinacionis & maculæ, delitij affluentes in cõuiuijs suis luxuriantes vobiscum.

I **C**elotum Prudenter faciendum, vt sit licitum. Ideo peccarunt vouentes interficere Paulum. Act. 23. d. Facta autem die collegerit se quidam ex Iudeis, & deuouerunt se dicentes, neq̄ manducatuos, neq̄ bibituos, donec occiderent Paulum.

II **C**Discretum. Ideo votum Ieptè indiscretum, & vouerat sese immolaturę deo, qd̄ primo occurrisset, Iudic. 11. f. Votum vouit domino dicens.

III **C**Voluntarium. Genesi. 28. d. Surgens ergo Iacob mane tulit lapidem, quem supposuerat capiti suo, & erexit in titulum fundens oleum desuper. Votum etiã vouit. Decimæ. 1. Deuterono. 23. d. Quum votum voueris domino deo tuo, non tardabis reddere, quia requireret illud dominus deus tuus: & si moratus fueris reputabitur tibi in peccatum. Si nolueris polliceri absq̄ peccato eris. Quod autem semel egresum est de labijs tuis, obseruabis & facies sicuti promissisti domino deo tuo, & propria voluntate, & ore loquutus es.

IIII **C**Diligenter reddendum. Sic Anna Samuelẽ filium vt vouerat domino obtulit, 1. Reg. 1. b. Surrexit aut̄ Anna. Leui. 27. a. Homo qui vorum fecerit, & spondiderit aiam suã deo, sub æstimatiõẽ dabit scilicet Numẽ.

Num. 6, 2, Vir siue mulier. Abſtinentia, 2. 30, 2, Si quis viroſum votum domino vouerit, aut ſe conſtrinxe- rit iuramento, non faciet irritum verbum ſuum, ſed omne quod promiſit implebit. Mulier ſi quippiam vo- uerit, & ſe conſtrinxerit iuramento, quæ eſt in domo patris ſui, & in ætate adhuc puellaris, ſi cognouerit pa- ter votum quod poſſicita eſt, & in amentum quo ob- ligauit animam ſuam, & tacuerit, voti rea erit. Sin au- tem ſtatim vi audierit pater contradixerit, & vota, & iuramenta eius irrita erunt, nec obnoxia tenebitur ſponſioni & iuramento, ſi audierit vir & tacuerit nec contradixerit ſponſioni, reddet quodcumq; promiſe- rat, ſi vouerit. Ieiunium, 2. c. Vidua & repudiata que quid vouerint, reddent. Vxor in domo viri cum ſe voto conſtrinxerit, Deute. 22, d: Quæ autem ſanctiſſi caueris, & voueris domino, tolle & venies ad locum quem elegit dominus, & offeres oblationes tuas. Tob. 22, d, Rogabis eum & exaudiet te, & vota tua reddes Pfalm. 65, c, Reddam tibi vota mea. 75. b, Vouere & reddite domino. 115, b, Vota mea domino reddam in conſpectu. Prouer. 20, d, Ruina eſt homini deuotare ſanctos, & poſt vota retractare. Eccl̄s. 5, 2, Si quid vo- uerit Deo, ne moreris reddere. Diſplicet enim deo ſtul- ta & infidelis promiſſio. Sed quodcumq; voueris red- de. Multoq; melius eſt nõ vouere, quàm poſt votum promiſſa non reddere, Eſaie. 19, d, Et cognoscent do- minum Aegyptij in die illa, & colent eum in hoſtijs & muneribus, & vota vouebunt domino & ſoluent, Mala. 2, d, Maledictus dolofus, Honor, 3.

I **ſiura** corporalis firmiter prohibetur Exod. 22, d, Si pecuniam. Fœneratio, 1. Leui. 25, f. Pe- cuniam tuam non dabis ei ad uſuram, & frugum ſu- perabundantiam non exiget, Deuter. 25, b, Si vnus de fratribus. Mutuatio, 1. 23, d. Non fœneratio, 1. Neem. 5, b, Uſuras ne ſinguli a fratribus ueſtris exigatis. Pfalm.

Pſalm. 14, b, Qui pecuniam non dedit ad uſuram. II **ſi Grauer** Pfalm. 54, b. Et non defecit de plateis eius uſura & dolus. Prouer. 28, b, Qui coaceruat. Di- uitias, 8. Ezech. 18, c. Ad uſuram dantem & amplius ac- cipientem. Nunquid uiuet? Non uiuet. 22. c. Munera acceperunt apud te ad effundendum ſanguinem, uſu- ram & ſuperabundantiam accepisti, & auare proxi- mos tuos calumniabaris, meiq; oblita es, dicit domi- nus. Ecce comploſi manus meas ſuper auaritiã quam fecisti. III **ſi Spirituales** inſtanteſ exigitur, Prouer. 19, c, Fœneratur domino, qui miſereret pauperis, & uiciffi- tudinem ſuam reddet ei. Lucę. 12, f. Omni autem cui. Donum, 3. 16, d, Et quare non dedisti pecun. Nego- tiatio, 4.

Z.

Zelus Bene ordinatur bonum promouen- do, Eccleſi. 5, c, Danti mihi ſapientiam dabo gloriam. Conſiliarius ſum enim ut facerem illam. Zelatus ſum bonum & non confundar. II **ſi Malum** corrigendo. Numer. 25, c. Dixitq; do- minus ad Moſen: Phinees filius Eleazari filij Aaron ſacerdotis, auertit iram meam a filijs Iſrael, quia zelo meo commotus eſt contra eos, ut nõ ipſe decerem filios Iſrael in zelo meo, 3. Regum, 19, b. Zelo zela- tus ſum pro domino deo exercituum, quia derelique- runt pactum domini filij Iſrael. 4. Reg, 10, d. Quum- que abſiſſet inde inuenit Ionadab filium Rechab in occurſum ſibi, & benedixit ei. Et ait Ieſu ad eum: Ve- ni mecum & uide zelum meum pro domino. Pfalmo. 72, a. Quia zelauit ſuper iniquos pacem peccatorum. 118, g, Deſectio tenuit me pro peccatorib;. Tabereſcere me fecit zelus meus. 7. Macha. 2. c. Et uicid Marathias, & doluit, & accenſus eſt furor eius ſecundum iu- dicium legis, & inſiliens trucidauit eum (qui uolebat ſacrificia

sacrificare) super aram. Et zelatus est legem. Et exclamavit Matathias voce magna in ciuitate, dicens: Omnis qui zelum habet legis statuens testamentum exeat post me. Ioan. 2, c. Recordati sunt vero discipuli eius (in eijciendo vendentes) quia scriptum est: Zelus domus tuæ comedit me.

III ¶ Male deordinatur bono inuidendo. Iaco. 2, d.

Quod si zelum amatum habetis, & contentiones sunt in cordibus vestris, nolite gloriari & mendaces esse aduersus veritatem. Non est enim ista sapientia deorsum descendens à patre luminum, sed terrena, animalis, diabolica. A qua nos conseruet Deus Optim. Maxi. qui in omnia viuunt seculorum secula, Amen.

F I N I S.

